

† IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1
Estante 6
Plúteo 268

lediola

3814

6-258
3

VITA D. LEONIS.

nihilo secius ad sapiēter conficiendas tot tantasq; causas, licet etiam no-
uē inciderent quotidie, semper illi præsens erat animus, & (quod incredibi-
le videatur) ad scribendum æquabilis ubiq; stylus. Partim autem bonæ cō-
scientiæ securitate, partim æternæ felicitatis expectatione sic manebat ala-
cris, ut nullis prorsus humanæ vitæ vel illecebris vel terribilimentis à cursu
pietatis ac feruentissimo de omnibus bene merendi studio retardaretur.
Quid nī? vel ipsa sui nominis ratione prouocatus, illud à sapiente sapiens in
Prouerbijs didicerat: iustus quasi leo confidens absq; terrore erit. Et illud:
Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum.

Triste quidem dictu ac miserabile prorsus, si quis horrendos etiam illius
seculi motus æstusq; sermone consequi aliqua saltē ex parte conetur. Nos
vnius hominis Attilæ nihil obscurum exemplum cum illa singulari Leonina
virtutis magnitudine componemus. Igitur Attilas Hunorū dux, qui fla-
gellū Dei vocitatus est, cuius omnium efferatissimi Barbari ardebant oculi,
totoq; ex ore crudelitas emicabat, inflāmatu furore in Italiā venit, simul
atq; iā Thracias & Illyricum, Macedoniam & Moetiam, Achaiam & Græ-
ciam, Pannoniam & Germaniam rabie immanissima deuastasset, adeoque
germanum fratrem Budam regni consortem alter ipse Romulus iugulasset,
crudelis totus in supplicijs, auarus in rapinis, superbus in contumelijs. Quā
obsecro tam immanem charibdim Poetę fingendo exprimere potuerunt,
quę tantos exhaurire gurgites posset, quantas iste prouinciarum Occiden-
tialium prędas exorbuit? Concordiā incēdio cōsumpsit, Aquileiā funditus
euertit, Ticinū & Mediolanū regias vrbes excidit. Hinc ceteris Italiæ ciui-
tatibus, partim direptis & incēsis, partim metu deditis, latē porro inter Ab-
duam & Athesim peruagari cōepit. Vbi pręter cōmemoratas vrbes, Mantu-
am, Brixiam, Cremonā, Bergomum & Rauennā pari clade afflixit. Iamq; va-
statis circumquaq; tot tantisq; vrbibus, Huni velut ruptis claustris Attila
duce Romā irrumpere festinarunt. Quo tū Leonem esse animo oportuit?
quæ hic faceret tali in re ac tempore? quum ignauie ratio in fugam atq; la-
tebras fortissimū quemq; impelleret, improbitas autē & furor hostis ad de-
sperationē cogeret, populi deniq; clamor crudelissimū & lucuosissimum
exitum promitteret, ita ut incensionem vrbi, internecionem ciuibus, vasti-
tatem Italiæ, atq; adeo interitum totius Christianæ Reipub. vicina quęque
portenderent? Certē cum iā esset hostis prope modum in conspectu, ut co-
pias etiam, qua Mintius padum influit, trajicere pararet (mirum dictu) oc-
currit Leo vir sanctissimus, utpote calamitatem tum Italiæ, tum vrbs Ro-
mæ miseratus, ac Leoninæ mētis nunq̃ interiturū æditurus argumentū, oc-
currit inquā, grandis iā natu cū altero Consulū & parte non modica Ro-
mani Senatus: occurrit oīa depopulanti tyranno senex innocuæ simplicita-
tis, & multa idē canicie simul & augustiore habitu venerabilis, qui sese to-
tum pro seruandis ouibus impendere vel non rogatus iam dudū exoptabat.
Atq; illic circa Mintium amnem ita regem truculentum affatus dicitur: Se-
natus populusq; Romanus quondam orbis victor, nūc verò victus, suppli-
citer abs te veniam & salutem precatur rex regum Attila: nihil tibi in tanta
rerum gestarum gloria contingere potuit, aut ad præsens decus pulchrius,
aut ad posteros memorabilius, quā ut is populus supplex ad tuos pedes ia-
ceret, ante quem olim omnes gentes & reges supplices iacuerunt. Subegisti
quidem Attila omnem terrarum orbem, cui Romanos omnium victores
gentium

VITA D. LEONIS.

gentium subigere tributum est. Nunc tantum precamur, ut te ipsum vincas qui vincis cetera. Nec est, quando iam omne humanitatis fastigium transcendisti, in quo Deo immortali similior esse possis, quam quo plures vicis, plures per te saluos esse velis. Senferunt mali flagellum tuum: sentiāt nunc supplices clementiam, vel quia se victos fatentur, vel quia sunt ultro imperata facturi. Hæc bona conscientia inuictus Leo dixerat, in cuius habitu venerabiliq; aspectu contemplando quum tacitus staret Attilas deliberando similis, en duo quidam dextera leuaq; viri, Petrus nimirum & Paulus apostoli, subito ipsi conspecti sunt, qui non solum augustiore habitu pontifice quoq; adstarent, verum etiam supra ipsius caput strictos teneret intenderentq; gladios, ac mortem demum minitarentur, nisi dicto Pontificis obtemperaret. Quāobrem, ut author est Eutropius, hæc Leonis intercessione placatus Attilas, quamuis alioqui furiosus, confestim promissa pace firmissima, ultra Danubium non rediturus abscessit. Nec enim diu post rebus humanis excessit, & humani generis diutinæ vexationi finem aliquando vel mortuus imposuit. Rogatus autem ab his, qui proximè adstiterant Leoni supplicanti, quid in causa esset, cur tam facile pulcherrimā precibus hostiū victoriā condonauisset, & prostratos ante pedes surgere ac stare iussisset (Bono sitis, inquitabat, animo, datur vobis venia) respondisse fertur palam, oportuisse sic fieri, quando medio affatu supplicantium, tales tantiq; viri sibi visi fuissent, ac subito mutare sententiam coegissent. Videas igitur alterū in Leone Moysen, qui spiritualibus armis Barbarorū vires expugnet, iratumq; Deum peccatrici genti conciliet. Proinde hoc tam insigni beneficio principem Valentinianū urbemq; totam, sicut nunquā antea, sibi deuinciuit, & vulgo receptam suæ sanctitatis opinionē etiā atq; etiā apud omnes confirmavit. Sub hæc ad urbem rediens, non sine communi omnium applausu (ut qui patrē patriæ conspicerent, cui secundum Deū, fortunas oēs, incolumitatē suam, nec minus orbis, quam urbis salutē acceptas meritō ferrent) in primis Deo Opt. Max. & apostolis eius Petro & Paulo gratias dixit, his omnem rei bene gestæ gloriam adscribens, quorum & patrocinio concessæ sedis Romanæ consortium tribuere solet. Dein totus ad confirmandam tuendamq; catholicam fidem conuertitur, quæ tunc à multis quidem hæreticis, uti Manichæis, Donatistis, Arianis, Priscilianistis, præcipuè verò à Nestorianis & Eutychiānis hostiliter impugnabatur. Certè Nestorius ille Constantinopolitanus Episcopus, genere Germaniciensis, cuius hæreses à D. Cyrillo confutatas prima synodus Ephesina damnaverat, incomparabilem illam terq; beatam virginem Mariam negavit esse deiparam, hoc est, hominis duntaxat genitricem esse censuit, ut aliam carnis, aliam diuinitatis personā in Christo faceret, ac proin seiunctim alterū Dei filiū, alterū hominis impie statueret. Eutyches verò presbyter & archimandrita Constantinopolitanus, homo senex, versipellis & impudens, qui tantū Leoni simul & Chalcedonensi Concilio negociū faceisset, ne interim blasphemus Nestorio palam consonare videretur, diuinam cū humana naturam docuit in vnu idemq; compositum recidisse, vnumq; factū, nec vllō modo debere distinguī. At Cyrilli successor in Alexadrina Ecclesia Dioscorus, homo vaser, violentus & seditiosus planē, cū Imperatoris Theodosij & Ephesini concilii auctoritatē pro se stare magna vi coegisset, repulsis etiā sedis apostolicæ, qui præfiderent synodo, Legatis, ac iniquissime dānato cum reliquis orthodoxis

VITA D. LEONIS.

thodoxis Episcopis Flauiano Constantinopolitano, sic Eutychetis causam perfidus apud perfidos egit, ut nisi Leonis cura, Imperator & Augusta Pulcheria synodum apud Chalcedonem innouassent, oppressa certè pietas & deserta Ecclesiæ causa iacuisset. Ad eod quidam omnis pudoris & reuerentiæ metas transgressi, iam tum eod temeritatis proruperant, ut insignes Ecclesias, quæ domus orationis hætenus efflorebant, in speluncas latronū ignominiose conuerterent, monasteria prophanata euerterent, sacramentorum lumen extinguerent, sacrificij oblationem interciperent, sanctificationem chrismatis auferrent, ut iam parricidalibus manibus impiorum omnia demū mysteria sese subtraxerint. Et hæc velut infanda sacrilegij genera peracerbè suggillat Leo epistola lxxv. ad Leonem Augustum. Neq; tantum literis absens, sed Nicephoro teste, lachrymis etiam præsens, quo scandala tam horrenda corrigerentur, optimates tum admonere tum obtestari non desijt. Et quæ grauior obtestatio, quàm dum hisce verbis Theodosij fidem officiumque implorat:

Ecce ego, inquit, Christianissime & venerabilis Imperator cum sacerdotibus meis implens erga reuerentiā clementiæ vestræ sinceri amoris officium, cupiensq; vos placere per omnia Deo, cui pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal Christi domini rei de silentio iudicemur, obsecramus coram vnius deitatis inseparabili Trinitate, quæ tali facto laudatur (cum ipsa vestri sit custos & auctor Imperij) & coram sanctis angelis Christi, ut omnia in eo statu manere iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos grauari, quia (quod necesse est nos dicere) veremur, ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete & tota mentis acie reuerenter aspiciate beati Petri gloriam, & communes cum ipso omnium apostolorum coronas, cunctorumque martyrum palmas. Verum isthæc in promouenda synodo vehementia minus apud Theodosium profecit, quod is inter viuos diu superesse non potuit. Ei verò successit

De hoc Theodosio Imperatore legat quæ uolet Nicephorum li. 14. ca. 3. et. qui miris eum uehit laudibus. Itaque Socratis Historiam Ecclesiasticam lib. 7. cap. 22. Inter amicos præcipuè coluit Prosperum Aquitanicum, postea Regensem Episcopum, & Flauianum, cuius & antea mentionem fecimus, Archiepiscopum Constantinopolitanum. Vterque pietatis & religionis omnis obferuantissimus fuit, nec minus eruditus, quàm sanctus. De illo agemus paulo inferius: in hoc ne martyrij quidem gloria desideratur, sic nimirum agente Discori apud Ephesum tyrannide, quod accusatum ab Eusebio Eutychem hæresiarcham, apud suos primus ille condēnauisset. Vnde Flauiani nomen honorificè passim citatur à Leone, multis etiam datis ad eum literis cohonestatum. Nec est inter Leonis epistolas vlla celebrior, quàm quæ ad Flauianum decima legitur, à Concilio Chalcedonensi summo operè cō-

Epistola 24.

De hoc Theodosio Imperatore legat quæ uolet Nicephorum li. 14. ca. 3. et. qui miris eum uehit laudibus. Itaque Socratis Historiam Ecclesiasticam lib. 7. cap. 22.

VITA D. LEONIS

probata, cuius etiam vnicè Gennadius meminit, reliquis omisis Leonis operibus. Quin exacti iudicii Papa Gelasius, ubi de receptis probatisq; patrū scriptis pronunciat, præterquam quod inter primos illic beatum Leonem numerat, certè tanta religione dictam epistolam prosequitur, ut anathema dicat ei, quisquis vel textum illius vel iota vnum improbarit cōtentiosior, vel non singulatim in ea susceperit omnia venerabundus. Putant nonnulli diuino magis spiritu, quàm humano ingenio factum, ut Eutychetis perplexa impietas tanta veritatis luce detecta profligaretur. Nam hic suis etiā Leo diffusus viribus, priusquam epistolam illam aliquò destinasset, altari B. Petri vtcunq; scriptam imposuit, se verò per quadraginta dies tum ieiunijs, tum precibus exercens, hoc vnum ab Apostolorum principe votis flagrantibus contendit, ut si quid forte corrigendum haberet epistola, quæ causam fidei longè difficillimam tractabat, id omne suis ille manibus correctum absolueret. Nec fefellit sanctam precatoris expectationem etiam rarus euentus. Tersam enim & celebratam epistolam dies reddidit quadragesimus, addita simul reuelatione certissima, successum apostolo illi tribuendum esse cuius pia dignatio & fida dilectio, ne in persona quidem imparis tepescit hæredis. Quid quod aliquando quum acri libidinis æstu discrucietur, quando deosculata sibi manus fortè fuisset muliercula, ut in sacra communione festo paschæ moris erat, tanto zelo à se sponte sumpsit supplicium, ut manum scandalizantem amputarit penitus, veluti noxium pestilensq; membrum excindens? Hinc, quemadmodum Damascenus ille Ioannes defectam manum fufis ad beatam virginem Mariam precibus rursus recuperauit, (ut est idoneus testis Ioannes patriarcha Hierosolymitanus) ita nō dissimili ratione per eiusdem sacrosanctæ virginis suffragia, quæ summo cum animi mœrore tum expetebat Leo, detrūcatam manum denuo recepit, receptam obmurmuranti populo, quod non sacrificaret, late protulit, acceptumque tantum diuinitus beneficium publicis laudibus cohonestauit. Neque verò fidem excedit aut pietati refragatur, quod omnium peccatorum veniam semel consequutus dicitur, præsertim ieiunando & precando diebus quadraginta, quibus apud beatissimi Petri corpus diuinam expetens misericordiam, hoc tandem responsi lætissimus tulit: Deprecatus sum pro te dominū, remisit ille tibi peccata, ut solum hoc expendendum & à te postulandū supersit, quibus aduersus apostolicam legem temerè manus imposueris. Breuiter his præsertim armis omniū valentissimis continenter vltus est, vigilijs, ieiunijs, lachrymis, & quibus rebus potissimum Leoninas vires collegit, cōstanti in Deum fiducia, necnon ardenti in precando instātia. Sic urbem defendit, Italiam seruauit, Imperium Romanum erexit, dum placato Attila tyranno tam seuum Hunnorum iugum à suorum ceruicibus excussit. Sed quale illi quæso certamen cum Genserico Barbarorum omnium immanissimo? Is Alanorum & Vandalorum Imperator præterquam quod Arianae factioni patrocinaretur, expulsis passim Episcopis, nihil non iuris & bonorū Episcopalium sibi vendicabat, ac præsertim Carthagine clericorum ministeria, tēplorum cultum, sacra omnia prophanauit, corripuit, evertit, cum in vniuersum captiui populi ordinem seuus, tum præcipuè nobilitati & religioni infestus. Hinc ab Eudoxia in auxiliū vocatus, ut eius defuncti coniugis Valentiniani Cæsaris mortē vlsceretur, vacuam præsidio urbem hostili manu inuasit. Prodierat autē Leo pontifex obuiam venienti, non alijs

VITA D. LEONIS.

alijs quidem armatus perfidijs, quàm quæ talem decent Pōtificem, lingua, precibus & vitæ sanctimonia. Qui precatus est inflexibilem Tyrannum, ut ab ea vrbe prohiberet iniuriam, cui Attila omnium hominum immanissimus, victor peperciisset: aut si urbem suis diripiendam dare in animo haberet, parceret saltem templis, parceret edificijs publicis & priuatis: urbem nobilissimam ciuibuscque magna ex parte vacuam ab excidio seruaret. Ergo quanquam nec personæ dignitas Barbarorum, nec religionis pietas Ariannum regem satis mitigaret, à cæde tamen supplicijsq; tyrannum auocauit, præda contentum abductisq; spolijs. Quo maiori deinde cura Leo tum ad reparandam urbem, tum ad consolandos afflictos conuersus est. Templam diffracta restituit, sacrorum vasa vel à Barbaris comminuta vel ablata reformauit. Demetriam ad beato Stephano condendam in fundo suo Basilicam impulit, aliam in Episcopi Cornelij honorem ipse constituit, apostolorum sepulchris clericos cubiculares addidit, ac præter alia religioni consecrata loca & deputata officia, monasterium prope sanctum Petrum extruxit. De Prospero Aquitanico dicere super sedem, quando familiarem illius cum Leone conuictum Ant. Flaminius Imolenis exposuit. Neque Chalcedonense Concilium attingemus, quod abundè quidem Leonis exhaustas pro Ecclesiæ curas, laboresq; commendat. Nisi fortè parum sit, à tot tantisq; patribus ter sanctum acclamari, & hoc à sapientissimis elogium consequi. Leo sanctissimus, apostolicus & œcumenicus seu vniuersalis patriarcha per multos annos viuat. Vixit ad ætatem vsq; decrepitam verè magnanimus ac planè gloriosus Leo: Sed ut non minus in hisce suis monumentis orbi supersit etiam defunctus.

** 3 IN

INDEX RERVM ME-
MORABILIVM IN VTRIVSQVE LEONIS
OPERA, QVEM VT LECTOR FACILIVS ASSE-
quatur, nouerit singula folia in quatuor partes imaginariè distri-
buita, quarum primam a. alteram b. tertiam c. quartam
d. sibi vendicat, singulis paribus spa-
cijs attributis.

A	efficacius	72.d
 Dami multiplex peccatū 154.d	Charitatis laus & excellentia	44.c.d
Adorandus solus Deus 15.b	Chorepiscopi quid sint	157.d
Ager dominicus q̄ colēdus 8.b	Christiani omnes uti sint reges & sacerdotes 3.a	
Ambitio quā cauēda praesertim	Christi uerus cultor quis	67.c
episcopis 128.a	Christum Deum esse & hominē, quā fuerit ne- cesse	51.b
Amores duo 85.c	Per Christum ut eatur ad Christum	64.b
Angeli ut Christo seruiert	Christus cur coram discipulis transfiguratus sit	90.a
Anatolius Constantinopolitanus episcopus per- stringitur 131.a. etc. 132.a. & c. eius respiscen- tia laudatur 141.a.b	Christus cur homo factus sit	17.a
Anatolij Constantinopolitani episcopi ambitus ex- atur 128.b. & c. 129.c. 130.b	Christus cur in paschate passus	53.a
Animus quibus oblectare se debeat 187.d	Christus & diues & pauper	86.c
Arma Christianorum quae 11.d. 35.a	Christus ex duabus ut constet naturis 103.a. & c. 105.c. & c. 111.c. & c. 149.c. & c.	
Arriani qui 73.d	Christus plus nobis contulit, quā diabolus abstu- lit	71.d
Ascensio Domini, quantum apostolos confirma- uerit 72.b	Christus qua ratione cū diabolo conflixerit 13.b	
In Ascensione Christi unde letandum 72.a	Christus ut nobis gradus sit ad seipsum 18.c	
Auaritia quā sit pernitiōsa 56.c	Christus ut omnia ad se traxerit 52.b. 55.b	
Auari quā inopes 6.b	Cur clamauerit Christus in cruce 64.d	
Astrologi taxantur 21.b	Clerici in hāresin lapsi si respiscāt ut tractandi 96.c	
B	Clerici non abstrahendi uel pelliciendi à sua ec- clesia 153.a	
Baptismus qui conferendus sit ijs, de quibus non constat num sint baptizati 118.c. & c. 163.c	Conatum & studium nostrū requirit Deus 27.b	
Baptismus quando conferendus, & quando non 97.a. & c. 148.b	Concilia episcopalia in ipsorum dioecesi bis an- nuatim seruanda 153.b	
Baptismus qui mutet hominem 62.b	In Concilijs semel definita, nō sunt in dubium uel disputationē uocanda 121.a. b. 124. 145. b. c. d	
Baptismus repetentes ut tractandi 148.a	Concionandi munus ad quos tantum pertineat 135. b. 136. d.	
Baptizari cur Christus uoluerit 98.c	Concupiscentia mala unde 87.d	
Baptismum repetere quā impium 118.c	Confessio auricularis adstruitur 147.c	
Baptizati ab hereticis ut tractandi 118.d. 148.a	Confessio occultorum criminum non debet fieri publicē 147.d	
Beata mens quae sit 45.d	Conflictus carnis cum spiritu 85.b	
Benignitas Dei in homines 14.a	Coniugium inire quibus non liceat 152.d. 162.c	
Benignitas in pauperes qualis esse debeat 84.a	Conscientia uti excutienda. 36.d	
Bigani non sunt ad sacerdotium promouendi 95.c. 156.d	Cōstatini Magni donatio cuiusmodi fuerit 180.b	
Bonos cur oderint mali 43.c	Constantinopoli quot fuerint heretici episcopi 178.a. & c.	
C	Consuetudine mala implicatis quid agēdum 32.c	
Calicem ut Christus transferri à se petierit 53.d	Continentiae laus 47.a	
Carnis cura quatenus habenda 69.b	Continentiae lex duplex 88.b	
Chalcedonensis synodi decreta quae Leo approba- rit 133. b. d. 134.a	Conti-	
Charitas omnium uirtutum mater 33.d		
Charitate & misericordia nihil contra diabolū		

I N D E X.	Excacatio Iudeorum illuminatio fuit gentium.	
Continentum ne dum à cibis sed etiam erroribus 86.b	26.d	
Corruptio ut adhibenda 152.a	Excommunicationis sententia non temere feren- da. 160.a	
Creaturis quomodo utendum 21.d	F	
Ad Crucem Christi, ut confugiendum 67.d	Festinitas dedicationis Ecclesiae & martyriū 81.a	
Crucem suscipere quid sit 70.c	Fiat uoluntas tua, quā sit efficax ea uox Chri- sti 58.a	
Crucis mysterium 54.d	Fides Ecclesiae Romanae nunquam uiolata 89.c	
Cruce Christi apud quos quid effecerit 67.b	Fides non nisi una est 121.b	
Cruce Christi cuius rei sacramentum 50.c	Fides operibus declaranda 32.c	
Cruce Christi, & sacramentum est, & exemplum 69.c	Fides quae uana 32.b	
Cruce Christi quantae efficaciae 55.b	Fides S. Trinitatis 74.c	
Cruce ferenda perpetim 67.d	Fides sine charitate esse potest 5.a	
Curatio uulnrum efficacissima quae sit 35.b	Fides uiua & uera quae 41.c	
Cyrrillus Alexandrinus contemporaneus Leoni 116.c. 135.a	Fides una saluandorum 61.b	
D	Fidei difficultas 18.a	
Decreta pontificum seruanda 95.d. 99.b	Fidei Romanae Ecclesiae praeconium 2.c	
Desperatio Iudae 49.c	Figurae ueteris testamenti in Christi passione im- pletae 65.b. d	
Desperatio Iudae indulgentiam exclusit 58.c	Filij Dei incarnatio quā fuerit perneccessaria 47.c	
Deo ut efficiamur asimiles 7.b	G	
Diabolus bonis operantib. magis insidiatur 8.c	Gloria uana in recte factis cauenda 87.a	
Diabolus duplici ratione impugnat nos 11.c	Gradus ascensionis ad beatitudinem 91.c	
Diabolus in cruce uictus 57.b	H	
Diabolus quando acrius seuiat 37.a	Haeresis latere non potest 89.a	
Diaboli astus & insidiae 21.b	Haereses orientis quot fuerint 178.a	
Diaboli uis omnis mendacio nititur 5.a	Haereses semel damnatae non sunt in disputationē admittendae 121.b	
Dies dominica quot sit mysterijs insignis 148.b	Haeretici alij alios damnant, simulq; omnes à Ca- tholica Ecclesia damnantur 134.c	
Dioscorus Alexandrinus qualem se praebuerit in 2. Ephesina synodo 112.c. & c. 114.a. 136.a. b	Haeretici membra & praecursores Antichristi 177.a	
Dissensio inter nos & demones unde 34.d	Haeretici nullo pacto ferendi 144.a. c	
Donum Dei praecipuum quod sit 20.a	Haeretici scindunt corpus Christi 176.c	
Duritia Iudeorum 65.b	Haeticorum cauenda hypocrisis 17.d. 29.d	
E	Haeticorum uersutia 154.c. d	
Ecclesia cur statuta ieiunia obseruet 87.a	Haeticis nulla ratione permittendum, ut semel definita, in disceptationem renocēt 145. b. c. d	
Ecclesia nihil à nobis supra uires exigit 84.a	Herodes cuius typus 31.d	
Eleemosynae praestant ieiunio 78.a	Honorum collocatione quid nos monet Deus 1.c	
Eleemosynarum utilitas 11.a	Hostiae spirituales quae 3.b	
Ephesina 2. synodus prophana 110.c. 112.a. etc. 113.a. & c. 114.a. 122.d. 124.d	Humilitas & obedientia Christi, & Ade super- bia & inobedientia 19.a	
Ad Episcopatum qui debeant promoueri 155.d	I	
Episcopus quis sit eligendus 153.a	Ieiunia quatuor temporum, apostolica sunt tra- ditionis 75.d. 88.a	
Episcopus relictā sua sede si ad aliam ampliorem se transferat qui puniendus 153.b	Ieiunandum cur sit etiam in noua lege 9.a	
Episcopi cur alij alijs sint sublimiores 153.d	Ieiunandum ut sit 12.c. 35.a	
Episcopi quibus locis profici debeant 157.a	Ieiunia Christianorum atque Iudeorum alia 84.b	
Episcopi qui non sint habendi 162.b	Ieiunia Ecclesiae sancto spiritu auctore instituta 77.a. c	
Episcoporum Galliae ad Leonem egregia episto- la 125.a	Ieiunia 4. temporum ex sancti spiritus doctrina manarunt 12.c	
In Errorē lapsi si respiscant, ut sint recipien- di 105.b. 108.a. 120.a. 121.d	Ieiunij quāta uis & praestitia 8.a. 9.a. 81.b. 83.b	
Errores unde nascantur 102.d	Ieiunij utilitas & energia 82.d.	
Esurire iustitiam quid sit. 92.a	Ieiunium	
In Eucharistia ueritas corporis Christi 53.b		
Eutyches fuit abbas Constantinopoli 22.d		
Eutyches quid senserit 86.b		
Eutychetis impia persuasio 101.a. & c. 126.c		

I N D E X.

Ieiunium quatuor temporū cur institutum	88.d	P	Pacem cum deo habere quid sit	20.d
Ieiunium septimi mensis	82.c		Pacifici qui uerē sint	92.c
Ieiunium uerum quod	36.a		Pacis commendatio	20.d
Ieiunium utriusque testamenti congruit	85.b		Pacis tempore quibus modis Sathan homines ten-	
Imperatorum & regum munus	143.c		tet	32.d
Incarnatio Christi quā necessaria	16.d		Passio dominica ut celebranda	37.c
Ingratitudinis est beneficia Dei tacere	1.a		Patientia Dei non esse abutendum	46.d
Inscitia in quibus praeipue culpanda	III.a		Pauor discipulorum excusabilis	56.d
Intercessio sanctorum	10.c.13.a		Petrus primus omnium episcoporum	2.d
Israelitae ueri qui sint	19.d		Præceptorum Dei scopus	87.c
Iudicij extremi forma	5.b		Proximus noster quis sit	7.b
L			Pueri effici ut debeamus	33.d
Latronum in cruce significatio	50.b		Pugna perpes Christianorum	8.d
Laurentij D. martyrium	82.a		Pulcherie Augustæ encomiō 106.d.119.a.133.c	
Leo pontifex Romanus Chalcedonensi synodo		Q		
quæ præscripserit	123.b. & c.124.d		Quadragesima ab Apostolis instituta	40.c
Leonis epistola ad Flavianum mirè commendata			Quadragesima dies sacratissimi	34.c
125.b. & c.127.a. & c.			Quadragesima ieiunium cur Pascha præce-	
Lex uetus figuræ, nouæ res ipsas habet	66.a		dat	44.b
Legis ueteris quæ Christus mutauit & quæ non			Quadragesima ieiunium omnibus amplecten-	
61.d			dum	39.c
Legis ueteris quænam abolita sint & quæ serue-			Quare diabolus Christum tentauit	38.d
tur	10.d		Quomodo cum Christo renascantur omnes Chri-	
Libertas uera & pax hominis quæ	34.b		stiani	19.c
M		R		
Macedoniani qui	73.d		Redimere cur nos potestate Deus noluerit	61.b
Magi tres ubi stellam uiderint	26.a		Remedium nobis duplex in Christo	64.b
Magi cur per aliam uiam reuersi	28.a		Reparatio hominis maior quā creatio	60.d
Magorum munera quid mysticè	26.b.31.d		Romana sedes à nemine iudicanda	179.b
Manes, siue Manicheus quando extiterit	75.b		Romæ quid contulerint Petrus & Paulus	78.d
Manichæi dominica die & secunda feria ieiuna-		S		
runt	38.c		Sacerdos est Christus secundum ordinem Mel-	
Manicheorum impietas & sacrificia	10.a		chisedech	2.d
Manicheorum simulata communio	38.c		Sanctorum intercessio	82.d
Manicheorum errores	5.d.17.b		Sanctorum suffragia ambienda	31.b
Manus citò imponere quid sit	156.a		Sanguinis Christi uirtus	59.b
Martyribus omnibus quæ causa patiendi	113.c		Sapientiæ Christianæ summa quæ sit	33.a
Misericordiæ opera exercenda	40.d		Signa facta in morte Christi	48.d
Misse plures eodē die quando celebrandæ	148.c		De Spiritu sancto quid sentiendum	74.b
Monachi si deserant suum propositum, qui pu-			Stella cur Magis apparuerit	27.d
niendi	163.b		Stella, Magi, Herodes quid mysticè	30.c.33.b
Moriendum itemq; uiuendum cui sit	68.d	T		
N			Tela demonis cuiusmodi sunt	84.c
Natura gemina in Christo & una persona	13.c		Tentationes uitæ huius	45.b
Natura nostra ut à Christo suscepta	103.c		Theodoretii Cyri episcopi laus	135.c
Naturæ duæ in Christo	20.d		Terra mitibus promissa quæ sit	92.d
Nero primus persecutor Christianorum	79.c		In Trinitate sancta nulla diuersitas	73.d
Nestorius quid senserit	86.b	V		
Nestorius Constantinopolitanus episcopus	22.d		Velum templi scissum quid significet	57.c
Nestorij error	126.c		Veli templi scissio mysticè quid	65.b
Nicene synodi I. quanta auctoritas	128.c.d		Verbum caro factum est, quomodo accipiendum	
O			21.a	
Orandum pro hereticis	30.d		Veritas corporis & sanguinis Christi in Eucha-	
Orant sancti pro nobis	4.a		ristia	111.b
Oratio unde sit efficax	9.d		Veritas semper sui similis	65.d
Organa Sathane quæ	31.d	F I N I S.		
Origenis error de animabus	106.d			

D. LEONIS, HVIV'S
NOMINIS PAPAE PRIMI SERMONES
in præcipuis anni totius festiuitatibus, ac de
seriis quibusdam aliis negotiis,
habiti ad fidelem
plebem.

IN ANNIVERSARIO DIE ASSUMPTIO-
nis eius ad summi Pontificis Romani culmen &
onus, sermo primus.

Dignitates Ecclesiasticæ à quo potissimum conferantur,
& ad quid valeant.

Audem Domini loquatur os meum, & nomen san-
ctum eius anima mea ac spiritus, caro & lingua be-
nedicat. Quia non verecundæ, sed ingrata men-
tis indicium est, beneficia tacere diuina: & satis di-
gnum est à sacrificijs dominicæ laudis, obsequium
consecrati Pontificis inchoare. Quia in humilitate
nostra memor fuit nostri Dominus, & benedixit no-
bis: quia fecit mihi mirabilia magna solus, ut præ-
sentem me cerneret vestra sanctitatis adfectio, quæ fecerat necessitas lon-
gæ peregrinationis absentem. Ago igitur Deo nostro gratias, & semper a-
cturus sum pro omnibus, quæ tribuit mihi. Vestri quoque fauoris arbitri-
um debita gratiarum actione concelebro, euidenter intelligens quantum
mihi possint reuerentiæ, amoris & fidei, studia vestra dilectionis impen-
dere, animarum uestrarum salutem pastoralis sollicitudine cupienti, qui tam
sanctum de me nullis admodum præcedentibus meritis iudicium protu-
listis. Obsecro igitur per misericordias Domini, iuuare votis quem deside-
rijs expetistis, ut & spiritus gratiæ maneat in me, & iudicia uestra non flu-
ctuent. Præstet in commune nobis omnibus pacis bonum, qui nobis vna-
nimitatis studia infudit, ut omnibus diebus uitæ meæ, in omnipotentis
Dei seruitium: & ad uestra paratus obsequia cum fiducia possim dominū
deprecari: Pater sancte, cōserua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, sem-
perque proficientibus vobis ad salutem, magnificet anima mea dominum,
& in futuri retributione iudicij ita mihi apud iustum iudicem sacerdotij
mei ratio subsistat, ut vos mihi per bona opera uestra sitis gaudium, vos co-
rona, qui bona voluntate sycerum præsentis uitæ testimonium præstitistis.
Honorabilem igitur mihi, dilectissimi hodiernum diem fecit diuina di-
gnatio: quæ dum humilitatem meam in summum gradum prouehit, quod
neminem suorum sperneret, demonstrauit. Vnde etsi necessarium est tre-
pidare de merito, religiosum est tamen gaudere de dono, quoniam qui mi-
hi honoris est autor, ipse mihi fiet administrationis adiutor: & ne sub ma-
gnitu-

*Vide nū
principa-
tum legen-
dum.
Quid nos
moneat De-
us in hono-
rum colla-
tione.
Iob 7.

D. LEONIS PAPAE

gnitudine gratiæ succumbat infirmus, dabit virtutem, qui contulit digni-
tatem. Recurrente igitur per suum ordinem die, quo me dominus Episco-
palis officij voluit habere* principium, vera mihi in gloriam Dei causa est
letandi, qui mihi, ut multum à me diligeretur, multa dimisit. Et ut mirabile
faceret gratiam suam, in eum munera sua contulit, in quo meritorum suf-
fragia non inuenit. Quo opere suo dominus, quid cordibus nostris insinu-
at, quid commendat, nisi ut de iustitia sua nemo præsumat, & de ipsius
misericordia nemo diffidat? Quæ tunc euidentius præminet, quando pec-
cator sanctificatur, & abiectus erigitur. Neque enim de qualitate nostrorū
operum pendet cœlestium mensura donorum: aut in isto seculo, in quo to-
ta vita tentatio est, hoc vnicuique retribuitur, quod meretur, ubi si iniqui-
tates dominus obseruaret, nullus iudicium suum sustineret. Magnificate er-
go dilectissimi dominum mecum, & exaltemus nomen eius inuicem, ut
tota ratio celebritatis hodiernæ ad laudem sui referatur auctoris. Nā quod
proprie ad adfectum animi mei pertinet, confiteor me plurimum de om-
nium vestrum deuotione gaudere. Cumque hanc venerabilium consacer-
dotum meorum splendidissimam frequentiam video, angelicū nobis in tot
sanctis sentio interesse conuentum. Nec dubito nos abundantiore hodie di-
uinæ præsentia gratia visitari, quando simul adsunt, & vno lumine micant
tot speciosissima tabernacula Dei, tot membra excellentissima corporis
Christi. Nec adest, ut confido, ab hoc cœtu etiam beatissimi apostoli Petri
pia dignatio & fida dilectio: nec vestram deuotionem ille deseruit, cuius
nos reuerentia congregauit. De vestro itaque & ipse gaudet affectu, & in
confortibus honoris sui, obseruantiam dominicæ institutionis amplecti-
tur, probans ordinatissimam totius Ecclesiæ charitatem, quæ in Petri sede
Petrum suscipit, & à tanti amore pastoris, nec in persona tam imparis tepe
scit hæredis. Ut ergo hæc pietas dilectissimi, quam erga humilitatem me-
am vnanimiter exhibetis, fructum sui studij consequatur, misericordissi-
mam dei nostri clementiam supplices obsecrate, ut in diebus nostris expu-
gnet impugnantes nos, muniat fidem vestram, multiplicet deuotionem ac
dilectionem, augeat pacem, meque seruulum suum, quem ad ostendendas
diuitias gratiæ suæ, gubernaculis Ecclesiæ voluit præsidere, sufficientem
tanto operi, & vtilem vestrae defensionis dignetur efficere, & ad hoc tempo-
ra nostræ seruitutis extendere, ut proficiat deuotioni, quod fuerit largitus
ætati, per Christum dominum nostrum, Amen.

*Sermo secundus in anniuersario die assumptionis eiusdem
ad summi Pontificis munus.*

*Pontificatus qualitas secundum ordinem Melchi-
sedech quæ sit.*

Voties nobis misericordia Dei donorum suorum dies re-
nouare dignatur, iusta dilectissimi & rationabilis causa est
letandi, si officij origo suscepti, ad laudem sui referatur au-
thoris. Hanc enim obseruantiam omnibus quidem sacerdo-
tibus congruam, sed mihi necessariam maximè esse cognosco, qui respi-
ciens ad exiguitatis meæ tenuitatē, & ad suscepti muneris magnitudinem,
etiam

SERMO II. IN ANIV. DIE ASS.

2

etiam ego illud propheticum debeo proclamare: Domine audiui auditum
tuum, & timui: consideraui opera tua, & expaui. Quid enim tam insoli-
tum, tam pauendum, quàm labor fragili, sublimitas humili, dignitas non
merenti? Et tamen non desperamus, neque deficimus, quia non de nobis,
sed de illo præsumimus, qui operatur in nobis. Vnde & Dauidicum Psal. 103.
mum dilectissimi non ad nostram elationem, sed ad Christi domini glo-
riam consona voce cantauimus. Ipse est enim, de quo propheticè scriptum
est: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, hoc est, ^{Sacerdos}
non secundum ordinem Aaron, cuius sacerdotium per propaginem sui se- ^{est Chri-}
minis currens, temporalis ministerij fuit, & cum veteris testamenti lege ^{stus secun-}
cessauit: sed secundum ordinem Melchisedech, in quo æterni Pontificis ^{dum ordi-}
forma præcelsit. Et dum quibus parentibus sit æditus, non refertur, in eo ^{nem Mel-}
ille intelligitur ostendi, cuius generatio non potest enarrari. Denique cum ^{chisedech.}
huius diuini sacerdotij sacramentum etiam ad humanas peruenit functio-
nes, non per generationum tramitem currit, nec quod caro & sanguis crea-
uit, eligitur: sed cessante priuilegio patrum, & familiarum ordine præter-
misso, eos rectores Ecclesiæ accipit, quos spiritus sanctus præparauit: ut in
populo adoptionis Dei, cuius vniuersitas sacerdotalis atq; regalis est, non
prærogatiua terrenæ originis obtineat vnctionem, sed dignatio cœlestis
gratiæ gignat antistitem. Quamuis ergo dilectissimi nos ad explendam
nostræ officij seruitutem & infirmi inueniamur, & segnes, dum si quid de-
uotè & strenuè agere cupimus, ipsius nostræ conditionis fragilitate tar-
damur, habentes tamen incessabilem propiciationem omnipotentis & per-
petui sacerdotis, qui similis nostri, æqualis patri, diuinitatem vsque ad hu-
mana submisit, humanitatem vsque ad diuina prouexit, dignè & piè de ip-
sius constitutione gaudemus: quoniam etsi multis pastoribus curam suarum
ouium delegauit, ipse tamen dilecti gregis custodiam non reliquit. De cu-
ius principali æternoque præsidio, & apostolici operis munimen accepim-
us, quod utique ab opere suo non vacat: & firmitas fundamenti, cui to-
tius Ecclesiæ superstruitur altitudo, nulla incubentis sibi tēpli mole lasse, ^{Ecclesiæ}
scit. Soliditas enim illius fidei, quæ in apostolorū principe est laudata, per- ^{stabilitas.}
petua est. Et sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit: ita permanet,
quod in Petro Christus instituit. Cum enim, sicut Euangelica lectione re-
feratum est, interrogasset dominus discipulos, quem ipsum (multis diuer-
sa opinantibus) crederent, respondissetque beatus Petrus, dicens: Tu es ^{Matth. 16.}
Christus filius Dei viui: dominus ait: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro
& sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est. Et ego dico
tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, &
portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo clauēs regni
cœlorum. Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in
cœlis. Et quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis.
Manet ergo dispositio veritatis, & beatus Petrus in accepta fortitu-
dine petrae perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit. ^{Petrus, pe-}
Sic enim præ cæteris est ordinatus, ut dum petra dicitur, dum fun- ^{tra, funda-}
damentum pronuntiatur, dum regni cœlorum ianitor constituitur, dum ^{mentū, cœ-}
ligandorum soluendorumque arbiter mansura etiam in cœlis iudiciorum ^{li ianitor.}
suorum definitione, præficatur, qualis ipsi cum Christo esset societas, per
ipsa appellationum eius mysteria nosceremus. Qui nunc plenius & poten-
tius

tius ea, quæ sibi commissa sunt, peragit, & omnes partes officiorum atque curarum in ipso & cum ipso, per quem est glorificatus, exequitur. Si quid itaque à nobis rectè agitur, rectèque discernitur: si quid à misericordia dei quotidianis supplicationibus obtinetur, illius est operum atque meritum, cuius in Sede sua viuit potestas, & excellit autoritas. Hoc enim obtinuit dilectissimi illa confessio, quæ à Deo patre apostolico inspirata cordi, omnia humanarum opinionum incerta transcendit: & firmitatem petra, quæ nullis impulsionebus quateretur, accepit. In vniuersa namque Ecclesia: Tu es Christus filius Dei viui, quotidie Petrus dicit: & omnis lingua, quæ confitetur dominum, magisterio huius vocis imbuitur. Hæc fides diabolus vincit, & captiuorum eius vincula dissoluit. Hæc erutos mundo, inserit celo, & portæ inferi aduersus eam præualere non possunt. Tanta enim diuinitus soliditate munita est, vt eam neque hæretica vnquam corrumpere prauitas, nec pagana potuerit superare perfidia. His itaque modis dilectissimi rationabili obsequio celebratur hodierna festiuitas, vt in persona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium pastorum sollicitudo cum commendatarum sibi ouium custodia perseuerat, & cuius etiam dignitas in indigno hærede non deficit. Vnde venerabilium quoque fratrum & confacerdotum meorum desiderata mihi & honoranda præsentia hinc sacratio est & deuotior, si pietatem huius officij, in quo adesse dignati sunt, ei principaliter deferunt, quem non solum huius Sedis præfulem, sed & omnium Episcoporum nouerunt esse primatē. Cum ergo cohortationes nostras auribus vestrae sanctitatis adhibemus, ipsum vobis, cuius vice fungimur, loqui credite: quia & illius vos affectu moneamus, & non aliud vobis, quam quod docuit, prædicamus, obsecramus, vt succincti lumbos mentis vestrae, castam & sobriam vitam in timore Dei ducatis, nec concupiscentijs carnis, mens principatus sui oblita, consentiat. Breuia & caduca sunt terrenarum gaudia voluptatum, quæ ad æternitatem vocatos à semitis vitæ conantur auertere. Fidelis ergo & religiosus animus ea quæ sunt cælestia concupiscat, & diuinarum promissionum audius, in amorem se incorruptibilis boni, & in spem veræ lucis attollat. Certi autē estote dilectissimi, quod labor vester, quo vitijs resistitis, & carnalibus desiderijs repugnatis, placens in conspectu Dei est atque preciosus, nec solum vobis, sed etiam mihi apud Dei misericordiam profuturus: quia de profectu dominici gregis gloriatur cura pastoris. Corona mea, sicut Apostolus ait, & gaudium vos estis: si fides vestra, quæ ab initio Euangelij in vniuerso mundo prædicata est, in dilectione & sanctitate permanferit. Nam licet omnem Ecclesiam, quæ in toto est orbe terrarum, cunctis oporteat florere virtutibus, vos tamen præcipuè inter cæteros populos decet meritis pietatis excellere, quos in ipsa apostolica petra arce fundatos, dominus noster Iesus Christus cum omnibus redemit: & beatus Apostolus

Fidei Ecclesie Romanæ præconium.

Petrus omnium Episcoporum primus.

1. Thef. 2. Rom. 1.

Petrus præ omnibus erudiuit, per eundem Christum dominum nostrum,

Amen.

Sermo

Sermo tertius in anniuersario die eiusdem assumptionis.

Sacerdotium supremum quare beato Petro & eius collatum successoribus.

Audeo dilectissimi de religioso vestra deuotionis affectu, & Deo gratias ago, quod in vobis pietatem Christianæ vnitatis agnosco. Sicut enim ipsa frequentia vestra testatur, intelligitis huius diei recursum ad communem lætitiā pertinere, & honorem celebrari totius gregis, per annua festa pastoris. Nam licet vniuersa Ecclesia Dei distinctis ordinata sit gradibus, vt ex diuersis membris, sacratum corporis subsistat integritas: nos tamē omnes, sicut ait Apostolus, in Christo Iesu vnum sumus, nec quisquam ab alterius ita est diuisus officio, vt non ad connexionem pertineat capitis, cuiuslibet humilitas portio nis. In vnitatem igitur fidei atque baptismatis, indiscrēta nobis societas dilectissimi, & generalis est dignitas, secundum illud beatissimi Petri apostoli sacratissima voce dicentis: Et ipsi tãquam lapides viui superædificamini in domos spirituales sacerdotium sanctum, offerentes spirituales hostias, acceptabiles Deo per Iesum Christum. Et infra: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Omnes enim in Christo regeneratos, crucis signum efficit Reges: Sancti verò spiritus vnctio consecrat sacerdotes, vt præter istam specialem nostri ministerij seruitutem, vniuersi spirituales & rationales Christiani agnoscant se regij generis & sacerdotalis officij esse consortes. Quid enim tam regium, quam subditum Deo animum corporis sui esse rectorem? Et quid tam sacerdotale, quam vouere domino conscientiam purā, & immaculatas pietatis hostias de altari cordis offerre? Quod cum omnibus per Dei gratiam comune sit factum, religiosum tamen nobis atque laudabile est, de die prouectionis nostræ, quasi de proprio honore gaudere, vt vnū celebretur in toto Ecclesiæ corpore Pontificij sacramentum, quod effuso benedictionis vnguento, copiosius quidē in superiora profluxit, sed non parçè etiam in inferiora descendit. Quum itaque dilectissimi de consortio istius muneris magna sit nobis materia communium gaudiorum, verior tamen vobis & excellentior erit causa lætandi, si non in nostræ humilitatis consideratione remoremmini, cum multo vtilius multoque sit dignius, ad beatissimi apostoli gloriam contemplandam, aciem mentis attollere, & hunc diem in illius potissimum veneratione celebrare, qui ab ipso omnium charismatum fonte, tam copiosis est irrigationibus inundatus: vt cum multa solus acceperit, nihil in quenquam sine illius participatione transierit. Verbum enim caro factum fuerat, & habitabat iam in nobis, vt reparando humano generi totum se Christus impenderet. Nihil indispositum sapientiæ, nihil erat arduum potestati. Famulabantur elementa, ministrabant spiritus, angeli seruiebant, nec villo modo poterat inefficax esse sacramentum, quod simul ipsius deitatis vnitatis operabatur & Trinitas. Et tamen de toto mundo vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus apostolis, cunctisque Ecclesiæ patribus præponatur: vt quamuis in populo Dei multi sacerdotes sint, multi que pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Magnum & mirabile dilectissimi huic

1. Cor. 12.

1. Pet. 2.

Christiani omnes ut reges et sacerdotes. Hostia spirituales.

1. Ioh. 1.

Petrus primus pastorem Christi constitutus.

D. LEONIS PAPAE

viro consortium potentiae suae tribuit diuina dignatio: & si quid cum eo commune ceteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, quicquid alijs non negauit. Omnes denique apostolos Dominus, quid de se homines opinentur, interrogat: & tamdiu sermo respondentium communis est, quamdiu humanae intelligentiae ambiguitas explicatur. At ubi quid habeat sensus discipulorum, exigitur, primus est in Domini confessione, qui primus est in apostolica dignitate. Qui cum dixisset: Tu es Christus filius Dei viui: respondit ei Iesus: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in coelis est. Id est, ideo beatus es, quia pater meus te docuit, nec terrena opinio te fefellit, sed inspiratio coelestis te instruxit: & non caro & sanguis, sed ille me tibi, cuius sum vnigenitus filius, indicauit. Et ego, inquit, dico tibi: hoc est, sicut meus pater tibi manifestauit diuinitatem meam: ita & ego tibi notam facio excellentiam tuam, quia tu es Petrus. Id est, cum ego sim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraque vnum, ego fundamentum, praeter quod nemo potest aliud ponere: tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, ut quae mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia. Et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portae inferi non praeualebunt aduersus eam. Super hanc, inquit, fortitudinem aeternum extruam templum: & Ecclesiae meae caelo inferenda sublimitas, in huius fidei firmitate consurget. Hanc confessionem portae inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt: vox enim ista vox vitae est. Et sicut confessores suos in coelestia prouehit, ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicit beatissimo Petro: Tibi dabo clauis regni caelorum. Et quaecunque ligaueris super terram, erunt ligata & in coelis. Et quaecunque solueris super terram, erunt soluta & in coelis. Transiit quidem in alios apostolos vis potestatis istius, & ad omnes Ecclesiae principes decreti huius constitutio commeauit, sed non frustra vni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiae rectoribus Petri forma praepositur. Manet ergo Petri priuilegium, ubicunque ex ipsius fertur aequitate iudicium. Nec nimia est vel seueritas vel remissio, ubi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod beatus Petrus aut soluerit, aut ligauerit. Instante autem passionis sua dominus, quae discipulorum erat turbatura constantia, Simoni, inquit: Simon, ecce Satanas exposulauit vos, ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos, ut non intretis in tentationem. Commune erat omnibus apostolis periculum de tentatione formidinis, & diuinae protectionis auxilio pariter indigebant. Quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis a Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri proprie supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens principis vita non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinae gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum apostolis conferatur. Cum itaque dilectissimi tantum nobis videamus praesidium diuinitus institutum, rationabiliter & iuste in ducis nostri meritis & dignitate laetamur, gratias agentes sempiterno Regi, redemptori nostro Domino Iesu Christo, qui tantam potentiam dedit ei, quem totius Ecclesiae principem fecit: ut si quid etiam nostris temporibus

1. Cor. 3.
Petrus dicitur petra, super quam fundatur Ecclesia.

Petri in ligando & soluendo priuilegium.

Luc. 7.

Christus specialiter pro Petro rogauit.

SERMO I. DE COLLECT.

4

temporibus recte per nos agitur, recteque disponitur, illius operibus, illius sit gubernaculis deputandum, cui dictum est: Et tu conuersus, confirma fratres tuos. Et cui post resurrectionem suam dominus ad trinam aeterni amoris professionem mystica insinuatione ter dixit: Pasce oues meas. Quod nunc quoque procul dubio facit, & mandatum Domini pius pastor exequitur, confirmans nos cohortationibus suis, & pro nobis orare non cessans, ut nulla tentatione superemur. Si autem hanc pietatis suae curam omni populo Dei, sicut credendum est, ubique praetendit, quanto magis nobis alumnis suis opem suam dignatur impedere, apud quos in sacro beatae dormitionis thoro, eadem qua praesedit carne, requiescit? Illi ergo hunc seruitutis nostrae natalitium diem, illi adscribamus hoc festum, cuius patrocinio Sedis ipsius meruimus esse cōsortes, auxiliante nobis per omnia gratia domini nostri Iesu Christi, qui uiuit & regnat cum Deo patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Luc. 22.

Ioan. 21.

Orant sancti pro nobis.

Orant sancti pro nobis.

SERMO PRIMVS DE COLLECTIS.

Eleemosyna quid profit, & vti praestetur.

Vitis diuinarum scripturarum testimonijs edocemur, quantum eleemosynarum meritum, & quanta sit virtus. Certum est enim, vnumquemque nostrum animae suae benefacere, quoties misericordia sua inopia succurrit alienae. Prompta ergo & facilis dilectissimi apud nos largitas esse debet, si credimus sibi vnumquemque id praestare, quod indigentibus tribuit. Thesaurum enim suum condit in caelo, qui Christum pascit in paupere. Benignitatem itaque in hoc & dispensationem diuinæ pietatis agnosce. Idcirco enim te abundare voluit, ut per te alius non egeret, & per ministerium operis tui, pauperem ab egestatis labore, teque a peccatorum multitudine liberaret. O mira prouidentia & bonitas creatoris, ut vno facto duobus vellet esse succursus. Ventura igitur dominica dies, collectarum futura est. Hortor & moneo sanctitatem vestram, ut singuli quique & pauperum memineritis & vestri, & pro possibilitate virium vestrarum intelligatis in egentibus Christum, qui tantum nobis pauperes commendauit, ut se in ipsis vestiri ac suscipi testaretur & pasci Christus Dominus noster, qui cum patre & sancto spiritu uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eleemosynarum meritum & virtus.

Sermo secundus de collectis.

Eleemosyna ut sit secundum lauacrum a peccatis, & opus maximae charitatis.

Notum vobis dilectissimi & familiare mandatum pastorali praedicamus hortatu, ut in opere misericordiae studeatis esse deuoti, quod etiam si nunquam a vestra sanctitate negligitur, nunc tamen promptius est & impensius exequendum, quia primus collectarum dies saluberrime a sanctis patribus institutus hoc exigit, ut vnusquisque, prout votium atque possibile est, in usus atque alimoniam pauperum de vestris facultatibus conferatis: scientes praeter illud regenerationis lauacrum, in quo vniuersorum abluta sunt maculae peccatorum, hoc remedium infirmitati humanae diuinitus esse donatum, ut si quid culparum in hac terrena habitatione contrahitur, eleemosynis deleatur.

Eleemosynis extinguuntur peccata.

D. LEONIS PAPAE

1. Cor. 13. tur. Eleemosynæ enim opera charitatis sunt, & scimus, quod charitas
1. Pet. 4. operit multitudinem peccatorum. Proinde dilectissimi in secundam fe-
* colle- riam spontaneas * collectas vestras sollicitè præparate, vt quicquid vobis
- ctiones. de temporalibus substantijs dempseritis, id multiplicatum in æterna retri-
butione sumatis.

Sermo tertius, de collectis.

Eleemosyna quantum ex cruciet dæmones, quid dūc
sentiendum de collectis.

Operabo-
na exeru-
ciant dia-
bolum.

Christianæ pietatis est dilectissimi, vt quæ apostolicis sunt tra-
ditionibus instituta, perseveranti deuotione seruentur. Nam
illi beatissimi discipuli veritatis, hoc diuinitus inspirata com-
mendauere doctrina, vt quoties cæcitas paganorum in super-
stitionibus suis esset intentior, tunc præcipue populus Dei, orationibus
& operibus pietatis instaret. Quoniam immundi spiritus, quantum gen-
tilium errore lætantur, tantum veræ religionis obseruantia atteruntur &
augmenta iustitiæ vrunt impietatis authorem. Cuius impia & prophana
commenta, ne sacratis Deo vero cordibus aliquid pollutionis inferrent,
beatus magister gentium præcauebat, cum voce apostolica diceret: Nolite
2. Cor. 6. iugum cum infidelibus ducere. Quæ enim participatio iustitiæ cum ini-
quitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? Et deinde vocem propheti-
ci spiritus addidit, dicens: Exite, exite de medio eorum, & separamini, di-
cit Dominus, & immundum ne tetigeritis. Vnde quoniam ad destruendas
antiqui hostis insidias in die, quo impij sub idolorum suorum nomine dia-
bolo seruiebant, prouidentissimè in sancta Ecclesia prima est instituta col-
lectio, volumus dilectionem vestram tertia feria per omnes regionum ve-
strarum Ecclesias cum voluntarijs oblationibus eleemosynarum conue-
nire. In quo opere, etsi non est omnium æqualis facultas, debet esse par pie-
tas: quoniam fidelium largitas, non de muneris pensatur pondere, sed de
benevolentia quantitate. Habeant in hoc misericordiae commercio etiam
pauperes lucrum, & ad sustentationem egentium de quantacumq; substan-
tia aliquid, quod eos non contristet, excerpant. Sit diues munere copio-
sior, dum pauper animo non sit inferior. Quamuis enim maior speretur
reditus de maiore semine, potest tamen de exigua satione multus fructus
provenire iustitiæ. Iustus enim est iudex & verax, qui neminem fraudat
mercede meritorum. Et ideo nos curam pauperum vult habere, vt in futu-
ræ retributionis examine, misericordibus, quam promisit, misericordiam
largiatur Christus Deus noster, qui cum patre & spiritu sancto viuunt & re-
gnat in secula seculorum, Amen.

Sermo quartus, de collectis & eleemosyna.

Eleemosyna vt saluet hominem.

Misericordia dilectissimi & iustitia Dei, formā retributionum
suarum à mundi constitutione dispositam, per doctrinam do-
mini nostri Iesu Christi benignissima nobis expositione refe-
rauit, vt acceptis rerū significationibus, quæ futura credimus,
iam quali gesta nosceremus. Sciebat enim redemptor noster atque serua-
tor, quantos fallacia diaboli per totum mundum sparsisset errores, & quàm
multis

SERMO IIII. DE COLLECTIS.

multis superstitionibus maximam sibi partem humani generis subdidisset.
Sed ne ultra per ignorantiam veritatis, creatura ad imaginem Dei condita,
in præcipitia perpetuæ mortis ageretur, Euangelicis paginis iudicii sui in-
seruit qualitatem, quæ omnem hominem à calidissimi hostis reuocaret in-
sidijs: quum iam nulli esset incognitum, quæ bonis speranda præmia, & quæ
malis essent inferenda supplicia. Incentor nanque ille authorque peccati,
primum superbus vt caderet, deinde inuidus vt noceret, quia in veritate nõ
stetit, totam vim suam in mendacio collocavit, omniaque deceptionum
genera de hoc venenatissimo artis suæ fonte produxit, vt ab illo bono,
quod ipse propria elatione perdiderat, spem humanæ deuotionis excludere-
ret, eosque in consortium damnationis suæ traheret, ad quorum ipse reco-
ciliationem pertinere non posset. Quicquid igitur hominum quibuslibet
impietatibus Deum læsit, huius fraude traductum, huius est nequitia de-
prauatum. Facile enim in omnia flagitia impulit, quos religione decepit.
Sciens autem Deum non solum verbis, sed etiam factis negari, multis qui-
bus auferre non potuit fidem, sustulit charitatem: & agro cordis ipsorum
auaritiæ radicibus occupato, spoliavit fructu operum, quos non priuauit
confessione laborum. Propter has ergo dilectissimi versutias hostis an-
tiqui, scire nos voluit ineffabilis benignitas Christi, quid in die retributio-
nis de vniuersitate hominū esset decernendum, vt dum in hoc tempore le-
gitimorum remediorum medicina præbetur, dum elisis reparatio non ne-
gatur, & qui diu fuerunt steriles, possint tandem esse fecundi, præueniatur
disposita censura iustitiæ, & nunquam à cordis oculis, diuinæ discretionis
imago discedat. Veniet enim in maiestatis suæ gloria Dominus, sicut ipse
prædixit, aderitque cum eo radians in splendoribus suis, innumerabilis an-
gelicarum multitudo legionum. Congregabuntur ante thronum potentia
eius omnium gentium populi, & quicquid hominum vniuersis seculis to-
to orbe terrarum progenitum est, in conspectu iudicantis adstabit. Separa-
buntur ab iniustis iusti, à nocentibus innocentes: & cum præparatum sibi
regnum recensitis misericordiae operibus, filij pietatis acceperint, expro-
brabitur duritia sterilitatis iniustis: & nihil habentes sinistri commune cū
dextris, in ignem ad diaboli & angelorum eius tormenta dispositum, om-
nipotentis iudicis damnatione mittentur, cum illo habituri poenæ commu-
nionem, cuius elegerunt facere voluntatem. Quis igitur istam sortem æter-
norum cruciatuum non pauescat? Quis mala nunquam finienda non time-
at? Sed cum ideo denunciata sit seueritas, vt misericordia quæreretur, in die
bus præsentibus cum misericordiae est largitate viuendum, vt homini post
periculosam negligentiam, ad pietatis opera reuertenti, possibile sit ab hac
sententia liberari. Hoc enim agit potentia iudicis, hoc gratia seruatoris,
vt relinquat impijs vias suas, & iniquitatis suæ consuetudine peccator ab-
scedat. Misereantur pauperum, qui sibi volunt parcere Christum. Faciles
sint in alimenta miserorum, qui cupiūt ad societatem * peruenire fidelium.
Non sit vilis homini homo, nec in quoquam despiciatur illa natura, quam
rerum conditor suam fecit. Cui enim laborantium licet negare, quod Chri-
stus sibi profitetur impendi? luatur conseruus, & gratiam refert dominus.
Cibus egeni, regni cælestis est precium: & largitor temporalium, hæres effi-
citur æternorum. Vnde autem exigua ista impendia, tanta æstimari taxati-
one meruerunt, nisi quia pondera operum charitatis lance pensantur, &
B quum.

Ioan. 8
Vis omnis
diaboli
mendacio
nititur.

Fides sine
charitate
esse potest
Ad Tit. 1.

Matt. 19
Iudicij ex-
tremi for-
ma.

Opera mi-
sericordiae
Deum con-
ciliant.

* pertine-
re.

Psal. 40.

Pauperibus uerecundis subueniendi.

releuandi.

2. Cor. 8.

Heretici prodendi.

Manicheorum errores.

quum amatur ab homine, quod Deus diligit, meritò in eius ascenditur regnum, in cuius transitur affectum? Ad horum ergo operum dilectissimi pi am curam dies nos apostolicæ institutionis inuitat, in quo sanctarum collectionum prima collectio est prudenter à patribus & utiliter ordinata: ut quia in hoc tempore gentilis quondam populus superstitiosus demonibus seruiebat, contra prophanas hostias impiorum, sacratissima à nobis nostrarum eleemosynarum celebraretur oblatio. Quod quia incrementis Ecclesiæ fructuosissimum fuit, placuit esse perpetuum. Vnde hortamur sanctitatem vestram, ut per Ecclesias regionum uestrarum quarta feria de facultatibus uestris, quantum suadet possibilitas & voluntas, expensas misericordiæ conferatis, ut possitis illam beatitudinem promereri, in qua sine fine gaudebit, qui intelligit super egenum & pauperem. Ad quem intelligendum dilectissimi, sollicita benignitate, vigilandum est, ut quem modestia tegit, & verecundia præpedit, inuenire possimus. Sunt enim qui palam poscere ea, quibus indigent, erubescunt, & malunt miseria tacitæ egestatis affligi, quam publica petitione confundi. Intelligendi ergo isti sunt, & ab occulta necessitate subleuandi, ut hoc ipso, amplius gaudeant, quum & paupertati eorum consultum fuerit & pudori. Rectè enim in egeno & paupere, ipsius Iesu Christi domini nostri persona sentitur, qui cum esset diues, si cut dicit Apostolus, inops factus est, ut nos sua paupertate ditaret. Et ne deesse nobis sua præsentia videretur, ita humilitatis & gloriæ suæ temperauit mysterium, ut quem regem & dominum in maiestate patris adoramus, eundem in suis pauperibus pascemus, liberandi ob hoc in die mala à damnatione perpetua, & pro intellectu pauperis cura, regni cœlestis consortijs inferendi. Ut autè in omnibus dilectissimi placeat domino uestra deuotio, etiam ad hanc vos hortamur industriam, ut Manichæos ubique latentes uestris presbyteris publicetis. Magna est enim pietas, perdere latebras impiorum, & ipsum in eis cui seruiunt, diabolus debellare. Contra istos enim dilectissimi omnem quidem orbem terrarum, & totam ubique Ecclesiam decet fidei arma arripere. Sed uestra in hoc opere deuotio debet excellere, qui in progenitoribus uestris Euangelium crucis Christi ab ipso beatissimorum apostolorum Petri & Pauli ore didicistis. Non sinantur latere homines, qui legem per Moysen datam, in qua Deus vniuersitatis conditor ostenditur, recipiendam esse non credunt, prophetis & sancto spiritui contradicunt, Psalmos Dauidicos, qui per vniuersalem Ecclesiam cum omni pitate cantantur, damnabili impietate ausi sunt refutare, Christi domini natiuitatem secundum carnem negant, passionem & resurrectionem eius simulatam dicunt fuisse, non veram, baptismum regenerationis totius gratiæ virtute dispoliant. Nihil est apud eos sanctum, nihil integrum, nihil verum. Cauendi sunt, ne cuiquam noceant: prodendi sunt, ne in aliqua ciuitate nostræ parte consistent. Vobis dilectissimi ante tribunal domini proderit quod indicimus, quod rogamus. Dignum est enim, ut eleemosynarum sacrificio & huius operis palma iungatur, auxiliante nobis per omnia domino Iesu Christo, qui uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo

Sermo quintus de collectis & eleemosynis.

Eleemosynæ ac temperantiæ bona quæ, virtutesq; omnes non prodesse sine misericordiæ operibus.

Postolicæ traditionis dilectissimi instituta seruantes, pastorali vos solitudine cohortamur, ut dic, quem illi ab impiorum superstitione purgatum, misericordiæ operibus consecrarunt, deuotione religiosæ consuetudinis celebremus, ostendentes apud nos autoritatem patrum viuere, eorumq; doctrinam in nostra obedientia permanere. Quoniam sancta tantæ constitutionis utilitas, non præterito tantum tempore, sed etiam nostræ prospexit ætati: ut quod illis profuit ad destructionem vanitatum, hoc nobis proficeret ad incrementa virtutum. Quid autem tam aptum fidei, quid tam conueniens pietati, quam egentium iuuare paupertatem? infirmorum curam recipere? fraternis necessitatibus subuenire? & conditionis propriæ in aliorum labore meminisse? In quo opere, quantum quis possit, quantumq; non possit, solus veraciter ille discernit, qui nouit, quid quibusq; contulerit. Non solum enim spirituales opes & dona cœlestia Deo donante capiuntur, sed etiam terrenæ & corporeæ facultates ex ipsius largitate proueniunt, ut meritò rationem earum quæsiturus sit, quæ non magis possidenda tradidit, quam dispensanda commisit. Muneribus igitur Dei iuste & sapienter utendum est, ne materia boni operis fiat causa peccati. Nam diuitiæ quidem, quantum ad ipsas species earum atque substantias pertinet, bonæ sunt, & humanæ societati plurimum profunt, cum à beneuolis habentur & largis, nec illas aut luxuriosus prodigit, aut auarus abstrudit, ut tam pereant malè conditæ, quam insipienter expensæ. Quamuis autem laudabile sit, intemperantiam fugere, & turpium voluptatum damna vitare, multiq; magnificè dedignentur facultates suas occultare, & in copias affluentes vilem atq; sordentè horreant parcitatem: non est tamen talium aut felix abundantia aut probanda frugalitas, si ipsis tantum propriæ opes seruiunt, si eorum bonis nulli iuuantur pauperes, nulli fouentur infirmi: si de magnarum abundantia facultatum non captius redemptionem, non peregrinus solatium, non exul sentit auxilium. Huiusmodi diuites, egentiores sunt omnibus egenis. Perdunt enim illos reditus, quos possunt habere perpetuos: & dum breui nec semper libero incumbunt vsui, nullo iustitiæ cibo, nulla misericordiæ suauitate pascuntur, foris splendidi, intus obscuro: abundantes temporalium, inopes æternorum: quia ipsi animas suas fame afficiunt, & nuditate dehonestant: qui de ijs, quæ terrenis horreis commendarunt, nihil thesauris cœlestibus intulerunt. Sed fortè sunt aliqui diuitum, qui licet nullis largitionibus pauperes Ecclesiæ soleant adiuuare, alia tamen mandata Dei custodiunt, & inter diuersa fidei & probitatis merita, venialiter sibi æstimant vnam deesse virtutem. Verum hæc tanta est, ut sine illa ceteræ, etsi sint, prodesse non possint. Quamuis enim quis fidelis sit, & castus, & sobrius, & alijs moribus ornatus insignibus, misericors tamen si non est, misericordiam non meretur. Ait em̃ dñs: Beati misericordes, quoniam ipsorum misericorebitur Deus. Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua, & sederit

Terrenarum facultatum non tam possessio quam dispensatio nobis commissa est.

Auari quam inopes.

Matt. 5. Virtutes aliæ absq; misericordia.

D. LEONIS PAPAE

*Ne operibus
non pro
sint.*
Matth. 23.

*Eleemosy-
ne bona.*

Prou. 21.

Tobie 4.

*Fides sine
operibus
mortua est*

Iacob. 2.

Galat. 6.

in throno gloriae suae: & congregatis omnibus gentibus, bonorum & malorum fuerit facta discretio, in quo laudabuntur qui ad dexteram Dei stabunt, nisi in operibus benevolentiae & charitatis officijs, quae Iesus Christus sibi impensa reputabit. Quoniam qui naturam hominis suam fecit, in nullo se ab humana humilitate discreuit. Sinistris vero quid obijcietur, nisi neglectus dilectionis, duritia inhumanitatis, & pauperibus misericordia denegata? quasi nec alias virtutes dextri, nec alias offensiones habeant sinistri. Sed illo magno summoque iudicio tanti aestimabitur vel largitatis benignitas, vel tenacitatis impietas, ut pro plenitudine omnium virtutum, & pro summa omnium commissorum, & per vnum bonum isti introducantur in regnum, & per vnum malum illi mittantur in ignem aeternum. Nemo igitur dilectissimi de vllis sibi bonae vitae meritis blandiatur, si illi de fuerint opera charitatis: nec de sui corporis qualitate securus sit, qui nulla eleemosynarum purificatione mundatur. Eleemosyna enim peccata delent, mortem perimunt, & poenam perpetui ignis extinguunt. Sed qui ab earum fructu fuerit vacuus, erit ab indulgentia retribuentis alienus, dicente Salomone: Qui obturat aures, ne audiat imbecillum, & ipse vocabit Dominum, & non erit qui exaudiat eum. Vnde & Tobias filium suum praeceptis pietatis instituens: Ex substantia, inquit, tua fac eleemosynam, & noli auertere faciem tuam ab vlllo paupere: ita fiet, ut nec à te auertatur facies Dei. Hae virtutes omnes facit vtilis esse virtutes, quae ipsam quoque fidem, ex qua iustus viuit, & quae sine operibus mortua nominatur, sui admixtione viuificat. Quia sicut in fide operum ratio est, ita in operibus fidei fortitudo. Dum ergo tempus habemus, sicut ait Apostolus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Bonum autem facientes non deficiamus, tempore enim suo metemur. Praesens itaque vita tempus est sationis, & retributionis tempus est messis, quando vnusquisque seminum fructus secundum sationis suae percipiet quantitatem. De prouentu autem istius segetis nemo fallatur, quia animorum ibi magis, quam impendiorum mensura taxabitur: & tantum reddent exigua de exiguis, quantum magna de magnis. Et ideo dilectissimi satisfiat Apostolicis institutis. Et quia die dominica prima est futura collectio, omnes vos deuotioni voluntariae praeparate, ut vnusquisque secundum sufficientiam habeat in sacratissima oblatione consortium. Exorabunt pro vobis & ipsae eleemosynae

& ij qui vestris muneribus iuuabuntur, ut ad omne opus bonum idonei semper esse possitis, in Christo Iesu

Domino nostro, qui viuit & regnat per infinita secula seculorum,

Amen.

SERMO

SERMO PRIMVS DE IEIUNIO

decimi mensis & collectis.

Creatio hominis ut fuerit ad Dei imaginem, quantumque oratio, ieiunium & eleemosyna nos Deo commendat.

Fideliter dilectissimi atque sapienter creationis nostrae intelligamus exordium, inueniemus hominem ideo ad imaginem Dei conditum, ut imitator sui esset autoris: & hanc esse naturalem nostri generis dignitatem, si in nobis quasi in quodam speculo diuinae benignitatis forma resplendeat. Ad quam quotidie nos utique reparat gratia seruatoris, dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in secundo. Causa autem reparationis nostrae non est, nisi misericordia Dei, quae non diligereamus, nisi prius nos ipse diligeret, & tenebras ignorantiae suae veritatis luce discerneret. Quod per sanctum Esaiam Dominus denuntians, ait: Adducam caecos in viam, quam ignorabant, & semitas quas nesciebant faciam illos calcare. Faciam illis tenebras in lucem, & praua in directa. Haec verba faciam illis, & non relinquam eos. Et iterum: Inuentus sum, inquit, à non querentibus me, & palam apparui ijs, qui me non interrogabant. Quod quo modo impletum sit, Ioannes apostolus docet, dicens: Scimus quoniam filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum, & simus in vero filio eius. Et iterum: Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Diligendo itaque nos Deus ad imaginem suam nos reparat, et ut in nobis formam suae bonitatis inueniat, dat vnde ipsi quoque, quod operatur, operemur: accendens scilicet mentium nostrarum lucernas, & igne nos suae charitatis inflamans, ut non solum ipsum, sed etiam quicquid diligit, diligamus. Nam si inter homines ea demum firma amicitia est, quam morum similitudo sociarit, cum tamen paritas voluntatum saepe in reprobos tendat affectus: quantum nobis optandum atque nitendum est, ut in nullo ab ijs, quae Deo sunt placita, discrepemus? De quo dicit Propheta: Quoniam ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius: quia non aliter in nobis erit dignitas diuinae maiestatis, nisi imitatio fuerit voluntatis. Dicente itaque Domino: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, et assimiles. diliges proximum tuum sicut teipsum, suscipiat fidelis anima auctoris sui atque rectoris immarcescibilem charitatem, totamque se etiam eius subiiciat voluntati, in cuius operibus atque iudicijs nihil vacat à veritate iustitiae, nihil à miseratione clementiae. Quoniam etsi magnis quis laboribus & multis fatigetur incommodis, bona est illi causa tolerandi, qui se aduersis vel corrigi intelligat, vel probari. Charitatis vero istius pietas perfecta esse non poterit, nisi diligatur & proximus. Quo nomine non ij tantum intelligendi sunt, qui nobis amicitia & propinquitate iunguntur, sed omnes prorsus homines, cum quibus nobis natura communis est, siue illi hostes sint, siue socij, siue liberi, siue serui. Vnus enim nos conditor finxit, vnus nos creator animauit, eodem cuncti coelo & aere, eiusdem utimur diebus & noctibus. Quicquid alij sint boni, alij mali, alij iusti, alij iniusti, Deus tamen omnibus largitor, omnibus est benignus, sicut Lycaonijs à Paulo & Barnaba apostolis dicitur de prouidentia Dei, qui in praeteritis generationibus dimisit omnes

B 3 gentes

D. LEONIS PAPAE

gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens eis de coelo, dans pluuiam & tempora fructifera, & implens cibo & lætitia corda nostra. Dedit autem nobis maiores diligendi proximū causas Christianæ gratiæ latitudo, quæ se per omnes partes totius orbis extendens, neminem despectat, dum docet neminem negligendum. Et meritò etiam inimicos diligere, & pro persecutoribus sibi præcipit supplicari, qui **Matt. 5.** ex omnibus quotidie gentibus fractis oliuæ suæ ramis, germen inferens oleastri, de inimicis reconciliatos, de alienis adoptiuos, de impijs facit iustos, **Rom. 11.** vt omne genu flectatur, cœlestium, terrestriū, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Cum ergo Deus bonos nos esse velit, quia bonus est, nihil nobis debet de eius iudicij displicere. Nam nō per omnia illi gratias agere, quid est aliud, quàm ex quadam eum parte reprehendere? Audet plerumque humana insipientia aduersus creatorem suum, non solum de inopia, sed etiam de copia murmurare, vt **Philip. 2.** & quum aliquid non suppetit, querula, & quum quædam exuberat, sit ingrata. Multæ mensis dominus horreorum suorum plenitudinem fastidiuit, & ad copiam vindemiæ affluentis ingemuit: nec de magnitudine fructuum gratulatus, sed de vilitate conquestus est. Si autem parcior fuerit in susceptis terra seminibus, & castigatione prouentu vites oleæque defluerint, accusatur annus, arguuntur elementa, & nec aëri parcitur nec coelo, quum fideles & pios discipulos veritatis nihil magis commendat & muniat, quàm **1. Thes. 5.** perseverans in Deum indefessa laudatio, dicente Apostolo: Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Hæc enim voluntas Dei est in Christo Iesu in omnibus vobis. Huius autem deuotionis quemadmodum poterimus esse participes, nisi rerum varietas constantiam mentis exerceat? vt amor directus in Deum, nec inter secunda superbiat, nec inter aduersa deficiat. Quod placet Deo, placeat & omnibus nobis, de omni mensura munerum eius gaudeamus. Qui bene usus est magnis, vtatur bene & modicis. Tam nobis copia, quàm paritate cōsultitur. Nec in spiritalibus lucris angustia grauabimur fructuum, si fecunditas nō arescat animorum. Oriatur de cordis agro, quod terra non dedit. Semper illi quod largiatur occurrit, cui bene velle non deficit. Ad omnia igitur dilectissimi opera pietatis, omnium nobis qualitas pro sit annorum, nec beneuolentiam Christianam difficultas temporalis impediatur. Nouit Dominus vasa hospitali viduæ **4. Reg. 4.** in opus pietatis suæ vacuata complere: nouit aquas in vina conuvertere: nouit de paucissimis panibus quinque millia esurientium saturare populum. Et ille, qui in suis pascitur, quæ potuit augere dando, potest multiplicare sumendo. Tria verò sunt, quæ maximè ad religiosas pertinet actiones, oratio scilicet, ieiunium, & eleemosyna, quibus exercendis omne quidem tempus acceptum, sed illud est studiosius obseruandum, quod apostolicis accepimus traditionibus consecratum, sicut etiam decimus hic mensis morem refert veteris instituti, vt tria illa, de quibus locutus sum, diligentius exequamur. Oratione enim propitiatio Dei quaeritur, ieiunio concupiscentia carnis extinguitur, eleemosynis peccata redimuntur: simulque per omnia Dei in nobis imago renouatur, si & in laudem eius semper parati, & ad purificationem nostrā sine cessatione solliciti, & ad sustentationem proximi indefinenter simus intenti. Hæc triplex obseruantia dilectissimi, omnium virtutum comprehendit effectus. Hæc ad imaginem

SERMO II. DE IEIUNIO.

8

nem & similitudinem Dei peruenit, & à spiritu sancto inseparabiles facit. Quia in orationibus permanet fides recta, in ieiunio innocens vita, in eleemosynis mens benigna. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus, sabbato autem apud beatissimum Apostolum Petrum vigilias celebremus: qui & orationes, & ieiunia, & eleemosynas nostras, precibus suis dignabitur adiuuare, per dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & sancto spiritu uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo secundus de ieiunio decimi mensis, & collectis eiusdem.

Ieiunium mensis Septembris cur institutum, de eiusque efficacia.

Quod temporis ratio & deuotionis nostræ admonet consuetudo, pastoralis vobis dilectissimi sollicitudine prædicamus, decimi mensis celebrandum esse ieiunium, quo pro consummata perceptione omnium fructuum, dignissimè largitori eorum Deo continentia libamen offertur. Quid enim potest efficacius esse ieiunio? cuius obseruantia appropinquamus Deo, & resistentes diabolo, vitia blanda superamus. Semper virtuti cibus, ieiunium fuit. De abstinentia prodeunt casta cogitationes, rationabiles voluntates, salubriora consilia. Et per voluntarias afflictiones caro concupiscentijs moritur, virtutibus spiritus innouatur. Sed quia non solo ieiunio animarum nostrarum salus acquiritur, ieiunium nostrum misericordijs pauperum suppleamus. Impendamus virtuti, quod subtrahimus voluptati. Fiat refectio pauperis, abstinentia ieiunantis. Studeamus viduarum defensionem, pupillorum utilitati, lugentium consolationi, dissidentium paci. Suscipiatur peregrinus, adiuuetur oppressus, vestiatur nudus, foueatur ægrotus: vt quicumque nostrum de iustis laboribus auctori bonorum omnium Deo sacrificium huius pietatis obtulerit, ab eodem regni cœlestis præmium percipere mereatur. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus, sabbato autem apud beatum Petrum apostolum pariter vigilemus, cuius suffragantibus meritis, quæ poscimus impetrare possumus, per dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & sancto spiritu uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Ieiunij effectus.

Ieiunio quæ iungenda.

Sermo tertius de ieiunio decimi mensis & de eleemosynis eiusdem.

Ager dominicus vt fide muniatur ieiuniis, exerceatur, eleemosyna seratur orationibusque fecundetur.

N dominico agro dilectissimi, cui operarij sumus, oportet nos prudenter atque vigilanter spiritale exercere culturam, vt perseveranti industria, quæ legitimis temporibus sunt exequenda curantes, de sanctorum operum fruge letemur. Quæ si pigro ocio et inerti desidia negligantur, terra nostra nihil generosi germinis pariet, spinis ac tribulis subdita, non producet quæ condenda sint horreis, sed quæ vrenda sint flam-

Ager dominicus qui colendus.

flammas. Ager autem iste dilectissimi, rorante de super gratia Dei, fide munitur, ieiunijs exercetur, eleemosynis feritur, orationibus fecundatur, ut inter plantationes rigationesque nostras, nullius amaritudinis radix pullulet, nec se incrementa cuiusquam noxia stirpis attollat, sed enecato omni semine vitiorum, conualescat seges lata virtutum. Ad quam diligentiam omni quidem nos tempore pietatis magister adhortatur, sed in his diebus qui huic operi sunt specialius praestituti, maior animositas & cura est excitanda feruentior, ne quod pium est agere non indictum, impium sit negligere praedicatum. Decimi itaque mensis ieiunium, ad quod charitatem vestram religioso proposito nouimus praeparatam, vnanimiter auxiliante Christo celebrantes, hortamur monentes, ut unusquisque secundum mentis suam possibilitatis, quam accepit a Deo, in bonis operibus enitescat: quia & inimici nostri, qui nostra sanctificatione torquentur, in his diebus, quos ad maiorem obseruantiam nobis dispositos esse nouerunt, vehementius fauiunt, & subtiliore insidiantur astutia, ut alijs immittendo metum inopiae de largitatis expensis, alijs immittendo tristitiam de labore ieiunij, quam plurimos a consortio huius deuotionis abducant. Contra quas tentationes dilectissimi, vigilet in nobis pij cordis intentio, & a Christianis mentibus cogitationes diffidentiae repellantur. Modicum est enim, quod pauperi satis est, nec victus illius, nec vestitus onerosus est. Vile enim est, quod esurit: vile est, quod sitit: & nuditas, quae indiget operiri, non poscit ornari. Et tamen dominus noster tam pius operum nostrorum arbiter, tam benignus est aestimator, ut etiam pro calice aquae frigidae sit praemium redditurus. Et quia iustus inspector est animorum, non impendium solum operis, sed etiam affectum est remuneraturus operantis, per Christum Dominum nostrum.

Diabolus bene operantibus insidiat.

Matt. 20.

Sermo quartus de ieiunio decimi mensis, & de eleemosynis eiusdem.

Ieiunium in utroque testamento obseruatum quid valeat contra peccatum.

Onfidenter vos dilectissimi ad opera pietatis hortamur, quia experimentis didicimus: libenter vos suscipere, quod monemus. Scitis namque, & Deo docente cognoscitis, ad aeternum vobis gaudium profuturam diuinorum obseruantiam mandatorum. In quibus exequendis quia humana fragilitas plerumque lassescit, & in multis per lubricum suae infirmitatis offendit, misericors & pius dominus remedia nobis & adiutoria dedit, per quae veniam obtinere possumus. Quis enim tot illecebras mundi, tot insidias diaboli, tot denique pericula suae mutabilitatis euaderet, nisi clementia aeterni regis mallet nos reparare, quam perdere? Nam & qui iam redempti, iam regenerati filij lucis effecti sunt, quam diu tamen in hoc mundo, qui totus in maligno positus est, detinentur, quam diu infirmitati carnis corruptibilia & temporalia blandiuntur, non possunt istos dies sine tentatione transire. Nec facile prouenit cuiquam tam incruenta victoria, ut inter multos hostes frequentesque conflictus, etiam si sit liber a morte, sit quoque immunis a vulnere. Curamus

Pugna per Christum Christianorum.

1. Ioan. 5.

dis igitur laesionibus, quas saepe incidit, quae cum inuisibili hoste configunt, tristem maxime remedium est adhibenda medicina: in orationis instantia, in castigatione ieiunij, in eleemosynae largitate. Quae cum pariter exercentur, Deus propiciatur, culpa deletur, tentator eliditur. Et ists quidem praesidijs semper fidelis anima debet accingi, sed tunc studiosius praeparari, cum adfuerint dies quae proprie sunt ad hanc pietatis officia praestituti. De quorum ordine est etiam decimi huius mensis solenne ieiunium, quod non ideo negligendum est, quia de obseruatione veteris legis adsumptum est, tamquam hoc de illis sit, quae inter discretionem ciborum, inter baptismatum differentias, & auium pecudumque hostias esse destiterunt. Illa enim quae rerum futurarum figuras gerant, impletis quae significauere, finita sunt. Ieiuniorum vero utilitatem, non ut testamenti gratia non remouit, & continentiam corpori atque animae semper profutura, pia obseruatione suscepit. Quoniam sicut permanet apud intelligentiam Christianam, Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruires: & Diliges proximum tuum sicut teipsum, & caetera talium mandatorum: ita quod in eiusdem libris de ieiuniorum sanctificatione & curatione praecceptum est, nulla interpretatione vacuatur. In omni enim tempore omniueque vita huius seculi, ieiunia nos contra peccata faciunt fortiores, & energiam inclinant, iram mitigant & omnes bonae voluntatis affectus, ad maturitatem totius virtutis enutrit: si tamen in societatem sibi beneuolentiam charitatis adsumant, & in operibus misericordiae se prudenter exerceant. Ieiunium enim sine eleemosyna, non tam purgatio animae, quam carnis afflictio est: magisque ad auaritiam, quam ad continentiam referendum est, quando aliquis sic a cibo abstinet, ut etiam a pietate absteineat. Nostra ergo ieiunia dilectissimi abundant fructibus largitatis, & in pauperes Christi benignis sint fecunda muneribus. Nec tardentur in hoc opere mediocres, quia parum sit, quod possint de sua facultate decerpere. Nouit dominus omnium vires, & scit iustus inspector, de qua mensura quisque quid tribuat. Dissimiles quidem substantiae, similes erogationes habere non possunt: sed aequatur plerumque merito, quod distat impendio: quia potest esse par animus, etiam ubi impar est sensus. Haec itaque, ut adiuuante Deo pia deuotione curentur, quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato vero apud beatum Petrum apostolum vigilias celebremus, cuius orationibus adiuti in omnibus misericordiam Dei mereamur.

Ieiunandum est, ut sit etiam in noua lege.

Ieiunij uis, & energiam.

Sermo quintus de ieiunio decimi mensis & eleemosynis eiusdem.

Ieiunii & eleemosynarum fructus, ac haereticorum prodigiosa seruitus.

Ublimitas quidem dilectissimi gratiae Dei hoc quotidie operatur in cordibus Christianis, ut omne desiderium nostrum a terrenis ad coelestia transferatur. Sed & praesens vita per creatoris opem ducitur, & per ipsius prouidentiam sustinetur: quia idem est largitor temporalium, qui promissor est aeternorum. Sicut enim pro spe felicitatis, ad quam per fidem currimus, gratias Deo agere debemus,

D. LEONIS PAPAE

mus, quod ad perceptionē tantę preparationis euehimur: ita pro ijs quo-
que commodis, quę singulorū annorum reuolutione consequimur, De-
us à nobis honorandus atq; laudandus est, qui sic terrę fecunditatem ab
initio dedit, sic pariendorum fructuum leges in quibusq; germinibus &
seminibus ordinauit, vt nunquā sua instituta desereret, sed in rebus condi-
tis benigna conditoris administratio permaneret. Quicquid ergo ad vsus
hominum segetes, vineę, oleęq; pepererint, totū hoc diuinę bonitatis lar-
gitate profluxit: quę elementorum qualitate variata, dubios agricolarum
labores clementer adiuuit, vt vtilitatibus nostris venti & imbres, frigora
& æstus, dies noctesq; seruirent. Non enim sibi ad effectus operum suorū
humana ratio sufficeret, nisi plantationibus & rigationibus solitis Domi-
nus incrementa pręberet. Vnde plenum pietatis & iustitię est, vt de ijs, quę
nobis cęlestis pater misericorditer contulit, nos quoq; alios adiuuemus.
Sunt enim plurimi, qui nullam in agris, nullam in vineis, nullā in oleis ha-
bent portionem, quorum inopię de ea, quam dominus dedit, copia consu-
lendum est, vt & ipsi nobiscum Deo pro terrę fecunditate benedicant,
& gaudeant possidentibus fuisse donata, quę etiam pauperibus ac peregri-
nis fuerint facta cōmunia. Fœlix est illud horreum, & omnium fructuum
multiplicatione dignissimum, de quo egentium & debiliū saturatur e-
suries, de quo releuatur peregrini necessitas, de quo desiderium fouetur in-
firmi. Quos ideo sub diuersis molestijs iustitia Dei laborare permisit, vt mi-
seros pro patientia, & misericordes pro beneuolentia coronaret. Huic autē
operi dilectissimi cum omnia opportuna sint tempora, hoc nūc præcipuē
aptum est atq; conueniens, in quo sancti patres nostri diuinitus inspirati,
decimi mensis sanxere ieiunium, vt omnium fructuum collectione cōclu-
sa, rationabilis Deo abstinentia dicaretur, & meminisset quisq; ita vt abū-
dantia, vt & circa se abstinentior, & circa pauperes esset effusior. Efficacissi-
ma enim pro peccatis deprecatio est in eleemosynis atq; ieiunijs, & velo-
citer ad diuinas conscendit aures talib. oratio eleuata suffragijs. Quoniam
sicut scriptum est, animę suę benefacit vir misericors, & nihil vniuscuius-
que tam propriū quā quod impendit in proximum. Pars enim corpo-
ralium facultatum, quę indigentibus ministratur, in diuitias transit æter-
nas: & illę opes de hac largitate pariuntur, quę nullo vsu minui, nulla pote-
runt corruptione violari. Beati autē misericordes, quoniam ipsorum misere-
bitur Deus: & ipse erit illis summa præmiij, qui est forma pcepti. Inter hæc
autē dilectissimi opera pietatis, quę nos Deo magis magisq; cōmendant, du-
bium non est, quin hostis noster, nocendi cupidus & peritus, acrioribus in-
uidiæ stimulis incitetur, vt quos apertis & cruentis persecutionibus impu-
gnare non sinitur, sub falsa Christiani nominis professione corrumpat, ha-
bens hæreticos huic operi seruiētes, quos à catholica fide deuios, sibi quę
subiectos, militare in castris suis sub diuersis errorib. fecit. Et sicut decipiē-
dis primis hominib. ministerium sibi serpentis adsumpsit, ita horū linguas
ad seducendos rectorum animos veneno suę falsitatis armauit. Sed ijs insi-
dijs dilectissimi pastoralis sollicitudine, in quantum dñs auxiliatur, occuri-
mus: & ne quid de sancto grege pereat præcauentes, paternis vos denuncia-
tionibus admonemus, vt labia iniqua & linguā dolosā, à quibus animā
suam Propheta liberari postulat, declinetis: quoniam sermo eorum, sicut
ait Beatus Apostolus, serpit vt cancer. Humiliter irrepunt, blandē capiūt,
molliter ligant, latenter occidunt. Veniunt enim, sicut seruator prædixit,
sub vestitu ouium, intus autem sunt lupi rapaces: quia non possent veras &
simplices oues fallere, nisi Christi nomine tegerent rabiem bestialem. In ijs
autem omnibus operatur, qui cum sit verę illuminationis inimicus, in lucis
se angelum transfigurat. Huius arte Basilides, huius Marcion callet inge-
nio, hoc duce agitur Sabellius, hoc præcipitatur rectore Photinus, huius po-
testati famulatur Arius, huius spiritui seruit Eunomius. Tota denique be-
stiarum talium cohors hoc præside ab Ecclesię vnitatem discessit, hoc magi-
stro à veritate desciiuit. Sed cum in cunctis perueritatibus multiformem te-
neat principatū, arcem tamen sibi in Manichæorum struxit insania, & la-
tissimam in eis aulam, in qua se exultantiū iactaret, inuenit, vbi non vnus
prauitatis speciem, sed omnium simul errorum impietatumque mixturam
generaliter possideret. Quod enim in paganis prophanum, quod in ludæis
carnalibus cæcum, quod in secretis magicę artis illicitum, quod denique
in omnibus hæresibus sacrilegum atque blasphemum est, hoc in istos,
quasi in sentinam quandam cum omnium sordium concretionem con-
fluxit. Vnde vniuersas eorum impietates ac turpitudines enarrare per-
longum est, superat enim verborum copiam, criminum multitudo. Ex
quibus ad indicandum pauca sufficiunt, vt de ijs quę audieritis, etiam illa,
quę verecundē prætermittimus, æstimetis. De sacris tamen eorū, quę apud
illos tam obscœna sunt, quā nefanda, quod inquisitioni nostrę Domi-
nus manifestare voluit, non tacemus, ne quisquam putet nos de hac re du-
bię famę & incertis opinionibus credidisse. Residentibus itaq; mecum E-
piscopis ac presbyteris, ac in eundem confessum Christianis viris ac nobili-
bus congregatis, electos & electas eorum iussimus præsentari. Qui quū de
perueritate dogmatis sui & de festiuitatum suarum consuetudine multa
referant, illud quoque scelus, quod eloqui verecundum est, prodiderunt,
quod tanta diligentia inuestigatum est, vt nihil minūs credulis, nihil obtre-
tatoribus relinqueretur ambiguum. Aderant enim omnes personę, per
quas nefandum facinus fuerat perpetratum, puella scilicet vt multū de-
cennis, & duę mulieres, quę ipsam nutrierant, & huic sceleri præparant.
Præstō erat etiam adolescentulus vitator puellę, & Episcopus ipsorum de-
testandi criminis ordinator. Omnium par fuit horum & vna confessio, &
patefactum est execratum, quod aures nostrę vix ferre potuerunt. De quo
ne apertius loquentes, castos offendamus auditus, gestorum documenta
sufficiunt: quibus plenissimē docetur nullam in hac secta pudicitiam, nul-
lam honestatem, nullam penitus reperiri castitatem. In qua lex est menda-
cium, diabolus religio, sacrificiū turpitudine. Hos ideo homines dilectissimi
per omnia execrabiles atque pestiferos, quos aliorum regionum perturba-
tio nobis intulit crebriores, ab amicitia vestra penitus abdicare, vosq; præ-
cipuē mulieres à talium noticia & colloquijs abstinete: ne dum fabulosis
narrationibus incautus delectatur auditus, in diaboli laqueos incidatis.
Qui sciens, quod primum virum mulieris ore seduxerit, & per fœmineam
credulitatem omnes homines à paradisi felicitate deiecerit, vestro nunc
quoque sexui securiore insidiatur astutia, vt eas, quas sibi potuerit per mini-
stros suę falsitatis illicere, & fide spoliēt & pudore. Illud quoque vos dile-
ctissimi obsecrans moneo, vt si cui vestrum innotuerit, vbi habitent, vbi do-
ceant, quos frequentent, & in quorum societate requiescant, nostri solici-
tudi-

SERMO V. DE IEIUN. X. M.

16

molliter ligant, latenter occidunt. Veniunt enim, sicut seruator prædixit,
sub vestitu ouium, intus autem sunt lupi rapaces: quia non possent veras &
simplices oues fallere, nisi Christi nomine tegerent rabiem bestialem. In ijs
autem omnibus operatur, qui cum sit verę illuminationis inimicus, in lucis
se angelum transfigurat. Huius arte Basilides, huius Marcion callet inge-
nio, hoc duce agitur Sabellius, hoc præcipitatur rectore Photinus, huius po-
testati famulatur Arius, huius spiritui seruit Eunomius. Tota denique be-
stiarum talium cohors hoc præside ab Ecclesię vnitatem discessit, hoc magi-
stro à veritate desciiuit. Sed cum in cunctis perueritatibus multiformem te-
neat principatū, arcem tamen sibi in Manichæorum struxit insania, & la-
tissimam in eis aulam, in qua se exultantiū iactaret, inuenit, vbi non vnus
prauitatis speciem, sed omnium simul errorum impietatumque mixturam
generaliter possideret. Quod enim in paganis prophanum, quod in ludæis
carnalibus cæcum, quod in secretis magicę artis illicitum, quod denique
in omnibus hæresibus sacrilegum atque blasphemum est, hoc in istos,
quasi in sentinam quandam cum omnium sordium concretionem con-
fluxit. Vnde vniuersas eorum impietates ac turpitudines enarrare per-
longum est, superat enim verborum copiam, criminum multitudo. Ex
quibus ad indicandum pauca sufficiunt, vt de ijs quę audieritis, etiam illa,
quę verecundē prætermittimus, æstimetis. De sacris tamen eorū, quę apud
illos tam obscœna sunt, quā nefanda, quod inquisitioni nostrę Domi-
nus manifestare voluit, non tacemus, ne quisquam putet nos de hac re du-
bię famę & incertis opinionibus credidisse. Residentibus itaq; mecum E-
piscopis ac presbyteris, ac in eundem confessum Christianis viris ac nobili-
bus congregatis, electos & electas eorum iussimus præsentari. Qui quū de
perueritate dogmatis sui & de festiuitatum suarum consuetudine multa
referant, illud quoque scelus, quod eloqui verecundum est, prodiderunt,
quod tanta diligentia inuestigatum est, vt nihil minūs credulis, nihil obtre-
tatoribus relinqueretur ambiguum. Aderant enim omnes personę, per
quas nefandum facinus fuerat perpetratum, puella scilicet vt multū de-
cennis, & duę mulieres, quę ipsam nutrierant, & huic sceleri præparant.
Præstō erat etiam adolescentulus vitator puellę, & Episcopus ipsorum de-
testandi criminis ordinator. Omnium par fuit horum & vna confessio, &
patefactum est execratum, quod aures nostrę vix ferre potuerunt. De quo
ne apertius loquentes, castos offendamus auditus, gestorum documenta
sufficiunt: quibus plenissimē docetur nullam in hac secta pudicitiam, nul-
lam honestatem, nullam penitus reperiri castitatem. In qua lex est menda-
cium, diabolus religio, sacrificiū turpitudine. Hos ideo homines dilectissimi
per omnia execrabiles atque pestiferos, quos aliorum regionum perturba-
tio nobis intulit crebriores, ab amicitia vestra penitus abdicare, vosq; præ-
cipuē mulieres à talium noticia & colloquijs abstinete: ne dum fabulosis
narrationibus incautus delectatur auditus, in diaboli laqueos incidatis.
Qui sciens, quod primum virum mulieris ore seduxerit, & per fœmineam
credulitatem omnes homines à paradisi felicitate deiecerit, vestro nunc
quoque sexui securiore insidiatur astutia, vt eas, quas sibi potuerit per mini-
stros suę falsitatis illicere, & fide spoliēt & pudore. Illud quoque vos dile-
ctissimi obsecrans moneo, vt si cui vestrum innotuerit, vbi habitent, vbi do-
ceant, quos frequentent, & in quorum societate requiescant, nostri solici-
tudi-

tudini fideliter indicetis. Quia parum prodest unicuique, quod protegente spiritu sancto ab istis ipse non capitur, si cum alios capi intelligit, non mouetur. Contra communes hostes pro salute communi, una communis debet esse vigilantia, ne de alicuius membri vulnere etiam alia possint membra corrumpi. Et qui tales non prodendos putant, in iudicio Christi inueniuntur rei de silentio, etiam si non contaminantur assensu. Adsumite igitur religiosae sollicitudinis pium zelum, & contra saeuissimos hostes animarum, omnium fidelium cura confurgat. Ideoque enim misericors Deus quamdam nobis partem prodidit hominum noxiorum, ut manifestato periculo, excitaretur diligentia cautionis. Non sufficiat quod actum est, sed eadem inquisitio perseueret: quae hoc auxiliante Deo consequitur, ut non solum qui recti sunt, incolumes perseuerent, sed etiam multi, qui diabolica seductione decepti sunt, ab errore reuocentur. Vestrae autem orationes & elemosynae atque ieiunia, misericordiae Deo per hanc ipsam deuotionem sacra tius adferentur, cum etiam hoc opus fidei ad omnia officia pietatis accesserit. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud praesentem beatiss. Apostolum Petrum vigiliis celebremus: qui sicut experimur & credimus, pro commendatis sibi ouibus indefinenter pastores praetendit excubias, exoraturus deprecationibus suis, ut Ecclesia Dei, quae ipsius est praedicationibus instituta, ab omni errore sit libera, per Christum Dominum nostrum. Amen.

Intercessio sanctorum.

Sermo sextus de ieiunio decimi mensis & de misericordiae operibus.

Morbus auaritia quis, & fructus elemosynarum ac ieiuniorum Christianorum.

*utilitatis

Matth. 5. Veteris legis quae nam abolita sint, & quae seruentur?

Vangelicis sanctionibus dilectissimi multum *authoritatis praebet doctrina legalis, cum quaedam de mandato veteri ad nouam obseruantiam transferuntur: & ex ipsa Ecclesiastica deuotione demonstratur, quod dominus Iesus Christus non venit legem soluere, sed adimplere. Cessantibus enim significationibus, quibus Saluatoris nostri nunciabatur aduentus: & peractis figuris, quas abstulit ipsa praesentia veritatis, ea quae vel ad regulas morum, vel ad simplicem Deic cultum, ratio pietatis instituit, in eadem apud nos forma, in qua sunt condita, perseuerant: & quae utrique testamento erant congrua, nulla sunt commutatione variata. Ex ijs autem est etiam decimi mensis solenne ieiunium, quod a nobis nunc est annua consuetudine celebrandum. Quia plenum iustitiae est atque pietatis, gratias agere diuinae largitati pro fructibus, quos in usus hominum secundum summam prouidentiae temperamentum terra produxit. Quod ut prompto animo nos facere monstremus, non solum continentiam ieiunij, sed etiam elemosynarum curam oportet adsumi: ut de terra quoque cordis nostri, germen iustitiae & fructus charitatis oriat, & misericordiam Dei pauperum ipsius miserendo mereamur. Efficacissima enim est ad exorandum Deum postulatio, cui pietatis opera suffragantur. Quoniam qui suum ab inope non auertit animu, citò ad se domini conuertit auditum, dicente Domino: Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. Dimittite, & dimittetur vobis. Quid hac iustitia benignius?

Luc. 6.

Quid

Quid hac retributione clementius, ubi sententia iudicaturi in potestate ponitur iudicandi? Date inquit, & dabitur vobis. Quam citò diffidentiae sollicitudo & auaritia est amputata cunctatio, ut quod redditura se promittit veritas, secunda expendat humanitas. Constans esto Christiane largitor: da quod accipias, fere quod metas, sparge quod colligas. Noli metuere dispendium, noli de dubio suspirare prouentu. Substantia tua cum bene erogatur, augetur: & concupiscere iustum misericordiae lucrū, aeterni quaestus est secretari comertium. Munerator tuus vult te esse munificum, & qui dat ut habeas, mandat, ut tribuas, dicens: Date, et dabitur vobis. Amplectenda est tibi promissionis istius gratulanda conditio. Quamuis enim non habeas, nisi quod acceperis, non potes tamen non habere, quod dederis. Qui ergo pecunias amat, & multiplicare opes suas immodicis optat augmentis, hoc potius sanctum foenus exerceat, & hac usurarum arte ditescat, ut non hominum laborantium capiet necessitates, ne per dolosa officia laqueos incidat insolubilem debitorum, sed illius sit creditor, illius foenerator, qui dicit: Date, & dabitur vobis. Et qua mensura mensi fueritis, eadem remetietur vobis. Infidelis autem & iniquus est etiam sibi, qui quod aestimat diligendum, non vult habere perpetuum. Quantalibet adiciat, quantalibet condant & congreget inops de hoc mundo & egenus abscedet, dicente Dauid propheta: Quoniam cum interierit, non accipiet omnia, neque descendet cum eo gloria domus eius. Qui si benignus esset animae suae, illi bona sua crederet, qui & idoneus fideiussor est pauperum, & largissimus redditus usurarum. Sed iniusta & impudens auaritia, quae beneficium se dicit prestare cum decipit, non credit Deo veraciter promittenti, & credit homini trepidè pacifcenti: dumque certiora existimat praesentia quam futura, merito in hoc frequenter incurrit, ut ei cupiditas iniusti lucri non iniusti causa sit damni. Unde quilibet sequatur euentus, mala semper est ratio foenerantis, cui pecuniam & minuisse & auxisse peccatum est: ut aut miser sit amittendo quod dedit, aut miserior accipiendo, quod non dedit. Fugienda prorsus est iniquitas foeneris, & lucrum, quod omnino caret humanitate, vitandum est. Multiplicatur quidem facultas iniustus & tristibus incrementis, sed mentis substantia contabescit: quoniam foenus pecuniae, funus est animae. Quid enim de huiusmodi sentiat Deus, sacratissimus propheta Dauid manifestat. Qui cum diceret: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? responso diuinae vocis instruitur, & eum ad aeternam requiem pertinere cognoscit, qui inter alias pie conuersationis regulas, pecuniam suam non dedit ad usuram: & a tabernaculo Dei ostenditur alienus, & a sancto monte eius extraneus, qui dolosum quaestum de pecuniae suae captat usuris: & dum per aliena cupit damna ditari, aeterna dignus est egestate puniri. Vos itaque dilectissimi, qui ex toto corde promissionibus Domini credidistis, fugientes auaritiae lepram immundissimam, donis Dei pie & sapienter utimini. Et quoniam de ipsius largitate gaudetis, date operam, ut possitis gaudiorum vestrorum habere conforres. Multis enim quae vobis suppetunt desunt: & in quorundam indigentia, vobis materia data est diuinae bonitatis imitandae, ut per vos & in alios diuina beneficia transirent, & bene dispensantes temporalia, acquireretis aeterna. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus, sab-

Elemosynarum utilitas.

Luc. 6.

1. Cor. 4.

Psal. 48.

Auaritia morbus.

usura quae perniciosa, quamque fugienda.

Psal. 141.

bato autem apud beatissimum apostolum Petrum vigilemus, cuius orationibus nobis per omnia obtineatur diuina protectio, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Sermo septimus de ieiunio decimi mensis & eleemosynis.

Vt homo Christianus impugnetur assidue, quæq; sint pii arma contra inuisibiles hostes.

Natura
humane
infirmas

1. Cor. 10.

Psal. 23.

Joan. 16.

Diabolus
duplici
ratione
impugnat
nos.

Arma
Christiana
horum.

Rasidia militiæ Christianæ dilectissimi sanctificandis mentibus nostris atque corporibus diuinitus instituta, ideo cum diebus temporumq; curriculis sine cessatione reparatur, ut infirmitatum nostrarum ipsa nos medicina comoneat. Natura quippe mutabilis & de peccati labe mortalis, licet etiam iam redempta & sacro baptismo sit renata, in quantum est passibilis, in tantum est ad deteriora proclius. Corrumperetur carnali desiderio, nisi spiritali muniretur auxilio: quia sicut illi nunquam deest, unde corruat, ita semper præstod est, unde subsistat, dicente apostolo: Fidelis Deus, qui vos non patietur tentari supra id quod potestis, sed faciet prouentum, ut possitis sustinere. Quamuis ergo Dominus protegat bellatores, & milites suos ille, qui potens est in prælio, cohortetur & dicat: Nolite timere, quia ego vici mundum, sciendum tamē est dilectissimi, hoc incitamento formidinem sublatam esse, non pugnam, & retuso aculeo timoris, causam manere certaminis: quod ab hoste versuto, terribiliter quidem furore persecutionis mouetur, sed innocentibus specie pacis infertur. Vbi enim in aperto sunt pugnae, in manifesto sunt & coronæ. Et hoc ipsum alit atque accendit patientiæ fortitudinem, quod sicut proxima est tribulatio, ita est & vicina promissio. Cessantibus verò publicis impugnationibus impiorum, & à cædibus ac supplicijs fidelium diabolo continente, ne pertinacia crudelitatum, multiplicatio nostrorum fieret triumphorum, fremit aduersarius, & cruentas inimicitias ad quietas conuertit insidias, ut quos vincere fame & gelu, flammis ferroq; non poterat, ocio tabefaceret, cupiditatibus irretiret, ambitione inflaret, voluptate corrumperet. Sed ijs malis atq; alijs omnibus destruendis habet acies Christiana potentes munitiones et arma victricia, Deo scilicet instruente milites suos, ut spiritu veritatis, mansuetudo iram, largitas auaritiā, benignitas extinguat inuidiā. Comutante enim dextera excelsi corda multorum, redijt in nouitatem vetustas, & de iniquitatis famulis ministri, predicare iustitiæ. Subegit luxuriā continentia, humilitas arrogantiam propulsauit: & qui impudicitia sorduerant, castitate nituerunt. His autē conuersionib. dilectissimi, prouidente gratia Dei, addita sunt sancta ieiunia, quæ in quibusdā dieb. ab vniuersa Ecclesia deuotionē obseruantia generalis exigeret. Quāuis enim pulchrū sit atq; laudabile, ut singula quæq; mēbra corporis Christi, proprijs ornentur officijs, excellentioris tamē est actionis sacratorisq; virtutis cum in vnum propositū, pie plebis corda concurrūt: ut illi cui sanctificatio nostra supplicium est, non solum à parte, sed etiam à soliditate superetur. Cui nunc operi dilectissimi decimus mensis offertur, admonens quodammodò pro qualitate temporis sui, ne quisquam frigore infidelitatis obtorpeat, sed potius charitatis spiritu concalescat. Quoniam & per ipsa elementa mundi, tanquam p publicas paginas, significationē diuinæ voluntatis

ac-

accipimus, nec vnquā cessat superna eruditio, quando etiam de ijs, quæ nobis famulantur, imbuiamur. Præter illā nanq; apostolicā sententiam, qua homines fructu pietatis carentes, vacuis arboribus comparantur, etiam illa fides nobis cauenda est de suæ infœcunditatis exemplo, quam dominus Iesus, sicut Euangelium refert, nihil habentem quod esuriens sumeret, perpetua sterilitate damnauit: ut intelligeremus, quoniam qui esuriens non refouet egenū, illi denegat cibū, qui quod pauperi est datum, sibi dixit impensum. Et huius maledictionis arbores erunt, quibus à iudicante dicitur: Discedite à me maledicti in ignem æternum, quem præparauit pater meus diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare. Sitiui, & non dedistis mihi bibere, &c. Quæ ideo singula recoluntur, ut aduertamus non futurum extra misericordiam, qui vel partem horum operum fuerit executus. Anima autem neminem iuuans, erit arbor non habens poma, cum totius fructus pietatis inuenietur aliena. Decimi ergo mensis ieiunium, quod est hyemalis temporis, ad agriculturam nos mysticam vocat, qua segetes & palmitum atq; arborum vires, quibus humana sustentatur infirmitas, spiritalibus studijs excolatur, ut dominicus ager suis ditetur impendijs, & quem nunquam expedit esse sine fructu, de propria fiat vbertate fecundior. Quod utiq; intelligit sanctitas vestra, ad totius Ecclesiæ profectū esse referendum, quorū in fide germen est, in spe incrementum, in charitate maturitas. Quia castigatio corporis, & instantia orationis, tunc verā obtinent puritatem, cum eleemosynarum sanctificatione nitescunt, dicente Domino: Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, ipso præstante & adiuuante, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Matt. 3.
Matt. 21.
Pena eorum, qui eleemosynas non fecerunt.
Matt. 25.

Sermo octauus de ieiunio decimi mensis & eleemosynis.

Ieiuniorum Christianorum tempora quæ sint, deq; duplici ieiunio.

Vm de aduentu regni Dei, & de mundi fine ac temporum discipulos suos seruator instrueret, totamq; Ecclesiam suam in apostolis suis erudiret: Cauete, inquit, ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & cogitationibus secularibus. Quod utiq; præceptū dilectissimi ad nos specialius pertinere cognoscimus, quibus denūciatus dies etiā si est occultus, non dubitatur esse vicinus. Ad cuius aduentū omnē hominē conuenit præparari, ne quæquā aut ventri deditū, aut curis secularib. inueniat implicatū. Quotidiano enim dilectissimi expimēto probatur, potus facietate aciem mētis obtūdi, ciborū nimietate vigorem cordis hebetari, ita ut delectatio edēdi, etiā corporū cōtraria sit saluti, nisi ratio tēperatiæ obsistat illecebræ, & q futurū est oneri, subtrahat voluptati. Quāuis enim sine aīa nihil caro desideret, & inde accipiat sensus, unde sumit & mot⁹, eiusdē tamē est aīa quædā sibi subditā negare substantiæ, et interiori iudicio ab incōueniētib. exteriora frenare, ut à corporeis cupiditatib. sepius libera, in aula mentis possit diuinā vacare sapientiā, vbi omni strepitu terre-

Luc. 21.

Intemperantia malum

Concupiscentia frēnanda.

terre-

D. LEONIS PAPAE

terrenarum silente curarum, in meditationib. sanctis & in delicijs lætetur æternis. Quod si in hac vita difficile est continuari, potest tamen frequenter adsumi, vt sapius ac diutius spiritalibus potiùs, quàm carnalibus occupemur. Et cum melioribus curis impendimus maiores moras, ad incorruptibiles diuitias etiam temporales transeunt actiones. Huius obseruantia utilitas dilectissimi in Ecclesiasticis est præcipuè constituta ieiunijs, quæ ex doctrina sancti spiritus ita per totius anni circulû distributa sunt, vt lex abstinentiæ omnibus sit adscripta temporibus. Si quidem ieiuniû vernum in Quadragesima, æstiuû in Pentecoste, autumnale in mense septimo, hyemale autem in hoc, qui est decimus, celebramus, intelligentes diuinis nihil vacuum esse præceptis, & verbo Dei ad eruditionem nostrâ omnia elementa seruire, dum per ipsius mundi cardines, quasi per quatuor Euangelia, incessabili tuba discimus, quod & prædicemus & agamus. Dicete enim Propheta: Coeli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firma mētum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam: quid est, per quod veritas nobis non loquitur? Ipsius voces in die, ipsius audiuntur in nocte: & pulchritudo rerum vnius Dei opificio conditarum, non desinit cordis auri bus magistratam insinuare rationem, vt inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciantur, & non creaturis, sed creatori omnium seruiatur. Cum ergo vniuersa vitia per continentiam destruantur, & quicquid auaritia sitit, quicquid superbia ambit, quicquid luxuria concupiscit, huius virtutis soliditate superetur, quis non intelligat, quantum nobis per ieiunia conferatur? in quibus indicitur, vt non solum à cibis, sed etiam ab omnibus carnalibus desiderijs temperetur. Alioqui superfluû est suscipere esuriem, & iniquam non deponere voluntatem: reciso affligi cibo, & à concepto non desilire peccato. Carnale est, non spiritale ieiunium, vbi soli corpori non parcitur, & in ijs, quæ omnib. delicijs sunt nocetiora, permanetur. Quid prodest animæ foris agere quasi dominam, & intus seruire captiuam? membris proprijs imperare, & ius propriæ libertatis amittere? Et meritò plerunque patitur famulam rebellantem, quæ non reddit Domino debitam seruitutem. Ieiunet ergo corpus ab escis, mens ieiunet à vitijs, & curas cupiditatesque terrenas, regis sui lege diiudicet. Meminerit primam dilectionem Deo, secundam deberi proximo, omnesque affectus suos hac regula dirigendos, vt nec à cultu recedat Domini, nec ab utilitate conserui. Quomodo autè Deus colitur, nisi vt quod ipsi placet, placeat & nobis, nec ab eius imperio noster vnquam resultet affectus? Quoniam si hoc quod ille vult, volumus, ab illo sumet infirmitas nostra virtutem, à quo ipsam accepimus voluntatem. Deus est enim, sicut ait Apostolus, qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. Nec superbia denique homo inflabitur, nec desperatione frangetur, si bonis diuinitus datis in gloriam dantis vtatur, & ab ijs desideria sua reuocet, quæ sibi nocitura cognoscit. Abstiniens enim ab inuidiæ malignitate, à luxuriæ dissolutione, à perturbatione iracundiæ, à cupiditate vindictæ; purificabitur veri sanctificatione ieiunij, & incorruptibilium deliciarum voluptate pascetur, vt per vsum spiritalem etiam terrenas copias in coelestem nouerit transferre substantiam, non sibi condendo quæ acceperit, sed magis magisque multiplicando quod dederit. Vnde paternæ charitatis affectu dilectionem vestram monemus, vt ieiunium decimi mensis fructuosum vobis eleemosynarum largita-

ieiunia
quatuor
temporum
ex sancti
spiritus do
ctrina ma
narunt.

Psal. 18.

Rom. 1.

ieiunandū
ut sit.

Philip. 2.

IN NATIVITAT. DOM. SERM. I

13

largitate faciatis, gaudentes quod per vos Dominus pauperes suos pascit & vestit. Quibus utique posset eas, quas vobis contulit, tribuere facultates, nisi pro ineffabili misericordia sua & illos iustificare vellet de patientia laboris, & vos de opere charitatis. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus, sabbato autem apud beatissimum Apostolum Petrum vigilias celebremus, qui & orationes & ieiunia & eleemosynas nostras precibus suis dignabitur adiuuare præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regat in secula seculorum, Amen.

Interces
sio sancto
rum.

D. LEONIS PAPAE
ET PONTIFICIS MAXIMI, HV.
IUS NOMINIS PRIMI, IN PRÆCIPVIS
totius anni solennitatibus, Sermones ad fide
lem plebem habiti.

In solennitate Natiuitatis Domini nostri Iesu
Christi Sermo primus.

De lætitia in hac solennitate habenda, & quid Christus
sua natiuitate nobis attulerit.

Aluator noster dilectissimi hodie natus est, gaudeamus. Neque enim fas est locum esse tristitiæ, vbi natalis est vitæ: quæ consumpto mortalitatis timore, nobis ingerit de promissa æternitate lætitiā. Nullus ab huius alacritatis participatione secernitur, vna cunctis lætitiæ communis est ratio: quia dominus noster peccati mortisque destructor, sicut nullum à reatu liberum reperit, ita pro liberandis omnibus venit. Exultet sanctus, quia propinquat ad palam. Gaudeat peccator, quia inuitatur ad veniam. Animetur gentilis, quia vocatur ad vitam. Dei nanque filius secundum plenitudinem temporis, quæ diuini consilij inscrutabilis altitudo disposuit, recõciliandam auctori suo naturam generis adsumpsit humani, vt inuictor mortis diabolus, per ipsam quam vicerat, vinceretur. In quo conflictu pro nobis inito, magno & mirabili æquitatis iure certatum est, dum omnipotens Dominus cum sæuissimo hoste, non in sua maiestate, sed in nostra concreditur humilitate, obijciens ei eandem formam, eandemque naturam, mortalitatis quidem nostræ participem, sed peccati totius expertem. Alienum quippe ab hac natiuitate est, quod de omnibus legitur: Nemo mundus à forde, nec infans, cuius est vnius diei vita super terram. Nihil ergo in istam singularem natiuitatem de carnis concupiscentia transiit, nihil de peccati lege manauit. Virgo regia Dauidicæ stirpis eligitur, quæ sacro grauidanda foetu, diuinam humanamque prolem prius conciperet mente, quàm corpore. Et ne superni ignara consilij ad inusitados paueret effectus, quod in ea operandum erat à spiritu sancto, colloquio didicit angelico. Nec damnum credidit pudoris, Dei genitrix mox futura. Cur enim de conceptionis nouitate desperet, cui

Christus
quaratio
ne cum dia
bolo con
siliis.

D efficiens

D. LEONIS PAPAE

efficientia de altissimi virtute promittitur? Confirmatur credentis fides etiam praeuentis attestazione miraculi. Donatur Elizabeth inopinata foecunditas, ut qui conceptum dederat sterili, daturus non dubitaretur & virgini. Verbum igitur Dei Deus, filius Dei, qui in principio erat apud Deum, per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, propter liberandum hominem ab aeterna morte factus est homo: ita se ad susceptionem humilitatis nostrae sine diminutione suae maiestatis inclinans, ut manens quod erat, adsumensque quod non erat, veram serui formam ei formae, in qua Deo patri est aequalis, vniret: & tanto foedere naturam vtramque consereret, ut nec inferiorem consumeret glorificatio, nec superiorem minueret adsumptio. Salua igitur proprietate vtriusque substantiae, & in vnam coeunte personam, suscipitur a maiestate humilitas, a virtute infirmitas, ab aeternitate mortalitas, & ad rependendum nostrae conditionis debitum, natura inuolabilis naturae est vnita passibili, Deusque verus & homo verus, in vnitatem Domini temperatur, ut quod nostris remedijs congruebat, vnus atque idem Dei hominumque mediator, & mori posset ex vno, & resurgere posset ex altero. Merito igitur virginis integritati nihil corruptionis intulit partus salutis, quia custodia fuit pudoris aeditio veritatis. Talis igitur dilectissimi natiuitas decuit Dei virtutem & Dei sapientiam Christum, qua nobis et humilitate congrueret, & diuinitate praeclleret. Nisi enim esset verus Deus, non adferret remedium: nisi esset homo verus, non praeberet exemplum.

1. Cor. 1. Ab exultantibus ergo angelis nascente Domino gloria in excelsis Deo canitur, & pax in terra bonae voluntatis hominibus nunciatur. Vident enim coelestem Hierusalem ex omnibus gentibus mundi fabricari, de quo innarrabili diuinis pietatis opere quantum laetari debet humilitas hominum, quum tantum gaudeat sublimitas angelorum? Agamus ergo dilectissimi gratias Deo patri per filium eius in spiritu sancto, qui propter multam charitatem suam, qua dilexit nos, misertus est nostri: & cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos Christo, ut essemus in ipso noua creatura, nouumque figmentum. Deponamus ergo veterem hominem cum actibus suis, & adepti participationem generationis Christi, carnis renunciemus operibus. Agnosce o Christiane dignitatem tuam, & diuinam consors factus naturae, noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione recidere. Memeto, cuius capitis & cuius corporis sis membrum. Reminiscere, quia erutus de potestate tenebrarum, translatus es in Dei lumen, & regnum. Per baptismatis sacramentum, spiritus sancti factus es templum. Noli tantum habitorem prauis de te actibus effugare, & diaboli te iterum subijcere seruituti: quia precium tuum sanguis est Christi, qui veritate te iudicabit, & misericordia te redemit, qui cum patre & sancto spiritu regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo secundus in eadem solennitate.

Natiuitatis Christi quae fuerit necessitas, qualitas & utilitas.

Luxtemus in Domino Dilectissimi, & spiritali iucunditate laetemur: quia illuxit nobis dies redemptionis nostrae, reparationis antiquae, felicitatis aeternae. Reparatur enim nobis salutis nostrae annua reuolutione sacramentum, ab initio promissum,

in

IN NATIVITAT. DOM. SERM. II.

14

in fine redditum, sine fine mansurum. In quo dignum est nos erectis sursum cordibus, diuinum adorare mysterium, ut quod magno Dei munere agitur, magnis Ecclesiae gaudijs celebretur. Deus enim omnipotens & clemens, cuius natura bonitas, cuius voluntas potentia, cuius opus misericordia est, statim ut nos diabolica malignitas veneno suae mortificauit inuidiae, praedestinata renouandis mortalibus suae pietatis remedia inter ipsa mundi primordia praesignauit, denunciens serpenti futurum semen mulieris, quod noxij capitis elationem sua virtute contereret, Christum scilicet in carne venturum Deum hominemque significans, qui natus ex virgine violator humanae propaginis incorrupta natiuitate damnet. Nam quia gloriabatur Diabolus sua fraude deceptum hominem diuinis caruisse muneribus, & immortalitatis dote nudatum duram mortis subiisse sententiam, seque in malis suis quoddam de praearicatoris consortio inuenisse solatium, Deum quoque iustae seueritatis exigente ratione, erga hominem, quem in tanto honore condiderat, antiquam mutasse sententiam: opus fuit dilectissimi, secreti dispensatione consilij, ut incommutabilis Deus (cuius voluntas non potest sua benignitate priuari) primam pietatis suae dispositionem sacramento occultiore compleret, & homo diabolicae iniquitatis versutia actus in culpam contra Dei propositum non periret. ¶ Aduenientibus ergo temporibus dilectissimi, quae redemptioni hominum fuerant praestituta, ingreditur haec infima Iesus Christus dominus noster, de caelesti sede descendens, & a paterna gloria non recedens, nouo ordine, noua natiuitate generatus. Nouo ordine, quia inuisibilis in suis, visibilis factus est in nostris: incomprehensibilis voluit comprehendere: ante tempora manens, esse coepit ex tempore. Vniuersitatis dominus seruile formam obumbrata maiestatis dignitate suscepit. Impassibilis Deus non dedignatus est homo esse passibilis, & immortalis mortis legibus subiaccere. Noua autem natiuitate genitus est, conceptus a virgine, natus ex virgine, sine paterna carnis concupiscentia, sine maternae integritatis iniuria: quia futurum hominum saluatorem talis ortus decebat, qui & in se haberet humanae substantiae naturam, & humanae carnis inquinamenta nesciret. Author enim in carne nascenti Deus est, testante angelo ad beatam virginem Mariam: Quia spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Origo dissimilis, sed natura consimilis: humano usu & consuetudine, quod credimus, caret, sed diuina potestate subnixum est, quod virgo conceperit, virgo pepererit, virgo permanferit. Non hic cogitetur parientis conditio, sed nascentis arbitrium, qui sic homo natus est, ut volebat & poterat. Si veritatem queris humanae naturae, cognosce materiam: si rationem scrutaris originis, virtutem confitere diuinam. Venit enim Dominus Iesus Christus contagia nostra auferre, non perpeti, nec succumbere vitijs, sed mederi. Venit, ut omnem langorem corruptionis & vniuersa vulnera sordentium curaret animarum: propter quod oportuit ut nouo nasceretur ordine, qui nouam impolutae sinceritatis gratiam humanis corporibus inferebat. Oportuit enim, ut primam genitricis integritatem nascens incorruptio custodiret, & complacitum sibi claustrum pudoris & sanctitatis hospitium, diuini spiritus virtus infusa seruaret, quae statuerat deiecta erigere, con fracta solidare, & superandis carnis illecebris, multiplicatum pudicitiae

Dei in homines benignitas.

Gen. 3.

Incarnationis necessitas.

Luc. 1.

Partus diuini qualitas.

D. LEONIS PAPAE

citiae donare virtutem, ut virginitas, quae in alijs non poterat salua esse generando, fieret alijs imitabilis confitendo, renascendo. Hoc ipsum autem dilectissimi, quod Christus nasci elegit ex virgine, nonne apparet altissime fuisse rationis? ut scilicet humano generi natam salutem diabolus ignoraret, & spiritali latente conceptu, quem non alium videret quam alios, non aliter crederet natum esse quam ceteros. Cuius enim similem cum vniuersis aduertit naturam, parem habere arbitratus est cum omnibus causam. Nec intellexit a transgressionis vinculis liberum, quem ab infirmitate mortalitatis non inuenit alienum. ¶ Verax namque misericordia Dei, cum ad reparandum humanum genus ineffabiliter ei multa suppeterent, hanc potissimum consulendi viam elegit: qua ad destruendum opus diaboli non virtute vteretur potentiae, sed ratione iustitiae. Nam superbia hostis antiqui non immerito sibi in omnes homines ius tyranicum vendicabat, nec indebito dominatu premebat, quos a mandato Dei spontaneos in obsequium suae voluntatis allegerat. Non itaque iuste amitteret originale dedititij generis seruitutem, nisi de eo, quod subegerat, vinceretur. Quod ut fieret, sine virili semine editus est Christus ex virgine, quam non humanus coitus, sed spiritus sanctus fecundauit. Et cum in omnibus matribus non fiat sine peccati forde conceptio, haec inde purgationem traxit, unde concepit. Quod enim paterni seminis transfusio non peruenit, peccati se illic origo non miscuit. Inviolata virginitas concupiscentiam nesciuit, substantiam ministravit. Adsumpta est de matre hominis natura non culpa, creata est forma serui sine conditione virili: quia nouus homo sic contemperatus est veteri, ut & veritatem susciperet generis, & vitium excluderet vetustatis. Quum igitur misericors omnipotensque saluator ita susceptionis humanae moderaretur exordia, ut virtutem inseparabilis a suo homine deitatis per velamen nostrae infirmitatis absconderet, illusa est securi hostis astutia, qui natiuitate pueri, in salutem generis humani procreati, non aliter sibi quam omnium nascentium putauit obnoxiam. Vidit enim vagientem atque lachrymantem, vidit pannis inuolutum, circumcissioni subditum, & legalis sacrificij oblatione perfunctum. Agnouit deinceps solita pueritiae incrementa, & usque in viriles annos de naturalibus non dubitauit augmentis. Inter haec intulit contumelias, multiplicauit iniurias, adhibuit maledicta, opprobria, blasphemias, conuitia: omnem postremo in ipsum vim sui furoris effudit. Omnia tentamentorum genera percurrit, & sciens quo humanam naturam infecisset veneno, nequaquam credidit primae transgressionis exortem, quae tot documentis didicit esse mortalem. Perstitit ergo improbus prado & avarus exactor in eum, qui nihil ipsius habebat, insurgere: & dum vitiatae originis prauiudicium generale persequitur, chirographum, quo nitebatur, excedit, ab illo iniquitatis exigens poenam, in quo nullam reperit culpam. Soluitur itaque letiferae pactionis maleuada conscriptio, & per iniustitiam plus petendi, totius debiti summa vacuatur. Fortis ille vinculis necitur suis, & omne commentum maligni in caput ipsius retorquetur. Ligato mundi principis, captiuitatis vasa rapiuntur. Redit in honorem suum ab antiquis cota gijs purgata natura: mors morte destruitur, natiuitas natiuitate reparatur: quoniam simul & redemptio aufert seruitutem, & regeneratio mutat originem, & fides iustificat peccatorem. ¶ Quisquis igitur Christiano nomine pie & fideliter gloriaris, reconciliationis huius gratiam iusto perpen-

Christus
cur natus
ex virgine

Cur Deus
non potest
sed iustitia
nos
redemerit

Luc. 2.

SERMO II. IN EAD. SOLEN.

15

de iudicio. Tibi enim quondam abiecto, tibi extruso paradisi sedibus, tibi per longa exilia morienti, tibi in puluerem & cinerem dissoluto, cui iam non erat spes vlla viuendi, per incarnationem Verbi potestas data est, ut de longinquo ad tuum reuertaris authorem, recognoscas parentem, liber efficiaris ex seruo, de extraneo proueharis in filium: ut qui ex corruptibili carne natus es, ex Dei spiritu renascaris, & obtineas per gratiam, quod non habebas per naturam: ut sic te Dei filium per spiritum adoptionis agnoueris, Deum patrem audeas nuncupare: malae conscientiae reatu absolutus, ad coelestia regna suspires: voluntatem Dei facias diuino fultus auxilio: imiteris angelos super terram: immortalis substantiae virtute pascaris: securus aduersus inimicas tentationes pro pietate configas: & si caelestis militiae sacramenta seruaueris, non dubites te in castris triumphalibus Regis aeterni pro victoria coronandum, cumque te resurrectio pijs parata susceperit, in regni coelestis consortium prouehendum. Habentes ergo tantae spei fiduciam dilectissimi, in fide, qua fundati estis, stabiles permanete, ne idem ille tentator, cuius iam a vobis dominationem Christus exclusit, aliquibus vos iterum seducat insidijs, & haec ipsa praesentis diei gaudia fallaciae suae arte corrumpat, illudens simplicioribus animis de quorundam persuasione pestifera, quibus haec dies solennitatis nostrae, non tam de natiuitate Christi, quam de noui, ut dicunt, solis ortu honorabilis videatur. Quorum corda vastis tenebris obuoluta & ab omni incremento verae lucis aliena sunt. Trahuntur enim adhuc stultissimis gentilitatis erroribus: & quia supra id, quod carnali intuentur aspectu, nequeunt aciem mentis erigere, ministra mundi luminaria diuino honore venerantur. Absit ab animis Christianis impia superstitio, prodigiosumque mendacium. Ultra omnem modum distant a sempiterno temporalia, ab incorporeo corporea, a dominatore subiecta. * Quae etsi mirandam habent pulchritudinem, adoranda tamen non habent deitatem. Illa ergo virtus, illa sapientia, illa est colenda maiestas, quae vniuersitatem mundi creauit ex nihilo, & in quas voluit formas atque mensuras, terrenam coelestemque substantiam omnipotentiatione produxit. Sol & luna & sidera, sint commoda utentibus, sint speciosa cernentibus, sed ita, ut de illis gratiae referatur auctori, & adoretur Deus, qui condidit, non creatura quae seruit. Laudate igitur Deum dilectissimi in omnibus operibus eius atque iudicijs. Sit in vobis indubitata credulitas virginis integritatis & partus. Reformationis humanae sacrum diuinumque mysterium sancto atque sincero honorate famulatu. Amplectimini Christum in nostra carne nascentem, ut eundem Deum gloriae videre mereamini in sua maiestate regnantem. Qui cum patre & spiritu sancto manet in unitate deitatis in secula seculorum, Amen.

Christi
carnatio
quid homi
ni condu
xerit.

presum
ptione

Quia
Adorandus
solus Deus

Sermo tertius in eadem solennitate.

Vt sentiendum sit de Christi diuinitate & humanitate, & quare eius incarnatio tam diu dilata fuit.

Ota quidē sunt vobis dilectissimi, & frequenter audita, quae ad sacramenta pertinent solennitatis hodiernae. Sed sicut illa vis oculis voluptatem adfert lux ista visibilibus: ita cordibus sanis aeternum dat gaudium nauitas saluatoris, quae a nobis

D. LEONIS PAPAE

nunquam est reticenda. Non enim ad illud tantummodò sacramentum, quo filius Dei consensperiternus est patri, sed etiam ad hunc ortum, quo verbum caro factum est, credimus pertinere, quod dictum est: Generationem eius quis enarrabit? Deus itaque Dei filius, par atque eadem de patre & cum patre natura, vniuersitatis creator & Dominus, totus ubique, praesens, & vniuersa excedens, in ordine temporum, quae ipsius dispositione decurrunt, hunc sibi diem, quo in salutem mundi ex beata virgine nasceretur, elegit, integro per omnia pudore generantis. Cuius virginitas sic non est violata partu, ut non fuerat temerata conceptu, ut impleretur, sicut ait Euangelista, quod dictum est à Domino per Esaiam prophetam: Ecce virgo concipiet in utero, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod interpretatur, Nobiscum Deus. Hic enim mirabilis sacrae virginis partus, verè humanam, verè diuinam vna addidit prole naturam: quia non ita proprietates suas tenuit vtraque substantia, ut personarum in eis possit esse discretio: nec sic creatura in societate sui creatoris est adsumpta, ut ille habitator & illa habitaculum esset, sed ita ut naturae alteri altera misceretur. Et quamuis alia sit, quae suscipitur, alia verò, quae suscipitur: in tantam tamen unitatē conuenit vtriusque diuersitas, ut vnus idemque sit filius, qui se, & secundum quod verus est homo, patre dicit minorem: & secundum quod verus est Deus, patri profitetur aequalem. Hanc unitatem dilectissimi, qua creatori creatura conferitur, intelligentiae oculis cernere caecitas Ariana non potuit, quae vni-genitum Dei, eiusdem cum patre gloriae atque substantiae esse non credens, minorem dixit filij deitatem, de ijs argumenta sumens, quae ad formam sunt referenda seruilem, quam idem filius Dei, ut ostendat in se non discretam, neque alterius esse personam, sic cum eadem dicit: Ego & pater vnum sumus. In forma enim serui, quam nostrae reparationis causa in fine seculorum suscepit, minor est patre: in forma autem Dei, in qua erat ante secula, aequalis est patri. In humilitate humana factus est ex muliere, factus sub lege: in maiestate diuina, manens Dei verbum, per quod facta sunt omnia. Proinde qui in forma Dei fecit hominem, in forma serui factus est homo, sed vtrunque Deus de potentia suscipientes, vtrunque homo de humilitate suscepti. Tenet enim sine defectu proprietatem suam vtraque natura. Et sicut formam serui, forma Dei non adimit: ita formam Dei, serui forma non minuit. Sacramentum itaque unitae cum infirmitate virtutis, propter eandem hominis naturam minorem patre dici filium sinit. Deitas autem, quae vna est in Trinitate Patris & Filij & Spiritus sancti, omnem opinionem inaequalitatis excludit. Nihil enim ibi habet aeternitas temporale, nihil natura dissimile: vna illic voluntas est, eadem substantia, par potestas, & non tres dii, sed vnus est Deus: quia vera & inseparabilis est unitas, ubi nulla potest esse diuersitas. In integra igitur veri hominis perfecta naturae natura, verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Nostra autem dicimus, quae in nobis ab initio creator condidit, & quae reparanda suscepit. Nam illa, quae deceptor inuexit, & homo deceptus admisit, nullum habuerunt in saluatore vestigium. Nec quia communionem humanarum subiit infirmitatem, ideo nostrorum particeps fuit delictorum. Adsumpsit formam serui sine sordibus peccati, humana prouehens, diuina non minuens. Exinanitio enim illa, quae se inuisibilis visibilē prae-buit, inclinatio fuit miserationis, non defectio potestatis. Ut ergo ad aeternam beatitudinem

Esai. 55.

Matris uirginis inuolata integritas.

Esai. 7.

Ioan. 14.

Ioan. 10.

Ioan. 10.

Galath. 4.

Ioan. 1.

Christus quo maior & minor sit patre.

Christus cur ad nos uenerit.

SERMO III. IN EAD. SOLEN.

16

ab originalibus vinculis, & à mundanis reuocemur erroribus, ipse ad nos descendit, ad quem nos non poteramus ascendere: quia etsi multis inerat amor veri, incertarum tamen opinionum varietas, fallentium demonum decipiebatur astutia, & falsi nominis scientia in diuersas copugnantesque sententias humana ignorantia trahebatur. Ad auferendum autem hoc ludibrium, quo captivae mentes superbienti diabolo seruiebant, non sufficiebat doctrina legalis, nec per solas cohortationes propheticas poterat natura nostra reparari, sed adiicienda erat veritas redemptionis mortalibus institutis, et corruptam ab initio originem nouis renasci oportebat exordiis. Offerenda erat pro reconciliandis hostia, quae esset nostri generis socia, & nostrae contaminationis aliena, ut hoc propositum Dei, quo peccatum mundi in Iesu Christi placuit natiuitate ac passione delere, ad omnium generationum secula pertineret: nec turbarent nos sed potius confirmarent mysteria, pro temporum ratione variata, quum fides qua uiuimus nulla fuerit aetate diuersa. Cessent igitur illorum querelae, qui impio murmure diuinis dispensationibus obloquentes, de dominicae natiuitatis tarditate causantur, tanquam praeteritis temporibus non sit impensum, quod in ultima mundi aetate est gestum. Verbi incarnatio haec contulit facienda, quae facta, & sacramentum salutis humanae in nulla vnquam antiquitate cessauit. Quod praedicauerunt apostoli, hoc annunciauere prophetae, nec serò est impletum, quod semper est creditum. Sapientia & benignitas Dei ac salutiferi operis mora capaciores nos suae uocationis effecit, ut quod multis signis, multis uocibus, multisque mysterijs per tot fuerat secula praenunciatum, in his diebus Euangelij non esset ambiguum: & natiuitas quae omnia miracula, omnemque intelligentiae erat excessura mensuram, tanto constantiorem in nobis gigneret fidem, quanto praedicatio eius & antiquior praecessisset & crebrior. Non itaque nouo consilio Deus rebus humanis, nec sera misericordia consuluit, sed à constitutione mundi vnā eandemque omnibus causam salutis instituit. Gratia autem Dei, qua semper est vniuersitas iustificata sanctorum, aucta est Christo nascente, non coepta. Et hoc magnae pietatis sacramentum, quo totus iam mundus impletus est, tam potens etiam in suis significationibus fuit, ut non minus adepti sint, qui in illud credidere promissum, quam qui suscepere donatum. Vnde cum manifesta pietate dilectissimi tanta in nos diuinæ bonitatis effusa sint gratiae, quibus ad aeternitatem vocandis non solum exemplum praecedentium utilitas ministravit, sed etiam ipsa veritas, visibilis & corporalis apparuit, non segni neque carnali letitia diem dominicae natiuitatis celebrare debemus: quod dignè ac intelligenter fiet à singulis, si meminerit quisque cuius membrum sit, & cui corpori coaptatum, ne sacrae aedificationi discors copago non hæreat. Considerate dilectissimi, & secundum illuminationem spiritus sancti prudenter aduertite, quod nos in se suscepit, & quae suscepimus in nobis. Quoniam sicut factus est dominus caro nostra nascendo: ita & nos facti sumus ipsius renascendo: ideo & membra Christi, & templum sumus spiritus sancti. Et ob hoc beatus Apostolus dicit: Glorificate & portate Deum in corpore vestro, qui formam nobis suae mansuetudinis & humilitatis insinuans, ea nos uirtute imbuit, qua redemit, ipso Domino pollicente: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super nos, & discite à me, quia mitis sum & humilis cor-

Christi in carnatio tam profuit superioribus quam posterioribus seculis

I. Cor. 6. Matt. 11.

D. LEONIS PAPAE

corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Suscipiamus ergo regentis nos veritatis nō graue nec asperum iugum, & simus eius humilitati similes, cuius gloriæ volumus esse conformes, ipso auxiliante & perducente nos ad promissiones suas, qui secundum magnam misericordiam suam potens est peccata nostra delere, & sua in nobis dona perficere, Iesus Christus dominus noster, qui uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo quartus in eadem solennitate.

Rationem incarnationis Christi explicat, erroresq; circa eandem quorundam hæreticorum refellit.

Semper quidem dilectissimi diuersis modis multisq; mensuris humano generi bonitas diuina consuluit, & plurima prouidentia suæ munera omnibus retrò seculis clementer impartijt. Sed in nouissimis temporibus omnem abundantiam solita benignitatis excessit, quando in Christo ipsa ad peccatores misericordia, ipsa ad errantes veritas, ipsa ad mortuos vita descendit, ut verbum illud coæternum & coæquale genitori in unitatem deitatis suæ naturam nostræ humilitatis adsumeret, & Deus de Deo natus, idem etiam homo de homine nasceretur. Promissum quidem hoc à constitutione mundi, & multis significationibus rerum atq; verborum semper fuerat prophetatū, sed quantum hominum portionem figuræ illæ & mysteria obumbrata saluarent, nisi longa & occulta promissa aduentu suo Christus impletet? & quod tunc paucis credentibus profuit faciendum, innumeris iam fidelibus prodesset effectum? Iam ergo nos non signis, neq; imaginibus ad fidem ducimur, sed Euangelica historia confirmati, quod factum credimus, adoramus, accedentibus ad eruditionem nostram prophetis instrumentis, ut nullo modo habeamus ambiguū, quod tantis oraculis scimus esse prædictum. Hinc enim est, quod dominus Abraham ait: In semine tuo benedicentur omnes gentes. Hinc David promissionem Dei prophetico spiritu canit, dicens: *Gen. 22.* Iurauit Dominus David, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Hic idem Dominus per Esaiam: Ecce virgo, inquit, in vtero accipiet, & pariet filiū, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod *Esai. 7.* interpretatur, Nobiscū Deus. Et iterum: Exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. In qua virga, non dubiè beata virgo Maria prædicta est, quæ de Iesse & David stirpe progenita, & spiritu sancto fecundata, nouum florem carnis humanæ, vtero quidem materno, sed partu est enixa virgineo. ¶ Exultent ergo in laudem Dei corda credentium, & mirabilia eius confiteantur filij hominum: quoniam in hoc præcipuè Dei opere humilitas nostra cognoscit, quantum eam suus conditor æstimat. Qui cum origini humanæ multum dederit, quod nos ad imaginem suam fecit, reparationi nostræ longè ampliùs tribuit, cum seruili formæ ipse se Dominus coaptauit. Quamuis enim ex vna eademq; pietate sit, quicquid creaturæ creator impendit, minus tamen mirum est hominem ad diuina proficere, quam Deum ad humana descendere. Hoc autem nisi facere dignaretur omnipotens, nulla quenquam species iustitiæ, nulla forma sapientiæ à captiuitate diaboli, & profundo æternæ mortis erueret. Condemnatio enim ex vno in

Christi incarnatione quantum homini Deus gratificatus sit.

Gen. 22.

Psal. 130.

Esai. 7.

Esai. 12.

Christi incarnatione necessaria

IN NATIVITAT. DOM. SERM. III.

17

in omnes cum peccato transiens permaneret, & letali vulnere tabefacta natura nullum remedium reperiret, quia conditionem suam suis viribus mutare non posset. Primus namque homo carnis substantiam accepit à terra, & rationali spiritu per insufflationem creantis animatus est, ut ad imaginem & similitudinem sui authoris viuens, formam Dei bonitatis atque iustitiæ in splendore imitationis tanquam in speculi nitore seruaret. Quam naturæ suæ speciosissimam dignitatem si per obseruantiam legis datæ perseueranter excoleret, ipsam illam terreni corporis qualitatem ad cælestem gloriam mens incorrupta perduceret. Sed quia inuido & deceptor temerè atq; infelicitè credidit, & superbiam consilij acquiescens, repositum honoris augmentum occupare maluit quàm mereri, non solum ille homo, sed etiam vniuersa in illo posteritas eius audiuit: Terra es, & in terram ibis. Qualis ergo terrenus, tales & terreni: & nemo immortalis, quia nemo cælestis. Ad hunc itaque peccati & mortis vinculis resoluendum, omnipotens filius dei omnia implens, omnia continens, æqualis per omnia patri, & in vna ex ipso & cum ipso consempiternus essentia, naturam in se suscepit humanam, & creator ac dominus omnium rerum, dignatus est vnus esse mortalium, electa sibi matre quam fecerat: quæ salua integritate virginea, corpore esset tantum ministra substantiæ, ut humani seminis cessante contagio, nouo homini & puritas inesset & veritas. ¶ Non ergo in Christo ex vtero virginis genito, quia natiuitas est mirabilis, ideo est natura dissimilis. Qui enim verus est Deus, idem verus est homo, & nullum est in vtraque substantia mendacium. Verbum caro factum est prouectione carnis, non defectione deitatis, quæ sic potentiam suam bonitatemque moderata est, ut & nostra suscipiendo prouheret, & sua communicando non perderet. In hac natiuitate Christi secundum prophetiam David, veritas de terra orta est, & iustitia de cælo prospexit. In hac natiuitate etiam Esaiæ sermo cōpletus est, dicentis: Producat terra, & germinet saluatorem, & iustitia oriatur simul. Terra enim carnis humanæ, quæ in primo fuerat præuaricatore maledicta, in hoc solo beatæ virginis partu germen ædidit benedictum, & à vitio suæ stirpis alienum. Cuius spiritalem originem in regeneratione quisque consequitur, & omni homini renascenti aqua baptismatis instar est vteri virginis, eodem spiritu sancto replente fontem, qui repleuit & virginem, ut peccatum, quod ibi vacauit sacra conceptio, hic mystica tollat ablutio. Ab hoc sacramento dilectissimi infans Manichæorum error alienus est, nec vllum habent in Christi regeneratione consortium, qui eum de Maria virgine negant corporaliter natum: ut cuius non credunt veram natiuitatem, nec veram recipiant passionem, & quem non consentunt verè sepultū, abnuant veraciter suscitatum. Ingressi enim præruptam execrandi dogmatis viam, in qua nihil non tenebrosū, nihilq; non lubricū est, ruunt in profunda mortis per præcipitia falsitatis: nec aliquid solidum, cui innitantur inueniunt, qui præter omnia diaboli probra commenti, in ipso præcipuo obseruantia suæ festo, sicut proxima eorum confessione patefactum est, ut animi, ita & corporis pollutione letantur, neque in pudore neque in fide integritatem seruantes, ut & in dogmatibus suis impij, & in sacris inueniantur obsceni. Alij hæreses dilectissimi, licet meritò omnes in sua peruersitate damandæ sint, habent tamen singulæ in aliqua sua parte, quod verū sit. Arius Dei filium minorem patre & creaturam esse definiens, & ab eodem

Gen. 1.

Gen. 3.

1. Cor. 15.

Christus cur homo factus.

Psal. 24.

Esai. 45.

virginem

Mariā om-

nis pecca-

ti experte

fuisse iam

pridem Ec-

clesia de-

finiuit.

Manichæo-

rum erro-

res.

E inter

D. LEONIS PAPAE

inter omnia creatum putans spiritum sanctum, magna impietate se perdidit, sed sempiternam atque incommutabilem deitatem, quam in trinitatis unitate non vidit, in patris essentia non negavit. Macedonius à lumine veritatis alienus diuinitatem sancti spiritus non recepit, sed in patre & filio vnam potentiam, & eandem confessus est esse naturam. Sabellius in explanabili errore confusus unitatem substantiæ in patre & filio & spiritu sancto inseparabilem sentiens, quod æqualitati tribuere debuit, singularitati dedit: & cum veram trinitatem intelligere non valeret, vnam eandemque credidit sub triplici appellatione personam. Photinus mentis cæcitæ deceptus, in Christo verum & substantiæ nostræ confessus est hominem, sed eundem Deum de Deo ante omnia secula genitum esse non credidit. Apollinaris fidei soliditate priuatus, filium Dei ita veram humanæ carnis credidit suscepisse naturam, ut in illa carne diceret animam non fuisse, quia vicem eius expleuerit ipsa diuinitas. Hoc modo si omnes quos catholica fides damnat, retractentur errores, in alijs atque alijs quidam inuenitur, quod à damnabilibus possit abiungi. In Manichæorum autem scelestissimo dogmate prorsus nihil est, quod vlla ex parte possit tolerabile iudicari. Sed vos dilectissimi, quos nullis dignius quam beati Petri alloquor verbis, genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis ædificati super inuiolabilem petram Christum, ipsique domino saluatori nostro per veram susceptionem nostræ carnis inserti, permanete stabiles in ea fide, quam confessi estis coram multis testibus, & in qua renati per aquam & spiritum sanctum accepistis chrisma salutis, & signaculum vitæ æternæ. Si quis autem vobis aliud annunciauerit præter id quod didicistis, anathema sit. Nolite impias fabulas præponere lucidissimæ veritati, & quicquid contra regulam catholici & apostolici symboli aut legere aut audire contigerit, id omnino mortiferum & diabolicum iudicate. Non vos seducant deceptorij artibus ficta & simulata ieiunia, quæ non ad purificationem, sed ad perditionem proficiunt animarum. Speciem quidem sibi pietatis & castitatis adsumunt, sed hoc dolo actum suorum obscena circumtegunt, & de prophani cordis penetralibus iacula, quibus simplices vulnerentur, emittunt, ut sicut ait Propheta, sagittent in obscuro rectos corde. Magnum præsidium est fides integra, fides vera, in qua nec augeri ab ullo quicquam, nec minui potest: quia nisi vna est, fides non est, dicente Apostolo, Vnus dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis. Huic unitati dilectissimi inconcussis mentibus inhærete, & in hac omnem sectamini sanctitatem, & in hac præceptis domini deseruite: quia sine fide impossibile est placere Deo, & nihil sine illa sanctum, nihil castum est, nihil viuum. Iustus enim ex fide viuunt. Quam qui diabolo decipiente perdidit, viuens mortuus est. Quia sicut per fidem iustitia, ita etiam per fidem verâ vita obtinetur æterna, dicente Domino saluatore: Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum: Qui vos proficere & perseuerare faciat vsque in finem, qui viuunt & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo

SERMO V. IN EAD. SOLEN.

18

Sermo quintus in eadem solennitate.

Humanitas Christi ut fuerit ad credendum difficilis, deque stulta sapientia mundi, quidque obedientia & humilitas Christi nobis attulerint.

Vamuis dilectissimi ineffabilis sit natiuitas Domini nostri Iesu Christi, in qua se naturæ nostræ carne vestiuit, audeo tamen non de facultate mea, sed de ipsius inspiratione præsumere, ut in die, qui in sacramentum humanæ restorationis electus est, aliquid à nobis, quod audientes possit ædificare, promatur. Non enim quia maior pars Ecclesiæ Dei, quod credit intelligit, ideo necessarium non est etiam quæ dicta sunt dicere, cum utique nunc multis ad fidem primum venientibus oris nostri officium debeamus, meliusque sit doctos onerare iam notis, quam rudes fraudare discendis. Quod ergo filius Dei, qui cum patre & spiritu sancto non vnus est personæ, sed vnus essentia, dignatus est humanitatis nostræ particeps fieri, & vnus passibilium, vnus voluit esse mortalium, tam sacratum tamque mirabile est, ut ratio diuini consilij sapientibus mundi patere non possit, nisi humanæ ignorantiæ tenebras lux vera discusserit. Non enim in solo opere virtutum, aut in sola obseruantia mandatorum, sed etiam in tramite fidei angusta & ardua via est, quæ ducit ad vitam, & magni laboris est magnique discriminis, inter dubias imperitorum opiniones & verisimiles falsitates per vnam sanæ doctrinæ semitam inoffensis gressibus ambulare, & cum vndique se laquei erroresque opponant, omne periculum deceptionis euadere. Quis autem ad hæc idoneus, nisi qui spiritu Dei & doctetur & regitur? dicente Apostolo: Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ à Deo donata sunt nobis. Canente etiam Dauid: Beatus quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Habentes itaque dilectissimi inter pericula erroris præsidia veritatis, & non humanæ sapientiæ verbis, sed doctrina spiritus sancti eruditi, quod didicimus credimus: quod credimus prædicamus. Dei filium Deum ante secula genitum, & patri sempiterna & consubstantiali æqualitate coæternum venisse in hunc mundum per vterum virginis, in hoc sacramentum pietatis electæ, in qua & ex qua ædificauit sibi sapientia domum, & formam sibi serui in similitudinem carnis peccati incommutabilis Verbi deitas coaptauit, in nullo apud se & patrem & spiritum sanctum minor gloria sua, quia diminutionem & varietatem summæ & æternæ essentia natura non recepit: propter nostram autem infirmitatem extenuauit se incapacibus sui, & velamine corporis splendorem maiestatis suæ, quem visus hominum non ferebat, obtexit. Vnde etiam exinanisse se dicitur, tanquam se propria virtute euacuauerit, dum in ea humilitate, qua nobis consuluit, non solum patre, sed etiam se ipso factus est inferior: nec aliquid illi hac inclinatione decessit, cui cum patre & spiritu sancto hoc quod est, commune est, ut hoc ipsum intelligamus ad omnipotentiam pertinere, quod qui secundum nostra minor est, secundum propria minor non est. Quia enim lux ad obsecratos, virtus ad imbecilles, misericordia respexit ad miseros, de magna factum est potestate, ut Dei filius substantiam humanam causamque susciperet, qui & nostram naturam quam condidit reformaret: & mortem

E 2 quam

D. LEONIS PAPAE

quam non fecit aboleret. Repudiatis igitur longēq; abiectis omnibus opi-
nionibus impiorum, quibus aut stultitia est crux Christi aut scandalum,
exultet rectarum mentium fides, & verum vnumq; Dei filium, non solum
secundum deitatem, qua à patre genitus, sed etiam secundum humanitatem,
qua de matre virgine est natus, intelligat. Ipse est enim in humanitate no-
stra, qui est in maiestate diuina, verus homo & verus Deus, sempiternus in
suis, temporalis in nostris: vnum cum patre in substantia, quæ nunquam
fuit minor patre: vnum cum matre in corpore, quod creauit. In adsumptione
enim naturæ nostræ nobis factus est gradus, quo ad ipsum per ipsum pos-
simus ascendere. Nam illa essentia, quæ semper ubiq; tota est, locali descen-
sione non eguit, et tam ei proprium fuit totam homini inseri, quam ei pro-
prium est totam à patre non diuidi. Manet ergo quod in principio erat ver-
bum, & non est ei accidens, ut quod est aliquando non fuerit. Sempiternè
enim filius, filius est, & sempiternè pater, pater est. Vnde cum ipse filius di-
cat: Qui videt me, videt & patrem: excæcavit te ò hæretice impietas tua, ut
qui filij maiestatem non vidisti, patris gloriam non videres. Dicendo e-
nim genitum esse qui non erat, filium adseris temporalem: & dum filium
adseris temporalem, credidisti patrem esse mutabilem. Mutabile enim est,
non solum quod minuitur, sed etiam quicquid augetur, & si ideo patri im-
par est genitus, quia ut tibi videtur, generando eum qui non erat genuit, im-
perfecta erat etiam generantis essentia, quæ ad habendum quod non ha-
buit generando profecit. Sed hanc impiam peruersitatem tuam fides catho-
lica execratur & dānat, quæ in deitate vera nihil temporalitatis agnoscit,
sed vnius sempiternitatis & patrem confitetur & filium, quia splendor ex
luce ortus, non est luce posterior: & lux vera, nunquam est sui splendoris
indiga: sic substantiale semper habens fulgere, sicut substantiale habet sem-
per existere. Huius autem splendoris manifestatio, missio dicitur, qua Chri-
stus mundo apparuit: & cum omnia inuisibili maiestate sua semper imple-
ret, tamen quasi de remotissimo altissimoq; secreto, ijs quibus erat igno-
tus aduenit, cum cæcitatem ignorantia sustulit, sicut scriptum est: Seden-
tibus in tenebris & in umbra mortis lux orta est eis. Quamuis enim etiam
prioribus seculis ad illuminationem sanctorum patrum & prophetarum
lumen veritatis emissum sit, dicente Dauid: Emitte lucem tuam & verita-
tem tuam: & diuersis modis multisq; signis opera præsentia suæ deitas fi-
lij declarauit, omnes tamen illæ significationes cunctaq; miracula, testimo-
nia fuerunt istius missionis, de qua dicit Apostolus: Cum ergo venit pleni-
tudo temporis, misit Deus filium suum, natum ex muliere, factum sub le-
ge. Quid verò hoc est, nisi Verbum carnem fieri? conditorem mundi per
vterum virginis nasci? Dominum maiestatis, humanis se coaptare primor-
dijs? Et licet cōceptui spiritali nulla sint terreni seminis mixta contagia,
ad suscipiendam tamen veræ carnis substantiam, solam sumpsit de matre
naturam. Hac missione, qua Deus vnitus est homini, filius impar est patri,
non in eo, quod ex patre, sed in eo, quod est factus ex homine. Aequalita-
tem enim inuiolabilem, quam habet deitas, non corrumpit humanitas: &
creatoris ad creaturam descensio, credendum est ad æterna prouectio. Nam
quia, sicut ait Apostolus, in sapientia Dei non cognouit mūdus per sapien-
tiam Deum: placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos facere creden-
tes. Mundo ergo, id est, prudentibus mundi, sapientia sua cæcitas facta est,
nec

Christus
ut nobis
gradus sit
ad seipsum

Ioan. 14.

Missio filij
quæ sit.

Esaie 9.

Psal. 42.

Galat. 4.

2. Cor. 1.
Sapientia
mūdi, Deū
cognosce-
re non po-
tuit.

IN NATIVITAT. DOM. SERM. V.

21

nec potuerunt per illam cognoscere Deum, ad cuius notitiam non nisi in-
sapientia eius acceditur. Et ideo quia mundus de vanitate suorum dogma-
tum superbiebat, in eo constituit Dominus saluandorum fidem, quod &
indignum videretur & stultum, ut & deficientibus omnibus opinionum
præsumptionibus, sola Dei gratia reuelaret, quod comprehendere huma-
na intelligentia non valeret. Agnoscat igitur catholica fides in humilitate
Domini gloriam suam, & de salutis suæ sacramentis gaudeat Ecclesia, quæ
corpus est Christi: quia nisi Verbum dei caro fieret, & habitaret in nobis,
nisi in communionem creaturæ creator ipse descenderet, & vetustatē hu-
manam ad nouum principium sua natiuitate reuocaret, regnaret mors ab
Adam vsq; in finem, & super homines condemnatio insolubilis perman-
neret, cum de sola conditione nascendi, vna cunctis esset causa pereundi.
Solutus itaq; inter filios hominum dominus Iesus innocēs natus est, quia so-
lus sine carnalis cōcupiscentiæ pollutione cōceptus. Factus est itaq; homo
nostri generis, ut nos diuinæ naturæ possemus esse consortes. Originē quā
sumplit in vtero virginis, posuit in fonte baptismatis. Dedit aquæ, quod
dedit matri. Virtus enim altissimi & obumbratio spiritus sancti, quæ fecit
ut Maria pareret saluatorem, eadem fecit, ut regeneret vnda credentē. Quid
enī sanādis agris, illuminādis cæcis, viuificādis mortuis aptius fuit, quam
ut superbiæ vulnera, humilitatis remedijs curarentur? Adam præcepta Dei
negligens, peccati induxit damnationem: Iesus factus sub lege, reddidit iu-
stitiæ libertatem. Ille diabolo obtemperans vsq; ad præuaricationem, me-
ruit ut in ipso omnes morerentur: hic patri obediens vsq; ad crucem, fecit
ut in ipso omnes viuificarentur. Ille cupidus honoris angelici, naturæ suæ
perdidit dignitatem. Hic infirmitatis nostræ suscipiens conditionē, pro-
pter quos ad inferna descendit, eosdem in coelestibus collocavit. Postre-
mò illi per elationem lapsus dictum est: Terra es, & in terram ibis: huic per
subiectionem exaltatus dictum est: Sede à dextris meis, donec ponam inimi-
cos tuos scabellum pedū tuorum. Hæc Domini nostri opera dilectissimi,
non solum sacramento nobis vtilia sunt, sed etiam imitationis exemplo, si
in disciplinam ipsa remedia transferantur, quodq; impensum est myste-
rijs, pro sit & moribus: ut meminerimus nobis in humilitate & mansuetu-
dine redemptoris nostri esse viuendum, quoniā sicut ait Apostolus: Si com-
patimur, & conregnabimus. Frustrā enim appellamur Christiani, si imita-
tores non simus Christi, qui ideo se viam dixit esse, ut cōuersatio magistrī,
forma esset discipuli, & illam humilitatē eligeret seruus, quam sectatus est
Dominus, Qui viuuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Rom. 5.

Lucæ 1.

Ioan. 3.

Christi o-
bediētia et
humilitas.
Adæ inobe-
dientia et
superbia.

Gen. 3.
Psal. 109.

Rom. 8.

Ioan. 14.

Sermo sextus in eadem solennitate.

Filius Dei quare factus sit filius hominis, & opera
bona quid profint.

Mnibus quidem diebus dilectissimi atq; temporibus, animis
fidelium diuina meditantium, domini & saluatoris nostri ex
matre virgine ortus occurrit, & mens ad cōfessionē sui auto-
ris erecta, siue in gemitu supplicationis, siue in exultatione
audis, siue in sacrificij oblatione versetur, nihil crebrius, nihilque
magis

E 3

D. LEONIS PAPAE

magis fidenter spiritali attingit intuitu, quàm quòd Deus Dei filius, genitus de patre coeterno, idem etiam partu est natus humano. Sed hanc adorandam in cœlo & in terra natiuitatem nullus nobis dies magis quàm hodiernus insinuat, & noua etiam in elementis luce radiante, totam sensibus nostris mirabili sacramentis ingerit claritatem. Non solum enim in memoriam, sed in conspectum quodammodo redit angeli Gabrielis cum Maria stupente colloquium, & conceptione de spiritu sancto tam mirè promissa quàm credita, author mundi æditus est vtero virginali, & qui omnes naturas condidit, eius est factus filius quam creauit. Hodie verbum Dei carne apparuit vestitum, & quod nunquam fuit humanis oculis visibile, cœpit etiam manibus esse tractabile. Hodie genitum in nostræ carnis animæque substantia saluatorem angelicis vocibus didicere pastores, & apud dominicorum præfules gregum hodie euangelizandi forma præcondita est, vt nos quoque cum coelestis militiæ dicamus exercitu: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Quamuis igitur illa infantia, quam filij Dei non est dedignata maiestas, in virum perfectum ætatis adiectione prouecta sit, & consummato passionis & resurrectionis triumpho, omnes susceptæ pro nobis humilitatis transferint actiones, renouat tamen nobis hodierna festiuitas nati Iesu ex Maria virgine sacra primordia, & dū saluatoris nostri adoramus ortum, inuenimur nos nostrum celebrare principium. Generatio enim Christi, origo est populi Christiani, & natalis capitis, natalis est corporis. Habeant licet singuli quique vocatorum ordinem suum, & omnes Ecclesiæ filij temporum sint successione distincti, vniuersa tamē summa fidelium fonte orta baptismatis, sicut cum Christo in passione crucifixi, in resurrectione resuscitati, in ascensione ad dexteram patris collocati, ita cum ipso sumus in hac natiuitate congeniti. Quicquid enim hominum, in quacunque mundi parte credentium regeneratur in Christo, interciso originalis tramite vetustatis, transit in nouum hominem renascendo: nec iam in propagine habetur carnalis patris, sed in germine saluatoris. Qui ideo filius hominis est factus, vt nos filij Dei esse possimus. Nisi enim ille ad nos hac humilitate descenderet, nemo ad illum ullis suis meritis perueniret. Nihil hic vocatorum cordibus caliginis inferat terrena sapientia, nec se contra altitudinem gratiæ Dei, mox in ima rediturus terrenarum cogitationum pulvis attollat. Impletum est in fine seculorum, quod erat ante tempora æterna dispositum: & sub presentia rerum signis cessantibus figurarum, lex & prophetiæ veritas facta est, vt Abraham fieret omnium gentium pater, & in semine eius daretur promissa benedictio, ne ij tantum essent Israel, quos sanguis & caro genuisset, sed in possessione hereditatis fidei filijs præparata, vniuersitas adoptionis intraret. Nec obstrepant ineptarum calumniæ quæstionum, nec effectus diuini operis ratiocinatio humana discutiatur. Nos cum Abraham credimus Deo, nec hæsitamus diffidentia, sed plenissimè scimus, quoniā quod promissit dominus, potens est & facere. Nascitur ergo non de carnis semine dilectissimi, sed de spiritu sancto saluator, quem primæ transgressionis condemnatio non teneret. Vnde ipsa collati muneris magnitudo dignam à nobis exigit suo splendore reuerentiam. Ideo enim, sicut beatus Apostolus docet, non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis: qui non aliter pie colitur, nisi id ei quod ipse tribuit offeratur.

Quid

IN NATIVITAT. DOM. SERM. VI.

20

Quid enim in thesauro dominicæ largitatis ad honorē presentis festi tam congruum possumus inuenire, quàm pacem, quæ in natiuitate Domini prima est angelico prædicata concentu? Ipsa enim est, quæ parit filios Dei, nutrit dilectionis, & genitrix vnitatis, requies beatorum, & æternitatis habitaculum: cuius hoc opus proprium & speciale beneficium est, vt iungat Deo, quos fecernit è mundo. Vnde ad hoc bonum nos incitat Apostolus, dicens: Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum: cuius sententiæ breuitate, omnium ferè mandatorum continetur effectus: quia vbi fuerit veritas pacis, nihil ibi potest deesse virtutis. Quid est autem dilectissimi, pacem habete ad Deum, nisi velle quod iubet, & nolle quod prohibet? Si enim humanæ amicitia pares animos & similes expetunt voluntates, nec vnquam diuersitas morum ad firmam potest venire concordiam: quomodo diuinæ particeps erit pacis, cui ea placent quæ Deo displicent, & ijs appetit delectari, quibus illum nouit offendi? Non est iste animus filiorum Dei, nec talem sapientiam recipit adoptiua nobilitas. Genus electum & regium regenerationis suæ respondeat dignitati Diligat, quod diligit pater, & in nullo ab authore suo dissentiat, ne iterum dicat Dominus: Filios genui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, Israel autem me non cognouit, & populus meus non intellexit. Magnum est dilectissimi huius muneris sacramentum, & omnia dona excedit hoc donum, vt Deus hominem vocet filium, & homo Deum nominet patrē. Per has enim appellationes sentitur & discitur, quis ad tantam altitudinem ascendat affectus. Nam si in progenie carnali & stirpe terrena clavis parētibus genitos vitia malæ conuersationis obscurant, & ipso maiorum suorum lumine soboles indigna confunditur: in quem exitum venient, qui propter amorem mundi à generatione Christi non metuunt abdicari? Si autem ad humanam pertinet laudem, vt patrum decus in prole resplendeat, quanto magis gloriosum est, ex Deo natos in authoris sui imaginem refulgere, & illum in se, qui illos generauit ostendere, dicente Domino: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, et glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est? Scimus quidem quòd, sicut Ioannes Apostolus dicit, Totus mundus in maligno positus est, & insidiante diabolo & angelis eius, hoc innumeris tentationibus laboratur, vt hominem ad superna nitentem aut aduersa terreant, aut secunda corrumpant: sed maior est, qui in nobis est, quàm qui aduersum nos est: & pacem cum Deo habentibus, ac semper patri toto corde dicentibus, Fiat voluntas tua, nulla præualere certamina, nulli possunt nocere conflictus. Accusantes enim nosmetipsos confessionibus nostris, & cōsensum animi carnis concupiscentijs denegantes, inimicitias quidem aduersum nos eius qui peccati author est commouemus, sed inexpugnabilem cum Deo pacē, gratiæ ipsius seruiēdo firmamus, vt regi nostro non solum obedientia subiiciamur, sed etiam iudicio copulemur. Quoniam si in eadem sententia sumus, si quod vult volumus, & quod improbat improbamus, ipse iam pro nobis omnia bella conficiet, ipse qui dedit velle, donabit & posse, vt simus cooperatores operum eius, & propheticum illud cum fidei exultatione dicamus: Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo? Dominus defensor vitæ meæ, à quo trepidabo? Qui ergo non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt,

Pacis commendatio.

Rom. 5.

Pacē cum Deo habere quid sit.

Esaiæ 1.

Præcipuum Dei donū quod sit.

1. Ioan. 5.

Tentationes diaboli: quibus nil nocet.

Psal. 26.

1. Ioan. 1.

offe-

D. LEONIS PAPAE

offerant patri pacificorum concordiam filiorum, & in primogenitum nouæ creaturæ, qui venit non suam sed mittentis facere voluntatem, vniuersa adoptionis membra concurrant: quoniam gratia patris non discordes neque dissimiles, sed vnum sentientes, vnumque amantes adoptauit hæredes: ad vnam reformatos imaginem, oportet animum habere conformem. **Natalis Domini, natalis est pacis.** Sic enim ait Apostolus: Ille est pax nostra, qui fecit vtrique vnum: quoniam siue Iudæus, siue gentilis, per ipsum habemus accessum ad patrem: qui ante passionis diem, voluntaria dispositione præelectum, discipulos suos hac præcipue doctrina sua informauit, ut diceret: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Et ne sub nomine generali pacis suæ qualitas lateret, adiecit: Non quemadmodum mundus dat, ego do vobis: Non habet, inquit, mundus amicitias veras, & multos facit peruerso amore concordēs. Sunt etiam in vitis pares animi, & similitudo desideriorum æqualitatem gignit affectuum. Et si quidam forsitan reperiuntur, quibus praua & inhonesta non placeant, quique illicitas cōsensiones à foedere suæ charitatis excludant: tamen etiam tales, si vel Iudæi sint, vel hæretici, vel pagani, non de amicitia Dei, sed de pace sunt mundi. Pax autem spiritualium & catholicorum, à supernis veniens, & ad superna perducens, cum amatoribus mundi nulla nos vult communione misceri, sed omnibus obstaculis resistere, & ad vera gaudia à pernitiōis delectationibus euolare, dicente Domino: Vbi fuerit thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Hoc est, si deorsum sunt quæ amas, ad ima descendes: si sursum sunt quæ diligis, ad summa peruenies. Quod nos vnum volentes, vnum sentientes, & in fide ac spe & in charitate concordēs, spiritus pacis agat atque perducatur: quoniam quicumque spiritu Dei aguntur, ij filij sunt Dei, qui regnat cum filio & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo septimus in eadem solennitate.

Duarum naturarum in Christo rationem explicat, & quatenus creaturis vtendum.

Estiuitatis hodiernæ dilectissimi verus venerator est & pius cultor, qui nec de incarnatione Domini aliquid falsum, nec de deitate aliquid sentit indignum. Paris enim periculi malum est, si illi aut naturæ nostræ veritas, aut paternæ gloriæ negatur æqualitas. Cum ergo ad intelligendū sacramentum natiuitatis Christi, qua de matre virgine est ortus, accedimus, abigatur procul terrenarum caligo rationū, & ab illuminatæ fidei oculo mundanæ sapientiæ fumus abscedat. Diuina est enim autoritas, cui credimus: diuina est doctrina, quam sequimur. Quoniā siue legis testificationi, siue oraculis prophetarum, siue Evangelicæ tubæ internam ad moueamus auditum, verum est quod Ioannes plenus spiritu sancto intonuit: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Et similiter verum est, quod idem prædicator adiecit: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriā eius, gloriā quasi vnigeniti à patre. In vtrique ergo natura idē est Dei filius, nostra suscipiēs, & propria nō amittens:

IN NATIVITAT. DOM. SERM. VII.

21

tens: in homine hominem renouans, in se incommutabilis perseverans. Deitas enim, quæ illi cum patre communis est, nullum detrimentum omnipotentia subijt, nec Dei formam serui forma violauit: quia summa & sempiterna essentia, quæ se ad humani generis inclinauit salutem, nos quidem in suam gloriam transtulit, sed quod erat, esse non destitit. Vnde cum vnigenitus, Dei minorem se patre confitetur, cui se dicit æqualem, veritatem in se formæ vtriusque demonstrat, ut & humanam probet imparilitas, & diuinam declaret æqualitas. Maieitati igitur filij Dei, corporea natiuitas nihil abstulit, nihil contulit: quia substantia incommutabilis nec minui potuit, nec augeri. Quod enim verbum caro factum est, nō hoc significat, quod in carnem sit Dei natura mutata, sed quod à verbo in vnitatem personæ sit caro suscepta. In cuius vtrique nomine homo totus accipitur, cum quo intra virginis viscera, sancto spiritu fecundata, & nunquam virginitate caritura, tam inseparabiliter Dei filius vnitur, ut qui erat: intēporaliter de essentia patris genitus, ipse sit temporaliter de vtero virginis natus. Aliter enim ab æternæ mortis vinculis nō possemus absolui, nisi in nostris fieret humilis, qui omnipotens permanebat in suis. ¶ Nascens itaque Dominus noster Iesus Christus homo verus, qui nunquam destitit esse Deus verus, nouæ creaturæ in se fecit exordium, & in ortus sui forma dedit humano generi spiritale principium, ut ad carnalis generationis abolenda cōtagia, esset regenerandis origo sine semine criminis, de quibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Quæ hoc sacramentum mens cōprehendere? quæ hanc gratiam valet lingua narrare? Redit in innocentiam iniquitas, & in nouitatem vetustas: in adoptionem veniunt alieni, & in hereditatem ingrediuntur extranei. De impijs iusti, de auaris benigni, de incontinentibus casti, de terrenis incipiunt esse cōlestes. Quæ autem est ista mutatio, nisi dextræ excelsi? Quoniam venit filius Dei dissoluere opera diaboli: & ita se nobis, nos quoque, inseruit sibi, ut Dei ad humana descensio fieret, hominis ad diuina prouectio. In hac autem dilectissimi misericordia Dei, cuius erga nos magnitudinem explicare non valeamus, multa sollicitudine præcauendum est Christianis, ne diabolicis iterum capiantur insidijs, & eisdem rursus, quibus renuntiauerant, erroribus implicentur. Non enim desinit hostis antiquus, transfigurans se in angelū lucis, deceptionum laqueos ubique prætere, & ut quoquo modo fidem credentium corrumpat, instare. Nouit, cui adhibeat estus cupiditatis, cui illecebras gulæ ingerat, cui apponat incitamenta luxuriæ, cui infundat virus inuidiæ. Nouit, quem mœrore cōturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat. Omnium discit consuetudinem, ventilat curas, scrutatur affectus: & ibi causas quærīt nocendi, ubi quæque viderit studiosius occupari. Habet etenim multos ex eis, quos tenacius obligauit, aptos suis artibus, quorum ad alios decipiendos & ingenijs vtatur & linguis. Per istos remedia ægritudinū, indicia futurorum, placationes dæmonum, & depulsiones promittuntur vmbra. Adduntur & illi, qui totam humanæ vitæ conditionem de stellarum pendere esse cibus mentiuntur, & quod est aut diuinæ voluntatis aut nostræ, indeclinabilem dicunt esse fatorum. Quæ tamen ut cumulati noceant, spondēt posse mutari, si illis quæ aduersantur syderibus supplicetur. Vnde cōmetum impium sua ratione destruitur: quia si prædicta non permanent,

F

non

non sunt fata metuenda: si permanent, non sunt astra veneranda. De talibus institutis etiam illa generatur impietas, ut sol inchoatione diurnae lucis exurgens, à quibusdam insipientioribus de locis eminentioribus adoretur: quod nonnulli etiam Christiani adeo se religiosè facere putant, ut priusquam ad beati Petri Apostoli Basilicam, quæ vni Deo viuo & vero est dedicata, perueniant, superatis gradibus, quibus ad suggestum aræ superioris ascenditur, conuerso corpore ad nascentem se solem reflectant, & curuatis ceruicibus in honorem se splendidi orbis inclinent. Quod fieri partim ignorantiae vitio, partim paganitatis spiritu, multum tabescimus & dolemus. Quia etsi quidam forte creatorem potius pulchri luminis, quam ipsum lumen, quod est creatura, venerantur, abstinendum tamen est ab ipsa huiusmodi specie officij: quam cum in nostris inuenit, qui Deorum cultum reliquit, nonne hanc secum partem opinionis vetustæ tanquam probabilem retentabit, quam Christianis & impijs viderit esse communem? Abijciatur ergo à consuetudine fidelium damnanda peruersitas, nec honor vni Deo debitus, eorum ritibus qui creaturis deseruiunt misceatur. **Di-** cit enim scriptura diuina: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. Et beatus Iob, Homo sine querela, ut ait Dominus, & continens se ab omni re mala: Nūquid vidi, inquit, solem cum fulgeret, & lunam incedentem clarè, & lætatum est cor meum in abscondito, & osculatus sum manū meam? quæ est iniquitas maxima, & negatio cōtra Deū altissimum. Quid autem est sol, vel quid est luna, nisi visibilis creaturæ & corporeæ lucis elementa? quorum vnum est maioris claritatis, & aliud minoris est luminis. Sicut enim alia diurna, alia nocturna sunt temporaria diuersam in luminaribus qualitatem creator instituit, cum tamen prius, quam hæc fierent, & dies sine solis officio, & noctes sine lunæ ministerio præcessissent. Sed condita sunt ista ad faciendam hominis vtilitatem, ut rationale animal, nec in distinctione mensium, nec in recurſu annorum, nec in dinumeratione temporum falleretur, cum per æqualium horarum impares moras & dissimilium ortuum signa manifesta, & annos sol concluderet, & menses luna renouaret. Quarto namq; , ut legimus, die dixit Deus: Fiant luminaria in firmamento cœli, & luceant super terram, & diuidant inter diem & noctem, & sint in signa & tempora, & dies & annos: & sint in firmamento cœli, ut luceant super terram. **¶** Expergiscere o homo, & dignitatem tuæ cognosce naturæ. Recordare te factum ad imaginem Dei: quæ etsi in Adam corrupta, in Christo tamen est reformata. Vtere quomodo vtendum est visibilibus creaturis, sicut vteris terra, mari, cœlo, aëre, fontibus, atq; fluminibus, & quicquid in eis pulchrum atq; mirabile est, refer ad laudē & gloriam conditoris. Noli esse deditus illi lumini, quo volucres & serpentes, quo bestię & pecudes, quo muscæ delectantur & vermes. Lucem corpoream sensu tange corporeo, & toto mentis affectu illud verum lumen amplectere, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. & de quo dicit Propheta: Accedite ad eum, & illuminamini, & vultus vestri non erubescunt. Si enim templum Dei sumus, & spiritus Dei habitat in nobis, plus est quod fidelis quisque habet in sua anima, quam quod miratur in cœlo. Nō utiq; vobis dilectissimi hoc aut indicimus aut suademus, ut despiciatis opera Dei, aut contrariū aliquid fidei vestræ in ijs quæ Deus bonus bona cōdidit, æstimetis, sed ut omni creaturarum specie, & vniuerso

Matt. 4.

Iob 31.

Genes. 1.

II. 403.

Creaturis
ut uten-
dum.

Ioan. 1.

Psalm. 33.

I. Cor. 3.

so huius mundi ornatu rationabiliter & temperanter vtamini. Quæ enim videntur, sicut ait Apostolus, tēporalia sunt: quæ autem non vidētur æterna sunt. Vnde quia ad præsentia sumus nati, ad futura autem renati, non tēporalibus bonis dediti, sed æternis simus intenti. Et ut spem nostram possimus propius intueri, in ipso sacramento natalis Domini cogitemus, quid naturæ nostræ gratia diuina contulerit. Audiamus Apostolū dicentē: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cū Christo in Deo. Cū autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cū ipso in gloria: Qui viuit & regnat cum patre & sancto spiritu per omnia secula seculorum, Amen. 2. Cor. 4. Colos. 3

Sermo octauus in eadem solennitate.

Incarnationis Christi modum necessitatemq; , & hæreticorum circa eandem diuersorum mendacia explicat.

Vm semper nos dilectissimi gaudere in Domino, omnia diuina eloquia exhortentur, hodiè proculdubio ad spiritalem lætitiā copiosius incitamus, natiuitatis dominicæ sacramēto nobis clariùs coruscante, ut recurrentes ad illā diuinā misericordiæ ineffabilem inclinationem, qua creator hominum fieri homo dignatus est, in ipsius nos inueniamur natura, quem adoramus in *nostra. *terra. Deus enim Dei filius, de sempiterno & ingenito patre vnigenitus, sempiternus manens in forma Dei, & incommutabiliter atq; intemporaliter habēs non aliud esse, quam pater, formā serui sine suæ detrimento maiestatis accepit, ut in sua nos prouheret, non ipse in nostra deficeret. Vnde vtriq; naturæ in suis proprietatibus permanenti, tanta est vnitatis facta communio, ut quicquid ibi est Dei, non sit ab humanitate distinctum: quicquid autem est hominis, non sit à deitate diuisum. Celebrantes igitur dilectissimi natalem diem domini saluatoris, partum beatæ virginis integrè cogitemus, ut carni animæq; conceptæ virtutem verbi nullo tēporis puncto defuisse credamus, nec prius formatum atque animatum templum corporis Christi, quod sibi superueniens vendicaret habitator, sed ipsum & in ipso, nouo homini datum esse principium, ut in vno Dei atq; hominis filio, & sine matre deitas, & sine patre esset humanitas. Simul enim per spiritum sanctum fecundata virginitas, sine corruptionis vestigio edidit & sui generis sobolem, & suæ stirpis authorem. Vnde & idem Dominus, sicut Euangelista commemorat, quæ fuit à Iudæis, cuius filium Christum scripturarum auctoritas te didicissent, & eisdem respondentibus, quod ex Dauid venturus semine traderetur. Quomodo, inquit, illum dominum suum Dauid in spiritu vocat, dicens: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Nec potuerunt Iudæi propositā soluere quæstionem, quia non intelligebant in vno Christo & progeniem Dauidicam, & naturam prophetatam esse diuinam. **¶** Maiestas autem filij, æqualis patri, vestiens se humilitate serui, nec metuebat minui, nec indigebat augeri ipsumq; effectum misericordiæ suæ, quem restitutioni impendebat humanæ, sola exequi poterat virtute deitatis, ut creaturam ad imaginem Dei conditam, à iugo diræ dominationis erueret. Sed quia non ita in primum hominem diabolus violentus extiterat, ut eum in partes suas sine liberi arbitrij consensione transferret, sic destruendū peccatum fuerat

voluntarium & hostile consilium, ut dono gratiae non obesset norma iustitiae. In totius igitur humani generis strage communi, vnum solum fuit remedium sub diuinæ rationis occulto, quod posset subuenire prostratis, si aliquis filiorum Adam originalis prauaricationis alienus atque innocens nasceretur, qui cæteris exemplo prodesset & merito. Sed quia hoc naturalis generatio non sinebat, nec poterat vitiatae radicis sine semine propagare esse, de quo scriptura dicit: Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es dominus David, factus est filius David, & de promissi generis fructu proles est orta sine vitio, in vna personā gemina cōueniente natura, ut eodē conceptu eodemq; partu gigneretur Dñs noster Iesus Christus, cui vera inesset deitas ad miracula operū, & vera humanitas ad tolerantia passionum. ¶ Fides igitur catholica dilectissimi oblantiū hæreticorū spernat errores, qui mundanæ sapientiæ vanitate decepti, à veritatis Euāgelio recesserūt, & incarnationē verbi intelligere nō valentes de causa illuminationis fecerūt sibi materiā cæcitatē. Nā omniū fere falsa credentiū opinionibus, quæ etiā in spiritus sancti negationē prouunt, retractatis, neminē penē deuiasse cognoscimus, nisi qui duarū in Christo naturarū veritatē sub vnius personæ cōfessione non credidit. Alij etenim dño solā humanitatē, alij solā adscribere deitatē. Alij verā quidē in ipso diuinitatē, * sed carnē dixerūt fuisse simulatā. Alij professi sunt verā eū suscepisse carnē, sed Dei patris nō habuisse naturā: & deitati eius quæ erāt humanæ substantiæ deputātes, maiore sibi Deū minoremq; finxerunt, cum gradus in vera diuinitate esse non possint. Quoniam quicquid Deo minus est, Deus non est. Alij cognoscentes patris & filij nullam esse distantiam, quia non poterāt vnitatē deitatis intelligere, nisi in vnitatem personæ, eundē adseruerunt esse patrē quē filiū, ut nasci & nutrirī, pati & mori, sepelire & resurgere, ad eundē pertineret, qui per omnia & hominis personam impleret & verbi. Quidā putauerūt Dominū Iesum Christū nō nostræ substantiæ corpus habuisse, sed ab elementis superioribus ac subtilioribus sumptū. Quidā autē estimauerūt in carne Christi animā humanā nō habitasse nec fuisse, sed partes animæ ipsam verbi impleisse deitatē: quorū impudentia in hoc transiit, ut animā quidē fuisse in Dño faterētur, sed eandē dicerēt mēte caruisse, quia sufficeret homini sua deitas ad oīa rationis officia. Postremò, iidē adserere præsumpserūt, partē quandā verbi in carnē fuisse conuersam, ut in vnius dogmatis varietate multiplici, nō carnis tantum animēq; natura, sed etiā ipsius verbi solueretur essentia. Multa sunt & alia prodigia falsitatum, quib. enumerādis charitatis vestræ nō est fatigādus auditus: sed post diuersas impietates, quæ sibi inuicē sunt multiformiū blasphemiarū cognatiōe connexæ, de ijs potissimū erroribus declinādis obseruantia vestra deuotionis admoneo, quorū vnus dudū Nestorius authore consurgere non impudē tentauit. Alius nuper pari execratione dānandus, Eutyches adsertore prorupit. Nā ille beatā Mariā virginē tantūmodò ausus est hominis prædicare genitricē, ut in conceptu eius & partu nulla verbi & carnis facta vnitio crederetur. Quia Dei filius non ipse factus sit hominis filius, sed creato homini sola se dignatione sociauerit. Quod catholicæ aures nequaquam tolerare potuerunt, quæ sic Euāgelio veritatis imbutæ sunt, ut firmissimè nouerint, nullā esse humano generi spē salutis, nisi ipse esset filius virginis, qui creator est matris. ¶ Hic autē recētoris sacrilegi prophanus adsertor,

vnitio-

vnitionē quidē in Christo duarū confessus est naturarū, sed ipsa vnitione id dixit effectum, ut ex duabus vna remaneret, nullatenus alterius existente substantia, quæ utiq; fieri nisi aut cōsumptione aut separatione nō possent. Hæc verò tam inimica sunt sanæ fidei, ut nequeant recipi sine excidio nominis Christiani. Si enim verbi incarnatio nō vnitio est diuinæ humanæq; naturæ, sed hoc ipso concursu, quod erat geminum, factum est singulare, sola diuinitas vtero virginis nata est, & per ludificatoriā speciem sola subiit nutrimenta & incrementa corporea: utq; oēs mutabilitates humanæ conditionis omittā, sola diuinitas crucifixa, sola diuinitas mortua, sola diuinitas est sepulta, ut iam secundum talia sentientes sperandæ resurrectionis nulla sit ratio, nec sit primogenitus ex mortuis Christus: quia non fuit qui deberet resuscitari, si non fuit qui posset occidi. Absint à cordibus vestris dilectissimi, diabolicarum inspirationū virulenta mendacia: & scientes, quod sempiterna filij deitas nullo apud patrē creuit augmento, prudenter aduertite, quod cui naturæ in Adam dictum est: Terra es, & in terram ibis: eidē in Christo dicitur, Sede à dextris meis. Secundum illam naturā, qua Christus æqualis est patri, nunquā inferior fuit vnigenitus sublimitate genitoris, nec tēporalis est ei cū patre gloria, qui est ipsa patris dextera. De qua in Exodo dicitur: Dextera tua Dñe glorificata est in virtute. Et in Esaia: Dñe

Rom. 8. Collof. 1.

Genes. 3. Psal. 109.

Exod. 15.

Esa. 53. Rom. 10.

Collof. 2.

Ephes. 1. Collof. 1.

Sermo nonus in eadem solennitate.

Diuinitas immutabilis ut nostra infirma suscepit, & quid libertatis nobis per hoc ipsum contulerit.

Xcedit quidē dilectissimi, multūq; supereminet humani eloqui facultatē diuini opis magnitudo, & idē oritur difficultas fandi, unde adest ratio non tacēdi. Quia in Christo Iesu filio Dei nō solum ad diuinā essentiā, sed etiā ad humanā spectat natura, quod dictū est pphetā: Generationē ei⁹ quæ enarrabit? Vtranq; em̄ substantiā in vna cōuenisse psonam, nisi fides credat, sermo non explicat: & idē nūquam materia deficit laudis, quā nunq; sufficit copia laudatoris. Gaudeam⁹ igitur, quod ad eloquendū tātae misericordiæ sacramentū impares sum⁹, & cum salutis nostræ altitudinē promere nō valeam⁹, sentiam⁹ nobis bonum

Esa. 53.

esse quodd vincimur. Nemo enim ad cognitionem veritatis magis propinquat, quam qui intelligit in rebus diuinis, etiam si multum proficiat semper sibi superesse quod quærat. Nam qui se ad id, in quod tendit, peruenisse presumit, non quæstia reperit, sed in inquisitione defecit. Ne autem infirmitatis nostræ perturbemur angustiis, euangelicæ nos & propheticæ adiuuant voces, quibus ita accendimur & docemur, ut nos natiuitatē dñi, qua verbum caro factum est, non tam præteritā recolere quam præsentē videamur inspicere. Quodd enim pastoribus pro gregū suorum custodia vigilātibz nunciavit angelus, etiam nostrum impleuit auditum: & ideo dominicis ouibus præsumus, quia verba diuinitus ædita cordis aure seruamus, tanquam & in hodierna festiuitate dicatur: Euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie saluator, qui est Christus dominus in ciuitate Dauid. Cuius prædicationis summitati exultatio innumerabilium iungitur angelorum, ut excellentius fieret testimonium, cui militiæ cælestis multitudo concineret angelorum, in honorem Dei vna benedictione dicentium: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Dei ergo gloria est ex matre virgine Christi nascentis infantia, & reparatio humani generis meritō in laudem sui refertur authoris, quia & ipse beatæ Mariæ missus à Deo Gabriel angelus dixerat: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. In terra autem illa pax conceditur, quæ homines efficit bonæ voluntatis. Quo enim spiritu de intemeratæ matris visceribus nascitur Christus, hoc de sanctæ Ecclesiæ vtero renascitur Christianus, cui vera pax est, à Dei voluntate non diuidi, & ijs solis, quæ Deus diligit, delectari. Natale igitur dilectissimi diem domini celebrantes, qui ex omnibus præteritorum temporum diebus electus est, licet dispensatio actionum corporalium, sicut æterno consilio fuerat præordinata, transferit, totaque redemptoris humilitas in gloriam paternæ maiestatis euecta sit, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus in gloria est Dei patris: inde finenter tamen ipsum partum salutiferæ virginis adoramus, & illam verbi & carnis indissolubilem copulam non minus suscipimus in præsepe iacentem, quam in throno paternæ altitudinis confidentem. Immutabilis enim deitas quamuis intra semetipsam & claritatem suam & potentiam contineret, non tamen ideo non erat conferta nascenti, quia humano aspectui non patebat, ut per veri hominis inusitata primordia ille agnosceretur genitus, qui regis Dauid & Dominus esset, & filius. Ipse enim prophetico spiritu cātat: dicens: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis. Quo testimonio sicut Euangelium refert confutata est impietas Iudeorum. Nam cum Iesu interrogante Iudeos, cuius filium dicerent Christum, respondissent Dauid, cōfestim dñs cæcitatem illorum arguens, ait: Quomodo ergo Dauid in spiritu vocat eum Dominum, dicens: Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis? interclusistis vobis o Iudei intelligentiæ viam, & dum solam naturam carnis aspiciatis, tota vos veritatis luce priuatis. Expectantes enim secundū vestre persuasiōis fabulosa figmēta, Dauid filiū de sola stirpe corporea, dū spem vestrā in homine tantū constituistis, Deum Dei filiū repulistis, ut quod nobis cōfiteri gloriosum est, vobis prodesse nō possit. Nā & nos in terrogati, cui filius sit Christi, voce Apostoli cōfitemur, quod factus est ex semine

Ioan. 1.
Luc. 2.

Ibidem.

Philip. 2.

Psal. 109.

Matth. 22.

mine Dauid secundum carnem: & de ipso initio Euangelicæ prædicationis instruimur, legētes: Liber generationis Iesu Christi filij Dauid. Sed ideo à vestra impietate discernimur, quia quem ex progenie Dauid hominem nouimus natum, eundem secundum quod verbum caro factum est, Deum Deo patri credimus cōeternum. Unde si teneres, o Israel, tui nominis dignitatem, & propheticas denunciationes non obcæcato corde percurreres, Esaias tibi Euangelicam panderet veritatem, & non surdus audires diuina inspiratione dicentem: Ecce virgo accipiet in vtero, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus. Quem si in tanta proprietate sacri nominis non videbas, in Dauidica saltē voce didicisses, ne contra testificationem noui & veteris testamenti, Iesum Christum Dauid filium denegares, quem Dauid dominū non fateris. Quapropter dilectissimi, quoniam per ineffabilem gratiam Dei, Ecclesia fidelium gentium consequuta est, quod carnalium Iudeorum synagoga non meruit, dicente Dauid: Notum fecit dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam. Et Esaias similiter prædicante: Populus, qui sedebat in tenebris vidit lucem magnam: qui habitabāt in regione umbræ mortis, lux orta est eis. & iterum: Gentes quæ te non nouerunt, invocabunt te, & populi qui te nesciunt, ad te confugient: exultemus in die salutis nostræ, & per nouum testamentum in consortium eius adsumpti, cui dicitur à patre per Prophetam: Filius meus es tu, ego hodie genui te: postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: in adoptantis nos misericordia gloriemur: quia sicut Apostolus ait: Non accepitis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater. Dignum enim est atque conueniens, ut testantis patris voluntas ab adoptionis filijs impleatur, & dicente Apostolo: Si compatimur, & conglorificabimur: sint humilitatis Christi participes, qui sunt futuræ gloriæ coheredes. Honoratur in infantia sua Dominus, nec ad deitatis referantur iniuriam exordia & incrementa corporea. Quoniam naturæ incommutabili nec addidit aliquid nostra natura nec minuit, sed qui in similitudinem carnis peccati dignatus est hominibus esse conformis, in vnitatis deitatis patri permanet æqualis, cum quo & spiritu sancto viuunt & regnat in secula seculorum, Amen.

Rom. 1.

Matth. 1.

Ioan. 1.

Esai. 7.

Matth. 1.

Psal. 97.

Esai. 9.

Esai. 55.

Psal. 2.

Rom. 8.

Ibidem.

Ibidem.

Sermo decimus in eadem natiuitate.

Verbum paternæ maiestatis ut habitauit in nobis, & de eiusdem excellentia.

Aepe, ut nostis, dilectissimi de excellentia festiuitatis hodiernæ officium vobis sermonis salutaris impendimus, nec ambigimus ita cordibus vestris diuinæ pietatis resplēuisse virtutem, ut quod vobis fide est insitum, id sit etiam intelligentia cōprehensum. Sed quia Domini saluatorisque nostri natiuitas non solum secundum deitatem de patre, sed etiam secundum carnem de matre, ita facultatē humani excedit eloquij, ut meritō ad vtrunq; referatur quod dictū est: Generationē eius quis enarrabit? in eo ipso, quod dignē non potest explicari, semper exuberat ratio differendi. Non quia liberū sit diuersa sentire, sed quia dignitati

Esai. 53.

dignitati materię nulla potest lingua sufficere. Magnitudo igitur sacramēti in salutem humani generis ante secula æterna dispositi, in seculorum fine referati, integritati suę nec auferri aliquid patitur nec augeri: & sicut propria non amittit, ita aliena non recipit. Sed multi opinionum suarū sequaces, & quod nondum intellexerant, paratiores docere quā discere, sicut ait Apostolus, circa fidem naufragauerunt, quorum prauas compugnantesq; sententias breui significatione perstringam, vt errorum tenebris à veritatis luce discretis, & religiose honorentur beneficia diuina, & scienter caueantur mundana mendacia. ¶ Quidam enim ex documentis natiuitatis Domini Iesu Christi, quę cum verum hominis filium demonstrabant, nihil ipsum amplius, quā hominis filium crediderunt, non putantes illi adscribendam esse deitatem, quem & primordia infantię, & incrementa corpora, & passionum vsque ad crucem mortemque conditio, non dissimilem ceteris mortalibus approbassent. Alij verò virtutum admiratione permoti, & originis nouitatem, & dictorum factorumque potentiam ad diuinā intelligentes pertinere naturam, nihil illi putauerunt nostrę inesse substantię, totumque illud quod corporeę fuit actionis & formę, aut de sublimioris generis prodijisse materia, aut simulatam carnis speciem habuisse, vt videntium & tangentium sensus ludificatoria imagine fallerentur. Fuit autem in quibusdam errantibus etiam illa persuasio, quā conarentur adserere, ex ipsa verbi substantia quiddam in carnem fuisse conuersum, natoque Iesu ex Maria virgine, nihil maternę fuisse naturę, sed & quod erat Deus, & quod erat homo, vtrumque ad id pertinuisse, quod verbū est, vt scilicet in Christo & per diuersitatem substantię falsa fuerit humanitas, & per defectum mutabilitatis non vera diuinitas. ¶ Has ergo dilectissimi, aliasque impietates diabolica inspiratione conceptas, & in multorum noxam per vasa perditionis effusas, olim catholica fides, cui Deus & magister est, & auxiliator, obtriuuit, exhortante & instruente spiritu sancto per legis testificationem, per vaticinia prophetarum, & per euangelicam tubam apostolicamque doctrinam, vt constanter intelligenterque credamus, quia, sicut ait beatus Ioannes: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. In nobis vtique, quos verbi sibi diuinitas coaptauit, cuius caro de vtero virginis sumpta nos sumus. Quę si de nostro, id est, verē humana non esset, verbum caro factum non habitasset in nobis. In nobis autem habitauit, qui naturam nostri corporis suam fecit, edificante sibi sapientia domum, non de quacunque materia, sed de substantia proprię nostrę, cuius assumptio est manifestata, cum dictum est, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Huius autem sacratissimę prædicationi etiam beati Pauli Apostoli doctrina concordat dicentis: Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum: quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis repleti in illo. Totum igitur corpus implet tota diuinitas, & sicut nihil deest illius maiestatis, cuius habitatione repletur habitaculū: sic nihil deest corporis, quod non suo habitatore sit plenum. Quod autem dictum est, Et estis repleti in illo, nostra vtiq; significata est natura: ad quos illa repletio non pertineret, nisi Dei verbum, nostri sibi generis & animam & corpus vnisset. ¶ Agnoscendum sanē dilectissimi, & toto corde est cōfitendum quod hęc generatio, quā & verbum & caro, id est, Deus & homo, vnus

hereses unde.

1. Tim. 1.

Ioan. 1.
Deus Verbum ut in nobis habitauit.

Colos. 2.

mo, vnus Dei filius vnusque Christus efficitur, supra omnem originem humanę creationis excellit. Nec enim aut Adę de limo terrę formatio, aut Euz de viri carne plasmatio, aut cæterorum hominum de vtriusque sexus permixtione conditio, Iesu Christi potest ortui comparari. Genuit Abraham senex diuinę promissionis hæredem, & transgressa fecunditatis annos stertilis Sara concepit. Iacob dilectus à Deo antē quā natus, & præueniente gratia voluntarias actiones, ab hispida congeniti fratris asperitate discretus. Hieremię dicitur: Prius, quā te formare in vtero, noui te, & antequā exires de vulua, sanctificauit te. Anna diu fecunditatis aliena, Samuelē prophetam, quem Deo offerret, enixa est, vt & partu clara esset & voto. Zacharias sacerdos de Elizabeth sterili sanctam suscepit prole: & præcursor Christi futurus Ioannes, spiritum propheticum intra viscera matris acceperat, & nondum æditus puer, genitricem domini signo clausę exultationis ostenderat. Magna hæc omnia & diuinorum operum plena sunt miraculis: sed hoc ipso moderatius stupenda, quo plura. Natiuitas autem Domini nostri Iesu Christi omnem intelligentiam superat, & cuncta exempla transcendit. Nec potest vllis esse comparabilis, quę est inter omnes singularis. ¶ Electa namque virgini de semine Abraham ac radice Iesse, per propheticas voces & per mystica signa promissa, denunciatur ab archangelo sine damno pudoris beata fecunditas, sacram virginitatem nec conceptu violatura nec partu. Superueniente quippe in eam spiritu sancto, & altissimi obumbrante virtute, incommutabile Dei verbum de incontaminato corpore habitū sibi humanę carnis adsumpsit, quę & nullum contagium de concupiscentia carnis traheret, & nihil eorum quę ad animę corporisque naturā pertinent, non haberet. Recedant procul atque in tenebras suas eant hæreticarum monstra opinionum, & insanarum sacrilegia falsitatum. Nos exultans in laudem Dei cęlestium multitudo, & instructi ab angelis docuere pastores, vt cognitis vtriusque naturę documentis, & verbum in Christo homine, & Christum hominem adoremus in verbo. Nam si, vt Apostolus ait, qui adhæret Deo, vnus spiritus est: quanto magis verbum caro factum vnus est Christus? vbi nihil est alterius naturę, quo non sit vtriusque. ¶ Non ergo infirmemur in consilijs misericordię Dei, quę nos & innocentię reformat & vitę, nec quia in saluatore nostro manifestē cognoscimus geminę signa naturę, aut in gloria Dei de veritate carnis, aut in humilitate hominis de deitatis maiestate dubitemus. Idem est in forma Dei, qui formā suscepit serui: idem est incorporeus manens, & corpus adsumens: idem in sua virtute inuiolabilis, & in nostra infirmitate passibilis: idem à paterno non diuisus throno, & ab impijs crucifixus in ligno: idem est super cœlorum altitudines victor mortis ascendens, & vsque ad consummationem seculi vniuersam Ecclesiam non relinquens. Idem postremò est, qui in eadem qua ascendit carne venturus, sicut iudicium sustinuit impiorum, ita iudicaturus est de omnium actione mortalium. Vnde ne plurimis testimonijs immoremur, vnum sufficit ex Euangelio beati Ioannis adhiberi, quo ipse Dominus noster dicit: Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filij Dei: & qui audierint, viuent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso: sic dedit & filio vitam habere in se metipso: & potestatem dedit ei & iudicium facere, quia filius hominis est. Ergo sub vna sententia ostendit, quia filius Dei atque filius hominis est.

G Vnde

Christi incarnatio quā sit incomparabilis.
Gen. 2.
Gen. 21
Gen. 15.
Rom. 9.
Hier. 1.
1. Reg. 1.
Luc. 1.

Luc. 1.

1. Cor. 6

Matth. 28

Ioan. 5.

Vnde apparet quemadmodum Christum Dominum in vnitatem personarum credere debeamus, quia cum sit filius Dei, per quem facti sumus, etiam filius hominis per assumptionem carnis est factus, ut moreretur, sicut ait Apostolus, propter delicta nostra, & resurgeret propter iustificationem nostram. ¶ Hæc confessio dilectissimi nullas metuit contradictiones, nullis cedere erroribus. Agnoscimus enim misericordiam Dei ab initio promissam, & ante secula præparatam, per quam resolui captiuitatis humanæ vincula potuerunt, quibus primum hominem omnemque eius posteritatem malefusus auctor peccati obstrinxerat, & propaginem dedititiam originali sibi præiudicio vendicabat. Quia igitur iustificandis hominibus hoc principatiter opitulatur, quod vnigenitus Dei, etiam filius hominis esse dignatus est, ut quousque patri Deus, id est, vnus substantiæ, idem homo verus & secundum carnem matri consubstantialis existeret, utroque gaudemus, quia non nisi utroque saluamur, in nullo diuidentes visibilem ab invisibili, corporeum ab incorporeo, passibilem ab impassibili, palpabilem ab impalpabili, formam serui à forma Dei. Quia etsi vnus manet ab æternitate, aliud coepit à tempore: quæ tamē in vnitatem conuenerunt, nec separationem possunt habere nec finem, dum exaltatus & exaltatus, glorificans & glorificatus ita sibi inhaerent, ut siue in omnipotentia, siue in contumelia, nec diuina in Christo careant humanis, nec humana diuinis. ¶ Hæc credentes dilectissimi, Christiani sumus, veri Israëlitarum & in consortium filiorum Dei veraciter adoptati. Quia & omnes sancti, qui saluatoris nostri tempora præcesserunt, per hanc fidem iustificati, & per hoc sacramentum Christi sunt corpus effecti, expectantes vniuersalem credentium redemptionem in semine Abraham, de quo dicit Galat. 3. Apostolus: Abraham dictæ sunt repromissiones & semini eius. Non dicit & feminibus eius, quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo, qui est Christus. Propter quod Matthæus Euangelista, ut promissionem ad Abraham factam ostenderet in Christo esse completam, generationum ordinem percurrit, & in quo omnibus gentibus disposita fuisset benedictio, demonstrauit, Lucas quoque Euangelista ab ipso Domini ortu seriem generis sursum versus retexit, ut etiam illa secula, quæ diluuium præuenerunt, huic sacramento doceret fuisse connexa, omnesque ab initio successionum gradus ad eum, in quo vno erat salus omnium, tetendisse. Non ergo dubitandum est, quia præter Christum non est aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo nos oporteat saluos fieri, Qui cum patre & spiritu sancto æqualis in Trinitate viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS IN SOLEN-

nitatem Epiphaniæ Domini nostri Iesu Christi.

Epiphaniæ celebritas quid insinuet, & de trium Magorum aduentu ac muneribus.

Elebrato proximo die, quo intemerata virginitas humani generis ædificauit saluatorem, Epiphaniæ nobis dilectissimi veneranda festiuitas dat perseverantiam gaudiorum, ut inter cognatarum solennitatum vicina sacramenta, exultationis vigor & fer-

& feruor fidei non tepescat. Ad omnium enim hominum spectat salutem, quod infantia saluatoris ac mediatoris Dei & hominum iam vniuerso declarabatur mundo, cum adhuc exiguo detineretur oppidulo. Quamuis enim Israëliticam gentem, & ipsius gentis vnā familiam delegisset, de qua naturam vniuersæ humanitatis adsumeret, noluit tamen intra maternæ habitationis angustias ortus sui latere primordia, sed mox ab omnibus voluit agnosci, qui dignatus est omnibus nasci. Tribus igitur Magis in regione Orientis stella nouæ claritatis apparuit, quæ illustrior cæteris pulchriorque syderibus, facili in se intuentium oculos animosque conuerteret, ut confestim aduerteretur non esse ociosum, quod tam insolitum videbatur. Dedit ergo aspicientibus intellectum, qui præstitit signum: & quod fecit intelligi, fecit inquiri, & se inueniendum obtulit requisitus. ¶ Sequuntur tres viri superni luminis ductum, & præiij fulgoris indicium intenta contemplatione comitantes, ad agnitionem veritatis gratiæ splendore ducuntur, qui humano sensu significatum sibi regis ortum æstimauerunt in ciuitate regia esse querendum. Sed qui serui susceperat formam, & non iudicare venerat, sed iudicari, Bethleem prælegit natiuitati, Hierosolymam passioni. Herodes verò audiens Iudeorum principem natum, successorem suspicatus expauit, & molitus necesse salutis auctori, falsum spondit obsequium. Quam felix foret, si Magorum imitaretur fidem, & conuerteret ad religionem, quod disponebat ad fraudem. O cæca stultæ æmulationis impietas, quæ perturbandum putas diuinum tuo furore consilium. Dominus mundi temporale non querit regnum, qui præstat æternum. Quid incomutabilem dispositarum rerum ordinem vertere, & aliorum facinus præoccupari conaris? Mors Christi non est temporis tui. Ante condendum est Euangelium, ante prædicandum est Dei regnum, ante sanitates donandæ, ante sunt facienda miracula. Cur, quod alieni futurum est operis, tui esse vis criminis, & non habiturus effectum sceleris, in solum te reatum præcipitas voluntatis? Nihil hac molitione proficis, nihil peragis. Qui voluntate natus est, arbitrij sui potestate morietur. Consummant ergo Magi desiderium suum, & ad puerum dominum Iesum Christum eadem stella præeunte perueniunt. Adorant in carne verbum, in infantia sapientiam, in infirmitate virtutem, & in hominis veritate Dominum maiestatis: utque sacramentum fidei suæ intelligentique manifestent, quod cordibus credunt, muneribus protestantur. Thus Deo, myrrham homini, aurum offerunt regi, scienter diuinam humanamque naturam in vnitatem venerantes: quia quod erat in substantijs proprium, non erat in persona diuersum. ¶ Reuerfis autem Magis in regionem suam, translatoque Iesu in Aegyptum ex admonitione diuina, exardescit frustrata meditationibus suis Herodis insania, necari omnes Bethleem paruulos iubet: & quoniam quæ metuat, nescit infantem, generale sæuitiam in suspectam sibi tendit ætatē. Sed quos impius rex eximit mundo, Christus inserit cælo: & quibus nondum sanguinis sui impendit redemptionem, iam martyrij tribuit dignitatem. Erigite igitur dilectissimi fideles animos ad coruscantem gratiam luminis sempiterni, & impena saluti humanæ gratiæ sacramenta venerantes, studium vestrum ijs, quæ pro vobis gesta sunt, subdite. Diligite castimonie puritatem, quia Christus virginitatis est filius: abstinete vos à carnalibus desiderijs, quæ militat aduersus animam, quemadmodum nos præsens beatus Apostolus suis, ut legimus, verbis hortatur. Malitia paruuli estote, quia dominus gloriæ, mortali-

Tres Magi
ubi stellam
viderint.

Magorum
munera.

Innocentes
martyres.

1. Pet. 2.

1. Cor. 14.

Matt. 11.

Sermo D. LEONIS PAPAE
Illum se conformauit infantia. Sectamini humilitatem, quam Dei filius discipulos suos docere dignatus est. Induite vos virtutem patientiae, in qua animas vestras positis acquirere, quoniam qui cunctorum est redemptio, ipse est omnium fortitudo. Quae sursum sunt sapite, non quae super terram. Per viam veritatis & vitae constanter incedite, nec vos impedianter terrena, quibus sunt parata coelestia, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo secundus in eadem solennitate.
Epiphaniae dominicae ratio, & quid Christianis profuerit excaecatio Iudaeorum.

Philip. 4. Audete in Domino dilectissimi, iterum dico gaudete, quoniam breui interuallo temporis post solennitatem natiuitatis Christi, festiuitas declarationis eius illuxit, & quem in illo die virgo peperit in hoc mundus agnouit. Verbum enim caro factum sic inuceptionis nostrae temperauit exordia, ut natus Iesus, & credentibus manifestus, & persequentibus esset occultus. Iam tunc ergo caeli enarrauerunt gloriam Dei, et in omnem terram sonus veritatis exiuit: quando & pastoribus exercitus angelorum saluatoris aediti annunciator apparuit, & Magos ad eum adorandum praevia stella perduxit, ut a solis ortu vsque ad occasum veri regis generatio coruscaret, cum rerum fidem & regna Orientis per Magos discerent, & Romanum imperium non lateret. Nam & saevitia Herodis volens primordia suspecti sibi regis extinguere, huic dispensationi ne sciens seruebat, ut dum atroci intentus facinori, ignotum sibi puerum indiscreta infantium caede persequitur, annunciatum coelitus dominatoris ortum insignior ubique; fama loqueretur, quam promptiorem ad narrandum diligentioremq; faciebat, & supernae significationis nouitas, & cruentissimi persecutoris impietas. Tunc autem etiam Aegypto saluator illatus est, ut gens antiquis erroribus dedita, iam ad vicinam salutem per occultam gratiam signaretur: & quae nondum eiecerat ab animo superstitionem, iam hospitio reciperet veritatem. Merito igitur dilectissimi dies iste manifestatione Domini consecratus, speciale in toto mundo obtinuit dignitatem, quae in cordibus nostris digno debet splendore clarescere, ut rerum gestarum ordinem non solum credendo, sed etiam intelligendo veneremur. Quanta enim gratiarum actio debeamus Domino pro illuminatione gentium, probat obcaecatio Iudaeorum. Quid enim tam caecum, quid tam lucis alienum, quam illi sacerdotes & scribae Israelitarum fuerunt? qui percontantibus Magis, & Herode quaerente, ubi Christus secundum scripturarum testimonium nasceretur, hoc responderunt de prophetico eloquio, quod indicabat stella de coelo: quae utique poterat Magos Hierosolymis praetermissis vsque ad cunabula pueri, sicut postmodum fecit, sua significatione perducere, nisi ad confundendam Iudaeorum duritiam pertinuisset, ut non solum ductu syderis, sed etiam ipsorum professione innotesceret natiuitas saluatoris. Iam ergo ad eruditionem gentium propheticus sermo transibat, & praenuntiatus oraculis antiquis Christum alienigenarum corda discebant, cum Iudaeorum infidelitas veritatem ore proferret, & mendacium corde retineret. Noluerunt enim agnoscere oculis, quem de sacris iudicabant libris, ut quem non adorabant in infan-

Excaecatio
Iudaeorum
illumina-
tio fuit ge-
nium.
Matth. 2.

Sermo III in eadem solennitate.

Infantiae infirmitate humilem, postea crucifigerent in virtutum sublimitate fulgentem. Quae ista Iudaei tam imperita in vobis scientia est, tam indocta doctrina? Interrogati ubi Christus nasceretur, veraciter & memoriter dicitis quod legistis: In Bethleem Iudae. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu Bethleem terra Iudae, non es minima in principibus Iudae. Ex te enim exiet princeps, qui regat populum meum Israel. Hunc principem natum, & pastori bus angeli, & vobis annunciauerunt pastores. Hunc principem natum longinquae Orientalium gentium nationes in insolito noui sideris splendore didicerunt. Et ne de loco aediti regis ambigerent, vestra eruditio prodidit, quod stella non docuit. Cur vobis viam, quam alijs aperitis obstruistis? Cur in vestra infidelitate residet dubium, quod ex vestra sit responsione manifestum? Locum natiuitatis de scripturarum testimonio demonstratis, praesentiam temporis de caeli & terrae attestatione cognoscitis, & tamen ubi ad persequendum animus Herodis exarsit, ibi ad non credendum vester sensus obduruit. Felicius ergo ignorantia infantum, quos persequentor occidit, quam vestra scientia, quos in sua perturbatione confuluit. Vos noluitis regnum eius recipere, cuius oppidum potuistis ostendere. Illi potuerunt pro eo mori, quem nondum poterant confiteri. Itaque Christus, ne vllum ei tempus esset absque miraculo, ante usum linguae potestatem verbi tacitus exerebat, & quasi iam diceret, Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum caelorum: noua gloria coronabat infantes, & de initijs suis paruulorum primordia consecrabat, ut disceretur, nemine hominum diuini non capacem esse sacramenti, quando etiam illa aetas gloriae esset apta martyrij. Agnoscamus ergo dilectissimi in Magis adoratoribus Christi, vocationis nostrae fideique primitias, & exultantibus animis beatae spei initia celebremus. Exinde enim in aeternam hereditatem coepimus introire. Exinde nobis Christum loquentia scripturarum arcana patuerunt, & veritas, quam Iudaeorum obcaecatio non recepit, omnibus nationibus lumen suum inuexit. Honoretur itaque a nobis sacratissimus dies, in quo salutis nostrae author apparuit, & quem Magi infantem venerati sunt in incunabulis, nos omnipotentem adoremus in caelis. Ac sicut illi de thesauris suis mysticas Domino munerum species obtulerunt: ita & nos de cordibus nostris, quae Deo sunt digna, promamus. Quamuis enim omnium bonorum sit ipse largitor, etiam nostrae tamen fructum quaerit industriae. Non enim dormientibus prouenit regnum caelorum, sed in mandatis Dei laborantibus atque vigilantibus, ut si dona illius irrita non fecerimus, per ea quae de-

Mich. 5.
Luce 2.

Matth. 2.
Martyres
innocentes.

Matth. 10.

Conatum
et studium
nostrum
requirit
Deus.

Rom. 13.

Sermo tertius in eadem solennitate.

Declarationis Christi causam, necessitatem, utilitatemque explicat.

63 Quam-

Vamuis sciam dilectissimi, quod sanctitatem vestram hodiernae festiuitatis causa non lateat eamque secundum consuetudinem Euangelicus vobis sermo reserauerit: tamen vt nostri nihil desit officij, loqui de eodem quod Dominus donauerit audebo, vt in communi gaudio tanto religiosior sit omnium pietas, quanto magis omnibus fuerit intellecta solennitas. Prouidentia namque misericordiae Dei, dispositum habens percuncti mundo in nouissimis temporibus subuenire, saluationem omnium gentium praestitit in Christo, vt quia cunctas nationes a veri Dei cultu impius dudum error auerterat, & ipse peculiaris Dei populus Israel ab institutis legalibus penè totus exciderat, conclusis omnibus sub peccato, omnium miseretur. Deficiente enim ubique iustitia, & toto mundo in vana & maligna prolapsa, nisi iudicium suum diuina potestas differret, vniuersitas hominum sententiam damnationis exciperet. Sed in indulgentiam ira translata est, & vt clarior fieret exercendae gratiae magnitudo, tunc placuit abolendis peccatis hominum sacramentum remissionis adferri, quando nemo poterat de suis meritis gloriari. Huius autem ineffabilis misericordiae manifestatio facta est Herode apud Iudaeos ius regum tenente, vbi legitima regum successione cessante, & Pontificum potestate destructa, alienigena obtinuerat principatum, vt veri regis ortus illius prophetiae probaretur voce, quae dixerat: Non deficiet princeps ex Iuda, neque dux de femoribus eius, donec veniat cui repositum est, & ipse erit expectatio gentium. De quibus quondam beatissimo patriarchae Abraham innumerabilis fuerat promissa successio, non carnis semine, sed fidei fecunditate generanda: & ideo stellarum multitudini comparata, vt ab omnium gentium patre, non terrena, sed coelestis progenies speraretur. Ad creandam ergo promissam posteritatem, haeredes in syderibus designati, ortu noui syderis excitantur, vt in quo caeli adhibitum fuerat testimonium, caeli famularetur obsequium. Comouet Magos remotioris Orientis habitatores stellis ceteris stella fulgentior, & de mirandi luminis claritate viri ad hanc spectanda non in scij magnitudinem significationis intelligunt, agente hoc sine dubio in eorum cordibus inspiratione diuina, vt eos tantae visionis mysterium non lateret, & quod oculis ostendebatur insolitum, animis non esset obscurum. Denique officium suum cum religione disponunt, & his se instruunt donis, vt adoraturi vnum, tria se simul credidisse demostrent, auro honorantes personam regiam, myrrha humanam, thure diuinam. Ingrediuntur itaque Iudaici regni praecipuam ciuitatem, & in vrbe regia ostendi sibi postulant puerum, quem ad regnandum sibi didicerant procreatum. Conturbatur Herodes, timet salutem suam, metuit potestatem. Requirit a sacerdotibus & doctoribus legis, quid de ortu Christi scriptura praedixerit, in notitiam venit, quod fuerat prophetatum. Veritas illuminat Magos, infidelitas obcaecat magistros. Carnalis Israel non intelligit quod legit, non videt quod ostendit, vititur paginis, quarum non credit eloquijs. Vbi est Iudae gloriatio tua? vbi de Abraham patre ducta nobilitas? Nonne circumcisio tua praeputium facta est? Ecce maior seruis minori, & alienigenis in sortem hereditatis tuae intrantibus, eius testamenti, quod in sola littera tenes, recitatione famularis. Intret, intret in patriarcharum familiam gentium plenitudo, &

Rom. 11

Gen. 49

Gen. 22

Stella cur
Magis ap-
paruerit.

Rom. 1.

Gen. 25

Rom. 9

& benedictionem in semine Abraham, qua se filij carnis abdicant, filij promissionis accipiant. Adorent in tribus Magis vniuersi populi vniuersitatis auctores, & non Iudaea tantum Deus, sed in toto orbe sit notus, vt ubique in Israel sit magnum nomen eius. Quoniam hanc electi generis dignitate sicut infidelitas in suis posteris conuincit esse degenerem: ita fides omnibus facit esse communem. Adorato autem Domino Magi & omni deuotione completa, secundum admonitionem somnij non eodem, quo venerant, itinere reuertuntur. Oportebat enim, vt iam in Christum credentes, non per antiquas conuersationis semitas ambularent, sed nouam ingressi viam, a relictis erroribus abstinerent. Tum vt etiam Herodis vacuarentur insidiae, qui in puerum Iesum impietatem doli per simulationem disponebat officij. Vnde quia spes istius erat soluta commenti in maiorem furorē iracundia regis ardescit. Nam recolens tempus, quod indicauerant Magi, in oēs Bethleem pueros rabie crudelitatis effundit, & caede generali vniuersae ciuitatis illius in aeternam gloriam transituram trucidat infantiam, aestimans fore, vt nullo illic paruulo non occiso, occideretur & Christus. At ille, qui sanguinem suum pro mundi redemptione fundendum in aliam differret aetatem, Aegypto se parentum ministerio subuectus intulerat, repetens scilicet Hebraeae gentis antiqua cunabula, & principatum veri Ioseph maioris prouidentiae potestate disponens, vt illam ditionem omni inedia fame, qua Aegyptiorum mentes veritatis inopia laborabant, veniens de caelo panis vitae & cibis rationis auferret, nec sine illa regione pararetur singularis hostiae sacramentum, in qua primum occisione agni, salutiferum signum crucis & pascha Domini fuerat praeformatum. His igitur dilectissimi diuinae gratiae mysterijs eruditi, diem primitiarum nostrarum, & vocationis gentium inchoationem, rationabili gaudio celebremus, gratias agentes misericordiae Deo, qui dignos nos fecit, sicut ait Apostolus, in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij dilectionis suae. Quoniam sicut prophetauit Esaias: Gentium populus, qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam: & qui habitabant in regione umbrarum mortis, lux orta est eis. De quibus idem dicit ad Dominum: Gentes, quae te non nouerunt, inuocabunt te: & populi, qui te nesciebant, ad te confugient. Hunc diem Abraham vidit, & gaudens est, quum benedicendo fidei suae filios in semine suo, quod est Christus, agnouit, & omnium se futurum gentium patrem credendo prospectit, dans gloriam Deo, & plenissime sciens, quoniam quod promisit, potens est & facere. Hunc diem Dauid canebat in Psalmis, dicens. Omnes gentes quascunq; fecisti, venient & adorabunt coram te Domine, & glorificabunt nomen tuum. Et illud: Notum fecit Dominus salutare suum, ante conspectum gentium reuelauit iustitiam suam. Quod utique exinde fieri nouimus, ex quo tres Magos de longinquitate suae regionis excitatos, ad cognoscendum & adorandum regem caeli & terrae stella perduxit, & recte intuentibus quotidie apparere non desinit. Et si potuit notum facere Christum, in infantia latentem, quanto magis potest eundem manifestare in maiestate regnantem? Cuius utique famulatus ad formam nos sui hortatur obsequij, vt huic gratiae, quae oēs inuitat ad Christum, quantum possumus seruiamus. Quicunq; enim in Ecclesia pie viuit & castè: quae ea, quae sursum sunt, sapit, non quae super terram, coelestis quodammodo instar est luminis. Et dum ipse

Psal. 75
Malach. 1.

Magi cur
per aliam
uiam re-
uersti.

Iesum in-
fans cur
Aegypto
illatus.
Ioan. 6.

Colos. 2.

Esai. 9.

Esai. 55.

Ioan. 8.

Rom. 4.

Psal. 97

Colos. 3.

san-

D. LEONIS PAPAE

sanctæ vitæ nitorem seruat, multis viam ad Dominum quasi stella demon-
strat. In quo studio omnes dilectissimi vobis inuicem prodesse debetis,
vt in regno Dei, ad quod recta fide & bonis operibus peruenitur, sicut lu-
cis filij splendeatis, per Christum Dominum, Amen.

Sermo quartus in eadem solennitate.

Epiphaniæ festum (in quo magnum præsidium prou-
dentia diuina constituit) summis laudibus celebrandum
docet, spiritusq; sancti in Magos opus offendit, atque Ma-
nichæorum hæresim detegendo confutat.

Vtū & rationabile dilectissimi veræ pietatis obsequiū est, in
diebus, q̄ diuinę opera misericordię protestantur, toto corde
gaudere, & honorificē ea, quæ ad salutē nostrā gesta sunt, ce-
lebrare, vocante nos ad hanc deuotionem ipsa recurrentium
temporum lege, quæ nobis post diem, in quo coæternus pater filius Dei na-
tus ex virgine est, breui interuallo Epiphaniæ intulit festum, ex apparitio-
ne Domini consecratum, in quo fidei nostræ magnum præsidium prou-
dentia diuina constituit, vt dum solenni veneratione recolitur adorata in
exordijs suis saluatoris infantia, per ipsa originalia documenta probare-
tur veri hominis in Christo orta natura. Hoc enim est, quod iustificat im-
pios, hoc est quod ex peccatoribus facit sanctos, si in vno eodemq; Domi-
no nostro Iesu Christo, & vera deitas, & verā credatur humanitas. Deitas,
qua ante omnia secula in forma Dei æqualis est patri. Humanitas, qua no-
uissimis diebus in forma serui vnitus est homini. Ad roborandū ergo hanc
fidem, quæ contra omnes præmuniebatur errores, ex magna gestum est
diuini pietate consilij, vt gens in longinqua Orientalis plagæ regione con-
sistens, quæ spectandorum syderum arte pollebat, signum natī pueri, qui
supra omnem Israël esset regnaturus, acciperet. Noua etenim claritas apud
Magos stellæ illustrioris apparuit, & intuentium animos ita admiratione
sui splendoris impleuit, vt nequaquam sibi crederent negligendum, quod
tanto nunciabatur indicio. Præerat autem, sicut res docuit, huic miraculo
gratia Dei, & quum Christi natiuitatem nec ipsa adhuc Bethleem tota
didicisset, iam credituris gentibus inferebat: & quod nondum poterat
humano eloquio diffusi, celo faciebat euangelizante cognosci. Quamuis
autem diuinæ dignationis esset hoc munus, vt cognoscibilis gentibus fie-
ret natiuitas saluatoris, ad intelligendum tamen miraculū signi potuerunt
Num. 24. Magi & de antiquis Balaam prænunciationibus commoneri, sciētes olim
esse prædictum, & celebri memoria diffamatum: Orietur stella ex Iacob,
Tres Magi & exurget homo ex Israël, & dominabitur gentium. Tres itaq; viri, fulgo-
re insoliti syderis diuinitus incitati, præuium micantis luminis cursum se-
quuntur, æstimantes se signatum puerum Hierosolymis in ciuitate regia
reperituros. Sed cum eos hæc opinio fefellisset, per Iudæorum scribas atq;
doctores, quod sacra de ortu Christi prænunciauerat scriptura, didicerūt,
vt gemino testimonio confirmati, ardentiori fide expeterent, quem & stel-
læ claritas, & prophetiæ manifestabat authoritas. Prolato aut diuino ora-
culo

SERMO III. IN SOLENN. EPIPH.

29

culo per responsa pontificum, & declarata spiritus voce, quæ dicit: Et tu Mich. 5.
Bethleem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda. Ex te em̄ Matth. 2.
exiet dux, qui regat populum meū Israël: quā facile & quā consequens
fuit, vt Hebræorum proceres crederent, quod docebant? Sed apparet illos
carnaliter cum Herode sapuisse, & regnum Christi commune cum huius
mundi potestatibus æstimasse, vt & isti temporalem sperarent ducē, & ter-
renum metueret ille consortem. Superfluo Herodes timore turbaris, & fru-
stra in suspectum tibi puerum sære moliris. Non capit Christū regio tua,
nec mundi Dominus potestatis tuæ sceptri est contentus angustijs. Quem
in Iudæa regnare non vis, ubiq; regnat, & felicius ipse regnare, si eius impe-
rio subdereris. Cur sincero officio non facis, quod subdola falsitate pro-
mittis? Perge cum Magis, & verum regem suppliciter adorando venerare.
Sed tu Iudaica sectator cæcitatē non imitaris gentium fidem, corq; peruer-
sum ad crudeles conuertis insidias, nec illum occisurus quē metuis, nec illis
nociturus, quos perimis. Deducti igitur in Bethleem dilectissimi Magi stel-
læ præcedentis obsequio, gauisi sunt gaudio magno valdē, sicut Euangeli-
sta narrauit. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre ei-
us. Et procidentes adorauerunt eum, & apertis thesauris suis obtulerunt ei
munera, aurum, thus & myrrham. O perfectæ scientiæ mirabilem fidem,
quam non terrena sapiētia erudiuit, sed spiritus sanctus instituit. Vnde em̄
ij viri, cum proficiscerentur de patria, qui nondum viderant Iesum, nec ali-
Magi diui-
nius docti
quo contuitu eius, quod eum tam ordinatē venerantur, aduerterant, hæc
deferendorum munerum seruauere rationem, nisi quia præter illam stellæ
speciem, quæ corporeum incitauit obtutum, fulgentior veritatis radius
eorum corda perdocuit, vt priusquam labores itineris inchoarent, eum si-
gnari sibi intelligerent, cui in auro regius honor, in thure diuina veneratio,
in myrrha mortalitatis confessio deberetur? Et hæc quidem, quantum ad
illuminationem fidei pertinebat, potuerunt illis credita & intellecta suffi-
cere, vt corporali intuitu non inquirerent, quod plenissimo visu mentis in-
spexerant. Sed diligentia officij sagacis vsq; ad videndum puerum perseue-
rans, futuri temporis populis & nostri seculi hominibus seruiebat: vt sicut
omnibus nobis profuit, quod post resurrectionem Domini vestigia vulne-
rum in carne eius Thomæ Apostoli explorauit manus, ita ad nostram utili-
tatem proficeret, quod infantiam ipsius Magorum probauit aspectus. Vi-
derunt itaq; Magi, & adorauerunt puerum de tribu Iuda, de semine David
secundum carnem, factum ex muliere, factū sub lege, quam non soluere ve-
nerat, sed adimplere. Viderunt & adorauerunt puerum, quantitate paru-
lum, alienæ opis indigum, fandi impotem, & in nullo ab humanæ infan-
tiæ generalitate dissimilem. Quia sicut fidelia erant testimonia, quæ in eo
maiestatem inuisibilis diuinitatis adferrent, ita probatissimum esse dece-
bat verbum carnem factum, & sempiternam illam essentiam filij Dei, ho-
minis veram suscepisse naturam, ne vel ineffabilem operum secutura mira-
cula, vel excipiendarum supplicia passionum, sacramentum fidei ex rerum
diuersitate turbarent, cum iustificari omnino non possent, nisi qui Domi-
num Iesum & verum Deum & verum hominem credidissent. Huic singula-
ri fidei dilectissimi, & prædicatæ per omnia secula veritati diabolica Ma-
nichæorum resistit impietas, qui sibi ad interficiendas deceptorum animas
nefandi dogmatis ferale commentum de sacrilegis & fabulosis mendacijs
Roman. 1.
Galat. 4.
Matth. 5.
Manicheo-
rum sacri-
legæ opini-
ones.

H textuc-

D. LEONIS PAPAE

texuerunt, & per has insanarum opinionum ruinas eouſq; præcipites pro-
ruerunt, vt ſibi falſi corporis fingerent Chriſtum, qui nihil in ſe ſolidum,
nihil verum, hominem oculis actibusque præbuerit, ſed ſimulatæ carnis va-
cuam imaginem demonſtrarit. Indignum enim videri volunt, vt credatur
Deus Dei filius foemineis ſe inferuiſſe viſceribus, & maiestatem ſuam huic
côtumeliæ ſubdiſſe, vt naturæ carnis immixtus, in vero humanæ ſubſtan-
tiæ corpore naceretur, cū totū hoc opus non iniuria ſit ipſius, ſed potentia
nec credenda pollutio, ſed glorioſa dignatio. Si enim lux iſta viſibilis nul-
lis immunditijs, quibus ſuperfuſa fuerit, violatur, nec radiorum ſolis nito-
rem, quem corpoream eſſe creaturam non dubium eſt, loca vlla ſordentia
vel cœnoſa contaminant, quid illius ſempiternæ & incorporeæ lucis eſſen-
tiam potuit qualibet ſui qualitate polluere, quæ ſe ei, quam ad imaginē ſu-
am condidit, ſociando creaturæ purificationem præſtitit, maculam non re-
cepit: & ſic ſanauit vulnera infirmitatis, vt nulla pateretur damna virtutis?
Quod diuinæ pietatis magnum & ineffabile ſacramentum, quia omnibus
ſanctarum ſcripturarum teſtificationibus eſt nunciatum, iſti, de quibus lo-
quimur, aduerſarij veritatis, legem per Moſen datam, & inſpirata diuinitus
prophetarum oracula reſpuerunt, ipſasque Euangelicas & apoſtolicas pagi-
nas, quædam auferendo, & quædam inferendo violauerunt, conſingentes
ſibi ſub apoſtolorum nominibus, & ſub verbis ipſius ſaluatoris multa vo-
lumina falſitatis, quibus erroris ſui commenta munirent, & decipiendorū
mentibus, mortiferum virus infunderent. Videbant enim ſibi vniuerſa ob-
ſiſtere, omnia reclamare, & non ſolum nouo, ſed etiam veteri teſtamento
ſacrilegæ impietatis ſuæ dementiam conſutari. Et tamen in furioſis men-
dacijs perſiſtentes, Eccleſiam Dei deceptionibus ſuis perturbare non deſi-
nunt: hoc miſeris (quos illa queare potuerunt) perſuadentes, vt negent, à Do-
mino Ieſu Chriſto humanam naturam verè eſſe ſuſceptam: negent eum ve-
rè pro mundi ſalute crucifixum: negent de eius latere lancea vulnerato ſan-
guinem redemptionis & aquam fluxiſſe baptiſmatis: negent eum ſepultum
ac die tertia ſuſcitatum: negent eum in conſpectu diſcipulorum ad conſi-
dendum in dextera patris ſuper omnes cœlorum altitudines eleuatum, &
vt tota Apoſtoliſci veritate Symboli ſublata, nullius metus terreat impioſ,
nulla ſpes incitet ſanctos, negent à Chriſto viuos & mortuos iudicandos:
& quos tantorum ſacramentorum virtute priuarint, doceant in ſole & lu-
na colere Chriſtum, & ſub nomine ſpiritus ſancti, ipſum talium impieta-
tum magiſtrum adorare Manichæum. Ad confirmanda igitur dilectiſſi-
mi corda noſtra in fide & veritate proſit omnibus hodierna feſtiui-
tas, & ex teſtimonio manifeſtæ ſaluatoris infantie conſeſſio catholica
muniat, & naturæ noſtræ carnem in Chriſto negantium anathematize-
tur impietas, de qua nos beatus Ioannes Apoſtolus non dubio ſermone
præmonuit, dicens: Omnis ſpiritus, qui conſitetur Ieſum Chriſtum in car-
ne veniſſe, ex Deo eſt: & omnis ſpiritus, qui ſoluit Ieſum, ex Deo non eſt: &
hic eſt Antichriſtus. Nihil ergo cū huiusmodi hominibus cômune ſit cui-
quam Chriſtiano, nulla cum talibus habeatur ſocietas, nullumque confor-
tium. Proſit vniuerſæ Eccleſiæ, quod multi ipſorū, Domino miſerante, de-
tecti ſunt, & in quib. ſacrilegijs viuerēt, eorundē cōfeſſiōe patefactū eſt. Ne
minē fallāt diſcretionib. ciborū, ſordibus veſtiū, vultuūq; palloribus. Non
ſunt caſta ieiunia, q̄ non de ratiōe veniunt cōtinentiæ, ſed de arte fallaciæ.
Haſtenus

Manichæi
multa ſub
Chriſti &
Apoſtolo-
rum nomi-
ne ſcripſe-
runt.

1. Ioan. 4.

Heretici
uitandi
Heretico-
rum hypo-
criſis.

SERMO V. IN EAD. SOLENN.

30

Haſtenus nocuerint incautis, haſtenus illuſerint imperitis, poſt hoc nulli-
us excuſabilis erit lapſus: nec iam ſimplex habendus eſt, ſed valdè nequam
atq; peruerſus, qui deinceps repertus fuerit nefando obſtrictus errore. Ec-
cleſiaſticum ſanè atq; diuinitus inſtitutum non ſolum non inhiſcemus, ^{Orandum pro here-}
ſed etiam incitamus affectum, vt etiam pro talibus nobiſcum Domino ſup-
plicetis, quoniam & nos deceptarum animarum ruinas cum fletu & mœ-
rore miſeramur, exequentes Apoſtoliſci pietatis exemplum, vt cum inſir-
mantibus inſirmemur, & cum ſlentibus deſileamus. Speramus enim exoran-
dam miſericordiam Dei multis lachrymīs & legitima ſatiſfactione lapſo-
rum, quia dū hoc in corpore viuitur, nullius deſperanda reparatio, ſed om-
nium eſt optanda correctio, auxiliante Domino, qui erigit eliſos, ſoluit ^{Pſal. 144.}
compeditos, & illuminat cæcos, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculo-
rum, Amen.

Sermo quintus in eadem ſolemnitate.

Epiphaniæ feſtum quare celebrandum ſit, quid ſtella
designet, quid Herodes, & quomodo in Magis, (perſo-
nam gentium gerentibus) eorum vocatio, Iudæis in er-
rore obſtinatis, indicata ſit, quos tandem ad reſipiſcen-
tiam reuocare conatur.

Odiernā feſtiuitatem dilectiſſimi apparitio domini & ſalua-
toris noſtri (ſicut noſtis) illuſtrat. Et hic ille dies eſt, quo ad
cognoſcendum adorandumq; Dei filium tres Magos præuia ^{Tres Magi}
ſtella perduxit. Cuius facti memoriam meritò placuit honore ^{Matth. 2.}
annuo celebrari, vt dum Euangelica hiſtoria inceſſanter recenſetur, ſem-
per ſe intelligentium ſenſibus inferat ſalutiferum myſterium per inſigne
miraculum. Præceſſerant quidem multa documenta, quæ corpoream nati-
uitatem Domini manifeſtis indiſcijs declararent: ſiue quum beata Maria
virgo foecundandam ſe ſpiritu ſancto, parituramq; Dei filium audiuit &
credidit: ſiue quum ad ſalutationem ipſius in vtero Elizabeth nondum na-
tus Ioannes prophetica exultatione commotus eſt, quaſi etiam intra ma-
tris viſcera iam clamaret: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mūdi: vel
cū ortum Domini angelo nunciante paſtores cœleſtis exercitus ſunt cla-
ritate circundati, vt non ambigerent de maiestate pueri, quem erant in præ-
ſepe viſuri: nec putarent, quod in ſola natura hominis eſſet æditus, cui ſu-
pernæ militiæ famularetur occurſus. Sed hæc atque alia huiusmodi paucis
tunc videtur innotuiſſe perſonis, quæ vel ad cognationem Mariæ virginis,
vel ad ſancti Ioseph familiam pertinebant. Hoc autem ſignū, quod Magos
in longinquo poſitos & efficaciter mouit, & ad Dominum Ieſum perſeue-
ranter attraxit, illius ſine dubio gratiæ ſacramentum, & illius fuit vocatio
nis exordium, qua nimirum non in Iudæa tantum, ſed etiam in toto mun-
do Chriſti erat Euangelium prædicandum: vt per illam ſtellam, quæ Mago-
rum viſui ſplenduit, Iſraelitarum verò oculis non refulſit, & illuminatio
ſignificata ſit gentium, & cæcitas declarata Iudæorum. ¶ Permanet igitur
dilectiſſimi, ſicut euidenter apparet, myſticorum forma geſtorum: & quod
imagine inchoabatur, veritate completur. Radiat nanq; è cœlo ſtella per
H 2 gra

Orandum
pro here-

1. Cor. 9.

Pſal. 144.

Luc. 2.

Ioan. 1.

Luc. 2.

Myſticè
quid ſignū
ficet ſtella

gratiam, & tres Magi coruscatione Euangelici fulgoris acciti, in omnibus
quotidiè nationibus ad adorandam potentiam summi regis accurrunt. He-
rodes quoq; in diabolo fremit & auferri sibi iniquitatis suę regnum in ijs,
qui ad Christum transeunt, ingemiscit. Vnde si paruulos interficiat, Iesum
sibi videtur occidere. Quod utiq; sine cessatione molitur, dum primordiis
renatorum spiritum sanctum eripere, & quandam tenerę fidei infantia ten-
tat extinguere. Iudæi verò, qui extra regnum Christi esse voluerunt, adhuc
quodammodò sub Herodis sunt principatu, & dominante sibi saluatoris
inimico, alienigenę seruiunt potestati, quasi nesciant prophetatum, di-
cente Iacob: Non deficiet princeps ex Iuda, & dux de femorebus eius, donec
veniat cui reposita sunt: & ipse est expectatio gentium. Sed nondum intel-
ligunt, quod negare non possunt, & mente non capiunt, quod scripturarũ
narratione nouerunt. Quoniam in sanis magistris veritas scandalum est, &
cæcis doctoribus fit caligo, quod lumen est. Respondent itaq; interrogati
quòd in Bethleem nascitur Christus, & scientiam suam, qua alios instruunt,
non sequuntur. Perdiderunt igitur placationem hostiarum, successionem
regum, locum supplicationum & ordinem sacerdotum: & quum omnia si-
bi clausa, omnia experiantur esse finita, non vident ea in Christũ esse trans-
lata. Vnde quod illi tres viri, vniuersarum gentium personam gerentes, ado-
rato Domino sunt adepti, hoc in populis suis per fidem, quę iustificat im-
pios, totus mundus assequitur: & hæreditatem Domini ante secula præpa-
ratam accipiunt adoptiui, & perdunt qui videbantur esse legitimi. Respi-
ce tandem Iudæe, respisce, & ad redemptorem tuum deposita infidelitate
conuertere. Noli sceleris tui immanitate terri. Nō iustos Christus, sed pec-
catores vocat: nec impietatem tuam repellit, qui pro te, dum crucifixus es-
set, orauit. Imitem crudelium patrum tuorum solue sententiam, neque te
eorum maledicto patiaris astringi, qui clamantes de Christo: Sanguis eius
super nos & super filios nostros, facinus in te sui criminis transfuderunt.
Redite ad misericordem, utimini clementia remittentis. Sauius enī vestra
iniquitatis conuersa est in causam salutis. Viuit, quem perire voluistis. Con-
fitemini negatum, adorate venditum, ut nobis bonitas illius prosit, cui ves-
tra malignitas nocere non potuit. ¶ Quod ergo ad verā dilectissimi per-
tinet charitatem, quam etiam inimicis nostris ex dominica cruditione de-
bemus, & optandum nobis est & studendum, ut hic populus, qui ab illa spi-
ritali patrum nobilitate defecit, ramis suę arboris inseratur. Multum enim
nos Deo beneuolentia ista commendat: quia idē delictum eorū nobis mi-
sericordię locum fecit, ut eos ad æmulationem salutis recipiendę fides no-
stra reuocaret. Nam vitam piorum non solum sibi, sed etiam alijs esse vtilē
debet, ut quod apud eos agi non potest verbis, obtineatur exemplis. Consi-
derantes igitur dilectissimi ineffabilem erga nos diuinorum munerum lar-
gitatem, cooperatores simus gratiæ Dei operantis in nobis. Non enim dor-
mientibus prouenit regnum cœlorum, nec ocio desidiaq; torpentibus bea-
titudo æternitatis ingeritur: sed quia, sicut Apostolus ait, si compatimur,
& conglorificabimur, illa nobis currēda est via, quam ipse Dominus se esse
testatus est: qui nobis nullis operum meritis suffragantibus, & sacramento
consuluit & exemplo, ut in adoptionem vocatos per illud prouheret ad sa-
lutem, per hoc imbueret ad laborem. Hic autem labor dilectissimi pijs fi-
lijs & bonis seruis non solum nec asper nec onerosus, sed etiam suauis &
le-

leuis est, dicente Domino. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati e-
stis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia
mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugū
enim meum suauē est, & onus meum leue. Nihil ergo dilectissimi arduum
est humilibus, nihil asperum mitibus, & facile omnia præcepta veniunt in
effectum, quando & gratia præstendit auxilium, & obedientia molit impe-
dium. In tonante enim quotidie auribus nostris eloquio Dei, omnis ho-
mo quid diuinę iustitię placeat scire cōuincitur. Sed quia iudicium illud,
quo vnusquisq; recipiet prout gessit, siue bonum, siue malum, iudicaturi
patientia & bonitate differtur, impunitatem sibi iniquitatis infidelium cor-
da promittunt, & putant humanorum actuum qualitates ad diuinę proui-
dentia non pertinere censuram, quasi non euidentissimis plerunq; suppli-
cijs malę gesta plectantur, aut nō sēpē cœlestium comminationum terror
ostendet: quibus utiq; & fides monetur, & infidelitas increpatur. ¶ Inter
hęc autem permanet super omnes benignitas Dei, & nulli misericordiam
suam denegat, cū indiscretē vniuersis bona multa largitur, eosq; quos
merito subderet poenis, magis vult inuitare beneficijs. Dilatio enim vindi-
ctę dat locum poenitentia. Nec tamen dici potest, nulla ibi esse vltio, vbi
nulla conuersio est: quia mens dura & ingrata iam sibi ipsa supplicium est,
& in conscientia sua patitur, quicquid Dei bonitate differtur. Non ita igitur
delinquentes peccata delectent, ut illos in suis actibus vitę huius finis
inueniat. Quoniam in inferno nulla est correctio, nec datur remedium sa-
tisfactionis, vbi iam non superest actio voluntatis, dicente propheta Da-
uid: Quoniam non est in morte, qui memor sit tui: in inferno aut quis
confitebitur tibi? Fugiantur noxię voluptates, inimica gaudia, & deside-
ria iam iamq; peritura. Quis fructus est, quę vtilitas, ea indefinenter cupe-
re, quę etiam si non deserant, deferenda sunt? Amor rerum deficientium ad
incorruptibilia transferatur, & ad sublimia vocatus animus cœlestibus de-
lectetur. Confirmate amicitias cum sanctis angelis, intrate in ciuitatē Dei,
cuius vobis spondetur habitatio, & Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Mar-
tyribus sociamini. Vnde & illi gaudent, inde gaudete. Horum diuitias con-
cupiscite, & per bonam æmulationem ipsorum ambite suffragia. Cum qui
bus enim fuerit vobis consortium deuotionis, erit & communio dignita-
tis. Dum itaque tempus vobis ad mandata Dei exequenda conceditur, glo-
rificate Deum in corpore vestro, & lucete dilectissimi sicut luminaria in
hoc mundo. Sint lucernę mentium vestrarum semper ardentes, & nihil re-
fideat vestris tenebrosus in cordibus. Quoniam sicut ait Apostolus: Fui-
stis aliquando tenebrę, nunc autem lux in Domino, ut filij lucis ambulate:
impleaturq; in vobis, quod in trium Magorum imagine præcessit. Et sic lu-
ceat lux vestra coram hominibus, ut videntes opera vestra bona, magnifi-
cent patrem vestrum, qui in cœlis est. Sicut enim magnum peccatum est,
cū inter gentes propter malos Christianos nomen Domini blasphema-
tur: ita magnum pietatis est meritum, cū idem in sancta seruorum suo-
rum conuersatione benedicatur: Cui est honor & gloria in secula secu-
lorum, Amen.

D. LEONIS PAPAE
Sermo sextus in eadem solennitate.

Quomodo munera mystice offerre debeamus docet, diaboli (per Herodem significati) insidiandi rabiem & furorem, & quomodo persecutionibus tyrannorum Ecclesia creuerit, indicat, & quam periculosa sit tranquillitas ista à tyrannorum persecutionibus.

Tres Magi **D**ilectissimi, quo primum gentibus saluator mundi Christus apparuit, sacro nobis honore venerandus est. Illa hodie cordibus nostris concipienda sunt gaudia, quæ in trium Magorum fuere pectoribus, quando regem cœli & terræ, signo & ductu noui syderis incitati, quem crediderant promissum, adorare conspicuum. Neque enim ita ille emensus est dies, ut virtus operis, quæ tunc est reuelata, transferret, nihilque ad nos nisi rei gestæ fama pervenerit, quam fides susciperet, & memoria celebraret: cum multiplicato munere Dei, etiam quotidie nostra experiantur tempora, quicquid illa habuere primordia. Quamvis ergo narratio Euangelicæ lectionis illos propriè recenseat dies, in quibus tres viri, quos nec prophetica prædicatio docuerat, nec testificatio legis instruxerat, ad cognoscendum Deum à remotissima Orientis parte venerunt, hoc idem tamen & manifestius nunc & copiosius fieri in omnium vocatorum illuminatione perspicimus, quoniam impletur prophetia Esaiæ dicentis: Reuelavit dominus brachium suum in conspectu omnium gentium, & viderunt omnes gentes terræ salutem, quæ à domino Deo nostro est. Et iterum: Et quibus non est annunciatum de eo, videbunt, & qui non audierunt, intelligent. Vnde cum cernimus homines mundanæ sapientiæ deditos & à Iesu Christi confessione longinquos, de profundo erroris sui reduci, & ad cognitionem veri luminis advocari, diuinæ proculdubio gratiæ splendor operatur, & quicquid in cordibus tenebrosis novæ lucis apparet, de eiusdem stellæ radijs micat: ut mentes, quas suo fulgore contigerit, & miraculo moueat, & ad Deum adorandum præcundo perducatur. Si autem sollicito intellectu velimus adspicere quomodo etiam triplex illa species munerum ab omnibus, qui ad Christum gressu fidei veniunt, offeratur, nonne in cordibus rectè credentium eadem celebratur oblatio? Aurum etenim de thesauro animi sui promittit, qui Christum regem vniuersitatis agnoscit. Myrrham offert, qui vniuersum Dei credit veram sibi hominis vniuersæ naturam. Et quodam eum thure veneratur, qui in nullo ipsum paternæ maiestati imparem confitetur. His comparationibus dilectissimi prudenter inspectis, inuenimus etiam Herodis non deesse personam, cuius ipse diabolus, sicut tunc fuit occultus inceptor, ita nunc quoque indefessus est imitator. Cruciatum enim vocatione gentium, & quotidiana potestatis suæ destructione torquetur, dolens ubique se deferri, & verum regem in locis omnibus adorari. Parat fraudes, fingit dissensiones, erupit in cædes, & ut reliquijs eorum, quos adhuc fallit, utatur, inuidia vritur in ludæis, simulatione insidiatur in hæreticis, sæuitia accenditur in paganis. Videt enim insuperabile esse potentiam regis æterni, cuius mors ipsius vim mortis extinxerit, & ideo totam nocendi artem in eos, qui vero regi

Tres Magi unde uenerint.

Esai. 53. Esai. 52.

Quis offerat Christum aurum. Myrrham Thus.

Herodes cuius typus. Organa satana.

SERMO VI. IN SOLENN. EPIPH.

33

gi famulatur, armauit: alios per inflationem scientiæ legalis obdurat: alios vero in furorē persecutionis instigat: alios per falsæ fidei cōmenta deprauat. Sed hæc Herodis istius rabiæ ille vincit & destruit, quæ etiam paruulos martyrij palma coronauit: & fidelibus suis tam inuictam indidit charitatē, ut Apostolus li verbis audeant dicere: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Hanc fortitudinem dilectissimi, non illis temporibus tantum necessariam fuisse credimus, quibus reges mundi, & omnes seculi potestates, cruenta impietate in Dei populum læuiebant, quum ad maximam gloriam suam pertinere ducerent, si de terris nomen Christianum auferrent, nescientes Ecclesiam Dei per furorem suæ crudelitatis augeri: quoniam in supplicijs & mortibus beatorum martyrum, qui putabantur minui numero, multiplicabantur exemplo. Denique tantum contulit fidei nostræ impugnatio persequentium, ut nihil magis regum ornet principatum, quam quod Domini mundi membra sunt Christi: nec tam gloriantur, quod in imperio geniti, quam gaudent, quod in baptismo sunt renati. Sed quia tempestas priorum turbinum conqueuit, & dudum cessantibus prælijs quædam videtur aridere tranquillitas, vigilanter cauenda sunt illa discrimina, quæ de ocio ipsius pacis oriuntur. Aduersarius enim, qui in apertis inefficax persecutionibus fuit, tecta nocendi arte defauit, ut quos non perculit ictu afflictionis, lapsu deiiciat voluptatis. Videns itaque sibi resistere principum fidem, & vnius deitatis inseparabilem Trinitatem non segnius in palatijs, quam in Ecclesijs adorari, interdictam dolet sanguinis Christiani effusionem, & quorum obtinere non potest mortes, impetit mores. Terrores proscriptionum in avaritiæ mutat incendium, & quos damnis non fregit, cupiditate corrumpit. Malignitas enim longo usu propriæ imbuta nequitia, non deposuit odium, sed vertit ingenium, quo sibi mentes fidelium blandius subdat. Inflammatur enim concupiscentijs, quos non potest vexare tormentis, serit discordias, accendit iras, incitat linguas, & ne ab illicitis dolis cautiora corda se reuocent, consummandorum scelerum ingerit facultates: quia illi totius fraudis hic fructus est, ut qui immolatione pecudum & thuris incensione non colitur, quibuslibet ei criminibus seruiatur. Habet igitur dilectissimi pax nostra pericula sua, & frustra de fidei libertate securi sunt, qui vitiorum desiderijs non resistunt. Cor hominum de operum ostenditur qualitate, & formas mentium species detegit actionum. Nam sunt quidam, sicut ait Apostolus, qui Deum profitentur se scire, factis autem negant. Verè enim reatus negationis incurritur, quando bonum, quod in sono vocis auditur, in conscientia non habetur. Fragilitas enim humanæ conditionis facile in delicta prolabitur: & quia nullum sine delectatione peccatum est, citò acquiescitur deceptorie voluptati. Sed à carnalibus desiderijs recurratur ad spirituale præsidium, & mens habens notitiā Dei sui, à consilijs se male suadi hostis auertat. Profit illi patientia Dei, nec ideo delinquenti pertinacia nutriatur, quia vindicta differtur. Non sit peccator de impunitate securus, quia si tempus poenitentiae amiserit, locum indulgentiæ non habebit, dicente propheta: Quia non est in morte, qui memor sit tui: in inferno aut quis confitebitur tibi? Qui autem sibi correctionis reparationem experit

* gloria Roman. 8

Psalm. 43

Persecutionibus tyrannorum creuisse Ecclesiam.

Pacis tempore quibus modis Satan homines tentet.

Fides uana

Ad Tit. 2

Psalm. 6

Conſuetudine mala implicatis quid agendum.
tur eſſe difficile, confugiat ad auxiliantis Dei clementiam, & vincula male conſuetudinis ab illo poſcat abrumpi, qui alleuat omnes qui corruunt, & erigit omnes elifos. Non erit vacua conſitentis oratio, quoniam miſericors Deus voluntatem timentium ſe faciet, & dabit quod petitur, qui dedit vnde peteretur, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

*Sermo ſeptimus in ea dem ſolemnitate
De humilitate & infantia ſaluatoris, ad quam
nos cohortatur.*

Fides operibus declaranda.

Tres Magi.

Chriſti uictoria, humilitas.

Prou. 20.

1. Ioan. 2.

Memoria rerum ab humani generis ſaluatore geſtarum magnam dilectiſſimi nobis confert vtilitatem, ſi quæ veneramur credida, ſuſcipiamus imitanda. In diſpenſationibus enim ſacramentorum Chriſti, & virtutes ſunt gratiæ, & incitamenta doctrinæ: vnde quem conſitemur fidei ſpiritu, operum quoque ſequamur exemplo. Nam etiam ipſa primordia, quæ Dei filius per matrem virginem naſcendo ſuſcepit, ad prouectum noſ pietatis inſtituunt. Simul enim apparet cordibus rectis in vna eademque perſona, & humana humilitas, & diuina maietas. Quem cunæ teſtantur infantem, cælum & cæleſtia ſuum loquuntur authorem. Puer corpore paruus, mundi rector & Dominus: & genitricis gremio continetur, qui nullo ſine concluditur. Sed in his noſtrorum vulnerum eſt curatio, & noſtræ deiectionis erectio: quia niſi in vnum tanta diuerſitas conueniret, reconciliari Deo humana natura non poſſet. ¶ Legem ergo viuendi remedia nobis noſtra ſanxerunt: & inde data eſt moribus forma, vnde mortuis eſt impenſa medicina. Nec immerito, cum tres Magos ad adorandum Ieſum noui ſyderis claritas deduxiſſet, non eum imperantem demonibus, non mortuos ſuſcitantem, non cæcis viſum, aut claudis greſſum, aut mutis eloquium reformantem, vel in aliqua diuinarum virtutum actione viderunt: ſed puerum ſilentem, quietum, & ſub matris ſollicitudine conſtitutum: in quo nullum quidem appareret de poteſtate ſignum, ſed magnū præbetur de humilitate miraculum. Ipſa itaque ſpecies ſacræ infantie, cui ſe Deus Dei filius aptarat, prædicationem auribus intimandam oculisq; gerebat: & quod adhuc vocis non proferebat ſonus, viſionis iam docebat effectus. Tota enim victoria ſaluatoris, quæ & diabolū ſuperauit & mūdum, humilitate eſt concepta, humilitate eſt conſecta. Diſpoſitos dies ſub perſequentione inchoauit, & ſub perſequentione finiuit, nec puero tolerantia paſſionis, nec paſſuro defuit manſuetudo puerilis: quia vnigenitus Dei ſub vna maietatis ſuæ inclinatione ſuſcepit, vt & homo veller naſci, & ab hominibus poſſet occidi. ¶ Si igitur omnipotens Deus cauſam noſtram nimis malam, humilitatis priuilegio bonam fecit, & ideo deſtruxit mortem & mortis authorem, quia omnia quæ perſequutores intulere, non reſpuit, ſed obediens patri crudelitates ſauientium miſiſſima lenitate tolerauit, quantum nos humiles, quantum oportet eſſe patientes, qui ſi quid laboris incidimus, nunquam niſi noſtro merito ſuſtinemus? Quis enim gloriabitur caſtum ſe habere cor, aut mundum ſe eſſe à peccato? & dicente beato Ioanne, Si dixerimus, quia peccatum non habemus, noſ ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt: quis inuenietur ita immunis à culpa, vt in eo non habeat vel iuſtitia quod arguat, vel miſericordia quod remittat? Vnde tota dilectiſſimi Chriſti-

Chriſtiæ ſapientiæ diſciplina, non in abundantia verbi, non in aſtutia diſputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ, ſed in vera & voluntaria humilitate conſiſtit, quam Dominus Ieſus ab vtero matris vſque ad ſupplicium crucis, pro omni fortitudine & elegit & docuit. Nam cum diſcipuli eius intra ſe, vt ait Euangelista, diſquirerent, quis eorum maior eſſet in regno cælorum, vocauit paruulum, & ſtuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicumque ergo humiliauerit ſe ſicut puer iſte, hic maior erit in regno cælorum. Amat Chriſtus infantiam, quam primum ſuſcepit, & animo & corpore. Amat Chriſtus infantiam, humilitatis magiſtrā, innocentie regulam, manſuetudinis formam. Amat Chriſtus infantiam, quæ maiorum dirigit mores, ad quam ſenum reducit ætates, & eos ad ſuū inclināt exemplum, quos ad regnum ſublimat æternum. Vt autem plenè valeamus agnoſcere, quomodo apprehendi poſſit tam mira conuerſio, & in puerilem gradum, qua nobis imitatione redeundum ſit, doceat nos beatus Paulus, & dicat: Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malitia paruuli eſtote. ¶ Nō ergo ad lubrica infantie & imperfecta nobis primordia redeundum eſt, ſed aliquid, quod etiam graues annos deceat, inde ſumendum eſt, velox commotionū tranſitus, citus ad pacem reſuſus. Nulla ſit memoria offenſionis, nulla cupiditas dignitatis. Amor ſociæ dilectionis, æqualitas naturalis. Magnum enim bonum eſt, nocere non noſſe, & ad maligna non ſapere: quia in ferre iniuriam, mundi huius prudentia eſt: nemini autem malum pro malo reddere, Chriſtiæ eſt æquanimittatis infantia. Ad hanc vos dilectiſſimi ſimilitudinem paruulorum myſterium hodiernæ feſtiuitatis inuitat, & hanc vobis humilitatis formam adoratus à Magis, puer ſaluator inſinuat, qui vt imitatoribus ſuis quid gloriæ pararet oſtenderet, ortus ſui tempore æditos martyrio conſecrauit, vt in Bethleem, vbi Chriſtus natus eſt, geniti, per communionem ætatis conſortes fierent paſſionis. Ametur igitur humilitas, & omnis à fidelibus vitetur elatio. Alter alterū ſibi præferat, & nemo quod eſt ſuum queat, ſed quod alterius, vt cum in omnibus abundauerit affectus beneuolentia, in nullo virus inueniatur inuidia: quoniam qui ſe exaltat, humiliabitur, & qui ſe humiliat, exaltabitur: eodem ipſo teſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo octauus in eadem ſolemnitate.

Non indigna æſtimanda de Chriſti maiestate, & quibus argumentis depræhendatur, Deum in nobis habitare.

Cauſam dilectiſſimi, & rationem ſolemnitatis hodiernæ ſæpe vobis & euangelica narratio, & obſeruantie conſuetudo patefecit: nec neceſſe eſt ita nūc, quæ inter ſaluatoris noſtri primordia humana ſunt geſta, replicari, vt de ſplendore noui ſyderis, de Magis Magorumque muneribus, de ſauitia Herodis, & de interfectione infantium diſſeramus, cum ſicut noſtis, & in ſtellæ fulgore Dei gratia, & in tribus viris vocatio gentium, & in rege impio crudelitas paganorum, & in occiſione infantium, cunctorum martyrum forma præceſſerit. Sed

Chriſtiæ ſapientiæ ſumma quæ ſit. Luc. 22. Matth. 18.

Infantia quam grata Chriſto

Pueri ut effici de beamus.

Luc. 14. Luc. 16.

Myſticè quid ſtella Tres Magi Herodes Trucida tio inſan- tium.

I quia

quia in sacratissimo die reddendum expectationi vestrae est sacerdotalis sermonis officium, nitamur, ut possumus adiuuante spiritu Dei eo per intelligentiae semitas peruenire, ut cognoscamus sacramentum praesentis festi ad omnium fidelium tempora pertinere: nec ullo modo habeatur insolitum, quod in dispensationum ordine adoratur antiquum. ¶ Quamuis ergo omnis anima Christiana nihil indignum habeat de filij Dei maiestate sentire & transcendens incipientis fidei rudimentis oporteat vnumquemque ad sublimiora proficere: necesse est tamen infirmitatem mentis humanae, dum verum hominem accipit Christum, de ipsa natura nostrae communione trepidare, & per initia vel incrementa corporea ad agnitionem vnus cum patre deitatis difficulter accedere. Sed ubi inter caligantes radius supernae lucis refulserit, cunctantes fidei moras splendor veritatis abrumpat, ut cor liberum, & a visibilibus absolutum, lumen intelligentiae tanquam ducem stellam sequatur: quia sicut Apostolus ait, Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris, ut quem venerabatur in cunis humiliter iacentem, ipsum sine diffidentia adoret cum patre regnantem. Haec autem manifestatio dilectissimi, quae haesitantium nebulas dissoluit animarum, & ita facit innotescere Dei filium, ut de hoc, quod idem est etiam hominis filius, nihil patiantur obstaculi, ad praesentis festi pertinet dignitatem, & vera est infantia saluatoris declaratio deitatis, quando carnis sensus ab humanis ad diuina transfertur, ut quos deprimunt experimenta infirmitatum, erigant signa virtutum: Quia tali auxilio & natura nostra indigebat & causa, ut reparare genus humanum, nec sine maiestate posset humilitas, nec sine humilitate maiestas. ¶ Iam vero cum in singulorum fidelium profectibus diuinorum elucet custodia mandatorum, impleturque quod dictum est: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui in coelis est: quis illic praesentem non intelligat maiestatem, ubi veram videt apparere virtutem? quae utique sine Deo nulla est, nec proprietatem obtinet dignitatis, nisi spiritu sui vegetetur autoris. Dicente enim discipulis suis Domino, Sine me nihil potestis facere, dubium non est, hominem bona agentem, à Deo habere & effectum operis, & initium voluntatis. Vnde & Apostolus copiosissimus fidelium cohortator, cum timore, inquit, & tremore vestram salutem operamini. Deus est enim, qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate. Et haec sanctis causa est tremendi atque metuendi, ne ipsis operibus pietatis elati, deserantur ope gratiae, & remaneant in infirmitate naturae. ¶ Qui autem experiri cupit, an in ipso Deus habitet, de quo dicitur: Mirabilis Deus in sanctis suis: sincero examine cordis sui interiora discutiatur, & sagaciter quærat, qua humilitate resistat superbiae, qua beneuolentia obluatur inuidiae, quam non capiatur adulantium linguis, quamque bonis delectetur alienis, an pro malo non cupiat malum reddere, malitque inultas obliuisci iniurias, quam imaginem & similitudinem sui conditoris amittere, qui omnes ad cognitionem sui generalibus incitans donis, pluit super iustos & iniustos, & solem suum oriri facit super bonos & malos. Ac ne in multis laboret sollicitae discretionis inspectio, ipsam matrem virtutum omnium charitatem in secretis suae mentis ingratis: & si in ea dilectione Dei & proximi toto corde intentè repererit, ita ut etiam inimicis suis eadem velit tribui, quae sibi optat impendi, quisquis hu-

Philip. 2.

Matth. 5.

Ioann. 15.

Philip. 2.
Operis bonorum Deus author.

Psal. 67
Matth. 5.
Charitas omnium uirtutum mater.

huiusmodi est, Deum & rectorem & habitatorem sui esse non dubitet: quæ tanto magnificentius recipit, quanto magis non in se, sed in Domino glorietur. Quoniam quibus dicitur, Regnum Dei intra vos est, nihil non illius agunt spiritu, cuius reguntur imperio. Scientes igitur dilectissimi, quoniam charitas Deus est, qui operatur omnia in omnibus, sectamini charitatem, ut in vnum castæ dilectionis affectum vniuersorum fidelium corda concurrant. Transeuntia nos & vana non occupent: constanti desiderio ad ea quæ sunt semper mansura, tendamus. Sacramentum enim praesentis festi oportet in nobis esse perpetuum. Quod utique sine fine celebrabitur, si in omnibus actibus nostris Dominus Iesus Christus appareat, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

2. Cor. 10.
Luc. 17

1. Ioan. 4

SERMO PRIMVS DE Quadragesima.

Ieiunandum esse Hebræorum exemplo & Christi, ad victoriam obtinendam contra hostes inuisibiles, & de modo ieiunandi.

Hebræorum quondam populus & omnes Israeliticæ tribus, quum propter peccatorum suorum offensiones graui Philistinorum dominatione premerentur, ut superare hostes suos possent, sicut sacra manifestat historia, vires animi & corporis indicto sibi reparauere ieiunio. Intellexerant enim duram & misera illam subiectionem neglectu se mandatorum Dei & morum corruptione meruisse, frustra quoque se armis certare, nisi prius vitijs repugnassent. Abstinentes ergo à cibo & potu, seueræ sibi castigationis adhibuere censuram, & ut hostes suos vincerent, gula illecebram in seipsis antè vicerunt. Factumque est hoc modo, ut sæui aduersarii, & graues domini esurientibus cederent, quos sibi saturos subiugarat. Et nos itaque dilectissimi, inter multas aduersitates & prælia constituti, si similibus remedijs uti cupimus, simili obseruatione curemur. Eadem enim propemodum causa nostra est, quæ illorum fuit, quæ sicut illi à carnalibus aduersarijs, ita & nos à spiritualibus maxime impugnamur inimicis. Qui si donata nobis per Dei gratiam morum correctione vincantur, & corporeorum nobis hostium fortitudo succumbet, & emendatione nostra infirmabuntur, quos graues nobis non ipsorum merita, sed nostra delicta fecerunt. Quapropter dilectissimi, ut omnes hostes nostros superare valeamus, per obseruantiam caelestium mandatorum diuinum quæramus auxilium, scientes non aliter nos præualere posse aduersarijs nostris, nisi præualuerimus & nobis. Sunt enim intra nosmetipsos multa certamina, & aliud caro aduersus spiritum, aliud aduersus carnem spiritus concupiscit. In qua dissensione si cupiditates corporis fuerint fortiores, turpiter animus amittet propriam dignitatem, & perniciosum erit eum seruire, quem decuerat imperare. Si autem mens rectori suo subdita, & super his muneribus delectata, terrenæ voluptatis incitamenta calcauerit, & in suo mortali corpore regnare peccatum non fuerit, ordinatissimum tenebit ratio principatum, & munitiones eius nulla spiritualium nequitiarum laefaabit illusio, quia tunc est vera pax hominis & vera libertas, quando

Rom. 8
Vera hominis pax libertas.

& caro animo iudice regitur, & animus Deo præsidi gubernatur. Hæc autem preparatio dilectissimi, licet omni tempore salubriter adsumatur, ut perui- giles hostes incessabili superentur industria, nunc tamen sollicitius expe- tenda est & studiosius instruenda, quando & ipsi subtilissimi aduersarii a- criori insidiantur astutia. Scientes enim agere nos sacratissimos Quadrage- simæ dies, in quorum obseruantia omnes præteritæ desidiæ castigantur, omnes negligentia diluuntur, ad hoc totam vim suæ malignitatis inten- dunt, ut celebraturi sanctum pascha Domini, in aliquo inueniamur indigni: & unde nobis obtinenda erat propitiatio, inde contrahatur offensio. Acce- dentes ergo dilectissimi ad Quadragesimæ initiū, id est, ad diligentiorē Dñi seruitutem, quia quasi ad quendam agonem sancti operis introimus, ad pugnas tentationum animos præparemus, & intelligamus quanto studio- siores pro nostra salute fuerimus, tæto nos vehementius ab aduersariis im- petendos. Sed fortior est, qui in nobis est, quam qui aduersum nos est, et per ipsum validi sumus, in cuius virtute confidimus: quia ob hoc Dominus se- tentari à tētatore permittit, ut cuius munimur auxilio, eiusdem erudiremur exemplo. Vicit enim aduersarium, ut audistis, testimonijs legis, non potesta- te virtutis, ut hoc ipso & hominem plus honoraret, & aduersarium plus pu- niret: cum hostis generis humani nō solum quasi à Deo, sed etiam quasi ab homine impugnaretur & vincefetur. Pugnavit ergo ille tunc, ut & nos pos- set pugnaremus: vicit ille, ut & nos similiter vinceremus. Nulla sunt enim dilectissimi sine tentationum experimentis opera virtutis, nulla sine per- turbationibus fides, nullum sine hoste certamen, nulla sine congressione vi- ctoria. Vita hæc nostra in medio insidiatorum, in medio præliorum est. Si nolumus decipi, vigilandum est: si volumus superare, pugnandum est. Et Eccl. 2. ideo sapientissimus Salomon: Fili, inquit, accedens ad seruitutem Dei, præ- para animam tuam ad tentationem. Vir enim Dei sapientia plenus, sciens studium religionis laborem habere certaminis, cum præuideret pugnae pe- riculum, antè admonuit pugnaturum, ne fortè si ad ignorantē tētator ac- cederet, imparatū citius vulneraret. Nos itaq; dilectissimi, qui diuinis insti- tutionibus eruditi, ad agonē præsentis certaminis scienter accedimus, au- diamus dicentem Apostolum: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi recto- res tenebrarum harum, cōtra spiritalia nequitia in cœlestibus. Et non igno- remus, quod hi hostes nostri contra se geri omnia sentiunt, quæcunq; nos pro nostra salute agere tētamus, & hoc ipso, quod boni aliquid appetimus, aduersarios prouocamus. Hæc enim inter nos atque illos per diabolicā in- uidia fomitem inueterata dissensio est, ut quia illi ab ijs bonis exciderūt, ad quæ nos Deo auxiliante prouehimur, nostris iustificationibus torqueā- tur. Si ergo nos corripimur, illi coruunt: si nos conualescimus, illi infir- mantur. Remedia nostra plagæ ipsorum sunt, quia curatione nostrorū vul- nerum vulnerantur. State ergo dilectissimi, ut Apostolus ait: succincti lum- bos mentis vestrae in veritate, & calceati pedes in præparatione Euangelij pacis, in omnibus fumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela mali- gni ignea extinguere, & galeam salutis adsumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Videte dilectissimi, quā potentibus nos telis, quā insu- perabilibus munimentis dux multis insignis triumphis, & inuictus Chri- stianæ militiæ magister armauerit. Succinxit lumbos balthæo castitatis, cal-
cca-

Sacratissi-
mi Qua-
dragesi-
mæ dies.

Tētatur
Christi, uo-
luerit.

Tentatio-
nes ne-
cessariae.

Eccl. 2.

Ephes. 2.

Dissensio
inter nos
& demo-
nes.

Ibidem.

ceavit pedes vinctis pacis: quia & discinctus miles citò ab impudicitia in- centore vincitur, & non calceatus, facile à serpēte mordetur. Scutum fidei ad protectionem totius corporis dedit, capiti galeam salutis imposuit, dex- teram gladio, id est, verbo veritatis instruxit, ut spiritalis præliator non so- lum sit tutus à vulnere, sed & repugnantem valeat vulnerare. His igitur dile- ctissimi freti armis, impigrè atq; intrepidè propositum nobis certamen in- eamus, ut in isto ieiuniorum studio, non eo tantum simus sine conti, ut so- lam ciborum abstinentiam putemus esse sectandam. Parum enim est, si car- nis substantia tenuatur, & animæ fortitudo non alitur. Afflicto paululum exteriori homine, reficiatur interior, & subtracta saturitate corporea, spi- ritualibus mens delicijs roboretur. Circumspiciat se omnis anima Christia- na & seuerò examine cordis sui interna discutiat. Videat ne qd ibi discor- dia inhaerit, ne quid cupiditatis infederit. Incontinentiam castitas pro- cul pellat, mendacij tenebras lux abigat veritatis. Quia os quod mentitur, animam mentientis interficit. Detumescat superbia, humilitas adsumatur, resipiscat iracundia, comminuantur iacula noxarum, & obrectatio lin- guæ frenetur. Cessent vindictæ, & obliuioni mandentur iniuriæ. Omnis po- stemò plantatio, quam non plantauit pater cœlestis, radicitus auferatur. Tunc enim in nobis bene virtutū semina nutriuntur, quando ab agro cor- dis nostri omne germen externum euellitur. Si quis ergo in quempiam ita cupiditate vltiōis exarsit, ut eum aut carceri traderet, aut vinctis alligaret, ab- solutionem nō solum infantis, sed etiam eius, qui poena dignus videtur, acceleret, ut illa dominicæ orationis regula fidenter utatur, dicens: Dimit- te nobis debita nostra, sicut, & nos dimittimus debitoribus nostris. Quam partem petitionum ita Dominus speciali insinuatione commendat, ut to- tius orationis effectus in hac conditione consistat. Si enim inquit, dimiseri- tis hominibus peccata eorum, dimittet & pater vester vobis, qui in cœlis est. Si autem nō dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis pec- cata vestra. Proinde dilectissimi memores infirmitatis nostræ, quia facile in qualibet delicta prolabimur, hoc potentissimum remediū & istam effi- cacissimam vulnerū nostrorū curationem nullatenus negligamus. Remit- tamus, ut remittatur nobis: demus veniam, quam rogamus, & non studea- mus vindicari, qui nobis precamur ignosci. Pauperum gemitus surdo non transeamus auditu, & misericordiam indigentibus prompta benignitate præstemus, ut misericordiam in iudicio possimus inuenire. Ad quam per- fectionem, qui studium suum gratia Dei adiutus intenderit, hic sanctum ieiunium fideliter peraget, hic à fermēto malitiæ veteris alienus, in azymis synceritatis & veritatis ad beatum pascha perueniet, & per nouitatem vitæ dignè letabitur in sacramento reformationis humanæ, per Christum Do- minum nostrum, qui cum patre & spiritu sancto viuunt & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo secundus de Quadragesima.

Viucendum est in Quadragesima religiosius, quia tunc diabo- lus aduersum nos acriore sæuit inuidia.

Arma
Christiani

Ieiunandi
quomo-
do sit.

Sapient. 2.

Matth. 15.

Matth. 6.

Matth. 18.

Efficacissi-
ma vulne-
rum cura-
tio quæ sit

I. Cor. 5.

Vera per-
fectorum iu-
stitia qua
sit.

1. Cor. 16.

Demonis
calliditas.

Matth. 4.

Ioannis 2.

Let nobis dilectissimi appropinquante festiuitate paschali ie-
iunium Quadragesimæ ipse legitimi temporis recursus indi-
cet, cohortatio tamen etiam nostri sermonis adhibenda est,
quæ auxiliante Domino, nec inutilis sit pigris, nec onerosa
deuotis. Nam cum omnem obseruantiam nostram ratio istorum dierum po-
scat augeri, nemo est (vt confido) de vobis, qui se ad opus bonum non gau-
deat incitari. Natura enim nostra, manente adhuc mortalitate, mutabilis,
etiam si ad summa quæq; virtutum studio prouehatur, semper tamen sicut
potest habere quo recadat, ita potest habere, quo crescat. Et hæc est perfe-
ctorum vera iustitia, vt nunquam præsumant se esse perfectos, ne ab itineris
nondum finiti intentione cessantes, ibi incidant deficiendi periculum, vbi
proficiendi deposuerint appetitum. Quia ergo nemo nostrum dilectissimi
tā perfectus est & sanctus, vt perfectior & sanctior esse non possit, omnes
simul sine differentia graduum, sine discretionem meritorum, ab ijs quæ per-
uenimus, in ea quæ non apprehendimus pia auaritia curramus, & ad men-
suram consuetudinis nostræ necessarij aliquid addamus augmenti. Parum
enim religiosus alio tempore demonstratur, qui in his diebus religiosior
non inuenitur. Vnde oportune auribus nostris lectio apostolicæ prædica-
tionis insonuit, dicens: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salu-
tis. Quid enim acceptius hoc tempore? quid salubrius his diebus? in quibus
vitijs bellum indicitur, & omnium virtutum profectus augetur. Semper qui-
tem tibi o anima Christiana vigilandum contra salutis tue aduersarij fuit,
ne vllus pateret locus tentatoris insidijs, sed modò tibi maior cautio & so-
licitior adsumenda prudentia est, quando idem hostis tuus acriori sæuit
inuidia. Nunc autem in toto mundo potestas ei antiquæ dominationis au-
fertur, & innumera illi captiuitatis vasa rapiuntur. Renunciatur atrocissi-
mo prædoni à populis omnium nationum omniumq; linguarum, & nullū
iam genus hominum reperitur, quod non tyrannicis legibus relictetur, dum
per omnes fines terræ regeneranda in Christo multorum millium millia
præparantur: & appropinquante nouæ creaturæ ortu, spiritualis nequitia
ab ijs quos possidebat excluditur. Fremunt ergo expoliati hostis impius fu-
ror, & nouum querit lucrum, quia ius perdidit antiquum. Captat indefes-
sus, & peruigil, si quas reperiat oues à sacris gregibus negligentius euagan-
tes, quas per procliuia voluptatum & per deuexa luxuriæ in diuersoria mor-
tis inducat. Inflammat itaque iras, nutrit odia, acuit cupiditates, irridet
continentiam, incitat gulam. Quem enim tentare non audeat, qui nec ab
ipso Domino nostro Iesu Christo conatum suæ fraudis abstinuit? Nam si-
cut Evangelica patefecit historia, cum saluator, qui erat verus Deus, vt ve-
rum se hominem etiam demonstraret, & impias opiniones totius erroris
excluderet, post quadraginta dierum noctiumq; ieiunium infirmitatis no-
stræ in se recepisset esuriem, gaudens diabolus signū se in eo passibilis atq;
mortalis inuenisse naturæ, vt exploraret potentiam quam timebat: Si
filius Dei, inquit, es, dic vt lapides isti panes fiant. Poterat itaque
istud omnipotens, & facile erat, vt ad creatoris imperium in quem iu-
beretur speciem cuiuslibet generis creatura transfiret, sicut cum voluit, in
conuiuio nuptiali aquam mutauit in vinum, sed hoc magis salutiferis di-
spensationibus congruebat, vt nequissimi hostis astutia non potentia dei-
tatis

tatis, sed humilitatis mysterio vinceretur. Deniq; fugato diabolo, & om-
nibus artibus callidi tentatoris eius, accesserunt ad Dominum angeli, & mi-
nistrabant ei, vt veri hominis & veri Dei & apud dolosas interrogationes
inviolata esset humanitas, & apud sancta obsequia manifesta diuinitas. Con-
fundatur itaq; filij diaboli atq; discipuli, qui repleti inspiratione viperea,
simplices quosq; decipiunt, negantes in Christo vtramq; veram esse natu-
ram, dum aut deitatem homine, aut hominem deitate dispoliāt, cum vnus
temporis gemino documēto vtrq; falsitas sit perempta: quia & per famē
corporis perfecta humanitas, & per famulantes angelos demonstrata est
perfecta diuinitas. Quia ergo dilectissimi, sicut redemptoris nostri magi-
sterio edocti sumus, non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo Dei,
dignumq; est, vt populus Christianus in quantacunque abstinencia consti-
tutus, magis desideret se Dei verbo, quā cibo satiare corporeo, prompta
deuotione & alacri fide suscipiamus solenne ieiunium, non in sterili ine-
dia, quam plerunq; & imbecillitas corporis & auaritiæ morbus inducit,
sed in larga beneuolentia celebrandum, vt scilicet simus de illis, de quibus
ipsa veritas dicit. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi satu-
rabuntur. Deliciæ igitur nostræ sint opera pietatis, & illis cibis, qui nos ad
æternitatem nutriunt, impleamur. Lætetur in refectionibus pauperum,
quos impendia nostra satiauerint. Iucundemur in vestitu eorum, quorum nu-
ditatem indumentis necessarijs texerimus. Sentiant humanitatem no-
stram ægritudines decumbentium, imbecillitates debilium, labores exu-
lum, destitutio pupillorum, & desolatarum lamenta viduarum, in quibus
iuuandis nemo est, qui non aliquam possit exequi beneuolentiæ por-
tionem. Nulli enim paruus est census, cui magnus est animus: nec de rei
familiaris modo, mensuram miserationis pendet ac pietatis. Nunquam
merito caret, etiam in tenui facultate, bonæ voluntatis opulentia. Maiora
quidem impendia sunt diuitum & minora mediocrium: sed non discre-
pat fructus operum, vbi idem est affectus operantium. In ista autem dile-
ctissimi exercendarum oportunitate virtutum, sunt etiam insignia ope-
ra coronarum, quæ nullo horreorum dispendio, nulla diminutione pe-
cuniæ capiantur, si pellatur lasciuia, si abdicetur ebrietas, & carnalis con-
cupiscentia castitatis legibus edometur. Si odia transeant in dilectionem,
si inimicitie conuertantur in pacem, si tranquillitas extinguat iram, si man-
suetudo remittat iniuriam, si deniq; dominorum atque seruorum tam or-
dinati sint mores, vt & illorum potestas mitior, & istorum sit disciplina deuo-
tior. Hac igitur obseruantia dilectissimi obtinebitur misericordia Dei, &
abolito peccatorum reatu, religiosè venerandum pascha celebrabitur. Quod
& Romani orbis pijsimi Imperatores sancta antiquitus obseruatione cu-
stodiunt, qui in honorem dominicæ passionis altitudinem suæ potestatis
inclinant, & constitutionum suarum seueritate mollita, multarum cul-
parum reos præcipiunt relaxari, vt in diebus, quibus mundus saluator
miseratione diuina, etiam ipsorum supernæ bonitatis imitatrix sit æ-
mulanda clementia. Imitentur igitur Christiani populi principes suos,
ad domesticam indulgentiam regis incitentur exemplis. Non enim pri-
uatas leges fas est austeriores esse quā publicas. Remittantur culpæ, vin-
cula soluantur, deleantur offensa, pereant ultiones, vt sacra festiuitas
per diuinam atque humanam benignitatem omnes lætantes, omnes ha-

Matth. 4.
Deuter. 6.

Ieiunium
uerum.

Matth. 5.

Voluntas
bona re-
muncra-
tur.

Romani
imperator-
es quādo
legum sua-
rum rela-
xant seu-
ritatem.

habeat innocentes, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Deo patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per infinita secula seculorum, Amen.

Sermo tertius de Quadragesima.

Non præsumentum de non peccandi facilitate, & de calliditate diabolicæ tentationis.

In Qua-
dragesima
uiuendum
religiosi-
us.

Conscien-
tia ut ex-
cusienda.
Ioan. 14.

Iob 7.

1. Ioan. 2.

Emper quidem nos dilectissimi sapienter & sanctè viuere de-
cet, & in id voluntates nostras actionesq; dirigere, quod diui-
næ nouimus placere iustitiæ. Sed quum ij appropinquât dies,
quos illustiores nobis salutis nostræ sacramenta fecerunt, di-
ligentiore sollicitudine corda nostra sunt mundanda, & studiosius exer-
cenda est disciplina virtutum, vt sicut ipsa mysteria quadam sui parte maio-
ra sunt, ita & nostra obseruantia superet in aliquo consuetudinem suam, &
cui festiuitas est celebranda sublimior, ipse quoque reperiatur ornator. Si
enim rationabile & quodammodò religiosum videtur, per diem festum in
vestitu nitidior prodeire, & habitu corporis hilaritatem mentis ostendere,
si ipsam quoque orationis domum propensior tunc cura & amplior cul-
tu, quantum possumus, adornamus: nonne dignum est, vt anima Christia-
na, quæ verum viuumq; Dei templum est, speciem suam prudenter exornet,
& redemptionis suæ celebratura sacramentum, omni circumspectione præ-
caueat, ne vlla eam macula iniquitatis obfuset, aut duplicis cordis ruga
dedecoret? Nam quid prodest honestatis formæ præferens cultus exterior,
si interiora hominis aliquorū sordiant contaminatione vitiorum? Omnia
igitur, quæ animi puritatem & speculum mentis obnubilant abstergenda
sedulo, & quadam elimatione radenda sunt. Scrutetur quisq; conscientiam
suam, seq; ante se statuat proprii censura iudicii. Videat si in secreto cor-
dis sui illam, quam Christus dat, inuenit pacem, si desiderium spiritus nulla
concupiscentia carnis impugnat, si humilia non spernit, si alta non appetit,
si iniquo non delectatur lucro, si immoderato rerum suarum non gaudet
augmento, si deniq; aliena felicitate non vritur, aut inimici miseria non læ-
tatur, & quum harum perturbationum nihil in se fortè repererit, sincero
disquirat examine, qualium cogitationum specie frequentetur: & vtrum
nullis vanitatum imaginibus acquiescat, vel quàm citò animum ab ijs,
quæ noxiè blandiuntur, abducatur. Nam nullis illecebris commoueri, nul-
lis cupiditatibus titillari, non est istius vitæ, quæ tota tentatio est, & qua
nimirum vincitur, qui vinci ab eadem non veretur. Superbum est enim de
non peccandi facilitate præsumere, quum hoc ipsum præsumpsisse, pecca-
tum sit, dicente beato Ioanne apostolo: Si dixerimus quia peccatum non
habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Nemo igitur di-
lectissimi se fallat, nemo se decipiat: neq; ita quisquam de cordis sui puri-
tate confidat, vt putet se nullis tentationum periculis subiaccere, quum per-
uigil ille tentator eos acrioribus pulset insidijs, quos maximè videt abstinere
à peccatis. Nam à quo dolos suos cõtineat, qui ipsum quoq; Dominum
maiestatis ausus est calliditatis suæ fraude tentare? Viderat superbiam suam
baptizati Domini Iesu humilitate calcatam, intellexerat quadraginta die-
rum

rum ieiunio omnem cupiditatem carnis exclusam, & tamen non despera-
uit de artibus suæ malitiæ spiritualis improbitas, tantumque sibi de naturæ
nostræ mutabilitate promisit, vt quem verum experiebatur hominem, præ-
sumeret posse fieri peccatorem. Si ergo ab ipso Domino & saluatore nostro
deceptionum suarum diabolus non reuocauit insidias, quanto magis fra-
gilitatem nostram impugnare præsumet, quos exinde vehementiori odio
& inuidia sæuiores persequitur, ex quo ei in baptismo renunciauimus, & ab
illa cui dominabatur, origine, in nouam creaturam diuina regeneratione
transiuimus? Vnde quia dum mortali carne circundamur, non desinit no-
bis antiquus hostis laqueos peccati vbique prætere, & tunc maximè ad-
uersus Christi membra sæuire, quando ab eis sunt celebranda sacra iora my-
steria, meritò doctrina spiritus sancti hac eruditione imbuit populū Chri-
stianum, vt ad paschale festum quadraginta dierum continentia se præpara-
ret. Cuius purificationis ratio iam nos ad obseruantiam suæ salubritatis in-
uitat, & diligentiam nobis propositæ castigationis indicit. Quanto enim
sanctius quisq; hos dies inuenietur egisse, tanto probabitur pascha Domi-
ni honorasse religiosus. In diebus igitur sanctorum ieiuniorum pietatis o-
pera, quibus semper studendum est, abundantius exequamur, misericordes
simus ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei, vt in ipsis quoque e-
leemosynarum distributionibus bonitatem patris celestis imitemur, qui
solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniu-
stos. Quamuis ergo fidelium præcipuè adiuuanda sit paupertas, etiam illi ta-
men qui nondum Euangelium receperunt, in suo labore miserandi sunt:
quia in omnibus hominibus, naturæ est diligenda communio: quæ nos eti-
am ijs benignos debet efficere, qui nobis quacunque sunt conditione sub-
iecti, maximè si eadem gratia iam renati, & eodem sanguinis Christi precio
sunt redempti. Simul enim & cum istis habemus, quod ad imaginem Dei
cõditi sumus, nec carnali origine à nobis, nec spiritali natiuitate diuisi sunt.
Eodem spiritu sanctificamur, eadem fide viuimus, ad eadem sacramenta cõ-
currimus. Non spernatur hæc vnitas, nec vilis nobis sit tanta communio,
sed hoc ipsum nos per omnia facit mitiores, quod eorum vtimur subiecti-
one, cum quibus vni Domino eadem subijcitur seruitute. Si qui ergo ho-
rum grauioribus dominos suos offendere delictis, indulgentiam nunc in
diebus reconciliationis accipiant. Auferat misratio seueritatem, & venia
deleat ultionem. Nullum custodia teneat, nullum carcer includat, quoni-
am Deus noster misericordiam suam hac conditione promisit, vt remitte-
nda sibi is nosset peccata propria, qui remisisset aliena. Dissensionum ma-
teriæ dilectissimi & inimicitiarum aculei conterantur. Cessent odia, defi-
ciant simultates, in vnitatem dilectionis omnia Christi membra conueni-
ant. Beati enim pacifici, quia filij Dei vocabuntur, nec solum filij, sed etiam
hæredes, cohæredes autem Christi, qui viuit & regnat in secula seculorum,
Amen.

Sermo quartus de Quadragesima.

Abstinendum in Quadragesima ab omnibus vitijs, & misericordiæ operibus incumbendum, atque de Manichæorum impietate.

K Præ-

Diabolus
quando a-
crius sæui-
at.

Gal. 6.

Matth. 5

Seruis ut
gratifican-
dum.

Matth. 18.

Matth. 5.

Rom. 8

Quadrage
sine sacra
tissimi ie
iunium.
2. Cor. 6

Pas
sio do
mini ut ce
lebranda.

Ieiunium
Quadrage
sine diui
nitatis insti
tutum.
2. Cor. 7

Ieiunium
Christia
num quid
sit.

2. Cor. 6

Luc. 21
Matth. 10

Radicaturus vobis dilectissimi sacratissimum maximumque ieiunium, quo aptius vtar exordio, quam vt verbis Apostoli, in quo Christus loquebatur, incipiam dicamque quod lectum est: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis? Quamuis enim nulla sint tempora, quae diuinis non sint plena muneribus, & semper nobis ad misericordiam Dei per ipsius gratiam praestetur accessus: nunc tamen omnium mentes maiori studio ad spirituales profectus moueri, & ampliori fiducia oportet animari, quando ad vniuersa pietatis officia, illius nos dei, in quo redempti sumus, recursus inuitat, vt excellens super omnia passionis dominicae sacramentum purificatis & corporibus & animis celebremus. Debeatur quidem tantis mysterijs ita incessabilis deuotio, & continuata reuerentia, vt tales permanserimus in conspectu Dei, quales nos in ipso paschali festo dignum est inueniri. Sed quia haec fortitudo paucorum est, & dum carnis fragilitate austerior obseruantia relaxatur, dumque per varias actiones vitae huius sollicitudo distenditur, necesse est de mundano puluere etiam religiosa corda sordescere: magna diuinæ institutionis salubritate prouisum est vt ad reparandam mentium puritatem quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & ieiunia casta decoquerent. Ingressuri igitur dilectissimi dies mysticos, & purificandis animis atque corporibus sacratius institutos, praecipis apostolicis obedire curemus, emundantes nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, vt castigatis colluctationibus, quae sunt inter vtramque substantiam, animus, quem sub Dei gubernaculis constitutum corporis decet esse rectorem, dominationis suae obtineat dignitatem, vt nemini dantes ullam offensionem, vituperationibus obloquentium non simus obnoxij. Digna enim ab infidelibus reprehensione carpemur, & nostro vitio linguae impię in iniuriam se religionis armabunt, si ieiunantium mores a puritate perfectae continentiae discreparint. Non enim in sola abstinentia cibi stat nostri summa ieiunij, aut fructuose corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate reuocetur, & ab obrectationibus lingua cohibeatur. Sic ergo nobis edendi est moderanda libertas, vt etiam aliae cupiditates eadem lege frenentur. Mansuetudinis & patientiae, pacis & tranquillitatis hoc tempus est, in quo exclusa omnium contaminatione vitiorum, perpetuitas nobis est obtinenda virtutum. Nunc piarum mentium fortitudo donare culpas, negligere contumelias, & obliuisci assuescat iniurias. Nunc fidelis animus per arma iustitiae a dextris se exerceat & sinistris, vt per gloriam & ignobilitatem, & per infamiam & bonam famam, securam conscientiam constantemque probitatem nec laudes inflent, nec opprobria defatigent. Religiosorum modestia non sit mœsta, sed sancta, nec inueniantur in eis vllarum murmurarum querelarum, quibus nunquam desunt sanctorum solatia gaudiorum. Non timeatur inter opera misericordiae terrenarum diminutio facultatum. Semper diues est Christiana paupertas, quia plus est quod habet quam quod non habet. Nec pauet in isto mundo indigentia laborare, cui donatum est, in omnium rerum Domino omnia possidere. Operantibus ergo quae bona sunt, non est omnino metuendum, ne eis desit facultas operandi, quum & in duobus nummis euangelicae illius viduae sit laudata deuotio, & pro calice aquae frigidae praemium habeat gratuita largitio.

Ex

Ex affectibus enim piorum benignitatis mensura taxatur, & nunquam cum miseriendi efficacia deserit, in quo misericordia ipsa non deficit. Experta est hoc vidua illa de Sarepta, quae beato Heliae in tempore famis vnius diei cibum, quem solum habebat, appoluit, & prophetae esuriem necessitati suae praeferebat, exiguam farinae & pusillum olei incunctanter expendit. Sed non defuit ei, quod fideliter erogauit, & in vasis pia effusione vacuatis, fons nouae uertutis exortus est, vt sanctis vñibus non minueretur eius substantiae plenitudo, cuius non fuerat formidata defectio. Ijs autem studijs dilectissimi, ad quae vos voluntarie confidimus praeparatos, non ambigatis diabolum, qui omnium virtutum est aduersarius, inuidere, & ad hoc vim suae malignitatis armare, vt pietati laqueos de ipsa pietate praetendat, & quos non potuerit deicere per diffidentiam, conetur superare per gloriam. Vicinum enim est rectis actionibus superbiae malum, & de proximo semper virtutibus insidiatur elatio. Quia difficile est, vt laudabiliter viuentem laus non capiat humana, nisi vt scriptum est, qui gloriatur, in Domino gloriatur. Cuius vero ille hostis nequissimus non audeat impugnare propositum, cuius non appetat violare ieiunium, quando versutias suas, sicut euangelica lectione patefactum est, nec ab ipso mundi saluatore continuit? Expauescens enim in illo quadraginta dierum noctiumque ieiunium, explorare callide voluit, vtrum hanc continentiam donatam haberet, an propriam: vt non metueret deceptionum suarum opera soluenda, si Christus eius esset conditionis, cuius & corporis. Primo itaque, dolo scrutatus est, an ipse esset substantiarum creator, qui rerum corporearum posset, in quae vellet, mutare naturas. Secundo, an sub humanae carnis specie diuinitas obumbrata tegetetur, cui facile esset peruium, si bi aera facere, & terrena per vacuum membra librare. Sed cum illi Dominus iustitiam malluisset opponere veri hominis, quam potentiam manifestare deitatis, ad hoc conuertit tertiae fraudis ingenium, vt eum, in quo diuinae potestatis signa cessauerant, dominandi cupiditate tentaret, & ad venerationem sui regna mundi pollicendo traduceret. Sed prudentiam diaboli stultam fecit sapientia Dei, vt superbus hostis hominem videns, quem aliquando superauerat, non metueret eum persequi, quem pro omnibus oportebat occidi. Huius igitur aduersarii dolos, non solum in illecebris gulae, sed etiam in proposito abstinentiae caueamus. Qui enim sciuit humano generi mortem inferre per cibum, nouit & per ipsum nocere ieiunium: & ad contrariae fraudis effectum famulis utendo Manichaeis, sicut per serpentem intulit interdicta praesumi, ita per famem suadet concessa vitari. Vtilis quidem est abstinentia, quae parco assueta victui, deliciarum cohibet appetitum. Sed vae illorum dogmati, apud quos etiam ieiunando peccatur. Damnant enim creaturarum naturam in creatoris iniuriam, & contaminari edentes adserunt ijs, quorum non Deum, sed diabolum conditorem esse definiunt, cum prorsus nulla sit substantia mala, nec ipsius mali sit vlla natura. Omnia enim bona bonus author instituit, & vnus est vniuersarum rerum creator, qui fecit caelum & terram, mare & omnia quae in eis sunt. Ex quibus quicquid homini ad cibum potumque concessum est, sanctum & mundum est in sui generis qualitate. Quod si immoderata auiditate sumatur, nimietas edaces & bibaces dedecorat, non cibi neque poculi natura contaminat. Omnia enim, sicut Apostolus ait, munda sunt mundis. Coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum, sed coinquinata sunt eorum mens & conscientia. Vos autem dilectissimi

3. Reg. 17.

Superbia
bonis operibus insi
diatur.
1. Cor. 4.
2. Cor. 10.
Matth. 4.

Diabolus
quaratione Christi
tentat.

Omnis
substantia
bona est.

Ad Tit. 1.

mi catholicae matris sancta generatio, quos in schola veritatis spiritus sanctus erudiuit, libertatem vestram congrua ratione moderamini, scientes quoniam bonum est & a licitis abstinere, & cum castigatius viuendum est, ita discernere cibos, ut usus eorum semoueat, non natura damnetur. Nulla itaque vos contagionis huius aspergat impietas, qui sua maxime obseruantia polluuntur, seruientes creaturae potius quam creatori, & luminaribus caeli stultam abstinentiam deuotes: quos nemo ambigat esse Manichaeos, qui in honorem solis ac lunae die dominico & secunda feria deprahesi fuerint ieiunare. Vno enim peruersitatis suae opere, bis impij, bis prophani sunt, qui ieiunium suum, & ad siderum cultum, & ad resurrectionis Christi instituerunt contemptum. Abdicant enim se sacramento salutis humanae, & Christum Dominum nostrum, sicut in veritate carnis nostrae denegant natum, ita mortuum verè & resurrexisse non credunt. Et ob hoc diem salutis & laetitiae nostrae sui ieiunij moerore condemnant. Cumque ad tegendam infidelitatem suam nostris audeant interesse mysterijs, ita in sacramentorum communione se temperant, ut interdum tutius lateant: ore indigno Christi corpus accipiunt, sanguinem autem redemptionis nostrae haurire omnino declinant. Quod ideo vestram volumus scire sanctitatem, ut nobis huiusmodi homines & his manifestentur indicijs, & quorum deprahensa fuerit sacrilega simulatio, notati & proditi a sanctorum societate, sacerdotali auctoritate pellantur. De talibus enim beatus Paulus apostolus Ecclesiam Dei prouide monet, dicens: Rogamus autem vos fratres, ut obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula praeter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. Huiusmodi enim Christo Domino non seruiunt, sed suo ventri, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. His ergo dilectissimi admonitionibus nostris, sufficenter instructi, sanctos Quadragesimae dies pia deuotione suscipite, & ad promerendam misericordiam Dei per opera vos misericordiae praeparate, iram extinguite, odia deponite, vnanimitatem diligite, & synceris vos humilitatis officijs inuicem praenite. Seruis, & his qui vobis subiecti sunt, cum equitate dominamini. Nullus eorum aut claustris crucietur aut vinculis: cessent vindictae, remittantur offensa, seueritas lenitate, indignatio mansuetudine, discordia pace mutetur. Omnes nos modestos, omnes placidos, omnes experiantur benignos, ut ieiunia nostra accepta sint Deo. Cui ita demum sacrificium verae abstinentiae & verae pietatis offerimus, si nos ab omni malitia contineamus. Cum inimicis autem Crucis Christi nulla consensione iungamur, ne impiorum consortio sanctitas fidelium polluat. Lux separetur a tenebris, & fugiant filios diaboli filij veritatis. In templum enim Domini, quod est Ecclesia Christi, nil contaminatum inferri, nil prophanum oportet admitti: ut omni immunditia a penetralibus cordis exclusa, sanctificetur ieiunium nostrum, & simus aeternum sancti spiritus habitaculum, qui nos a peccatorum sordibus emundatos & possidere dignetur semper & regere. Secunda igitur & quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud sanctum Petrum vigilias celebremus, qui commendati sibi gregis curam habere non desinens, custodiam nobis de suis precibus obtinebit, auxiliante Deo nobis per omnia, cui cum filio & spiritu sancto vna est deitas, vna maiestas, in secula seculorum, Amen.

Sermo

De multitudinem periculorum huius vitae & peccatis remittendis.

Postolica dilectissimi doctrina nos admonet, ut deponamus veterem hominem cum actibus suis, & de die in diem sancta conuersatione renouetur. Si enim templum Dei sumus, & metum nostrarum spiritus sanctus habitator est, dicente Apostolo: Vos estis templum Dei viui: multa nobis vigilantia laborandum est, ut cordis nostri receptaculum tanto hospite non sit indignum. Et sicut in domibus manufactis laudabili diligentia prouidetur, ut si quid aut infusione imbrium, aut turbine procellarum, vel ipsa fuerit antiquitate corruptum, in integrum cura restituatur: ita iugi oportet solitudine praecaueri, ne quid in nostris animis in compositum, ne quid inueniatur immundum. Quamuis enim aedificium nostrum sine opere sui non subsistat artificis, nec fabrica nostra possit esse incolumis, nisi ei protectio praefuerit conditoris: tamen quia rationabiles lapides sumus & viua materies, sic nos auctoris nostri extruxit manus, ut cum opifice suo etiam is, qui reparatur, operetur. Gratia igitur Dei obedientia se humana non subtrahat, nec ab illo bono, sine quo non potest bona esse deficiat. At si quid sibi impossibile aut arduum in mandatorum effectibus experitur, non in se remaneat, sed ad iubentem recurrat: qui ideo dat praecceptum, ut excitet desiderium, & praestet auxilium, dicente Propheta: Iacta in Deum cogitatum tuum, & ipse te nutriet. An forte insolenter quisquam ita superbit, & ita se illa sum, ita immaculatum esse praesumit, ut nullius iam renouationis indigeat? Fallitur prorsus ista persuasio, & nimia vanitate veterascit, quicumque inter tentationes huius vitae ab omni se vulnere credit immunem. Plena omnia periculis, plena laqueis. Incitant cupiditates, insidiantur illecebrae, blandiuntur lucra, damna deterrent, amarum sunt obloquentium lingua, nec semper veracia sunt ora laudantium. Inde sauit odium, hinc decipit mendax officium, ut facilius sit vitare discordem, quam declinare fallacem. In ipsis autem virtutibus obtinendis tam dubius modus & tam incerta discretio est, ut si quisquam inter bonorum malorumque confinia, subtilissimi discriminis potuerit seruare mensuras, difficile sit, ut bene sibi consciam probitatem obtreantium lingua non mordeat, & iniquorum euadat opprobria, cui est amica iustitia. Iam cum ad ipsas rerum temporalium varietates cogitatio humana conuertitur, quantae se opponunt caligines, quanti prauarum opinionum oboriuntur errores, ut de obiectu contrariorum sumatur materia querelarum? Nam licet omnium fidelium corda non dubitent, nullis huius mundi partibus, nullisque temporibus prouidentiam abesse diuinam, nec de stellarum potestate, quae nulla est, secularum negociorum pendere prouentus, sed aequissimo & clementissimo summi regis arbitrio cuncta disponi, quoniam sicut scriptum est: Vniuersa via Domini misericordia & veritas: tamen cum quaedam non secundum desideria nostra procedunt, & sub humani iudicii errore superior est plerumque iniqui causa quam iusti, vicinum nimis atque contiguum est, ut etiam magnanimos ista concutiant, & in aliquod illicitae causationis murmur impellant. Siquidem istis varietatibus etiam excellentissimus propheta David usque ad per-

Ephes. 4.
Colos. 3.

1. Cor. 6.

Cooperatores
dei sumus.

Psal. 54.

Vita haec
plena periculis.

Psal. 24.

Psal. 78.
ricu-

riculum se turbatum proficitur, & dicit: Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei, quia zelavi in peccatoribus, pacè peccatorum videns. Vnde quia paucorum est tam solida fortitudo, ut nulla inæqualitatum perturbatione quatiantur, & multos fidelium nō aduersa tantum, sed etiam secunda corrumpant, sanandis vulneribus, quibus humana infirmitas sauciatur, diligens est adhibenda curatio. Ideo enim de periculis, quibus mundus hic plenus est, quædam breuiter percurri, ut dicente scriptura: Quis gloriabitur castum se habere cor? aut mundum se esse à peccato? omnes sibi intelligant delictorum indulgentiā & reparationis necessariam esse medicinam. Quando autem opportuniùs dilectissimi ad remedia diuina recurrimus, quàm cum ipsa nobis sacramenta redemptionis nostræ temporum lege referuntur: quæ ut dignius celebremus, saluberrimè nos quadraginta dierum ieiunio præparemus. Non enim ij tantum, qui p mortis Christi resurrectionisq; mysterium in nouam vitam baptismo sunt regenerante venturi, sed etiam omnes populi renatorum utiliter sibi & necessariè præsidium huius sanctificationis adsumunt: illi, ut quæ nondum habent, accipiant: isti, ut accepta custodiant. Dicente nanq; Apostolo: Qui stat, videat ne cadat: nemo est tanta firmitate suffultus, ut de stabilitate sua debeat esse securus. Utamur igitur dilectissimi saluberrimi temporis venerabilibus institutis, & sollicitiore cura cordis nostri piacula tergamus. Quantumlibet enim castè & sobriè mortalis hæc vita ducatur, quodā tamen puluere terrenæ conuersationis adspersitur, & nitor mentium ad Dei imaginem conditarū nō ita à fumo totius vanitatis alienus est, ut nulla possit sorde fuscari, & non semper indigeat expoliri. Quod si etiā cautissimis animis necessarium est, quanto illis ampliùs est expetendum, qui tota ferè anni spatia aut securiùs, aut fortè negligentius transierunt? Quos charitate debita commonemus, ut non ideo sibi met blandiantur, quia nobis conscientia singulorum patere non possunt, cum oculos Dei simul vniuersa cernentes, non abdita locorum, non parietum septa secludant: nec solum ei acta & cogitata, verum & agenda & cogitanda sint cognita. Ista ergo scientia summi iudicis, iste est tremendus aspectus, cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum: cui obscura clarent, muta respondent, silentium confitetur, & sine voce mens loquitur. Nemo patientiam bonitatis Dei de peccatorum suorum impunitate contemnat, nec ideo illum æstimet non offensum, quia necdum est expertus iratum. Non sunt longæ vitæ mortalis induciæ, nec diurna est licentia insipientium voluptatum in æternarum dolorem transitura poenarum, si dum iustitiæ sententia suspenditur, poenitentia medicina non quaeritur. Confugiamus igitur ad præsentem ubiq; misericordiā Dei, & ut sanctum pascha Domini digna obseruantia celebretur, cunctorum se fidelium corda sanctificent. Mitescat sauitia, mansuescat iracundia, remittat sibi omnes culpas inuicem suas, nec exactor sit vindictæ, qui petitor est veniæ. Dicentes enim: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, durissimis nos vinculis illigamus, nisi quod profitemur impleamus. Vnde et si orationis huius sacratissimum pactum non tota sui conditione seruatum est, nunc saltem conscientia suam vnusquisq; cognoscat, & alienis ignoscendo delictis, abolitionem suorum obtineat peccatorum. Dicente nanque Domino, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester, qui in coelis est, delicta vestra: non lon-

longè est ab vnoquoq; quod poscit, cum de benignitate supplicis sententia pendeat iudicantis. Qui humanarum precum misericors & iustus auditor, æquitati suæ de nostra lenitate præscripsit, ut non haberet in eos ius seueritatis, quos non inuenisset cupidus ultionis. Clementes autem & mites animos etiam largitas decet. Nihil est enim dignius, quàm ut homo sit sui authoris imitator, & secundum modum propriae facultatis, diuini sit operis executor. Nam cum aluntur esurientes, vestiuntur nudi, fouentur infirmi, nōne auxilium Dei manus explet ministri, & benignitas serui munus est Domini? Qui cum ad effectus misericordiae suæ adiutore non egeat, ita suam omnipotentiam temperauit, ut & laboribus hominum per homines subueniret, & meritò Deo gratia referrentur de pietatis officijs, cuius opera viderentur in famulis. Propter quod ipse Dominus discipulis ait: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui est in coelis: Qui cum eodem patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Misericordia opera exercenda

Matth. 5.

Sermo sextus de Quadragesima.

Quod ieiunio corporis & animæ adiungenda sunt opera misericordiae, quæ magis ex animi affectione, quàm donorum magnitudine pensantur.

Emper quidè dilectissimi misericordia Domini plena est terra, & vnicuiq; fidelium ad colendum Deum ipsa rerum natura doctrina est, dum coelū & terra, mare & omnia quæ in eis sunt, bonitatem & omnipotentiā sui protestantur authoris, & tamulantium elementorum mirabilis pulchritudo iustā ab intellectuabili creatura gratiarū exigit actionem. Sed cum ad istos dies recurritur, quos specialius reparationis humanæ sacramenta signarunt, & qui vicino ordine atq; contiguo festum paschale præcedunt, diligentius nobis præparatio religiosæ purificationis indicitur. Quamuis enim in quolibet tempore innocens vita sit multorum, & plurimos Deo bonorum actuum consuetudo commendat, non aded tamen de conscientia integritate fidendum est, ut humanam fragilitatem inter scandala tentationesq; degentem, nihil potuisse arbitremur, quod læderet eam, incidere, cum propheta excellentissimus dicat: Quis gloriabitur castum se habere cor? aut mundum se esse à peccato? Et iterum: Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce seruo tuo. Si autem, quod experimentis probatur, talis conditio est eorum qui concupiscentijs renituntur, qui iracundia motibus reluctantur, & ipsarum quoq; cogitationum arcana castigant, ut & nunquam possint in cordibus suis non inuenire, quod reprobent, & sæpè aut fallantur occultis, aut decipiantur alienis, quæ in alijs vitia, quæ egritudines quantaque sint vulnera, quibus austerior sit adhibenda medicina, ut illius sacramenti, per quod soluuntur opera diaboli, non inueniatur alieni? Paschalis quippe festiuitatis hoc propriū est, ut tota Ecclesia remissione gaudeat peccatorum, quæ nō in eis tantū fiat, qui sacro baptismo renascantur, sed etiam in eis, quod dudū in adoptiuorū sorte numerantur. Quamuis enim principaliter nos homines faciat regenerationis ablutio, quæ tamen semper necessaria est omni-

Psal. 32.

In Quadragesima sancti ieiunium

Prover. 20
Psal. 18.

Quadragesima ab Apostolis instituta.

Ieiunio operamiseri-
cordiae
iungenda.

Luce 2.

Luce 21.

Matth. 10.

Paschae celebraturis
uita pro-
fliganda.

omnibus contra rubiginē mortalitatis quotidiana renouatio, & inter pro-
fectum gradus nullus est, qui non semper melior esse debeat, generaliter
adnitendum est, ut in die redemptionis nemo inueniatur in vitijs vetusta-
tis. Quod ergo dilectissimi in omni tempore vnumquēq; conuenit face-
re Christianum, id nunc sollicitius est & deuotius exequendum, ut aposto-
lica institutio quadraginta dierum ieiunijs impleatur, non ciborum parci-
tate tantummodo, sed priuatione maximē vitiōrū. Nam cum ad hoc castiga-
tio ista sumatur, ut carnalium desideriorum fomites subtrahantur, nullum
magis sectandum est continentiae genus, quā ut semper simus ab iniusta
voluntate sobrii, & ab inhonesta actione ieiuni. Quae deuotio non omit-
tit aegros, non secernit inualidos, quia & in languido atq; inutili corpore
potest animi integritas reperiri, si ubi fuit sedes prauitatis, ibi confirmetur
fundamenta virtutis. Et ideo infirmæ carnis ista sufficit aegritudo, quæ sa-
pē mensuram voluntarię afflictionis excedit tantum, ut mens officij sui im-
pleat partes, & quę corporea epulatione non vitur, nulla iniquitate pasca-
tur. Rationabilibus autem sanctisq; ieiunijs nulla vtilius, quā eleemosy-
narum opera copulantur, quæ vno misericordiae nomine multas laudabi-
les pietatis continent actiones, ut omnium fidelium pares animi esse possint
etiam inter impares facultates. Dilectio enim quæ simul Deo hominiquę
debetur, nullis vnquam impeditur obstaculis, ut non ei semper bene velle
sit liberum. Dicentibus quippe angelis: Gloria in excelsis Deo, & in terra
pax hominib. bonæ voluntatis, non solum virtute beneuolentię, sed etiam
pacis bono beatus efficitur, quicunque alijs quacunque miseria laboran-
tibus charitate compatitur. Latissima em sunt opera pietatis, quæ ipsa sui
varietate id veris conferunt Christianis, ut in distributione eleemosynarum
non solum diuites & abūdantes, sed etiam mediocres & pauperes, suas ha-
beant portiones: & qui largitatis sunt viribus inæquales, mentis tamen af-
fectione sint similes. Nā cum sub oculis Domini multi in gazophylacio ex-
opulencia sua multa conferrent, vidua quædam duos intulit numos, & tali
Iesu Christi testimonio meruit coronari, ut in tam paruo muneris modo,
omnium fuerit collationi condigna præferri: quia inter magna eorum do-
na, quibus multa residebant, illius quod fuit exiguum, fuit totum. Si verò
aliquis tantæ paupertatis coarctatur angustijs, ut nec ad duo æra inopi im-
partiēda sufficiat, habet in præceptis Domini, vnde impleat bonæ volun-
tatis officium. Siquidem qui sitienti pauperi calicem aquæ frigida minis-
trarit, mercedem est sui operis adepturus, tanta seruis suis Domino ad ob-
tinendum regnum suum præparante compendia, ut etiam præbitio aquæ,
cuius vsus gratuitus atq; communis est, præmio non careret. Quod ne vlla
intercluderet difficultas, de aqua frigida forma est, proposita pietatis, ne
putaret se mercede cariturum, cui de calefactione potus lignorum impen-
dium defuisset. De quo tamen calice frustra non admonet Dominus, ut in
nomine ipsius præbeatur: quia hæc, quæ p se sunt vilia, fides efficit preciosa:
& quæ ab infidelibus ministrantur, etsi fuerint sumptu magna, omni tamē
iustificatione sunt vacua. Celebraturi igitur pascha Domini dilectissimi,
ita vos sanctis exercete ieiunijs, ut ab omnibus pturbationib. liberi ad festa
sacratissima veniatis. Superbiæ spiritus, de quo sunt omnia orta peccata, hu-
militatis amore pellatur: & qui elatione tumuerant, mansuetudine miti-
gentur. Quorum verò animos aliqua exasperauit offensio, reconciliatio-
ne sibi-

sibi in vnitatem studeant redire concordia. Nemini malum pro malo
reddentes, & donantes inuicem vobis, sicut Christus donauit vobis, huma-
nas inimicitias pace delete, & si qui de subditis vestris aut claustra custo-
diæ aut vincula meruerunt, misericorditer relaxentur: ut qui quotidianæ
indulgentiæ remedijs indigemus, non difficulter peccatis ignoscamus alie-
nis. Dicentes enim ad patrem Dominum nostrum: Dimitte nobis debita
nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, certissimū est, quod
cum aliorum delictis veniam tribuimus, nobis diuinam clementiam præpa-
ramus, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Sermo septimus de Quadragesima.

De via Domini paranda, deq; fide, charita-
te & misericordia.

irtus dilectissimi & sapientia fidei Christianæ, amor Dei est
& amor proximi: nec vllō caret pietatis officio, cui studium
est colere Deum, & iuuare conseruum. Harum autem affec-
tionum duplex vnitas omni quidem est tempore exercenda,
& prouidenter augenda, sed nunc incrementis amplioribus dilatanda, &
quadraginta dierum ieiunium, quod festi paschalis est præuium, interiorē
cordis auditum illius vocis instar moueat, quæ verbis Esaiæ propheta Ioan-
nes Baptista dicebat: Parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Siue e-
nim illam partem populi cogitemus, quæ dudum certamina Euangelici a-
gonis ingressa, per spiritualis studij cursum indefinenter tendit ad palmam:
siue illam, quæ letalium conscia peccatorum, per reconciliationis auxiliū
festinat ad veniam: siue illam, quæ sancti spiritus regeneranda baptismate,
vetustate Adæ exui, & Christi cupit nouitate vestiri, aptē & vtiliter omni-
bus dicitur: Parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Quæ autem vię
Domini, quæ sit semita, eiusdem prædicatoris cohortatione discamus,
qui diuinæ gratiæ opera & dona promittens, futurarum commutationum
reuerabat effectus, addēs sententiam prophetici sermonis, & dicens: Omnis
vallis implebitur, & omnis collis & mons humiliabitur: & erunt praua in
directa, & aspera in vias planas. Vallis itaq; mansuetudinem humilium,
mons & collis elationem indicat superbiorum. Sed quia, sicut veritas dicit,
qui se humiliat exaltabitur: & qui se exaltat, humiliabitur, meritō & val-
libus adimpletio, & montibus est annunciata depressio, ut & plana nihil
offensionis, & directa nihil habeat prauitatis. Quamuis enim angusta & ar-
dua sit via, quæ ducit ad vitam, non tamen difficulter incedit, quem veri-
tas confirmat, & pietas: nec caret delectatione gradiendi, cuius iter effi-
cit virtutum petra solidum, non vitiōrum arenā succiduum. Verum ut ple-
niūs nouerimus, per cuiusmodi vias nobis sit ad promissa Dei tendendum,
audiamus David prophetam quid doceat: Vniuersa viæ Domini, miseri-
cordia & veritas. Forma igitur conuersationis fidelium ab exemplo venit
operum diuinorum, & meritō Deus imitationem sui ab eis exigit, quos ad
imaginem & similitudinem suam fecit. Cuius utiq; gloriæ dignitate nō ali-
ter potiemur, quā si in nobis misericordia inueniatur & veritas. Per quæ
enim ad saluandos saluator aduenit, per hæc ad saluātem debent prope-

Rom. 12.

Matth. 6.

Virtus fi-
dei Chri-
stianæ, cha-
ritas.

Esai. 40.

Matth. 3.

Esai. 40.

Luc. 14.

Matth. 7.

Psal. 24.

Forma ui-
uendi un-

de petenda

fidelibus

vere saluati, ut & nos misericordia Dei misericordes, & veritas faciat esse veraces. Sicut itaque per viam veritatis mens iusta, ita per viam misericordiae ambulat mens benigna. Nec tamen unquam itinera ista diuersa sunt, quasi horum bonorum singula diuersis tramitibus expectantur, & aliud sit misericordia crescere, & aliud veritate proficere. Non est misericors veritatis alienus: nec iustitia capax est veritatis extraneus: nec utraq; virtute vitur, quod non utraq; ditatur. Charitas robur fidei, fides fortitudo est charitatis. Et tunc verum nomen ac verus est fructus ambarum, cum insolubilis vtriusque manet connexio. Vbi enim non simul fuerint, simul desunt: quia inuicem

*Hec de fide
de uia accipienda
sunt.*

Galat. 5. Apostolus ait, in Christo Iesu nec circumcisio aliquid valet, neque praeputium, sed fides, quae per dilectionem operatur, uiuificat.

Hebr. 11. Matt. 22.

Leuit. 19. & 20.

Luc. 7.

Matth. 25.

Matth. 5. Deus in nobis efficit bona opera.

si bi & iuuamen & lumen sunt, donec desiderium credulitatis impleat remuneratio visionis: & incommutabiliter videatur, & ametur, quod nunc & sine fide non diligitur, & sine dilectione non creditur. Quia ergo, sicut Galat. 5. Apostolus ait, in Christo Iesu nec circumcisio aliquid valet, neque praeputium, sed fides, quae per dilectionem operatur: simul atque coniunctim & charitati studeamus & fidei. Hic est enim quidam efficacissimus geminarum alarum volatus, quo ad promerendum & videndum Deum puritas mentis attollitur, ne onere curarum carnalium deprimatur. Nam qui ait: Impossibile est placere sine fide Deo, idem ait: Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Vnde sacramentorum paschalium diuina mysteria digno suscipiuntur officio, & duo haec, in quibus omnium praepceptorum doctrina concurrunt, studiosius appetantur: quibus singuli quique fidelium, & sacrificium Deo efficiantur, & templum. Instet fides sperare, quod credit: instet charitas propitiare, quod diligit, vtrumque; amantis, vtrumque; credentis est. Et cui intelligentiae concessione subijcitur, eidem pietatis imitatione iungamur. Vox Dei est: Sancti estote, quia ego sanctus sum. Et vox Domini est: Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. Ac ne dubitemus Deo tribui, quod impenditur indigenti, dispensatores eleemosynarum quae commercia incant, audiamus, Domino dicente, quae futura sit iudicii sui forma, cum dicat ad de xteram collocandis: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Peregrinus eram, & collegistis me. Nudus eram, & cooperuistis me. Infirmus, & visitastis me. In carcere eram, & venistis ad me. Querentibus autem iustis, quando & qualiter potuerint ista deprehendere, respondens rex dicit illis: Amen amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex minimis fratribus meis, mihi fecistis. Quid hoc opere fructuosius? quid hac humanitate felicius? quae utique laude sua fraudanda non esset, si propter ipsam naturae communionem iuuando homini ab homine praerberetur: sed quia quod non ex fidei procedit fonte, ad praemia aeterna non peruenit, alia est conditio operum coelestium, alia terrenorum. Mundana beneuolentia in ijs, quos adiuuat, habet finem: Christiana pietas in suum transit auctorem, dum in ipsum dicamur benigni, quem in nobis fatemur operari, dicente Domino: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui in coelis est. Gaude igitur mens fidelium, & gloria tuam in eius gloria, qui in te operatur, agnoscens, de ipsa paschali festiuitate feruesce. Debiti enim tui est, ut ei qui pro omnibus passus est, paratus sis compati. Quoniam pia vita sanctorum nunquam aliena est crucis Christi, dum continentiae clauis desideria carnis configit,

figit, & corporeas cupiditates virtute spiritus in se habitantis interficit. Difficile est quenquam in se non habere, quod perimat. Extinguenda est iracundia, mortificanda superbia, destruenda luxuria. Radix quoque; auaritia altius persequenda, ut omnium malorum germen excidi valeat, si eorum potuerit fomes euelli. Cum autem hac indulgentia indefinenter sit animus excolendus, & utendum ita sit corpore, ut rectori suo necessarium praebeat natura inferior famulatum, nunc maxime frenis continentiae caro moderanda est, & quicquid sublimibus desideriis obuiat amputandum. Dum enim congruis purificationibus ad celebrandum pascha Domini utraque substantia praeparatur, profutura omni tempore consuetudo nutritur. Seueri in subditos imperia detumescant, cesset vindicta peccati, & rei criminum ad hos dies peruenisse se gaudeant, in quibus a sanctis pijsque; principibus etiam publicarum austeritas remittitur ultionum. Aboleantur odia, deficient simultates, pacis & beneuolentiae multiplicentur affectus, & qui potuit malitia pollui, studeat benignitate purgari. Quoniam iudicium Dei, sicut immitibus vehemens, ita erit misericordibus clemens: & detrusis in ignem gehennae propter inhumanitatem sinistris, dexteris eleemosynarum pietate laudatos, aeterna coelestis regni beatitudo suscipiet, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Quibus studiis uacandum in Quadragesima.

Sermo octauus de Quadragesima.

De vera vtriusque; naturae in Christo substantia, & quibus argumentis utranque; naturam probauerit, ac de haereticis vitandis.

Deuotionis quidem vestrae dilectissimi nouimus hunc esse feruorem, ut ieiunijs, quae Domini pascha praecurrunt, multi nostros praenuntiant hortatus. Sed quia utilitas abstinentiae non solum carnis castigationi, verum etiam mentis necessaria est puritati, obseruationem vestram sic cupimus esse perfectam, ut sicut desiderij carnis rescinditis voluptates, ita ab animi sensibus excludatis errores. Nam paschali festo, in quod omnia religionis nostrae sacramenta concurrunt, is vera & rationabili purificatione se praeparat, cuius cor nulla infidelitate polluitur. Dicente enim Apostolo: Omne quod non est ex fide, peccatum est: inutilia erunt & vana eorum ieiunia, quos illusionibus suis decipit mendacij pater, & vera Christi caro non pascit. Sicut ergo diuinis mandatis sanaeque; doctrinae toto corde famulandum est: ita omni prudentia ab impijs est sensibus abstinendum. Tunc enim mens sanctum agit atque spiritale ieiunium, cum erroris cibos, atque venena abijcit falsitatis, quae dolosus ac versutus inimicus nunc insidiosus ingerit, quando ipso venerande festiuitatis recursum omnis Ecclesia ad intelligenda salutis suae mysteria generaliter commouetur. Is enim resurrectionis Christi verus confessor & cultor est, qui & de passione eius non confunditur, & de corporea natiuitate non fallitur. Nam quidam erubescunt Euangelium crucis Christi, ut audentius euacuarent susceptum pro mundi redemptione supplicium, ipsam veram carnem in Deo negauere naturam; non intelligentes impassibilem Dei verbi

Errores carni uendi.

Roma. 14.

Ioan. 8.

Ieiunium spiritale quod sit.

atq; incommutabilem deitatem, ita inclinatam ad humanam naturam & ad eius salutem, ut & potenter propria non amitteret, & misericorditer nostra susciperet. Duplicis itaq; in Christo formae una persona est, & filius Dei idemq; filius hominis vnus est Dominus, conditionem seruilem consilio pietatis recipiens, nec legem necessitatis incurrere: quia potestate factus est humilis, potestate passibilis, ut ad destruendum peccati mortisq; dominatum & poenae capax esset substantia infirmitatis, & nihil gloriae suae perderet natura virtutis. Cum itaq; dilectissimi legentes vel audientes Euangelium, quaedam in Domino nostro Iesu Christo cognoscitis subiecta iniurijs, quaedam illustria miraculis, ita ut in eodem nunc humana appareant, nunc diuina resplendeant, nolite quicquam horum adscribere falsitati, tanquam in Christo aut sola sit humanitas aut sola diuinitas, sed vtrunq; fideliter credite, vtrunq; humiliter adore, ut in vnitatem verbi & carnis non sit vlla diuisio. Nec quia manifesta fuerunt in Iesu signa diuina, falsa videantur documenta corporea. Vera & copiosa sunt in Christo vtriusq; testimonia: natura, ad hoc ex diuini consilij altitudine concurrentia, ut verbo inuolabili non separato a carne passibili, particeps per omnia intelligatur, & deitas carnis, & caro deitatis. Mens igitur Christiana, fugax mendacij, discipula veritatis, vtere fidenter Euangelica historia, & quae fideliter & visibiliter sunt gesta per Dominum, tanquam ipsa aggregata cum apostolis, nunc spiritali intellectu, nunc corporeo discerne conspectu. Da homini, quod de muliere puer nascitur: da Deo, quod nec conceptu laeditur virginitas materna nec partu. Formam serui obuolutam pannis, iacentem in praesepe cognosce: sed annunciatam ab angelis, declaratam ab elementis, adoratam a Magis, formam Domini confitere. Humanum intellige, quod non declinauit nuptiale conuiuium: diuinum approba, quod aquam conuertit in vinum. Nostra tibi innotescat affectio, cum mortuo amico fletus impenditur: diuina potentia sentiat, cum idem post quadriduanam iam foetidus sepulturam, solo vocis imperio viuificatus erigitur. Lutum de sputo & terra fieri, corporei fuit operis, sed illinc superlitos caeci oculos illuminari, non dubium est illius fuisse virtutis, quae quod principiis naturae non dederat, ad manifestationem suae gloriae referuauit. Veri est hominis fatigationem corpoream somni releuare quiete, sed veri Dei est, vim saeuictum procellarum praeccepti increpatione compescere. Cibos esurientibus apponere, humanae benignitatis est, & socialis est animi: sed quinq; panibus & duobus piscibus quinq; millia virorum, exceptis mulieribus & paruulis, satiari, quis negare audeat opus esse deitatis? Quae operantibus secum verae carnis officijs, & se homini & hominem sibi inesse monstrabat, quae non aliter in humana natura sanari poterat originalis vulnera vetustatis, nisi de vtero virginis carne sibi adsumente Dei verbo, in vna eademq; persona simul & caro nasceretur & verbum. Hanc, dilectissimi incarnationis dominicae fidem, per quam tota Ecclesia corpus est Christi, inconcusso corde seruantes, ab omnibus haereticorum ieiunate mendacijs, & ita vobis misericordiae opera credite profutura, ita fructuose habenda continentiae puritate, si mentes vestrae nulla prauarum opinionum contaminatione forduerint. Abijcite exosa Domino mundanae argumenta scientiae, per quam nemo ad cognitionem veritatis potuit peruenire, & hoc fixum habete in animo, quod dicitis in symbolo. Credite consempiternum patri filium Dei, per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, secundum

Joan. 2.
Joan. 11.
Joan. 9.

Marc. 4.

Joan. 6.

Joan. 1.

secundum carnem quoq; in fine temporum generatum. Credite hunc corporaliter crucifixum, mortuum, suscitatum, & super altitudines caelestium dominationum eleuatum, in patris dextera constitutum, ad iudicandum viuos & mortuos in eadem carne, qua ascendit, venturum. Hoc enim vniuersis fidelibus Apostolus praedicat, dicens: Si surrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei sedens: quae sursum sunt sapite, non quae super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Habentes ergo dilectissimi tantam promissionis fiduciam, estote non solum spe, sed etiam conuersatione caelestes. Et quamuis omni tempore studendum sit sanctificationi mentis & corporis, nunc tamen in istis quadraginta dierum ieiunijs sollicitioribus vos pietatis operibus expolite, non solum in distribuendis elemosynis, quae magnum habent emendationis effectum, sed etiam in remittendis offensionibus, & peccatorum reatibus relaxandis, ut conditio, quam inter se & hominem Deus posuit, non resistat orantibus. Dicentes enim secundum doctrinam Domini: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: debemus toto corde implere quod dicimus. Tunc enim fiet, quod insequentibus postulamus, ut & in tentationes non inducamur, & a malis omnibus liberemur, per Dominum nostrum Iesum Christum saluatorem, qui cum patre & spiritu sancto viuunt & regnant in secula seculorum, Amen.

Colof. 3.

In Quadra-
gesima ma-
ior danda o-
pera pietati.

Matt. 6.

Sermo nonus de Quadragesima.

De persecutione & cruce Christi ferenda, atque de impietate Manichaei & Apollinaris.

In omnibus dilectissimi solennitatibus Christianis non igno-
ramus paschale sacramentum esse praecipuum, cui condigne
& congrue suscipiendo totius quidem nos temporis institu-
ta reformant, sed deuotione nostrae praesentes vel maxime dies
exigunt, quos illi sublimissimo diuinae misericordiae sacramento scimus
esse contiguos. In quibus merito a sanctis apostolis per doctrinam spiritus
sancti maiora sunt ordinata ieiunia, ut per commune consortium crucis Christi
etiam nos aliquid in eo, quod propter nos gessit, ageremus, sicut Apo-
stolus ait: Si compatimur, & conglorificabimur. Certa atq; segura est expe-
ctatio promissae beatitudinis, ubi est participatio diuinae passionis. Nemo
est dilectissimi, cui per conditionem temporis societas huius gloriae dene-
getur, tanquam tranquillitas pacis vacua sit occasione virtutis. Apostolus
enim praedicat, dicens: Omnes qui volunt in Christo pie viuere, persecutio-
nem patientur, & ideo nunquam deest tribulatio persecutionis, si nunquam
desit obseruantia pietatis. Dominus enim in exhortationibus suis dicit: Qui non
accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Nec dubitare debemus
hanc vocem non solum ad discipulos Christi, sed ad cunctos fideles totamq;
Ecclesiam pertinere, quae salutare suum in his qui aderant vniuersaliter
audiebat. Sicut ergo totius est corporis pie viuere: ita totius est temporis
crucem ferre, quae merito ferri vnicuique suadet, quia proprijs modis atq;
mensuris ab vnoquoque toleratur. Vnum nomen est persecutionis, sed

Quadrage-
sima ab A-
postolis in-
stituta.

Roman. 8.

2. Tim. 3.

Matth. 10.

Persecutio
priori mul-
tiplex.
Iob 9

Gal. 5

Mali cur
oderint bo-
nos.

Pis quare
maxime in
agonem
fidetur di-
abolus.

Maniche-
us.
Apollina-
ris.

Ioann. 1.

non vna causa est certaminis: & plus plerumque periculi est in insidiatore oc-
culto, quam in hoste manifesto. B. Iob alternantibus bonis ac malis mundi
huius eruditus pie veraciterque dicebat: Nonne tentatio est vita hominis su-
per terram? Quoniam non solis doloribus corporis atque supplicij anima fi-
delis impetitur, verum etiam salua incolumitate membrorum, graui morbo vr-
getur, si carnis voluptate mollitur. Sed cum caro concupiscit aduersus spiri-
tum, spiritus autem aduersus carnem, praesidio crucis Christi mens rationalis in-
struitur, nec cupiditatibus noxijs illecta consentit, quoniam continentiae
clavis & Dei timore transfigitur. In bono ergo proposito constitutis, ini-
micitiae dissimilium diabolo instigante non desunt, & facile in odia pro-
rumpunt, quorum improbi mores destabiliores, fiunt comparatione re-
ctorum. Iniquitas cum iustitia non habet pacem, temperantiam odit ebrie-
tas, falsitati nulla est cum veritate concordia, non amat superbia mansue-
rudinem, petulantia verecundiam, avaritia largitatem: & tam pertinaces ha-
bet diuersitas ista conflictus, ut etiam si exterius conquiescat, ipsa tamen pi-
orum cordium penetralia inquietare non desinat, ut verum sit, quod qui vo-
luerint in Christo pie viuere, persecutionem patientur: & verum sit, quod
omnis haec vita tentatio est. Ipsi experimentis suis unusquisque fidelis e-
doctus Christi cruce armetur, ut Christo dignus habeatur. Per istum vero
li insidiatur astutia, ut quorum peruertere non potest probitatem, subruat
fidem. In aliam enim transfertur viam quisquis a confessione veritatis ab-
ducitur, totusque eius cursus abscessio est, & tanto erit morti vicinior,
quanto fuerit a catholica fide longinquior. Quod etiam in diebus nostris
per suam patiuntur incuriam, qui de spiritu olim destructi erroris olimque
damnati veterem insaniam conceperunt, qui geminam in Christo audent
negare naturam: aut non suscepta carnis scilicet veritate, aut in carnem de-
itate conuersa, ut aut secundum Manichaeum nulla eius sit resurrectio, cu-
ius nulla est passio: aut secundum Apollinarem ipsa deitas verbi mutabilis,
ipsa sit facta passibilis. Hoc autem sentire, hoc auribus Christianae plebis
ingerere, quid aliud est, quam ipsa religionis nostrae fundamenta couellere? & quod
verus filius Dei, verus sit filius hominis, denegare? In quo solo est humani
generis restitutio, testificata per legem, promissa per prophetas, & omnibus vete-
ris testamenti significationibus nunciata, ut magnum illud & seculis omni-
bus profuturum diuinum misericordiae sacramentum, quod saepe & diu fuerat si-
gnatum, in praestituto tempore non dubitaretur impletum. Unde licet, ex
quo verbum caro factum est, ita in Christo Dei atque hominis vna persona
sit, ut in nullis actionibus fiat naturae vtriusque diuisio, studet tamen euange-
lica veritas ipsum, quem Dei filium praedicat, sapientissime filium hominis con-
fiteri, ut quamuis ea quae differuntur, alia sint humanitatis, alia deitatis, sub
nomine tamen filij hominis vtraque memorentur: ne fides Dominum
Iesum Christum natum ex Maria virgine, Deum simul atque hominem
creditura, cunctetur fateri, aut in Deo humanitatem, aut in homine de-
itatem: ut & in verbo suscepti hominis vera sit humanitas, & in carne su-
scipientis Dei vera maiestas. Haec dilectissimi per occasionem festi paschalis,
cui puritatem cordium praeparare debemus, de incarnatione verbi per-
strinxisse sufficiat: quoniam aliquoties hinc instructos vos esse meministis. Nunc
deuotionem vestram de eo, quod tempus poscit, admonco, ut sanctum ac
salu-

salubre ieiunium operibus pietatis ornetis. Et quia pro indulgentia maxi-
me laborandum est delictorum, indubitabilem vobis misericordiam pro-
mittatis, si ipsi quoque circa subditos vestros omnem offensam transtuleri-
tis ad veniam. Placidos enim atque concordantes ad tantam festiuitatem decet
Dei populos conuenire, ut seueritas ultionum, quae nunc etiam in publicis
iudicijs relaxatur, multo magis in Christianorum cordibus mitigetur. Quia
ad hoc potius intenta debet esse cura sanctorum, ne ullus algeat, ne ullus esu-
riat, ne quis inopia deficiat, ne quis morore tabescat, ne aliquem vincula ad-
strictum, ne aliquem habeat carcer inclusum. Quanta libet enim existant causa
offensionis, ab homine tamen in hominem non tam delicti magnitudo, quam
naturae est cogitanda communio, ut de iudicio, quo alterum iudicat, miseri-
cordiam Dei iudicantis obtineat. Beati enim misericordes, quoniam ipso-
rum miserebitur Deus, qui viuunt & regnant in secula seculorum, Amen.

Matt. 5.

Sermo decimus de Quadragesima.

De laude charitatis, & de offensis remittendis.

Inter omnes dilectissimi dies, quos multis modis honorabi-
les habet Christiana deuotio, nullus est excellentior festiui-
tate paschali, per quam in Ecclesia Dei vniuersarum solenni-
tatum dignitas consecratur. Siquidem etiam ipsa Domini ex-
matre generatio huic fuit impensa sacramento, nec alia fuit Dei filio causa
nascendi, quam ut cruci posset affigi. In utero enim virginis suscepta est ca-
ro mortalis: in carne mortali, completa est dispositio passionis, effectumque
est ineffabili consilio misericordiae Dei, ut esset nobis sacrificium redemptio-
nis, abolitio peccati, & ad eternam vitam initium resurgendi. Consideran-
tes autem, quid per crucem Domini adepti est vniuersitas mundi, cogno-
scimus ad celebrandum paschae diem, merito nos quadraginta dierum ie-
iunio praeparari, ut digni possimus diuinis interesse mysterijs. Non enim
sumus tantum antistites, aut secundi ordinis sacerdotes, nec solos sacra-
mentorum ministros, sed omne corpus Ecclesiae, vniuersumque fidelium nu-
merum ab omnibus contaminationibus oportet esse purgatum, ut templum Dei,
cui fundamentum est ipse fundator, in omnibus lapidibus speciosum, & in
tota sui parte sit lucidum. Nam si regum aedes & sublimiorum praetoria po-
testatum, omni ornatu rationabiliter excoluntur, ut excellentiora sint eo-
rum domicilia, quorum ampliora sunt merita: quanto opere aedificandum,
quanto est honore decorandum ipsius deitatis habitaculum? Quod licet
inchoari & perfici sine suo auctore non possit, habet tamen ab aedifican-
te donatum, ut etiam labore proprio quaerat augmentum. Viua enim rationabilisque
materies ad extruccionem templi istius adsumitur, & per spiritum gratiae, ut vo-
luntarie in vnam compagem congruat, incitatur: quae ideo dilecta, ideo
quaesita est, ut & ipsa ex non quarente quaerens, & ex non diligente dili-
gens sit, dicente beato Ioanne apostolo: Nos ergo diligamus Deum, quia
Deus prior dilexit nos. Quum igitur & omnes simul, & singuli quique fi-
delium, vnum idemque Dei templum sint, sicut perfectum hoc in vniuersis,
ita perfectum debet esse in singulis: quia etiam non eadem est membrorum om-
nium pulchritudo, nec in tanta varietate partium meritorum potest esse pari-
tas.

Solennitas
Paschalis
ceteris
praestior

Quadrage-
sima iei-
niū cur pa-
scha praee-
dat.

Ioan. 4.

Charitas
omnia fa-
cit commu-
nia.

Ioann. 8.

Rom. 12.

Matth. 9.

Sine chari-
tate nihil
profunt
virtutes
ceterae.

Ioan. 13.

1. Ioan. 4.

rilitas, communionem tamen obtinet decoris connexio charitatis. In san-
cto enim amore consortes, etiam si non eisdem utuntur gratiae beneficijs,
gaudent tamen inuicem bonis suis, & non potest ab eis extraneus esse quod
diligunt: quia incremento ditescunt proprio, qui profectu latantur alieno.
In hac dilectissimi unitate sanctorum, ubi idem amatur, idem diligitur, i-
dem que sentitur, nec superbis locus est, nec inuidis, nec avaris: & quicquid
est illud, quo aut vanitas gloriatur, aut ira saevit, aut luxuria lasciuat, non in
Christi foedere, sed in diaboli parte censetur, longeque a sedibus pietatis ex-
cluditur. Fremit itaque innocentiae aduersarius & pacis inimicus, & quia
ipse in veritate non stetit, totamque naturam suam gloriam, dum superbit, a-
misit: dolet hominem misericordia Dei reparari, & in ea bona quae ipse per-
didit, introduci. Nec mirum si peccati author probitate recte agentium cru-
ciatur, & eorum, quos deicere non potest, stabilitate torquetur, quando-
quidem etiam inter homines reperiuntur, qui opera huius malignitatis
imitentur. Multi enim, quod dolendum est, profectibus vruntur alienis, &
qui se virtutibus vacuos despici nouerunt, armantur in odium eorum, quo-
rum non sequuntur exemplum. Serui autem Dei & discipuli veritatis, etiam
dissimiles sui diligunt, & bellum vitij potius quam hominibus indicunt,
nulli malum pro malo reddentes, sed correctionem peccantium semper o-
prantes. Pulchrum enim valde est, & diuinam beneuolentiam comparandum,
sui quenque in altero meminisse, & amare propriam etiam in hoste natu-
ram. Siquidem plurimos nouimus in optimos mores transiisse de pessimis,
ex ebriosis sobrios, ex crudelibus misericordes, ex rapacibus largos, ex in-
continentibus castos, ex ferocibus factos esse tranquillos. Dicente autem
Domino: Non veni vocare iustos, sed peccatores, nulli Christiano quenquam
odisse permittitur, quia nemo nisi in remissione peccatorum saluatur, &
quos viles fecit carnalis sapientia, nescimus quam preciosos spiritualis sit fa-
ctura gratia. Sit ergo sanctus Dei populus, sit benignus: sanctus, ut declinet
prohibita: benignus, ut faciat imperata. Quamuis enim magnum sit habere
rectam fidem sanamque doctrinam, & multa laude digna sit circuncisio
gulae, lenitas mansuetudinis, puritas castitatis, nuda sunt tamen omnes si-
ne charitate virtutes, nec potest dici in qualibet morum excellentia fructu-
osum, quod non dilectionis partus ediderit. Vnde in Ioannis Euangelio
Dominus dicit, In hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si dile-
ctionem habueritis ad inuicem. Et in eiusdem Apostoli epistola legitur: Cha-
rissimi diligamus inuicem, quoniam charitas ex Deo est, & omnis qui dili-
git, ex Deo natus est, & cognoscit Deum: & qui non diligit, non nouit De-
um, quoniam Deus charitas est. Discutiant ergo se fidelium mentes, & inti-
mos sui cordis affectus vera examinatione dijudicent, ut si repositum ali-
quid in conscientijs suis de fructibus charitatis inuenerint, Deum sibi inef-
se non dubitent: & ut magis magisque tanti hospitis sint capaces, fiant per-
seueranter in misericordiae operibus ampliores. Si enim dilectio Deus est,
nullum debet habere terminum charitas, quia nullo potest claudi sine di-
uinitas. Ad exercendum igitur dilectissimi charitatis bonum quamuis om-
ne tempus sit congruum, praesentes tamen dies specialius cohortantur, ut
qui pascha Domini cupiunt cum animi & corporis sanctificatione suscipe-
re, hanc maximam gratiam conentur acquirere, qua & omnium continetur
summa virtutum, & multitudo tegitur peccatorum. Et ideo celebraturi il-
lud

lud emmens super omnia sacramentum, quo iniquitates nostras Iesu Chri-
sti sanguis aboleuit, misericordiae primitijs hostias praeparemus, & quod
nobis bonitas Dei contulit, nos quoque eis, qui in nos peccauere, praeste-
mus. In obliuionem mittantur iniuriae, supplicium iam nesciant culpae, & a
vindictae metu omnes subditorum absoluantur offensae. Neminem teneat
claustra poenalia, nec in custodijs tenebrosis tristes reorum gemitus perse-
uerent. Si quisquam tales pro aliquo delicto obnoxios tenet, peccatorem
se esse non dubitet, & ut indulgentiam ipse accipiat, gaudeat se inuenisse, cui
parcat, ut quum secundum doctrinam Dei dicimus: Dimitte nobis debita
nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, non ambigamus per
nostram orationis formam, diuinam nos obtinere clementiam. In pauperes
quoque & diuersis debilitatibus impeditos benignior nunc largitas exera-
tur, ut gratiae Deo multorum voce referantur, & ieiunijs nostris egentium
refectio suffragetur. Nulla enim deuotione fidelium magis Dominus dele-
ctatur, quam ista, quae pauperibus eius impenditur, & ubi curam misericor-
diae inuenit, ibi imaginem suae pietatis agnoscit. Non timeatur in ijs expen-
sis defectio facultatum, quoniam ipsa benignitas, magna substantia est, nec
potest largitatis deesse materies, ubi Christus & pascit & pascitur. In omni
hoc opere illa interuenit manus, quae panem frangendo auget, erogando mul-
tiplicat. Securus & hilaris sit eleemosynae distributor, quia tunc maximum
lucrum habebit, quando sibi minimum seruauerit, dicente beato aposto-
lo Paulo: Qui autem administrat semen seminanti, & panem ad manducan-
dum praestabit, & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa fru-
gum iustitiae vestrae in Christo Iesu Domino nostro.

Matth. 6.

Misericor-
dia in pau-
peres qua
grata deo.

2. Cor. 9.

Sermo undecimus de Quadragesima.

De tentationibus vitae humanae & diabolica impu-
gnatione ac remissione iniuriarum.

N omnibus quidem dilectissimi diebus atque temporibus
quaedam nobis diuinam bonitatis signa praefixa sunt, & nulla
pars anni a sacris est aliena mysterijs, ut dum nobis ubique
praesidia nostrae salutis occurrunt, inuitantem nos semper mi-
sericordiam Dei auidius expectemus. Sed quicquid illud est, quod in di-
uersis gratiae operibus & donis reparationi humanarum confertur anima-
rum, totum id nobis nunc euidentius & copiosius praesentatur, quando
non particulatim quaedam agenda, sed simul sunt omnia celebranda. Ap-
propinquante autem festiuitate paschali, adest maximum sacratissimum-
que ieiunium, quod obseruantiam sui vniuersis fidelibus sine exceptione
denunciat: quia nemo tam sanctus est, ut non sanctior, nemo tam deuotus,
ut non debeat esse deuotior. Quis enim in huius vitae constitutus incerto,
aut immunis a tentatione, aut liber inueniatur a culpa? Quis est qui nihil
virtutis sibi adijci, aut qui nihil vitij sibi optet auferri? quum & aduersa
noceant, & secunda corrumpant, nec minoris sit periculi carere desidera-
tis, quam abundare concessis. Insidiae sunt in diuitiarum amplitudine, in-
sidiae in paupertatis angustijs. Illae eleuant ad superbiam, haec incitant ad que-
relam. Tentat sanitas, tentas infirmitas, dum & illa materia est negligentiae,
& haec

Quadrage-
sime maxi-
mum & sa-
cratissimu
ieiunium.

M & haec

& hæc causa tristitia. Laqueus est in securitate, laqueus est in timore, nec interest utrum animus, qui terreno tenetur affectu, gaudijs occupetur, an curis, quum par morbus sit, vel sub vana delectatione languere, vel sub anxia sollicitudine laborare. Impletur itaq; per omnia sententia veritatis, qua dicitur angustam esse & arduam viam, quæ ducit ad vitam: & cum latitudo itineris ad mortem trahentis multis frequentetur agminibus, in salutis semitis paucorum intrantium sunt rara vestigia. Vnde autem populosior est via læua quam dextera, nisi quia ad mundana gaudia & corporalia bona, multitudo procliuvis est? Et quamuis caducum incertumq; sit, quod cupitur, libentius tamen suscipitur labor pro desiderio voluptatis, quam pro amore virtutis. Ita cum innumeri sunt, qui visibilia concupiscant, vix inveniuntur, qui temporalibus æterna preponant. Et ideo dicente beato apostolo Paulo: Quæ videntur temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt: latet quodammodo & in abscondito est virtutis via, quoniam spe salui facti sumus, & fides vera id super omnia diligit, quod nullo sensu carnis attingit. Magni est ergo opis & laboris, mobilitate cordis ab omnibus continere peccatis, & cum vndiq; innumeræ voluptatum illecebræ blandiatur, ad nulla cõtagia vigor animi relaxare. Quis picæ tagit, & non inquitur ab ea? Quis non infirmatur in carne? Quis non sordescit in pulvere? Quis postremo est tanta puritatis, ut ijs non polluat, sine quibus vita non ducitur? lubet enim per Apostolum doctrina diuina, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint, & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. Præterit enim figura mundi huius. Beata igitur mens, quæ peregrinationis suæ tempora, casta sobrietate transcurrit, & in ijs, per quæ necesse est eam ambulare, non remanet, ut hospita magis quam domina terrenorum, nec affectibus sit innexa humanis, nec promissionibus desit diuinis. Hanc autem fortitudinem dilectissimi, nulli magis quam præsentis & exiguit & conferunt dies, quibus dum obseruantia spiritalis impenditur, consuetudo in qua perseveretur acquiritur. Notum enim vobis est hoc esse tempus, quo per totum mundum sequente diabolo, acies debet Christiana configere, & si quos aut desidiosa tepidos, aut sollicitudo habuit occupatos, nunc oportet armis spiritalibus instrui, & cœlesti tuba ad ineundum certamen accendi: quoniam ille, cuius invidia mors introiit in orbem terrarum, modo præcipuo liuore vratur, modo maximo dolore cruciatur. Videt enim de omnium hominum genere, in adoptionem filiorum Dei, novos populos introduci, & per virginem Ecclesiæ fecunditatem, partus regenerationis augeri. Videt se dominationis suæ iure priuatum, à cordibus eorum, quos possidebat, expelli, eripi sibi in utroq; sexu millia senum, millia iuuenum, millia paruulorum: nec obesse cuiquam vel proprium, vel originale peccatum, ubi iustificatio non meritis retribuitur, sed sola gratiæ largitate donatur. Lapsos quoque & insidiarum suarum fraude deceptos, poenitentia lachrymis ablui, & portas misericordiæ apostolica clauere referate, ad remedia reconciliationis admitti. Sentit igitur diem dominicæ passionis instare, & se illius crucis potestate conteri, quæ in Christo ab omni debito mortis alieno, redemptio fuit mundi, non poena peccati. Ut itaq; malignitas frementis inimici nullos habeat sui liuoris effectus, ad exequenda Domini mandata, diligentior est assumenda deuotio, ut tempus, in quo omnia diuinæ misericordiæ sacramen-

Matt. 7.

1. Cor. 4.

Rom. 8.

* uanitati

Ecc. 13.

1. Cor. 7.

Beata mēs

quæ sit.

Sapient. 2.

In baptis-

mo gratis

cōfertur iu-

stificatio.

Lapsi per

poenitenti-

am instau-

rantur.

menta concurrunt, cum præparatione & animorum suscipiamus & corporum, implorantes regimen atque adiutorium Dei, ut sine quo nihil possumus facere, per ipsum omnia valeamus implere. Ideo enim datur præceptum, ut præipientis quærat auxilium. Nec se quisquam per occasionem infirmitatis excuset, quia qui præstitit velle, donat & posse, dicente beato apostolo Iacobo: Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropert, & dabitur ei. Quis fidelium nesciat quibus virtutibus studere, & quibus vitijs debeat repugnare? Quis conscientia suæ aut tam gratus, aut tam imperitus est arbiter, qui ignoret quid à se auferri, aut quid in se oporteat augeri? Nemo quippe ita rationis est alienus, qui aut conuersationis suæ non intelligat qualitatem, aut cordis sui secreta non nouerit. Non ergo per omnia sibi placeat, nec se secundum carnis oblectamenta dijudicet, sed omnem consuetudinem suam in diuinorum præceptorum lance constituat: ubi quum alia interdicanur ne fiant, alia iubeantur ut fiant, iusto se trutinabit examine, qui vitæ suæ mores ex utriusque ponderis comparatione pensauerit. Artifex enim misericordia Dei, splendidissimum in mandatis suis condidit speculum, in quo homo suæ mentis faciem inspiceret, & quam conformis imagini Dei, aut quam dissimilis esset, agnosceret, præcipue ut reiectis paululum carnalibus curis & occupationibus inquietis, saltem in diebus redemptionis & reparationis nostræ, à terrenis nos ad cœlestia conferamus. Quia verò sicut scriptum est, in multis offendimus omnes, misericordiæ primus concipiatur affectus, & aliorum in nos delictorum fiat obliuio, ut illud pijsimum pactum, cui nos in dominica oratione deuinximus, nullo vindictæ amore violemus, & dicentes: Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, non simus in remissione difficiles, quia ad nos recurrit siue cupiditas ultionis, siue indulgentia lenitatis. Magis optandum est homini, tentationum periculis semper exposito, ut suas culpas habeat punitas, quam ut plectat alienas. Quid autem conuenientius fidei Christianæ, quam ut non solum in Ecclesia, sed etiam in omnium domibus fiat remissio peccatorum? Deponantur minæ, vincula relaxentur, quibus se multo perniciosius, qui ea non soluerit, religabit. Quod enim quisque in alterum statuit, hoc in semetipso sua lege discernit. Beati verò misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus, qui in iudicijs suis & iustus est & benignus, ad hoc quosdam sub aliorum esse potestate permittens, ut sub æqua moderatione seruetur & utilitas disciplinæ, & mansuetudo clementiæ, & nemo audeat alterius delictis veniam denegare, quam pro suis optat accipere, dicente Domino: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Deponantur omnium discordiarum odiorumque certamina, nec putet se quisquam in paschali festo habiturum esse cōfortium, qui fraternam pacem redintegrare neglexerit. Apud summum enim patrem, qui non fuerit in charitate fratrum, non habebitur in numero filiorum. In distributione quoque eleemosynarum & pauperum cura pinguescant Christiana leiunia, & quod suis quisque delicijs subtrahit, debilibus impendat & egenis. Detur opera, ut omnes Deo vno ore benedicant, & qui aliquā dat portionem substantiæ suæ, intelligat se ministrum esse misericordiæ diuinæ, qui partem pauperis in manu posuit largientis, ut peccata quæ baptismi aquis aut poenitentia lachrymis abluuntur, etiam eleemosynis de-

Iacob. 1.

Præcepta Dei specu-

lum huma-

ne mentis.

Iacob. 3.

Matth. 5.

Ibidem.

Eccl. 3. leatur, dicente scriptura: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & Spiritu sancto uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

*Sermo duodecimus de Quadragesima.
De laude continentiae, & quod patientia Dei
non sit abutendum.*

Appropinquante dilectissimi solennitate paschali, sic est praerenda consuetudo ieiunij, ut nos quadraginta dierum numerus ad sanctificationem corporis & mentis exerceat. Suscepturi enim festorum omnium maximum festum, ea nos debemus obseruantia preparare, ut in cuius sumus resurrectione conresuscitati, in ipsius inueniamur passione commortui, dicente beato Paulo Apostolo: Mortui enim estis vos, & vita uestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum enim Christus apparuerit vita uestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Quae uero nobis est cum Christo participatio, nisi ut definamus esse quod fuimus? aut quae similitudo resurrectionis, nisi depositio uetustatis? Vnde qui sacramentum suae reparationis intelligit, carnis se uitijs debet exuere, & omnes sordes peccatorum abijcere, intraturus nuptiale conuiuium, splendeat ueste uirtutum. Quamuis enim benignitas sponsi cunctos ad communionem regiarum inuitet epularum, studendum tamen est uniueris uocatis, ut sacrorum ciborum munere non inueniantur indigni. Abutuntur autem quidam patientia Dei, & qui non sunt in conscientia liberi, fiunt de longa impunitate securi, cum ideo differatur ultio, ut tempus possit habere correctio. Misericordia igitur Dei nostri, quae non uult mortem peccatoris, sed tantum ut conuertatur & uiuat, non ideo quisquam tardet amplecti, quia quod meruit, non recepit. Neque enim quicquid differtur, aufertur, aut condemnatione euasit, qui indulgentiam non quaesuit. Cuius quidem implorandae non una omnibus causa est, quia multis modis multisque mensuris & peccatum a peccato, & crimen a crimine. Sed quia uniueritas fidelium ad perfectam innocentiam & ad plenam debet tendere puritatem, ut eorum confortio mereatur adscribi, de quibus dicitur: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt, omni instantia & uirtute nitendum est, ut quicquid secretum conscientiae maculat, quicquid acie mentis obscurat, diligentissimis emendationibus deleatur. Quamuis enim scriptum sit: Quis gloriabitur castum se habere cor, aut mundum se esse a peccato? non tamen desperanda est apprehensio puritatis: quae dum semper petitur, semper accipitur, nec remanet iudicio condemnandum, quod fuerit in confessione purgatum. Hoc illud est dilectissimi, quod orantes omnes filij Ecclesiae ex doctrina Domini uniformiter dicunt: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: quia nemo tam sanctus, nemo tam iustus est, qui in tempore huius uita, quae tota tentatio est, cuiuscunque peccati remissione non segeat. Circumstant undique pericula innumerabilium delictorum, & per licitos usus ad immoderatos transitur excessus, dum per curam salutis irrepit delectatio uoluptatis, & non sufficit concupiscentiae, quod potest satis esse naturae. Hinc habendi amor nunquam satandus exoritur, hinc cupiditas eminendi, quae uel stirpi suae innexa uel soboli, nunc prolem habet superbiam, nunc parentem. His autem & alijs tentationibus, quarum multiplex

plex est & infinita connexio, quae rectius uirtus quam continentia opponitur, quae nutriendis atque seruandis animi & corporis bonis, & incrementa praebet & roborat. Vnde in coelestibus Ecclesiae disciplinis, multum uirtutis adferunt diuinitus instituta ieiunia, ut dum continentiae legibus carnalis subijcitur appetitus, motus quoque interior temperetur, ut sicut corpus a cibis, ita mens ab iniquitate ieiunet. Dominus enim dicit: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Habet ergo populus Dei spirituales epulas castasque delicias, quas salubriter expetit & laudabiliter concupiscit, quoniam laudante & dicente Propheta: Gustate & uidete, quoniam suauis est Dominus: quisquis dulcedinem iustitiae & misericordiae Dei, quibus omnis prouidentia eius dispensatur, gustu cordis attigerit, & nullo unquam minuenda fastidio experimenta supernorum hauserit gaudiorum, corruptibilia & temporalia bona aeternorum admiratione despiciet, & in illo igne, quem Dei accendit charitas, concalescet: ut algore in feruorem conuerso, & in lucem nocte mutata, uno opere in animis fidelium spiritus & tenebras abigat, & peccata consumat. Vnde quia tales fructus mater uirtutum continentia parit, & ieiunantes a uitijs, ad ineffabilia oblectamenta perducit, studiosiori nunc opere dilectissimi exequamur praecipua coelestia, & quia totum paschale sacramentum, in remissionem est conditum peccatorum, quod celebrare optamus imitemur. Misericors enim & iustus Dominus, ita promittit indulgentiam suam, ut eam etiam, quibus parcat, indicat. Exponens enim, qua regula Deo patri nos uoluerit supplicare: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet uobis & pater uester, qui in coelis est, peccata uestra. Si autem non remiseritis hominibus, nec pater uester dimittet uobis peccata uestra. Iusta prorsus & benigna conditio, quae diuinam potentiam fit particeps homo, ut sententiam Dei ex suo libret arbitrio, & eo sibi iudicio obstringat Dominum, quo iudicauerit ipse conseruatum. Siue itaque circa subiectos, siue circa aequales, naturae paritas diligatur. Et quia nemo non peccat, nemo non parcat: non difficulter praestemus, quod gratulanter accepimus: ut siue largitate eleemosynarum, siue indulgentia peccatorum, quanto magis fuerimus misericordes, tanto simus perfectius innocentes, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui uiuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE

passione Domini.

De necessitate incarnationis filii Dei, de scelere & infidelitate Iudae ac inutili eius poenitentia, atque Christi potentia.

Sacratissimum dilectissimi dominicae passionis die, quam Dominus Iesus Dei filius pro humani generis salute suscepit, & sicut promissit, omnia ad se exaltatus attraxit, tam plane ac lucide Euangelicus sermo referauit, ut religio- sis & pijs cordibus non aliud sit audisse quae lecta sunt, quam

vidisse quæ gesta. Vnde cum indubitabilem obtineat auditorem sacra narratio, annitendum est nobis auxiliante Domino, ut perspicuum habeat intelligentia, quod notum fecit historia. Post illam namque humanæ præuaricationis primam & vniuersalem ruinam, ex qua per vnum hominem introiuit peccatum in hunc mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt, nemo dominationem diaboli, nemo vincula diæ captiuitatis euaderet, nec cuiquam aut reconciliatio ad veniam, aut reditus pateret ad vitam, nisi coæternus & coequalis patri Deo filius Dei, etiam hominis filius esse dignaretur, veniens quærere & saluare quod perierat: ut sicut per Adam mors, ita per Dominum nostrum Iesum Christum esset resurrectio mortuorum. Non enim quia secundum inscrutabile propositum sapientiæ Dei, nouissimis diebus verbum caro factum est, ideo salutiferæ virginis partus, extremi tantum temporis generationibus profuit, & non se etiam in præteritas refudit ætates. Omnis prorsus antiquitas colentium Deum verum, omnis numerus apud secula priora sanctorum, sacra fide vixit, & placuit: & neque patriarchis, neque prophetis, neque cuiquam omnino sanctorum, nisi in redemptione Domini nostri Iesu Christi salus & iustificatio fuit, quæ sicut expectabatur multis prophetarum oraculis signisque, promissa, ita est etiam ipso munere atque opere præsentata. Vnde nunc dilectissimi in toto ordine dominicæ passionis, non ita infirmitatem consideremus humanam, ut arbitremur illic potentiam defuisse diuinam, neque ita illam coæternam & equalem patri formam vnigeniti cogitemus, ut putemus non fuisse vera, quæ Deo videntur indigna. Prorsus utraq; natura vnus Christus, nec verbum ibi ab homine dissociatum, nec homo est dissociatus a verbo. Non est fastidita humilitas, quia nec immutata maiestas: nihil nocuit naturæ inuiolabili quod passibili oportebat inferri, totumque illud sacramentum, quod simul & humanitas consummauit & deitas, dispensatio fuit misericordiæ, & actio pietatis. Talibus enim vinculis tenebamur constricti, ut nisi per hanc operam non possemus absolui. Humilitas igitur diuinitatis, nostra prouectio est. Nos tanto redimimur precio, nos tanto curamur impendio. Quis enim ab impietate ad iustitiam, a miseria ad beatitudinem esset recursus, nisi & iustus ad impios, & beatus inclinaretur ad miseros? Non est ergo dilectissimi erubescenda crux Christi, quæ de virtute est diuini consilij, non de conditione peccati. Quamuis enim ex infirmitate nostra verè passus dominus Iesus verè sit mortuus, non tamen se ita abstinuit à gloria sua, ut inter contumelias passionis, nihil diuinæ operationis exerceret. Nam cum impius Iudas non iam ouina pelle velatus, sed lupino furore manifestus vim sceleris per speciem pacis incipiens, signum traditionis fauore omnibus telis osculo præbisset, & multitudo furibunda, quæ ad comprehendendum Dominum cum armata militum cohorte confluerat, inter faces & laternas lumen verum, tenebris obcæcata suis non cerneret, Dominus qui expectare potius turbas quam declinare delegerat, sicut Ioannes Euangelista testatur, quem quærant nec dum inuentus interrogat, illisque dicentibus, quod Iesum quærerent: Ego sum, inquit. Quod verbum illam manum ita ex ferocissimis congregatam, quasi quodam fulmineo ictu strauit atque perculit, ut omnes illi atroces, minaces atque terribiles retroacti corruerent. Vbi fuit sequitiæ conspiratio? Vbi ardor irarum? Vbi instructus armorum? Dominus dicit: Ego sum, & ad vocem eius turba prosternitur

Rom. 5.

Luc. 19.

1. Cor. 15.

Ioan. 1.

Hebr. 1.

Christus
omnium
salus.Iude
secundus.

Ioan. 18.

impiorum. Quid iam poterit maiestas eius iudicatura, cuius hoc potuit humilitas iudicanda? Veruntamen Dominus sciens, quid magis mysterio suscepto conueniret, in hac potestate non perstitit, sed persecutores suos in facultatem dispositi sceleris redire permisit. Nam si teneri noller, non utique teneretur. Sed quis hominum posset saluari, si ille se non sineret comprehendi? Nam & beatus Petrus, qui animosiore constantia Domino cohærebat, & contra violentorum impetus, feruore sanctæ charitatis exarserat, in seruum principis sacerdotum usus est gladio, & aurem viri ferocius instantis abscidit. Sed hunc zelantis apostoli pium motum progredi Dominus ultra non patitur, recondi gladium iubet, nec finit se aduersus impios manu ferroque defendi. Contra sacramentum enim erat redemptionis nostræ, ut qui mori pro omnibus venerat, capi nolle: ne dilato gloriosæ crucis triumpho, & dominatio diabolica fieret longior, & captiuitas humana diurnior. Dat ergo in se furentibus, licentiam saluendi, nec tamen etiam se talibus indignatur indicare diuinitas. Aurem serui iam ipsa sectione demortuam, & a compage viuientis corporis alienam, in sedem dehonestati capitis reuocat manus Christi, reformat quod ipse formauerat: nec tardè caro sequitur eius imperium, cuius erat ipsa figmentum. Habent ergo diuinam hæc opera virtutem. Sed quod Dominus maiestatis suæ potentiam comprimit, & vim in se persecutoris admittit, ex illa est voluntate, qua dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, cooperante in hoc ipso patre, qui filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Vna est enim patris & filij voluntas, ut est vna diuinitas, de cuius dispositionis effectu, nihil vobis gratiæ Iudæi, nihil tibi Iuda debemus. Saluationi quidem nostræ non hoc vobis voluntibus impietas vestra seruiuit, & per vos factum est, quicquid manus Dei & consilium decreuerunt fieri. Mors igitur Christi nos liberat, vos accusat. Merito soli non habetis, quod omnibus perire voluistis. Et tamen tanta est bonitas nostri redemptoris, ut etiam possitis consequi veniam, si Christum Dei filium confitendo, illam parricidalem malitiam relinquatis. Non enim Dominus in cruce frustra orauit, dicens: Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Quod remedium nec te Iuda transiret, si ad eam poenitentiam confugisses, quæ te reuocaret ad Christum, non quæ instigaret ad laqueum. Dicendo enim, peccaui tradens sanguinem iustum, in impietatis tuæ perfidia perstitisti: quia Iesum non Deum Dei filium, sed nostræ tantummodò conditionis hominem inter extremum mortis tuæ periculum credidisti. Cuius flexisses misericordiam, si eius non negasses omnipotentiam. Hæc hodiè dilectissimi pijs auribus insinuata sufficiant, ne fastidium de prolixitate subrepat. Quæ autem defunt plenitudini, quarta feria auxiliante Domino reddenda promittimus, quoniam qui dedit quod locuti sumus, dabit, sicut credimus, quod loquemur, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Matt. 26.

Mar. 14.

Luc. 22.

Ioan. 18.

Apoc. 1.

Ephes. 5.

Rom. 8.

Act. 4.

Matt. 27.

Iudas non

credidit

Christum

Deum.

*Sermo secundus de passione Domini.**De conuersione latronis & signis factis in morte
Christi ad confusionem Iudæorum.*

Exis

Xigit fides dilectissimi, ut partē sermonis, quam de Domini passione promissimus, eodem auxiliante reddamus, in quo nos orationibus vestris non ambigimus adiuuari. Ad commune enim pertinet lucrum, si potueritis me habere deuotum: quia vestra impenditur ædificationi, quicquid nostræ tribuitur facultati. Post illud ergo impium Iudæ detestandumque commercium, quo ab eo, Iudæis persequentibus, mundi redemptor est traditus, post illas sacrilegas illusiones inter quas vsq; ad locum pœnæ, eius mansuetudo producta est: crucifixi sunt cum eo, statutis vtrinq; patibulis, latrones duo, quorum vnus vsq; ad id temporis par similisq; consorti, insidiator viarum, & saluti hominū semper infestus, vsq; ad crucem reus, sit Christi repente confessor, & inter illos acerrimos corporis animiq; cruciatus, quos simul & instantia & difficultas mortis augebat, mira conuersione mutatus: Memento, inquit, Luc. 13. Latronis mei Domine, dum veneris in regnum tuum. Quæ istam fidem exhortatio in cruce conuersio. prius acta miracula, cessauerat tunc languentium curatio, cæcorum illuminatio, viuificatio mortuorum, ea ipsa, quæ mox erant gerenda, non aderat, & tamen Dominum confitetur & regem, quæ videt supplicij sui esse confortem. Inde ergo oriebatur hoc donum, vnde accepit fides ipsa responsum. Luc. 23. Aut enim ei Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Excedit humanam conditionē ista promissio, nec tā de ligno crucis, quā de throno æditur potestatis. Ab illa altitudine præmiū fidei datur, in qua chirographum humanæ transgressionis aboletur, quia se à forma serui, Dei forma non dirimit: dum etiam inter ipsa supplicia proprietatem vnitatemq; suā seruauit, & deitas inuiolabilis, & natura passibilis. Adijcitur ad confirmationem spei nostræ, totius attestatio naturæ. Emittente spiritum Christo, omnia elementa tremuerunt. Denso tenebris splendor solis obductus, extraordinariæ nocti subdidit diem: stabilitatem suam terra profundis concussionibus labefactata non tenuit, & petrarum firmitas, confRACTA soliditate dissiluit. Velum templi, quo priorum mysteria vltius non erant obumbranda, discissum est, & multorum sanctorum corporibus excitatis, ad præmuniendam resurrectionis fidem monumenta patuerunt. In vos ergo Iudæi cœlum & terra sententiam tulit, vobis sol seruitutem suam diemque subtraxit, vobis famulatum suum elementorum ordines denegauerunt, & recedente à legibus suis ministerio creaturæ, vestra obsecratio, vestra est significata confusio. Vobis enim dicentibus: Sanguis eius super nos, & super filios nostros, meritò hoc retributum est, ut quod vestri generis impia perdidit portio, assequatur hoc fidelis gentium plenitudo. Nos ergo dilectissimi, quibus Dominus noster Iesus Christus crucifixus, nō scandalum neq; stultitia, sed dei virtus est Deiq; sapientia, nos in quā spiritale semen Abraham, non in prole seruitutis geniti, sed in familia libertatis renati, pro quibus in manu forti & brachio excelso de oppressione Aegyptiæ dominationis eductis, verus & immaculatus agnus, immolatus est Christus: amplectamur salutaris pascuæ mirabile sacramentū, & ad eius imaginem, qui deformitati nostræ conformis factus est, reformemur. Erigamur ad eum, qui puluere abiectiois nostræ, corpus fecit gloriæ suæ, & ut resurrectionis eius mereamur esse consortes, humilitati & patientiæ ipsius per omnia congruamus. Magni nominis militiā, magnæ professionis suscepimus disciplinā. Secū-

tores,

tores Christi discedere à regia non licet via, sed dignum est tēporalibus nō occupari ad æterna tendentes. Et quia precioso sanguine Christi redempti sumus, glorificemus & portemus Deum in corpore nostro, ut ad ea quæ fi- i. Cor. 6. delibus præparata sunt, peruenire mereamur, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Sermo tertius de Passione Domini.

De gemina Christi natura, Iudæ desperatione, Petri trepidatione & conuersione, ac Iudæorum sceleris & punitione.

Inter omnia dilectissimi opera misericordiæ Dei, quæ ab initio salutis sunt impensa mortalium, nihil est mirabilius, nihilque sublimius, quā quod pro mūdo crucifixus est Christus. Huic enim sacramento vniuersa præcedētium seculorum mysteria seruerunt, & quicquid hostiarum differentiis in prophetis signis & legalibus institutis, sacra dispensatione variatum est, hoc prænucliauit dispositum, hoc promisit implendum: ut nunc imaginibus figurisque sanctis hoc profiti credere iam effectū, quod antea profuit credidisse faciendum. In omnibus igitur dilectissimi, quæ ad Domini nostri Iesu Christi pertinent passionem, hoc catholica fides tradit, hoc exigit, ut in redemptorem nostrum duas nouerimus conuenisse naturas, & manentibus proprietatibus suis, tantam factam vnitatem vtriusque substantiæ, ut ab illo tempore quo sicut humani generis causa poscebat, in beatæ virginis utero verbum caro factum est, nec Deum illum sine hoc, quod homo est, nec hominem sine hoc liceat cogitare, quod Deus est. Exprimit quidem sub distinctis actionibus veritatem suam vtraque natura, sed neutra se ab alterius connexionē disungit. Nihil ibi ab inuicem vacat, tota est in maiestate humilitas, tota in humilitate maiestas, nec infert vnitatis confusio, nec dirimit proprietatis vnitatem. Aliud est passibile, aliud inuiolabile, & tamen eiusdem est contumelia, cuius & gloria. Ipse est in infirmitate, qui & in virtute, idem mortis capax, & idem est victor mortis. Suscepit ergo totum hominem Deus, & ita se illi, atque illum sibi misericordiæ & potestatis ratione conseruit, ut vtraq; alteri natura inesset, & neutra in alteram à sua proprietate transiret. Sed quia dispensatio sacramenti, ad reparationem nostram ante seculum æterna dispositi, nec sine humana infirmitate, nec sine diuina erat consummanda virtute: agit vtraque forma cum alterius cōmunionē, quod proprium est: verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente, quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Aliud ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, hoc naturam nostri generis non relinquit. Veruntamen etiam ipsa receptio passionum, non ita est nostræ affectioni humilitatis exposita, ut à potentia sit diuinitatis abiuncta. Quicquid Domino illusionis & contumeliæ, quicquid vexationis & pœnæ intulit furor impiorum, non de necessitate toleratum est, sed de voluntate susceptum. Venit enim filius hominis quærere & saluare quod perierat, & sic ad omnium redemptionem utebatur malitiā persequētium, ut in mortis eius resurrectionisque sacramento etiam interfectores sui possent salui esse si crederent. Vnde scelestior omnibus Iudæ & infeliciores extitisti,

N quæ

D. LEONIS PAPAE

quem non poenitentia reuocauit ad Dominum, sed desperatio traxit ad laqueum. Expectasses consummationem criminis tui, & donec sanguis Christi pro omnibus funderetur peccatoribus, informis leti suspendium distulisses: cumq; conscientiam tuam tot Domini miracula, tot dona torquerent, illa saltem te à præcipitio tuo sacramenta reuocassent, quæ in paschali coena iam de perfidia tua signo diuinæ scientiæ detectus, acceperas. Cur de
Matth. 26. eius bonitate diffidis, quæ te à corporis & sanguinis sui communione non repulit? qui tibi ad comprehendendum se cum turbis & armatorum cohorte uenienti, pacis osculum non negauit? Sed homo inconuertibilis, spiritus vadens & non reuertens, cordis tui secutus es rabiem, & stāte diabolo à dexteris tuis, iniquitatem, quam in sanctorum omnium armaueras caput, in tuum verticem retorxisti, ut quia facinus tuum omnem mensuram ultionis exceperat, te haberet impietas tua iudicem, te pateretur tua poena carnificem. Cum igitur esset Deus in Christo mundum reconcilians sibi, & creatoris sui imaginem reformandam creator ipse gestaret, peractis miraculis operum diuinorum, quæ propheticus olim spiritus gerenda prædixerat: Tūc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum audient, tunc saliet claudus ut ceruus, & plana erit lingua mutorum: sciens Iesus tempus adesse gloriose passionis implendæ: Tristis est, inquit, anima mea usq; ad mortem. Et iterum: Pater si fieri potest, transeat à me calix iste. Quibus verbis quandam formidinem profitentibus, nostræ infirmitatis affectus participando curabat, & poenalis experientiæ metum subeundo pellebat. In nobis ergo Dominus nostro pauore trepidabat, ut susceptione nostræ infirmitatis indueret, & nostram inconstantiam suæ virtutis soliditate vestiret. Venerat enim in hunc mundum diues atque misericors negociator cæli, & commutatione mirabili inierat commercium salutare, nostra accipiens & sua tribuens, pro contumelijs honorem, pro doloribus salutem, pro morte dans vitam, & cui ad exterminationem persequentium poterant plusquam duodecim millia angelicarum seruire legionum, malebat nostram recipere formidinem, quam suam exercere potestatem. Quantum autem vniuersis fidelibus hac humilitate collatum sit, primus beatissimus apostolus Petrus expertus est, qui cum illum instantis scuitiæ vehementior procella turbasset, ad reparationem vigoris celeri mutatione conuersus est, sumens de exemplo remedium, ut tremefactum repente membrum rediret ad sui capitis firmitatem. Non enim posset domino seruus, & magistro maior esse discipulus, qui humanæ trepidationem fragilitatis non vinceret, nisi victor mortis antè timuisset. Respexit ergo Dominus Petrum, & inter calumnias sacerdotum, inter falsitates testium, inter cædentium & conspuentium iniurias constitutus, illis turbatum discipulum conuenit oculis, quibus eū præuiderat esse turbandum, & in illum conuersa est veritatis inspectio, ubi erat cordis faciendæ correctio, quasi quædam illi vox Domini insonaret, ac diceret: Quid habes Petre? quid in tuam conscientiam recedis? ad me conuere, in me confide, me sequere: meæ passionis hoc tempus est, nondū tui venit hora supplicij. Quid metuis, quod etiā ipse superabis? Non te confundat infirmitas, quam recepi. Ego de tuo fui trepidus, tu de meo esto securus.
Matth. 27. Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum & seniores populi aduersum Iesum, ut eū morti traderent. Hoc mane Iudæi non ortus vobis lucis contigit, sed occasus, nec vestris oculis solitus dies prodijt,

SERMO III. DE PASSIONE DOM.

dijs, sed impijs mentibus nox tetra cæcitatibus incubuit. Hoc mane vobis templum & altaria diruit, legem & prophetas ademit, regnum & sacerdotium sustulit, in luctum æternum omnia festa conuertit. Inistis enim inlaqueum cruentumque consilium, tauri pingues, vituli multi, frementes bestię, canes rabidi, ut morti authorem vitę & Dominum glorię traderetis, & tanquam extenuanda esset furoris vestri immanitas, si eius sententia, qui provinciæ vestrę præsidebat, vteremini, vinctum Iesum ad Pilati iudicium deduxistis, ut clamoribus improbis trepido cognitore superato, interfectore hominum eligeretis ad veniam, & saluatorem mundi peteretis ad poenam. Post hanc damnationem Christi, qua excusata est Pilati prædis ignauia magis quam potestas, qui lotis manibus, & ore polluto ipsdem labijs Iesum misit ad crucem, quibus eum pronunciauerat innocentem, multas illusiones Domino, sacerdotalibus seruiens oculis, licentię popularis ingessit, & in mansuetudinem eius, qui hoc sponte tolerabat, furens turba sciuuit. Sed quia multum est dilectissimi, ut omnia hodiernus sermo percurrat, in quartam feriam, qua lectio dominicę passionis iterabitur, residua differantur. Præstabit enim Dominus orantibus nobis, ut ipsius dono, quod promittimus, impleamus, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo quartus de passione Domini.
De significatione latronum & crucis mysterio prædicto.

Expectationi vestrę dilectissimi quod debetur, Domino largiente reddendum est promeritis orationibus vestris, ut nos ad soluendum faciat idoneos, qui vos ad exigendum fecit intentos. Loquentes enim proximè de passione Domini usque ad Euangelicę historię venimus locum, in quo Pilatus impijs Iudæorum clamoribus, ut Iesus crucifigeretur, celsisse narratur. Peractis itaque omnibus, quæ diuinitas fieri carnis velamine temperata permisit, Iesus Christus filius Dei cruci, quam etiam ipse gestarat, adfixus est, duobus latronibus, vno ad dexteram ipsius, alio ad sinistram, similiter crucifixis, ut etiam in ipsa patibuli specie monstraretur illa, quæ in iudicio ipsius omnium hominum est faciendæ discretio, cum & saluandorum figuram fides credentis latronis exprimeret, & dammandorum formam blasphemantis impietas prænotaret. Passio igitur Christi, salutis nostrę continet sacramentum, & de instrumento, quod iniquitas Iudæorum parauit ad poenam, potentia redemptoris gradum nobis fecit ad gloriam. Quam Dominus Iesus ita ad omnium hominum suscepit salutem, ut inter clauos, quibus ligno tenebatur adfixus, pro interfectores suis paternæ clementiæ supplicaret & diceret: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Principes autem sacerdotum, quibus indulgentiam saluator petebat, supplicium crucis irrisorum aculeis asperabant, & in quem manibus amplius scuire non poterant, linguarum tela iaciebant, dicentes: Alios saluos fecit, seipsum nō potest saluum facere. Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. De quo erroris fonte Iudæi, de quo inuidiæ lacu, talium blasphemiarum venena potastis? Quis vobis magister, tradidit, quę doctrina persuasit, quod illum regem Israel, illum

Dei filium credere deberetis, qui se crucifigi non sineret, aut à confixione clauorum liberum excuteret? Non hoc vobis legis mysteria, non paschalis obseruantia sacramenta, nec vnquam vlla prophetarum ora cecinerūt. Sed illud verè abundè; legistis, quod ad detestabile vestri sceleris impietatem, & ad volūtariam Domini pertinet passionem. Ipse enim per Esaiam loquitur: Dorsum meum ad flagella dedi, maxillas meas ad palmas: faciem autem meam non auerti à confusione sputorum. Ipse per Dauid: Dederunt, inquit, in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Et iterum: Circumderunt me canes multi, consilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Ipsi verò confiderauerunt & inspexerunt me, diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. Et ne sceleris tantum vestri videatur ordo prædictus, nulla autem potentia prænuntiata crucifixi, non quidem legistis, Dominus descendit de cruce, sed legistis: Dominus regnauit à ligno. Crux ergo Christi, sacramentum veri & prænuntiati habet altaris, vbi per hostiam salutarem, naturæ humanæ celebraretur oblatio. Ibi sanguis immaculati agni, antiquæ præuaricationis pacta delebat: ibi tota diabolica dominatio nis cōterebatur aduersitas, & de elatione superbiæ, victrix humilitas triumphabat: cum tam velox esset fidei effectus, vt de crucifixis cum Christo latronibus, qui in Christū filium Dei credidit, paradisum iustificatus intrauerit. Quis tanti muneris explicet sacramentum? Quis potentiam tam miræ commutationis enarret? Exiguo temporis puncto, longorum scelerum reatus aboletur, inter luctantis animæ dura tormenta hærens patibulo transiit ad Christum, & cui propria impietas intulit poenam, Christi gratia dat coronam. Hinc iam degustato aceto, quod illa dabat vinea, quæ ab authoris sui plantatione degenerans, conuersa fuerat in amaritudinem vitis alienæ, Dominus, Consummatum est, ait: Hoc est, completa sunt scriptura. Non est ampliùs, quod insaniam populi furentis expectem, nihil minus pertuli, quàm me passurum esse prædixi. Peracta sunt mysteria infirmitatis, promantur documenta virtutis. Inclinato itaque capite emisit spiritum, & in corpus die tertio suscitandum, quietem placidi soporis admisit. Cui sacramento cum se vitæ author impenderet, & ad tantam diuinæ maiestatis inclinationem totius mundi compago quateretur, cum facinus impium, omnis sui confusione creatura damnaret, & manifestam in reos sententiā ipsa elementa proferret, quis vobis animus Iudæi, quæ conscientia fuit: quando & iudiciū vos vniuersitatis vrgebat, & reuocari ad se consummato scelere impietas vestra non poterat? Qualis confusio vos operuit? quæ cor vestrum poena suscepit? Cum igitur dilectissimi tanta sit misericordia Dei, vt etiam de tali populo multos per fidem iustificare dignatus sit, & nos sub veteris quondam ignorantia profunda nocte pereuntes, in patriarcharum societatem, & in sortem electi generis adoptarit: ad altitudinem spei nostræ non segniter, neq; cum torpore curramus, sed prudenter atque fideliter cogitantes, de quali captiuitate, & quàm misera seruitute, quo precio redempti, & quo brachio sumus e ducti, glorificemus Deum in corpore nostro, vt habitare eum in nobis, ex ipsa conuersationis nostræ probitate monstre mus. Et quia nihil est in omniū virtutum dignitate præstātius, quàm pietas misericordiæ & puritas castitatis: his nos præsidij specialius instruamus, vt charitatis opere, & nitore pudicitia, tanquam duabus eleuati alis, de terrenis

his mereamur esse cœlestes. Quo desiderio quisquis gratia Dei adiutus impletur, & de profectu suo non in se, sed in Domino gloriatur, hic legitime honorat paschale sacramentum, huius limina vastator angelus sanguine agni & signo crucis prænotata, non intrat. Is plagas Aegyptias non pauescit, & iisdem aquis hostes relinquit extinctos, quibus est ipse saluatus. Amplectamur itaq; dilectissimi, purificatis mentibus atque corporibus, salutis nostræ mirabile sacramentum, & ab omni fermento malitiæ veteris emundati, pascha Domini cum digna obseruatione celebremus, vt regente nos spiritu sancto, à charitate Christi nullis tentationibus separemur, qui in sanguine suo pacificans omnia, & in altitudinem paternæ gloriæ se recepit, & humilitatem sibi seruientium non reliquit, cui est honor & gloria in secula, Amen.

Sermo quintus de passione Domini.

Quod necesse fuerit Christum esse Deum & hominem, & de poenitentia Iudæ.

Reator & dominus omnium rerū Christus, post inusitatum sacre virginis partum, post adorata Magorum confessione conabula, & post multiplicem doctrinam cœlestis eloquij, & variarum curationum medelas, imperio verbi potentis effectas, dispensationem omnium sacramentorum omniumq; virtutum, salutifera passione consummat. Christianæ igitur spei dilectissimi vera ratio & principalis causa crux Christi est: quæ licet Iudæis sit scandalum, gentibus autem stultitia, nobis tamen Dei virtus est, Dei que sapientia. Vnde summum hoc & potentissimum diuinæ misericordiæ sacramentum semper quidem in cordibus nostris, cum tota sui dignitate retinendum est, sed nunc viuaciorem animi sensum, & puriorem exigit mentis intuitum, quando nobis non solum recursum temporis, sed etiam textum Evangelicæ lectionis, omne opus nostræ salutis ingeritur. Nihil ergo apud nos loci cogitationes habeant impiorum, nec integritatem sanæ intelligentiæ, aut Iudaica offensio, aut gentilis corrumpat irrissio: vt quod non solum pro nobis humiliter, sed etiam sublimiter gestum est, aut secundum hominem impossibile, aut secundum Deum videatur indignum. Vtrunq; autem recipi, vtrunque conuenit credi, quia nemo hominum potest, nisi in vtroque saluari. Iustus enim & misericors Deus non sic iniuria suæ voluntatis est usus, vt ad reparationem nostram, solam potentiam benignitatis exaceret: sed quia consequens fuerat, vt homo faciens peccatū seruus esset peccati, sic medicina ægris, sic reconciliatio reis, sic redemptio est impensa captiuis, vt condemnationis iustæ sententiā iusto liberatoris opere solueretur. Nā si pro peccatoribus sola se opponeret deitas, non tā ratio diabolū vinceret, q̄ potestas. Et rursum, si causam lapsorū sola ageret natura mortaliū, non erueretur à conditione, quæ libera non esset à genere. Vnde oportuit in vnum dominum nostrum Iesum Christum, & diuinam & humanā conuenire substantiam, vt mortalitati nostræ per verbum carnem factum, & origo noui hominis subueniret & passio. Cum igitur in Christo Iesu Iudæorū duritia, quæ sunt diuina, gentiliū cecitas quæ sunt humana contem-

Spes nostra crux Christi.

Ioan. 8.

nat, illis aduersus gloriam Domini calumniantibus, istis contra humilitatem superbientibus, nos Dei filium, & in suis virtutibus, & in nostris infirmitatibus adoramus. Nec erubescimus crucem Christi, & inter contradicentium linguas, nec de morte ipsius, nec de resurrectione dubitamus. Quoniam quod superbos ad infidelitatem trahit, hoc nos ad vitam dirigit: & quod apud illos est materia confusionis, hoc apud nos est causa pietatis. Admonitis igitur discipulis Dominus, ut contra vim tentationis instantis vigilantis oratione certarent, ipse patri supplicans, ait: Pater si possibile est, transeat a me calix iste. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Prima petitio infirmitatis est, secunda virtutis. Illud optauit ex nostro, hoc elegit in proprio. Nec enim aequalis patri filius omnia esse possibilia Deo nesciebat, aut ad suscipiendum crucem sine sua in hunc mundum descenderat voluntate, ut hanc diuersarum affectionum compugnantiam perturbata quodammodo ratione pateretur. Sed ut susipientis susceptusque naturae esset manifesta distinctio, quod erat hominis diuinam desiderauit potentiam, quod erat Dei, ad causam respexit humanam. Superiori igitur voluntati voluntas cessit inferior, & cito demonstratum est, quid posset a trepidante orari, & quid non debeat a medente concedi. Quia enim nos quid oremus, sicut oportet, nescimus, & utile nobis est, ne fiat plerumque quod volumus: Deus iustus & bonus, quando ea quae nocitura sunt, petuntur, negando miseretur. Voluntatis ergo nostrae correctionem Dominus cum trina oratione firmasset, grauatis adhuc mœrore discipulis: Dormite iam, inquit, & requiescite. Ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus hinc. Ecce appropinquauit, qui me tradet. Inter ipsa autem verba Domini, qui praedicti fuerant, irruerunt, & cum gladijs & fustibus comprehensura Christum turba confluit, ducem sequens Iudam Iscariot: qui priuilegio perfidiae obtinuerat in facinore principatum. Huic ne criminis causam aliqua praerberet offensus, nulla est negata dignatio. Sed illius spiritu inflammatus exarsit, cui ministerium sponte praebuit, & qualem habuit mentem, talem inuenit & praesidem. Merito, sicut & propheta praedixerat: Oratio eius facta est in peccatum: quoniam consummato scelere, tam peruersa impij conuersio fuit, ut etiam poenitentia peccaret. Admittit ergo in se filius Dei impias manus, & quod sequentium furore agitur, patienti potestate compleuit. Hoc enim erat illud magnae pietatis sacramentum, quod Christus confectabatur iniurijs: quas si aperta potentia & manifesta virtute propelleret, diuina tantum exercebat, non humana curaret. In omnibus autem, quae illa popularis & sacerdotalis insania contumeliose & procaciter inferebat, nostrae diluebantur maculae, nostrae expiabantur offensa: quia natura, quae in nobis victa semper fuerat atque captiua, in illo innocens patiebatur & libera, ut ad auferendum peccatum mundi, ille agnus se hostiam offerret, quem & omnibus corporalibus substantia iungeret, & ab omnibus spiritalibus origo discerneret. Haec hodie dilectissimi auribus vestris insinuata sufficiant. Caetera in quartam feriam differantur, auxiliante Domino orationibus vestris, qui praestare dignabitur, ut quod promittimus, impleamus, Amen.

Sermo

Sermo sextus de passione Domini.

Quomodo Christus ductus sit ad Caipham, & de diruptione vestimentorum eius, & quomodo Christus ad se omnia traxerit.

Passionis nostrae memores dilectissimi, sanctitati vestrae reddimus, quod debemus ad futuram sperantes gratiam Dei, ut inde nobis proueniat deuotio, unde est incitata promissio. Comprehensus Christus Dominus a turbis, quas principes sacerdotum & doctores legis armauerant, ut implemet dispensationem, cohibet potestatem, & beatum apostolum Petrum humana aduersum irruentes animositate commotum, gladio abstinere praecipit. Superfluum enim erat, ut qui nolebat praesidio angelicarum legionum iuari, vellet se unius discipuli oppositione defendi. Perpetrauerit licet turba ferox quod voluit, & de sceleris sui exultarit affectu, maior tamen comprehensi virtus, quam comprehendentium fuit. Iudaeorum enim caecitas nihil obtinuit, nisi ut sua impietate se perderet. Christi vero patientia hoc egit, ut omnes sua passione saluaret. Perducto autem Iesu ad Caipham principem sacerdotum, quo scribae & omnis sacerdotalis ordo conuenerat, falsa aduersus Dominum testimonia querebantur. Sed inter inconditas & dissonas voces hoc Iesus mirabiliter elegerat, ut taceret. Caiphe autem dicenti: Adiuro te per Deum viuum, ut dicas nobis, si tu es Christus filius Dei: ita veraci & prouida auctoritate respondit, ut ipsidem verbis, & infidelium conscientias caderet, & credentium corda firmaret, ad omnem interrogationem eius referens, Tu dixisti: addensque, quod sequitur: Veruntamen dico vobis, a modo videbitis filium hominis sedentem a dextris Dei, & venientem in nubibus caeli. Caiphas autem ad exaggerandam auditi sermonis inuidiam, scidit vestimenta sua, & nesciens quid hac significaret insania, sacerdotali se honore priuauit. Vbi est Caipha rationale pectoris tui? ubi est continentiae cingulum? ubi superhumeralis virtutum? Mystico illo sacramentoque amictu ipse te spolijs, & proprijs manibus pontificalia indumenta discerpis, oblitus praeccepti illius, quod legeras de principe sacerdotum: De capite suo cidarim non deponet, & vestimenta sua non dirumpet. Tu vero, a quo iam alienabatur haec dignitas, ipse tibi es executor opprobrij, & ad manifestandum finem veteris instituti, pertinet eadem diruptio sacerdotij. Hinc iam dilectissimi, inter multiplicatas illusiones nocte transacta, victum Iesum Pilato praesidi tradiderunt. Principes enim sacerdotum & seniores populi, hoc consilio rem gerebant, ut ab actione sceleris sui viderentur immunes, subtrahentes opera manuum, & exerentes tela linguarum, nolentes interficere, & clamantes crucifige crucifige. Quid hac specie religionis iniustius? quid hac clementiae simulatione crudelius? Qua lege Iudaei, quod vobis non licet facere, licet velle? qua ratione, quod corpora polluit, corda non laedit? Contaminari occisione eius metuitis, cuius super vos & super filios vestros fundi sanguinem postulastis. Si non totum facinus vestra impietas peragit, permittite praesidem iudicare quod sentit. Sed vos etiam in ipsum graues atque violenti, in id eum declinare non finitis, a quo ipsi mendaciter abstinetis. Peccauerit Pilatus faciendo quod noluit, in vestra tamen

conscientiam confluit, quicquid furor vester extorsit. Talis etiam illi vestra obseruantia fuit, ubi precium, quod vobis Christi venditor reportauit, mitti in gazophylacium noluitis, cauentes scilicet, ne sacros loculos pecunia cruenta pollueret. Cuius cordis est ista simulatio? Sacerdotum conscientia capit, quod templi arca non recipit. Refutatur illius sanguinis taxatio, cuius non timetur effusio. Quantislibet ita vos fallacia circumtegatis umbraculis, initum est cum traditore commercium, quo iustum sanguinem, sicut non licuit comparari, ita debuit non effundi. Seditio si igitur clamoribus Iudeorum sedente Pilato in loco, cui nomen est Golgata, crucifigitur Christus per lignum, erigitur lapsus in ligno, & gustu fellis & aceti diluitur esca peccati. Merito priusquam traderetur, dixerat Dominus: Cum exaltatus fuero, omnia ad me traham, id est, totam causam humani generis ad se traxerit, & olim perditam in integrum reuocabo naturam. In me omnis infirmitas abolebitur, in me omnis plaga sanabitur. Exaltatum autem Iesum ad se traxisse omnia, non solum nostrae substantiae passione, sed etiam totius mundi commutatione monstratum est. Pendente enim in patibulo creatore, vniuersa creatura congemit, & crucis clauos omnia simul elementa senserunt. Nihil ab illo supplicio liberum fuit. Hoc in communionem sui & terram traxit & coelum, hoc petras rupit, monumenta aperuit, inferna reuerauit, & densarum horrore tenebrarum, radios solis abscondit. Debebat hoc testimonium suo mundus auctori, ut in occasu conditoris sui, vellent vniuersa finire. Sed patientia Dei seruat rebus atque temporibus ordinem suum, nosque in illum potius vocat affectum, ut eorum salutem petamus, quorum crimen horremus. Tanto igitur precio, tanto sacramento eruti de potestate tenebrarum, & ab antiquae captiuitatis vinculis absoluti, date operam dilectissimi, ut integritatem mentium vestrarum, nulla diabolus arte corrumpat. Quicquid nobis contra Christianam fidem ingeritur, quicquid contra mandata Dei suadet, de illius deceptionibus venit: qui nos innumeris dolis ab aeterna vita conatur euertere, captando quasdam occasiones infirmitatis humanae, per quas incautas negligentesque animas in laqueos iterum suae mortis inducat. Omnes ergo per aquam & spiritum sanctum renati, recolant, cui renunciauerint, & qua professione iugum a se tyrannicae dominationis excusserint, nec in secundis quisquam nec in aduersis ad mortiferum diaboli currat auxilium. Ille enim medax est ab initio, & in sola viget arte fallendi, ut humanam ignorantiam falsae scientiae ostentatione decipiat, sitque eorum nunc malignus impulsor, quorum post futurum est improbus accusator. Anni vitae nostrae & actionum temporalium qualitates, nec in natura elementorum, nec in stellarum effectibus, sed in summi & veri Dei potestate consistunt, cuius auxilium & misericordiam, in omnibus quae obtinere cupimus, implorare debemus. Sicut enim illo quod absit, offenso nihil est, quod nobis valeat suffragari, ita eodem propicio, nulla nobis nocebit aduersitas. Quoniam si pro nobis Deus, quis contra nos? qui filio suo proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum? quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo septimus de passione Domini.

Cur

Cur Christus mori voluerit in festo Paschae, & de traditione Iudae, & oratione Christi.

Cio quidem dilectissimi, paschale festum tam sublimis esse mysterij, ut non solum humilitatis meae tenuissimum sensum, sed etiam magnorum ingeniorum superet facultatem. Sed non ita mihi diuini operis consideranda est magnitudo, ut vel diffida vel erubescam de seruitute quam debeo, cum sacramentum salutis humanae non liceat tacere, etiam si nequeat explicari. Auxiliantibus etiam orationibus vestris ad futuram credimus gratiam Dei, quae inspirationis suae rore sterilitatem nostri cordis abstergat, ut linguae pastoralis officio, quae sancti gregis auribus sint utilia proferantur. Dicente enim Domino bonorum omnium largitore: Aperi os tuum, & ego adimplebo illud, audemus eidem verbis prophetis dicere: Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam. Incipientes igitur dilectissimi Euangelicam de passione Domini historiam retractare, diuino intelligimus dispositum fuisse consilio, ut sacrilegi Iudeorum principes, & impij sacerdotes, qui saluendi in Christum occasiones saepe quaesuerant, non nisi in solennitate paschali, exercebatur furoris sui acciperet potestatem. Oportebat enim ut manifesto implerentur effectum, quae diu fuerant figurato promissa mysterio, ut ouem significatiuam ouis vera remoueret, & ut vno expleretur sacrificio variarum differentia victimarum. Nam omnia illa quae de immolatione agni diuinitus per Moysen fuerant praestituta, Christum prophetarant, & Christi occisionem proprie nunciant. Ut ergo umbram cederent corpori, & cessarent imagines sub praesentia veritatis antiqua obseruantia nouo tollitur sacramento, hostia in hostiam transit, sanguinem sanguis excludit, & legalis festiuitas dum mutatur, impletur. Vnde cum scribas & seniores populi ad impietatis concilium pontifices congregarent, omniumque animos sacerdotum cura admittendi in Iesum sceleris occupasset, ipsi se doctores legis lege priuarunt, & spontaneo defectu ritus sibi patrios abstulerunt. Incipiente enim festiuitate paschali, qui ornare templum, mundare vasa, victimas providere, & legitimis purificationibus sacrationem diligentiam adhibere debuerant, paricidalis odij furore concepto ad vnum opus vacant, & in vnum facinus simili crudelitate coniurant. Quid assecuturi supplicio innocentiae, condemnatione iustitiae, nisi ut & noua mysteria non apprehenderent, & antiqua violarent? Prouidentibus ergo principibus, ne in die festo tumultus oriretur, non deuotioni sed facinori studebatur, nec religioni seruiebat haec cura, sed crimini. Diligentes enim pontifices & solliciti sacerdotes, seditiones turbarum fieri in praecipua solennitate metuebant, non ut populus non peccaret, sed ne Christus euaderet. At Iesus consilij sui certus, & in opere paternae dispositionis intrepidus, vetus testamentum consummabat, & nouum pascha condebat. Discumbentibus enim secum discipulis ad edendam mysticam coenam, cum in Caiphae atrio tractaretur, quomodo Christus posset occidi: ille corporis & sanguinis sui ordinans sacramentum, docebat qualis Deo hostia deberet offerri, nec ab hoc quidem mysterio traditore submoto, ut ostenderetur nulla iniuria exasperatus, qui in voluntaria erat impietate perstiturus. Ipse enim sibi fuit materia ruinae & causa perfidiae, sequens diabolus ducem, & nolens Christum habere rectorem. Di-

Psal. 80

Psal. 50

Christus
cur in pas-
chate pas-
sus.

In Eucharis-
tia ueri-
tas corpo-
ris Christi

Iudas quo-
que Chri-
sti corpus
accepit.

O cens

Matt. 16. cens itaque Dominus: Amen dico vobis, quod vnus vestrum me traditurus est, notam sibi traditoris ac proditoris conscientiam monstrauit: nō aspera nec aperta impium increpatione cōfundens, sed leni ac tacita admonitione conueniens, vt facilius corrigeret poenitudo, quē nulla deformasset abiectio. Cur infelix Iuda, tanta benignitate non vteris? Ecce parcat ausibus tuis Dominus, & nulli te, nisi tibi indicat Christus, nec nomen tuum, nec persona detegitur, sed veritatis & misericordiae verbo, cordis tui tantum arcana tanguntur. Non apostolici ordinis honor, non sacramentorum tibi communio denegatur. Redi in integrum, & deposito furore resipisce. Clementia inuitat, salus pulsat, ad vitam vita te reuocat. Ecce immaculati & innocentes condiscipuli tui ad significationem facinoris expauescunt, & omnes sibi, non ædito impietatis authore, formidant. Contristati enim sunt, non de conscientiae reatu, sed de humana mutabilitatis incerto, timētes ne minus verum esset, quod in se quisque nouerat, quā quod ipsa veritas praeuidebat. Tu autem in hac trepidatione sanctorum abuteris Domini patientia, & abscondi te tua credis audacia. Addis impudentiam sceleri, nec signo euidentiore terreris. Cumq; se à cibo alij, in quo iudiciū Dominus posuerat, continerent, tu manum non retrahis à paropside, quia animā non auertis à crimine. Secutum est itaq; dilectissimi, sicut Ioannes Euangelista narrauit, vt cum traditori suo Dominus manifestius designando, panē porrexisset intinctum, totum Iudam diabolus occuparet, & quem malignis cogitationibus obligarat, iam ipso impietatis opere possideret. Corpore enim tantum cum coenantibus recumbebat, mēte autem sacerdotum inuidiam, testiū falsitatem, & furorē imperitiae plebis armabat. Deniq; videns Dominus, cui flagitio Iudas esset intentus, Quod facis, inquit, fac citius. Vox hāc nō iubentis est, sed sinentis, nec trepidi, sed parati, qui habēs omnium temporum potestatem, ostendit se moram nō facere traditori, & sic ad redēptionem mundi paternam exequi voluntatem, vt facinus, quod à persequentibus parabatur, nec impelleret, nec timeret. Postquā igitur Iudas persuasus à diabolo, discessit à Christo, seq; à corpore apostolicā vnitis abscidit, nullo Dominus pauore turbatus, sed de sola redimendorum salute sollicitus, omne temporis spatium, quod à persequentium vacabat incurso, mysticis sermonibus sacrataeque doctrinae, sicut Ioannis Euangelio declaratur, impendit, eleuans ad cœlum oculos, & pro vniuersa Ecclesia supplicans patri, vt omnes quos dedisset, daturusque esset filio pater, vnum fierent, & in gloria redemptoris indiuidui permanerent, adiciens postremo illam orationem, qua ait: Pater si fieri potest, transeat à me calix iste. Vbi non existimandum est, quod Dominus Iesus passionem & mortem, cuius iam discipulis sacramenta tradiderat, voluerit declinare, cum ipse beatum apostolum Petrum, deuota fide & charitate feruentem, vt aduersum persecutores gladio vetet, dicens: Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? certumq; sit, quod & Dominus ipse testatus est dicens: Sic enim Deus dilexit mundum, vt filium suum daret vnigenitum, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam: & quod de ipso ait apostolus Paulus: Christus nos dilexit, & tradidit semetipsum pro nobis hostiam Deo in odorem suauitatis. In saluandis enim hominibus per crucem Christi, communis voluntas erat patris & filij, communeq; consiliū, nec vlla poterat ratione turbari, qd' ante æterna secula, & misericorditer erat dispositum.

positum, & incommutabiliter præfinitum. Qui ergo verum totumq; hominem adsumpsit, veros & corporis sensus & animi suscepit affectus. Nec quia omnia in illo plena erant sacramentis, plena miraculis, ideo aut falsis lachrymis fleuit, aut mendaci esurie sumpsit cibū, aut simulato sopore dormiuit. In nostra humilitate contemptus, in nostra moestitudine contristatus, in nostro est dolore crucifixus. Passionem enim mortalitatis nostrae ob hoc virtus recepit, vt vinceret, quod Isaias apertissime prophetauit, dicens: Hic peccata nostra portat, & pro nobis dolet, & nos putauimus illum esse in dolore & plaga & vexatione. Ipse autem vulneratus est propter peccata nostra, & infirmatus est propter facinora nostra, & liuore eius sanati sumus. Cum itaque dilectissimi Dei filius dicit: Pater si fieri potest, transeat à me calix iste, nostrae vtitur voce naturae, & causam fragilitatis & trepidationis agit humanae: vt in ijs quae toleranda sunt, & patientia roboretur, & formido pellatur. Denique cessans hoc ipsum petere excusato quodammodo nostrae infirmitatis metu, in quo nobis remanere non expedit, in alium affectum transit, & dicit: Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et iterū: Si non potest, inquit, calix iste transire à me nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Hāc vox capitis, salus est totius corporis, hāc vox omnes fideles instruit, omnes confessores accendit, omnes martyres coronauit. Nam quis mundi odia, quis tentationum turbines, quis posset persecutorum superare terrores, nisi Christus in omnibus & pro omnibus patiens, patri diceret: Fiat voluntas tua? Discant igitur hanc vocem omnes Ecclesiae filij, magno precio redempti, gratis iustificati: & cum aduersitas violentae alicuius tentationis incubuerit, praesidio potentissimae rationis vtantur, vt superato tremore formidinis, accipiant tolerantiam passionis. Hinc iam dilectissimi ad perstringendum ordinem dominicae passionis sermo est dirigendus, quem ne vos cumulo prolixitatis oneremus, in quartam sabbati, diuiso communi labore differamus. Aderit precantibus nobis gratia Dei, quae mihi soluedi debiti tribuat facultatem, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo octauus de Passione Domini.

De peccato Pilati ac Iudeorum, mysterio quoq; & gloria crucis, & de Simone Cyrenaeo.

Eccursis dilectissimi sermone proximo ijs, quae comprehensio-nem Domini praecesserunt, superest nunc, vt auxiliante Dei gratia, de ipso iam passionis ordine, sicut promissimus, differamus. Nam cum verbis sacrae orationis suae Dominus declarasset, verissime sibi atque plenissime & humanam & diuinam inesse naturam, ostendens vnde esset quod pati noller, & vnde quod vellet, depulsa trepidatione infirmitatis, & confirmata magnanimitate virtutis, redijt in sententia suae dispositionis aeternae, & saeuienti diabolo per ministeria Iudeorum, formam serui nihil peccati habentis obiecit, vt per eum ageretur omnium causa, in quo solo erat omnium natura sine culpa. Irruerunt ergo in lumen verum filij tenebrarum, & vtentes faculis atq; laternis, non euaserunt infidelitatis suae noctem, quia non intellexerunt lucis authorem. Occupat paratū teneri, & trahunt volentem trahi: qui si vellet obniti, nihil quidem in iniuriā eius

ei^{us} impiæ manus possent, sed mundi redemptio differretur, & nullum saluaret illæsus, qui pro omnium salute erat moriturus. Sinens igitur inferri sibi, quicquid sacerdotum instinctu furor popularis audebat, ad Annā Cai-phæ socerum, ac deinde ad Caiphā ex Annæ transmissione perducitur, & post insanas calumniantium voces, post commentitias subornatorū testium falsitates, ad examen Pilati Pontificum delegatione transfertur. Qui diuino iure neglecto, clamantes se regem non habere, nisi Cæsare, tanquam
Matt. 17. Romanis deuoti legibus, omne iudicium potestati * præsidis reseruassent, experierunt executorem magis scuitiæ, quam arbitrum causæ. Offerebant enim Iesum duris nexibus vinctum, colaphis & alapis frequentibus cæsum, sputis oblitum, clamoribus prædamnatum: vt inter tot præiudicia, quem omnes vellent perire, non auderet Pilatus absolvere. Denique nec in accusato eum reperisse culpam, nec in sententia sua tenuisse constantiam docet ipsa cognitio: in qua iudex, quem innocentem pronunciat, damnat, addicens iniquo populo sanguinem iusti, à quo abstinendum sibi, & intel-
Pilati scelus & iudicium. lectu proprio senserat, & somnio vxoris nouerat. Nec purgant contaminatum animum manus lotæ, nec in aspersis aqua digitis expiatur, quod famulante impia mente committitur. Excessit quidem Pilati culpam facinus ludæorum, qui illum nomine Cæsaris territum, & inuidiosis vocibus increpatum, ad effectum sui sceleris impulerunt: sed nec ipse euasit reatum, qui cooperatus seditionis, reliquit iudicium proprium, & in crimen transiit alienum. Quod ergo Pilatus dilectissimi, implacabilis populi victus infania, multis Iesum dehonestari ludibrijs, & immodicis vexari permisit iniurijs, quodq; eum flagellis cæsum, spinis coronatum, & amictu irrisoriæ vestis indutum, persequentium ostendit aspectui, mitigandos proculdubio inimicorum animos existimauit, vt exaturatis inuidiæ odijs, non vltra iam crederent persequendum, quem tot modis intuebantur afflictum. Sed cum inardesceret ira clamantium, vt Barabbam indulgentia relaxaret, & Ie-
Matt. 27. sum crucis poena susciperet, cum consono fremitu diceretur à turbis: Sanguis eius super nos & super filios nostros, obtinuerunt iniqui in damnationem suam, quod pertinaciter exigebant: quorum dētes, sicut Propheta attestatus est, arma erāt & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Frustrā em̄ à crucifigendo maiestatis Domino manus proprias continebant, in quem letalia vœcum spicula, & venenata verborum tela iaciebant. Vobis vobis falsi ludæi & sacrilegi principes populi, totum facinoris istius pondus incumbit, & licet immanitas sceleris & præsidem obligarit & milites, omnis tamen facti summa vos arguit: & quicquid in supplicio Christi, vel Pilati peccauit iudiciū, vel cohortis obsequium, hoc vos facit humani generis odio digniores: quia vestri furoris impulsu, nec illis innocentes esse licuit, quibus iniquitas vestra non placuit. Traditus itaq; Dominus scruentium voluntati, ad irrisiōem regiæ dignitatis, supplicij sui iussus est esse gestator, vt impleretur quod Esaias propheta præiuderat, dicēs: Ecce natus est puer, & datus est nobis filius, cuius imperium super humeros eius. Cum ergo Dominus lignum portaret crucis, quod in sceptrum sibi conuerteret potestatis, erat quidem hoc apud impiorum oculos grande ludibrium, sed manifestabatur fidelibus grande mysterium: quia gloriosissimus diaboli victor, & inimicarum virtutum potentissimus debellator, pulchra specie, triumphi sui portabat trophæum, & inuictę patientiæ humeris signum salu-

lutis adorandum regnis omnibus inferebat, tanquam & tunc ipsa operis sui imagine omnes imitatores suos confirmaret, & diceret: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Euntibus autem cum Iesu turbis ad locum poenæ, Simō quidam Cyrenæus inuentus est, in quem lignum crucis transferretur à Domino, vt etiā tali facto præsignaretur gentium fides, quibus crux Christi non cōfusio erat futura, sed gloria. Non ergo fortuitum, sed figuratum & mysticum fuit, vt ludæis in Christū læuientibus, ad compatiendum ei peregrinus occurreret, dicēte Apostolo: Si compatimur, & conregnabimus: vt sacratissimo saluatoris opprobrio, non Hebræus quisquam nec Israelita, sed alienigena subderetur. Per hanc em̄ translationem, à circuncisione ad præputium, à filijs carnalibus ad filios spirituales, immaculati agni propitiatio, & omnium sacramentorum plenitudo transibat. Siquidem pascha nostrum, vt ait Apostolus, immolatus est Christus, qui se nouum & verum reconciliationis sacrificium offerēs patri, non in templo, cuius iam erat finita reuerentia, nec intra septa ciuitatis, ob meritum sui sceleris diruendæ, sed foris & extra castra crucifixus est, vt veterum victimarum cessante mysterio, noua hostia nouo imponeretur altari: & crux Christi, non templi esset ara, sed mundi. Exaltato igitur dilectissimi per crucem Christo, non illa tantum species aspectui mentis occurrat, quæ fuit in oculis impiorum, quibus per Moysen dictum est: Et erit pēdēs vita tua ante oculos tuos, & timebis diē ac noctē, & non credes vitæ tuæ. Isti em̄ nihil in crucifixo Domino præter facinus suum cogitare potuerunt, habentes timorem, non quo fides vera iustificatur, sed quo conscientia iniqua torquetur. Noster verò intellectus, quem spiritus veritatis illuminat, gloriam crucis cœlo terraq; radiantem puro ac libero corde suscipiat, & interiore acie videat, quale sit, quod Dominus cum de passionis suæ loqueretur instantia, dixit: Venit hora, vt clarificetur fili^{us} hominis. Et infra: Nūc, inquit, turbata est anima mea, & quid dicam? Pater, salua me ex hac hora. Sed propterea veni in hanc horam. Pater, clarifica filium tuum. Et cum vox patris venisset è cœlo, dicens: Et clarificaui, & iterum clarificabo: respondens Iesus circumstantibus, dixit: Non propter me vox hæc facta est, sed propter vos. Nunc iudicium mundi est, nunc princeps huius mundi eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. O admirabilis potentia crucis! O ineffabilis gloria passionis, in qua & tribunal Domini, & iudicium mundi, & potestas est crucifixi. Traxisti enim Domine omnia ad te, & cum expandisses tota diē manus tuas ad populum non credentem & contradicentem tibi, confitendæ maiestatis tuæ sensum totus mundus accepit. Traxisti Domine omnia ad te, cum in execrationem ludæici sceleris, vnam protulerunt omnia elementa sententiam, cum obicuratis luminaribus cœli, & conuerso in noctem diē, terra quoque motibus quateretur insolitis, vniuersaq; creatura impiorum se vlui negaret. Traxisti Domine omnia ad te, quoniam scisso templi velo, sancta sanctorum ab indignis pontificibus recesserunt, vt figura in veritatem, prophetia in manifestationem, & lex in Euangelium verteretur. Traxisti Domine omnia ad te, vt quod in vno ludææ templo obumbratis significationibus tegebatur, pleno apertoque sacramento, vniuersarum vbiq; nationum deuotio celebraret. Nunc enim & ordo clarior Leuitarum, & dignitas amplior seniorum, & sacratior est vinctio sacerdotum: quia crux tua omnium
Christus crucifixus ut omnia ad se traxerit.
Esa. 65.
Rom. 10.
Crux Christi quanti efficacior.

fons benedictionū, omnium est causa gratiarum, per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Nunc etiā carnalium sacrificiorum varietate cessante, omnes differentias hostiarū, vna corporis & sanguinis tui implet oblatio, quoniam tu es verus agnus Dei, qui tollis peccata mundi, & ita in te vniuersa perficis mysteria, vt sicut vnū est pro omni victima sacrificium, ita vnum de omni gente sit regnum. Confitemur igitur dilectissimi, quod beatus magister gentium Paulus apostolus gloriosa voce confessus est, dicens: Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Hinc enim mirabilior est erga nos misericordia Dei, quod non pro iustis neq; pro sanctis, sed pro iniquis & impijs Christus mortuus est, & cum mortis aculeum recipere non posset natura deitatis, suscepit tamen nascendo ex nobis, quod posset offerre pro nobis, Olim enim morti nostrae mortis suae potentiam minabatur, dicens per Osee prophetam: Omors, ero mors tua, & ero mortuus tuus inferne. Leges enim inferni moriendo subiit, sed resurgendo dissoluit, & ita perpetuitatem mortis incidit, vt eam de eternitate faceret temporalem. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Fiat itaque dilectissimi, quod apostolus Paulus ait: vt qui viuunt, iam non sibi viuunt, sed ei qui pro omnibus mortuus est & resurrexit. Et quia vetera transierunt, & facta sunt omnia noua, nemo in carnalis vitae vetustate remaneat, sed omnes de die in diem proficiendo, per pietatis augmenta renouentur. Quantumlibet enim quisque iustificatus sit, habet tamē, dum in hac vita est, quo probatior esse possit & melior. Qui autem non proficit, deficit, & qui nihil acquirit, non nihil perdit. Currendum enim nobis est fidei gressib; misericordiae opibus, amore iustitiae, vt diem redemptionis nostrae spiritualiter celebrantes, non in fermento veteris malitiae & nequitiae, sed in azymis synceritatis & veritatis, resurrectionis Christi mereamur esse participes, qui cum patre & spiritu sancto viuunt & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo nonus de passione Domini.

Passio Christi variis prophetarum oraculis & figuris praedicta, & de diaboli ruina, ac auaritiae morbo, Petriq; negatione.

Sacramentū dilectissimi dñicae passionis in salutē generis humani, ante tempora aeterna dispositū, & per multas significationes omnibus retrō seculis nunciatum, non adhuc expectamus manifestandum, sed iam adoramus impletum, concurrentibus ad eruditionem nostram & nouis testimonijs & antiquis, dum quod prophetica cecinit tuba, Euangelica pandit historia, & sicut scriptū est: Abyssus abyssum inuocat in vocē cataraclarū tuarū. Quoniam ad enarrandum gloriam gratiae Dei, paribus sibi vocibus vtriusq; testamenti altitudo respondet: & quod erat sub velamine figurarum profundum, sit reuelata luce perspicuum. Si enim inter illa miracula saluatoris, quae sub populorum gerebantur aspectu, pauci veritatis praesentiam sentiebant, ipsiq; discipuli voluntaria Domini passione turbati, non euaserunt

ican.

scandalum crucis sine tentatione formidinis, vnde fides nostra intelligentiam sumeret, vnde constantia robur acciperet, nisi quae facta cognoscimus praedicta legeremus? Peracto igitur dilectissimi saluatoris triumpho, & consummatis dispensationibus, quas omnia veteris testamenti eloquia nuntiarent, luceat carnalis ludaeus, sed spiritalis gaudeat Christianus, & festiuitas quae illis conuersa est in noctem, nobis coruscet in lucem, quoniam crux Christi eadem est & credentium gloria, & non credentium poena. Quamuis enim persequentium furor nihil aliud in Dominum maiestatis operatus est, quam atrocem crudelitatem & immitte supplicium: redemptis tamen hac Domini passione, verior iustiorq; latandi est ratio, quam dolendi. Fuerit tunc discipulorum excusabilis pavor, nec dissidentiae culpam apostolicus moeror inciderit, quando concurrentibus ad vnum scelus ludaeis ludaeorumq; principibus, superbus taurorum pinguum tumor & proterua vitulorum petulantia seuebat, quādo sub oculis ouium, pastoris iusti sanguinem frementium bestiarum rabies expetebat, quando denique etiam ipse qui pati venerat, de nostrae naturae communione dicebat: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Nunc autem postquam susceptione infirmitatis potentia est clarificata virtutis, nulla fidelium moestitudine paschalis est obscuranda solēnitās, nec cum tristitia nobis gestorum ordo recolendus est, cum ita Dominus vsus sit malitia ludaeorum, vt de intentione facinoris, voluntas sit impleta miserationis. Si autem in exitu Israel de Aegypto, agni sanguinis fuit restitutio libertatis, & sacratissima est facta festiuitas, quae per hostiam pecudis, iram auerteret vastatoris: quanta populis Christianis concipienda sunt gaudia, pro quib; omnipotens pater filio suo vni-genito non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, vt in occisione Christi, pascha esset verum & singulare sacrificiū, quo non ex dominatione Pharaonis vnus populus, sed ex diaboli captiuitate, totus mundus eruitur? Hoc igitur illud est dilectissimi sacramentū, cui ab initio omnia sunt famulata mysteria. Nunc sanguis iusti Abel, mortē summi pastoris eloquitur, & in parricidio ludaeorū, Cain interfecto fratri agnoscitur. Nūc diluuiū & Noe arca manifestat, quid sit renouationis in baptismo, & quid sit salutis in ligno. Nūc Abraham gentiū pater promissos acquirit heredes, & in semine eius, nō germē carnis, sed fidei propago benedicitur. Nūc ad praenunciātū festis omnib; festū, sacer nouorū mēis enituit, vt in quo accepit mundus exordiū, in eodē haberet Christiana creatura principiū. Quāuis igitur furentes ludaei fecerunt in Dñm Iesum quaecūq; voluerint, & suscepti hominis veritatē nullis eorū ausibus potestas diuina subtraxerit: patiētia tamē Dñi, consilij sui manus impleuit, & pertinacia sacrilegae crudelitatis profecit operi saluatoris, quod non scribae, non pharisaei, nec summi intellexere pontifices. Si enim cognouissent, nunquā gloriā Dñm crucifixissent. Nec itaq; ipse diabolus intellexit, quod sauiendo in Christū, suū destrueret principatū: qui antiquae fraudis iura non perderet, si se à Domini sanguine contineret. Sed malitia nocendi auidus, dum irruit, ruit, dum capit, captus est, dum persequitur mortalē, incidit in saluatorem. Inuenit sanē in illo molimine, imprudentis audaciae dignum cooperatorē, dignūque confortē: cum impius Iudas maluit minister esse diaboli quā apostolus Christi, quem non timoris perturbatione deseruit, se pecuniae cupiditate distraxit. Videte dilectissimi & prudenter inspicite, quae germina, & quales fructus de

Pavor discipulorum excusabilis.

Matt. 26.

Roman. 8.

Genes. 4.

Genes. 6.

Genes. 7.

Genes. 22.

Roman. 8.

xemiculit

1. Cor. 2.

*Auaritia quam per-
nitiosa.*
Tim. 6.
de avaritiæ stirpe nascantur, quàm meritò Apostolus radicem omniū ma-
lorum esse definiuit: quia nullum peccatum sine cupiditate committitur,
& omnis appetitus illicitus, istius auiditatis est morbus. Amori pecuniæ, vi-
lis est omnis affectio, & anima lucris cupida, etiam pro exiguo perire non
metuit, nullumq; est in illo corde iustitiæ vestigium, in quo sibi avaritia fe-
cit habitaculum. Hoc perfidus Iudas inebriatus veneno, dum sitit lucrum,
peruenit ad laqueum, & tam stultè impius fuit, vt triginta argenteis & do-
minum venderet & magistrum. Cùm autem se ad excipiendum iniquitatis
iudicium, Dei filius præbuisset, beatus apostolus Petrus, cuius fides ea deuo-
tione feruebat, vt & Domino compati paratus esset & commori, ancilla sa-
cerdotis calumniante perterritus, ex infirmitate periculum negationis in-
currit: ob hoc, sicut apparet, hæsitare permissus, vt in Ecclesiæ principe re-
medium poenitentiae conderetur, & nemo auderet de sua virtute confidere,
quando mutabilitatis periculum nec beatus Petrus potuisset euadere. Do-
minus aut Iesus, qui intra pontificale consiliū solo corpore tenebatur, trepi-
dationem discipuli foris positi, diuino vidit intuitu, & pauentis animum
mox vt respexit, erexit, & in fletus poenitudinis incitauit. Foelices sancte
apostole lachrymæ tuæ, quæ ad diluendam culpam negationis, virtutē sa-
cri habuere baptismatis. Aduit enim dextera Domini Iesu Christi, quæ la-
bentem te, priusquàm deicereris, exciperet, & firmitatem standi in ipso ca-
dendi periculo recepisti. Vidit in te Dominus non fidem fictam, non dile-
ctionem auersam, sed constantiam fuisse turbatam. Abundauit fletus, vbi
nō defecit affectus, & fons charitatis lauit verba formidinis, nec tardatū est
remedium abolitionis, vbi non fuit iudicium voluntatis. Citò igitur in
soliditatem suam redijt petra, tantam recipiens fortitudinem, vt quod in
Christi expauerat passione, in suo post supplicio non timeret, Amen.

*Petri nega-
tio.*

*Petrus la-
crymis ex-
piat culpa
negationi*

Sermo decimus de passione Domini.

Quòd Christus falsò sit accusatus, quòd se regem fe-
cerit, & de compassione mulierum, ac ruina diaboli.

ioan. 19
Vn multis modis dilectissimi Iudaica impietas laboraret, vt
occasionem aliquam perpetrandi in Dominum Iesum sceleris
inueniret, & mendacia, quæ falsi testes iniustis sacerdotibus fa-
mulando protulerant, nihil quod morte dignum esset, adfer-
rent, hoc quasi insuperabile repererunt, vt Dominum mudi affectatū regni
inuidia perurgerent. Cūq; Pilatus Iesum, quem frustra videbat argui, vel-
let absolui, calumniosè & minaciter conclamarunt: Si hunc dimittis, non
es amicus Cæsari. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari. Stultā
insimulationem imprudenter Pilate timuisti. Sed formidabile fuerit nomē
regium, vt pro imperio Cæsaris opprimi debuerit noue molitio potestatis,
dominandi consiliū tyrannicus tibi prodidit apparatus, si prouiso armo-
rum, si congregatio diuitiarum, si præsidia detecta sunt militū. Quid em
grauari suis de affectata potetia, cui⁹ specialis fuit de humilitate doctrina.
Luc. 2.
Matt. 17
Matt. 22
Romanis legibus nō contradixit, censum subiit, didrachma soluit, vectiga-
lia non inhiuit, quæ Dei sunt Deo, & quæ sunt Cæsaris, Cæsari reddenda.

da constituit, paupertatem elegit, obedientiam suavit, mansuetudinem præ-
dicauit. Hoc est verè non impugnare Cæsarem, sed iuuare. Veruntamen ne
in totum inanis videatur Iudæorum obiectio, discute diligentius præses,
quid de Domini Iesu operibus notum sit, quid de potestate compertū. Cæ-
cis visum, surdis auditū, claudis gressum, mutis donauit eloquium. Febres
abegit, dolores resoluit, dæmonia eiecit, mortuos viuificauit, mari & ven-
tis vt quiescerent imperauit. Magnum prorsus regem ista demonstrat, qui
non humana excellat potentia, sed virtute diuinā. Hanc ergo Iudæi obijci-
ant potestatem, commutent * accusationem suā, & hoc proferāt ore, quod
tenent corde. Quare de terrenis calumniantur, qui cælestia persequuntur?
Quamuis ergo Pilatus onerosum sibi inuidiosumq; sentiret, quòd eum Iu-
dæi de neglectu amicitiae Cæsaris impetebant, aliquamdiu tamen furorem
ipsorum mitigare conatus est: & ideo Dominum Iesum diuersis contume-
lijs affici aut permisisit aut iussit, vt satiata iniquitas de innocentis iniurijs,
vltius non sæuaret. Sed pertinax malitia proprijs crescebat augmentis, &
in quem obtinuerat ius illusionis, exigebat & mortis. Vnde cū & summi
sacerdotes & principes Iudæorum omnisque multitudo crebris vocibus
acclamarent, Crucifige, crucifige, tradidit Iesum persequentium voluntati,
Barabba illis latrone dimisso, vt qui in die festo authorem interficiebant vi-
tæ, impunitas eis præstaretur homicidæ. Eunt itaque dilectissimi ad lo-
cum clarificationis Domino, & misericordia ab impiorum tabernaculis
exeunte, vt adimpleretur quod scriptum est: Longè à peccatoribus salus,
sequebatur cum multitudo populi, & mulierum plangentium & lamentan-
tium eum. Solet enim sexus infirmior, etiam pro ijs qui morte sunt digni,
in lachrymas commoueri, & damnatorum exitijs, pro naturæ communis
consideratione misereri. Sed istum sibi planctum Dominus Iesus dedigna-
tur impendi, quia non decebat luctus triumphum, nec lamenta victoriam.
Denique conuersus ad eas: Filiæ, inquit, Hierusalem nolite flere super me,
sed super vos ipsas & super filios vestros flete. Quia veniet dies, in quibus di-
cent: Beata steriles & ventres, qui non genuerunt, & vbera quæ non lactaue-
runt. Vbi est tristitia crucifigendi? Vbi formido morituri? Non terret passi-
ri animum hora supplicij, & docens nullam pro se flendi esse rationem, in-
dicit poenitentiam, denunciando vindictam. Non est, inquit, quod dolere
in me Hierusalem filiæ debeatis: pro vobis plangite, & pro vestris filijs eula-
te. Super illos fundantur isti ploratus, quòd tales viscera vestra pepererūt.
Lugendum vobis planè est, non de saluatore credentium, sed de impietate
& temeritate pereuntium. Ego crucem volens patior, & mortē in me, quā
sum perempturus, admitto. Nolite flere pro mundi redemptione morientē,
quem in maiestate patris videbitis iudicantem. Exaltatus autem Christus Ie-
sus in ligno, retorfit mortem in mortis authorem, & omnes principatus ad-
uersasque virtutes, per obiectionē passibilis carnis elisit, admittens in se an-
tiqui hostis audaciam: qui in obnoxiam sibi sæuendo naturam, etiam i-
bi exactor ausus est esse debiti, vbi nullum potuit vestigium inuenire pec-
cati. Euacuatum est igitur illud generale venditionis nostræ & lethale chi-
rographum, & pactum captiuitatis in ius transit redemptoris. Clauī illi,
qui manus Domini pedesque transfoderant, perpetuis diabolū fixere vul-
neribus, & sanctorum poena membrorum, inimicarum fuit interfectio po-
testatum, sic suam Christo consummante victoriam, vt in ipso & cum ipso;
P om.

actionem

*Psal. 118
Luc. 23.*

*Christus
cur nolue-
rit se plan-
gi à mulie-
ribus.*

*Diabolus
in cruce ui-
ctus.*

omnes qui in eum crederent, triumpharent. Cum ergo Dominus crucifixi corporis eleuatione sublimis, reconciliationem mundi exqueretur in quadam arce supplicij, latronemq; conuersum ad paradisi vocaret habitaculū, vos principes iudeorum, legisq; doctores, nec conscientia impietate cōpūcti, nec affectu sceleris mitigati, fixuris clauorum addebatis tela linguarum, dicentes: Alios saluos fecit, seipsum nō potest saluū facere. Si rex Israel est, descendat de cruce, & credimus ei. Sed his vocibus vestris stultis atque blasphemis reddunt omnia elementa responsum, & vnam in vos sententiam ferunt, Caelum, terra, sol syderaq; indignos vos suo ministerio protestantur terribili motu, insolitoq; defectu tenebras mundo vestra cecitatis ostendunt. Quod si ad arguendum vos, nec cōlestia nec inferna sufficiūt, & crucem Christi magis potuerunt petre atq; monumēta quā corda vestra sentire, saltem quod in templo actum est, scienter aduertite. Velum, cuius obiectu includebantur sancta sanctorum, a summo vsque ad ima diruptum est, & sacrum illud mysticumq; secretum, quod solus summus pontifex iussus fuerat intentrare reueratū est, ut nihil iam esset discretionis, vbi nihil resederat sanctitatis. Repudiatos itaq; vos debuistis agnoscere, & omne ius sacerdotij perdidistis, quia verum erat, quod veritas vobis dixerat: Si crederetis Moysi, crederetis & mihi. Merito ergo vos testamētum vtrunque cōdemnat, & gratia vacuos & lege priuatos, qui ideō restitistis nouis, quā non credidistis antiquis. Nos autē dilectissimi, qui ab ignorantia tenebris liberati, fidei lumē accepimus, & in noui testamenti hereditatem per electionem adoptionis intrauimus: in festiuitate, quam carnalis Israel perdidit, gaudeamus, quoniam pascha nostrum immolatus est Christus, per cuius ineffabilem gratiam, omnium charismatum benedictione ditamur, & ita in nouitatem a vetustate transferimur, ut non solum paradisi restituamur habitaculo, sed etiam regni cōlestis gloriæ præparemur, adiuuante Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & sancto spiritu viuūt & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo vndecimus de passione Domini.

De confessione Petri, & de gemina Christi natura, deq; occultato dæmonibus incarnationis mysterio, atque iudeæ desperatione.

Considerata nobis dilectissimi & vniuerso optabilis mundo adest festiuitas dominica passionis, quæ nos inter exultationes spiritualium gaudiorum filere non patitur. Quia etsi difficile est de eadem solennitate sapius dignè apteq; disserere, non est tamen liberū sacerdoti, in tanto diuinæ misericordiæ sacramento fidelibus populis subtrahere sermonis officium: cum ipsa materia, ex eo quod est ineffabilis, sancti tribuat facultatem: nec possit deficere quod dicatur, dum non potest satis esse quod dicitur. Succumbat ergo humana infirmitas gloriæ Dei, & in explicandis operibus misericordiæ eius, imparem se semper inueniat. Laboremus sensu, hæreamus ingenio, deficiamus eloquio: bonum est, ut nobis parū sit, quod etiam rectè de Domini maiestate sentimus. Dicente enim Propheta, Quærite Dominū, & confirmamini, quærite faciē eius semper: nemini præsumendum est, quod totum quod

Psal. 104.

quærit inuenerit, ne desinat propinquare, qui cessarit accedere. Quid autem inter oia opera Dei, in quibus humanæ admirationis fatigatur intentio, ita cōtemplationē mentis nostræ & oblectat & superat, sicut passio saluatoris? De cuius omnipotentia quæ ei cū patre vnus & æqualis essentia est, quoties ut possumus, cogitamus, mirabilior nobis fit in Deo humilitas, quā potestas, & difficilius capitur diuinæ maiestatis exinanitio, q̄ seruilis formæ in summa prouectio. Sed multū nos ad intellectū iuuat, q̄ licet aliud sit creator, aliud creatura, aliud deitas inuiolabilis, aliud caro passibilis: in vnam tamen personam concurrat proprietates vtriusq; substantiæ: ut siue in infirmitatibus, siue in virtutibus, eiusdem sit contumelia, cuius & gloria. Hac fidei regula dilectissimi, quam in ipso exordio symboli per auctoritatem apostolicā institutionis accepimus Dominum nostrū Iesum Christum, quē filiū Dei patris omnipotentis vnū dicimus, eundē quoq; de spiritu sancto natū ex Maria virgine confitemur. Nec ab eiusdē maiestate discēdimus, cū ipsum crucifixū & mortuum, & tertia die credimus suscitatum. Omnia em̄ quæ Dei sunt, & quæ hominis, simul & humanitas & deitas expleuit, ut dum passibili impassibilis inest, nec virtus infirmitate affici, nec infirmitas possit virtute superari. Merito beatus Apostolus Petrus in huius vnitatis confessione laudatus est, qui cū dñs quid de ipso intelligerent discipuli, scrutaretur oim̄ celerrimè ora pueniens: Tu es, inquit, Christus filius Dei viui. Quod utiq; non reuelante vidit carne vel sanguine, quorū obiectu interiores oculi poterant impediri, sed ipso spiritu patris in corde operante credentis, ut ad regimen totius Ecclesiæ præparatus, primum disceret quod doceret, & pro soliditate fidei, quam erat prædicaturus, audiret: Tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo Ecclesiā meā, & portæ inferi nō præualebunt aduersus eā. Christianæ igitur fidei fortitudo, quæ portæ mortis super inexpugnabilem petrā ædificata non metuit, vnum Dominum Iesum Christum, ut verum Deum & verum hominē confitetur, eundē credens filium virginis, qui author est matris, eundē natū in fine seculorum, qui creator est temporum: eundē omnium Dominum virtutum, & vnum de stirpe mortalium: eundē peccati nescium, & in similitudine carnis peccati pro peccatoribus immolatum. Qui ut humanum genus vinculis mortiferæ præuaricationis absolueret, & sequenti diabolo potentiam suæ maiestatis occultauit, & infirmitatē nostræ humilitatis obiecit. Si enim crudelis & superbus inimicus, consilium misericordiæ Dei nosse potuisset, iudeorum animos mansuetudine potius temperare, quā iniustis odiis studuisset accendatū. dere, ne omnium captiuorum amitteret seruitutem, dum nihil sibi debentis persequitur libertatem. Fecellit ergo illum malignitas sua, intulit supplicium filio Dei, quod cunctis filiis hominum in remedium verteretur. Fudit sanguinem iustum, qui reconciliando mundo, & precium esset & poculū. Suscepit Dominus quod secundum propositum suæ voluntatis elegit. Admisit in se impias manus furentiū, quæ dum proprio incumbunt scelerī, famulatæ sunt redemptori. Cuius etiam circa interfectores suos tanta erat pietatis affectio, ut de cruce supplicans patri, se non vindicari, sed illis postulari ignosci, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. De cuius utique orationis potentia fuit, ut prædicatio Petri Apostoli, ex ijs q̄ dixerūt: Sanguis illius sup̄ nos & super filios nostros, multorū ad penitentiam corda cōuerteret, & vno die baptizarentur tria ferè millia iudeorū: fieretq; Math. 27. Act. 4.

Passionis Christi cōtemplatio quid præstet.

Incarnationis mysterium diabolo occultatum.

Luc. 23.

Math. 27. Act. 4.

4. omnium cor vnum & anima vna, paratorum iam pro eo mori, quem popo-
fcerant crucifigi. Ad hanc indulgentiam traditor Iudas peruenire non po-
tuit, quoniam perditionis filius, cui diabolus stabat à dextris, prius in de-
sperationem transijt, quàm sacramentum Christus generalis redemptionis
impleret. Nam mortuo pro omnibus impijs Domino, potuisset etiam hic
consequi remedium, si non festinasset ad laqueum. Sed maligno cordi,
nunc furtis fraudum dedito, nunc parricidalibus commercijs occupato,
nihil vnquam documentorum misericordiae saluatoris infederat, nec pijs
acceperat auribus Domini verba dicentis: Non veni vocare iustos, sed pec-
catores. Et: Filius hominis venit quærere & saluare, quod perierat. Nec in-
tellexerat clementiam Christi, qui non solum corporeis infirmitatibus me-
debatur, sed etiam vulnera debilium curabat animarum, dicēs paralytico:
Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Dicens & oblata sibi adulteræ:
Nec ego te condemnabo, vade & amplius noli peccare: vt per omnia ope-
ra sua ostenderet, in illo aduentu suo, saluatorem mundi se venisse, non iu-
dicē. A quo intellectu alienatus impius traditor, insurrexit in semetipsum,
non iudicio poenitentis, sed furore pereuntis, vt qui vitæ authorem inter-
fectoris vendidisset, in augmentum damnationis suæ, etiam moriendo
peccaret. Quod ergo falsi testes, quod cruenti principes, quod impij sacer-
dotes, in Domini Iesu Christi mysterio, ignauia præsidis & famulatu impe-
ritæ cohortis egerunt, & detestandum vniuersis seculis, & amplectendum
fuit. Crux enim Domini, sicut in Iudæorum erat mente crudelis, ita est in
crucifixi virtute mirabilis. Furit in vnum populus, & miseretur omnium
Christus. Quod sauitia infertur, potestate suscipitur, vt licentia facinoris,
æternæ opus impleat voluntatis. Vnde omnis ordo rerum gestarum, quem
plenissimè Euangelica narratio percurrit, ita fidelium est accipiendus au-
ditu, vt salua fide actionum, quæ tēpore dominicæ passionis impletæ sunt,
intelligamus nō solum remissionem peccatorum in Christo completam,
sed etiam formam iustitiæ esse propositam. Verum vt hoc diligentius iu-
uante Domino differatur, hæc sermonis portio in quartam sabbati refer-
uetur. Aderit, vt speramus, gratia Dei, quæ nos orantibus vobis faciat pro-
missa complere, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre &
spiritu sancto regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo duodecimus de passione Domini.

**De virtute ac necessitate mortis Christi, & de eius
vera diuinitate & humanitate contra Manichæos,
& cur solus filius incarnatus sit.**

Mnia quidem tempora dilectissimi, Christianorum animos
sacramento dominicæ passionis & resurrectionis exercent,
neq; vllum nostræ religionis officium est, quo tam mundi re-
conciliato quàm humanæ in Christo naturæ adsumptio ce-
lebretr. Sed nunc vniuersam Ecclesiam maiore intelligentia instrui, & spe-
feruentiore oportet accendi, quando ipsa rerum dignitas ita sacratorum
dierum recursum, & paginis Euangelicæ veritatis exprimitur, vt pascha Do-
mini non tam præteritum recol, quàm præsens debeat honorari. In nullo
igitur ab ijs quæ ad crucem Iesu Christi pertinet, fidei nostræ peregrinetur
in-

intuitus, & nihil eorum, quæ narratione Euangelij retexuntur, ocioso ca-
piamus auditu. Vt quia non defuerunt, nec adhuc defunt, qui veritatem do-
minicæ incarnationis impugnent, & quod in vtero virginis Mariæ verbum
caro factum est, quod infans æditus, per incrementa corporea ad perfectæ
virilitatis profecit ætatem, quodq; crucifixus, mortuus ac sepultus, die ter-
tia resurrexit, in nostræ quidem imaginis forma, sed non in nostræ carnis
adferant gestum esse natura, nos ab Euangelicis & Apostolicis testimonijs
nullatenus recedentes, eorum intelligentia roboramur, quorum nos cer-
tissima experimenta docuerunt: vt piè atque constanter possimus dicere,
quoniam in illis & nos eruditi sumus, & quod viderunt, vidimus, & quod
didicerunt, didicimus, & quod cōtrectauerunt, palpauimus. Et ideo in pas-
sione Domini, non conturbamur, quia in generatione non fallimur. Sci-
mus etenim dilectissimi, & toto corde profiteamur, patris & filij & spiritus
sancti, vnam esse deitatem, & consubstantialē sempiternæ Trinitatis es-
sentiam, in nullo à se diuisam, in nullo esse diuersam, quia simul est intem-
poralis, simul est incommutabilis, simul quod est, esse non desinens. In hac
autem ineffabili vnitæ Trinitatis, cuius in omnibus communia sunt ope-
ra atque iudicia, reparationem humani generis propriè filij persona susce-
pit, vt quoniam ipse est, per quem omnia facta sunt, & sine ipso factum est
nihil, quique plasmatum de limo terræ hominem flatu vitæ rationalis ani-
mauit, idem naturā nostrā ab æternitatis arce deiectam, amissæ restitueret
dignitati, & cuius erat conditor, etiam esse reformator, sic cōsiliū suū
dirigens in effectum, vt ad dominationē diaboli destruendam magis vtē-
tur iustitiæ rationis, quàm potestate virtutis. Quia ergo primi hominis vni-
uersa posteritas vno simul vulnere sauciata corruerat, nec vlla sanctorum
merita conditionē poterant illatæ mortis euincere, venit de cœlo medicus
singularis, multis sæpè significationibus nunciatus, & prophetica diu pol-
licitatione promissus, qui manens in forma Dei, & nihil propriæ maiesta-
tis amittēs, in carnis nostræ animæq; natura, sine contagione antiquæ præ-
uaricationis oriretur. Solus em̄ beatę virginis natus est filius absq; delicto,
nō extraneus ab hominū genere, sed alienus à crimine, in quo illius ad ima-
ginē & similitudinē Dei conditi, & perfectæ esset innocentia, & vera natu-
ra, cū de Adæ propagine vnus existeret, in quo diabolus, quod suū dice-
ret, non haberet. Qui dū in eū seuit, quē sub peccati lege non tenuit, ius im-
piæ dominationis amisit. Effusio em̄ pro iniustis sanguinis iusti, tam potēs
fuit ad priuilegiū, tā diues ad preciū, vt si vniuersitas captiuorū in redepto-
rē suū crederet, nullū tyrannica vincula retineret. Quoniam sicut ait Aposto-
lus, vbi abundauit peccatū, superabūdauit & gratia. Et cū sub peccati præ-
iudicio nati, potestatem accepint ad iustitiā renascendi, validius donum fa-
ctum est libertatis, quàm debitum seruitutis. Quam itaq; sibi in huius sa-
cramenti præsidio sp̄e relinquunt, q̄ in saluatoris nostri corpore negāt hu-
manæ substantiæ veritatē? Dicāt, quo sacrificio recōciliati, quo sanguine
sint redēpti. Quis est, q̄ tradidit semetipsum p nobis oblationē et hostiā in
odorē suauitatis? Aut qd vnquā sacrificiū sacratius fuit, q̄ qd pontifex ve-
rus altari crucis per immolationē suæ carnis imposuit? Quamuis enim in
cōspectu Domini multorum sanctorū preciosa fuerit mors, nullis tamen
infontis occisio, propiciatio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt
coronas, & de fidelium fortitudine exempla nata sunt patientiæ, non dona
iusti-

1. Ioan. 1.

Filij perso-
na cur in-
carnata sit
Ioan. 1.

Sanguis
Christi
virtus.

Rom. 5.

Ephes. 5.

Psal. 119.

iustitię. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo funere soluit, cum inter filios hominum solus Dominus noster Iesus Christus extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes etiam sunt suscitati. De quibus ipse dicebat: Cum exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum. Fides enim vera iustificans impios & creans iustos, ad naturam suam tracta participem, in illo acquirit salutem, in quo se inuenit innocentem. Et quia vnus est mediator Dei & hominum homo Iesus Christus, per communionem sui generis, ad pacem peruenit deitatis, liberum habens de eius potentia gloriari, qui contra hostem superbū, in carnis nostrę infirmitate congressus, ijs victoriam suam tribuit, in quorū corpore triumphauit. Cum igitur in vno Domino nostro Iesu Christo vero Dei atque hominis filio, diuinam confitemur de patre naturam, humanam de matre substantiam, licet verbi Dei & carnis vna persona sit, non vna substantia, & vtraque essentia communes habeat actiones: intelligendę tamen sunt ipsorum operum qualitates, & sincerę fidei contemplatione cernendum est, ad quę prouehatur humilitas infirmitatis, & ad quę inclinetur altitudo virtutis: quid sit, quod caro sine verbo non agit, & quid sit, quod verbum sine carne non efficit. Sine potentia enim verbi, nec conciperet virgo, nec pareret: & sine veritate carnis, obuoluta pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent Magi puerum nouo sydere declaratum, & sine veritate carnis non iuberetur puer in Aegyptum transferri, quem Herodes cupiebat occidere. Sine verbi potentia non diceret vox patris missa de coelo: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Et sine veritate carnis non protestaretur Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi potentia non fieret redintegratio debiliū, & viuificatio mortuorum, & sine veritate carnis, nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremo sine verbi potentia non se Dominus patri profiteretur æqualem, & sine veritate carnis non idem diceret, patrem se esse maiorem, cum catholica fides vtrunque suscipiat, vtrunq; defendat, quę secundum proprietatem diuinę humanęq; substantiæ, vnum Dei filium & hominem credit & verbum. Multa sunt dilectissimi, quę ad expositionem huius, quam predicamus, fidei, de toto scripturarum corpore possemus adsumere, quia nihil sapius diuinis commendatur eloquijs, quam Dei filius secundum deitatem sempiternus ex patre, & idem secundum carnem temporalis ex matre. Sed ne charitatis vestrę fatigetur auditus, hodie no sermone adhibendus est modus, vt quarta sabbati, quę sunt adiicienda, seruemus auxiliante Domino Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto, viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo decimus tertius de passione Domini.

De reparatione hominis ac legalibus sacramentis per Christum completis, de spiritalibus Israelitis, & vera Christi humanitate.

Euan.

Vangelica lectio dilectissimi, quę sacratissimam dominicę passionis referat historiam, ita vniuersę Ecclesię nota est de communi frequenter auditu, vt rerum gestarum ordinem, tanquam sub vestris habitum oculis, singuli quique recolantur. Nec parum æstimandi sunt profecisse, qui de ijs quę audiunt non dubitant, vt etiam si nondum liquidē aliquod valeant scripturarum capere sacramentū, firmissimē tamen credant, in diuinis libris nullum esse mendacium. Quia ergo sincerę fidei promissa est intelligentię plenitudo, erigat se ad promerendam spiritus sancti eruditionem, illuminatarum mentium vigor, & non contentus sit facti ordinem nosse, nisi etiam ipsam rationem impensę sibi pietatis inspiciat: vt authorem suum humana natura sciendo, quantum ab eo sit dilecta, plus diligat. Miserendi enim nostri causam Deus nisi in sua bonitate non habuit. Et mirabilior est secunda hominum generatio, quā prima cōditio: quia plus est in nouissimis seculis reparasse Deum, quod perierat, quā a principio fecisse, quod non erat. Libertatē itaque innocentię naturalis, quā primorum parentum prauaricatione perdidimus, nulla per se sanctorum præcedentium merita receperunt: quia lata in transgressores sententia, omnem progeniem captiuę posteritatis obstrinxit, & nemo exitit exors à damnatione, quia nullus fuit liber à crimine. Sed redemptio saluatoris destruens opus diaboli, & rumpēs vincula peccati, ita magnę pietatis suę disposuit sacramentum, vt vsque ad consumptionem quidem mundi, præfinita generationum plenitudo decurreret, sed renouatio originis, per iustificationem indiscretę fidei, ad omnia retrō seculā pertineret. Incarnatio quippe verbi, & occisio ac resurrectio Christi, vniuersorum fidelium salus facta est, & sanguis vnus iusti, quem nobis pater donauit, qui cum pro reconciliatione mundi credimus fufum, hoc contulit patribus, qui similiter crediderunt fundendum. Nihil ergo dilectissimi ab antiquis significationibus, in Christiana religione diuersum est, nec vnquam a præcedentibus iustis, nisi in Domino Iesu Christo sperata saluatio est, dispensationibus pro diuinę voluntatis ratione varietas, sed in idipsum coruscantibus & legis testimonijs, & prophetię oraculis, & oblationibus hostiarum: quia sic congruebat illos populos erudiri, vt quę reuelata non caperent, obumbrata susciperent, & maior Euangelij esset auctoritas, cui tot signis totque miraculis atque mysterijs, veteris testamenti paginę deseruiissent. De quibus Dominus profitebatur, quodd non venerat legem soluere, sed adimplere. Non æstimet sibi prodesse Iudeus, quodd in literę carnaliter superficie demoratur, & ijs scripturis conuincitur, quę apud nos veram sui obtinent dignitatem, dum & erudimur prædictis, & ditamur impletis. Dicente enim Domino: Cum exaltatus fuero, omnia traham ad me, nihil legalium instructionum, nihil prophetiarum resedit figurarum, quodd non totum in Christi sacramenta transierit. Nobiscum est signaculum circumcisionis, sanctificatio charismatum, consecratio sacerdotum. Nobiscum puritas sacrificij, baptismi veritas, honor templi, vt meritō cessarint nunciij, postquam nunciata venerunt. Nec vacuatur reuerentia promissionum, quia plenitudo manifesta est gratiarum. Verum quia sicut ait Apostolus: Cæcitas in Israel ex parte facta est, nec q filij carnis, ij filij sunt promissio-

Reparatio hominis maior quā creatio

**multitudo.*

Fides eadē nostra & antiquorū

Matt. 5.

Ioan. 12.

Roman. 11

missionis, ineffabilis misericordia Dei Israeliticū sibi populum de omnib.
nationibus fecit, & saxeo illo gentium cordium rigore mollito, veros A-
brahæ filios de lapidibus excitauit: vt conclusis omnibus sub peccato, qui
Rom. 9. carne nati sunt, spiritu renascantur, nec intersit, quo patre sit quisque geni-
Matt. 3. tus, quum per indiscretam huius fidei cōfessionem, & fons baptismatis fa-
Rom. 11. ciat innocentes, & electio adoptionis confirmet heredes. Quid enim aliud
egit crux Christi, q̄ vt destructis inimicijs, reconcilietur mundus Deo,
& per sacrificium immaculati agni veram in pacem cūcta reuocentur?
Non autem concordat Deo, qui ab ea, quam in regeneratione sua addidit,
professione dissentit, & diuini immemor pacti, inhærere ostenditur renun-
ciatis, dum resilire inuenitur à creditis. Frustrā enim Christianum nomen
sibi usurpat, & nequaquam cōstimet se pascha Domini celebrare, qui Iesum
Christum in ea, qua natus est & passus & mortuus & sepultus carne, resur-
rexisse non credit, & nostræ in illo naturæ resuscitatas primitias non fate-
tur. Verus itaque venerator dominicæ passionis sic crucifixum Iesum ocu-
lis cordis aspiciat, vt illius carnem suam esse cognoscat. Contremiscat in re-
demptoris sui supplicio terrena substantia, rumpanitur infidelium mentiū
petræ, & qui mortalitatis grauabantur sepulchris, discussa obstaculorum
mole profiliant. Appareant nunc quoq; in ciuitate sancta, in Ecclesia Dei,
futuræ resurrectionis indicia, & quod gerendum est in corporibus, fiat in
cordibus. Nulli infirmorum crucis est negata victoria, nec quisquam est,
cui non Christi auxilietur oratio. Quæ si multis in eum sequētib; profuit,
quanto magis eos, qui ad ipsum conuertuntur, adiuuit? Sublata est ignoran-
tia, temperata est difficultas, & igneam illam, qua vitæ regio erat inclusa,
Genes. 3. romphæam, sacer Christi sanguis extinxit. Veræ luci, antiquæ noctis ces-
sit obscuritas. Inuita tur ad paradysi diuitias populus Christianus, & cun-
ctis regeneratis ad amissam patriam patefactus est reditus, si nemo sibi il-
lam viam faciat claudi, quæ fide latronis potuit aperiri. Celebrantes igitur
dilectissimi paschalis festi ineffabile sacramētum, agnoscamus docente spi-
ritu Dei, ad cuius gloriæ participationē vocati, & ad quam spem simus in-
gressi. Nec ita nos nunc anxie, nunc superbè præsētis vitæ occupēt actio-
nes, vt non toto cordis affectu conformari redemptori nostro per illius ex-
empla nitamur. Nihil enim nō ad nostram salutem, aut egit aut pertulit, vt
Ioan. 1. virtus, quæ inerat capiti, inesset etiam & corpori. Nam primū ipsa illa sub-
stantiæ nostræ in deitate susceptio, qua verbum caro factum est, & habita-
uit in nobis, quem hominum misericordiæ suæ, nisi infidelem reliquit ex-
ortem? Et cui non communis natura cum Christo est, si adsumētem reci-
pit, & eo spiritu est regeneratus, quo ille progenitus? Deinde quis in illo
suas non agnoscit infirmitates? Quis perceptionem cibi, requietionē som-
ni, solitudinem mœstutinis, lachrymas pietatis, non videat formę fuisse
seruile? Quæ quoniam ab antiquis sananda vulneribus, & à colluione e-
rat purganda peccati, ita vnigenitus Dei, etiam hominis factus est filius, vt
& omni humanitatis veritate, & diuinitatis plenitudine non careret. Sic
itaq; nostrum est, quod cum vnitione deitatis peperit materna virginitas:
ita nostrum est, quod Iudaica crucifixit impietas. Nostrum est, quod exani-
me iacuit, & quod die tertia resurrexit, quodq; sup omnes altitudines cœ-
lorum ad dexteram paternæ maiestatis ascendit: vt si per viam mandatorum
eius incedimus, & si quæ in humilitate corporea nostræ impendit saluti,
non

non erubescimus confiteri, nos quoque in gloriæ eius consortium proue-
hamur: quoniam manifestè quod denunciauit implebitur: Omnis qui con-
fitebitur me coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo, ^{Matth. 10}
qui in cælis est. Huic autem cohortationi nostræ adest atque auxiliatur gra-
tia Dei, quæ incarnationis Christi & mortis ac resurrectionis eius inimi-
cos, reuelata per omnes Ecclesias veritate, destruxit, vt totius mundi fide-
les, cum apostolicæ fidei autoritate cōcordes, vnā nobiscum exultatio-
ne gauderent, dicente Beato Paulo, An ignoratis, quia quicumque baptiza-
ti sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim ^{Rom. 6}
sumus cum ipso per baptismum in mortem, vt quomodo surrexit Christus
à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si enim
complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis e-
rimus. Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, vt destru-
atur corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est,
iustificatus est à peccato. Si autem mortui sumus in Christo, credimus quia
etiam simul viuemus cum illo, qui viuit & regnat cum patre & spiritu san-
cto in secula seculorum, Amen.

Sermo decimus quartus de passione Domini.

De modo redemptionis generis humani, atque fidei Ecclesiæq;
vnitate & imitatione Christi.

Gloria dilectissimi dominicæ passionis, de qua nos etiam ho-
die locuturos esse promissimus, humilitatis maximè est miran-
da mysterio, quæ omnes nos & redemit & docuit, vt vnde datū
est precium, inde & iustitia fumeretur. Omnipotentia enim fi-
lij Dei, quæ per eandem essentiam æqualis est patri, potuisset humanum ge-
nus à dominatu diaboli, solo imperio suæ voluntatis eruere, nisi diuinis o-
peribus maximè cōgruisset, vt nequitia hostilis aduersitas de eo quod vice
rat vinceretur, & per ipsam materiam naturalis repararetur libertas, per quā
generalis fuerat illata captiuitas. Dicente autem Euangelista, quod verbum
caro factum est, & habitauit in nobis, & dicente Apostolo, quod Deus e-
rat in Christo, mundū reconcilians sibi, ostensum est, quia vnigenitus sum-
mi patris tale inijt cum humana humilitate consortium, vt suscepta nostræ
carnis animæque substantia, vnus atque idem Dei filius permaneret, nostra
augendo, non propria: quia infirmitas erat prouehenda, non virtus: vt cum
suo creatori creatura esset vnita, nihil adsumpto diuinum, nihil adsumē-
ti deesset humanum. Hoc cōsiliū misericordiæ & iustitiæ Dei, licet in præ-
teritis seculis, quibusdam velaminibus fuerit obumbratum, non tamen ita
obtectum est, vt sanctorum, qui ab initio vsque ad aduentum Domini lau-
dabiles extiterunt, intellectui negaretur; cum & prophetis verbis, & rerū
gestarum significationibus, salus quæ in Christo erat ventura, promissa sit:
quam non solum qui prædicabant, adepti sunt, sed omnes etiam qui præ-
dicantibus crediderunt. Vnā enim fides iustificat vniuersorum temporum
sanctos, & ad eandem spem fidelium pertinet, quicquid per mediatorē Dei
& hominum Iesum Christū, vel nos cōfitemur factum, vel patres nostri a-
dorauere faciendum. Nec inter Iudæos atq; gētiles vlla est distinctio. Siqui-
dem, sicut ait Apostolus: Circuncisio nihil est, ac præputium nihil est, sed
Q. obserua-

observatio mandatorum Dei: quæ si cum integritate fidei seruentur, veros
Abrahæ filios, id est, perfectos faciunt Christianos, dicente Apostolo eo-
dem: Quicumque enim in Christo Iesu baptizati estis, Christum induistis.
Non est Iudæus neque Græcus, non est servus neque liber, non est mascu-
lus neque femina. Omnes enim vnum estis in Christo. Si autem vos Chri-
sti, ergo Abrahæ semen estis, secundum promissionem hæredes. Non ergo
est dubium dilectissimi, naturam humanam in tantam connexionem à fi-
lio Dei esse susceptā, ut non solum in illo homine, qui est primogenitus toti-
creaturæ, sed etiam in omnibus sanctis suis unus idemque sit Christus: & sicut
à membris caput, ita à capite membra diuidi non possunt. Quamuis enim non
1. Cor. 15. istius vitæ sit, sed æternæ, ut sit Deus omnia in omnibus, tamen modò etiam
templi sui, quod est Ecclesia, indiuisus habitator est, secundum quod ipse
Matt. 28. promissit, dicens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad con-
summationem seculi. Quibus Apostolus consonans ait: Ipse est caput cor-
poris Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omni-
bus ipse primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem
Colos. 1. diuinitatis habitare, & per eum reconciliare omnia in ipso. Ijs autem &
alijs pluribus exemplis & testimonijs quid insinuat cordibus nostris, ni-
si ut per omnia ad imaginem eius renouemur, qui permanens in forma Dei,
Philip. 2. carnis peccati forma fieri dignatus est? Omnes enim infirmitates nostras,
quæ veniunt de peccato, abique peccati communione suscepit, ut & famis,
& sitis, & somni, & lassitudinis, mœroris ac fletu, affectionibus non care-
ret, doloresque sauisimos, usque ad mortis extrema pateretur: quia nemo pos-
set laqueis mortalitatis absolui, nisi ille, in quo solo innocens erat natura
omnium, sineret se interfici manibus impiorum. Vnde Saluator noster fi-
lius Dei, vniuersis in se credentibus & sacramentum condidit, & exemplum
2. Petr. 2. ut vnum apprehenderent renascendo, alterum sequerentur imitando. Hoc
enim docet beatus Petrus apostolus dicens: Christus passus est pro nobis,
vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius. Qui peccatum non
fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Qui cum malediceretur, non male-
dicebat, cum pateretur, non comminabatur. Tradebat autem iudicanti se
iniuste. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut pec-
catis mortui, iustitiæ viuamus. Sicut ergo nemo est credentium dilectissi-
mi, cui dona neganda sint gratiæ, ita nemo est, qui non sit Christianæ debi-
tor disciplinæ: quia etsi remota est iustitiæ legis asperitas, voluntariæ ta-
men obseruantie creuit utilitas, dicente Euangelista Ioanne: Quia lex per
Ioan. 1. Moysen data est, gratia autem & veritas per Iesum Christum facta est. Om-
nia enim quæ secundum legem, siue in circumsione carnis, siue in diuersitati-
bus hostiarum, siue in sabbati obseruantia præcesserunt, Christum testifi-
cata, Christi sunt gratiam prælocuta. Et ipse est finis legis, non euacuando
Rom. 10. significationes ipsius, sed implendo. Qui licet idem sit author veterum, qui
Veteris le- significationes ipsius, sed implendo. Qui licet idem sit author veterum, qui
gis quæ nouorum, figuratarum tamen promissionum sacramenta mutauit, quia pro-
Christus missa perfecit, & denuntiationibus cessationem imposuit, quoniam denun-
mutariter ciatus aduenit. In præceptis autem moralibus nulla prioris testamenti de-
quæ non creta reprobata, sed Evangelico magisterio multa sunt aucta, ut perfectio-
ra & lucidiora essent dantia salutem, quam promittentia saluatorem.
Omnia igitur, quæ Dei filius ad reconciliationem mundi, & fecit & docuit,
non in historia tantum præteritarum actionum nouimus, sed etiam in præ-
sen-

sentium operum virtute sentimus. Ipse est qui de spiritu sancto ex matre
editus virgine, incontaminatam Ecclesiam suam eadem inspiratione fecun-
dat, ut per baptismatis partum, innumerabilis filiorum Dei multitudo gi-
gnatur, de quibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate car-
nis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Ipse est, in quo semen A-
brahæ totius mundi adoptione benedicatur, & sit patriarcha gentium pa-
ter, dum promissionis filij fide, non carne nascuntur. Ipse est, qui nullius ge-
tis exceptionem faciens, de omni natione, quæ sub coelo est, vnum sanctarum
ouium efficit gregem, quotidie implet, quod promiserat, dicens: Habeo a-
lias oues quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem
Ioan. 10. meam audient, & fiet vnum ouile & vnus pastor. Quamuis enim beato Pe-
tro principaliter dicat: Pasce oues meas, ab vno tamen Domino, ipsa omni-
um regitur cura pastorum, & venientes ad petram tam latis tamque irri-
guis pascuis alit, ut innumera oues dilectionis pinguedine roborata, sicut
bonus pastor dignatus est pro ouibus suis animam ponere, ita & ipsa non
dubitant pro nomine pastoris occumbere. Ipse est enim, cui non solum glo-
riosa Martyrum fortitudo, sed etiam omnium renascentium fides in ipsa
regeneratione compatitur. Dum enim renunciat diabolo, & creditur
Deo, dum in nouitatem à vetustate transitor, dum terreni hominis imago de-
ponitur, & celestis forma suscipitur, quædam species mortis & quædam si-
militudo resurrectionis interuenit, ut susceptus à Christo, Christumque su-
scipiens, non idem sit post lauacrum, qui ante baptismum fuit, sed corpus
Baptismus qui mutet
regenerati, fiat caro crucifixi. Hæc commutatio dilectissimi dexteræ excel-
lens hominem
si est, qui operatur omnia in omnibus, ut singulis fidelibus, per bonam con-
uersationis qualitatem, ipsum piorum operum intelligamus authorem, gra-
tias agentes misericordiæ Dei, qui innumeris charismatum donis ita vni-
uersum Ecclesiæ corpus exornat, ut per multos vnus luminis radios idem
vbique splendor appareat, nec possit nisi gloria esse Christi, cuiuslibet me-
ritum Christiani. Hoc est illud verum lumen, quod omnem hominem ius-
tificat & illustrat. Hoc est illud quod eruit de potestate tenebrarum, & Col. 1.
transfert in regnum filij Dei. Hoc est quod per nouitatem vitæ desideria a-
nimi prouehit, & concupiscentias carnis extinguit. Hoc est, quo pascha do-
mini, in azymis sinceritatis & veritatis legitime celebratur, dum fermento
1. Cor. 5. veteris malitiæ abiecto, noua creatura de ipso Domino inebriatur & pa-
scitur. Non enim aliud agit participatio corporis & sanguinis Christi, quàm
perceptio
ut in id quod sumimus, transeamus: & in quo mortui, & sepulti, & conre-
quid efficit
suscitati sumus, ipsum per omnia & spiritu & carne gestemus, dicente Apo-
stolo: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Col. 3.
Cum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cum Christo appa-
rebitis in gloria, qui cum patre & sancto spiritu viuunt & regnant in secula se-
culorum, Amen.

Sermo decimusquintus de passione Domini.

De vera Christi humanitate, patientia in morte, obsecratione Iu-
dæorum, & Manichæorum perfidia.

Q. i. Sermo.

Ermonē dilectissimi de gloriosa Domini nostri Iesu Christi passione promissum, ita expectationi vestra intelligo esse reddendum, ut officium differendi, & festo paschali conueniat, & ausibus impij erroris occurrat. Qui enim Dei filium veram nostrae carnis negant suscepisse naturam, inimici sunt fidei Christianae, & Euangelicam praedicationem nimis impudenter impugnant, ut secundum ipsos crux Christi, aut simulatio fuerit phantasmatis, aut supplicium deitatis. Quod à cordibus piorum longè est repellendum: quia catholica integritas, nec maculam perfidiae, nec rugam potest habere mendacij, quae vnū Christum, sic Deum, sic hominem confitetur, ut nec falsum hominem, nec Deum dicat fuisse passibile. Quamuis ergo ab illo initio, quo in utero virginis verbum caro factum est, nihil vnquam inter diuinā humanamq; substantiam diuisionis extiterit, & per omnia incrementa corporea vnius personae fuerint totius temporis actiones, ea ipsa tamen, quae inseparabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus: sed quid cuius naturae sit, ex operum qualitate sentimus. Nec enim diuina humanis praeducant, nec humana diuinis, cum ita in idipsum vtraq; concurrant, ut in eis nec proprietates absumatur, nec persona geminetur. Transcursis igitur ijs, quae passionē Domini praecesserunt, quid documentorum habeat sacramentum paschale tractemus. Nam exardescendo ad effectū sui sceleris saeuitia Iudaeorum, cum Deus esset in Christo mundum reconcilians sibi, nulla vis templo corporis eius, nisi ipse permitteret, potuisset inferri. Siquidem terribilis militū cohors illa, & à principib. & pharisaeis cū gladijs & fustibus missa multitudine ita vna Dñi voce percussa est, ut cum turbæ dixissent Iesum se quærere Nazarenū, & ipse respondisset, Ego sum, nemo eorum subsisteret, sed omnes simul amisso membrorum officio, retrorsum acti elisiq; corruerent. In quo utiq; diuinæ potestatis erat indicium, quae impiorum conatus, non armis contrarijs, neq; vllius creaturae potentis auxilio, sed sola verbi virtute prosterneret. Quia verò saluando humano generi alterius operis ratio congruebat, nec posset sanguis Christi precium credentium fieri, si redemptor se non fineret comprehendendi, admisit in se impias manus, & cohibita est potentia deitatis, ut perueniret ad gloriam passionis. Cuius utiq; inanis fuisset species, & nulli profutura imago tolerantiae, nisi vera diuinitas veris se humanae carnis sensibus induisset: ut vnus Dei atq; hominis filius, aliunde intemerabilis, aliunde passibilis, mortale nostrum per suum immortale renouaret. Et ideo mœstitudine, ideo formidine nō carebat, ut ad euincendas huius mundi perturbationes, non solum nos sacramento susceptionis, sed etiam exemplo fortitudinis roboraret. Nā iniusta videretur eius ad patientiam cohortatio, cui nulla esset in nostra infirmitate communio. Veritas autē Domini passiones Esaias propheta ipsius voce pronunciat, dicens: Dorsum meum dedi in flagella, & maxillas meas in palmas: vultum autem non auerti à confusione sputorum. Quod itaq; verbi caro patiebatur, non verbi erat poena, sed carnis, cuius iniuriæ atq; supplicia etiam ad impassibilem redundabāt, ut meritō ei dicantur illata, quae in ipsius sunt corpus admissa, dicente Apostolo: Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Obsecrati enim Iudaei malitia sua, in quod prorupissent facinus, nesciebant. Vnde misericors Dominus Iesus, cū etiam interfectores suos vellet sua morte saluare, pro ignorantia saeuientium, de crucis altitu-

Ioan. 1.

2. Cor. 5.

Ioan. 18.

Christus
cur in pas-
sione nolu-
erit uti po-
tentia sua.

Esai. 53.

1. Corin. 2.

titudine supplicabat, dicēs: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Nec intellectu enim cordis, nec auditu auris, nec oculorum intuitu sentiebant, quē falsis testimonijs appetissent, quem adfigi patibulo coegissent, dum in corpore hominis non agnoscunt substantiam deitatis. Viderūt humilem, & non adorauerunt vniuersitatis authorem, nec intellexerunt potestatem iudicaturae, despicientes mansuetudinem iudicati, ut persequutores veri Dei, & negatores veri hominis, vna impietas sociaret, dum serui formam in Christo, & Iudaei aestimant solam, & haeretici adserunt falsam. Dicant ergo isti phantastici Christiani, quae substantia saluatoris adfixa sit ligno, quae iacuerit in sepulchro, & reuoluto monumenti lapide, quae tertia die caro resurrexerit, vel quale corpus Iesus discipulorum visui, clausis ad eos ostijs ingressus, intulerit, cum ad abigendum cernentium diffidentiam, inspicere oculis, digitisq; tractari patentes adhuc fixuras clauorum, & recens compuncti lateris vulnus exegerit. At si tāta in luce veritatis tenebras suas haeretica obduratio non relinquit, ostendant vnde sibi spē vitæ polliceantur aeternae, vnde resurrectionis Christi se credant esse cōsortes. Non enim possunt cum Apostolo dicere: Christus resurrexit à mortuis, primitiae dormientium, quia non sunt primitiae hominum, si non sunt de humana stirpe naturae. Qui enim primus hominum resurrexit, eius plenitudinis est portio, quae praecessit: & pie creditur hoc, quod est in capite inchoatū, in membris quoque esse complendum. Quia sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Amplectētes igitur dilectissimi, Christianae spei vnicum pignus, non diuellamur à compage corporis Christi, in quo habitat, sicut Apostolus ait, omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis repleti in illo. Nam cum incorporea sit substantia Dei, quomodo corporaliter in Christo habitat, nisi quia caro nostri generis, facta est caro deitatis, & in illo sumus Deo repleti, in quo crucifixi, in quo sepulti, in quo sumus etiā fuscitati, ut possimus cum Apostolo dicere: Nostra autē conuersatio in caelis est, vnde etiam expectamus saluatorem Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae conforme fieri corpori gloriæ suae, viuens & regnans cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Luc. 23.

Haeretici
phantasti-
ci.

Ioan. 20.

Luc. 24.

1. Corin. 15.

ibidem.

ibidem.

Colos. 2.

Philipi. 3.

Sermo decimus sextus de passione Domini.

De passione Christi per prophetas praenunciata, Iudaeorum inexcusabilitate, Iudaei scelere & Christi querela in cruce.

Emper quidē dilectissimi, fideiū mentes in diuinorum operū decet admiratione vetari, & rationales animos ijs maximē cogitationibus inhærere, per quas incrementū fidei consequantur. Cū enim pia cordis intentio, vel ad generalia beneficia, vel ad specialia ipsius gratiae dona dirigitur, multas à se vanitates abigit, & à corporalibus curis in quoddā secretum spiritale secedit. Sed hoc in tempore dominicae passionis, multo auidius excellentiusq; faciendum est, ut ea quae sunt sacris lectionibus recensita, sanē intelligentie suscipiantur auditu, & quae magna sunt verbis, appareāt maiora mysterijs. Prima nanque erigendi sursum nostri cordis est ratio, quod ea etiam, quae

Cogitatio-
nes Chri-
stiani qua-
les esse de-
beant.

Euangelica veritas enarrauit, voces prophetica non tanquam gerenda, sed tanquam gesta cecinerunt: & quod humanae aures nondum cognouerant faciendum, iam spiritus sanctus praedicabat impletum. Nam rex David, cuius secundum hominem semen est Christus, diem crucis Domini mille & plus quam centum annorum aetate praecessit, & nihil eorum suppliciorum, quae sibi memorat illata, perpeffus est. Sed quia per os eius ille loquebatur, quod carnis passibile ex ipsius stirpe erat sumpturus, merito sub ipsius persona praemittitur historia crucis, quod in se gerebat corporea originem Saluatoris. Verum enim David in Christo est passus, quia verum Iesus in carne David est crucifixus. Cum ergo omnia, quae in Christum Iudaica admisit impietas, tanto antea praedicta sint, ut non tam de futuris, quam de praesentibus propheticus sit sermo contextus, quid aliud nobis, quam sempiternarum dispositionum Dei incommutabilis ordo referatur, apud quem, & discernenda iam diiudicata, & futura iam facta sunt? Cum enim & qualitates actionum nostrarum, & effectus omnium voluntatum, scientia diuina praeueniat, quanto magis Deo nota sunt opera sua, & recte placuit, quasi facta recoli, quae non poterant omnino non fieri? Vnde & apostoli spiritu Dei pleni, cum inimicorum Christi minas sauitiamque paterentur, concorditer ad Deum voce dixerunt: Conuenerunt enim verum in ciuitate ista aduersus puerum tuum Iesum, quem vnixisti, Herodes & Pontius Pilatus cum gentibus & populis Israel facere, quae manus tua & consilium tuum decreuerunt fieri. Numquid iniquitas persequentium Christum ex Dei est orta consilio? & illud facinus quod omni maius est crimine, manus diuinae praeparationis armauit? Non hoc plane de summa iustitia sentiendum est, quia multum diuersum multumque contrarium est, id quod in Iudaeorum malignitate praecognitum, & quod in Christi est passione dispositum. Non inde processit voluntas interficiendi, vnde moriendi, nec de vno extitit spiritu atrocitas sceleris, & tolerantia redemptoris. Non enim impias furcibus manus immisit in se Dominus, sed admisit, nec praesciendo quod faciendum esset, coegit ut fieret, cum tamen ad hoc carnem suscepisset, ut fieret. Denique inter crucifixum & crucifigentes tam dispares causae sunt, ut quod a Christo susceptum est, non possit resolui, quod ab illis commissum, possit aboleri. Qui enim venit peccatores saluos facere, nec ipsis quidem interfectores suis misericordiam denegauit, sed impiorum malum, in bonum credentium commutauit, ut mirabilior fieret gratia Dei, non secundum merita hominum, sed secundum multitudinem diuitiarum sapientiae & scientiae Dei misericorditer praeparata, quando & ipsos, qui fuderant sanguinem saluatoris, reciperet vnda baptismatis. Nam sicut scriptura, quae Apostolorum actus continet, loquitur: Cum praedicatio beati Petri apostoli, Iudaeorum corda compungeret, & agnita impietate sui sceleris dicerent: Quid faciemus viri fratres? idem Apostolus ait: Poenitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissione peccatorum vestrorum, & accipietis donum spiritus sancti. Vobis est enim facta repromissio & filijs vestris, & omnibus qui longe sunt, quoscunque; aduocauerit dominus Deus noster. Moxque addidit scriptura, & dixit: Qui ergo receperunt sermonem eius, baptizati sunt, & appositae sunt in illo die animae circiter tria millia. Quod itaque dominus Iesus Christus furorem frementium pati voluit, in nullo author eorum criminum fuit: nec egit, ut haec vellat, sed celsit, ut possent, & sic vsus est obsecratione plebis in saniam, quomodo

Roman. 1.
Matt. 1.

Deo oia
praesentia

Astor. 4.

Dei praesentia
non tollit
liberum arbitrium

Matt. 3.

Astor. 2.

bidem.

quomodo & perfidia traditoris, quem ab immanitate concepti sceleris, & beneficijs est reuocare dignatus & verbis, adsumendo in discipulum, prouehendo in apostolum, monendo signis, consecrando mysterijs, ut cui nihil beneuolentiae deesset ad correctionem, nihil occasionis superesset ad crimem. Sed tu impiissime homo, semen Chanaan & non Iuda, nec iam vas electionis, sed filius perditionis & mortis, utiliora tibi diaboli incitamenta credebas, ut facibus inflammatus avaritiae, ad triginta argenteorum lucrum inardesceres, & quid diuitiarum amitteres, non videres. Nam et si putabas credendum esse pro missis, quae fuit ratio, ut tantillus pecuniae modus proponeretur acceptis? Imperabas demonijs, & medebaris infirmis, honorabariscum Apostolis, & ut finem tuae cupiditatis expleres, patebant tibi furta de loculis. Sed animi interdictionum admonitum, quod minus licuit, amplius incitauit, nec tam placuit quantitas precij, quam magnitudo peccati. Vnde facinus commercij tui non ideo detestandum est, quia Dominum viliter aestimasti, sed quia redemptorem etiam tuum, ne tibi parceres, vendidisti. Et merito tibi tua poena est commissa, quia in supplicium tuum nemote sauior potuit inueniri. Quod igitur in tempore praestituto, secundum propositum voluntatis suae Iesus Christus crucifixus & mortuus & sepultus est, non propriae conditionis necessitas, sed nostrae captiuitatis redemptio fuit. Ideo enim verbo caro factum est, ut de vtero virginis lumeretur natura passibilis, & quod in filium Dei perpetrari non potuit, in filium hominis posset admitti. Nam licet in ipso ortu coruscarent in eo signa deitatis, & omnia incrementa corporalium prouectuum diuinis essent plena miraculis: infirmitatum tamenstrarum suscepit veritatem, & excepta communione peccati, nihil a se humanae infirmitatis excluderat, ut & sua nobis inferret, & in se nostra curaret. Ab omnipotenti enim medico duplex nobis miseris remedium praeparatum est, cuius aliud est in sacramento, aliud in exemplo, ut per vnum conferantur diuina, per aliud erigantur humana. Quia sicut Deus iustificationis est author, ita homo deuotionis est debitor. Per hanc ergo dilectissimi salutis nostrae ineffabilem reparationem, nec superbiae nobis, nec desidia locus relinquitur, quia nihil habemus, nisi quod accepimus, & iugiter admonemur, ut dona gratiae Dei non negligenter habeamus. Iuste enim nobis instat praeccepto, qui praecurrit auxilio, & benignè incitat ad obedientiam, qui ducit ad gloriam. Vnde merito Dominus ipse nobis factus est via, quia nisi per Christum non itur ad Christum. Per ipsum autem ad ipsum tendit, qui per semitam patientiae & humilitatis eius incedit, in quo plane itinere, nec est laboris, nec nubes tristitiae, nec procella formidinis. Ibi sunt insidiae iniquorum, persecutiones infidelium, minae potentium, contumeliae superbiorum, quae Dominus minus virtutum & rex gloriae ideo omnia in infirmitatis nostrae forma, & in carnis peccati similitudine percurrit, ut inter praesentis vitae pericula, non tam optandum sit nobis declinando ista effugere, quam tolerando superare. Inde est, quod caput nostrum dominus Iesus Christus, omnia in se corporis sui membra transformans, quod olim in psalmo eructauerat, id in supplicio crucis sub redemptorum suorum voce clamabat: Deus, Deus meus respice in me, quare me dereliquisti? Vox ista dilectissimi doctrina est, non querela. Nam cum in Christo, Dei & hominis vna persona sit, nec ab eo potuerit relinqui, a quo non poterat separari, pro nobis trepidis & infirmis interrogat, cur caro pati

Iuda quae
tope Christi
fuit a sceleris
reuo-
care cona-
tus sit.
Daniel. 13

Duplex
nobis re-
medium in
Christo.

1. Corin. 4

Ioan. 14.
Per Christi-
sum ut e-
atur ad
Christum.
Psalm. 23.
Roman. 8

Psalm. 22.
Christus
quod se a
patre de-
relictum cla-
mauit, quod
accipien-
pati dunt.

Matt. 26. pati metuens exaudita non fuerit. Instante enim passione ad sanandum & corrigendum nostrę fragilitatis metum, dixerat: Pater si possibile est, transeat calix iste à me. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et iterum: Pater si non potest hic calix trāfire, nisi bibam illū, fiat volūtas tuas. Qui ergo trepidatione carnis eucta, iam ad paternam transferat voluntatē, & toto mortis terrore calcato, opus suę constitutionis implebat, cur in ipso tantę victorię exaltatus triumpho, causam & rationē, qua sit relictus, id est, non exauditus, inquirat, nisi ut ostendat alium esse illum affectum, quem ad humanę formidinis excusationē recepit, aliū illū, quem ex æterno placito patris pro mundi reconciliatione pręlegit? Vnde ipsa vox non exauditi, magni est expositio sacramenti, quod nihil humano generi conferret redemptoris potestas, si quod petebat, nostra obtineret infirmitas. Hęc hodie dilectissimi, ne vos prolixitate sermonis oneremus, dicta sufficiant: cetera in quartam sabbati differamus. Aderit Dominus orantibus nobis, ut quę soluenda promittimus, ipso largiente reddamus, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo decimusseptimus de passione Domini.

De vera Christi diuinitate ac humanitate, & clamore eius in cruce, fideq; Centurionis.

Psal. 22. **S**ermo proximus dilectissimi, cuius vobis promissam restituere cupimus portionem, in id differendi ratione processerat, ut de illa clamantis ad patrem crucifixi Domini voce loqueremur, ne simplex & incuriosus auditor ita acciperet verba dicentis: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? tanquam fixo Iesu in crucis ligno, paternę ab eo deitatis omnipotentia recessisset, cum in tantā vnitatem Dei & hominis natura conuenerit, ut nec supplicio potuerit dirimi, nec morte disungi. Manente enim in sua proprietate utraq; substantia, nec Deus reliquit sui corporis passionē, nec Deū fecit caro passibilē, quia diuinitas q̄ erat in dolēte nō erat in dolore. Vnde secundū verbi hominisq; personam, idem est, qui factus est inter omnia, & per quem facta sunt omnia. Idem est, qui impiorum manibus cōprehenditur, & qui nullo fine concluditur. Idem est, qui clavis configitur, & qui nullo dolore sauciatur. Idē postremō est, qui mortem subiit, & sempiternus esse non desijt, ut vtrunq; signis non dubijs manifestetur, quod vera sit in Christo humilitas, & vera maiestas: quia idē se humanę infirmitati virtus diuina conferuit, ut dum Deus sua facit esse, quę nostra sunt, nostra faceret esse, quę sua sunt. Non ergo aberat à patre filius, nec à filio pater, & illa deitas incōmutabilis & inseparabilis Trinitas, nihil sui poterat à se habere discretum. Quamuis enim susceptę incarnationis dispensatio, ad vnigenitum Dei filium proprię pertineret, sic tamen pater non abiungebatur à filio, quemadmodum caro nō diuidebatur à verbo. Idē ergo Iesus voce magna clamabat, dicens: Quare me dereliquisti? ut notum omnibus faceret, quare oportuerit eum nō erui, non defendi, sed scelerum manibus derelinqui, hoc est, saluatorem mundi fieri, & omnium hominum redemptorem, non per miseriam, sed per misericordiam.

Cur Christus clamauerit in cruce.
Matt. 27.

fericordiam, nec amissione auxilij, sed definitione moriendi. Quę verō illic vitę intercessio sentienda est, vbi anima & potestate est emissa, & potestate reuocata? Dicit enim beatus Apostolus, quod pater filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum. Et iterum dicit: Quoniam Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, ut eam sanctificaret. Vnde tradi Dominum passioni, tam fuit paternę quā ipsius voluntatis, ut eum non solum pater relinqueret, sed etiam ipse se quadam ratione deferret, non trepida discessione, sed voluntaria celsione. Cōtinuit enim se ab impijs crucifixi potestas, & ut dispositione vteretur occulta, uti noluit virtute manifesta. Nam qui mortem & mortis autorem sua venerat passione destruere, quomodo peccatores saluos faceret, si persecutoribus repugnaret? Iudeorum igitur hoc fuerat dilectissimi, ut Iesum crederent à Deo relictum, in quem tanto scelere scire potuissent, qui sacramentum mirabilis patientię nescientes, sacrilega elusione dicebat: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. Non vestrę cæcitatē arbitrio, stulti scribę & impij sacerdotes, ostendenda erat potentia Saluatoris, nec secundum preces blasphemantium linguarum humani generis redemptio debebat omitti, cum si deitatem filij voluissetis agnoscere, innumera opera eius videretis, quę vos ad eā, quā fallaciter promittitis fidem, confirmare debuissent. Si autem, ut ipsi profitemini, verum est, quod alios saluos fecit, cur illa tot & tanta miracula, quę sub publico facta sunt conspectu, in nullo cordis vestri duritiam mollierunt, nisi quia ita semper sancto spiritui restitistis, ut omnia vobis beneficia Dei in perniciem verteretis? Nam etiam si descenderet Christus de cruce, vos tamē hareretis in crimine. Spręta ergo sunt vanę insultatiōis opprobria, & misericordiam Domini perditā & collapsa reparantem, nullę contumelię, nulla conuitia à sui via propositi remouerunt. Offerebatur enim Deo pro salute mundi, hostia singularis, & occisio Christi veri agni per tot secula prædicata, promissionis filios in libertatem fidei transferebat. Confirmabatur quoque testamentum nouum, & Christi sanguine æterni regni scribebantur hæredes. Ingrediebatur summus pontifex sancta sanctorum, & ad exorandum Deum immaculatus sacerdos per velum suę carnis intrabat. Denique adeo tunc à lege ad Euangelium, à synagoga ad Ecclesiam, à multis sacrificijs ad vnā hostiam, quę Deus est, euidenter est facta translatio: ut emittente spiritum Domino, velum illud mysticum, quod templi penetralia sanctum quę secretum suo intercludebat obiectu, à summo vsque ad imum vi subita scinderetur. Quoniam figuras veritas auferat, & super flui erant nuncij sub pręsentia nunciati. Adijciebatur ijs elementorum omnium tremenda commotio, & authoribus crucis Christi, ipsa se naturę officia subtrahebant. Cum quę custos supplicij Cēturio territus ijs quę viderat, diceret: Verē filius Dei erat homo iste, impietatem tamen Iudaicam monimentis & petris omnibus duriorem, nulla proditur mitigasse compunctio, ut appareat paratior ad intelligendum filium Dei tunc fuisse Romanos milites, quā Israeliticos sacerdotes. Quia ergo Iudæi omnium sacramentorum sanctificatione priuati, lucem sibi in tenebras, & in luctum festa verterunt, nos dilectissimi effusam super omnes gentes gratiam Dei prociuis corporibus atque animis adoremus, obsecrantes misericordem patrem & diuitem redemptorem, ut de die in diem, auxilio eius adiuti, omnia huius

Roman. 8.
Ephes. 5.

Matt. 27.

Heb. 9.

Duritia Iudeorum

huius vitæ pericula possumus effugere. Adest enim callidus ubique tētator, & nihil vacuū à suis relinquit insidijs. Cui auxiliante misericordia Dei, quæ nobis inter omnia aduersa præditur, fidei semper est constantia resistendū, ut quauis impugnare nō desinat, neminē tamē, quē expugnet, inueniat. Pro sint omnib. dilectissimi, religiosē celebrata ieiunia, & continentia vtilitas, quam & animis & corporibus probauimus congruentem, nullis corrumpatur excessibus. Quæ enim ad sobrietatem & parsimoniam pertinent, idē diligentiū in ijs sunt celebrata diebus, ut de breui studio in longam consuetudinem mitteretur, et siue in operib. misericordie, siue in studio parsimonie, nullū à fidelib. vacuum tempus habeatur: quoniam utique in accessu dierum & cursu temporum, lucra debemus facere operum, non damna meritorū. Pius autem studijs & religiosis animis aderit misericordia Dei, ut quod fecit concupisci, faciat obtineri, qui viuunt & regnat cum Domino Iesu Christo filio suo, & cum spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo decimus octauus de passione Domini.

De figuris veteris testamenti in passione Domini reſeratis, & sacramento redemptionis humani generis diabolo & Iudæis abscondito, ac de vitandis hæreticorum colloquijs.

Agnitudo quidem dilectissimi ineffabilis sacramenti, ita humanæ intelligentiæ altitudinem, & totius vincit eloquij facultatem, ut & excellentissimis ingenijs, & facundissimis linguis, sublimior sit triumphus dominicæ passionis. Sed gaudēdum nobis potius quàm erubescendum est, quod tantę superamur materię dignitate, de qua nemo humilius sensit, quàm qui putauit suffecisse, quę dixit. Non ergo superfluo prædicamus, nec de rebus diuinis loquenti, carnalium aurium sunt timenda fastidia, tãquàm despectui sint futura, quia crebro cognoscuntur iterata: cum hoc maximē ad Christianæ fidei pertineat soliditatem, ut secundum Apostolicam doctrinam id ipsum prædicemus omnes, & simus perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia. Infidelitas quippe, quæ omnium est mater errorū, in multas opiniones, quas arte dicēdi necesse habeat colorare, distrahitur. Veritatis autē testificatio, nunquā à sua luce discedit, & quod alijs minūs, alijs ampliūs micat, non varietas facit luminis, sed infirmitas contemplationis. Cui secundum supernæ illuminationis auxilium, etiam meo sermone famulandum est, ut quoniam Dei agricultura, Dei ædificatio estis, ipse & dispēsanti & accipienti tribuat sufficientiam, qui largitionum suarum iustam exigere nouit usuram. Decurso igitur dilectissimi textu Euangelicæ lectionis, quam de gloria crucis Christi intento accepistis auditu, omnia vobis diuinorum eloquiorum mysteria patefacta sentite, & quicquid sub prophetis testificationibus vmbra veteris testamenti velabat, in sacramento passionis dominicæ manifestum esse gaudete. Idē enim sacrificiorum varietates & purificationum differentia destiterunt, idē mandatum circumcisionis, ciborū discretio, ocium sabbati, & paschalis agni cessauit occisio, quia lex per Moſen data est, ut lex si gratia autem & veritas per Iesum Christum facta est. Præcesserunt figuræ,

1. Corin. 1.
Infidelitas opinio
sa & uaria.
Veritas
semper sui
similis.
1. Corin. 3.

1. Cor. 1.

Ver lex si

ut sequeretur effectus, & in aduentu rerum nunciatarum, finita sunt officia nunciorum, sic reconciliatione humani generis temperata, ut salus quę in Christo est, nullis seculis sub eadem iustificatione defuerit, & ad hoc dilationum profecerit ratio, ut quæ diu credita sunt, antequam fierent, incunctanter honorarentur. Nam cum virtus fidei in ijs, quæ visui non subiacet, constituta sit, indulgentiū nobiscum egit doctrina cœlestis, quos in hæc mundi tempora distulit ad intelligentiæ facultatem, ut multo pluribus quàm priores, & vatibus vteremur, & testibus. Quod ergo nobis de passione Domini nostri Iesu Christi, sacra & digito Dei scripta Euangelia protestantur, sine nubilo hæsitacionis accipite, & rerum gestarum ordinem tam habetote manifestum, quàm si omnia corporeo & visu attingeretis & tactu. Vera in Christo deitas, & vera credatur humanitas. Ipse est caro, qui verbum, & sicut vnus cum patre substantiæ ita vnus cum matre naturæ. Non geminatus persona, non confusus essentia, potestate impassibilis, humilitate mortalis, sed vtraque sic vtens, ut & virtus glorificare posset infirmitatem, & infirmitas non valeret obscurare virtutem. Comprehendi se à persequutoribus patitur, qui continet mundum, & eorum manibus necitur, quorum corde non capitur. Iustitia non resistit iniustis, & cedit veritas testimonijs falsitatis, ut manens in forma Dei, formam impleret serui, & veritatem corporeæ natiuitatis confirmaret sœuitia corporeæ passionis. Sed hanc vnigenito Dei subire & perpeti, non conditio necessitatis, sed misericordiæ ratio fuit, ut de peccato damnaret peccatum, & diaboli opus de opere diaboli solueretur. Inimicus enim humani generis mortificatę in ipsa origine vniuersitatis letale vulnus intulerat, nec poterat declinare ius ferreum dedititij seminis, captiua progenies. Vnde cū in tot generationibus mortali sibi lege subiectis, vnum videret inter hominum filios, cuius virtutem super omnes totius temporis sanctos miraretur, excellere, securum se fore credidit de perpetuitate sui iuris, si nulla iustitiæ merita sœuæ potuissent superare vim mortis. Famulis itaque suis & stipendiarijs vehementiū incitatis, in præiudicium suum sœuit, & dum putat aliquid sibi debere, quę potuisset occidere, non vidit libertatē singulæ innocentia, similitudinē persequendo naturæ. Non autē errabat in genere, sed fallebatur in crimine. Adam enim primus & Adam secundus, vnū erāt carne, nō opere, & in illo omnes moriuntur, & isto oēs viuificabuntur. Ille per superbiæ cupiditatē iter fecit ad miseriā, hic per humilitatis fortitudinē viā parauit ad gloriā. Vnde ipse dicit: Ego sum via, veritas & vita. Via scilicet in forma cōuersationis iusta, veritas in expectatione rei certæ, vita in perceptione felicitatis æternæ. Hoc magnæ pietatis sacramentum dilectissimi, sicut Iudaica impietas, ita diabolica superbia nesciebat. Si enim cognouissent, nunquā Dominum gloriæ crucifixissent. Sed quia hostē humani generis latebat consiliū misericordiæ Dei, & opposito carnis velamine, Deus in Christo mundū reconcilians tegebatur, perstitit in eum furere, in quō nihil suum poterat inuenire. Nā & malignitati eius hoc magis potuisset prodesse, si parceret, & se ab effusione eius sanguinis abstinere, per quē omniū soluenda erat captiuitas, & reparanda libertas. Sed lucē tenebræ non cōprehenderunt, nec mēdax cæcitas sapientiā veritatis potuit inspicere. Tenuit itaq; disposita mansuetudo patientiam, & cohibita famulantium sibi angelicarum virtutē legionum, hausit calicē doloris & mortis, totumq; supplicium transiit in

guras, nō
ua res ip
sas habet.

Heb. ii.

Rom. 8.

1. Co. 15.

1. Co. 15.

1. Cor. 2.

2. Cor. 5.

1. Cor. 14.

1. Cor. 1.

triumphum. Viti sunt errores, subactę sunt potestates, accepit nouū mun-
 2. Corin. 5 dus exordium, vt damnata generatio non obesset, quibus saluandis rege-
 neratio subueniret. Transierūt vetera, & ecce facta sunt omnia noua, vt v-
 niuersorum in Christo credentium, & in sancto spiritu renatorum, per ip-
 sum & cū ipso vna esset passionis societas, & resurrectionis æternitas, di-
 cente Apostolo: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cū Chri-
 Colos. 3 sto in Deo. Cū autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos appare-
 bitis cum ipso in gloria. In hac igitur spe dilectissimi constituti, omnes
 diaboli caute versutias, qui non solum per carnis concupiscentias, & per
 corporeas tantum insidiatur illecebras: sed inter ipsa quoq; semina fidei,
 Heretico- spargens zizania falsitatum, veritatis studet violare culturam, vt quos non
 rum uitan- potuerit corrumpere malis actibus, impijs subuertat erroribus. Fugite er-
 da collo- go mundanę argumenta doctrinę, & viperea hereticorum vitate collo-
 quia. Nihil vobis commune sit cum eis, qui catholicę aduersantes fidei, so-
 lo sunt nomine Christiani. Non enim templum spiritus Dei, nec membra
 sunt Christi, sed falsis opinionibus implicati, tot species habent diaboli,
 Ioann. 14 quot simulachra mendacij. A quibus malis per Dominum Iesum Christū,
 qui & via, & veritas, & vita est, liberati, omnes vitę istius tentationes &
 Roman. 8 pręlia cum fidei exultatione toleremus. Si enim cōpatimur, & conregna-
 bimus. Quod pręmium non eis tantum paratum est, qui pro nomine Do-
 mini impiorum sæuitia sunt perempti, quoniam vniuersitas Deo serui-
 entium Deoq; viuendum, sicut in Christo est crucifixa, ita est in Christo
 coronanda: illis quidem in omni gloria pręcellētibus, qui terribiles mor-
 tes & sæua tormenta, vsque ad exhalationem spiritus tolerando superauē-
 runt, sed etiam ijs subsequētib; qui avaritię cupiditatem, superbię ela-
 tionem desideriaq; luxurię, carnis suę mortificatione vicerunt. Vnde me-
 2. Tim. 3 ritō Apostolus ait, quod omnes, qui pię volūt viuere in Christo, persecu-
 2. Corin. 5 tionem patientur, cuius vtiq; non est extraneus, qui non est pietatis alie-
 nus. Paschalem enim festiuitatem solenniter agit, qui non in fermento ve-
 Philip. 2 teris malitię, sed in azymis synceritatis & veritatis operatur. Nec iam in
 1. Tim. 2 Adam primo, sed in Adam secundo viuit, membrum scilicet factus corpo-
 ris Christi: qui cum esset in forma Dei, forma serui dignatus est fieri, vt in
 vno mediatore Dei & hominum homine Iesu Christo, & plenitudo maię-
 statis diuinę, & veritas naturę esset humanę. Quam nisi verbi diuinitas in
 * adsum- suę personę reciperet vnitatem, nec regeneratio esset in aqua baptisma-
 pisset. tis, nec redemptio in sanguine passionis. Sed quia in sacramento incarna-
 tionis Christi, nihil falsum, nihil accepimus figuratum, non frustra nos
 & cum moriente mortuos, & cum resurgente credimus suscitatos, manē-
 1. Cor. 15 te ipso in nobis, qui operatur omnia in omnibus, viuens cum patre & san-
 cto spiritu, regnansq; in secula seculorum, Amen.

Sermo decimus nonus de passione Domini.

De incompræhensibili humani generis sacramen-
 to, de diaboli insidijs ac potestate, & de Christi cruce
 ferenda.

Sacra-

Acras dilectissimi dominicę passionis historiam, Euangeli-
 ca, vt moris est, narratione decursam, ita omnium vestrum ar-
 bitror inhęsisse pectoribus, vt vnicuiq; audientium, ipsa le-
 ctio, quędam facta sit visio. Habet enim hanc potentiam fi-
 des vera, vt ab ijs mente non desit, quibus corporalis pręsentia interesse nō
 potuit, & siue in pręteritum redeat, siue in futurum se cor credentis exten-
 dat, nullas sentiat moras temporis cognitio veritatis. Adest ergo sensibus
 nostris imago rerum pro nostra salute gestarum, & quicquid tunc discipu-
 lorum perstrinxit animos, nostros quoque tangit affectus: non quod aut
 tristitia deprimamur, aut sæuitia furentium Iudęorum terreamur, cū e-
 tiam eos, quos illius tempestatis magnitudo conculsit, ad inuictā constan-
 tiam resurrectio Domini ascensioq; prouexerit: sed quia cū in cogita-
 tionem venit, quales tunc Hierusalem populi, & quales fuerint sacerdo-
 tes, magno accipiamus cum tremore metum, tantum facinus impiorum.
 Quamuis enim ad salutem humani generis pertineret passio Saluatoris, &
 æternę mortis vincula temporali sint Domini dirupta morte, aliud tamen
 crucifixi patientia, aliud crucifigētium egit inania, nec ad eosdem rerum
 exitus misericordia & ira tendebat, cū per eiusdem sanguinis effusione
 Christus solueret mundi captiuitatem, Iudęi interficerent omnium redem-
 ptorem. Obdurauit enim carnalem Israel malignitas sua, & nihil ei legis te-
 stificatio, nihil mysteriorum imagines, nihil prophetarum oracula profue-
 runt: cū pascha Domini tot seculis celebratum, in eo Ioānes doceret im-
 pletū, de quo publica protestatione dicebat: Ecce agnus Dei, ecce qui tol-
 lit peccata mundi. Repugnat iniquitas iustitię, cæcitas luci, mendaciū ve-
 ritati, sed de sæuitia oblectantium, de scelere crudelium obtinuit Iesus æ-
 ternę dispositionis effectum, & ita humano generi sua morte consuluit, vt
 sacramentum salutis, etiam ipsis persecutoribus non negaret. Qui venerat
 vniuersis credentibus omnia peccata dimittere, a generali indulgētia nec
 Iudaicum voluit crimen excludere. Quorum itaq; perfidiam detestamur,
 eorundem fidem, si conuertantur, amplectimur, et imitantes misericordiā
 Domini, qui pro eis, a quibus erat crucifixus, orabat, nos quoq; cum beato
 Paulo apostolo nostras iungimus preces, & vt ille populus misericordiam
 consequatur optamus, ob cuius offensionem, gratiam reconciliationis ac-
 cepimus. Quoniam sicut ait magister gentium: Conclufit Deus omnia in
 incredulitate, vt omnium misereatur. Quid aut illud fuit, quod & Iudęis
 intellectum abstulit, & sapientium mundi corda turbauit, nisi crux filij
 Dei, quę & philosophiam euanescente prudentium, & Israeliticā fecit cali-
 gare doctrinam? Omnem nanq; sensum humanę mentis excessit diuini al-
 titudo consilij, cū placuit Deo per stultitiam prędicationis saluos face-
 re credentes, vt mirabilior fieret constantia fidei ex difficultate credendi.
 Inconsequens enim & irrationabile videbatur, recipere animo, quod crea-
 torem omnium naturarum, in substantia veri hominis, virgo intemerata pe-
 perisset, quod æqualis patri filius Dei, qui impleret omnia, & contine-
 ret vniuersa, furentium manibus compræhendi, iniquorum iudicio con-
 demnari, & post* dedecus illusionū, cruci se permisisset affigi. Sed in ijs om-
 nib; simul sunt, & humilitas hominis, & celsitudo deitatis, nec misericor-
 dię ratio maiestatis miseretis obscurat: quia de ineffabili potētia factū est, vt
 cum homo verus est id Deo inulolabili, & Deus verus est in carne passibi-

Fidei uis.

Ioann. 1.

Roman. 11

Crux Chri

sti apud

quos quid

effecerit.

1. Corin. 23

*dedecora

li, conferretur homini gloria per contumeliam, incorruptio per supplicium, vita per mortem. Nisi enim verbum caro fieret, & tam solida confisteret unitas in utraque; natura, ut à suscipiente susceptam, nec ipsum breue mortis tempus abiungeret, nunquam valeret ad aeternitatem redire mortalitas. Sed adfuit nobis in Christo singulare praesidium, ut in natura passibili, mortis conditio non maneret, quam impassibilis essentia receperat, & per id quod non poterat mori, posset id quod mortuum erat, suscitari. Huic sacramento dilectissimi ut inseparabiliter congruamus, magna nobis & animi & corporis intentione nitendum est, ut cum gravissimi sit periculi festum paschale negligere, periculosus sit Ecclesiasticis quidem conventibus iungi, sed in dominicae passionis consortio non haberi. Nam dicente Domino: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est meus dignus. Et dicente Apostolo: Si comitemur, & conregnabimus: quis verè Christum passum, mortuum & resuscitatum colit, nisi qui cum ipso patitur, moritur & resurgit? Ex hac quidem in omnibus Ecclesiae filiis ipso iam regenerationis sunt inchoata mysterio, ubi peccati interitus, vita est renascentis, & triduanam Domini mortem imitatur trina demersio, ut dimoto quodam aggeri sepulturae, quos veteres suscipit sinus fontis, eosdem novos aeterna baptismatis. Sed implendum est nihilo minus opere, quod celebratum est sacramento, & natis de spiritu sancto, quantumcumque superest mundani temporis, non sine crucis susceptione ducendum est. Quamvis enim forti & crudeli tyranno per potentiam crucis Christi vasa antiquae depravationis erepta sint, & dominatio principis mundi à redemptorum sit eiectione corporibus insidiari tamen etiam iustificatis eadem malignitas perseverat, & multis modis eos, in quibus non regnat, impugnat, ut si quas animas negligentes imprudentesque repererit, saevioribus eas laqueis rursus innectat, & à paradiso Ecclesiae raptas in consortium suae damnationis inducat. Vnde cum quispiam observantiae Christianae se limitem sentit excedere, & in id cupiditates suas tendere, quod eum à recto itinere faciat declinare, recurrat ad crucem Domini, & ligno vitae motus noxiae voluntatis adfigat, ac voce prophetica ad Dominum clamet, & dicat: Confige clavis timoris tui carnes meas, à iudicij enim tuis timui. Quid autem est clavis timoris Dei carnes habere confixas, nisi corporeus sensus ab illecebra illiciti desiderij sub metu divini continere iudicij, ut qui resistit peccato, & concupiscentias suas, ne quid morte dignum operetur, interficit, audeat cum Apostolo dicere: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ibi ergo se constituat Christianus, quod eum secum sustulit Christus, & ad id dirigat omnem viam suam, ubi scit humanam salvatam esse naturam. Passio enim Domini usque ad finem producit mundi, & sicut in sanctis suis ipse honoratur, ipse diligitur, & in pauperibus ipse pascitur, ipse vestitur: ita in omnibus qui pro iustitia aduersa tolerant, ipse compatitur: nisi forte aestimandum est, multiplicata per orbem fide, renascente impiorum numero, omnes persecutiones, & omnia, quae aduersus beatos martyres saevierunt, finita esse certamina, tanquam suscipienda crucis illis tantum necessitas incubuerit, quibus ad expugnanda Christi dilectione atrocissima sunt illata supplicia. Sed aliud serviendum Deo pietas expitur, aliud etiam Apostoli praedicatio praestatur, qui dicit: Omnes qui pie volunt vivere in Christo Iesu, persecutionem patientur: Quia sententia nimis trepidus & segnis ostenditur, qui nulla persequi-

Matt. 10. 3.
Roman. 8.
Christi uer-
rus cultor
quis sit.

Crux ferenda
perpetua.

Luc. 11.

Ad crucem
Christi ut
confugie-
dum.

Psal. 118.

Galat. 6.

2. Tim. 3.

tritione pulsatur. Pacem enim cum hoc mundo nisi amatores mundi habere non possunt, & nulla unquam iniquitati cum aequitate communiō, nulla mendacio cum veritate concordia, nullus est tenebris cum luce consensus. Quia etiam si pietas bonorum cupiat malos corrigi, conversionemque multorum per gratiam Dei miserentis obtineat, malignorum tamen spirituum aduersus sanctos insidiae non quiescunt, & siue occulto dolo, siue aperto praelio in omnibus fidelibus propositum bonae voluntatis infestant. Inimicum autem illis est, omne quod rectum, omne quod castum est. Et cum eis nihil in quenquam amplius liceat, quam iustitia diuina permiserit, quae dignatur suos aut corrigere disciplina, aut exercere patientia, agunt tamen versutissima arte fallaciae, ut ex arbitrio propriae potestatis, aut laedere videatur, aut parcere, & multis, quod dolendum est, ita per nequitiam simulationis illudunt, ut quidam illos & timeant patiens, & velint habere placatos, cum beneficia demonum omnibus sint nocetiora vulneribus, quia tutius est homini, inimicitiam diaboli meruisse, quam pacem. Sapientes itaque animi, qui unum timere, unum diligere, & in unum sperare didicerunt, mortificatis cupiditatibus, & crucifixis corporis sensibus, ad nullum hostium metum, ad nullum inquinantur obsequium. Voluntatem enim Dei etiam sibi praeferrunt: & tanto amplius se amant, quanto amplius pro Dei amore se non amant. Cumque audiunt sibi diuinitus dici, Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere, diuidunt affectus suos, & legem mentis à corporis lege discindunt, ut ex quadam se parte sibi denegent, perdentes se in istis, quae carnaliter cupiunt, & inuenientes se in istis, quae spiritualiter concupiscunt. Sanctum igitur pascha dilectissimi, in talibus membris corporis Christi legitime celebratur, & nihil illis deest triumphi, quos passio Salvatoris obtinuit. Quoniam in istis, qui Apostolico exemplo castigant corpus suum, & seruituti subijciunt, iidem hostes eadem fortitudine conteruntur. Et nunc enim à Christo vincitur mundus, & cum à seruis suis quorumcunque vitiorum incentiua superantur, ipsius virtus est, ipsiusque victoria. Haec dilectissimi quae ad participationem crucis pertinent, sufficienter, ut arbitror, vestris sunt hodie auribus intimata, ut paschale sacramentum etiam in membris corporis Christi legitime celebretur. Superest, ut de obtinendo resurrectionis consortio differamus. Quod ne continuato sermone, & mihi & vobis fiat onerosum, in diem sabbati promissa differemus. Aderit, ut credimus, gratia Dei, ut debitum nostrum ipsius auxilio compleatur, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula secula, Amen.

1. Corin. 6.

Versutia
diaboli.

Ecclef. 18.

1. Corin. 9.

SERMO PRIMVS DE RESURRECTIONE DOMINI.

De duplici vita ac morte, de Resurrectionis dominicae documentis, & immortalitate Christi,

Set-

Sermone proximo dilectissimi, non incongruè vobis, quantum arbitror, participatione crucis Christi insinuauimus, ut paschale sacramentum ipsa in se habeat vita credentium, & quod festo honoratur, moribus celebretur. Quam autè hoc utile sit, ipsi probastis, & ex vestra deuotione didicistis, quantum prosint animis atq; corporibus prolixiora ieiunia, frequentiores preces, & eleemosynæ largiores. Nemo enim ferè est, qui non hac exercitatione profecerit, & in abdito cōscientiæ suæ aliquid, quo rectè possit gaudere, condiderit. Sed hæc lucra perseueranti sunt seruanda custodia, ne in desidiā resolutio labore, quod donauit Dei gratia, diaboli furetur inuidia. Cū igitur quadraginta dierum obseruantia hoc voluerimus operari, ut aliquid sentiremus crucis in tempore dominicæ passionis, adnitendum est nobis, ut etiam resurrectionis Christi inueniamur esse consortes, & de morte ad vitam, dum in isto corpore sumus, transeamus. Vnicuique enim homini, qui ex alio in aliud aliqua conuersione mutatur, finis est, non esse, quod fuit, & ortus, esse quod non fuit. Sed interest, cui quis aut moriatur, aut viuatur: quia est mors, quæ causa est viuendi, & est vita, quæ causa est moriendi. Nec alibi quàm in hoc transitorio seculo vtrunq; conquiratur, ut ex qualitate temporalium actionum differentiæ retributionum pendeant æternarum. Moriendum ergo est diabolo, & viuendum Deo, deficiendum iniquitati, ut iustitiæ resurgatur. Occumbant vetera, ut oriantur noua. Et quoniam, sicut ait veritas, nemo potest duobus dominis seruire, dominus sit, non ille qui stātes impulit in ruinam, sed ille qui deiectos erexit in gloriam. Dicente ergo Apostolo: Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis: qualis terrenus, tales & terreni, & qualis cœlestis, tales & cœlestes, sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem eius, qui est de cœlo: multum nobis de hac commutatione gaudendum est, qua de ignobilitate terrena ad cœlestem transferimur dignitatem, per illius ineffabilem misericordiam, qui ut nos in sua proueheret, in nostra descendit, ut non solum substantiam, sed etiam conditionem naturæ peccatricis adsumeret, & ea sibi pateretur inferri diuinā impassibilitas, quæ miserimè experitur humana mortalitas. Vnde ne turbatos discipulorum animos longa mœstitudo cruciaret, denunciātam tridui moram tam mira celeritate breuiāuit, ut dum ad integrum secundum diem, pars primi nouissima, & pars tertij prima concurrat, & aliquantum temporis spacio decederet, & nihil dierum numero deperiret. Resurrectio igitur Saluatoris nec animam in inferno, nec carnem diu * morata est in sepulchro, & tam velox incorruptæ carnis viuificatio fuit, ut maior ibi esset soporis similitudo, quàm mortis. Quoniam deitas, quæ ab vtraque suscepti hominis substantia non recessit, quod potestate diuisit, potestate coniunxit. Subsequuta sunt itaq; multa documenta, quibus prædicandæ per vniuersum mundum, fidei auctoritas conderetur. Et licet reuolutio lapidis, euacuatio monumenti, depositio linteorum, & totius facti angeli narratores copiosè veritatem dominicæ resurrectionis adstruerent, & mulierum tamen visui & apostolorum frequenter oculis manifestus apparuit: non solum loquens cum eis, sed etiam habitans atque conuolens, & pertractari se diligenti curiosq; contactu ab eis, quos dubitatio perstringebat, admittēs. Ideo enim & clauis ad discipulos ostijs introibat, & flatu suo dabat spiritum sanctum, & dato

Cui mori
dum, itēq;
uiuendum
Matth. 6.
Lucæ 16.
1. Cor. 15.

* morari
passa est.

Resurre
ctionis do
cumenta.

Act. 1.

Ioann. 20

dato intelligentiæ lumine, sanctarum scripturarum occulta pandebat, & rursus idem vulnus lateris, fixuras clauorum, & omnia recentissimæ passionis signa monstrabat: ut agnosceretur in eo proprietates diuinæ humanæque naturæ indiuidua permanere, & ita sciremus verbum non hoc esse, quod carnem, ut vnum Dei filium, & verbum confiteremur, & carnem. Non dissoluit dilectissimi ab hac fide magister gentium Apostolus Paulus, cū dicit: 2. Cor. 5. Et si cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam nō nouimus. Resurrectio enim Domini, non finis carnis, sed commutatio fuit, nec virtutis augmento consumpta substantia est. Qualitas transijt, non natura defecit, & factum est corpus impassibile, quod potuit crucifigi: factum est immortale, quod potuit occidi: factum est incorruptibile, quod potuit vulnerari: & meritò dicitur, caro Christi in eo statu, quo fuerit nota, nesciri: quia nihil in ea passibile, nihil remansit in ea infirmum, ut & ipsa sit per essentiam & non sit ipsa per gloriam. Quid autem mirum, si hoc de corpore Christi proficetur, qui de omnibus Christianis spiritualibus dicit: Itaq; nos ex hoc neminem nouimus secundum carnem? Ex hoc, inquit, initium nobis factum est resurrectionis in Christo, ex quo in eo, qui pro omnibus mortuus est, totius spei nostræ forma præcessit. Non hæsitamus diffidentia, nec incerta expectatione suspendimur, sed accepto promissionis exordio, fidei oculis, quæ sunt futura, iam cernimus, & naturæ prouectione gaudentes, quod credimus, iam tenemus. Non ergo nos rerum temporalium occupent species, nec ad se contemplationem nostram à cœlestibus terrena deflectant. Pro transactis habeantur, quæ ex maxima parte iam non sunt, & mens intenta mansuris ibi desiderium suum figat, ubi quod offertur, æternum est. Quamuis enim spe salui facti sumus, & corruptibilem adhuc carnem mortalemque gestamus, rectè tamen dicimur in carne non esse, si carnales nobis non dominantur affectus, & meritò eius rei deponimus nuncupationem, cuius nō sequimur voluntatem. Cū itaque Apostolus dicat, Carnis curam ne feceritis in desiderijs, non ea nobis interdicta intelligimus, quæ saluti congruunt, & quæ humana poscit infirmitas: sed quia non omnibus desiderijs seruandum, nec quicquid caro concupiscit, implendum est, de adhibendo temperantiæ modo admonitos nos esse cognoscimus: ut carni, quæ sub animi est constituta iudicio, nec superflua concedamus, nec necessaria denegemus. Vnde idem Apostolus alibi ait: Nemo enim vnquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet eam: cū vtiq; non ad vitia, non ad luxuriam, sed ad debitum sit alenda & fouenda famulatum: ut teneat ordinem suum renouata natura, nec peruerse ac turpiter superioribus inferiora præualeat, aut inferioribus superiora succumbat, & vitijs animum superantibus, ibi fiat seruitus, ubi debet esse dominatus. Agnoscat igitur populus Dei, nouā se esse in Christo creaturam, & à quo suscepta sit, quā uel suscepit, vigilanter intelligat. Quæ noua facta sunt, non redeant ad instabilem vetustatem, & non omittat opus suum, qui manum misit ad aratrum, sed ad hoc attendat, quod ferit, non ad id respiciat quod reliquit. Nemo in id recidat, vnde surrexit, sed etiā si pro infirmitate corporea in aliquibus adhuc languoribus iacet, sanari instanter desideret ac leuari. Hæc est enim salutis via & cœptæ in Christo resurrectionis imitatio, ut quia in lubrico istius vitæ diuersi casus lapsusque non defunt, vestigia gradientium à fluidis ad solida transferantur. Quoniam, sicut scriptum est, à Domino diriguntur gressus homin.

Ibidem.

In carne
qui non
sint.
Rom. 13.
Carnis cu-
ra quate-
nus haberi
da est.

Ephes. 5.

Luc. 9.

Via salutis
quæ.

psal. 36.

S. Homi.

D. LEONIS PAPAE

hominis, & viam eius volet. Quum ceciderit iustus, non collidetur, quia Dominus supponet manum suam. Hæc meditatio dilectissimi non pro sola solennitate paschali, sed pro totius vitæ sanctificatione retinenda est, & ad hoc præsens exercitatio debet intendi, ut quæ animum fidelium experimento brevis obseruantia delectantur, in consuetudinem transeant, intermerata permaneant, ac si aliquid delicti irreperit, celeri poenitudine deleatur. Et quia antiquorum morborum difficilis & tarda curatio est, tanto velocius adhibeantur remedia, quanto recentiora sunt vulnera, ut semper ab omnibus offensionibus in integrum resurgentes, ad illam incorruptibilem glorificandæ carnis resurrectionem peruenire mereamur, in Christo Iesu Domino nostro, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo secundo de resurrectione Domini.

Quod crux Christi sit saluandis sacramentum & exemplum, & de mysterio incarnationis.

Optum quidem dilectissimi paschale sacramentum Evangelica nobis narratio præsentauit, & ita per aurem carnis penetratus est mētis auditus, ut nemini nostrum rerum gestarum imago defuerit: cum diuinitus inspiratæ textus historiæ euidenter ostenderit, quæ Dominus Iesus Christus impietate traditus, quo iudicio additus, quæ scuitia crucifixus, & quæ sit gloria suscitatus. Sed adijciendum est etiam nostri sermonis officium, ut sicut pia expectatione deposcere vos consuetudinis debitum sentio, ita solennitati sacratissimæ lectionis subiungatur exhortatio sacerdotis. Quia igitur apud fideles aures ignorantia locus non est, semen verbi, quod est in prædicatione Euangelij, debet in terra vestri cordis augeri, ut remotis suffocationibus spinarum ac tribulorum, libera in fructus suos exeant plantaria piorum sensuum, & rectarum germina voluntatum. Crux enim Christi, quæ saluandis est impena mortalibus, & sacramentum est & exemplum. Sacramentum, quo virtus impletur diuinæ exempli, quo deuotio incitatur humana: quoniam captiuitatis iugo erutis, etiam hoc præstat redemptio, ut eam sequi possit imitatio. Nā si mundana sapietia ita in suis gloriatur erroribus, ut quem sibi quisque ducem elegerit, eius opiniones & mores atque omnia instituta sectetur, quæ nobis erit communio nominis Christi, & ut ei inseparabiliter uniamur, qui est, ut ipse insinuauit, via, veritas & vita? Via scilicet conuersationis sanctæ, veritas doctrinæ diuinæ, & vita beatitudinis sempiternæ. Collapsa enim in parentibus primis humani generis plenitudine, ita misericors Deus creaturæ ad imaginem suam factæ, per vnigenitum suum Iesum Christum voluit subuenire, ut nec extra naturam esset reparatio naturæ, & ultra propriæ originis dignitatem proficeret secunda conditio. Felix, si ab eo non decideret, quod Deus fecit, felicius si in eo maneret, quod refecit. Multum fuit à Christo recepisse formam, sed plus est, in Christo habere substantiam. Suscepit enim nos in suam proprietatē illa natura, quæ se in quas voluerit mensuras benignitatis inflectit, nec vsquam conuersationem mutabilitatis incurrit. Suscepit etiam nos illa natura, quæ nec nostris sua, nec suis nostra consumeret, quæ ita vnā in se fecit deitatis humanitatisque personam.

SERMO II. DE RESURRECTIONE DOMINI.

76

sonā, ut sub dispensatione infirmitatū atque virtutū, nec caro per diuinitatē, inuiolabilis, nec diuinitas per carnē posset esse paisibilis. Suscepit nos illa natura, quæ & propaginem nostri generis à cōmuni tramite nō abrūperet, & contagium peccati in oēs homines trāsēuntis excluderet. Infirmitas sanē atque mortalitas, quæ non peccatum erant, sed poena peccati, à redemptore mundi recepta sunt ad supplicium, ut impenderentur ad precium. Quod ergo in omnibus hominibus transfusio fuit damnationis, hoc in Christo sacramentum est pietatis. Præbuit enim se crudelissimo exactori liber à debito, & ministras diaboli Iudaicas manus in cruciatum immaculatæ carnis admisit. Quam ideo vsque ad celerrimam resurrectionem voluit esse mortalem, ut credentibus in eum, nec persecutio insuperabilis, nec mors posset esse terribilis, cum ita dubitandum non esset de consortio gloriæ, sicut dubitandum non erat de communione naturæ. Si incunctanter itaque dilectissimi corde credimus, quod ore profitemur, nos in Christo crucifixi, nos sumus mortui, nos sepulti, nos etiam die tertia suscitati. Vnde Apostolus dicit: Si Coloss. 3. consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt, querite, ubi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt, sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Quum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum Christo in gloria. Ut autem nouerint corda fidelium habere se, unde ad supernam sapientiam spretis mundi cupiditatibus valeant eleuari, spondet nobis Dominus præsentiam suam, dicens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Non enim frustra per Esaiam dixerat Esai. 7. spiritus sanctus: Ecce virgo in utero concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus. Implet ergo Iesus proprietatem nominis sui, & qui ascendit in cœlos, non deserit adoptatos: qui sedet ad dexteram patris, idem totius habitator est corporis, & ipse deorsum confortat ad patientiam, qui sursum inuitat ad gloriam. Nec inter vana igitur nobis despiendum est, nec inter aduersa trepidandum. Ibi quidem blandiuntur deceptiones, & hic grauescunt labores. Sed quia misericordia Domini plena est terra, adest nobis utique Christi victoria, ut impleatur, quod ait: Nolite timere, quia ego vici mundum. Ioann. 14. Siue ergo contra ambitionem seculi, siue contra concupiscentias carnis, siue contra hæreticorum iacula dimicemus, dominica cruce semper armemur. Nec enim vnquam à paschali festo recedimus, si à fermento malitiæ veteris abstinemus. Inter omnes namque vitæ huius varietates, quæ diuersarum plenæ sunt passionum, Apostolicæ exhortationis meminisse debemus, quæ nos instruit, dicens: Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu: qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomē, quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Si magnæ, inquit, pietatis sacramentum intelligitis, & quod pro salute humani generis vnigenitus Dei filius gessit, aduertitis:

hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, cuius humilitas nulli aspernanda diuitum, nulli est erubescenda nobilium. Nec enim in tantum prouehi potest quaelibet felicitas humana fastigium, ut aestimet sibi pudendum, quod manens Deus in forma Dei, non est arbitratus indignum. Imitamini quod operatus est, diligite quod dilexit: & inuenientes in vobis Dei gratiam, vestram in illo redamate naturam: quoniam sicut ille paupertate diuitias non amisit, gloriam humilitate non minuit, aeternitatem morte non perdidit: ita & vos eisdem gradibus, eisdem vestigijs, ut coelestia apprehendatis, terrena despiciate. Susceptio enim crucis, est interfectio cupiditatum, occisio vitiorum, declinatio vanitatis, & abdicatio omnis erroris. Nam cum pascha Domini, non impudicus, non luxuriosus, non superbus celebret, non avarus: nulli tamen ab hac festiuitate longius quam haeretici separantur, maximeque illi, qui de verbi incarnatione male sentiunt, aut minuendo quod est deitatis, aut euacuando quod est carnis. Verus enim Deus est filius Dei, totum habens ex patre, quod pater est, nullo exordio temporalis, nulla varietate mutabilis, nec ab vno diuisus, nec ab omnipotente diuersus, sempiterni genitoris vnigenitus sempiternus: ut mens fidelis credens in patrem & filium & spiritum sanctum, in eadem vnus deitatis essentia, nec vnitatem gradibus diuidat, nec Trinitatem singularitate confundat. Non autem sufficit Dei filium in sola patris nosse natura, nisi eum non recedente a proprijs, agnoscamus in nostris. Exinanitio enim illa, quam reparationi impedit humanae, dispensatio fuit miserationis, non priuatio potestatis. Nam cum ex aeterno consilio Dei, non esset aliud nomen sub coelo datum hominibus, in quo oporteat saluos fieri, inuisibilis visibilem, intemporalis temporalem, impassibilis passibilem substantiam suam fecit: non ut virtus deficeret infirmitate, sed ut infirmitas in incorruptibilem posset transire virtutem. Propter quod ipsa festiuitas, quae a nobis pascha nominatur, apud Hebraeos pascha, id est, transitus dicitur, attestante Euangelista atque dicente: Ante diem festum paschae sciens Iesus, quia venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad patrem. Cuius autem naturae futurus erat transitus iste, nisi nostrae, cum inseparabiliter & pater in filio & filius esset in patre? Sed quia verbum & caro, vna persona est, non diuiditur a suscipiente susceptus, & honor prouehedi, prouehentis nominatur augmentum, dicente Apostolo, quod iam commemorauimus: Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. In quo utique adsumpti hominis exaltatio commendatur, ut in cuius passionibus manet deitas indiuisibilis, idem coaeternus sit in gloria deitatis. Ad hanc participationem ineffabilis muneris, beatum transitum fidelibus suis ipse Dominus praeparabat, cum instanti iam proximo passioni, non solum pro apostolis suis atque discipulis, sed etiam pro vniuersa Ecclesia supplicaret, & diceret: Non pro his autem rogo tantum, sed pro ijs etiam, qui credituri sunt per verbum ipsorum in me, ut omnes vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis vnum sint. Cuius vnitatis nullum poterunt habere confortium, qui in Dei filio Deo vero humanam negant manere naturam, impugnatores salutiferi sacramenti, & paschalis festi exules: quod quia ab Euangelio dissentiunt, & symbolo contradicunt, nobiscum celebrare non possunt: quia etsi audent sibi Christianum nomen adsumere, ab omni tamen creatura,

Crucem suscipere quod sit.

Act. 4.

Ioan. 13.

Philip. 2.

Ioan. 17.

tura, cui Christus caput est, repellitur, vobis in hac solennitate merito exultantibus, pieque gaudentibus, qui nullum recipiētes in veritate mendacium, nec de natiuitate Christi secundum carnem, nec de passionē ac morte, nec de corporali resurrectione eius ambigitis: quoniam sine vlla separatione deitatis, verum Christum ab utero virginis, verum in ligno crucis, verum in sepulchro carnis, verum in gloria resurrectionis, verum in dextera paternae maiestatis agnoscitis. Vnde etiam, sicut Apostolus ait, expectamus saluatorem Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus nostrae humilitatis, conforme fieri corpori glorię suę, qui viuit & regnat cum Deo patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Philip. 3.

SERMO PRIMVS DE Ascensione Domini.

Cur discipuli permisi sint dubitare de resurrectione Christi, & quid egerit Christus inter ascensionem & resurrectionem suam, & de Petri praerogatiua atque cicatricibus Christi.

Ost beatam & gloriosam resurrectionem Domini nostri Iesu Christi, qua verum Dei templum, Iudaica impietate resolutum, diuina in triduo potentia suscitauit, quadragenarius hodie dilectissimi sanctorum dierum expletus est numerus, sacratissima ordinatione dispositus, & ad vtilitatem nostrae eruditionis impensus: ut dum a Domino in hoc spatio mora praesentiae corporalis extenditur, fides resurrectionis, documentis necessarijs muniretur. Mors enim Christi, multum discipulorum corda turbauerat, & de supplicio crucis, de emissionē spiritus, de exanimati corporis sepultura, grauatis coestitudine mentibus, quidam diffidentiae torpor obreperat. Nam cum sanctae mulieres, sicut Euangelica pandit historia, reuolutum a monumento lapidem, & sepulchrum corpore vacuum, & viuentis Domini testes angelos nunciarent, verba earum apostolice discipulis, deliramentis similia videbantur. Quam utique haesitationem humana infirmitate nutantem, nequaquam permisisset spiritus veritatis praedicatorum suorum inesse pectoribus, nisi illa trepida sollicitudo & curiosa cunctatio, nostrae fidei fundamenta iecisset. Nostris igitur perturbationibus, nostris periculis in apostolis consulebatur. Nos in illis viris contra calumnias impiorum, & contra terrenae argumenta sapientiae docebamur. Nos illorum instruxit aspectus, nos erudiuit auditus, nos confirmauit attactus. Gratias agamus diuinę dispensationi, & sanctorum patrum necessariae tarditati. Dubitatum est ab illis, ne dubitaretur a nobis. Non ergo ij dies dilectissimi, qui inter resurrectionem Domini ascensionemque fluxerunt, ociofo transiere decurlu, sed magna in eis confirmata sacramenta, magna sunt reuelata mysteria. In ijs metus dirae mortis aufertur, & non solum animae, sed etiam carnis immortalitas declaratur. In ijs per insufflationem Domini infunditur apostolis omnibus spiritus sanctus, Ioan. 20.

Marc. 16.

Luca 24.

Discipuli

cur permisi

si sint hesi

tate de re-

surrectioe

Domini.

D. LEONIS PAPAE

& beato apostolo Petro, supra ceteros post regni clauis, ouilis dominici cū
ra mandatur. In ijs diebus, duobus discipulis tertius in via Dominus iungi-
tur comes, & ad omnem nostrā ambiguitatis caliginem detergendam, pa-
uentium ac trepidantium tarditas increpatur. Flammam fidei illuminata
corda concipiunt, & quæ erant tepida, referante scripturas Domino, effi-
ciuntur ardentia. In fractione quoque panis conuescentium aperiuntur ob-
tutus, multo felicius eorum oculis patefactis, quibus naturæ suæ manifesta
ta est glorificatio, quàm illorum generis nostri principum, quibus præua-
ricationis suæ est ingesta confusio. ¶ Inter hæc autem aliaque miracula, cū
discipuli trepidis cogitationibus æstuarent, & apparuisset in medio eorum
Dominus, dixisset quæ: Pax vobis, ne hoc remaneret in eorum opinionibus
quod volebatur in cordibus, (putabant enim se spiritum videre, non car-
nem) redarguit cogitationes à veritate discordes, ingerit dubitantium ocu-
lis manentia in manibus suis & pedibus crucis signa, & vt diligentius per-
tractetur inuitat. Quia ad sananda infidelium cordium vulnera, clauorum
& lanceæ erant seruata vestigia, vt nō dubia fide, sed cōstantissima scientia
teneretur, eam naturam in Dei patris consessuram throno, quæ iacuerat in
sepulchro. Per omne ergo hoc tempus dilectissimi, quod inter resurrectio-
nem & ascensionem Domini exactum est, hoc prouidentia Dei curauit,
hoc docuit, hoc suorum & oculis insinuauit, & cordibus, vt Dominus Ie-
sus verè agnosceretur resuscitatus, qui verè erat natus, & passus & mortuus.
¶ Vnde beatissimi Apostoli omnesque discipuli, qui & de exitu crucis fu-
erant trepidi, & de fide resurrectionis ambigui, ita sunt veritate perspicua
roborati, vt Domino in cælorum eunte sublimia, non solum nulla affice-
rentur tristitia, sed etiam mugno gaudio replerentur. Et reuera magna erat
& ineffabilis causa gaudendi, cū in conspectu sanctæ multitudinis super
omnium creaturarum cælestium dignitatem, humani generis natura con-
scendere, supergressura angelicos ordines, & ultra archangelorum altitudi-
nes eleuanda, nec vllis sublimitatibus modum suæ prouectionis habitura,
nisi æterni patris recepta consessu, illius gloriæ sociaretur in throno, cuius
naturæ copulabatur in filio. Quia igitur Christi ascensio, nostra est proue-
ctio, & quod præcessit gloriæ capitis, eò ipse vocatur & corporis, dignis di-
lectissimi exultemus gaudijs, & pia gratiorum actione letemur. Hodie e-
nim non solum paradisi professores firmati sumus, sed etiam cælorum in
Christo superna penetrauimus, ampliora adepti per ineffabilem Christi gra-
tiam, quàm per diaboli amiseramus inuidiam. Nam quos virulentus inimi-
cus, primi habitaculi felicitate deiecit, eos sibi concorporatos Dei filius ad
dexteram patris collocavit: cum quo viuit & regnat in vnitæte spiritus san-
cti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Plus nobis
Christus
contulit,
quàm dia-
bolus ab-
stulit.

Sermo secundus de Ascensione Domini.

De exaltatione humanæ naturæ per Christum, de vir-
tute fidei & Christi diuinitate.

SERMO II. DE ASCENSIONE DOM.

72

Acramentum dilectissimi salutis nostræ, quam precio sangui-
nis sui vniuersitatis conditor estimauit, à die corporalis ortus
vsq; ad exitum passionis, per dispensationem humilitatis im-
pletum est. Et licet multa etiam in forma serui, diuinitatis si-
gna radiauerint, propriè tamen illius temporis actio ad demonstrandam
suscepti hominis pertinuit veritatem. Post passionem verò ruptis mortis
vinculis, quæ vim suam in eum, qui peccati erat nescius, intendendo perdi-
derat, infirmitas in virtutem, mortalitas in immortalitæ, contumelia tran-
sivit in gloriam: quæ Dñs Iesus Christus in multis manifestisq; documen-
tis, multorum declarauit aspectibus, donec triumphum victoriæ, quem re-
portarat à mortuis, inferret & cœlis. ¶ Sicut ergo in solennitate pascha-
li resurrectio Domini fuit nobis causa lætandi: ita ascensio eius in cœlos, in Christi
præsentium nobis est materia gaudiorum, recolentibus illam diem & ritè
venerantibus, quæ naturæ nostræ humilitas in Christo super omnem cœli
militiam super omnes ordines angelorum, & ultra omnium altitudinē po-
testatum, ad Dei patris est prouecta consessum. Quo ordine operum diui-
norū nos fundati, nos ædificati sumus, vt mirabilior fieret gratia Dei, cū
remotis à conspectu hominum, quæ meritò reuerentiam sui sentiebantur
indicere, fides non deficeret, spes nō fluctuaret, charitas non teperet. ¶ Ma-
gnarum enim hic vigor est mentium, & valdè fidelium lumen animarum
incunctanter credere, quæ corporeo non videntur intuitu, & ibi figere de-
siderium, quod nequeas inferre conspectum. Hæc autem pietas, vnde in no-
stris cordibus nasceretur, aut quomodo quisquam iustificaretur per fidē,
si in ijs tantum salus nostra cōsisteret, quæ obtutibus subiacerent? Vnde &
illi viro, qui de resurrectione Christi videbatur ambigere, nisi in ipsius car-
ne vestigia passionis & visu explorasset & tactu, Quia vidisti me, inq; Do-
minus, credidisti: beati qui non viderunt & crediderunt. ¶ Vt igitur hu-
ius beatitudinis dilectissimi capaces esse possemus, expletis omnibus, quæ
Euangelica prædicationi & noui testamenti mysterijs congruebant, Do-
minus noster Iesus Christus, quadragesimo post resurrectionem die, corā
discipulis eleuatus in cœlum, corporalis præsentie modum fecit, mansurus
in patris dextera, donec tempora multiplicandis Ecclesiæ filijs diuinitus
præstituta peragantur, & ad iudicandos viuos & mortuos in eadem carne,
in qua ascendit, adueniat. Quod itaq; redemptoris nostri conspicium fuit,
in sacramenta transiuit, & vt fides excellentior esset ac firmior, visioni do-
ctrina succedit, cuius auctoritatem supernis illuminata radijs, credentium
corda sequerentur. ¶ Hanc fidem ascensione Domini auctam, & sancti
spiritus munere roboratam, non vincula, non carceres, non exilia, non fa-
mes, non ignis, non laniatus ferarum, nec exquisita persequentium crudeli-
tatibus supplicia terruerunt. Pro hac fide per vniuersum mundum, non so-
lum viri, sed etiam fœminæ, nec tantum impubes pueri, sed etiam teneræ vir-
gines, vsq; ad effusionem sui sanguinis decertarunt. Hæc fides dæmonia e-
iecit, ægritudines depulit, mortuos suscitauit. Vnde & ipsi beati apostoli,
qui tot miraculis confirmati, tot sermonibus eruditi, atrocitatem tamen
dominicæ passionis expauerant, & veritatem resurrectionis eius non sine
hæsitacione susceperant: tantum de ascensione Domini profecerunt, vt quic-
quid illis prius intulerat metum, verteretur in gaudium. Totam enim con-
templationem animi, in diuinitatē ad patris dextrā consedentis crexerat,
nec

in Christi
ascensione
unde lætā-
dum.

Ioan. 20.

Lucæ 24.
Marci 16.

Ascensio
Domini
quantū a-
postolos cō-
firmavit.

D. LEONIS PAPAE

nec iam corporeæ visionis tardabantur obiectu, quo minùs in id acie men-
tis intenderent, quod nec à patre descendendo abfuerat, nec à discipulis a-
scendendo discesserat. Tunc igitur dilectissimi, filius hominis Dei filius
excellentiùs sacratiusq; innotuit, cum in paternæ maiestatis gloriam se re-
cepit, & ineffabili modo cœpit esse diuinitate præsentior, qui factus est hu-
manitate lōginiq;ior. Tunc ad æqualem patri filium eruditior fides gressu
cœpit mētis accedere, & cōrectatione in Christo corporeæ substātiæ, quæ
patre minor est, non egere: quoniam glorificati corporis manente natura,
eò fides credentium vocabatur, vbi non carnali manu, sed spiritali intelle-
ctu, par genitori vnigenitus tangeretur. Hinc illud est, quod post resurre-
ctionem suam Dominus Marię Magdalene personā Ecclesię gerenti, cum
ad contactum ipsius properaret accedere, dicit: Noli me tangere: non-
dum enim ascendi ad patrem meum, hoc est: Nolo vt ad me corporaliter
venias, nec vt me sensu carnis agnoscas. Ad sublimiora te differo, maiora
tibi præparo: cum ad patrem ascendero, tunc me perfectiùs veriusq; palpa-
bis, apprehensura quod non tangis, & creditura quod non cernis. ¶ Cum
autem ascendentem ad cœlos Dominū sequaces discipulorum oculi intē-
ta admiratione suspicerent, adstiterunt ipsis angeli duo, mirabili vestium
candore fulgentes, qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in
cœlum? Hic Iesus qui adsumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quem ad-
modum vidistis eum euntem in cœlum. Quibus verbis omnes Ecclesię filij
docebantur, vt Iesus Christus in eadem, qua ascenderat, carne venturus visi-
bilis crederetur, nec posset ambigi omnia illi esse subiecta, cui ab ipso cor-
poreæ natiuitatis exordio famulatus seruisset angelicus. Sicut enim concipi-
endum Christum de spiritu sancto beatę virginis angelus nunciauit, sic &
æditum de virgine vox cœlestium, pastoribus cecinit. Sicut resurrexisse à
mortuis, supernorū nūciōrū prima testimonia docuerūt, sic ad iudicandū
mūdū in ipsa carnē venturū, angelorū officia prædicarūt, vt intelligerem⁹,
quantę potestates sint ad futurę cum iudicatu, cui tātę ministrarūt etiā
iudicando. ¶ Exultemus itaq; dilectissimi gaudiō spiritali, & digna apud
Deum gratiarum actione latantes, liberos cordis oculos ad illam altitudi-
nem, in qua Christus est, erigamus. Sursum vocatos animos, desideria ter-
rena non deprimant, ad æterna præelectos peritura non occupent, viam
veritatis ingressos fallaces illecebrę non retardent, & ita à fidelib. hæc tem-
poralia decurrantur, vt peregrinari se in hac mundi valle cognoscant: in
qua etiam si quædam commoda blandiantur, non amplectenda nequiter,
sed transeunda sunt fortiter. Ad hanc enim nos deuotionem beatissimus
Petrus apostolus incitat, & secundum illam dilectionem, quam pascendis
Christi ouibus trina dominici amoris professione concepit, obsecrans, di-
cit: Charissimi obsecro vos tanquā aduenas & peregrinos, abstinere vos
à carnalibus desiderijs, quę militant aduersus animā. Cui autem, nisi diabo-
lo, carnales militant voluptates, qui animas ad superna tendentes corrupti-
bilia bonorum delectationibus obligare, & ab illis sedibus, de quibus il-
le excidit, gaudet abducere? Contra cuius insidias sapienter debet fidelis
quisq; vigilare, vt inimicum suum, de eo quo tentatur, possit elidere. Nihil
autem validius est dilectissimi contra diaboli dolos, quā benignitas mi-
sericordiæ & largitas charitatis, per quam omne peccatum aut declinatur,
aut

Ioan. 14

Ioan. 20

Act. 1

Christus
angeli ser-
uierunt.

Luc. 1

Ioan. 11
1. Petr. 2

Charita-
te & mi-
sericor-
dia nihil
cōtra dia-
bolum ef-
ficacius

SERMO III. DE ASCENSIONE DOM.

73

aut vincitur. Sed huius sublimitas virtutis non prius apprehenditur, quā
illud quod ei aduersarium est, subruatur. Quid autem tam inimicum mise-
ricordię & operibus charitatis, quā auaritia, de cuius radice omnium ma-
lorum germen emergit? Quæ nisi in suis fomitibus enecetur, necesse est vt
in agro cordis illius, in quo huiusmodi planta conualuit spinæ potiùs tri-
bulique vitiorum, quā vllum veræ virtutis semen oriatur. Resistamus
ergo dilectissimi huic tam pestifero malo, & charitatem, sine qua nul-
la virtus potest nitere, sectemur, vt per hanc, qua ad nos Christus descen-
dit, dilectionis viam, etiam nos ad ipsum possimus ascendere, cui est cum
Deo patre & sancto spiritu honor & gloria in sæcula seculorum. Amen.

2. Cor. 13

SERMO PRIMVS DE
Pentecoste.

*De virtute ac missione spiritus sancti in linguis igneis & de
peccato in spiritum sanctum.*

Odiernam solennitatem dilectissimi in præcipuis festis esse
venerandam, omnium catholicorum corda cognoscūt. Nec
dubium est quanta huic diei reuerentia debeat, quem spi-
ritus sanctus excellentissimo sui muneris miraculo consecra-
uit. Nam ab illo die, quo Dominus super omnem cælorū al-
titudinem ad dexteram Dei patris confessus ascendit, decimus iste est,
qui ab eiusdem resurrectione quinquagesimus nobis in eo, à quo cœpit, il-
luxit, magna mysteria veterum sacramentorum in se continens & nouo-
rum, quibus manifestissimè declaratur, & gratiam prænuntiā fuisse per
legem, & legem impletam esse per gratiam. Sicut enim Hebræo quondam
populo ab Aegyptijs liberato, quinquagesimo die post immolationem a-
gni, lex data est in monte Sina, ita post passionem, qua verus Dei agnus oc-
census est, quinquagesimo à resurrectione eius die, in Apostolos plebemq;ue
credentium, spiritus sanctus illapsus est, vt facile diligens Christianus agno-
scat, initia veteris testamenti Euangelicis ministrasse principijs, & ab eodē
spiritu conditum fœdus secundum, à quo primum fuerat institutum. Nam
sicut apostolica testatur historia, dum complerentur dies Pentecostes, ef-
fentq;ue omnes discipuli pariter in eodem loco, factus est repente de cœlo
sonus tanquā aduenientis spiritus vehementis: & repleuit totam domum
vbi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispartitæ linguæ, tanquā ignis, se-
ditq;ue supra singulos eorum. Et repleti sunt omnes spiritu sancto, & cœpe-
runt loqui varijs linguis, prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. O quā
velox est sermo sapiētia, & vbi Deus magister est, quā citò discitur, quod
docetur. Non est adhibita interpretatio ad audiendum, non cōsuetudo ad
vsum, non tempus ad studium, sed spirante vbi voluit, spiritu veritatis, pro-
pria singularū gentium voces, factæ sunt in Ecclesiæ ore communes. Ab
hoc igitur die tuba Euangelicæ prædicationis intonuit, ab hoc die imbres
charismatum, flumina benedictionum, omne desertum, & vniuersam ari-
dam rigauerunt: quoniam ad renouandam faciem terræ spiritus Dei fereba-
tur super aquas, & ad veteres tenebras abigendas, nouæ lucis fulgura coru-
scabant,

Exod. 19

Act. 2

Ioan. 3

Genes. 1

scabant, cum micantium splendore linguarum, & verbum Domini lucidum & eloquium conciperetur ignitum, cui ad creandum intellectum consumendumque peccatum & efficacia illuminandi & vis inesset vredi. Quamuis autem dilectissimi, valde fuerit ipsa rei gestae forma mirabilis, nec dubium sit, in illo omnium humanarum vocum exultante ^{*conuentu} concentu, maiestatem spiritus sancti fuisse praesentem, nemo tamen existimet in ijs, quae corporeis visa sunt oculis, diuinam eius apparuisse substantiam. Natura enim inuisibilis, & patri filioque communis, qualitatem muneris atque operis sui, qua voluit significatione monstrauit: proprietatem vero essentiae suae, in sua deitate continuit: quia sicut nec pater, nec filium, ita nec spiritum sanctum manus potest visus attingere. In trinitate enim diuina nihil dissimile, nihil impar est, & omnia quae de illa possunt substantia cogitari, nec virtute, nec gloria, nec aeternitate discreta sunt. Cumque in personarum proprietatibus alius sit pater, alius sit filius, aliud sit spiritus sanctus, non tamen alia deitas, nec diuersa natura est: siquidem cum & de patre sit filius vnigenitus, & spiritus sanctus patris filiusque sit spiritus, non sicut quaecumque creatura, quae & patris & filij est: sed sicut cum utroque viuens, & potens, & sempiternus, & ex eo quod est pater filiusque, subsistens. Vnde cum Dominus ante passionis suae diem discipulis suis sancti spiritus sponderet aduentum: Adhuc, inquit, multa habeo vobis dicere, sed non potestis modo illa portare: cum autem venerit ille spiritus veritatis, diriget vos in omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso, sed quaecumque audiet, loquetur, & futura annuntiabit vobis. Omnia quae habet pater, mea sunt, propterea dixi, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Non ergo alia sunt patris, alia filij, alia spiritus sancti, sed quaecumque habet pater, habet & filius, habet & spiritus sanctus, nec vnquam in illa trinitate defuit ista communio. Quia hoc est ibi omnia habere, quod semper existere: nulla ibi tempora, nulli gradus, nulla differentiae cogitentur, & si nemo de Deo potest explicare quod est, nemo audeat affirmare quod non est. Excusabilius enim est de natura ineffabili non eloqui digna, quam definire contraria. Quicquid itaque de sempiterna & incommutabili gloria patris, pia possunt corda concipere, hoc simul & de filio, & de spiritu sancto, inseparabiliter atque indifferenter intelligat. Ideo enim hanc beatam trinitatem, vnum confitemur Deum, quia in his tribus personis, nec substantiae, nec potentiae, nec voluntatis, nec operationis est vlla diuersitas. Sicut ergo detestamur Arianos, qui inter patrem & filium aliquam volunt esse distantiam, ita etiam Macedonianos pariter detestamur: qui licet patri & filio tribuant aequalitatem, spiritum tamen sanctum inferioris putant esse naturae, non considerantes in eam blasphemiam se incidere, quae neque in praesenti seculo, neque in futuro sit remittenda iudicio, dicente Domino: Quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Permanens itaque in hac impietate, sine venia est, quia excludit eum a se, per quem poterat confiteri. Nec vnquam peruenit ad indulgentiae remedium, qui patrocinatorum sibi non habet aduocatum. Ab ipso enim est inuocatio patris, ab ipso sunt lachrymae poenitentium, ab ipso sunt gemitus supplicantium. Et nemo potest dicere Dominum Iesum, nisi in spiritu sancto, cuius aequalem cum patre & filio omnipotentiam vnamque deitatem euidentissime praedicat Apostolus, dicens: Diuisiones autem gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et diuisiones mi-

In sancta
Trinitate
nulla diuer-
sitas.

Ariani.
Macedo-
niani.

Matt. 12.

Peccatum in
spiritu san-
cto cur sit
irremissibi-
le.

1. Corin. 12.

Ibidem.

nistrationum sunt, idem autem Dominus. Et diuisiones operationum sunt, idem vero Deus, qui operatur omnia in omnibus. His dilectissimi aliisque documentis, quibus innumerabiliter diuinorum eloquiorum coruscat auctoritas, ad venerationem Pentecostes vnanimiter incitemur, exultantes in honorem sancti spiritus, per quem omnis Ecclesia catholica sanctificatur, omnis anima rationalis imbuitur. Qui inspirator fidei, doctor scientiae, fons dilectionis, signaculum castitatis, & totius est causa virtutis. Gaudeant fidelium mentes, quod in toto mundo vnus Deus, pater & filius & spiritus sanctus, omnium linguarum confessione laudatur, quodque illa significatione, quae in specie ignis apparuit, & opere perseverat, & munere. Ipse enim spiritus veritatis, facit domum gloriae suae luminis sui nitore fulgere, & in templo suo, nec tenebrosus aliquid vult esse, nec tepidum: de qua ope atque doctrina etiam ieiuniorum nobis atque elemosynarum est collata purgatio. Nam hunc venerabilem diem sequitur saluberrimae obseruantiae ^{ieiunia & spiritu sancto} consuetudo, quam vtilissimam sibi omnes sancti semper experti sunt, & ad quam sedulo celebrandam, pastoralis vos sollicitudine cohortamur: ut si cito maniquid macularum proximis diebus negligentia incauta contraxerit, id & ieiunij censura castiget, & deuotio pietatis emendet. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem in idipsum consueta deuotione vigilias celebremus, per Christum dominum nostrum: Amen.

Sermo secundus de Pentecoste.

De Mysterio Trinitatis, de missione spiritus sancti & Manichaeorum impietate.

Lenissimè quidem nobis dilectissimi causam atque rationem solennitatis hodiernae diuinorum eloquiorum textus ostendit, quo sanctum spiritum quinquagesimo post Domini resurrectionem die, qui ab ascensione eius est decimus, infusum Christi discipulis, sicut promissus sperabatur, agnouimus. Sed ad novos Ecclesiae filios instruendos, addendum est etiam nostri sermonis obsequium. Non enim timemus ut spirituales & eruditi nota fastidiant, ad quorum fructum pertinet, ut quam plurimis insinuari velint, quod ipsi cum magna ^{*humilitate} vtilitate didicerunt. Fiat ergo per corda omnium, dispensatio munerum diuinorum, & seruitutem oris nostri, docti indoctique non spernant: illi ut probent se amare, quod norunt, isti ut ostendant se desiderare, quod nesciunt. Huic enim praeparationi nostrae aderit ipsius largitas, de cuius loqui maiestate gestimus, ut ad profectum totius Ecclesiae & vos capaces, & nos faciat abundantes. Cum igitur ad intelligendam dignitatem spiritus sancti aciem mentis intendimus, nihil diuersum ab excellentia patris & filij cogitemus, quia in nullo ab vnitae sua discrepat diuinitatis essentia. Sempiternum est patri, consempiterni sibi filij sui esse genitorem. Sempiternum est filio, intemporaliter a patre esse progenitum. Sempiternum quoque est spiritui sancto spiritum esse patris & filij: ut nunquam pater sine filio, nunquam filius sine patre, nunquam pater & filius fuerint sine spiritu sancto, & omnibus existetiae gradibus exclusis, nulla ibi persona sit anterior, nulla poste-

De spiritu
sancto, quid sen-
tiendum.

rior. Huius enim beatæ Trinitatis & incommutabilis deitatis, vna est substantia, indiuisa in opere, & concors in voluntate, par in omnipotentia, æqualis in gloria. De qua cū sancta scriptura sic loquitur, vt aut in factis aut in verbis aliquid adsignet, quod singulis videatur conuenisse personis, non perturbatur fides catholica, sed docetur, vt per proprietatem aut vocis aut operis, insinuetur nobis veritas Trinitatis, & non diuidat intellectus, quos distinguit auditus. ¶ Ob hoc enim quædam siue sub patris, siue sub filij, siue sub spiritus sancti appellatione promittitur, vt confessio credentium in Trinitate non erret. Quæ cum sit inseparabilis, nunquam intelligeretur esse Trinitas, si semper inseparabiliter diceretur. Bene ergo ipsa difficultas loquendi cor nostrum ad intelligentiam trahit, & per infirmitatem nostram cœlestis doctrina nos adiuuat, vt quia in deitate patris & filij & spiritus sancti, nec singularitas est, nec diuersitas cogitanda, vera vnitas & vera Trinitas possit quidem aliquatenus mente sentiri, sed non possit simul ore proferri. Fundata igitur in cordibus nostris fide dilectissimi, qua salubriter credimus, quod simul tota trinitas vna virtus est, vna maiestas, vna substantia, indiscreta opere, inseparabilis dilectione, indifferens potestate, simul implens omnia, simul continens vniuersa. Quod enim est pater, hoc est & filius, hoc est & spiritus sanctus: & vera deitas, in nullo esse aut minor aut maior potest: quæ sic in tribus confitenda est personis, vt & solitudine non recipiat Trinitas, & vnitatem seruet æqualitas. Hac, inquam, dilectissimi fide firmiter apprehensa, non ambigamus, quod cū in die Pentecostes discipulos Domini spiritus sanctus impleuit, non fuit inchoatio muneris, sed adiectio largitatis: quoniā & patriarchæ & prophete & sacerdotes, oēsque sancti, qui prioribus fuere temporibus, eiusdem sunt spiritus sancti sanctificatione vegetati: & sine hac gratia nulla vnquam instituta sacramenta, nulla sunt celebrata mysteria: vt eadem semper fuerit virtus charismatum, quamuis non eadem fuerit mensura donorum. ¶ Ipsi quoque beati Apostoli ante passionem Domini spiritu sancto non carebant, nec potentia huius virtutis aberat ab operibus Saluatoris. Et cū discipulis daret infirmitatū curationē, & eiiciendorū dæmonū potestatem, eius utique spiritus largiebatur effectum, in quo ipsum immundis spiritibus imperantem Iudæorū negabat impietas, & diuina beneficia diabolo deputabat. Vnde taliter blasphemantes, meritō illam Domini exceperunt sententiam, qua ait: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus: Spiritus autem blasphemia non remittetur hominibus. Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra spiritum sanctū, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Vnde manifestum est, peccatorum remissionē sine spiritus sancti aduocatione non fieri, nec quenquā sine illo, sicut expedit, ingemiscere, aut sicut oportet orare, dicente Apostolo: Quid enim oremus sicut oportet, nescimus, sed spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et nemo potest dicere Dominum Iesum, nisi in spiritu sancto: quo vacuari nimis exitiabile est, nimisque mortiferū, quia nunquā veniam meretur, qui ab intercessore deseritur. ¶ Omnes igitur dilectissimi, qui in Dominū Iesum crediderant, infusum sibi habebant spiritum sanctum, & remittendorum peccatorum iam tunc apostoli acceperant potestatem, quando post resurrectionem suam Dominus insufflauit, & dixit: Accipite spiritum sanctum, quorū remisistis peccata, remittentur

Fides S. trinitatis.

Lucæ II.

Matt. 12.

Rom. 8.
1. Cor. 12.

Ioan. 20.

tur eis, & quorum retinueritis, retinebuntur. Sed illi perfectioni, quæ erat discipulis conferenda, maior gratia & abundantior inspiratio seruabatur, per quam, & quæ nōdum acceperant, sumerent, & excellentius possent habere, quæ sumpserant. Propter quod Dominus dicebat: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis illa portare modō. Cum autem venerit spiritus veritatis, ille diriget vos in omnem veritatem. Non enim loquetur à semetipso, sed quæ audierit, loquetur, & futura annuntiabit vobis. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. ¶ Quid ergo est, quod Dominus promittens discipulis spiritum sanctum, qui iam dixerat, Omnia quæ audiui à patre meo, nota feci vobis: Adhuc, inquit, multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modō? Quum autem venerit spiritus ille veritatis, ille vos diriget in omnem veritatem? Nunquid sese Dominus inferioris scientiæ volebat intelligi, aut minus aliquid quàm spiritum sanctum à patre didicisse? cū ipse sit veritas, & nihil pater, nihil spiritus possit dicere sine verbo, ideoque dictum sit: De meo accipiet, quoniā quod accipit spiritus, patre dante, dat filius? Non itaque alia erat insinuanda veritas, nec alia prædicanda doctrina: sed oportebat capacitatem eorum, qui docebantur, augeri & multiplicari constantiam illius charitatis, quæ omnem formidinem foras mitteret, & furorem persequentium non timeret. Quod utique apostoli, posteaquàm spiritus sancti noua abundantia sunt repleti, ardentius velle & efficacius posse coeperunt, * proficientes à præceptorum scientia ad tolerantiam passionum: vt sub nulla iam tempestate trepidantes, fluctus seculi & elationes mundi, fide supergrediente calcaret, & morte contempta, omnibus gentibus Euangelium veritatis inferrent. ¶ Quod verò addidit Dominus, dicens: Quæcūque audierit, loquetur, & futura annuntiabit vobis, non segni intellectu dilectissimi, nec transitorio accipiamus auditu. Præter alias enim veritatis locutiones, quibus Manichæorum confutatur impietas, hac apertissimè sententia totum sacrilegæ falsitatis dogma prostermitur. Nam vt magnum quandam & sublimem viderentur sequi authorem, in Magistro suo Manichæo apparuisse spiritum sanctum crediderunt, promissumque à Domino paracletum non prius venisse, quàm hic infeliciū deceptor oriretur, in quo ita spiritus sanctus manserit, vt nō aliud fuerit Manichæus ipse, quàm spiritus, qui per ministerium corporeæ vocis & linguæ, discipulos suos in omnem induceret veritatem, & nunquā cognita præteritorum secreta seculorum reseraret. Quod quàm sit ridiculum quanque vanum, tæderet ostendere, nisi adhuc quosdam non puderet hoc credere. ¶ Manichæus ergo magister falsitatis diabolicæ, & cōditor superstitionis obscenæ, eo tempore damnandus innotuit, quo post resurrectionem Domini ducentessimus & sexagesimus annus impletus est, Probo Imperatore, Paulinoque consule, cū octaua iam in Christianos ebulliret persecutio, & innumera martyrum millia ipsius suis victorijs probauissent, impletū esse, quod Dominus promiserat, dicens: Cū autem tradent vos, nolite cogitare, quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. Non ergo potuit promissio Domini tantā præstatū intervalla differri, nec ille spūs veritatis, quē mūdus non accepit impiiorem, ita septiformem illam donorū suorum cōtinuit largitatē, vt tot Ecclesiæ generationes, sapientia & intellectu, consilio & fortitudine, scientia

Ioan. 16.

* proficientes.

Manichæus
quid de se
et sue au-
thore sentit.Manes, si-
ue Mani-
chæus quā-
do extiterit.Septem do-
na spiritus
sancti.

& pietate atque ipso Dei timore fraudaret, donec prodigiosus turpium mendaciorum signifer nasceretur, cui nec hoc quidem tribui potest, quod vel exiguum diuinæ inspirationis acceperit portionem: quoniam & hic de illa mundi extitit parte, quæ non potest spiritum veritatis accipere. Repletus enim spiritu diaboli, spiritui restitit Christi, & cum sanctis Dei hoc paracleti doctrina contulerit, ut futura prædicerent, hic ne falsitates eius ipse rerum processus argueret, ridendarum impudentiam fabularum in præteritis retorfit ætates. Et quasi nihil nos de sempiternitate creatoris, nihil de ordine creaturæ in vniuersum mundum bene lex sancta & diuinitus inspirata prophetia docuisset, in contumeliâ Dei, & omnium iniuriam naturarum, inexplicabili mendaciorum monstra contexuit. Quibus tandem suas insinuationes infans, nisi multum in cecitate, & nimium à lumine veritatis auersus? qui siue per ignorantiam cecitate, siue per turpitudinis appetitum, ad illa non sacra, sed execrabilia perueniunt, quæ propter communem verecundiam non sunt nostro sermone promenda, cum iam abundantissime ipsorum sint confessione patefacta. ¶ Nulli ergo vestrum dilectissimi suadeatur, quod tantæ impietatis author spiritus sanctus aliqua ex parte dignatus sit. Nihil ad istum prorsus de illa virtute puenit, quam Ecclesiæ suæ Christus & promisit, & misit. *Ioan. 7.* Dicente enim Ioanne: Spiritus nondum fuerat datus, quia Iesus nondum fuerat clarificatus, Domini ascensio, dandi spiritus fuit ratio: quem ille necesse est ut neget datum, qui ad confessum paternæ dexteræ verum in Christo hominem negat esse prouectum. Nos autem dilectissimi ad beatam eternitatem & animæ & carnis per regenerationem sancti spiritus adoptati, sacratissimi festi istius diæ, rationabili obsequio & casta lætitia celebremus, cōfidentes cum beato Paulo apostolo, quod Dominus Iesus Christus ascensum in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus: ut Evangelium Dei per omne humanæ vocis eloquium prædicetur, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus in gloria est Dei patris. ¶ Ad præsentem autem solennitatem etiam ista nobis est adsumenda deuotio, ut ieiunium, quod ex Apostolica traditione subsequitur, sancta obseruatiā celebremus: quia & hoc inter maxima sancti spiritus dona numerandum est, quod nobis aduersum illecebras carnis & insidias diaboli, ieiuniorum sunt collata præsidia, quibus omnestentationes Deo adiuuante vincamus. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatum Petrum apostolum vigilias celebremus, patrocinante eodem spiritu orationibus nostris, ut in omnibus misericordiam Dei obtinere mereamur, per eundem Dominum nostrum Iesum Christum viuentem & regnantem cum patre, & eodem spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo tertius de Pentecoste.

Quod opera Trinitatis sint indiuisa, & de causa incarnationis, & æqualitate personarum.

*Act. 2.
Luce 24.
Act. 1.*

Odiernam dilectissimi festiuitatem toto terrarum orbe venerabilem ille sancti spiritus consecrauit aduentus, qui post resurrectionem Domini quinquagesimo die in apostolos populumque credentium, sicut sperabatur, influxit. Sperabatur autem, quia illum Dominus Iesus promiserat adfuturum, non ut tunc primum esse

sanctorum habitator inciperet: sed ut sacrata sibi pectora, & feruētius accenderet, & copiosius inundaret, cumulans sua dona, non inchoans, nec ideo nouus opere, quia ditior largitate. Nunquā enim ab omnipotentia patris & filij & spiritus sancti est discreta maiestas, & quicquid in dispositio ne rerum omnium agit diuina moderatio, ex totius venit prouidentia Trinitatis. Vna est ibi benignitas misericordiæ, vna censura iustitiæ, nec aliquid est in actione diuisum, vbi nihil est in voluntate diuersum. ¶ Quæ ergo illuminat pater, illuminat filius, illuminat spiritus sanctus. Cumque alia sit persona missi, alia mittentis, alia promittentis, simul nobis & vnitas manifestatur & Trinitas, ut essentia habens æqualitatem, & non recipiens similitudinem, & eiusdem substantiæ, & non eiusdem intelligatur esse persona. Quod ergo salua cooperatione inseparabilis deitatis, quædam pater, quædam filius, quædam propriè spiritus sanctus exequitur, nostræ redemptionis dispositio, nostræ salutis est ratio. Si enim homo ad imaginem & similitudinem Dei factus in suæ honore naturæ mansisset, nec diabolica fraude deceptus, à lege sibi posita per concupiscentiam deuiasset, creator mundi creatura non fieret, neque aut sempiternus temporalitatem subiret, aut æqualis Deo patri filius Deus, formam serui & similitudinem carnis peccati adsumeret. ¶ Sed quia inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum, & aliter solui captiuitas humana non potuit, nisi causam nostram ipse susceperet, qui sine maiestatis suæ damno, & verus homo fieret, & solus peccati contagiū non haberet, diuisit sibi opus nostræ reparationis misericordia Trinitatis, ut pater propitiaretur, filius propitiaret, spiritus sanctus igniret. Oportebat enim ut aliquid etiam saluandi pro se agerent, & conuersis ad redemptorem cordibus, ab inimici dominatione desciscerent. Quoniā, sicut Apostolus ait: Misit Deus spiritum filij sui in corda nostra clamantē, Abba pater. Vbi autem spiritus Domini, ibi libertas. Et nemo potest dicere Dominum Iesum, nisi in spiriui sancto. ¶ Si ergo ducē gratia dilectissimi mi fideliter sapienterque noscamus, quid patri, quid filio, quid spiritui sancto in reparatione nostra proprium, quid commune sit, ea quæ pro nobis humiliter & corporaliter gesta sunt, ita proculdubio suscipiemus, ut nihil indignum de vna atque eadem Trinitatis gloria sentiamus. Quamuis enim nulla mens ad cogitandum de Deo, nulla ad loquendum lingua sufficiat, tamen quantumcunque illud est, quod humano intellectu de essentia paternæ deitatis attingitur, nisi vnum atque idem est, cum vel de vnigenito eius, vel de spiritu sancto cogitatur, non pie sapitur, sed nimis carnaliter caligatur, et ipsum quod de patre congruenter sentiri videbatur, amittitur: quia à tota Trinitate receditur, si in ea vnitas non tenetur. Nulla autem ratione verè est vnū, quod aliqua est inæqualitate diuersum. ¶ Quū igitur ad confitendū patrē & filiū & spiritū sanctū aciem mentis intendimus, procul ab animo formas visibiliū rerū & ætates temporaliū naturarū, procul corpora locorū & loca corporum repellamus. Discedat à corde, quod spatio extenditur, quod sine concluditur, & quicquid nec semper vbique, nec totum est. Cogitatio de deitate Trinitatis concepta, nihil per distantiam intelligat, nihil per gradus quærat. At si quid de Deo dignum senserit, nulli hoc ibi audeat negare personæ, tanquā honorificentius patri adscribat, quod filio spirituique non tribuat. Non est pietas vnigenito præferre genitorē: filij contumelia, patris est iniuria: quod vni demitur, vtrique detrahitur. Nam cum illis

Opera Trinitatis indiuisa.

Genes. 1.

Sapient. 2.

Galat. 4.

2. Corin. 3.

1. Cor. 11.

De Trinitate qui sit cogitandū

illis & sempiternitas sit communis & deitas, nec omnipotens pater, nec incommutabilis aestimatur, si aut minorem se genuit, aut quem non habuit, habendo profecit. **I** Dicit quidem Dominus Iesus discipulis suis, sicut Evangelica lectione recitatum est: Si diligeretis me, gauderetis utique, quia ad patrem vado, quia pater maior me est. Sed hoc illae aures, quae sapientius audierunt, Ego & pater unus sumus, &, Qui me videt, videt & patrem, sine deitatis accipiunt differentia, nec de illa hoc essentia intelligunt, quam sempiternam cum patre & eiusdem naturae nouerunt esse firma ratione. Commendatur ergo etiam sanctis apostolis in incarnatione verbi dominici humana prouectio, & qui denunciato sibi Domini turbabantur abscessu, ad aeterna gaudia honoris sui incitantur augmento. Si diligeretis me, inquit, gauderetis utique, quia vado ad patrem, hoc est, si perfecta scientia videretis, quid vobis gloriae confertur per hoc, quod ex Deo patre genitus, etiam ex homine matrem sum natus, quod Dominus aeternorum, vnus volui esse mortalium, quod visibilem me inuisibilis praebui, quod formam serui in forma Dei sempiternus accepi, gauderetis, quia vado ad patrem. **I** Vobis enim praestatur haec ascensio, & super omnes coelos ad patris dexteram collocanda vestra in me humilitas eleuatur. Ego autem qui hoc sum cum patre, quod pater est, indiuiduus cum genitore permaneo, & sic ab illo, ad vos veniens, non recedo, quemadmodum & vos ad illum rediens, non relinquo. Gaudete ergo, quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Vniui enim vos mihi, & factus sum filius hominis, ut vos filij Dei esse possitis. Vnde licet vnus in utroque sim, tamen quo vobis conformor, patre sum minor. Quod autem a patre non diuidor, etiam me ipso sum maior. Natura itaque quae minor est patre, vadit ad patrem, ut ibi sit caro, ubi semper est verbum: & vna Ecclesiae catholicae fides, quem secundum humanitatem non diffidetur minorem, secundum deitatem credat aequalem. **I** Contemnatur igitur dilectissimi vana & caeca versutia haereticarum impietatis, quae sibi huius sententiae saeva interpretatione blanditur, ac dicente Domino: Omnia quae habet pater, mea sunt, non intelligit se patri demere, quicquid filio audet negare: & ita in his, quae humana sunt, desipit, ut putet, quod idem vnigenito paterna defuerint, quia nostra suscepit. Non minuit in Deo misericordia potestatem, nec delata reconciliatio creaturae, sempiternae defectus est gloriae. Quae habet pater, habet filius, & quae habet pater & filius, habet & spiritus sanctus: quia tota simul Trinitas est vnus Deus. Hanc autem fidem terrena sapientia non reperit, nec opinio humana persuasit, sed ipse vnigenitus filius docuit, ipse spiritus sanctus instituit, de quo nihil est aliter, quam de patre & filio sentiendum. Quia licet non sit pater, non sit filius, non tamen est a patre filioque diuisus, & sicut propriam habet in Trinitate personam, ita vnam habet in patris & filij deitate substantiam, omnia implentem, omnia continentem, & cum patre & filio vniuersa moderantem, per infinita secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE IEIUNIO PENTECOSTES.

De abstinentia ac carnis afflictione, & neminem in hac vita esse securum.

Ho-

Odiernam dilectissimi festiuitatem descensione spiritus sancti consecratam sequitur, ut nostis, solenne ieiunium, quod animis corporibusque curandis salubriter institutum, deuota nobis est obseruantia celebrandum. Repletis namque apostolis virtute promissa, & in corda eorum spiritu veritatis ingresso, non ambigimus inter cetera coelestis sacramenta doctrinae, hanc spiritualis continentiae disciplinam de paracleti magisterio primitus fuisse conceptam, ut sanctificata ieiunio mentes conferendis sibi charismatibus fierent aptiores. Aderat quippe Christi discipulis protectio omnipotentis auxilij, & principibus nascentis Ecclesiae tota patris filijque diuinitas, in praesentia sancti spiritus praesidebat. Sed contra instantes impetus persequentium, contra minaces fremitus impiorum, non corporis fortitudine, nec carnis erat saturitate certandum, cum hoc maxime hominis interiora corrumpat, quod exteriora delectat, & tanto fiat rationalis anima purgatio, quanto fuerit substantia carnis afflictio. Ita quoque doctores, qui exemplis & traditionibus suis omnes Ecclesiae filios imbuerunt, tyrocinium militiae Christianae sanctis ieiunijs inchoarunt, ut contra spirituales nequitias pugnaturi, abstinentiae arma raperent, quibus incentiua vitiorum truncarent. Inuisibiles enim aduersarij, & incorporales hostes, non erunt contra nos validi, si nullis carnalibus desiderijs fuerimus immersi. Cupiditas quidem nocendi in tentatore perpetua est, sed inermis atque inefficax erit, si nihil in nobis unde contra nos pugnet, inuenerit. Quis autem hac fragili carne circumdatus, & in isto mortis corpore constitutus, etiam qui multum valideque profecerit, ita iam de sua salute securus sit, ut ab omni se illecebrarum periculo credat alienum? Donet licet sanctis suis quotidianam gratia diuina victoriam, non aufert tamen dimicandi materiam. Quia & hoc ipsum de misericordia protegentis est, qui naturae mutabili, ne de confecto praelio superbiret, semper voluit superesse quod vinceret. Igitur post sanctae dies laetitiae, quos in honorem Domini a mortuis resurgentis, ac deinde in coelos ascendentis, exegimus, postquam perceptum sancti spiritus donum, salubriter & necessarie consuetudo est ordinata ieiunij, ut si quid forte inter ipsa festiuitatum gaudia, negligens libertas & licentia inordinata praesumpserit, hoc religiosae abstinentiae censura castiget. Quae ob hoc quoque studiosius exequenda est, ut illa in nobis, quae hac die Ecclesiae diuinitus sunt collata, permaneant. Templum enim facti spiritus sancti, & maiore quam vnquam copia diuini fluminis irrigati, nullis debemus concupiscentijs vinci, nullis vitijs possidere, ut virtutis habitaculum, nulla sit contaminatione pollutum. Quod utique regente atque adiuuante Domino omnibus obtinere possibile est, si per ieiunij purificationem ac per misericordiae largitatem studeamus & peccatorum sordibus liberari, & charitatis fructibus esse fecundi. Quicquid enim in cibos pauperum, in curationes debiliu, in precia captiuorum, & in quolibet opera pietatis impenditur, non minuitur, sed augetur, nec vnquam apud Deum perire poterit, quod fidelis benignitas erogarit, dum quodcunque tribuit ad subsidium, id sibi recondit ad praemium. Beati enim misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus: neque delictorum memoria erit, ubi testimonium pietatis adfuerit. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatissimum Petrum Apostolum vigilas celebremus, cuius nos orationibus, & a spiritualibus inimicis & a corporeis hostibus con-

Ieiunia Ecclesiae sancto spiritu auctore instituta.

Ieiunia salubriter instituta.

Matth. 5

Orant sancti pro nobis.

bus confidimus liberari, per Dominum nostrum Iesum Christum qui cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo secundus de ieiunio Pentecostes.

De ieiunio Christianorum, Iudæorum, hæreticorum & paganorum.

Que Ecclesia generaliter obseruat, apostolica sunt traditio.

Ieiunia auctoritate Deo instituta.

Rom. 14.

1. Corin. 13.

Roman. 3.

1. Corin. 2.

2. Cor. 10.

Hierem. 9.

Psal. 67.

Psal. 88.

Debitandum non est dilectissimi, omnem obseruantiam Christianam eruditionis esse diuinam, & quicquid ab Ecclesia in consuetudinem est deuotionis receptum, de traditione apostolica & de sancti spiritus prodire doctrina, qui nunc quoque cordibus fidelium suis præfideliter institutis, ut ea omnes & obedienter custodiant, & sapienter intelligant. Nam cum in die Pentecostes, quæ a pascha Domini quinquagesimum celebramus, promissus à Domino spiritus sanctus, expectantium mentes maiori quam unquam copia & clariore præsentia suæ maiestatis impleuerit, manifestissimè patet inter cætera Dei munera, ieiuniorum quoque gratiam, quæ hodiernam festiuitatem indiuisa subsequitur, tunc fuisse donatam, ut sicut fuit concupiscentia initium peccatorum, ita sit continentia origo virtutum. In exercendo autem hoc Dei munere, non ideo segniores esse debemus, quia & Iudæi & hæretici sæpe ab eedendi libertate, se continent, & apud ipsos paganos sunt quædam uana ieiunia. Aliud enim agit sub ueritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides sanctificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit ieiunantem. Unde quia extra Ecclesiam catholicam nihil est integrum, nihil castum, dicente Apostolo: Omne quod non est ex fide, peccatum est, cum diuisis ab unitate corporis Christi, nulla similitudine comparatur, nulla communione miscemur, quod utique nobis saluberrimum maximumque ieiunium est. Ad uirtutem enim continentie nihil prius pertinet, quam ab erroribus abstinere: quia tunc demum bene ambulatur, cum per uiam ueritatis inceditur. Nam quia angusta & ardua declinantes, procliuia & lata sectando, citò in perditionem deueniunt, melior est gradus lentior per iter rectum, quæ uelocitas festina per deuium. Agnoscat ergo catholicus Christianus fructus ieiunij sui, quod etiam inter maximas largitates sterilissimum erit, nisi de sancti spiritus rigatione processerit. Cum enim dicat Apostolus, nullas sibi uirtutes sine charitate prodesse, idemque dicat, charitatem Dei diffusam esse in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis, cauendum est, ne bona, quæ facere sine bonitate non possumus, elatione perdamus. Nam omni se merito laude dispoliat, qui de studij industriæ suæ in se magis quam in Domino gloriatur, cum beatus Dauid doceat in sanctorum operibus Deum esse laudandum, dicens: Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel ipse dabit uirtutem & fortitudinem plebi suæ. Et iterum: Domine in lumine uultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & iniustitia tua exultabuntur: quoniam gloria uirtutis eorum es tu. Et ideo dilectissimi secundum eruditionem spiritus sancti, per quem Ecclesie Dei, omnium uirtutum collata sunt dona, suscipiamus alacri fide solenne ieiunium, & in mandatis, quæ poterimus efficere, contineamus nos ab inflatione iactantiae, ad Dei gloriam cuncta referentes, qui & bonarum est inspirator voluntatum, & bonarum est auctor actionum, dicente Domino: Sic luceat

luceat lux uestra coram hominibus, ut videant opera uestra bona, & magnificent patrem uestrum, qui in cælis est, qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo tertius de ieiunio Pentecostes.

De utilitate ieiunii & eleemosynarum.

Sanctarum solennitatum dilectissimi ordine celebrato, & spiritalis lætitiæ deuotione completa, oportet nos ad salubritatem recurrere parcitatis, remediumque ieiunij & exercendis mentibus & castigandis adhibere corporibus, ut quia nos factus de hoc & diuina monita & propria experimenta docuerunt, primum per sacratissimorum dierum recursum diuinæ pietati gratias referamus, quum sanctas continentiae delicias appetentes, aliquantulum nobis de terrenorum ciborum abundantia subtrahamus, ita ut proficiat eleemosynis, quod non impenditur mensis. Tunc enim demum ad animæ curationem proficit medicina ieiunij, cum abstinencia ieiunantis esuriem reficit indigentis. Quia ergo scimus apud misericordem Deum ieiunijs præcellere eleemosynæ largitatem, dicente ipso Domino: Date eleemosynam, & omnia munda sunt uobis, si animas nostras a peccatorum fordibus cupimus emundari, eleemosynam pauperibus non negemus, ut in die retributionis ad promerendam Dei misericordiam, misericordiæ operibus adiuuemur, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Eleemosyna præstant ieiunio. Luc. 11.

Sermo quartus de ieiunio Pentecostes.

De laude abstinentiæ, & carnis castigatione.

Inter omnia dilectissimi apostolicæ instituta doctrinæ, quæ ex diuinæ institutionis fonte manarunt, dubium non est, influente in Ecclesiæ principes spiritu sancto, hanc primum ab eis obseruantiam fuisse conceptam, ut sancti obseruatione ieiunij, omnium uirtutum regulas inchoarent, quia multum ad præcepta Dei exequenda prodesset, si Christiana militia contra incentiua omnia uitiorum continentiae se sanctificatione muniret. Cum enim per illecebram cibi irreperit prima causa peccati, quo salubriore Dei munere utitur redempta libertas, quam ut nouerit abstinere a concessis, quæ frenare se nesciuit a uetitis? Omnis quidem creatura Dei bona est, & nihil est abijciendum, quod cum gratiarum actione percipitur: sed non ad hoc creati sumus, ut fœda & impudenti auditate omnes mundi copias expetamus, tanquam quod licet sumi, non liceat prætermitti. Laudetur Deus, qui hominum usui tam multa donauit, sed agnoscat rationalis animus, maiores delicias menti datas esse quam carni: & cum audit sibi per spiritum sanctum dici: Post concupiscentias tuas non eas, & a uoluntate tua auertere, intelligat sibi contra omnia, quæ sensibus corporeis blandiuntur, temperantiæ sectandam esse uirtutem, per quam dum exterioris hominis uoluntas minuitur, sapientia interioris augetur. Non enim idem vigor cordis est sub onere cibi, qui sub leuitate ieiunij, nec eundem sensum potest satietas generare, quem parcitas. Quia cum caro concupiscens aduersus spiritum, spiritali cupiditate superatur, libera

1. Tim. 4.

Eccl. 18.

Galat. 5.

D. LEONIS PAPAE

obtinetur sanitas & sana libertas, ut & caro mentis iudicio, & mens Dei regatur auxilio. Ad hanc ergo utilitatem nos dilectissimi praesens tempus inuitat, ut a resurrectione Domini usque ad aduentum spiritus sancti quinquaginta diebus emensis, quos in laetitia praecipue festiuitatis exegimus, ad iuniorum remedia recurramus, ne forte per occasionem licetiae blandioris, aliquas negligentiae culpas delectabilium usus inciderit. Terra enim carnis nostrae, nisi assiduus fuerit subacta cultus, cito de segni ocio spinas tribulosque producit, & partu degeneri dabit fructum non horreis inferendum, sed ignibus concremandum, dicente Domino: Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus coelestis, eradicabitur. Custodienda igitur nobis omnium germinum seminumque generositas, quam ex summi agricolae plantatione concepimus, & vigili solitudine prouidendum, ne Dei munera, aliqua inuidens inimici fraude violentur, & in paradiso virtutum concresecat sylua vitiorum. Ad declinandum autem hoc malum, nihil est potestius eleemosynis atque ieiunijs, dum & carnales cupiditates continentia necat, & desideriorum spiritualium fructus, misericordiae cura multiplicat. Vnde charitatem vestram solerter admonemus, ut per castigationem corporis & per opera pietatis, mundari ab omnium peccatorum sordibus cupientes, quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, cuius meritis & orationibus ita nos per omnia credimus adiuuandos, ut misericordia Dei & ieiunijs nostris adsit & votis, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Caro casti-
ganda iu-
giter.

Matt. 15.

Orant san-
cti pro ho-
bis.

SERMO PRIMVS IN NA-
tali apostolorum Petri & Pauli.

De dignitate urbis Romae, quam consequuta est per apo-
stolos Petrum & Paulum, de imperio, superstitione & fide
eiusdem, denique de Neronis furore ac persecutione.

Mnium quidem sanctarum solennitatum dilectissimi, totus mundus est particeps, & vnus fidei pietas exigit, ut quicquid pro salute vniuersorum gestum recolitur, communibus vbiq; gaudijs celebretur. Veruntamen hodierna festiuitas praeter illam reuerentiam, quam toto terrarum orbe promeruit, speciali & propria nostrae urbis exultatione veneranda est, ut vbi praecipuorum apostolorum glorificatus est exitus, ibi in die martyrij eorum sit laetitia principatus. Isti enim sunt viri, per quos tibi Euangelium Christi Roma resplenduit, & quae eras magistra erroris, facta es discipula veritatis. Isti sunt patres tui verique pastores, qui te regnis coelestibus inferendam multo melius multoque felicius condiderunt, quam illi, quorum studio prima moenium tuorum fundamenta locata sunt: ex quibus is, qui tibi nomen dedit, fraterna te caede foedauit. Isti sunt, qui te ad hanc gloriam prouexerunt, ut gens sancta, populus electus, ciuitas sacerdotalis & regia, per sacram beati Petri sedem caput orbis effecta, latius praesideres religione diuina, quam dominatione terrena. Quamuis enim multis aucta victorijs, ius imperij tui terra marique protuleris, minus tamen est, quod tibi bellicus labor sub-

Roma quae
contulerit
Petri &
Paulus.

1. Petri. 2.

SERMO I. DE NA. PET. ET PAUL.

79

didit, quam quod pax Christiana subiecit. Deus nanque bonus, & iustus, & omnipotens, qui misericordiam suam humano generi nunquam negauit, omnesque in commune mortales ad cognitionem sui abundantissimis semper beneficijs erudiuit, voluntariam errantium caecitatem, & procliuem in deteriora nequitiam, secretiore consilio & altiori pietati miseratus est, mittendo verbum suum aequale sibi atque coaeternum. Verbum igitur caro factum ita diuinam naturam naturam vnium humanam, ut illius ad infima inclinatio, nostra fieret ad summa prouectio. Ut autem huius inenarrabilis gratiae per totum mundum diffunderetur effectus, Romanum regnum diuina prouidentia praeparauit: cuius ad eos limites incrementa perducta sunt, quibus cunctarum vndique gentium vicina & contigua esset vniuersitas. Disposito nanque diuinitus operi maxime congruebat, ut multa regna vno confederarentur imperio, & cito peruios haberet populos praedicatio generalis, quos vnus teneret regimen ciuitatis. Haec autem ciuitas ignorans suae prouectionis authorem, cum penes omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium seruiebat erroribus: & magnam sibi videbatur adsumpsisse religionem, quia nullam respuebat falsitatem. Vnde quantum erat per diabolum tenacius illigata, tantum per Christum est mirabiliter absoluta. Nam cum duodecim apostoli, accepta per spiritum sanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus, suscepissent: beatissimus Petrus princeps apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatur imperij, ut lux veritatis, quae in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cuius autem nationis homines in hac tunc urbe non essent, aut quae usquam gentes ignorarent, quod Roma didicisset? Hic conculcanda philosophiae opiniones, hic dissoluenda erant terrena sapientiae vanitates, hic confutandi daemonum cultus, hic omnium sacrilegiorum impietas destruenda, vbi diligentissima superstitione habebatur collectum, quicquid usquam fuerat vanis erroribus institutum. Ad hanc ergo urbem tu beatissime apostole Petre venire non metuis, & consorte gloriae tuae Paulo apostolo, aliarum adhuc Ecclesiarum ordinationibus occupato, syluam istam fremantium bestiarum, & turbulentissimae profunditatis oceanum constantior, quam cum supra mare gradereris, ingrederis. Nec mundi dominam times Romam, qui in Caiphae domo expaueas sacerdotis ancillam. Nunquid autem iudicio Pilati, aut saeuitia Iudaeorum minor erat vel in Claudio potestas, vel in Nerone crudelitas? Vincebat ergo materiam formidinis vis amoris: nec aestimabas terrori cedendum, dum horum saluti consulis, quos susceperas alendos. Hunc ergo intrepidae charitatis affectum, iam tunc profecto conceperas, quando professio tui amoris in Dominum, trinae interrogationis est solidata mysterio. Nec aliud ab hac mentis tuae intentione quaesitum est, quam ut pascendis eius, quem diligeres, ouibus cibum, quo ipse eras opimatus, impenderes. Augerant quoque fiduciam tuam tot signa miraculorum, tot dona charismatum atque experimenta virtutum. Iam populos, qui ex circuncisione crediderant, erudieras: iam Antiochena Ecclesiam, vbi primum Christiani nominis dignitas est orta, fundaueras. Iam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, atque Bithyniam legibus Euangelicae praedicationis impleueras, nec aut dubius de prouectu operis, aut de spacio tuae ignarus aetatis, trophaum

Romanum
imperium
cur diuini-
tus prae-
paratum.

Act. 2.

Matt. 14.
Matt. 26.

Ioan. 21.

Act. 11.

crucis Christi Romanis arcibus inferebas, quod te diuinis præordinationibus anteibāt, & honor potestatis, & gloria passionis. Ad quam beatus co-
 postolus tuus, vas electionis, & specialis magister gentium Paulus occur-
 ren, eodem tibi confociatus est tempore, quo iam omnis innocentia,
 omnis pudor, omnisque libertas, sub Neronis laborabat imperio. Cu-
 ius furor, per omnium vitiorum inflammatus excessum, in hunc eum usque
 torrentem suæ præcipitauit infania, ut primus nomen Christiano atroci-
 tatem generalis persecutionis inferret, quasi per sanctorum necesse gratia Dei
 posset extingui, cuius hoc ipsum erat maximum lucrum, ut contemptus vi-
 tæ huius occidua perceptio fieret felicitatis æternæ. Preciosa ergo in con-
 spectu Domini, mors sanctorum eius: nec ullo crudelitatis genere destrui po-
 test sacramento crucis Christi fundata religio. Non minuitur persecutio-
 nibus Ecclesia, sed augetur, & semper dominicus ager segete ditiori vesti-
 tur, dum grana, quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur. Vnde duo ista
 præclara diuini germina seminis, in quantam sobolem germinarint, beato-
 rum millia martyrum protestantur, qui apostolicorum æmuli triumpho-
 rum, urbem nostram purpuratis & longè lateq; rutilantibus populis ambie-
 runt, & quasi ex multarum honore gemmarum cõserto vno diademate co-
 ronantur. De quorum præsidio dilectissimi diuinitus nobis ad exemplum
 patientiæ & confirmationem fidei præparato, vniuersaliter quidem in om-
 nium sanctorum cõmemoratione lætandum est, sed in horum excellentia
 patrum meritò est exultantius gloriandum, quos gratia Dei in tantum api-
 cem inter omnia Ecclesiæ mēbra prouexit, ut eos in corpore, cui caput est
 Christus, quasi geminum constitueret lumen oculorum, de quorum meri-
 tis atque virtutibus, quæ omnem loquendi superant facultatem, nihil diuer-
 sum, nihil debemus sentire discretum: quia illos & electio pares, & labor
 similes, & finis fecit æquales. Sicut autem & nos experti sumus, & nostri
 probauere maiores, credimus atq; confidimus, inter omnes labores istius
 vitæ, ad obtinendam misericordiam Dei, semper nos specialium patrono-
 rum orationibus adiuuandos, ut quantum proprijs peccatis deprimimur,
 tantum Apostolicis meritis erigamur, per Dominum nostrum Iesum Chri-
 stum, cui est cum patre, & sancto spiritu eadem potestas, vna diuinitas in
 secula seculorum, Amen.

Astor. 9.
1. Timot. 1.
Nero pri-
mus perse-
cutor Chri-
stianorum

Psal. 115.

Ephef. 1.

Orant san-
cti pro no-
bis.

Sermo II. in Natali apostolorum Petri & Pauli.

De fide Petri ac confessione, super quam ædifi-
 cata est Ecclesia.

Petrus
princeps
apostolorum

Xultemus in Domino dilectissimi, & spiritali iucunditate læ-
 temur, quia vnigenitus Dei patris filius, Dñs noster Iesus Chri-
 stus, ad insinuanda nobis suæ dispensationis & diuinitatis my-
 steria, apostolici ordinis primum beatum Petrum huic ciuita-
 ti dignatus est prærogare, cuius hodierna solennitas, recurrente triumpho
 martyrij, specimen & decus contulit orbi terrarum. Hoc enim obtinuit di-
 lectissimi illa confessio, quæ à Deo patre inspirata apostolico cordi, om-
 nium humanarum opinionum incerta transcendit, & firmitatem petra,
 quæ nullis impulsionebus quateretur, accepit. Euāgelica siquidem referente hi-

historia, omnes apostolos Dominus, quid de se homines opinentur, inter-
 rogat. Et tam diu sermo respondentium communis est, quam diu humanæ
 intelligentiæ ambiguitas explicatur. At ubi quid habeat discipulorum sen-
 sus, exigitur, ille primus est in Domini cõfessione, qui primus est in aposto-
 lica dignitate. Qui cum dixisset: Tu es Christus filij Dei viui, respondit ei se-
 sus: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pa-
 ter meus qui in cœlis est. Ideo beatus es, quia pater meus te docuit, nec opinio
 te terrena fefellit, sed inspiratio cœlestis instruxit: & non caro & sanguis,
 sed ille me tibi, cui sum vnigenitus, indicauit, & ego inquit, dico tibi. Hoc
 est: Si pater meus tibi manifestauit diuinitatem meam, ita ego notam tibi
 facio excellentiā tuā. Quia tu es Petrus, id est, cum ego sim inuiolabilis pe-
 tra, ego lapis angularis, qui facio vtraq; vnum, tamē tu quoq; petra es, quia
 mea virtute solidaris, ut quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecū par-
 ticipatione communia. Supra hanc petra ædificabo Ecclesiā meā, & portæ
 inferi non præualebunt aduersus eā. Super hanc, inquit, fortitudinē æternū ex-
 trua templū, & Ecclesiæ meæ cœlo inferenda sublimitas, in huius fidei fir-
 mitate consurget. Hanc cõfessionē portæ inferi non tenebūt, mortis vin-
 cula non ligabunt. Vox enim ista, vox vitæ est, & sicut cõfessores suos in cœ-
 lestia prouehit, ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicitur
 beato Petro apostolo: Tibi dabo clauēs regni cœlorum. Et quæcunque
 ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis. Et quæcunque solueris su-
 per terram, erunt soluta & in cœlis. Transiit quidem in apostolos alios
 vis istius potestatis, sed non frustra vni commendatur, quod omnibus in-
 timetur. Petro enim singulariter hoc creditur, quia cunctis Ecclesiæ re-
 ctoribus, Petri forma proponitur. Manet ergo Petri priuilegium, ubicunq;
 ex ipsius fertur æquitate iudicium, nec nimia est, vel seueritas, vel remissio,
 ubi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod Petrus aut ligauerit, aut sol-
 uerit. Instante autem passione sua, quæ discipulorum suorum erat turbatu
 ra constantiam, Dominus Simoni inquit: Simon ecce Satanas expositula-
 uit, ut vos cribraret sicut triticum. Ego autem rogauī pro te, ut non defi-
 ciat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos, ne intrent
 in tentationem. Communcerat omnibus apostolis periculum de tenta-
 tione formidinis, & diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quo-
 niam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis
 à Domino Petri cura suscipitur, & pro Petri fide propriè supplicatur, tan-
 quam aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fue-
 rit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordi-
 natur auxilium, ut firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per Pe-
 trum apostolis conferatur. Nam & post resurrectionem suam Dominus
 beato Petro apostolo post regni clauēs, ad trinam æterni amoris pro-
 fessionem, mystica insinuatione ter dixit: Pasce oues meas: quod &
 nunc proculdubio facit, & mandatum Domini pius pastor exequitur, con-
 firmans nos exhortationibus suis, & pro nobis orare non cessans, ut nulla
 tentatione superemur. Si autem hanc pietatis suæ curam omni populo
 Dei, sicut credendum est, ubique protendit, quanto magis alumnis suis
 opem suam dignatur impendere, apud quos in sacro dormitionis thoro,
 eadem qua præfedit carne, requiescit? Cum itaque dilectissimi, tantum
 nobis videamus præsidium diuinitus institutum rationabiliter & iuste in-
 ducis

Matt. 16.

Ephef. 2.
Petrus ut
sit petra,
super qua
Christus
edificauit
Ecclesiam
suam.

Petri pri-
uilegium

Luc. 22.

Ioan. 21.

Petrus ut
etiamnum
pascat Ec-
clesiam.

D. LEONIS PAPAE

ducis nostri meritis & dignitate lætamur, gratias agentes sempiterno regi & redemptori nostro Iesu Christo, quod tantam potentiam dedit ei, quem totius Ecclesie principem fecit, ad gloriam & laudem nominis sui, qui cum Deo patre & spiritu sancto uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

SERMO IN OCTAUA APOSTOLORUM PETRI & PAULI.

De ingratitudinis vitio ac decem leprosis.

Religiosam deuotionem dilectissimi, qua ob diem castigationis & liberationis nostræ, cunctus fidelium populus ad agendas Deo gratias confluebat, penè ab omnibus proximè fuisse neglectam, ipsa paucorum, qui adfuerunt raritas demonstrauit, & cordi meo multum tristitiæ intulit, & plurimum timoris inculsit. Magnū enim periculum est, esse homines ingratos Deo, & per obliuionē beneficiorum eius, nec de correptione compungi, nec de remissione lætari. Vereor igitur dilectissimi, ne vox illa prophetica tales increpasse videatur, quæ dicit: Flagellasti eos, & non doluerunt, castigasti eos, & noluerunt accipere disciplinā. Quæ em̄ in eis correctio ostēditur, in quib. tanta auersio reperitur? Pudet dicere, sed necesse est non tacere: plus impēditur dēmonijs quā apostolis, & maiorem obtinent insana spectacula frequentiam, quā beata martyria. Quis hanc urbē reformauit saluti? quā captiuitate eruit, quā à cæde defendit? ludus Cyrcensium, an cura sanctorum? quorum utique precibus diuinæ censuræ flexa sententia est, ut qui merebamur iram, seruaremur ad veniam. Tangat obsecro dilectissimi cor uestrum illa sententia Saluatoris, qui cū decem leprosos misericordiæ virtute mundasset, vnum tantū dixit ex eis ad agendas gratias reuertisse, significans videlicet de ingratitudine quam perniciofa. *Ingratitudo quam perniciofa.* *Hierem. 5.* gratis, quod huic pietatis officio, etiam si corporis adsequuti sunt sanitatē, non tamen sine animi impietate defuerunt. Ne ergo ista ingratorum nota etiam vobis dilectissimi possit adscribi, reuertimini ad Dominum, intelligētes mirabilia, quæ in nobis dignatus est operari, & liberationem nostrā, non sicut opinantur impij, stellarum effectibus, sed ineffabili omnipotentis Dei misericordiæ deputantes, qui corda furentium barbarorum mitigare dignatus est, ad tanti vos beneficij memoriam toto fidei vigore conferre. Grauis negligentia maiore satisfactione curanda est. Ad emendationem nostram utamur lenitate parentis, ut beatus Petrus, & omnes sancti, qui nobis in multis tribulationibus adfuerunt, obsecrationes nostras pro vobis apud misericordem Deum iuuare dignentur, per Christum Dominum nostrum, Amen.

SERMO IN NATIVITATE SANCTORUM SEPTEM FRATRUM MARTYRUM MACHABÆORUM.

De Machabæorum festo ac martyrio, & continuo Christianorum conflictu.

Grat

SERMO I. DE S. LAURENTIO.

81

Ratias dilectissimi agamus Domino Deo nostro, quod quanta sit huius diei solennitas, etiam si ego taceam, conuentus vester ostendit. Tam enim conspiranti studio & deuoto animo conuenistis, ut festiuitatis magnificentiam, etsi sermo non indicet, congregatio tamen ipsa testetur: & rectè. Duplex enim causa lætitiæ est, in qua & natalem Ecclesie colimus, & martyrum passionem gaudemus. Nec immeritò dignè Ecclesia horum exultat martyrio, quorum ornatur exemplo. Causam ergo solennitatis hodiernæ dilectissimi, plenissimæ sacræ historiæ lectione didicistis, nec latere vos potuit, quæ in tanto rerum gestarum ordine exceperitis auditum, cū gloriosam septem martyrum matrem exultanti & non tacito honoraretis affectu, in singulis quidem filijs passam, sed in omnibus coronatam. Subsecuta est enim felici exitu, quos inuictò præmisit hortatu. Beata genitrix, beata progenies, memorabilis præcedentium fortitudo. Nam cū in illo ordine mortuum, & in illa dispositione pœnarum, id scilicet regis excogitasset impietas, ut victoriam sibi & de primis promitteret, quos sine tolerantia cruciaret exemplo: & de postremis, quos in supplicio torqueret alieno, multiplicata sunt martyrum palmæ, & dum singuli in omnib. vincunt, præter coronas proprias, omnes acquisiuerunt septenas. Sed hæc ad fructuosam recolenda sunt aurum voluptatem. Inflat scientia, nisi ædificet obedientia: grauantur audita, nisi suscipiantur imitanda. Nec enim quia cessauit persequutor & & tortor, quia iam omnes Deo militat potestates, defuncti Christianis, quas superent, passionibus. Fili, inquit, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Et Apostolus dicit: Qui cunque in Christo piè volunt viuere, persecutionem patiuntur propter iustitiam. Qui ergo putas quicquid persecutionem, & nullum tibi cum hostibus esse conflictum, intimum cordis tui scrutare secretum, & omnes recessus animæ tuæ diligens explorator ingredi, & vide si nulla te impugnat aduersitas, si nullus tyrannus vult in mentis tuæ arce dominari. Noli cū avaritia pacem firmare, & iniquorum quæstuum incrementa cōtemne. Superbia concordiam nega, & magis time in gloriam suscipi, quā in humilitate calcari. Dissociare ab ira, nec dolorem inflamet inuidiæ cupido vindictæ. Renuncia voluptati, auertere ab immunditia, pelle luxuriam, fuge iniquitatem, omitte falsitatem, & cū videris te multiplicem habere pugnam, tu quoque imitator martyrum, numerosam quare victoriam. Toties enim peccatis morimur, quoties in nobis peccata moriuntur, & preciosa in conspectu Domini etiam ista mors sanctorum eius, ubi homo occiditur mundo, non terminatione sensuum, sed fine vitiorum. Si ergo charissimi, non ducitis cum infidelibus iugum, si peccatores esse desistitis, & nullis carnalium cupiditatum tentationibus ceditis, solennem hanc diem celebretis, & non solum martyres ac martyrum matrem, sed etiam illius memoriam iusto honore veneramini, qui hoc die antiquam festiuitatem huius loci consecratione geminauit. Magnificus quidem structor parietum, sed magnificentior ædificator animarum, ultra æui sui terminos opera pietatis extendens, ut utilitatibus institutionum eius etiam in ipso frueretur deuota posteritas, & habitando quod condidit, & faciendo quod docuit. Omnia ergo dilectissimi, quæ oculis cernitis, & mente meministis, ad profectum vestræ edificationis adsumite, & ita unusquisque vestrum præparato à maioribus utatur ha-

tur habitaculo, ut in seipso meminerit templum Dei esse fundatum. Nihil structure suae prauum, nihil supponat infirmum, sed viuis & electis lapidibus congruendo, per indissolubilem connexionem crescat in dominici corporis unitatem, auxiliante Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

SERMO IN NATIVITA-
te S. Laurentij martyris.

De laude atq; exemplo martyrum, & D. Laurentij
passione ac triumpho.

Vm omnium dilectissimi summa virtutum & totius plenitudo iustitiae, de illo amore nascatur, quo Deus proximusq; diligitur, in nullis profecto hic amor sublimius excellere clariusq; fulgere, quam in beatissimis martyribus inuenitur, quod Domino nostro Iesu Christo pro omnibus hominibus mortuo, tam propinqui sunt imitatione charitatis, quam similitudine passionis. Quamuis enim illi dilectioni, qua Dominus nos redemit, nulla cuiusquam benignitas possit aequari, quia aliud est pro iusto mori hominem sua necessitate moriturum, aliud pro impijs occumbere a debito mortis alienum: multum tamen vniuersis hominibus etiam martyres contulerunt, quorum fortitudine ita eius largitor usus est Dominus, ut poenam mortis, atrocitatem crucis, nulli suorum vellet esse terribilem, sed multis faceret imitabilem. Si ergo nullus bonus, sibi soli est bonus, nec cuiusquam sapientis, sibi tantum sapientia est amica, & haec verarum natura virtutum est, ut multos a tenebroso abducatur errore, qui earum clarus est lumine, ad erudiendum Dei populum, nullorum est utilior forma, quam martyrum eloquentia. Facilis ad exhortandum sit ratio, efficax ad suadendum, validiora tamen sunt exempla quam verba, & plenius est ope docere, quam voce. In quo excellentissimo genere doctrinae beatus martyr Laurentius, cuius passione dies hodiernus illustris est, quam gloriosa polleat dignitate, etiam persecutores eius sentire potuerunt, quum illa mirabilis animi fortitudo, de Christi principaliter amore concepta, non solum ipsa non cederet, sed etiam alios exemplo suae tolerantiae roboraret. Quum enim furor gentilium potestatum in electissima quoque Christi membra saeuiret, ac praecipue eos, qui ordinis erant sacerdotalis, impeteret, in leuitam Laurentium, qui non solum ministerio sacramentorum, sed etiam dispensatione Ecclesiasticae substantiae praeminebat, impius persecutor efferbuit, duplicem sibi praedam de vniuersi viri comprehensione promittens: quem si fecisset sacrae pecuniae traditorem, faceret etiam verae religionis exortem. Armatur itaque gemina face homo pecuniae cupidus, & veritatis inimicus: avaritia, ut rapiat aurum: impietate, ut auferat Christum. Postulat sibi ab immaculato sacrarii praesule opes Ecclesiasticas, quibus auarissimus inhiabat, inferri. Cui leuita castissimus, ubi eas repositas haberet, ostendens, numerosissimos sanctorum pauperum obtulit greges, in quorum victu atque vestitu inamissibiles condiderat facultates, quae tanto integrius erant saluae, quanto sanctius probabantur expensae. Fremit ergo praedo frustratus, & in odium re-

Laurentij
martyris
excellen-
tia.

religionis, quae talem diuitiarum usum instituisset, ardescens, direptione thesauri potioris aggreditur, apud quem nullam denariorum substantiam reperisset, ut illud depositum, quo sacratius erat diues, auferret. Renunciare Christo Laurentium iubet, & solidissimam illam leuitici animi fortitudinem diris parat urgere supplicijs. Quorum ubi prima nil obtinent, vehementiora succedunt. Laceros artus, & multa verberum sectione confisos, subiecto praecipit igne torreri, ut per cratem ferream, quae iam de feruore continuo vim in se haberet vrendi, conuersorum alterna mutatione membrorum fieret cruciatus vehementior, & poena productior. Nihil obtines, nihil proficis saeva crudelitas. Subtrahitur tormentis tuis materia mortalis, & Laurentio in coelos abeunte, tu deficis flammis tuis. Superari charitatis Christi flamma non potuit, & segnior fuit ignis, qui foris ussit, quam qui intus accendit. Saevisti persecutor in martyrem, saevisti & auxisti palmam, dum aggeras poenam. Nam quid non ad victoris gloriam ingenium tuum reperit, quando in honorem transierunt triumphi, etiam instrumenta supplicij? Gaudeamus igitur dilectissimi gaudio spiritali, & de felicissimo inclity viri fine gloriemur in Domino, qui est mirabilis in sanctis suis, in quibus nobis & praesidium constituit & exemplum, atque ita per vniuersum mundum clarificauit gloriam suam, ut a solis ortu usque ad occasum, leuiticorum luminum coruscante fulgore quam glorificata est Hierosolyma Stephano, tam illustris fieret Roma Laurentio. Cuius oratione & patrocinio adiuuari nos sine cessacione confidimus, ut quia omnes, sicut Apostolus ait, quicumque volunt in Christo pie vivere, persecutionem patiuntur, corroboremur spiritu veritatis, ad superandas omnes tentationes, constantis fidei perseverantia muniamur, per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum uiuit & regnat in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Martyrium
D. Laurentij.

inuentis.

Psal. 67.

Intercessio
sanctorum
2. Tim. 5

SERMO PRIMVS DE IE-

iunio septimi mensis.

De laude abstinentiae & eleemosynarum.

Abstinentiam quidem vestram dilectissimi, ita nouimus esse deuotam, ut animas vestras non solum legitimis, sed etiam voluntarijs ieiunijs excolatis. Veruntamen adiicienda est huic studio etiam nostrae admonitionis exhortatio, ut si qui sunt in hoc exercitio tardiores, in his saltem diebus communi abstinentiae se obedienter adiungant, in quibus nos oportet sacratissimam consuetudinem attentius celebrare, ut per humilitatem ieiunij, contra omnes hostes nostros, diuinum mereamur auxilium. Res enim est praecipui operis, qua & ex auctoritate indicimus, & ex charitate suademus, ut paululum edendi libertate compressa, castigationi corporum & pauperum studeamus alimoniae: quos qui reficit, animam suam pascit, & temporales epulas in delicias mutat aeternas. In locum igitur malarum cupiditatum, sanctorum desideriorum incrementa succedant. Cesset iniquitas, sed non sit ociosa iustitia. Quae nullus patitur opprimentem, sentiat aliquis adiuuantem. Parum est enim non auferre aliena, nisi largiaris & propria. Sub oculis iusti iudicis sumus;

Ieiunij
quanta uis
exprestan-
tia.

X 2 qui

qui nouit, quantam unicuique bene operandi dederit facultatem: non vult ociosa esse munera sua, qui seruis suis sic mensuras mysticorum distribuit talentorum, ut creditum qui liberaliter erogasset, augetur, qui steriliter seruasset, amitteret. Et ideo dilectissimi, quia septimi mensis ieiunium nos celebrare conuenit, sanctitatem vestram monemus, ut quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato verò apud beatum Petrum apostolum pariter vigilemus, cuius suffragantibus meritis, ab omnibus tribulationibus mereamur absolui, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Sermo II. de ieiunio septimi mensis.

De fortitudine continentie, & operibus pietatis, itemque de carnalibus desideriis comprimendis.

DEus humani generis conditor & redemptor, qui nos ad promissiones vite æternæ per semitas vult ambulare iustitiæ, de futura tentatione, quæ nobis in itinere virtutum insidiosis aduersaretur occurribus, multis nos præsidij dilectissimi, quibus laqueos diaboli obtereremus, instruxit, inter quæ hoc famulis suis saluberrimum contulit, ut contra omnes inimici dolos fortitudine se continentie & operibus pietatis armarent. Ille enim, qui ab initio primis hominibus interdicti cibi inseruit appetitum, & malè credulis per illecebram edendi, omnium concupiscentiarum virus infudit, easdem fraudes retractare non desinit, & in natura, quam scit suis seminibus esse vitiatam & corruptam, sationis suæ germen inquit, ut ad labefactanda studia virtutis, desiderium voluptatis accendat. Quoniam poena ipsius, est prouectio Christiana, nec potest eorum animos aliquo modo ledere, qui nouerunt auxiliante Domino in sua carne regnare. Rationabili ergo moderatione sanctoque proposito, frenandæ sunt rebelles cupiditates, nec finendum est, ut castis & spiritalibus desideriis corporales concupiscentiæ reluctentur. Agnoscat interior homo, exterioris sui se esse rectorem, ut mens diuino gubernata dominatu, terrenam substantiam in bonæ voluntatis cogat obsequium. Nec enim deest nobis ad hunc ordinem conseruandum, misericordissimi regis auxilium, qui nos saluberrimæ obseruantie ratione informauit, præfiniens nobis per temporum recursus, quosdam ieiuniorum dies, in quibus castigatione corporum virtus roboraretur animorum. Huius autem remedij munus dilectissimi, etiam in isto, qui septimus est, mense dispositum est, quod nos prompta conuenit alacritate suscipere, ut præter abstinentiam, qua quisque se peculiariter atque priuatim, secundum modum suæ possibilitatis exercet, hæc ipsa, quæ omnibus simul indicitur, animosius celebretur. Nam in omni agone certaminis Christiani, utilitas continentiæ plurimum valet, ita ut quidam sanctissimorum spiritus demonum, qui ab obsessis corporibus nullis exorcizantium fugantur imperijs, sola ieiuniorum & orationum virtute pellantur, dicente Domino: Hoc genus demoniorum non eiicitur, nisi in ieiunio & oratione. Grata ergo est Deo, & terribilis diabolo ieiunantis oratio, nec latet quantum acquirit suæ salutis, quæ tantum præstat alienæ. In hac sanè obseruantia dilectissimi, quamuis nos omnes vnanimiter oporteat esse deuotos, si qui tamen sunt, quorum voluntati aliqua obstat infirmitas, laborem qui supra vires est corporum redimant impedij facultatem.

Multa

Multa enim sunt opera pietatis, quæ ipsam edendi necessitatem merito ampliore commendat, si ieiunantium purificationem studio benignitatis acquirunt. Nam cum ij, qui nihil omittunt de humiliatione ieiunij, sub sterili fatigatione desudent, nisi se eleemosynarum, qua possunt, erogatione sanctificent, dignum est ut in alimoniam pauperum abundantior sit eorum largitio, quorum ad abstinentium minor est fortitudo. Quod ergo quis in sua sibi infirmitate non denegat, alienæ inopiæ libenter impendat, & propriam necessitatem faciat sibi cum indigente communem. Non culpatur infirmus ieiunium soluens, à quo cibum accipit pauper esuriens, nec escam sumendo polluitur, qui eleemosynam impartiendo mundatur, dicente Domino: Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. In quo opere dilectissimi etiam ij, qui ab epularum delectatione se continent, fructus sibi debent misericordiæ comparare, ut qui abundantius seminauerint, copiosius metant. Nō enim vnquam agricolæ suo seges ista mentitur, aut incertam spem habet operis, cultura pietatis. Quicquid hoc modo seretis manu spargitur, non æstus vrit, non torrens trahit, non grando prosternit. Incolumes semper sunt omnes pietatis expensæ, nec solum integræ manent, sed etiam modo augentur, & qualitate mutantur. De terrenis coelestia prodeunt, de paruis magna gignuntur, & temporale donum in præmium transit æternum. Quisquis igitur diuitias amas, quisquis multiplicari quæ possides, concupiscis, in hæc lucra accendere, in hæc rerum tuarum augmenta suspiras: de quibus nihil fur arripit, nihil tinea corripit, nihil rubigo consumit. Noli desperare de fœnore, noli de accipiente diffidere. Quod vni horum fecistis, mihi fecisti, quis dicat, intellige, & apud quem opes tuas coloces, perspicacius fidei oculis securus agnosce. Non dubitet de receptione, cui Christus debitor est. Non sit anxia liberalitas, nec triste ieiunium. Hilarem enim datorem diligit Deus. Qui fidelis est in verbis suis, & abundanter largita retribuit, qui benignè largienda donauit, per Christum Dominum nostrum, cum quo viuunt & regnat in unitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo tertius de ieiunio septimi mensis.

De necessitate ieiunii, de publica ac priuata lege ieiunii & orationis atque de eleemosyna.

AD exorandam dilectissimi misericordiam Dei, & ad renouandum statum fragilitatis humanæ quantum valeant religiosa ieiunia, sanctorum prophetarum prædicatione cognoscimus, quod diuinæ iustitiæ commotionem, quam frequenter populus Israel merito iniquitatis inciderat, non nisi ieiunio protestantur posse placari. Vnde & Joel propheta admonet, dicens: Hæc dicit dominus Deus vester: Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, in fletu, & planctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & conuertimini ad dominum Deum vestrum, quia misericors est, & patiens, & magnanimus & multum misericors. Et iterum: Sanctificate ieiunium, prædicate curationem, congregare plebem, sanctificate Ecclesiam. Quæ cohortatio dilectissimi, nostris quoque est amplectenda temporibus, quia huius curationis remedia, etiam

X 3 à no-

à nobis sunt necessariè prædicanda: vt in obseruantia sanctificationis antiquæ, quod perdidit Iudaica præuaricatio, acquirat Christiana deuotio. Diuinarum namq; reuerentia sanctionum, inter quælibet spontaneæ obseruantia studia, habet semper priuilegium suum, vt sacratius sit, quod publica lege celebratur, quàm quod priuata institutione depeditur. Exercitatio enim continentia, quam sibi quisq; proprio arbitrio indicit, ad utilitatem cuiusdam pertinet portionis. Ieiunium verò, quod vniuersa Ecclesia suscipit, neminem à generali purificatione seiungit, & tunc fit potentissimus Dei populus, quando in vnitatem sanctæ obedientia, omnium fidelium corda conueniunt, & in castris militia Christianæ, similis ex omni parte preparatio, & eadem est vbique munitio. Fremat licet cruenti hostis perungil furor, & latebrosas vndique prætentat insidias, neminem tamen capere, neminem poterit vulnerare, si nullum inermem, nullum desidem, nullum inuenerit ab opere pietatis exortem. Ad huius ergo inuictæ pietatis potentiam dilectissimi, etiam hoc nos solenne ieiunium septimi mensis inuitat, vt à curis secularibus actibusq; terrenis liberos ad Dominum animos erigamus. Et quia hanc intentionem semper necessariam non omnes possumus habere perpetuam, sæpiusq; per humanam fragilitatem à supernis in terrena recidimus, istis saltem diebus, qui nobis ad saluberrima sunt remedia præstituti, mundanis nos occupationibus subtrahamus, & aliqd tēporis, quod profit ad bona æterna, furemur. In multis enim, sicut scriptum est, offendimus omnes. Et licet quotidiano Dei munere, à diuersis contaminationibus emundemur, inhærent tamen incautis animis plerumque maculæ crassiores, quas oportet diligentiori cura ablui, & impendio maiore deleri. Plenissima autem peccatorum obtinetur abolitio, quando totius Ecclesiæ vna est oratio, & vna confessio. Si enim duorum vel trium sanctorum pio consensui omnia quæ poposcerint, Dominus præstada promittit, quid negabitur multorum millium plebi, vnam obseruantiam pariter exequenti, & per vnum spiritum concorditer supplicanti? Magnum est in conspectu Domini dilectissimi valdeq; preciosum, quum totus populus Christi, eisdem simul instat officijs, & in vtroque sexu, omnes gradus, omnesq; ordines eodem cooperantur affectu, quum in declinando malo ac faciendo bono, par cunctorum & vna sententia est, quum in operibus seruorum suorum glorificatur Deus, & totius pietatis auctori in multarum actione gratiarum benedicitur. Aluntur esurientes, vestiuntur nudi, visitantur infirmi, & nemo quod suum est, querit, sed quod alterius, dum ad releuandam alienam miseriam, vnicuique mensura sua sufficit, & facile est inuenire hilarem datorem, vbi modum operis ratio temperat facultatis. Per hanc autem Dei gratiam, quæ operatur omnia in omnibus, communis fidelium fructus & commune fit meritum. Quoniam quidem potest & eorum par esse animus, quorum impar est census, & cum alter de alterius lætatur largitate, cui æquari non potuit impendio, æquatur affectu. Nihil in tali populo inordinatum, nihilq; diuersum est, vbi ad vñ pietatis vigorem, omnia sibi totius corporis membra consentiunt, nec de sua tenuitate confunditur, qui de aliorum opulentia gloriatur. Decus enim vniuersitatis, est excellentia portionis, & quum Dei spiritu omnes agimur, non solum illa nostra sunt, quæ ipsi gerimus, sed etiam illa, de quibus in aliorum actione gaudemus. Amplectamur igitur dilectissimi beatam istam

Publicapic
tatis exer-
citia priua
tis præstāt

Iacob. 3.

Matth. 18

1. Corin. 12

Roman. 8.

sacratissimæ vnitatis soliditatem, & solenne ieiunium concordante proposito bonæ voluntatis ineamus. Nihil à quoquam arduum, nihil asperum queritur, nec aliquid nobis, quod vires nostras excedat, indicitur, siue in abstinentia castigatione, siue in eleemosynæ largitate. Sciunt singuli, quid possint, quid non possint. Ipsi modulum suum pendant, ipsi iusta & rationabili taxatione se censeant, vt sacrificium misericordiæ, non cum tristitia offeratur, nec inter damna numeretur. Hoc pio impendatur operi, quod cor iustificet, quod conscientiam lauet, quod deniq; & accipienti profit & dāti. Felix quidem ille est animus, multumq; mirabilis, qui facultatum defectionem, benefaciendi amore non metuit, & daturū sibi eroganda non diffidit, à quo quod erogaret, accepit. Sed quia magnanimitas ista paucorum est, plenum etiam pietatis est, vt suorum curam quisq; non deserat, nos perfectioribus non præiudicantes, ea vos regula generaliter cohortamur, vt mandatum Dei secundum possibilitatis vestrae mensuram opere mini. Hilarem enim beneuolentiam esse decet, quæ sic suam temperet largitatem, vt de illa & pauperū refectio gaudeat, & domestica sufficientia non laboret. Qui aut ministrat semen feminanti, & panē ad manducandū præstabit, & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum iustitiæ vestrae. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum pariter vigiliis celebremus, cuius meritis & orationibus confidimus nobis per omnia misericordiam Dei nostri esse præstandam: per Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Nihil à nobis Ecclesiæ supra vires extigit.

Benignitas in pauperes qualis esse debeat 1. Corin. 9

Sermo quartus de ieiunio septimi mensis.

De libertate spiritus, de diuersitate ieiunii Iudæorum & Christianorum, de delectu ciborum, de generali ieiunio, de diaboli insidijs, & eleemosyna Christianis præstanda.

Rædicationem nostram dilectissimi, familiaris vobis adiuvat consuetudo & ratio temporis commendat officium sacerdotis, ne aut onerosum videatur aut arduū, quod & præceptum exigit legis, & deuotio temperat voluntatis. Quæ cum in vnum gratia Dei auxiliante conueniunt, non litera occidit, sed spiritus viuificat. Vbi autem spiritus Dei, ibi libertas, quæ legem non timore exequitur, sed amore. Obedientiæ enim mollit imperium, nec dura ibi necessitate feruitur, vbi diligitur, quod iubetur. Cum ergo vos dilectissimi, ad quædam quæ etiam in veteri testamento instituta sunt, cohortamur, non Iudaicæ vos obseruantia iugo subdimus, nec consuetudinem vobis carnalis populi indicimus. Excellit super illorum ieiunia continentia Christiana, & si quid nobis atque illis commune est in temporibus, non concordat in moribus. Habeant illi nudipedalia sua, & in tristitia vultuum ostendant ociosa ieiunia, nos in nullo ad habitus nostri honestatem dissimiles, nec à iustis & necessarijs operibus abstinentes, edendi licentiam simplici parcitate cohibemus, vt in vñ ciborum modus eligatur, non creatura damnetur. Quamuis enim vnicuiq; nostrum liberum sit voluntarijs castigationibus proprium corpus afficere, & nunc moderatiùs, nunc verò distriktiùs, repugnantes spiri-

Alia Christianorum atque Iudæorum ieiunia.

Ieiunium
generale
praefertur
priuato.

Tela demo-
nis cuius-
modi sint.

Ioan. I.

Exercitia
Christiana
cur nobis
tradita.

spiritui carnales concupiscentias edomare, quibusdam tamen diebus ab omnibus oportet pariter celebrare generale ieiunium, & tunc est efficacior sanctiorque deuotio, quando in operibus pietatis, totius Ecclesiae vnus animus & vnus est sensus. Publica enim praefenda sunt proprijs, & ibi intelligenda est praecipua ratio utilitatis, ubi vigilat cura communis. Teneant igitur diligentiam suam obseruantiae singulorum, & contra nequitiae spiritualis insidias, implorato diuinæ protectionis auxilio, coelestia quisque arma arripiat. Sed Ecclesiasticus miles, etiam si specialibus praelijs possit fortiter facere, tutius tamen & feliciter dimicabit, si contra hostem palam in acie steterit, ubi non suis tantum viribus certamen ineat, sed sub inuicti regis imperio, fraternis consociatus agminibus, bellum vniuersale conficiat. Minore enim discrimine plures configunt cum hoste, quam singuli, nec facile patet vulnere, quem opposito scuto fidei, non sua tantum, sed etiam aliorum fortitudo defendit, ut ubi est vna omnium causa, sit vna victoria. Quia igitur aduersarius noster insidiari nobis diuersa tentationum arte non desinit, & haec est vna versutiarum eius intentio, ut redemptos Christi sanguine, a mandatis Dei possit abducere, omni diligentia praecauendum est, ut nullis inimici iaculis vulneremur. Tela enim eius non sunt aspera corporis sensibus, sed nimium carni, ut animae noceant, blandiuntur. Trahunt oculos ad varias tentationes, ut de mundi pulchritudine, aut concupiscentiae accendantur faces, aut superstitionum gignatur errores. Insidioso etiam sono, & molli- bus iectibus pulsatur auditus, ut animi soliditas illecebrosa modulatione soluatur, & letalium consuetudine suauitatum, incauta et parum sobria corda capiantur. Sed hos diaboli dolos inefficaces & irritos faciunt diuinæ praesidia gratiae, & Euangelicae praecepta doctrinae. Quoniam qui acceperunt spiritum sanctum, & a quibus timor Domini, non de poenae formidine, sed de Dei charitate conceptus est, illa fidei pede laqueos talium conterunt captionum, ut creaturarum omnium pulchritudine, ad gloriam & laudem sui vtantur auctoris, eumque diligant super omnia, per quem facta sunt omnia. In huius admirationem dilectissimi, omnium fidelium tendat affectio, de hoc sibi delectationes non corruptibiles, sed aeternas sapiens continentia petat, & in amorem boni, sine quo nullus est bonus, incontaminata castitas inardescat. Ad hoc enim nobis tradita sunt exercitia Christiana, ut refecata omni illicita voluptate, in sanctas & spirituales delicias aestuemus. Et cum nos oporteat semper studere virtutibus, quidam tamen dies sunt ad castigationem communis obseruantiae consecrati, ut anima, quae terrenis adhuc desiderijs implicatur, & curis seculi impeditur, ex interuallo saltem ad diuinam respiret, & quia portio diuini agri est, dignos coelestibus horreis adferat fructus. Ibi enim spes est metendi, ubi fuerit diligentia seminandi. His dilectissimi ad profectum vestrum pro temporis occasione perstrictis, ieiunium vobis septimi mensis indicimus, in quo vos non solum de ciborum abstinentia, sed etiam de pietatis operibus comonemus: ut quod vestris vrbibus religiosa paritate subtrahitis, in alimoniam pauperum & in cibos debilium transferatis: omnibus quidem indigentibus generali beneuolentia consulentes, sed maxime eorum memores, qui sunt de membris corporis Christi, & nobis catholicae fidei vnitatem copulantur. Plus enim debemus nostris pro consortio gratiae, quam alienis pro communione naturae. Abundet ergo in nobis dilectissimi benignitas Christiana, & sicut recurrentia anni

tem-

tempora desideratis, ut plena sint fructibus, ita & corda vestra pascendis sint foecunda pauperibus. Quibus utique potuit Deus, cuius sunt omnia, necessariam conferre substantiam, & tales eis tribuere facultates, ut in nullo vestris largitionibus indigerent, sed & illis & vobis multa virtutum materia defuisset, si nec illos ad patientiae coronam in opia exerceret, nec vos ad misericordiae gloriam copia prouocaret. Mirabiliter autem prouidentia diuina disposuit, ut essent in Ecclesia & sancti pauperes, & diuites boni, qui inuicem sibi ex ipsa diuersitate prodesse, cum ad aeterna & incorrupta praemia promerenda Deo gratias agerent accipientes, & Deo gratias agerent largientes. Quoniam sicut scriptum est, & patientia pauperum non peribit in aeternum, & hilarem datorem diligit Deus. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato vero apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, sperantes nos ita eius orationibus adiuuandos, ut Deus misericordiarum ieiunij nostri sacrificio placatus exaudiat, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Pauperes
cur Deus
esse per-
mittat.

Psal. 9.
2. Cor. 9

Sermo quintus de ieiunio septimi mensis.
De fragilitate humanae naturae ac pugna carnis, de auxilio
diuino, & duobus amoribus, atque aduen-
tu regni Dei.

Acratū dilectissimi in septimo mense ieiunium, ad communis deuotionis exercitia praedicamus, fidei vos paternis cohortationibus incitantes, ut quod fuit ante Iudaicum, vestra fiat obseruantia Christianum. Est enim omni tempore aptum & testamento vtrique conueniens, ut per castigationem mentis & corporis, misericordia diuina gratetur: quia nihil est efficacius ad exorandum Deum, quam ut homo ipse se iudicet, & nunquam desinat a venia postulanda, qui se scit nunquam esse sine culpa. Habet enim hoc in se generaliter humana natura, non a creatore insitum, sed a prauaricatore contractum, & in posteros generali lege transfusum, ut de corruptibili corpore etiam quod animam corrumpere possit oriatur. Hinc interior homo, si tamen iam in Christo regeneratus, & a vinculis carniuitatis est erutus, assiduos habet cum carne conflictus, & dum cohibet concupiscentem, patitur repugnantem. In qua discordia non facile obtinetur tam perfecta victoria, ut etiam quae sunt abruptenda, non illigent, & quae sunt interficienda, non vulnerent: quantumlibet sapienter & prouide iudex animus suis exterioribus praesit, inter ipsas tamen curas atque mensuras regendae carnis & alendae, nimis ei semper vicina tentatio est. Quis enim ita se aut a voluptate corporis aut a dolore seiungit, ut ad ipsam mentem non pertineat, quod extrinsecus aut blanditur, aut cruciat? Indiuisum est gaudium, indiscreta tristitia: nihil in homine iracundia non accendit, nihil laetitia non resoluit, nihil aegritudo non afficit. Et quae illic declinatio potest esse peccati, ubi vna passio est regentis & subditi? Merito Dominus protestatur, quod spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et ne vsque ad inertem desidia desperatione ducamur, quae impossibilia sunt homini ex imbecillitate propria, possibilia spondet ex virtute diuina. Angusta enim & arcta est via, quae ducit ad vitam, & nemo in eam gressum inferret, nemo vestigium promoueret, nisi difficiles aditus ipse se Christus viam faci-

Ieiunium
utrique te-
stamento
congruit.

Carnis est
spiritu con-
flictus.

Matt. 26

Matth. 7

Ioan. 14.

Y endo

endo referaret, ut author itineris fiat possibilitas ambulantis, quia idem & introducit ad laborem, & perducit ad requiem. In quo ergo nobis spes est aeternae vitae, in eodem est & forma patientiae. Si enim compatimur, & conregnabimus: quoniam, ut Apostolus ait, qui se dicit in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Alioquin falsae professionis imagine utimur, si cuius nomine gloriamur, eius instituta non sequimur. Quae utique nobis onerosa non essent, & ab omnibus nos periculis liberarent, si nihil aliud, quam quod amandum iubetur, amaremus. Duo namque amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates, ita diuersae qualitatibus, sicut diuiduntur autoribus. Rationabilis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi. In dilectione Dei, nulla nimia: in dilectione aut mundi, cuncta sunt noxia. Et ideo aeternis bonis inseparabiliter inharendum, temporalibus vero transeunter utendum est, ut peregrinantibus nobis & ad patriam redire properantibus, quicquid de prosperitatibus mundi huius occurrerit, viaticum sit itineris, non illecebra mansionis. Idem beatus Apostolus praedicat, dicens: Tempus breue est, reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint, & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. Praeterit enim figura mundi huius. Sed quod de specie, de copia, de varietate blanditur, non facile declinatur, nisi in illa visibilium pulchritudine creator potius quam creatura diligatur: Qui cum dicit: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, in nullo nos vult ab amoris sui vinculis relaxari. Et cum huic praeepto, proximi quoque copulat charitatem, imitationem nobis suae bonitatis indicit, ut quod diligit, diligamus, & quod operatur, operemur. Quamuis enim Dei agricultura simus & Dei aedificatio, & neque qui plantat sit aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus: in omnibus tamen exigit nostri ministerij seruitutem, & nos dispensatores suorum vult esse donorum, ut qui fert Dei imaginem, Dei faciat voluntatem. Propter quod in oratione dominica sacratissime dicimus: Adueniat regnum tuum: fiat voluntas tua sicut in caelo & in terra. Quibus verbis quid postulamus aliud, quam ut Deus, quem nec dum sibi subdidit, subdat, & sicut in caelo angelos, ita & in terra homines ministros suae faciat voluntatis? Hoc autem petentes amamus Deum, amamus & proximum, & non diuersa in nobis, sed una dilectio est, quando & seruum seruire, & Dominum cupimus imperare. Hic igitur affectus dilectissimi, quo amor terrenus excluditur, bonorum operum consuetudine roboratur, quia necesse est, ut bonis actibus conscientia delectetur, & libenter faciat, quod fecisse se gaudeat. Adsumitur igitur ieiunium, multiplicatur largitio, iustitia custoditur, frequentatur oratio, sitque ut singulorum desiderium, sit vnum omnium votum. Nutrit patientiam labor, mansuetudo extinguit iram, benivolentia calcit inuidiam, immunda cupiditates sanctis desideriis enecantur, auaritia liberalitate depellitur, & onera diuitiarum sunt instrumenta virtutum. Sed quia insidiae diaboli etiam inter talia studia non quiescunt, rectissime in quibusdam articulis temporum, vigoris est nostri reparatio instituta, ut ubi de clementia caeli & ubertate agri potest mens praesentium bonorum auida gloriari, & in ampla horrea fructibus congregatis, animae suae di-

Roman. 8.
1. Ioan. 1. 2.

Amores
duo.

1. Corin. 7.

Matt. 22.

1. Corin. 3.

Matt. 6.

Bona opera
quid
praestent

dicere: Habes multa bona, epulare: ibi quandam increpationem diuinae vocis accipiat, audiatque dicentem: Stulte, hac nocte reposcam animam tuam a te, quae autem praeparasti cuius erunt? Haec sollicitissima meditatio debet esse sapientis, ut quoniam breues dies istius vitae & incerta sunt spacia, nunquam sit mors morituro improvisa, nec inordinatum incidat finem, qui se nouit esse mortalem. Quod ergo & sanctificationi corporum & reparationi proficit animarum, quarta & sexta feria ieiunemus, sabbato autem apud beatiss. Petrum apostolum vigilas celebremus, eius orationibus adiuuandi, ut sanctorum desideriorum consequamur effectum, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Sermo sextus de Ieiunio septimi mensis.

De duplici Christi natura aduersus Eutychetem & Nestorium, & de veritate corporis Christi in Eucharistia.

De uotionem fidelium dilectissimi nihil est in quo prouidentia diuina non adiuuet. Siquidem exercendis ad sanctimoniam mentibus atque corporibus, ipsa quoque mundi elementa famulantur, dum dierum ac mensium distincte variata reuolutio, quasdam nobis paginas aperit praceptorum, ut quod sacra admonent instituta, hoc quodammodo loquantur & tempora. Vnde cum septimum mensem nobis anni recursus attulerit, non ignoro obseruantiam vestram ad celebrandum solenne ieiunium spiritaliter incitari: quoniam experiendo didicistis, quantum haec praeparatio & exteriora & interiora hominum purificet, ut cum a licitis abstinetur, facilius illicitis resistatur. Continentiae autem ratio dilectissimi, non in sola castigatione corporum, nec in diminutione tantum habetur eucarum. Maiora enim virtutis istius bona ad illam animae pertinent castitatem, quae non solum carnis concupiscentias conterit: sed & mundanae sapientiae vana contemnit, dicente Apostolo: Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam secundum traditionem hominum. Continendum ergo est a cibis, sed multo magis ab erroribus ieiunandum, ut mens nulli carnali dedita voluptati, nullius sit captiua mendacij: quia sicut in praeteritis, ita & in nostris diebus non de sunt veritatis inimici, qui intra catholicam Ecclesiam mouere audeant bella ciuilia, ut in consensum impiorum dogmatum imperitos quosque ducentes, sibi gloriantur accrescere, quos a Christi corpore potuerint separare. Quid enim tam aduersatur prophetis, tam repugnat Euangelij, tam denique est apostolicis rebelle doctrinis, quam in Domino Iesu Christo ex Maria virgine genito, & sempiterno patri intemporaliter coaeterno, vnam & singularem praedicare naturam? Quia si hominis tantum intelligenda est, ubi est, quae saluat Deitas? si tantummodo Dei, ubi est quae saluatur humanitas? Fides autem catholica, quae omnibus resistit erroribus, etiam simul istas impietates refutat, damnans Nestorium, diuina ab homine diuidentem: detestans Eutychetem, in diuinis humana vacuantem, quoniam veri Dei filius Deus verus, vnitatem & aequalitatem habens cum patre & spiritu sancto, idem verus homo esse dignatus est, non conceptu virginis matris se iunctus

Continendum
neque
a cibis, sed
etiam erroribus.
Colos. 2.

Nestorius.
Eutyches.

Y 1 a carne;

D. LEONIS PAPAE

à carne, nec partu: sic humanitatem sibi uniens, vt Deus incommutabiliter permaneret: sic deitatem homini impartiens, vt eum glorificatione non cōsumeret, sed augeret. Qui enim est factus forma serui, forma Dei esse non destitit, nec alter cum altero, sed vnus in vtroque est: vt ex quo verbum caro factum est, nullis dispensationum varietatibus fides nostra turbetur, sed siue in miraculis virtutum, siue in cōtumelijs passionum, & Deum qui homo est, & hominem credamus esse, qui Deus est. Hanc confessionem dilectissimi toto corde promentes, impia hæreticorum commenta respuite, vt ieiunia & eleemosynæ vestrae nullius erroris contagione polluantur. Tunc enim & sacrificij munda est oblatio, & misericordiæ sancta largitio, quando ij, qui ista dependunt, quid operentur, intelligunt. Nam dicente Domino: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, sic sacræ menlæ communicare debetis, vt nihil prorsus de veritate corporis Christi & sanguinis ambigatis. Hoc enim ore sumitur, quod fide creditur, & frustra ab illis amen respondetur, à quibus contra id quod accipitur, disputatur. Dicente autem Propheta: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, ille circa pauperes vestimentum et ciborum laudabilis distributor est, qui se Christum in indigentibus & vestire nouit & pascere, quoniam vt ipse ait, quamdiu vni fecistis de his fratribus meis, mihi fecistis. Verus itaq; Deus & verus homo vnus est Christus, diues in suis, pauper in nostris, dona accipiens & dona diffundens, particeps mortalium & viuificatio mortuorum, vt in nomine Iesu Christi omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris, viuens & regnans cum sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Sermo VII. de ieiunio septimi mensis.

De spiritali veteris legis impletione, rectaq; ieiunii forma, & spiritalibus thesauris.

Matt. 5.
Ex ueteri lege
quam
Ecclesia
obseruat
da retinuit,
quæ non.
Matt. 20

Postolica institutio dilectissimi, quæ Dominum Iesum Christum ad hoc venisse in hunc mundum nouerat, vt legem non solueret, sed impleveret, ita veteris testamenti sacramenta distinxit, vt quædam ex eis, sicut erant condita, Euangelicæ eruditioni protuturæ decerneret, & quæ dudum fuerant consuetudinis Iudaicæ fierent obseruantie Christianæ. Quamuis enim varietates hostiarum, differentia baptismatum, & oia sabbatorum, cum ipsa carnis circumcisione cessauerint, manent tamen ex ipsis voluminibus, & apud nos præcepta plurima moralia. Et cum inde dicatur: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & diliges proximum tuum sicut teipsum, Christo Domino dicente cognouimus, quod in his duobus mandatis tota lex pendet & prophetæ. Tantaq; est sub huius geminæ charitatis edicto vtriusq; copula testamenti, vt sine istarum connexionem virtutum, nec lex quæquam inueniatur iustificasse nec gratia. Illæ quoque partes legalium mādatorum, ex quibus quædam præcipiuntur, vt fiant, quædam interdiciuntur, vt non fiant, antiquæ authoritatis retinent firmitatem. Nec ideo eis Euangelica putanda est aduersa perfectio, quia & virtutū studia ad voluntaria incitantur augmenta, & vltiones criminum, pœnitentiæ remedijs relaxantur. Dicit autem Do-

minus:

SERMO VII. DE IEIUN. SEPT. M.

87

minus: Nisi abundauerit iustitia vestra plūs quam scribarum & pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Quomodo verò abundabit iustitia, nisi superexaltet misericordia? Et quid tam æquum, quid tūc tam dignū est, quàm vt creatura ad imaginem & similitudinem Dei cōdita suum imitetur authorem, qui reparationem sanctificationemq; credentium, in peccatorū remissione cōstituit, vt remota seueritate vindictæ, omniq; cessante supplicio, reus innocentia redderetur, & finis criminū, fieret origo virtutum? Quod igitur dilectissimi ex veteris prædicatione doctrinæ ad purificationem animarum corporumq; nostrorum ieiunium septimi mensis adsumimus, non legalibus nos oneribus subiicimus, sed vtilitatem continentia, quæ Christi Euangelio seruit, amplectimur. Quia in hoc potest super scribas & pharisæos Christiana abundare iustitia, non euacuando legem, sed intelligentiam refutando carnalem. Nec enim talia nostra debent esse ieiunia, qualia erant illorum, quibus Esaias propheta spiritu sancto in se loquente dicebat: Neomenias vestras, & sabbata, & diem magnum non sustineo, ieiunium & ferias, et dies festos vestros odit anima mea. Vnde Dominus ieiunandi formam discipulis tradens: Quum ieiunatis, inquit, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Quæ mercedem, nisi laudis humanæ? propter cuius cupiditatem, iustitiæ species plerumq; prætenditur, & vbi nulla est cura conscientia, amatur falsitas fama, vt iniquitas, quæ occultatione arguitur, mēdaci opinionione latetur. Rationale itaque sanctumq; ieiunium nulla laudis ostentationisq; iactantia polluat, nec bonum suum quisquam fidelium de humanis velit pendere iudicijs. Diligenti Deum sufficit ei placere, quem diligit, quia nulla maior expectēda est remuneratio, quàm ipsa dilectio. Sic enim charitas ex Deo est, vt Deus ipse sit charitas. Quod vtiq; pius & castus ita gaudet animus implere, vt in nullo extra illum cupiat delectari. Verissimū nanque est, quod dicit Dominus: Vbi est thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum. Quis autem est thesaurus hominis, nisi quædam fructuum eius congregatio, laborumque collectio? Quod enim seminauerit quis, hoc & metet, & quale cuiusque opus, talis est & quæstus: & vbi oblectatio fruendi constituitur, ibi cura cordis obstringitur. Sed cum multa sint genera diuitiarum, dissimilesque materiæ gaudiorum, thesaurus cuique est suæ cupiditatis affectus, qui si de appetitu est terrenorum, non beatos facit sui participatione, sed miseros. Hi verò, qui ea quæ sursum sunt, sapiunt, non quæ super terram, nec perituris intenti sunt, sed æternis, in illo habent incorruptibiles reconditas facultates, de quo dicit Propheta: Thesaurus & salus nostra aduenit, sapientia & disciplina & pietas à Domino. Hi sunt thesauri iustitiæ, per quos auxiliante Dei gratia, etiam terrena bona in cœlestia transferuntur: dum multi diuitijs aut iustè sibi relictis, aut aliter acquisitis, ad instrumentum pietatis vtuntur. Quumque ad sustentationem pauperum, quæ possunt exuberare, distribuunt, congregant sibi inamissibiles facultates, vt quod abdiderint in eleemosynis, nullis possit subiacere dispendijs, & dignè ibi habeant cor, vbi habent thesaurum suum: quia tales diuitias suas dignum & beatissimum est exercere, vt crescant, & non timere ne pereant. Operantes igitur dilectissimi quod bonum est ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei, septimum

Ecclesia
curata
ieiunia ob
seruet.

Esai. 1.

Matt. 6.

Vana gloria in re-
fectis
cauenda.

Matt. 6.
Thesaurus
hominis
quis sit.

Galat. 6.

Colos. 3

Matt. 6.

Galat. 6.

mensē ab initio mysticum, propter septiformem spiritum, & ipso sui ordinis numero consecratum, continentiae fructibus deputātes, quarta & sexta feria ieiunemus: sabbato autem apud beatum Petrum vigilias celebremus, cuius nobis orationes suffragabuntur & merita, ut quantumcunque fidelibus tribuitur bonum velle, tantum donetur & possit, per Dominum nostrum Iesum Christum qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo octauus de ieiunio septimi mensis.

De duplici concupiscentia, carnis & spiritus, de pugna spiritali & abstinentia.

Scopus
præcepto-
rum Dei.
Ecclesi. 18.

Mnis dilectissimi diuinorum eruditio præceptorum hoc maxime agit apud corda credentium, ut amor prauus recto amore superetur, & delectatione iustitiæ, peccandi cupiditas destruat, dicente scriptura: Post concupiscentias tua non eas, & à voluntate tua mala auertere. Quum autem in animis hominum multæ bonæ concupiscentiæ sint, & laudabiles voluntates, quid est quod iubetur, ut nostris non cōsentiamus affectibus, nisi quod ab illa cōcupiscentia prohibemur, & ab illa voluntate reuocamur, cuius ortus ex nobis est, & ideo mala pronuntiatur, quia nostra esse conuincitur? Ad distinctiones igitur concupiscentiarum quæ sunt ex Deo, bene homini dictum est: Post concupiscentias tuas non eas, ut quas cognouerit proprias, sciat esse vitandas. Merito ergo Dominus noluit in oratione, quam tradidit, nos ad Deum dicere, Fiat volūtas nostra, sed fiat voluntas tua, hoc est, non illa quam caro incitat, sed quam spiritus sanctus inspirat. Vnde autem hoc desiderium conceptum sit, cui semper debeat repugnari, non difficulter intelligunt, qui se filios Adæ esse nouerunt, & peccante humani generis patre, non dubitant in propagine vitiatum esse, quod est in radice corruptum. Quamuis autem per gratiam Domini nostri Iesu Christi, in nouam creaturam transferimus ex veteri, & imaginē terreni hominis homo cōlestis exuerit: donec tamen corpus mortale gestamus, necesse est, ut cōtra carnis desideria dimicemus. Bonum est enim animæ Deo subditæ, timere ne cadat, & habere quod vincat, quoniam virtus in infirmitate perficitur, & quod nos exercet continētia, hoc perducit ad gloriam. Abstinentia itaque est dilectissimi ab his, quæ nobis noxiè blandiuntur: & lex peccati, quæ est in membris nostris, Dei lege superanda est, ut licet per omnes sensus corporis multæ insidiantur illi: cebra, animus tamen, cui summum bonum & verū gaudium Deus est, in stare se debeat. Si enim se ipsum sibi rationalis homo comparet, omnesque suorum actuum qualitates vera inspectione diiudicet, nunquid in intimis suæ conscientia hoc delectationis inueniet de iniquitate commissæ, quod de æquitate seruata? aut tantū ei iucunditatis carnalis voluptas, quantum spiritalis pariet appetitus? Nihil prorsus de virtutum splendore attingit, nihil de suauitate pietatis gustat, qui magis vult sordescere in ijs, quæ immunda sunt, quam in ijs splendere, quæ sancta sunt. Non finit ratio, ut in cordibus non vsquequaue captiuus, ita placeat satiata ira, ut remissa vindicta, aut tantum generent gaudium mala quæ sita de alieno, quantum bona expensa de

Animus
quib. obla-
tare se de-
beat.

Maiores
tutum qui
tiorum no-
luptas.

de proprio. Felicius semper parca temperantia, quam profusa luxuria, maiorque est lux humilibus, quam superbis, & sublimior mens, quæ inter prohibita atque permissa certius habet sperare cōlestia, quam amare terrena. Ut autem in hoc prouectu animus religiosus excellat, & ius suæ dominationis obtineat, subigēdo corpori castigatio est adhibenda ieiunij. Quod licet generali nomine ad omnem continentiam pertinere videatur, propriè tamen ad edendi diminutionem refertur, ut profit nunc voluntate non sumere, quod ab initio contra vetitum nocuit v'surpassē, ut sicut illic concupiscentia vulneri, ita hic abstinentia sit saluti. Cui medicinæ dilectissimi quum omne tempus sit congruum, hoc tamen habemus aptissimum, quod apostolicis & legalibus institutis videmus electū, ut sicut in alijs anni diebus, ita in mense septimo, spiritalibus nos purificationibus emundemus. Conuenientibus autem in vnum propositum tribus studijs, oratione scilicet & eleemosyna atque ieiunio, præstabitur nobis à misericorde Deo & cohibitiō cupiditatum, & exauditiō precum, & remissio peccatorum, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

ieiunia
quatuor tē-
porum ab
Apostolis
instituta.

Sermo IX. de ieiunio septimi mensis.

De ieiunio quatuor temporum, itemque spiritali, quod est mentis.

Cio quidem dilectissimi plurimos vestrum ita in ijs, quæ ad obseruantiam Christianæ fidei pertinent, esse deuotos, ut nostris cohortationibus non indigeant admoneri. Quod enim dudū & traditio decreuit & cōsuetudo firmavit, nec eruditio ignorat, nec pietas prætermittit. Sed quia sacerdotalis officij est, erga omnes Ecclesiæ filios curam habere communem, in id quod & rudibus profit & doctis, quos simul diligimus, pariter incitamus, ut ieiunium quod nobis septimi mensis recursus indicit, fide alacri per castigationem animi & corporis celebremus. Quamuis enim diminutio cibi carnem propriè videatur afficere, nihil tamen corporeis sensibus vel conceditur, vel negatur, quod non sicut ad seruientem, ita pertineat ad iubentem. Quum itaque vnusquisque homo duplicem in se legem habeat continentia, nihilque actionum nostrarum ad solum corpus, multa autem ad solum referenda sint animū: prudenter debemus aduertere, quam indecens quamque iniustum sit, si quod à superiore indicitur, ab inferiore negligatur. Ut autem mens rationalis salubriter exteriora castiget, debet etiam propria exercere ieiunia: quia non solum carnis desiderijs, sed etiam animi cupiditatibus cōuenit repugnare, dicente scriptura: Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua mala auertere. Ieiunans ergo ab ijs, quæ caro appetit, ieiunet & ab ijs, quæ malè interior substantia concupiscit. Pessimus enim animæ est cibus, velle quod non licet, & noxia cordis delectatio est, quæ aut turpi lucro pascitur, aut superbia extollitur, aut adulatione letatur. Quamuis enim his affectibus motus quoque corporis seruiant, ad originem tamen suam cuncta respiciunt, & ibi censetur qualitas actionis, vbi inuenitur initium voluntatis: quam reuocare à prauis desiderijs, optimum maximumque ieiunium est: quia tunc est edendi abstinentia fructuosa, quando exterior parcitas à tem-

Traditio
non negli-
genda.

Duplex cō-
tinētia lex

Ecclesi. 18.

Ieiunandū
quib. sit.

à temperantia interiore procedit. Celebraturi igitur dilectissimi verum & spiritale ieiunium, quod & corpus & animum sui puritate sanctificet, cordis nostri secreta rimemur, & quibus rebus aut contristentur aut gaudeat, iusto discutiamus examine. Ac si quis amor vanæ gloriæ, si qua radix auaritiæ, si quod inest virus inuidiæ, nihil talium animaumat escarum, sed virtutum intenta delicijs, coelestes epulas terrenæ præferat voluptati. Agnoscat homo sui generis dignitatē, factumq; se ad imaginem & similitudinem sui creatoris intelligat, nec ita de miserijs, quas per peccatum illud maximū & commune incidit, expauescat, vt non se ad misericordiam sui reparatoris attollat. Ipse enim dicit: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, hoc est,

Leuit. 9.

me diligite, & ab ijs, quæ mihi displicent, abstinete. Facite, quod amo: amate, quod facio. Et quum videtur difficile esse, quod iubeo, ad iubentem recurrite, vt vnde datur præceptum, præstetur auxilium. Non negabo opem, qui tribui voluntatem: ieiunate ab aduersis, abstinete à contrarijs. Ego sum vobis cibus vester & potus, nemo quæ mea sunt, ineffaciter concupiscit. Qui enim ad me tēdit, ex mei participatione me quærit. His dilectissimi cohortationibus, quibus nos ad bona incommutabilia & ad gaudia inuitat æternæ plenæ sunt omnes diuinarum paginæ literarum, & hoc nobiscum agit testamenti vtriusque doctrina, vt inhæreamus veris, & cōtineamus à vanis. Non enim comprehendere potest quod promittitur, nisi custoditum fuerit, quod iubetur. Quid iustius, quàm vt homo, cuius fert imaginē, faciat voluntatem, & per abstinentiam cibi ieiunet à lege peccati? Ideo enim ipsa continentia obleruantia, quatuor est assignata temporibus, vt in idipsum temporis anni redeunte decursu, cognoscere mus nos indefinenter purificationibus indigere, semperq; esse nitēdum, dum huius vitæ varietate iactamur, vt peccatum, quod fragilitate carnis & cupiditatum pollutione contrahitur, ieiunijs atq; eleemosynis deleatur. Esuriamus paululū dilectissimi, & aliquantulum quod iuuandis possit prodesse pauperibus, nostræ consuetudini subtrahamus. Delectetur conscientia benignorum fructibus largitatis, & gaudia tribuens, quo es latificandus, accipies. Dilectio proximi, dilectio Dei est, qui plenitudinem legis & prophetarum in hac geminæ charitatis vnitatem constituit: vt nemo ambigeret Deo se offerre, quod homini contulisset, dicente Domino saluatore, cum de alendis iuuandisque pauperibus loqueretur: Quod vni eorum fecistis, mihi fecistis. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus: sabbato verò apud beatum Petrum apostolum vigilas celebremus, cuius nos meritis & orationibus credimus adiuuandos, vt misericordi Deo ieiunio nostro & deuotione placeamus, per Dominū nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Ieiunium quatuor temporum cur institutum

Matt. 23

Adiuuamur precibus eius. Ieiunium nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Matt. 25

Adiuuamur precibus eius. Ieiunium nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

SERMO SIVE TRACTATVS

beati Leonis papæ contra hæresim Eutychetis, habitus Romæ in Basilica sanctæ Anastasiæ.

De vitandis hæreticis, de veritate corporis Christi, & fidei Romanæ commendatione.

Sicut

Leuit. peritorum dilectissimi prudentumque medicorum est, passiones infirmitatis humanæ remedijs præuenire, & quemadmodum saluti contraria declinentur, ostendere: ita pastoralis officij est, ne dominico gregi hæretica malignitas noceat, providere, & qualiter luporum & latronum improbitas sit cauenda, demonstrare: quia nunquam potuit hæretica impietas sic latere, vt non à sanctis patribus nostris, & semper deprehensa sit, & iure damnata. Sollicitudinem itaque nostram, quam dilectioni vestræ impendimus, latere non potuit quosdam Aegyptios, præcipuè negociatores ad urbem venisse, eaque quæ Alexandria scelestè ab hæreticis sunt admissa, defendere, adferentes solam deitatis in Christo fuisse naturam, nec carnis humanæ, quam sumpsit ex beata virgine Maria, habuisse penitus veritatem: quæ impietas, & falsum hominem, & Deum dicit esse passibilem. Quod quo audeant animo, quoue consilio, dubitare non possumus. Quia enim ipsi à veritate Euangelij recesserunt, & mendacia diaboli sunt sequuti, alios quoque volunt locios suæ perditionis efficere. Et ideo fraterna vos & paternæ sollicitudine commoneamus, vt inimicos catholicæ fidei, hostes Ecclesiæ, incarnationis dominicæ negatores, & instituto à sanctis apostolis symbolo repugnantes, in nullum recipiatis consensionis affectum, dicente Apostolo: Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuota, scies quia quod huiusmodi est, subuersus est, & delinquit proprio iudicio condemnatus. Propria enim pertinacia perit, & sua à Christo discedit infamia, qui eam impietatem, per quam ante se multos scit perijsse, sectatur, & religiosum sibi atque catholicum putat id quod sanctorum patrum iudicio, & in Photini perfidia, & in Manichæi dementia, & in Apollinaris infamia, constat esse damnatum, vt adhuc quasi nouæ & necdum damnatæ in perniciem animarum suarum consentiant prauitati, qui incarnationis dominicæ denegant sacramentum. Quasi aliud tota Euangelij lectione doceamur, quàm hoc vno diuinæ misericordiæ sacramento, humanum genus, in ijs qui credunt esse saluatum, quod vnigenitus Dei filius, equalis per omnia patri, nostræ assumptione substantiæ, manens quod erat, dignatus est esse quod non erat, verus scilicet homo, verus Deus, qui absque cuiusquam sordide peccati integram sibi nostram perfectamque naturam, veritate carnis & animæ vnuit, & intra vterum beatæ virginis matris spiritus sancti virtute conceptus, nec additionem partus, nec primordia fastidiuit infantia: vt verbum Dei patris humanam sibi inesse substantiam, & deitatis potentia & carnis infirmitate loqueretur, de corpore habens corporeas actiones, & spirituales de deitate virtutes. Humanum quippe est esurire, & sitire, & dormire: humanum est metuere, flere, tristari: humanum denique est crucifigi, mori atque sepeliri. Sed diuinum est super mare ambulare, aquam in vinū conuertere, mortuos suscitare, mundum propria morte tremefacere, & cū viuificata super omnem cœlorum altitudinem carne conscendere, vt qui hoc credunt, dubitare non possint, quid humanitati adscribere, quid debeat assignare deitati: quoniam in vitroque vnus est Christus, qui & deitatis suæ potentiam non amisit, & veritatem perfecti hominis nascendo suscepit. Hos ergo dilectissimi, de quibus loquimur, tanquam venenum mortiferum fugite, execramini, declinate, & ab eorum colloquijs, si increpati, à vobis corrigi noluerint, abstinete, quoniam sicut scriptum est, sermo eorum

hæresis latere non potest.

Symbolum Apostolorum.

Ad Tit. 3

2. Tim. 2

Z serpit

D. LEONIS PAPAE

serpit ut cancer. Iusto enim iudicio ab Ecclesie unitate reiectis, nulla est tribuenda communio, quam non nostris odijs, sed suis sceleribus perdidit. Vos ergo dilecti Deo, & apostolico testimonio comprobati, quibus beatus Apostolus dicit: Quoniam fides vestra annunciat in vniuerso mundo, custodite in vobis, quod tantum praedictorem agnoscitis sensisse de vobis. Nemo vestrum efficiatur huius laudis alienus, ut quos per tot secula docente sancto spiritu, haereticis nulla violauit, ne Eutychanæ quidem impietatis possint maculare contagia. Confidimus autem, quod protectio Dei corda vestra fidemque custodiat, ut cui hactenus fideliter obedistis, in aeternum perseverante catholicae fidei obseruantia placeatis, per Christum Dominum nostrum, Amen.

HOMILIA S. LEONIS PAPAE
de transfiguratione Domini.

In illo tempore: Adsumpsit Iesus Petrum, Iacobum & Ioannem fratrem eius, & duxit eos in montem excelsum seorsum. Et reliqua.

Evangeliæ dilectissimi lectio, quæ per aures corporis interiorum mentium nostrarum pulsauit auditum, ad magni sacramenti nos intelligentiam vocat, quam aspirante gratia Dei facilius adsequemur, si considerationem nostram ad ea, quæ paulo superius sunt narrata, referamus. Saluator enim humani generis Iesus Christus condenseam fidem, quæ & impios ad iustitiam, & mortuos reuocat ad vitam, ad hoc discipulos suos doctrinæ monitis & operum miraculis imbuebat, ut idem Christus & vnigenitus Dei & hominis filius, crederetur. Nam vnum horum sine altero non proderat ad salutem, & æqualis erat periculi, Dominum Iesum Christum, aut Deum tantummodo sine homine, aut sine Deo solum hominem credidisse, quum utrumque esset pariter confitendum: quia sicut Deo vera humanitas, ita homini inerat vera diuinitas. Ad confirmandum ergo huius fidei saluberrimam cognitionem interrogauerat discipulos suos Dominus, inter diuersas aliorum opiniones quid ipsi de eo crederent, quidque sentirent: ubi Petrus apostolus per reuelationem summi patris, corporea superans et humana transcendens, vidit mentis oculis filium Dei viui, & confessus est gloriam deitatis: quia non ad solam respexit carnis substantiam & sanguinis, tatumque in hac fidei sublimitate complacuit, ut beatitudinis felicitate donatus, sacræ inuiolabilis petra acciperet firmitatem, super quam fundata Ecclesia, portis inferi & mortis legibus præualeret, nec in soluendis & ligandis quorumcunque causis, aliud ratum esset in coelis, quam quod Petri sedisset arbitrio. Hæc autem dilectissimi laudatæ intelligentiæ celsitudo instructa erat de inferioris substantiæ sacramento, ne apostolica fides ad gloriam confitendæ in Christo deitatis euecta, infirmitatis nostræ receptionem indignam impassibili Deo atque incongruam iudicaret, & ita iam in Christo humanam crederet glorificatam esse naturam, ut nec supplicio posset affici, nec morte dissolui. Et ideo dicente Domino, quod oporteret eum ire Hierosolimam, & multa pati à senioribus & scribis ac principibus sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere, cum beatus Petrus, qui superno illustratus

Petro quæ
tū à Chri-
sto colla-
tum.

Matt. 16.
& 20.

HOM. DE TRANSFIGVR. DOM.

90

illustratus lumine, de ardentissima filij Dei confessione feruebat, contumelias illusionum & crudelissimæ mortis opprobrium religioso, ut putabat, & libero fastidio respuisset, benigna à Iesu increpatione correptus, & ad cupiditatem participandæ cum eo passionis animatus est. Subsequens enim exhortatio Saluatoris hoc inspirauit, hoc docuit, ut volentes eum sequi, negarent se sibi, & pro spe æternorum, leuissimum ducerent temporalium detrimentum: quia is demum animam suam saluam faceret, qui eam pro Christo perdere non timeret. Ut ergo istam felicitatis constantiæ fortitudinem toto Apostoli corde conciperent, & nihil de suscipiendæ crucis asperitate trepidarent, ut de supplicio Christi non erubescerent, nec pudendam sibi eam patientiam crederent, quæ sic subitura erat scuitiam passionis, ut non amitteret gloriam potestatis, adsumpsit Iesus Petrum, Iacobum & fratrem eius Ioannem, & consensu cum eis seorsum monte præcelso, claritatē suæ gloriæ demonstrauit: quia licet intellexissent in eo maiestatem Dei, ipsius tamen corporis, quo diuinitas tegebatur, potentiā nesciebant. Et ideo propriè signanterque promiserat, quosdam de astantibus discipulis non prius gustare mortem, quam viderent filium hominis venientem in regno suo, id est, in regia claritate, quam spiritualiter ad naturam suscepti hominis pertinentem, his tribus viris voluit esse conspicuam. Nam illam ipsius deitatis ineffabilem & inaccessibilem visionem, quæ in æternam vitam mundis corde seruatur, nullo modo mortali adhuc carne circumdati intueri poterat & videre. Aperit ergo Dominus coram electis testibus gloriam suam, & communem illam cum cæteris corporis formam tanto splendore clarificat, ut & facies eius solis fulguri similis, & vestitus candori niuium esset æqualis. In qua transfiguratione illud quidem principaliter agebatur, ut de cordibus discipulorum crucis scandalum tolleretur, nec conturbaret eorum fidem, voluntariæ humilitas passionis, quibus reuelata esset absconditæ excellentia dignitatis. Sed non minore prouidentia spes Ecclesiæ sanctæ fundabatur, ut totum Christi corpus agnosceret, quali esset commutatione donandum: ut eius sibi honoris consortium membra permitterent, qui in capite præfulsisset. De quo idem Dominus dixerat, cum de aduentus sui maiestate loqueretur: Tunc iusti fulgebunt sicut sol, in regno patris sui, protestante hoc ipsum beato Paulo apostolo & dicente: Existimo enim, quod non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et iterum: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum illo in gloria. Confirmandis verò apostolis, & ad omnem scientiam prouehendis, alia quoque in illo miraculo accessit instructio. Moyses enim & Elias, lex scilicet & Prophetæ, apparuerunt cum Domino loquentes, ut verissimè in illa quinq; virorum præsentia compleretur, quod dictum est: In duobus vel tribus testibus stabit omne verbum. Quid hoc stabilius, quid firmitus verbo, in cuius prædicatione veteris & noui testamenti concinit tuba, & cum Evangelica doctrina, antiquarum probationum instrumenta concurrunt? Ad stipulantur enim sibi inuicem vtriusque fœderis pagina, & quem sub velamine mysteriorum præcedentia promiserant signa, manifestum atque perspicuum præsentis gloriæ splendor ostendit. Quia sicut ait beatus Ioannes: Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est, in quo & prophetarum promissio im-

Matt. 16

Christus
cur coram
discipulis
transfigu-
ratus sit.
Ibidem.

Matt. 17

Matt. 13

Rom. 8

Colof. 3

Deut. 19

Matt. 18

Ioan. 8

2. Cor. 13

Heb. 10

Ioan. 1.

Z 2 pleta

pleta est figurarum, & legalium ratio præceptorum, dum & veram docet prophetiam per sui præsentiam, & possibilia facit madata per gratiam. His ergo sacramentorum reuelationibus Petrus apostolus incitatus, mundana spernens & terrena fastidians, in æternorum desiderium quodam mētis rapiébatur excessu, & gaudio totius visionis impletus, ibi cum Iesu optabat habitare, vbi manifesta eius gloria lætabatur. Vnde & ait: Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Eliæ vnū. Sed huic suggestioni Dominus non respondit, significans non quidem improbum, sed inordinatum esse, quod cuperet, cum saluari mundus, nisi Christi morte non posset, & exemplo Dñi in hoc laudaretur credentium fides, vt licet non oporteret de beatitudinis promissionibus dubitari, intelligeremus tamen inter tentationes huius vitæ prius nobis tolerantiam postulandam esse, quàm gloriam, quia tempora patiendi nō potest felicitas præuenire regnandi. Adhuc itaq; eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos, & ecce vox de nube dicēs: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Præsens quidem erat in filio pater, & in illa Domini claritate, quam ad discipulorum temperarat aspectū, non separabatur ab vnigenito genitoris essentia, sed ad commendandam proprietatem vtriusque personæ sicut visui significauit filium splendor ex corpore, sic auditui patrē vox nunciauit ex nube. Qua voce accepta, discipuli quod in faciē ceciderunt, & timuerūt valdē, non de patris tantū, sed & de filij maiestate tremuerunt. Altiori enim sensu vnā vtriusque intellexerunt deitatem, & quia in fide non erat hæsitatio, non fuit in timore discretio. Latum ergo illud & multiplex testimoniū fuit, & plus in verborum virtute, quàm in sono vocis auditum est. Dicente enim patre: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite, nōne euidenter auditum est: Hic est filius meus, cui ex me & mecum esse, sine tempore est? Quia nec genitor genito prior, nec genit⁹ est genitore posterior. Hic est filius meus dilectus, quem à me non separat deitas, non diuidit potestas, non discernit æternitas. Hic est filius meus, non adoptiuus, sed proprius, non aliunde creatus, sed ex me genitus, nec de alia natura mihi factus comparabilis, sed de mea essentia mihi natus æqualis. Hic est filius meus, p̄ quē omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil, qui omnia, quæ facio, similiter facit, & quicquid operor, inseparabiliter mecū atque indifferēter operatur. In patre enim est filius, & in filio pater, nec vnquā vnitas nostra diuiditur. Et quum alius ego sim, qui genui, alius ille, quem genui: nec aliud tamen de illo vobis cogitare fas est, quàm de me sentire possibile est. Hic est filius meus, qui eam, quam mecum habet æqualitatē, non rapina appetijt, nec usurpatione præsumpsit, sed manens in forma glorię meæ, vt ad reparandum genus humanum exequeretur commune consilium, vsque ad formam seruilem inclinauit incommutabilem deitatem. Hunc ergo, in quo mihi per omnia bene complāceo, & cuius prædicatione manifestor, cuius humilitate clarificor, incunctanter audite, quia ipse est veritas & vita, ipse virtus mea atque sapientia. Ipsum audite, quem legis mysteria prænunciauerunt, quem prophetarum ora cecinerunt. Ipsum audite, qui sanguine suo mundum redimit, qui diabolū ligat, & vasa eius rapit, qui peccati chirographum & præuaricationis pacta dirumpit. Ipsum audite, qui viam aperit ad cælum, & per crucis supplicium gradus vobis ascensionis parat ad regnum.

Hic est filius meus, &c. ut accipiedum.

Ioann. 1.

Ioann. 5.

Philip. 2.

Ioann. 14.

1. Corin. 1.

Luce 11.

Colos. 2.

gnū. Quid trepidatis redimi? quid pauetis saucij liberari? Fiat quod me volente Christus vult. Abijcite carnalem formidinem, & fideli vos armate cōstantia. Indignum est enim, vt in saluatoris passione timeatis, quod ipsius munere nec in vestro sine metuetis. Hæc dilectissimi non ad illorū tantū vtilitatem dicta sunt, qui ea proprijs auribus audierunt, sed in illis tribus apostolis vniuersa didicit Ecclesia, quicquid eorum & aspectus vidit, & auditus accepit. Confirmetur ergo secundum prædicationē sacratissimi Euangelij omnium fides, & nemo de Christi cruce, per quam mūdus redemptus est, erubescat. Nec ideo quisquam aut pati pro iustitia timeat, aut de promissorum retributione diffidat, quia per laborem ad requiem, & per mortem transitur ad vitam, cum omnem humilitatis nostræ infirmitatem ille susceperit, in quo si in confessione & in dilectionē ipsius permaneamus, & quod vicit, vincimus, & quod promissit, accipimus. Quia siue ad facienda mandata, siue ad toleranda aduersa, præmissa patris vox semper debet auribus nostris insonare, dicentis: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in scula seculorum, Amen.

HOMILIA SANCTI LEONIS

papæ in festo omnium sanctorum.

De eo, quod scriptum est: Videns Iesus turbas, ascendit in montem, & quum sedisset, acceperunt ad eum discipuli eius, &c. de gradibus ascensionis ad beatitudinem.

Matt. 5.

Radicāte dilectissimi Domino nostro Iesu Christo Euangelium regni, & diuersos per totam Galilæam curante languores, in omnem se Syriam virtutum eius fama diffuderat, & multæ ex vniuersa Iudæa turbæ ad cœlestem medicum confluēbant. Quia enim tarda est humanæ ignorantie fides ad credenda quæ non videt, & speranda quæ nescit, oportebat diuina eruditione firmandos corporeis beneficijs & visibilibus miraculis incitari: vt cuius tam benignam experiebantur potentiam, non ambigerent salutarem esse doctrinam. Vt ergo exteriores medelas Dominus ad remedia interiora trāsferret, & posset sanitates corporum, curationes operaretur animarum, segregatus à circumstantibus turbis, secessum vicini montis ascendit, aduocatis apostolis, quos sublimioribus institutis ab edito mysticæ sedis imbueret, ex ipsa loci atq; operis qualitate significans se esse, qui Moysen quondam suo dignatus fuisset alloquio: illic quidem terribiliore iustitia, hic autem sacratione clementia, vt impleretur quod fuerat ppheta Hieremia dicente promissum: Ecce dies veniūt, dicit Dñs, & cōsummabo sup domū Israel & super domū Iuda testamentum nouum. Post dies illos dicit Dñs, dabo leges meas in sensu ipso, & in corde ipso scribam eas. Qui ergo locutus fuerat Moysi, locutus est & apostolis, & in cordibus discipulorū velox scribentis verbi manus, noui testamenti decreta condebat, nulla, vt quondam, circumfusa nubium crassitudine, neq; per terribiles sonos atque fulgores populo ab accessu montis absterrito: sed patente ad aures circumstantium tranquillitate colloquij, vt per gratiæ lenitatem remoueretur legis

Hierem. 31

Grille 4-
scensionis
a beatitu-
dinem.
Matt. 5

ED. LEONIS PAPA
asperitas, & spiritus adoptionis auferret formidinem seruitutis. Qualis igitur doctrina sit Christi, sacræ ipsius sententiæ protestantur, ut qui ad æternam beatitudinem peruenire desiderant, gradus felicissimæ ascensionis agnoscant. Beati, inquit, pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. De quibus pauperibus veritas loqueretur fortè esset ambiguū, si dices: Beati pauperes, nihil adderet de intelligēda pauperū qualitate, & sufficere videretur ad promerēdū regnū cœlorū ea sola inopia, quam multi sub graui & dura necessitate patiuntur. Sed cum dicit: Beati pauperes spiritu, ostendit eis regnum cœlorū tribuendum, quos humilitas commendat animorum, magis quàm indigentia facultatū. Dubitari aut non potest, quod humilitatis istius bonū, facilius pauperes quàm diuites assequantur, dū & illis in tenuitate amica est mansuetudo, & istis in diuitijs familiaris elatio. Veruntamen & in plerisq; diuitibus inuenitur hic animus, qui abūdantia sua non ad tumorem superbiæ, sed ad opera benignitatis vtatur, idq; pro lucris maximis numeret, quod ad releuandam miseriam alieni laboris impederit. Omni generi atq; ordini hominū datur in hac virtute cōsortiū, quia possunt pposito esse pares, & impares censu. Nec interest, quantū sint in facultate terrena dissimiles, qui in spiritalibus bonis inueniuntur æquales. Beata igitur illa paupertas, quæ rerum temporalium amore non capitur, nec mundi opibus augeri appetit, sed cœlestibus bonis ditescere concupiscit. Huius nobis magnanimæ paupertatis exemplum primi post Dominū apostoli prębuerunt, qui omnia sua sine differentia relinquentes, ad vocem cœlestis magistri, à captura piscium in piscatores hominum alacri conuersione mutati sunt, & multos sui similes fidei suæ imitatione fecerunt, quando illis primitijs Ecclesiæ vnum cor omnium & anima vna erat credentiū, qui vniuersis suis rebus possessionibusq; distractis, per deuotissimam paupertatem bonis ditabantur æternis, & ex apostolica prædicatione gaudebant nihil habere de mundo, & omnia possidere cum Christo. Hinc beatus Petrus apostolus, cum ascendens in templum, à claudo elemosynā posceretur, Argentum, inquit, & aurum non est mecum, quod autem habeo, hic tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni surge & ambula. Quid hac humilitate sublimius? quid hac paupertate locupletius? Non habet præsidia pecuniæ, sed habet dona naturæ: quem debilem ædedit mater ex vtero, sanum fecit Petrus ex verbo: & qui imaginem Cæsaris in nummo nō dedit, imaginem Christi in homine reformauit. Huius autem thesauri opibus, nō solum ille adiutus est, cui gressus est redditus, sed etiam quinque millia virorum, qui tunc ad exhortationem apostoli ob eiusdem curationis miraculum crediderunt. Et ille pauper, qui non habebat quod petenti daret, tantam dedit diuinæ gratiæ largitatem, vt quemadmodum vnum hominē redintegrarat in pedibus, sic tot millia credentium sanaret in cordibus, faceretq; eos in Christo alacres, quos in Iudaica perfidia inuenerat claudicantes. ¶ Post prædicationem huius felicissimæ paupertatis, addidit Dominus, dicens: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Luctus hic dilectissimi, cui consolatio æterna promittitur, non est cum mundi huius affectione communis, nec beatum quenquam faciunt ista lamenta, quæ totius humani generis deploratione funduntur. Alia ratio est sanctorum gemituum, alia beatarum causa lachrymarum. Religiosa tristitia, aut alienum peccatum lugeat, aut proprium. Nec de hoc dolet, quod diuina iustitia

Luctus san-
ctorū sit

tia agitur, sed de eo moeret, quod humana iniquitate committitur: vbi magis plangendus est faciens maligna, quàm patiens: quia iniustum malitia sua demergit ad pœnam, iustum autem tolerantia ducit ad gloriam. Deinde ait Dominus: Beati mites, quoniam ipsi hereditate possidebunt terram. Mitibus atq; mansuetis, humilibus ac modestis, & ad omnium iniuriarum tolerantiam preparatis, possidenda terra promittitur. Nec parua est æstimanda hæc aut vilis hereditas, tanquam à cœlesti habitatione discreta sit, cum regnū cœlorū alijs intelligantur intrare. Terra ergo promissa mitibus & in possessionem danda mansuetis, caro sanctorum est, quæ ob humilitatis meritum felici resurrectione mutabitur, & immortalitatis gloria vestietur, in nullo iam spiritui futura cōtraria, & cum voluntate animi, perfectæ vnitatis habitura consensum. Tunc enim exterior homo, interioris hominis erit quæta & intemerata possessio, tunc mēs videndo Deo intenta, nullis corporeæ infirmitatis impeditur obstaculis, nec iam dici necesse erit: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio depri-
mit sensum multa cogitantem: Quoniā habitatori suo non reluctabitur terra, nec immoderatū aliquid contra imperium sui rectoris audebit. Possidebunt em̄ illam mites pace perpetua, & nihil vnquam de eorum iure minuetur, cum corruptibile hoc induerit incorruptionē, & mortale hoc induerit immortalitatem, vt periculum vertatur in præmium, & quod fuit oneri, sit honori. ¶ Post hæc addit Dominus, & dicit: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Nihil hæc esuritio corporeum, nihil expetit sitis ista terrenum, sed iustitiæ bono desiderat saturari, & in omnium occultorum introducta secretum, ipso Domino optat impleri. Felix mens, quæ hunc concupiscit cibum, & ad talem æstuat potum, quæ vtiq; non expeteret, si nihil de eius suauitate gustasset. Audiens autē dicentē sibi prophetiā spiritū, Gustate & videte, quoniā suavis est Dominus, accepit quandam supernā dulcedinis portionem, & in amorē castissimæ voluptatis exarsit, vt spretis omnibus temporalibus, ad edendā bibendamq; iustitiam, toto accenderetur affectu, & illius primi mandati apprehenderet veritatem, dicentis: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua: quoniam nihil est aliud diligere Deū, quàm amare iustitiam. Deniq; sicut illic dilectioni Dei, proximi cura subiungitur: ita & huic desiderio iustitiæ, virtus misericordiæ copulatur, & dicitur: Beati misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus. Agnosce Christiane tuæ sapientiæ dignitatem, & qualium disciplinarum artibus ad quæ præmia voceris intellige. Misericordem te misericordia, iustum vult esse iustitia, vt in creatura sua creator appareat, & in speculo cordis humani p lineas imitationis expressa Dei imago resplendeat. Secura esto operantium fides, aderunt tibi desideria tua, & ijs quæ amas, sine fine poteris. Et quoniā tibi per elemosynā omnia munda sunt, ad eam quoq; beatitudinem, quæ consequenter est promissa, peruenies, dicente Domino: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbūt. Magna felicitas dilectissimi, cui tantum præmium preparatur. Quid ergo est habere cor mundum, nisi eis quæ supra dicta sunt studere virtutibus? Videre autem Deum, quantum sit beatitudinis, quæ mens concipere, quæ lingua valeat explicare? Et tamen hoc consequetur, cum transformabitur humana natura, vt non iam per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem, ipsam quam nullus ho-

Terram-
tibus pro-
missa qua
sit.

Sapient. 9.

Corin. 15.

Esurire iu-
stitiā quid
sit.

Psal. 33.

Deuter. 6

Matth. 20

Marci 14.

Luce 10.

Fides ope-
rantium se-
cura.

1. Corin. 13
Ioann. 1.

Tim. 6. hominum videre potuit, sicut est, videat deitatem, & quod oculus non
Eph. 6. vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, per ineffabile gaudiū
1. Corin. 2. aeternae contemplationis obtineat. Merito hac beatitudo cordis promitti
tur puritati. Splendorem enim veri luminis sordens acies videre non pote
rit, & quod erit iucunditas mentibus nitidis, hoc erit poena maculosis. De
clinentur igitur terrenarum caligines vanitatum, & ab omni squalore ini
quitatis, oculi tergantur interiores, ut serenitas intuitus tantum Dei visione
pascatur. Ad hoc enim promerendum illud intelligimus pertinere quod se
quitur: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Beatitudo ista dilectis
simi, non cuiuslibet consensionis aut qualiscunque concordiae est, sed il
lius, de qua dicit Apostolus: Pacem habete ad Deum. Et de qua dicit pro
pheta David: Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scanda
lum. Hanc pacem etiam arctissima amicitiarum vincula, & indiscretae simi
litudines animorum non veraciter sibi vendicant, si non cum Dei volun
tate concordant. Extra dignitatem pacis sunt improbarum parilitates cupi
ditatum, foedera scelerum, & pacta vitiorum. Amor mundi cum Dei amo
re non congruit, nec ad societatem filiorum Dei peruenit, qui se à genera
tione carnali non diuidit. Qui autem semper mente cum Deo sunt solliciti
seruare unitatem spiritus in vinculo pacis, nunquam ab aeterna lege dissen
tiunt, fidei oratione dicentes: Fiat voluntas tua, sicut in caelo & in terra. Hi
sunt pacifici, hi bene unanimis, sancteque concordantes, vocandi aeterno nomi
ne filij Dei, coheredes autem Christi: quia hoc merebitur dilectio Dei &
proximi, ut nullas iam aduersitates sentiat, nulla scandala pertimescat: sed
finito omnium tentationum certamine, in tranquillissima Dei pace requies
cat, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu san
cto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

SERMO D. LEONIS PAPAE
de Martyribus.

Votiescunque fratres charissimi sanctorum martyrum so
lennia celebramus, ita ipsis intercedentibus expectemus à
Domino consequi temporalia beneficia, ut ipsos martyres
imitando accipere mereamur aeterna. Ab eis enim sanctorum
martyrum in veritate festiuitatum gaudia celebrantur, qui
Martyrum ipsorum martyrum exempla sequuntur. Solennitates enim martyrum, ex
festa quae hortationes sunt martyriorum, ut imitari non pigeat, quod celebrare dele
re celebrat. Sed nos volumus gaudere cum sanctis, & tribulationem mundi nolu
mus sustinere cum illis. Qui enim sanctos martyres, vel in quantum potuerit,
imitari noluerit, ad eorum beatitudinem non poterit peruenire. Sic enim
2. Corin. 1. apostolus Paulus praedicat, dicens: Si fuerimus socij passionum, erimus &
consolationum. Et Dominus in Euangelio: Si mundus vos odit, scitote quia
Iohann. 15. me priorem vobis odio habuit. Recusat esse in corpore, qui odium mundi
non vult sustinere cum capite. Sed dicit aliquis: Et quis est, qui possit bea
torum martyrum vestigia sequi? Huic ego respondeo: quia non solum mar
tyres, sed ipsum Dominum cum ipsius adiutorio, si volumus, possumus imi
tari. Audi non me, sed ipsum Dominum generi humano clamantem: Disci
te à me quia mitis sum & humilis corde.

te à me quia mitis sum & humilis corde. Audi & beatum Petrum Aposto
lum admonentem: Christus pro nobis passus est, relinquens vobis exem
plum, ut sequamini vestigia eius. Ecce Christus dicit, Discite à me: beatus Pe
trus dicit: Ut sequamini vestigia eius. Similiter Paulus apostolus clamat: Imit
tatores Dei estote, sicut filij charissimi. Quid ad haec respondebimus fratres,
vel quam excusatione habere poterimus? Si tibi aliquis dicat ut virtutes,
quas fecit Dominus, debeas imitari, iusta potest esse excusatio tua, quia vir
tutes & miracula facere non omnibus datum est. Iuste & caste viuere, &
charitatem cum omnibus custodire ex Dei adiutorio, cunctis praecceptum
est. Nam & ipse Dominus non dixit: Discite à me mortuos suscitare, supra
aquas siccis pedibus ambulare. Non hoc dicit. Sed quid ait? Quia mitis sum
& humilis corde. Et iterum: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui
oderunt vos, atque orate pro persequentibus & calumniantibus vos, ut si
tis filij patris vestri, qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super bonos
& malos. Et iterum: Estote & vos perfecti, sicut & pater vester coelestis per
fectus est. Et licet sint alia multa, in quibus debeamus Dominum & beatos
martyres imitari, ista tamen duo praecipua sunt, id est, ut mites simus & hu
miles corde, & inimicos nostros toto affectu diligamus. De diligendis ini
micis fratres charissimi, nullus vnquam in veritate se poterit excusare. Po
test mihi aliquis dicere, non possum ieiunare, non possum vigilare, nunquid
potest dicere, non possum diligere? Potest dicere, non possum res meas to
tas pauperibus erogare, & in monasterio Deo seruire, nunquid potest dice
re, non possum diligere? Si dixeris, quia non possum à vino & à carnibus ab
stinere, credimus tibi. Si autem dixeris quod non possis in te peccantibus
indulgere, omnino non credimus. Itaque nulla nobis remanet excusatio,
dum non de cellario, sed de corde istam elemosynam iubemur implere, ut
per viam vitae ad aeternam patriam mereamur peruenire. Duobus enim pra
ceptis, id est, Diliges Dominum Deum tuum, & diliges proximum, quasi
duobus spiritalibus pedibus si per viam verae charitatis volumus currere, ad
coelestem possumus patriam feliciter pertingere. Istis pedibus currebat Pau
lus apostolus, quando dicebat: Ego igitur sic curro, non quasi in incertum.
Qui ergo dilexerit inimicos suos, illud in eo impletur, quod dixit Domi
nus, videlicet: Ut sitis filij patris vestri qui in caelis est. Elige modò quod ti
bi placuerit. Si inimicos dilexeris, non solum amicus, sed etiam filius Dei es
se mereberis. Si verò inimicos amare nolueris, propitium Deum habere non
poteris, quia scriptum est: Qui odit fratrem suum, homicida est. Et iterum:
Qui odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò
eat: quoniam tenebrae obcauerunt oculos eius. Et iterum alia scriptura
est: Itinera eorum, qui iniuriam retinent, Dominus labefacit in morte. Nun
quid haec verba mea sunt fratres charissimi? De catholicis libris & sanctis
libris proferuntur. Ut ergo ne homicidae simus, ne in tenebris remaneamus,
studeamus non solum amicos, sed etiam inimicos diligere, ut pium & mi
sericordem Dominum possumus secundum cautionis suae vinculum libera
conscientia conuenire. Ipse enim dixit: Si dimiseritis hominibus peccata
eorum, dimittet & vobis pater vester coelestis peccata vestra. Si autem non
dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Diligenter atten
dite fratres, & scitote aliud esse in Deum peccare, aliud in hominum. Quan
do enim in nos peccant homines, si poenitentibus veniam non indulge
mus;

S. LEONIS PAPAE

mus, peccatum incurrimus. Quando aliquis in Deum peccauerit, si sine grandi distinctione indulgere voluerimus, participes nos peccatis eorum efficiamur. Dicit ergo Dominus: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester coelestis peccata vestra. Rogo fratres, quid dulcius dici potest? In potestate nostra posuit, qualiter in die iudicii iudicemur. Non dixit, vade in orientem, quere iustitiam, nauiga vsque in occidentem, ut accipias indulgentiam. Dimitte inimico tuo, & dimittetur tibi: indulge, & indulgebatur tibi: da, & dabitur tibi. Nihil à te extra te queritur. Ad teipsum & ad conscientiam tuam te Deus dirigit. In te enim posuit, quod requirit. Non itaque medicamenta vulneribus tuis longè habes inquirere. Peccatorum tuorum indulgentiam si vis, intus in cellario cordis tui poteris inuenire. Sed dicit aliquis: Tanta mala me inimicus meus compulit sustinere, ut eum nulla ratione possim diligere. Attendis, quid tibi fecerit homo, & non attendis, quid tu feceris Deo? Si conscientiam tuam diligenter discutis & inquiris, sine vlla compensatione maiora tu commisitisti in Deum peccata, quam in te commiserit homo. Et qua fronte vis ut tibi Deus dignetur dimittere multum, cum tu non acquiescis dimittere parum? Sed si hæc quæ supra diximus, spiritalia medicamenta, sicut Deo propitiante consueuistis, libenter accipitis, & in armario sancto conscientie vestre recondita diligentissimè custoditis, auxiliante Domino venena diaboli non timebitis, & per odium vel iracundiam aut nunquam vobis amara vulnera ingerentur, aut si fortè subreperint, citò per charitatem pristinam reuocantur, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

SERMO DE D. VINCENTIO Martyre.

Hic sermo in quodam manuscripto exemplari D. Leonem præferrebat auctorem, licet ab alijs D. Augustino adscribitur.

Vnctorum licet dilectissimi gloriosas martyrum passiones, quos distincta regionibus loca meruerunt, vna fides faciat omnibus indistincto honore venerabiles: propriam tamen sibi in hoc venerationis obsequio illi vendicant dignitatē, qui Ecclesiam Dei & documentis præ cæteris crexerunt, & patrocinijs adiuuerunt. Inter quos iuste beatum Leuitam Vincentium, cuius confessione & morte Christum incredulis prædicatum incunctanter agnoscimus, catholicis studijs celebramus. Qui ut fidelium deuotionē Deo studiosius commendaret, altiori charitatis flammascens affectu, morti sese tandem fideliter obtulit, quod videlicet robur fidei in solidissima petra Christo fundatum, sequacibus imitandum daretur: nec non & semen apostolicæ prædicationis per eum pluribus disseminatum, ope suæ intercessionis tutum, ac perfectæ consummationis fruge refertum in coelestibus demum horreis conderetur. Nunc ergo ampliùs propria venerentur, quem etiam peregrina mirantur, quatenus eis se largiorem exhibeat in beneficij, quibus se amabiliorem cognoscit in gaudijs, fiatque in eius solennitate vberior lætitiæ ambitus, de quo fidei creuit effectus. Igitur beati Vincentij spiritus tanto virtutum munere claruit, ut sacri ministerij fultus officio, qui filium Dei Dominum nostrum secuturus esset in passione, eius-

SERMO DE D. VINCENTIO MARTYRE.

94

eiusdem Christi calicem credentibus prius ministraret in salutem. Cuius haustu feliciter mente ebriatus, rabidi hostis atque in Christum sæuentis insaniam interritus adiit, modestus sustinuit, securus irrisit, sciens paratus esse ut resisteret, nesciens elatus esse quod vinceret: quia cuius amore spiritualibus armis præmunitus resistebat, eius adiutorio, quicquid poenarum in illum furentis ira excogitabat, insuperabilis fortiter patiendo vincebat. Ideo non hunc laminæ ignitæ sartaginis, non eculei, non vngulæ ferreæque manus, non vires pauendæ cædentium, nec dolor scissorum membrorum, non foci fragor, & strepentis in patentibus visceribus salis iniectio, Daciani quiuerunt aliquatenus subdere iussioni. Sed dum in tantum eius væcordiæ tumor excreveret, ut tantis passionis subactum doloribus aut vicisse aut interemisse se lætabundus extolleret, suscepta spe frustratus, vnde victor visus est apparere, inde victus compulsum est erubescere: quoniam quo Dei martyr duriori vrgebatur poena, eo ampliori confessionis exultabat constantia. Vnde ipsius passionis vel vltima peruidere, seu memorari fratres euidentius placet, quatenus animaduertat sanctitas vestra, quod diabolus suum præduxerit doli ministrum, vel quomodo Christus suum in finem vsque seruauerit famulum. Ex quo illud sanè erat mirabile, quia quantum iste extrinsecus multiplici poenarum genere contritus artabatur, tantum intrinsecus exultante interiori homine dilatatur: quantumque ille exterius iactantia temporalis potentie inflabatur, tantum interiùs despici se perpendens interiori vexatus homine præuocabatur. Contemni igitur se videns sæuiebat, nec in quem iam vindictam inferret inueniebat. Videbat namque desquientium manus carnicum plus in eo inuenire vulneris, quàm corporis, solumque videntem spiritum ei stultitiam exprobrare suam, quo prouocabat veritatis normam. Quapropter credens quod causam confusionis auerteret, si personam quæ se spreuerat absenteret, minusque Dacianus erubesceret, si Vincentium populus non videret, iussit eum à publico remoueri. Sed ne sic quidem careret supplicio, contusa qua iaceat testa substernitur, ut vis acuminis lconcisam molem superiecti corporis plus discinderet, atque reddita tormentis membra quæ secarent obuia susciperent fragmenta, fallitur tamen vincendi opinione cæca crudelitas. Nam diuina bonitas dilectum suum amplius in confessione comitata infert nouam tenebris lucem, & tabernaculum splendidum obscurum reddit ergastulum, fouebat laceros artus medica Dei manus, & venustiori pristinæ sanitatis augmento fossi lateris damna supplebat. Insolita igitur huius luminis claritate perculsi, obstupere custodes, quin & vocem angelis hymnum Deo concinentibus, mens pallidi ianitoris expauit. Currit exanimis minister ad præsidem, quem grauiùs relatio nuncij quàm ictus erat percussura gladij: & cum non posset ex magnitudine rei tacere quod videbat, tremor iudicem occupat, dolor lacerat, furor inflammat: & ne in poenis Vincentius vincens gloriam martyrij obtineret: Citius, inquit Dacianus, producat eum à carcere, ne dum insistimus rebellem punire, videamur eum potius victoria coronare. Profertur itaque ex illo tetri carceris baratro, coelesti quidè gratia pulchrior, & si adhuc esset passurus robustior. Sed ubi desiderium ad regni vocationē tēdetis nullo poenarū vel mortis genere fran-

gendū intelligit, iubet inuida mens lenioris strati fulcra substitui, ac blandiori eum requie confoueri, scilicet ut si amoto paululū carnifice animā quietus exhalaret, diceretur nō esse occisus, sed mortuus: quasi eū non poena peremerit, cum quo & poena simul perierit. Interea beatum Vincētium coelestis aula suscipit, ac beatae felicitatis munere donat. Ad cuius ingressum angelici latantur spiritus, omnesq; simul concitantes gratulantur sancti. Nosq; tibi gratias agimus Domine Iesu, quod anima tuo digna consortio quae pertinax tulit supplicium, mendax fugit obsequium: & quae fuit contenta persecutor quod fureret, sit dedignata quod parceret. Cognito igitur sancto eius abscessu, iudex insanus, & quia Christus vicisset in Vincentio nescius Dacianus, illius sibi promittit cadaueris expositione vindictam, cuius gemit ex virtute victoriam. Feris namq; & canibus decepta furoris superbia absumendum proijci mandat lictoribus, ut tali pastu eorū imple-ret ventrem, quorum ipse gerebat mentem. Sed ut diuinis excrecentibus beneficijs maioris victoriā Vincentio gratia conferatur, mittitur coruus auis inimica cadaueribus, expositas corporis dapes seruatura ieiuna. Hinc fratres dilectissimi, hinc aduertite distincta meritorū obsequia. Elias quondam impias Achab vel Iezabelis manus cautē declinās, in deserto coruis ministrantibus pascitur: assertor autē veritatis Vincentius Daciani rabie peremptus, feris exponitur consumendus, sed coruo famulante seruatur illa-sus. Obtinuit ergo Elias diuino nutu coruis praestantibus quo aleretur, praestitum est Vincentio obsequente quoq; coruo, ne comederetur. Qui ut ca-litus se custodem designatum ostenderet, aduentantes reliquas aues emi-nus non segni impetu perturbabat, inter quas iūmanem quoq; lupū pro-pius accedentem, veluti qui commissum thesaurum sacrilega audacia at-taminare praesumeret, pennis & alis deuerberans procul abegit. Sed ille quod non tam ad inferendam venisset iniuriam, quam ad augendam miraculi pompam, quadam sui habitudine stupidus indicabat. O impudens furor, & stulta uasania. Coruus obsequitur, lupus veneratur, Dacianus persequitur, nec erubescit velle se adhuc ferox perdere, quē māluefacta bestialis feritas satagebat protegere. Vnde ad occulendā martyris laudē nō iam secretum, sed profundū elegit, credens sibi ad delendā eius gloriā nō claustra fi-dē seruatura, sed maria, quasi non idē elementi dñs esset, per quē dudum ei carceris abdita coelesti fulgore radiata micuissent. Datur nautis mergendū corpus in fluctibus, ut ad auxiliū saltē æquora proficeret, cui ad vincendū Christi militē terra defecisset. Enauigatis itaq; magna ex parte freti gurgiti-bus, piectū inter sorbentes vndas praepotēs est Dei dextera cōsecuta, & quē spiritū intulerat in coelū, corpus mox retulit ad sepulchrū. Sic praedicator veritatis charissimi nec tormentorū vincitur poenis, nec tenebrofi carceris supatur angustijs: non à bestiis dilaniatur, non profundo celatur, sed litori redditur, praconio diffamatur, ut q verē cōfessus fuerat nomen deitatis, ve-ritate sibi adesse experiretur diuinæ suffragia bonitatis. Cuius gloriosam virtute vitā ita preciosa mortis gratia decorauit, ut quod viuendo docuit, moriendo constanter adstrueret, eratq; consequens quatenus ad eius visio-nem per mortem attingeret, quem probabilis vitæ conuersatione semper attestatus fuisset, sciens quod de contemptu praesentis vitæ gloria sur-git beatitudinis aeternae, praestante Domino nostro Iesu Chri-sto, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

D. LEO-

D. LEONIS PAPAE
MAXIMI HVIVS NOMINIS PRIMI,

Epistola & Decreta.

Capitulum sequentis Epistolae tituli.

*Vt nullus Episcopus seruum alte-
rius ad officium clericatus promo-
ueat.* *Quod vsuras, non solum clerici exi-
gere nō debeant, sed nec laici. III.*
*Vt quicumq; ad sacerdotium, vel vi-
duarum mariti, vel habentes nu-
merosa coniugia, promoti fue-
rint, ab Ecclesiasticis officijs ar-
ceantur.* *I. Vt clericus nec suo, nec alieno nomi-
ne saeculus exerceat. IIII.*
*Vt, si quis sacerdotum contra inter-
dicta fecerit, a suo submoueatur
officio. V.*

Leo Episcopus vrbis Romae, vniuersis Episcopis per
Campaniam, & Picenum, vel Tusciam, & per vniuer-
sas prouincias constitutis, in Domino salutem.

T nobis gratulationem facit Ecclesiarum status, sa-
lubri dispositione compositus, ita nō leui nos mœ-
rore contristat, quoties aliqua contra statuta cano-
num Ecclesiasticamq; disciplinam praesumpta vel
commissa cognoscimus: quae si non, qua debemus
vigilantia, resecemus, illi, qui nos speculatores esse
voluit excusare non possumus, permittentes synce-
rum corpus Ecclesiae (quod ab omni macula pu-
la. rum custodire debemus) ambientium improba contagione foedari, cum
ipsa sibi membrorum per dissimulationem compago non congruat.

Capitulum I.

Admittuntur passim ad ordinem sacrum, quibus nulla natalium,
nulla morum dignitas suffragatur, & qui à dominis suis liberta-
tem consequi minimè potuerunt, ad fastigium sacerdotij, tan-
quam seruilis vilitas hunc honorem iurè capiat, prouehuntur, &
probari Deo posse creditur, qui domino suo necdum probare se potuit.
Duplex itaq; in hac parte reatus est, quod & sacrum * mysterium talis con-
sortij vilitate polluitur, & dominorum, quantum ad illicitae usurpationis
temeritatem pertinet, iura soluuntur. Ab his itaque, fratres charissimi, oēs
vestrae prouinciae abstineant sacerdotes, & non tantum ab his, sed & ab a-
lijs etiam, q aut originali, aut alicui cōditioni obligati sunt, volumus tem-
perari, nisi fortē eorū petitio aut voluntas acceperit, qui aliquid sibi in eos
vendicant potestatis. Debet enim esse immunis ab alijs, qui diuinæ mili-
tiae fuerit aggregandus, ut à castris dominicis, quibus nomen eius adscribi-
tur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur.

Aa 3

Caput

Anno Christi
445. qui
fuit annus
pontifica-
tus sancti
Leonis 4.
Scripta est
haec episto-
la.
Idem in e-
pistola Da-
masi pape
Ezech. 3.
et 33.
Distin. 54
Admittun-
tur.

* ministe-
rium
Ibidem.

D. LEONIS PAPAE

Caput II.

Qualis verò unicuique natalium honestas & morum esse debeat, qui sacri altaris ministerio est sociandus, & Apostolo nos docente, & diuina præceptione didicimus, & canonum regulis, à quibus plerisque fratrum declinasse, & penitus deuiasse reperimus. Nam constat ad sacerdotium peruenisse viduarum maritos, quosdam etiam, quibus fuerint numerosa coniugia, & cum omni licetia vita liberior, ad sacrum ordinem passim patefactis aditibus fuisse permisos, contra illam beati Apostoli vocem, qua talibus exclamat, dicens: Vnius uxoris virum. Et contra illud anti quæ legis præceptum, quo dicitur & cauetur: Sacerdos virginem uxorem accipiat, non viduam, non repudiatam. Hos ergo, quicunque tales admissi sunt, ab Ecclesiasticis officiis, & à sacerdotali nomine, apostolicæ sedis auctoritate iubemus arceri: (nec enim hoc sibi poterunt pro arbitrio vendicare, cuius capaces, per hoc quod illis obstiterat, non fuerint,) huius discussionis curam nobis specialiter vendicantes, ut, si qua forsitan de his commissa sunt, corrigantur, ne liceat ultra committi, & ne qua excusatio de ignorantia nascatur, quanquam ignorare nunquam licuerit sacerdotem, quod canonum fuerit regulis definitum. Hæc ergo ad prouincias vestras, per Innocentium, Legitimum, & Segetium fratres & coepiscopos nostros scripta direximus, ut quæ malè pullulasse noscuntur, radicitus euellantur, & messem dominicam zizania nulla corrumpant. Ita enim fructum vberem, quæ sunt sincera, præstabunt, si ea, quæ natam segetem enecare consueverunt, diligentius amputentur.

Caput III.

Nec hoc quoque prætereundum esse duximus, quosdam lucris turpis cupiditate captos, usurariam exercere pecuniam, & fœnore velle distendere. Quod nos, non dicam in eos, qui sunt in clericali officio constituti, sed & in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acriter in eos, qui fuerint confutati, decernimus, ut omnis peccandi opportunitas adimatur.

Caput IIII.

Illud etiam duximus præmonendum, ut sicut non suo, ita nec alieno nomine, aliquis clericorum exercere fœnus attētet. Indecens enim est, crimen suum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc solū aspicere & exercere debemus, ut quod hic misericorditer tribuimus, ab eo domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus.

Caput V.

Oc itaque admonitio nostra denunciatur, quod, si quis fratrum contra hæc constituta venerit, vel venire tentauerit, & prohibita fuerit ausus admittere, à suo se nouerit officio submouendum, nec eum communionis nostræ futurum esse consortem, qui socius esse noluit disciplinæ. Nequid verò sit, quod prætermisum à nobis forte credatur, omnia decretalia constituta, tam beatæ recordationis Innocentij, quam omnium decessorum nostrorum, quæ de Ecclesiasticis ordinibus, & canonum ordinata sunt disciplinis, ita vestram dilectionem custodire debere mandamus,

EPISTOLÆ DECRETALÆ.

96

ut si quis illa contempserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari. Data sexto Idus Octobris, Maximo & Paterno viris clarissimis consulibus.

* in illa
comiserit
* Paterno

Epistola secunda eiusdem ad Episcopos per Italiam, Quod plurimi Manichæorum vigilantia ipsius papæ Leonis in vrbe Roma detecti sunt.

Leo Episcopus vrbis Romanæ omnibus Episcopis per Italiam constitutis.

In consortium vos nostræ sollicitudinis, dilectissimi fratres, aduocamus, ut vigilantia pastoralis, ne quid diabolicæ licere possit astutiæ commissis vobis gregibus diligentius consuletis, ne is, qui Dñi misericordia reuelante per nostram curam nostris ouibus morbus abigitur, necdum vobis præmonitis, & adhuc huc quid agatur ignaris, per vestras se dispergat Ecclesias, & suarum furim cuniculos inueniat latebrarum, ne quod à nobis in vrbe extinguitur, tenebris apud vos radicibus seminetur. Plurimos impietatis Manichææ sequaces & doctores in vrbe inuestigatio nostra repperit, vigilantia diuulgauit, auctoritas & censura coercuit: quos potuimus emendare, correximus, & ut damnarent Manichæum cum prædicationibus & disciplinis suis, publica in Ecclesia professione, & manus suæ subscriptione compulimus, & ita de voragine impietatis suæ confessos, poenitentiam concedendo, leuauimus. Aliquantum verò, qui ita se demerserunt, ut nullum his auxiliantis posset remedium subuenire, subditi legibus, secundum Christianorum principum constituta, ne sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo sunt exilio relegati. Et omnia, quæ tam in scripturis, quam in occultis traditionibus suis habent prophana vel turpia, ut nosset populus, quid refugeret aut vitaret, oculis Christianæ plebis certa manifestatione præbauimus, adeo ut ipse, qui eorum dicebatur Episcopus, à nobis tentus, proderet flagitiosa in suis mysticis quæ teneret, sicut gestorum vos series potest edocere. Ad instructionem enim vestram etiam ipsa direximus, quibus lectis, omnia quæ à nobis deprehensa sunt, nosse poteritis. Et quia aliquantos de his, quos ne absoluerentur, arctior reatus inuoluerat, cognouimus aufugisse, hanc ad dilectionem vestram epistolam misimus per Acolythum nostrum, ut effecta certior sanctitas vestra, sollicitius agere dignetur & cautiùs, nec ubi Manichææ peruersitatis homines plebes vestras facultatè lædendi, & huius sacrilegij possint inuenire doctores. Aliter enim nobis commissos regere non possumus, nisi hos, qui sunt perditores & perdit, zelo fidei dñicæ persequamur, & à sanis mentibus, ne pestis hæc latius diuulgetur, seueritate qua possumus, abscindamus. Vnde hortor dilectionem vestram, obtestor, & moneo, ut qua debetis & potestis, sollicitudine vigiletis ad inuestigandos eos, nec ubi occultandi se reperiant facultatem. Ut enim habeat à Deo ingens remunerationis præmium, qui diligentius, quod ad salutem commissæ sibi plebis proficiat, fuerit executus, ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ se non poterit excusare, quicunque plebem suam, contra sacrilegum persuasione auctores, noluerit custodire. Data tertio Calendas Februarij, Theodosio XVIII. & Albino viris clarissimis consulibus.

An. Christi
446.
quis fuit
pontifex
sancti Leonis
scripserit
epistola.

* nullo
his auxili-
lij reme-
dio possit
subueniri

* teneret

EPI-

*Epistola tertia eiusdem ad * Iulianum Episcopum Aquileiensem, quod omnis cuiuslibet ordinis clericus, qui catholicam deserens, haeretica communioni se miscuerit, & ad Ecclesiam conuersus fuerit, in eo gradu, quo erat, sine promotione remaneat.*

** Ianuario*

Leo Episcopus urbis Romae * Iuliano Aquileiensi Episcopo.

An. Christi 449. qui fuit annus pontificatus sancti Leonis octauo scripta est haec epistola. *Matth. 7. haeticorum atque schismatizantium sectam delapsus, & se utique haeticam communionis contagione macularit, respiciens, in communione catholica sine professione legitimae satisfactionis habeatur. Saluberrimum enim & spiritualis medicinae utilitate plenissimum est, ut siue presbyteri, siue diaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atque ad catholicam fidem, quam iam pridem amiserant, rursus reuerti ambunt, prius errores suos, & ipsos auctores errorum, damnari a se, sine ambiguitate fateantur, ut sensibus prauis etiam peremptis, nulla sperandi super sit occasio, ne vllum membrum talium possit societate violari, quum per omnia illis professio propria coeperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem praecipimus custodiri, ut in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inveniuntur ordine, stabilitate perpetua maneant, si tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non leuem apud Deum noxam incurrit, qui de talibus ad sacros promouendis ordines iudicabit. Quod si cum grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere suspectis. Proinde dilectio tua, cuius deuotione gaudemus, iugiter curam suam dispositionibus nostris, & det operam, ut circumspecte atque velociter impleantur, quae ad totius Ecclesiae incolumitatem & laudabiliter digesta sunt & salubriter ordinata. Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quae pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementius commouendos, quia inferiorum ordinum culpa ad nullos magis referenda sunt, quam ad desides, negligentesque rectores, qui multam saepe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam. Data pridie Calendas Iulij, Alipio & Ardabure viris clarissimis consulibus.*

Distin. 87 inferiora culpa

Epistola quarta eiusdem ad vniuersos Episcopos per Siciliam constitutos.

Capitulum sequentis Epistolae titulus

Quod

Quod prohibeatur in die Epiphaniae baptismum celebrari. I Quod haec duo tempora, id est, Pascha & Pentecoste, a Romanis pontificibus ad baptizandum praefixa sunt. V Quod cuncta nobis per ordinem reuerentia, per incarnationem Domini nostri salutis sacramenta digesta sunt. II Quod in baptismo mors proueniat in te mortis urgentur, id est, aegritudinis, obsidionis, persecutionis, naufragij, debeant baptizari. VI et ab aquis eleuatio sit velut resurrectio de sepulchro. III Vt de Sicilia terni semper annis singulis, de Episcopis ad diem tertium Calendarum Octobrium, Romam sociandi synodo indissimulanter occurrant. VII

Leo Episcopus vniuersis Episcopis per Siciliam constitutis in Domino salutem.

In uinis praecipis & apostolicis monitis incitatur, ut pro omnium Ecclesiarum statu, impigro vigilemus affectu, ac si quid usquam reprehensioni inueniatur obnoxium, celeri sollicitudine, aut ab ignorantiae imperitia, aut a praesumptionis usurpatione reuocemus. Monente enim dominicae vocis imperio, quo beatissimus apostolus Petrus trina repetitione mysticae sanctionis imbuitur, ut Christi oues, qui Christum diligit, pascatur ipsius sedis, cui per abundantiam diuinam gratiam praesumus, reuerentia cohortamur, ut periculum desidia, quantum possumus, declinemus, ne professio summi apostoli, qua se amatorem Domini esse testatus est, vana inueniatur in nobis, quia negligenter pascentes toties commendatum dominicum gregem, cui uincitur summum non amare pastorem.

Capitulum I.

Quum ergo mihi, de charitatis vestrae actibus, fraterna affectione sollicito, certis indicij innotuerit, vos in eo, quod inter sacramenta Ecclesiae principale est, ab apostolica institutionis consuetudine discrepare, ita ut baptismi sacramentum numerosius in die Epiphaniae, quam Paschali tempore celebretis, miror vos, vel praecessores vestros, tam irrationabilem nouitatem usurpare potuisse, ut confuso temporis utriusque mysterio, nullam esse differentiam crederetis inter diem, quo adoratus est Christus a Magis, & diem quo resurrexit a mortuis. Quam culpam nullo modo potuissetis incidere, si vnde consecrationem honoris accepistis, inde legem totius obseruantiae sumeretis, & beati Petri Apostoli sedes, quae vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiasticae magistra rationis. A cuius regulis recessisse minime posset aequimitate tolerari, si aliqua comonitionis nostrae increpatio praecessisset. Nunc autem quia non desperatur correctio, mansuetudo seruanda est. Et licet vix ferenda sit in sacerdotibus excusatio, quae praetendat inscientiam, malumus tamen & censuram necessariam temperare, & ratione vos apertissima veritatis instruere.

** minus posset equanimiter.*

Bb Capitulum

Semper quidem in æterno consilio Dei mansit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio, sed ordo rerum, per Iesum Christum dominum nostrum temporaliter gerendum, in incarnatione verbi sumpsit exordium. Unde aliud tempus est, quo annunciant angelo, beata Maria fecundandam se per spiritum sanctum credidit, & concepit: aliud, quo salua integritate virginea, puer æditus exultante gaudio cœlestium ministrorum pastoribus indicatur: aliud, quo infans circūciditur: aliud, quo hostia pro eo legalis offertur: aliud, quo tres Magi, claritate noui syderis incitati, in Bethleem ab Oriente perueniunt, & adoratum paruulum mystica munerum oblatione venerantur. Nec iidem sunt dies, quibus impio Herodi, ordinata diuinitus in Aegyptum translatione, subtrahitur est, vel quibus ab Aegypto in Galilæam, persecutore mortuo, reuocatus est. Inter has autem dispensationum varietates, accedunt augmenta corporea, crescit Dominus (sicut Euangelista testatur) profectibus ætatis & gratiæ. Per dies Paschæ in templum Hierusalem cum parentibus venit, & quum abesset societate redeuntium, sedens cum senioribus, & inter admirantes magistros disputans inuenitur, rationemque remansionis suæ reddens. Quid est (inquit) quod me quærebatis? nesciebatis, quod in his, quæ patris mei sunt, oportet me esse? significans, eius se esse filium, cuius esset & templum. Iam verò quum in annis maioribus apertius declarandus, baptismum præcursoris sui Ioannis expetijt, quid deitatis eius remansit ambiguum, quando baptizato Domino Iesu, spiritus sanctus in columbæ specie super eum descendit, & mansit, audita de cœlis patris voce, dicentis: Tu es filius meus dilectus, in te benè complectui? Quæ omnia ideo, quanta potuimus breuitate, perstrinximus, ut notum sit dilectioni vestræ, vniuersos dies Christi innumeris consecratos fuisse virtutibus, & in cunctis eius actionibus sacramentorum mysteria coruscasse: sed aliter quæque, signis denunciari, aliter rebus impleri, nec quæcunque numerantur in operibus saluatoris, ad tempus pertinere baptismatis. Nam si etiam illa, quæ post beati Ioannis lauacrum, à Domino gesta cognouimus, sub indiscreto honore colamus, omnia tempora continuatis erunt deputanda festis, quia omnia sunt plena miraculis. Verum quia spiritus sapientiæ & intellectus ita apostolos, & totius Ecclesiæ erudit magistros, ut in Christiana obseruantia nihil inordinatum, nihil pateret esse confusum, discernendæ erant causæ solennitatum, & in omnibus institutis patrum, principumque nostrorum rationabilis seruanda discretio, quia non aliter vnus grex, & vnus pastor sumus, nisi quemadmodum Apostolus docet. Id ipsum dicamus omnes: Simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.

Caput III.

Quamuis ergo & illa, quæ ad humilitatē, & illa quæ ad gloriā pertinet Christi, in vnâ cōcurrant, eandemque personā, totūque quicquid in illo, & virtutis diuinæ est, & infirmitatis humanæ, ad nostræ reparationis tendat effectū, propriè tamen in morte crucifixi, & in resurrectione ex mortuis, potētia baptismatis nouā creaturā cōdit ex veteri, ut in renascētibz, & mors Christi operetur & vita, dicente beato apostolo Paulo: An ignoratis, quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem,

ut quomodo surrexit Christus à mortuis per gloriā patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Et cætera, quæ latiùs magister gentium, ad commendandum sacramentum baptismatis disputauit, ut appareret ex huius doctrinæ spiritu regenerandis filiis hominum, & in Dei filios adoptandis, illum diem esse, & illud tempus electum, in quo per similitudinem, formamque mysterij, ea quæ rantur membris, quæ in ipso capite sunt gesta, congruere, dum in baptismatis regula, & mors interuenit, in perfectione peccati, & sepulturam triduanam imitatur trina demersio, & ab aquis eleuatio, resurgētis ad instar est de sepulchro. Ipsa igitur operis qualitas docet, celebrandæ generaliter gratiæ eum esse legitimum diem, in quo orta est, & virtus muneris, & species actionis. Ad cuius rei confirmatio nem plurimum valet, quod ipse Dominus Iesus Christus, posteaquam resurrexit à mortuis, discipulis suis, in quibus omnes Ecclesiarum præfules docebantur, & formam & potestatem tradidit baptizandi, dicens: Euntes ergo nunc, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij & spiritus sancti. De quo vtiq; eos etiam ante passionem potuisset instruere, nisi propriè voluisset intelligi, regenerationis gratiam ex sua resurrectione cœpisse. Additur sanè huic obseruantia, etiam Pentecostes ex aduentu spiritus sancti consecrata solennitas, quæ de Paschalis festi pendet articulo. Et cum ad alios dies alia festa pertineant, hæc semper ad eum diem, qui resurrectione Domini est insignis, occurrit, porrigens quodammodo auxiliantis gratiæ manum, ut hi, quos à die Paschæ, aut molestia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut nauigationis difficultas interclufit inuitos, aut quibuslibet necessitatibus impeditos, desiderij sui effectum dono spiritus sancti consequantur. Ipse enim vnigenitus Dei in fide credentium, & in virtute operum nullam inter se & spiritum sanctum voluit esse distantiam, quia nulla est diuersitas in natura, dicens: Ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, ut vobiscum sit in æternum, spiritum veritatis. Et iterum: Paracletus autem spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vniuersa, quæcunque dixi vobis. Et iterum: Cum venerit ille spiritus veritatis, ille diriget vos in omnem veritatē. Cū itaq; veritas Christus sit, & spiritus veritatis, spiritus s. nomenque paracleti vtrique proprium, non dissimile est festum, vbi vnum est sacramentum.

Caput IIII.

Oc autem nos, non ex nostra persuasione defendere, sed ex apostolica autoritate seruare, satis idoneo probamus exemplo, sequentes B. apostolum Petrum, qui in eo die, quo omnem credentiū numerum promissus spiritus sancti repleuit aduentus, trium millium populū sua prædicatione conuersum, lauacro baptismatis consecrauit. Quod sancta scriptura, quæ apostolorum actus continet, fidei historia docet, dicens: His auditis cōpuncti sunt corde, & dixere ad Petrum, & ad reliquos apostolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus verò ait ad illos: Pœnitentiam (inquit) agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remedium peccatorum, & accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim re promissio est & filiis vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscūque aduocauerit Dominus Deus noster. Alijs etiam verbis pluribus testificatus, exhortatur

tabatur eos, dicens: Saluamini à generatione ista praua. Qui ergo receperunt sermonem eius, baptizati sunt, & appositæ sunt in illa die animæ circiter tria millia.

Caput V.

Vnde quia manifestissimè patet baptizandis in Ecclesia electis, hæc duo tēpora (de quibus loquuti sumus) esse legitima, dilectionē vestram monemus, vt nullos alios dies huic obseruantia misceatis.

Caput VI.

Quia etsi sunt alia quoq; festa, quib. multa in honorem Dei reuerentia debeat, principalis tamen, et maximi sacramenti custodia nobis est. Mysticæ rationis exceptio, non interdicta licentia, quæ in baptismo tribuendo, quolibet tempore periclitatibus subuenitur. Ita enim ad has duas festiuitates connexas sibi met, atq; cognatas incolumium, & in pacis securitate degentium, libera vota differimus, vt in mortis periculo, in obsidionis discrimine, in persecutionis angustiis, in timore naufragij, nullo tempore, hoc veræ salutis singulare remedium cuiquam denegemus. Si quis autem Epiphaniæ festiuitatem, quæ in suo ordine debito honore veneranda est, ob hoc existimat priuilegium habere baptismatis, quia hoc quidam putant, quod in eadem die Dominus ad baptismum sancti Ioannis accesserit, sciat illius baptismi aliam gratiam, aliam fuisse rationem: nec ad eandem pertinuisse virtutem, qua per spiritum sanctum renascitur, de quib. dicitur: Qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Dominus enim nullius indigens remissione peccati, nec quærens remedium renascendi, sic voluit baptizari, quomodo voluit circumcidi, hostiamq; pro se emundationis offerri, vt qui factus erat ex muliere (sicut Apostolus ait) fieret & sub lege, quam non venerat soluere, sed adimplere, & implendo finire, sicut beatus Apostolus prædicat, dicens: Finis autem legis Christus ad iustitiam omni credenti. Baptismi autem sui in se condidit sacramentum, quia in omnibus primatum tenens, se docuit esse principium. Et tunc regenerationis potentiam sanxit, quando de latere ipsius profluxerunt sanguis redemptionis et aqua baptismatis. Sicut ergo vetus testamentum testificatio fuit noui, & lex per Moysen data est, gratia autem & veritas per Iesum Christum facta est: sic diuersa sacrificia vnam hostiam præformarunt, & multorum agnorum occisio illius immolatione finita est, de quo dicitur: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sic & Ioannes, non Christus, sed Christi præuius, non sponsus, sed sponsi amicus fuit ad eum fidelis, & non sua quærens, sed quæ Iesu Christi, vt se profiteretur ad soluenda calciamenta pedum eius indignum: quoniam ipse quidem baptizaret in aqua in poenitentia, ille autem baptizaturus esset in spiritu sancto & igni, qui duplici potestate & vitam redderet, & peccata consumeret. His itaque fratres, tot tantisque existentibus documentis, quib. omni ambiguitate submota, euidenter agnoscitis, in baptizandis electis, qui secundum apostolicam regulam, & exorcismis scrutandi, & ieiunijs sanctificandi, & frequentibus sunt predicationibus imbuendi, duo tantum tempora, i. Pascha & Pentecosten, esse seruanda. Hoc vestra indicimus charitati, vt ab apostolicis institutis nullo vltius recedatis excessu. Quia inultum post hæc esse non poterit, si quisquam apostolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

Caput

Caput VII.

Vare illud primitus pro custodia concordissimæ vnitatis exegimus, vt quia saluberrimè à sanctis patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conuentus, terni semper ex vobis ad diem tertium Calendarum Octobrium Romam, fraterno concilio sociandi, & indissimulanter à vobis hæc consuetudo seruetur. Quoniam, adiuuante gratia Dei, facilius poterit prouideri, vt in Ecclesijs Christi nulla scandala, nulli nascentur errores, cum coram beatissimo apostolo Petro semper in communione tractatum fuerit, vt omnia instituta canonumq; decreta apud omnes Domini sacerdotes inuiolata permaneant. Hæc autem, quæ vobis, inspirate Domino, insinuanda credidimus, per fratres & coepiscopos nostros, Bachillum atq; Paschasium, ad vestram volumus notitiam peruenire. Quibus referentibus cognoscamus, quàm reuerentè à vobis apostolicæ sedis instituta seruentur. Data xij. Cal. Nouemb. Alypio & Ardabure viris clarissimis consulibus.

Nicæ. con. cap. 5.

* in dissimulanter concurrat, quod utiq; laboriosum non est, si uicissim inter uos hæc consuetudo seruetur. † Vacillat.

Epistola quinta eiusdem ad Dorum Beneuentanum Episcopum.

Leo Romanæ Ecclesiæ Episcopus Doro Episcopo Beneuentano.

Iudicium, quod de te sperabamus, dolemus esse frustratum, quando eate commississe perspicimus, quæ omnem ecclesiasticæ sanctionis regulam culpabili nouitate foedarent, cum plenissimè noveris, quanta solitudine per omnes Domini Ecclesias paternorum velimus canonum præcepta seruari, & hanc maximè curam ad sacerdotes vniuersarum plebium pertinere, vt sanctarum constitutionum regulæ nullis corrumpantur excessibus. Vnde miramur te, quem autoritatum apostolicæ sedis obseruantissimum esse conuenit, tam negligenter, ac potius insolenter egisse, vt traditarum tibi legum non custos, sed transgressor existeres. Libello etenim Pauli presbyteri tui, qui in subditis habetur, cognouimus, apud te nouo ambitu, foedoq; colluuiio presbyterij ordinem fuisse turbatum, ita vt vnius festina & immatura prouectio, quædam eorum deiectio facta sit, quos ætas commedabat, & nulla culpa minuebat. Quod si ambientis intentio, aut imperita fauentium studia id, quod nunquam habuit consuetudo, poscebant, vt incipiens emeritis & nouellus præferretur antiquis, tuæ fuerat industriæ atq; doctrinæ, vt iniuste petentium desideria rationabili autoritate cohiberes, ne quem in sacerdotali propriè prouehabas honore, ad iniuriâ eorum, quibus inciperet. Miror, & qui si fieret, dum in illo non humilitatis virtus, sed elationis vitiū roboraretur. Neq; enim ignorabas dixisse Dominum, qui se humiliat, exaltabitur: quod verò se exaltat, humiliabitur. Eundemq; dixisse, vos autem quæritis de pusillo crescere, & de honore maiores esse. Vtrūq; enim inordinatum, vtrūq; præpositum est, et ois laborum fructus aufertur, omnis meritorum mensura vacuatur, si tantum quis adsequitur dignitatis, quantum adulationis obtinuit, vt cupiditas eminendi non solum superbientem minuat, sed etiam conuiuentem.

Anno Christi 450. qui fuit annus pontificatus 8. S. Leonis 9. fuit scripta hæc epistola.

† quis

Lu. 14. 18

Bb 3 Si

Si verò (vt adseritur) primi secundiq; presbyteri, circa Episcarpium sibi met præponendum, tam huic adsentatio fuit, vt illum cum sui dedecore poscerent honorari, nec hoc quidem illis, proprio se iudicio dei iudicibus, tribui debuit, quod volebant, cui tã miserã voluntati te dignius fuerat obuiare, quàm cedere. Deformis autem & ignaua subiectio benè sibi conscijs, & nò irritam facientibus gratiam Dei, præiudicare non potuit, vt primatus suos quocunque commertio in alterutrum transferentes, subsequen-
* sed qui ultimum sibi anteposuerant, hi profelsi, licet priuari etiam sacerdotio mererentur, tamen vt eis pro apostolica sedis pietate parcat, vltimi inter oēs Ecclesiæ presbyteros habeantur. Et vt iudicij sui sententiam ferant, inferiores etiam illo erunt, quæ propria sententia sibi met prætulere, cæteris omnibus presbyteris in eo ordine permanentibus, quem vnicique ordinationis suæ tempus adscripsit. Nec quisquam, præter prædictos duos, imminutæ dignitatis patiat in iuriam, sed in eorum statum tantummodo hoc recurrat opprobrium, qui nouello, & immaturè ordinato, inferiores fieri elegere, vt illam Euangelicam sententiam ad se sentiant pertinere, qua dicitur: Quo iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis: & qua mensura mensi fueritis, eadem remetietur vobis. Paulus verò presbyter ordinis suum, de quo laudabili firmitate non celsit, obtineat. Nec vltius aliquid in cuiusquam præsumatur iniuriã, ita vt dilectio tua, quam non immeritò tota facti huius pulsata inuidia, hoc saltem remedio curare se properet, vt sine dissimulatione hæc, quæ discernimus, tradantur effectui, ne si iteratò ad nos imploratio iusta confugerit, necesse sit seuerius commoueri, quum his, quæ malè sunt facta, correctis malum reintegrare disciplinam, quàm augere vindictam. Exequutionem verò præceptionum nostrarum fratri & coepiscopo nostro Iulio commississe nos noueris, vt omnia illi, quemadmodum constituimus, roborentur. Data * Idus Martij, Posthumiano viro clarissimo consule.

Epistola eiusdem sexta ad Eutychen Constantinopolitanum Abbatem.

Dilectissimo filio Eutycheti presbytero Leo Episcopus.

An. Christi 450. qui fuit annus S. Leonis pontificatus 9. scripta est hæc epistola. * literis. * prauitate uel importunitate.

D notitiã nostrã tuæ dilectionis * epistola retulisti q Nestoriana heresis quorundã rursus studijs pullularet. Sollicitudinẽ tuã ex hac parte nobis placuisse rescripsimus, quoniã index animi tui est sermo, quem sumpsimus, vnde non ambigimus authorem catholicę fidei Dominum tibi in omnibus adfuturũ. Nos autẽ cum plenius, quorum hoc * improbitate fiat, potuerimus agnoscere, necesse est, auxiliante Domino providere, quatenus nefandum virus dudum q; damnatum, radicatus possit extingui. Deus te custodiat incolumem dilectissime fili. Datum Calend. Iunij, Posthumiano & Zenone viris clarissimis consulibus.

Epistola septima eiusdem ad Theodosium semper Augustum.

Leo

Leo Episcopus Theodosio semper Augusto.

Vantum præsidij Dominus Ecclesiæ suæ in fide vestræ clementiæ prepararit, his etiam literis, quas ad me misisti, ostenditur, vt vobis non solum regium, sed etiam sacerdotale animum inesse gaudeamus. Siquidẽ præter imperiales & publicas curas, piissimam sollicitudinem Christianę religionis habetis, ne scilicet in populo Dei, aut schismata, aut hæreses, aut vlla scandala conualescant: quia tunc est optimus regni vestri status, quando sempiternæ & incommutabili Trinitati vnus deitatis confessione seruitur. Quid autem in Constantinopolitana Ecclesia perturbationis acciderit, quod ita fratrem & coepiscopum nostrum Flavianum potuerit commouere, vt Eutychen presbyterum communione priuaret, nondum potuimus euidenter cognoscere. Quamuis enim prædictus presbyter ad sedem apostolicã per libellum doloris sui querimoniam miserit, breuiter tamen aliqua prælibauit, adserens se Nicenæ synodi constituta seruantem, frustra in fidei diuersitate culpatum. Eusebij autem Episcopi accusatoris eius libellus, cuius exemplaria ad nos prædictus presbyter misit, de obiectionis euidentia nihil habebat. Sed cum presbytero hæreseos crimen intenderet, quem tamen in eo sensum arguerit, non euidenter exprescit, quamuis & ipse Episcopus Nicenæ synodi profiteatur in hac re se esse decretis, propter quod non habuimus, vnde aliud disceremus. Et quia causæ meritum, fidei ratio, & laudabilis sollicitudo vestræ pietatis exegit, necesse est, iam locum subreptionibus non patere, sed prius, de quibus eum æstimat arguendum, instrui nos oportet, vt possit de benè cognitis congruè iudicari. Ad prædictum autem Episcopum dedi literas, quibus mihi displicere cognosceret, quod ea quæ in tanta causa gesta fuerant, etiam nimio silentio reticeret, cum studere debuerit primitus nobis cuncta referare. Quem credimus vel post admonitionẽ omnia ad nostram notitiam relaturum, vt in lucem ductis his, quæ adhuc videntur occulta, id quod Euangelicæ & apostolicæ doctrinę conuenit, iudicetur. Data ad Calendas Martias, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola eiusdem octaua ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum, ubi querit, cur Eutyches à communione Ecclesiæ fuerit separatus.

Dilectissimo fratri Flauiano Episcopo Leo Episcopus.

V M Christianissimus & clementissimus imperator * sanctæ & laudabilis fidei, pro Ecclesiæ catholicæ pace sollicitus ad nos scripta transmiserit, de his qui apud vos perturbationis strepitum mouerant, miramur fraternitatem tuam, quicquid illud scandali fuerit, nobis filere potuisse, & non potius procurasse, vt primitus nos insinuatio magis tuæ relationis instrueret, ne de rerum gestarum possemus fide ambigere. Accepimus enim libellum Eutychetis presbyteri, qui se queritur accusante Eusebio Episcopo immeritò communione priuatum, maximè cum euocatum se adfuisse testetur, nec sui præsentiam denegasse, adeò vt in ipso iudicio

D. LEONIS PAPAE

dicio libellum appellationis suae se adferat obtulisse, nec tamen fuisse susceptum, qua ratione compulsus sit, ut contestatorios libellos in Constantinopolitana urbe proponeret. Quibus rebus intercedentibus, necdum agnoscimus, qua iustitia a communione Ecclesiae fuerit separatus. Sed respicientes ad causam, facti tui nosse volumus rationem, & usque ad nostram notitiam cuncta deferri, quoniam nos, qui sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus, incognitis rebus, in cuiusquam partis praedictum definire, priusquam vniuersa, quae gesta sunt, veraciter audiamus. Et ideo fraternitas tua per idoneam maxime, aptamque personam plenissima nobis relatione significet, quid contra antiquam fidem nouitatis emergerit, quod seueriori sententia dignum fuerit vindicari. Nam & Ecclesiastica moderatio, & religiosa pijsissimi principis fides multam nobis sollicitudinem Christianae pacis indicunt, ut amputatis dissensionibus, fides catholica inuiolata seruetur, & his, qui praua defendunt, ab errore reuocatis, nostra auctoritate, quorum fides probata fuerit, muniatur. Nec aliqua poterit ex hac parte difficultas adferri, quum memorat^r presbyter libello proprio sit professus, paratum se esse ad corrigendum, si quid in se inuentum fuerit, quod reprehensione sit dignum. Decet enim in talibus causis hoc maxime prouideri, ut sine strepitu concertationum, & charitas custodiatur, & veritas defendatur, frater charissime. Et ideo quia dilectio tua de tanta causa nos videt necessario esse sollicitos, quam plenissime, & lucide, vniuersa nobis, quod ante facere debuit, indicare festinet, ne inter adlectiones partium, aliqua ambiguitate fallamur, & dissensio, quae in suis iniurijs abolenda est, nutriatur: quum in corde nostro ea obseruantia, Deo inspirante, permaneat, ne constitutiones venerabilium patrum diuinitus roboratae, & ad soliditatem fidei pertinentes, praua cuiusquam interpretatione violentur. Deus te custodiat incolumem, frater charissime. Datum duodecimo Cal. Maij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola Flauiani Episcopi Constantinopolitani ad sanctissimum Leonem Papam urbis Romae.

<i>De subdoli hostis insidijs</i>	<i>I. De blasphemijs Eutychetis</i>	<i>III.</i>
<i>De fraudulenta subtilitate haereticorum.</i>	<i>De excommunicatione eius in iustissimum.</i>	<i>III.</i>

Domino beatissimo, & Deo amabili patri Leoni, Flauianus in Domino aeternam salutem.

Caput I.

Nulla res diaboli venena compescit, nec continet mortiferas eius sagittas. Sursum enim atque deorsum peruolans, quareit quos possit occidere, quos possit superare, quos possit deuorare. Propter quam rem vigilandum est, & orationibus a Deo obtinendum, ut fatuas inquisitiones euitare possimus. Decet enim sequi patres nostros, nec commutare definitionem eorum perpetuam, quorum regulam secundum sacras scripturas esse didicimus. Depositis er-

EPISTOLAE DECRETALIS.

tot

go fletibus & lachrymis (quas incessanter fundo, quia sub me clerus degens, inuasus est a fero demone, & non potui eum liberare, nec auferre a tali luppo, qui animam meam pro illo paratus eram ponere) quomodo raptus sit, quomodo resiliit a proposito diuino, & ad illum cucurrit, qui perdere commisit, praecepta patrum declinans, & constituta eorum despiciens, iam incipio enarrare.

Caput II.

Non enim quidam veste sua oues significantes, interius lupi rapaces, quos ex fructibus eorum debemus agnoscere. Isti prima fronte videntur esse de numero nostro, sed non sunt de numero nostro. Si enim de numero nostro essent, nobiscum mansissent. Quando autem coeperunt adsumere impietatem, illud quod prius occultabatur in illis aperitur, & dolus omnis fit omnibus manifestus. Inueniuntur autem infirmæ fidei homines, & qui diuinas lectiones nesciunt, & secum eos in perditionem praecipitant, dissipantes & vituperantes patrum disciplinas, & reliquas sanctas scripturas ad suam perditionem, quos quidem debemus praeuidere, & a quibus multum oportet cauere, ne in malitia sua aliqui occupati, occidant de sua firmitate. Exacuerunt enim linguam suam quasi serpentes, & venenum in labijs habent quasi aspides. De his hæc Propheta clamauit.

Caput III.

Alis inter nos Euyches emerit, quondam presbyter & archimandrites, qui quasi nostrae religionis sectam sapiebat, & hanc proferebat. Nestorij autem impietatem confirmabat, & succingebatur pro Nestorio militare in pugna, quae contra Nestorium parabatur. Trecen-
torum autem, decem & octo sanctorum patrum de fide expositionem factam, & sanctae memoriae Cyrilli epistolam scriptam ad Nestorium, vel ad similes eius, quibus omnes assenserunt, tetrauit euellere, antiquam impij Valentini & Apollinaris reparans sectam, & non timuit praecceptum regis veri Dei, dicentis. Quicumque scandalizauerit vnum de pusillis istis, expedit ei, ut mola asinaria alligetur collo eius, & demergatur in profundum maris. Verecundiam autem omnem eius perfidia abiecit, & quam gerebat infidelitatis pellem excutens, in sancta synodo asserbat instantem, dicens: Dominum nostrum Iesum Christum non oportere confiteri de duabus naturis post humanam susceptionem, cum a nobis vnius substantiae, & vnius personae cognoscatur, neque carnem Domini coessentialem nobis subsistere, tanquam ex nobis susceptam & coadunatam Dei verbo secundum substantiam, sed dicebat virginem quidem, quae eum genuit, secundum carnem consubstantialem nobis esse: ipsum autem Dominum non suscepisse ex ea carnem consubstantialem nobis, & corpus Domini non esse quidem corpus hominis, humanum verò corpus esse, quod est ex virgine, omnium patrum expositionibus contraria sentiens.

Caput IIII.

Ed ne multa dicens, longam faciam epistolam, olim, quicquid egerimus, misimus ad beatitudinem vestram literas, quibus literis docuimus, & presbyterio illum esse nudatum, quia sic captus est, & iussimus eum cum monasterijs nullam habere rationem, & exclusimus eum.

D. LEONIS PAPAE

eum à communione nostra, ut sanctitas vestra hoc cognoscens, quod circa illum actum est, omnibus Episcopis, sub beatitudine vestra degentibus, manifestare dignetur illius impietatem, ne nescientes aliqui, quid ille senserit, quasi ad orthodoxum vel per literas, vel per aliquam coniunctionem loquatur.

Epistola Flavianii Archiepiscopi Constantinopolitani alia ad sanctissimum Leonem Papam urbis senioris Romae de erroribus impij Eutychetis.

Sanctissimo & beatissimo patri & confacerdoti Leoni Flavianus in Domino salutem.

Pietate & recta predicatione verbi veritatis nihil honorabilius sacerdotibus, sicut nosti, Deo amantissime. Omnis enim nostra spes atque salus & retributio promissorum bonorum in his est. Propterea omnia facienda à nobis sunt, & laborandum pro fide, & expositionibus dogmatibusque sanctorum patrum, quatenus per omnia & inter omnes concusiones rerum integra hæc & inuiolata saluetur & custodiantur. Necessarium itaque fuit nunc, & iam videntes nos lædi orthodoxam fidem, & renouari a pollinaris & Valentini hæreses ab Eutyches monacho, non hoc despicere, sed in aperto hoc pro cautela populi reuelare. Iste enim Eutyches absconditum in se languorem malæ sectæ retinens, insiliens nostræ mansuetudini, inuerecundè & impudenter in multis impietate propria præsumpsit inferre dicēs, ante inhumanationē quædam saluatoris nostri Iesu Christi duas naturas esse diuinitatis & humanitatis, post
* unitiōē * unitatem verò vnā naturā factā: neque sciens quod dicit, neque de quibus affirmat. Neque enim vnitas conuenientium in Christo duarum naturarum, sic ut vna re proprietates suas in vnitatem confudit, sed manent in vnitatem perfectę naturarum proprietates. Adiecit autem & aliam impietatem, dicens corpus Domini, quod ex Maria factum est, non esse nostræ substantiæ, neque humanæ conspersionis, sed humanum quidem illud vocat, non tamē nobis consistentiale, neque genitrici eius secundum carnem. Et hæc aiebat, cum in gestis Ephesi habitis & sancto & vniuersali Concilio, in epistola scripta ad impium damnatumque Nestorium apertè sic habeatur: Quia diuersæ quidem ad vnitatem veram concurrere naturæ, vnus autem ex ambobus Christus Dei filius, non tanquā naturarum differentia sit perempta propter vnitatem, sed potius effecerit nobis vnū dñm Iesum Christum diuinitatis & humanitatis per ineffabilem & intelligibilem ad vnitatem concursiōem. Et hoc non latet tuā sanctitatem, dum omnino legerit gesta, quæ Ephesi sunt confecta. Quæ pro nihilo ponens idem Eutyches, arbitratur non sedaturum poenā præfinitam à sancto illo & vniuersali Concilio, quoniā per hæc multi simpliciores ex eius eloquijs in fidei sermone læduntur. Accusatur verò cum à reuerendissimo Eusebio, & occurrentem in sanctū Conciliū, & voce sua factā propriā * regegentē, alienumque existentē à recta fide, damnauimus, sicut docebunt vestram sanctitatem omnia, quæ super eo sunt gesta, quæque direximus cum nostris his literis. Iustū autem est, & hoc vobis (sicut arbitror) intimari: quia idem Eutyches passus iustā canonicā damnationē, cum debuisset

EPISTOLAE DECRETALIS.

101

set secundis saluare priora, & per poenitentiam perfectam multasque lachrymas placare Deum, nostrumque cor vehementer contristatum in eius ruina, per veram sanare poenitentiam, non solum non fecit, sed etiam per omnia conturbare sanctam, quæ apud nos est, Ecclesiam festinauit, propositiones iniuriarum publicè ponens & maledictionibus plenas, super hæc & preces offerēs pijsimo & Christianissimo nostro Imperatori, & eisdem arrogantia & petulantia plenas, per omnia diuinas regulas conculcare conatus est. Sed his ita gestis, literæ nobis datæ sunt vestræ sanctitatis per admirabilem Comitem Panophium, per quas sumus edocti, quia idem Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia atque calliditate, dicens iudicijs tempore libellos se dedisse appellationis & nobis, & hic conuenienti sancto Concilio, & appellasse vestram sanctitatem, quod nequaquam ab eodem factum est. Sed etiam & in hac parte mentitus est, tanquā per fallaciam mendacij subrepere se sanctis vestris auribus putans. Commotus itaque sanctissime pater in his omnibus, quæ ab eo præsumpta sunt, & ob ea quæ in nos & sanctissimā Ecclesiam facta sunt atque fiunt, pro consueta fiducia fiducialiter age, secundum quod sacerdotio competit, propriamque faciens communem causam, & sanctarum Ecclesiarum disciplinam, simul decernere damnationem aduersus eum regulariter factam & per propria scripta dignare, confortare autem & pijsimi & Christo deditissimi nostri Imperatoris fidem. Causa enim eget solummodo vestro solatio atque defensione, qua debeatis consensu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis quæ surrexit, & turbæ quæ propter eam factæ sunt, facillimè destruentur, Deo cooperante per vestras sacratissimas literas. Remouebitur autem & Concilium, quod fieri diuulgatur, quatenus nequaquam vbi que sanctissimæ turbentur Ecclesiæ. Omnium, quæ vobiscū est, fraternitatem ego & qui mecum sunt, salutamus. Incolumis in Domino & orans pro nobis, doneris Ecclesiæ & nobis, religiosissime & sanctissime pater.

Epistola nona eiusdem Leonis Papæ ad Theodosium semper Augustum.

Leo urbis Romæ Episcopus Theodosio semper Augusto.

Pro integritate fide catholicæ Christianissimum Principem conueit esse sollicitum, & hoc indefessis precibus diuinam misericordiam posco, ut cordi vestro, id quod est veritatis, inspiret, neque falli vos in aliquo humanarum calliditatum emulatione patiat. A me autem, atque ab omnibus catholicis sacerdotibus, quæ Euangelicæ fidei pietas defendat, satis plenè ac lucidè literis meis, quas clementiam vestram iam dudum per famulum vestrum Epiphanium tribunū, qui pro hac causa missus est, arbitror vos accepisse. Ratum est nec ambigi potest, hoc nos purissimè credere, hoc constanter asserere, quod etiam venerandi patres, quondam apud Niceam congregati, secundum fidem symboli credendum & confitendum sacratissima auctoritate sanxerunt. Nos enim, venerabilis Imperator, sicut Nestorij dogma peruersum meritò anathematizauimus, ita iuste etiam horum impietatem, qui veritatem

carnis nostrae negat à Domino Iesu Christo susceptam esse, damnamus. Vnde si pietas vestra suggestioni ac supplicationi nostrae dignetur annuere, ut intra Italiam habere iubeatis Episcopale Concilium, citò (auxiliante Deo) poterunt omnia scandala, quae in perturbationem totius Ecclesiae sunt commota, refecari, ut per vniuersum regnum vestrum catholicae fidei integritate seruata, & pacem Christianam manere, & vestram apud Deum crescere gloriam gaudeamus. Data octauo Calendas Iunias, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decima eiusdem Leonis Papae ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum contra Eutychetis perfidiam & haesim.

Capitulum sequentis epistolae tituli.

Quod ignorantia sanctarum scripturarum Eutychen haereticum fecerit.	I.	Contra eos, qui coelestem, aut alterius cuiusq. substantiae existere formam serui, quam ex nobis adsumpsit, insaniendo adserunt.	V.
Contra eos, qui passibilem diuinitatem vniueriti filij Dei audent adserere.	III.	Contra eos, qui duas quidem ante adunationem naturas Domini delirant, vnam vero post adunationem consingunt.	VI.
Contra eos, qui in duas naturas Christi			

Leo Episcopus dilectissimo fratri Flauiano Constantinopolitano Episcopo.

Caput I.

Ectis dilectionis tuae literis, quas miramur fuisse tam seras, & gestorum Episcopaliū ordine recēsito, tandem quid apud vos scandali contigerit, atq; contra integritatem fidei exortum fuisse, agnouimus, & quae prius videbatur occulta, nūc nobis reuerata patuerunt. Quibus Eutyches, qui presbyterij nomine honorabilis videbatur, multum * imprudens, & nimis imperitus ostenditur, ut etiam de ipso dictum sit à Propheta: Noluit intelligere, ut benè ageret, iniquitatem meditatus est in cubili suo. Quid autem iniquius, quam impia sapere, & sapientioribus, doctioribusq; non credere? Sed in hanc insipientiam cadunt, qui quum ad cognoscendam veritatē aliquo impediuntur * obscuro, non ad propheticas voces, non ad apostolicas literas, nec ad Euāgelicas auctoritates, sed ad semetipsos recurrūt. Sed ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuere. Quam em̄ eruditionem de sacris noui & veteris testamenti paginis acquisiuit, qui nec ipse quidem symboli initia comprahendit? Et quod per totū mundum omnium regeneratorum voce depromitur, istius adhuc senis corde non capitur.

CAPVT II

Ne-

Nesciens igitur quid deberet de Verbi Dei incarnatione sentire, nec volens ad promerendum intelligentiae lumen, in sanctarum scripturarum latitudine laborare, illam saltem communem & indiscutibilem confessionem sollicito apprehendisset auditu, qua fidelium vniuersitas profitemur, credere se in Deum patrem omnipotentem, & in Iesum Christum filium eius vnicum Dominum nostrum, qui natus est de spiritu sancto, ex Maria virgine. Quibus tribus sententijs omnium ferè haereticorum machinae destruuntur. Cum enim Deus & omnipotens & aeternus pater creditur, consensum eidem filius demonstratur, in nullo à patre differens, quia de Deo Deus, de omnipotente omnipotens, de aeterno natus est coaeternus, non posterior tempore, non inferior potestate, non dissimilis gloria, non diuisus essentia. Idem verò sempiterni genitoris vniueritus, sempiternus natus est de spiritu sancto, ex Maria virgine. Quae natiuitas temporalis illi natiuitati diuinae & sempiternae nihil minuit, nihil contulit, sed totam se reparando homini, qui erat deceptus, impendit, ut & mortem vinceret, & diabolum, qui mortis habebat imperium, sua virtute destrueret. Non enim superare possemus peccati & mortis auctorem, nisi naturam nostram ille susciperet, & suam faceret, quem nec peccatum contaminare, nec mors potuit detinere. Conceptus quippe est de spiritu sancto intra vterum matris virginis, quae ita illum salua virginitate adidit, quemadmodum salua virginitate concepit. Sed si de hoc Christianae fidei fonte purissimo syncerum intellectum haurire non poterat, quia splendorem perspicuae veritatis obcaecatione sibi propria tenebrat, doctrinae se Euangelicae subdidisset, dicente Matthaeo: Liber generationis Iesu Christi, filij David, filij Abraham. Apostolica quoque praedicationis expetisset instructum, & legens in epistola ad Romanos: Paulus seruus Iesu Christi, vocatus apostolus, segregatus in Euangelium Dei, quod antè promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis, de filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem, ad propheticas paginas pi-
am solitudinem contulisset, & inuenisset promissionem Dei ad Abraham, dicentis: In semine tuo benedicentur omnes gentes. Et ne de huius seminis proprietate dubitaret, secutus fuisset apostolum dicentem: Abraham dictae sunt promissiones, & semini eius. Nō dicit & seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, & seminituo, quod est CHRISTVS. Esaiæ quoque praedicationem interiore apprehendisset auditu, dicentis: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatū, Nobiscum Deus. Eiusdemq; prophetae fideliter verba legisset: Puer natus est nobis, filius datus est nobis, cuius potestas super humerū eius, & vocabitur nomen eius magni consilij angelus, admirabilis consiliarius, Deus fortis, princeps pacis, pater futuri seculi. Nec frustratorie loquens, ita verbū diceret carnem factū, ut aditus vtero virginis Christus, haberet formā hominis, & nō haberet materni corporis veritatem. An forte ideo putauit Dominum nostrum Iesum Christum, non nostrae esse naturae, quia missus ad beatā Mariā angelus, ait: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; & quod nasceretur ex te sanctū, vocabitur filius Dei, ut quia conceptus virginis diuini fuit operis, nō de natura concipietis * fieret caro concepti? Sed nō ita intelligēda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, ut per nouitatem creationis proprietatem
Ec 3 remota

D. LEONIS PAPAE

remota sit generis. Fecunditatem enim virgini spiritus sanctus dedit, veritas autem corporis sumpta de corpore est: & edificante sibi sapientia domum, verbum caro factum est, & habitauit in nobis, hoc est, in ea carne, quam sumpsit ex homine, & quam * spiritu vitæ rationalis animauit.

* spiritus

Caput III.

S Alua igitur proprietate vtriusque naturæ, & in vnam coeunte personam, suscepta est à maiestate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas, & ad resoluendum conditionis nostræ debitum, natura inuiolabilis naturæ est vnita passibili, ut quod nostris remedijs congruebat, vnus atque idem, mediator Dei & hominū, homo Christus Iesus, & mori posset ex vno, & mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis, perfectæque natura, verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Nostra autem dicimus, quæ in nobis ab initio creator condidit, & quæ reparanda suscepit. Nam illa, quæ deceptor intulit, & homo deceptus admisit, nullum habuere in saluatore vestigium. Nec quia communionem humanarum subiit infirmitatum, ideo nostrorum fuit particeps delictorum. Adsumpsit formam serui sine sordibus peccati, humana augens, diuina non minuens: quia exinanitio illa, qua se inuisibilis visibilem præbuit, & creator ac dominus omnium rerum vnus voluit esse mortalium, inclinatio fuit miserationis, non defectio potestatis. Proinde qui manens in forma Dei, fecit hominem, idem in forma serui, factus est homo. Tenet enim sine defectu proprietatem suam vtraque natura. Et sicut formam serui, Dei forma non adimit, ita formam Dei, serui forma non minuit. Nam quia gloriabatur diabolus, hominem sua fraude deceptum, diuinis caruisse muneribus, & immortalitatis dote nudatum, duram mortis subiisse sententiam, sequi in malis suis quoddam de præuaricatoris consortio inuenisse solatium, Deū quoque iustitiæ exigente ratione, erga hominem, quem in tanto honore condiderat, propriam mutasse sententiam, opus fuit secreti dispensatione consilij, ut incommutabilis Deus (cuius voluntas non potest sua benignitate priuari) primam erga nos pietatis sue dispensationem, sacramento occultiore compleret, & homo, diabolicæ iniquitatis versutia actus in culpam, contra Dei propositum non periret.

Caput IIII.

I Ngreditur ergo hæc mundi infima filius Dei, de cœlesti sede descendens & à paterna gloria non recedens, nouo ordine, noua natiuitate generatus. Nouo ordine, quia inuisibilis in suis, visibilis factus est in nostris. Incomprehensibilis voluit comprehendere. Ante tempora manens, esse coepit ex tempore. Vniuersitatis Dominus seruilem formam, obumbrata maiestatis suæ immensitate suscepit. Impassibilis Deus, non dignatus est esse homo passibilis, & immortalis mortis legibus subiacere. Noua autem natiuitate generatus, quia inuiolata virginitas concupiscentiam nesciuit, carnis materiam ministravit. Adsumpta est igitur de matre Domini natura, non culpa, nec in Domino Iesu Christo, ex vtero virginis genito, quia natiuitas est mirabilis, ideo * nostræ est naturæ dissimilis. Qui enim verus est Deus, idem verus est homo. Et nullum est in hac vnitate mendacium, dum inuicem sunt & humilitas hominis & altitudo deitatis. Sicut enim Deus non mutatur miseratione, ita homo non consumitur digni-

* nostra est natura

EPISTOLAE DECRETALIS.

104

gnitate. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente, quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Et sicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recessit, ita caro naturam nostri generis non reliquit. Vnus enim idemque est, quod sæpe dicendum est, verè Dei filius, & verè hominis filius. Deus per id, quod in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Homo per id, quod verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Deus per id, quod omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Homo per id, quod factus est ex muliere, factus est sub lege. Natiuitas carnis, manifestatio est humane naturæ. Partus virginis, diuina est virtutis indicium. Infantia paruuli, ostenditur humilitate cunarum. Magnitudo altissimi, declaratur vocibus angelorum. Similis est rudimentis hominum, quem Herodes impius molitur occidere. Sed Dominus est omnium, quem Magi gaudentes veniunt suppliciter adorare. Iam cum ad præcursoris sui Ioannis baptismum veniret, ne lateat quod carnis velamine tegeretur, vox patris de cœlo intonas, dixit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacuit. Quem itaque sicut hominem diabolica tentat astutia, eidem sicut Deo angelica famulantur officia. Esurire, sitire, lassescere atque dormire, euidenter humanum est. Sed & de quinque panibus, quinque millia hominum satiare, & largiri Samaritanæ aquam viuam, cuius haustus bibenti præstat, ne vltra iam sitiat, supra dorsum maris plantis non subsidibus ambulare, & elationes fluctuum increpata tempestate, consternere, sine ambiguitate diuinum est. Sicut ergo (ut multa præteream) non eiusdem naturæ est, flere miserationis affectu amicum mortuum, & eundem remota quadriduanæ aggere sepulturæ, ad vocis imperium excitare rediuuium, aut in ligno pendere, & in noctem luce conuersa, omnia elementa tremefacere, aut clavis transfixum esse, & paradisi portam fidei latronis aperire: ita non eiusdem naturæ est, dicere: Ego & pater vnus sumus, & dicere, Pater maior me est. Quamuis enim in Domino Iesu Christo Dei & hominis vna persona sit, aliud tamen est, vnde in vtroque communis est contumelia, aliud vnde communis est gloria. De nostro enim illi est minor patre humanitas, de patre illi est æqualis cum patre diuinitas.

CAPUT V.

Propter hanc ego vnitatem personæ, in vtraque natura intelligendam, & filius hominis legitur descendisse de cœlo, cum filius Dei carnem de ea virgine, de qua est natus, adsumpserit. Et rursus, filius Dei crucifixus dicitur ac sepultus, cum hæc non in diuinitate ipsa, qua vnigenitus, cōsempiternus, & consubstantialis est patri, sed in naturæ humane sit infirmitate perpeffus. Vnde vnigenitum filium Dei crucifixum & sepultum omnes etiam in symbolo confitemur, secundum illud Apostoli dictum: Si enim cognouissent, nunquam Dñm maiestatis crucifixissent. Cum autem ipse Dñs noster atque saluator fidem discipulorum suis interrogationibus erudiret: Quæ (inquit) dicunt homines esse filium hominis? Cumque illi diuersas aliorum opiniones retexuissent, Vos autem (ait) quem me esse dicitis? Me utique, qui sum filius hominis, & quæ in forma serui, atque in veritate carnis adspicitis, quæ me esse dicitis? Vbi B. Petrus diuinitus inspiratus, & confessione sua omnibus profuturus: Tu es (inquit) Christus fili Dei viui. Nec immerito beatus est pronuntiatus à Dño, & à principali petra soliditate & virtutis traxit &

no.

nominis, qui per reuelationem patris eundem & filium Dei est confessus, & Christum, quia vnum horum sine alio receptum non proderat ad salutem: sed æqualis erat periculi, Dominum Iesum Christum aut Deum tantummodò sine homine, aut sine Deo solum hominē credidisse. Post resurrectionem verò Domini, quæ utiq; veri * hominis fuit, quia alter nō est resuscitatus, quā qui fuerat crucifixus & mortuus, quid aliud quadraginta dierum mora gestum est, quā ut fidei nostræ integritas ab omni caligine mundaretur? Colloquens enim cum discipulis suis, & cohabitans atque conuiscens, & pertrectari se diligenti curiosq; contactu ab eis, quos dubietas perstringebat, admittens, ideo & clausis ad discipulos ianuis introibat, & flatu suo dabat spiritum sanctum, & donato intelligentiæ lumine, sanctarum scripturarum occulta pandebat. Et rursus, idem vulnus lateris, fixuras clauorum, & omnia recentissimæ passionis signa monstrabat, dicens: Videte manus meas & pedes, quia ego sum. Palpate & videte, quia spiritus carnē & ossa nō habet, sicut me videtis habere, ut agnosceretur in eo, p̄prietas diuinæ humanæq; naturæ indiuidua p̄manere, & ita sciremus, verbum non hoc esse, quod carnem, & ut vnum Dei filium & verbum confiteremur & carnem. Quo fidei sacramento Eutyches ille nimium æstimandus est vacuus, qui naturam nostram in vnigenito Dei nec per humilitatem mortalitatis, nec per gloriam resurrectionis agnouit. Nec sententiam beati apostoli & Euangelistæ Ioannis expauit, dicens: Omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est, & omnis spiritus, qui soluit IESVM, ex Deo non est, & hic est Antichristus. Quid autem est soluere IESVM, nisi humanā ab eo separare naturam, & sacramentum fidei, per quod vnum saluati sumus, impudentissimis euacuare figmentis? Caligans verò circa naturam corporis Christi, necesse est, ut etiam in passione eius eadem obcæcatione desipiat. Nam si crucem Domini non putat falsam, & susceptum pro mundi salute supplicium verum fuisse non dubitat, cuius credit mortem, agnoscat & carnem. Nec diffiteatur nostri corporis hominem, quem cognoscit fuisse passibilem: quoniam negatio veræ carnis, negatio est etiam corporeæ passionis. Si enim Christianam suscipit fidem, & à prædicatione Euangelij suum non auertit auditum, videat, quæ natura transfixa clauis pependerit in crucis ligno, & aperto per militis lanceam latere crucifixi, intelligat, unde sanguis & aqua effluxerint, ut Ecclesia Dei & lauacro * rigaretur & poculo. Audiat & beatum Petrum apostolum prædicantem, quod sanctificatio spiritus per asperionem fiat sanguinis Christi. Nec transitoriè legat eiusdem Apostoli verba, dicens: Scientes, quod non corruptibilibus argēto & auro redempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed precioso sanguine, quasi agni inco-

Corporis
Act. 1.
Ioan. 20.
Ibidem.
Luc. 24.
2. Ioan. 4.
Ioan. 19.
** regene-
retur.*
1. Pet. 2.
Ibidem.
1. Ioan. 1.
1. Ioan. 5.
** spiritus*

aminati, & immaculati Iesu Christi. Beati quoq; Ioannis apostoli testimonio non resistat, dicens: Sed sanguis Iesu filij Dei emundat nos ab omni peccato. Et iterum: Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra. Et quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniam Iesus est filius Dei? Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus. Non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et spiritus est, qui testificatur, quoniam * Christus est veritas. Quia tres sunt, qui testimonium dant, spiritus, aqua & sanguis, & hi tres vnum sunt. Spiritus utiq; sanctificationis, & sanguis redemptionis, & aqua baptismatis, quæ tria vnum sunt, & indiuidua manent, nihilq;

hilq; eorum à sui connexionē seiungitur. Quia catholica Ecclesia hac fide viuut ac proficit, ut in Christo Iesu, nec sine vera diuinitate humanitas, nec sine vera credatur humanitate diuinitas.

CAPVT VI.

QUum autem ad interloquutionē examinis vestri Eutyches responderit, dicens: Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem, post adunationem verò vnā naturam confiteor, miror tam absurdam, tamq; peruersam eius professionem, nulla iudicantium increpatione repræhensam, & sermonē nimis insipientem nimisq; blasphemum, ita omisum, quasi nihil, quod offenderet, esset auditum, cum tam impiè duarum naturarum ante incarnationem vnigenitus Dei filius fuisse dicatur, quā nefariè postquam verbum caro factum est, natura in eo singularis adseritur. Quod ne Eutyches ideo vel rectè vel tolerabiliter æstimet dictum, quia nulla vestra est sententia confutatum, dilectionis tuæ diligentiam commonemus frater charissime, ut si per inspirationem misericordiæ Dei, ad satisfactionem causa perducitur, imprudentia hominis imperiti etiam ab hac sensus sui macula per te purgetur. Qui quidem (sicut gestorum ordo patefecit) benè coeperat à sua persuasione discedere, quum, vestra sententia coarctatus, profiteretur se dicere, quod antè non dixerat, & ei fidei acquiescere, cuius prius fuisset alienus. Sed quum anathematizando impio dogmati voluisset præbere consensum, intellexit eum fraternitas vestra in sua manere perfidia, dignumq; esse, qui iudicium condemnationis exciperet. De quo si fideliter atq; utiliter dolet, & quā rectè mota sit Episcopalis autoritas, vel serò cognoscit, vel si ad satisfactionis plenitudinem, omnia quæ ab eo malè sunt sensa, viua voce & præsentis subscriptione damnauerit, non erit repræhensibilis erga correctum quantacunq; misratio. Dominus noster verus & bonus pastor, qui animā suam posuit pro ouibus suis, & qui venit animas hominum saluare, nō perdere, imitatores nos vult esse suę pietatis, ut peccātes qdē iustitia coerceat, conuersos autem misericordia non repellat. Tunc enim demum fructuossimè fides vera * defenditur, quando etiam à sectatoribus suis opinio falsa damnatur. Ad omnem verò causam piè ac fideliter exequendam, fratres nostros Iulianum Episcopum & Renatum presbyterum tituli sancti Clementis, sed & filium meum Hilarium diaconum vice nostra direximus. Quibus Dulcitium notarium nostrum, cuius fides nobis est sæpe probata, sociauimus, confidentes ad futurum diuinitatis auxilium, ut is, qui errauerat, damnata sensus sui prauitate, saluetur. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

*Epistola vndecima Leonis Papæ ad Iulianum Episcopum Coensem,
contra Eutychenæ impietatis errorem.*

Leo vrbis Romæ Episcopus, dilectissimo fratri Iuliano Episcopo.

Dd Licet

Licet per *nostros, quos ab vrbe pro fidei causa direximus, plenissimas ad fratrem Flavianum literas miserimus contra nimiam impietatis errorem, tamen quia per filium nostrum Basilium diaconem scripta tue dilectionis accepimus, quae multum nobis catholici sensus feruore placuerunt, etiam hanc paginam, quae illis epistolis consonaret, adiecimus, ut vnanimiter atque constanter, his qui Evangelium CHRISTI corrumpere cupiunt, resistatis, quoniam sancti spiritus in nobis atque in vobis una est eruditio, eademque doctrina: quam quicumque non recipit, non est membrum corporis Christi, nec potest eo capite gloriar, in quo naturam suam adserit non haberi. Quid autem prodest imprudentissimo seni, Nestorianae haereseos nomine, eorum lacerare opinionem, quorum pijsimam conuellere non potest fidem, quum quantum Nestorius a veritate discessit, deitatem verbi ab adsumpti hominis substantia separando, tantum a recto tramite etiam iste desciscat, qui vnigenitum Dei filium sic de utero beatæ virginis prædicat natum, ut humani quidem corporis speciem gesserit, sed humanæ carnis veritas verbo vnita non fuerit? De quo prodigio falsitatis, quis non videat, quæ opinionum monstra nascantur? Negator enim mediatoris Dei & hominū, hominis Iesu Christi, necesse est, ut multis impietatibus impleatur, eumque aut Apollinaris sibi vendicat, aut Valentinus vsurpet, aut Manichæus obtineat, quorum nullus in Christo humanæ carnis credidit veritatem. Qua utique non recepta, non solum quod secundum carnem atque animam rationalem, qui erat in forma Dei, manens idem in forma serui, homo natus est, denegatur, sed etiam, quod crucifixus est, & mortuus ac sepultus, quodque die tertia a mortuis resurrexit, & quod ad dexteram Dei patris sedens, ad iudicandos viuos & mortuos, in eo corpore sit venturus, in quo est iudicatus ad mortem, abnuitor: quia hæc redemptionis nostræ sacramenta vacuantur, si Christus veram veri hominis, totamque naturam suscepisse non creditur. An quia manifesta erant signa diuina, falsa dicuntur documenta corporea, & testimonia vtriusque naturæ valebunt ut creator intelligatur, non valebunt, ut creatura saluetur? Quod est deitatis, caro non minuit: quod carnis est, deitas non peremit. Idem enim & sempiternus ex patre, & temporalis ex matre: in sua virtute inuolabilis, in nostra infirmitate passibilis: in deitate Trinitatis cum patre & cum spiritu sancto, vnus eiusdemque naturæ: in susceptione autem hominis non vnus substantiæ, sed vnus eiusdemque personæ, ut idem esset diues in paupertate, omnipotens in abiectioe, impassibilis in supplicio, in morte immortalis. Nec enim verbum aut in carnem, aut in animam aliqua sui parte conuersum est, quum simplex & incommutabilis natura deitatis, tota sit semper in sua essentia, nec damnum sui recipiens, nec augmentum, & sic adsumptam naturam beatificans, ut glorificata, in glorificante permaneat. Cur autem inconueniens, aut impossibile videatur, ut videlicet verbum & caro & anima vnus Iesus Christus & vnus Dei hominisque, sit filius, si caro & anima, quæ dissimiliū naturarum sunt, vnā faciunt etiam sine verbi incarnatione personam, quum multo facilius sit, ut hanc vnitatem sui atque hominis, deitatis præstet potestas, quam ut eam in substantijs suis obtineat solius humanitatis infirmitas? Nec verbum igitur in carnem, nec in verbum caro mutata est, sed vtrunque in vno manet, & vnus in vtroque est, non diuersitate diuisus, non permixtione confusus, nec alter ex patre, alter ex matre: sed

sed idem aliter ex patre ante omne principium, aliter de matre in fine seculorum, ut esset mediator Dei & hominū, homo Iesus CHRISTVS, in quo inhabitaret plenitudo diuinitatis corporaliter: quia adsumpti, non adsumptis prouectio est, quod Deus illū exaltauit, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quoniam dñs Iesus CHRISTVS in gloria est Dei patris. In eo verò quod Eutyches in Episcopali suo iudicio ausus est dicere, ante incarnationem duas in Christo fuisse naturas, post incarnationem autem vnā, necessarium fuerat, ut ad reddendum rationem professionis suæ, crebris atque sollicitis iudicium interrogationibus vrgeretur, ne tanquam inane aliquid præterflueret, quod non nisi de haustu venenatorum dogmatum apparebat effusum. Arbitror enim talia loquentem hoc habere persuasum, quod anima, quam saluator adsumpsit, prius in cœlis sit commorata, quam de Maria virgine nasceretur, eamque sibi verbum in utero copularet. Sed hoc catholicæ mentes, auresque non tolerant, quia nihil secum Dominus de cœlo veniens nostræ conditionis exhibuit: nec animam enim, quæ anterior extitisset, nec carnem, quæ non materni corporis esset, accepit. Natura quippe nostra non sic adsumpta est, ut prius creata, post adsumeretur, sed ut ipsa adsumptione crearetur. Vnde quod in Origene meritò damnatum est, qui animarum, atque tequam corporibus *inferrentur, non solum vitas, sed & diuersas fuisse adseruit actiones, necesse est, ut etiam in isto, nisi maluerit sententiam abdicare, plectatur. Natiuitas enim Domini secundum carnem quamuis habeat quædam propria, quibus humanæ conditionis initia transcendat, siue quod solus ex sancto spiritu ab inuiolata virgine sine concupiscentia carnis est conceptus & natus, siue quod ita visceribus matris est æditus, ut & fecunditas pareret, & virginitas permaneret, non alteriustamen naturæ erat eius caro, quam nostra, nec alio illi, quam cæteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret non diuersitate generis, sed sublimitate virtutis. Nihil enim carnis suæ habebat aduersum, nec discordiā desideriorum gignebat compugnantia voluntatum. Sensus corporei vigeant sine lege peccati, & veritas affectionum sub moderamine deitatis & mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat iniurijs. Verus homo vero vnitus est Deo, nec secundum existentem prius animam deductus de cœlo, nec secundum carnem creatus est ex nihilo, eandem gerens in *Deo verbi Dei personam, & tenens *uerbi dei communem nobiscum in corpore, animamque naturam. Non enim esset Dei hominumque mediator, nisi idem Deus, idemque homo in vtroque, & vnus esset & verus. Incitat quidem nos ad latitudinem differendi materiæ magnitudo, sed apud eruditionem tuam non est copia laborandum: præsertim iam, quum per nostros ad fratrem Flavianum sufficientes literas miserimus, ad confirmandos animos non solum sacerdotum, sed etiam laicorum. Præstabit, ut credimus, misericordia Dei, ut absque cuiusquam animæ detrimento possint aduersum diaboli dolos & sana defendi & vulnerata curari. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola duodecima eiusdem Leonis Papæ ad Theodosium Augustum de legatis, quos vice sua destinauit ad synodum Ephesinam, pro erroribus Eutychetis collectam.

Cæsari Theodosio religiosissimo & piissimo Augusto, Leo
Papa Ecclesiæ catholicæ vrbis Romæ.

Vantum rebus humanis consulere prouidentia diuina dignetur, sollicitudo clementiæ vestræ, spiritu Dei incitata demonstrat, quæ in catholica Ecclesia nihil impacatum, nihil vult esse diuersum: quoniam fides, quæ non nisi vna est, in nullo potest esse sui dissimilis. Vnde licet Eutyche (quantum gestorū Episcopaliū ordo patefecit) imperitè atq; imprudenter errare detectus sit, debueritq; à sua meritò reprobabili persuasione discedere: quoniā tamē pietas vestra, quæ in honorem Dei religiosissima catholicam diligit veritatē, apud Ephesum constituit synodale Cōcilium, vt imperito seni, ea in qua nimis caligat, veritas innotescat, fratres meos Iulianum Episcopum, & Renatum presbyterū, & filiū meū Hilariū diaconū misi, qui ad vicē præsentiæ meæ pro negocij qualitate sufficerent, & qui eum secū deferrent iustitiæ & benignitatis affectum, vt quia dubitari non potest, quæ sit Christianæ confessionis integritas, & totius erroris prauitas damnetur, & resipiscens, qui deuiauerat, si pro venia supplicaret, sacerdotalis ei beneuolentia subueniret, quum in libello suo, quem ad nos misit, hoc saltem sibi ad promerendā veniā reseruauerit, vt correcturum se esse promitteret, quicquid nostra sententia de his, quæ malè senserat, improbasset. Quid autem catholica Ecclesia vniuersaliter de sacramento dominicæ incarnationis credat & doceat, ad fratrem & coepiscopum nostrum Flauianum plenius continent scripta, quæ misi. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decimatertia eiusdem Leonis Papæ ad Pulcheriam Augustam, de his vnde supra ad Theodosium Augustum.

Leo catholicæ Romanæ Ecclesiæ Episcopus piissimæ Pulcheriæ Augustæ.

Vantum præsidij Dominus Ecclesiæ suæ in vestra clementia præpararit, multis sæpè probauimus documentis. Et quicquid nostris temporibus, contra impugnatores catholicæ veritatis, industria sacerdotalis obtinuit, ad vestram maximè gloriam redundauit, dum sicut spiritu sancto docente didicisti, illi per omnia potestatem vestram subiicitis, cuius munere & protectione regnatis. Vnde quia contra integritatem fidei Christianæ dissensionem quandam in Constanti nopolitana Ecclesia Eutyche authore generatam, fratris & coepiscopi nostri Flauiani relatione cognoui, ita vt totius causæ speciem synodaliū gestorum textus ostenderit, dignum gloriæ vestræ est, vt error, qui (vt arbitror) de imperitia magis, quàm de versutia natus est, auferatur, priusquam vllas sibi vires de consensu imprudentium pertinacia prauitatis acquirat: quia etiam ignorantia graues nonnunquam incidit lapsus, & plerumq; in diaboli ruit foueas incauta simplicitas, per quam in supradictō subrepsisse intelligo spiritum falsitatis, vt dum æstimat se religiosus de filij Dei maiestate sentire, si ei naturæ nostræ veritatem inesse non dicat, totum illud, quod verbum caro factum est, vnius atque eiusdem putet esse substantiæ.

tiæ. Et quantum Nestorius à veritate excidit, dum Christum de matre solum hominem adserit natum, tantum etiam hic à catholico tramite deuiat, qui de eadem virgine non nostram credit æditam esse substantiam, volens utique eam solius deitatis intelligi, vt quoddam formam serui gessit, & quoddam nostri similis fuit atque conformis, quædam nostræ naturæ fuerit imago, non veritas. Nihil autem prodest, Dominum nostrum beatæ Mariæ virginis filium, verum perfectumque hominem dicere, si non illius generis homo creditur, cuius in Euangelio prædicatur. Dicit enim Mattheus: Liber generationis Iesu Christi filij David, filij Abraham, & ita humanæ originis ordinem sequitur, vt generationum lineas vsque ad Ioseph, cui mater Domini erat desponsata, deducat. Lucas verò retrorsum successionum gradus relegens, ad ipsum humani generis principem redit, vt Adam primum, & Adam nouissimum eiusdem ostendat esse naturæ. Potuerat quippe omnipotentia filij Dei sic ad docendos, iustificandosque homines apparere, quomodo & patriarchis & prophetis in specie carnis apparuit, quum aut luctamen iniit, aut sermonem conseruit, quumque officia hospitalitatis non abnuuit, vel etiam appositum cibum sumpsit. Sed illæ imagines huius hominis erant indicia, cuius veritatem ex præcedentium patrum stirpe sumendam, significationes mysticæ nunciabant. Et ideo sacramentum reconciliationis nostræ ante tempora æterna dispositum, nullæ implebant figuræ, quia nondum superuenerat spiritus sanctus in virginem, nec virtus altissimi obumbrauerat ei, vt & intra intemerata viscera, ædificante sibi sapientia domum, verbum caro fieret, & forma Dei ac forma serui in vnam conueniente personam, creator temporum nasceretur in tempore, & per quem facta sunt omnia, ipse inter omnia gigneretur. Nisi enim nouus homo, factus in similitudinem carnis peccati, nostram susciperet verustatem, & consubstantialis patri, consubstantialis esse dignaretur & matri, naturamque sibi nostram solus à peccato liber vniret, inbiugo diaboli generaliter teneretur humana captiuitas, nec aliter possideremus triūphantis victoriam, si extra nostram esset confecta naturam. De hac autem participatione mirabile sacramentum nobis regenerationis indulgit, vt per ipsum spiritum, per quem Christus & conceptus est & natus, etiam nos, qui per concupiscentiam carnis sumus geniti, spirituali iterum origine nasceremur. Propter quod ab Euangelista de credentibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Cuius ineffabilis gratiæ participes non est, nec potest filiorum Dei adoptionem consequi, quisquis à fide sua hoc, quod nos principaliter saluat, excludit. Vnde multū doleo, multūque contristor, quod hic, qui antea de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra vnicam spem nostrā, patrumque nostrorum, vana nimis & stolidi audet adstruere. Qui dū videret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus displicere, reuocare se à sua opinione debuerat, nec ita Ecclesiæ præfules commouere, vt damnationis sententiam mereretur accipere, quam utique, si in sua sententia voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim Apostolicæ moderatio hanc temperantiam obseruat, vt & seuerius agat cum obduratis, & veniam cupiat præstare correctis. Quia ergo multa mihi fiducia est de pietatis tuæ sincerissima fide, obsecro gloriā clementiæ tuæ, vt sicut sancto studio tuo catholica prædicatio semp adiuta est, ita nūc quoque eius fauceat libertati: quam fortè

Gen. 32
Gen. 18

Indices

Proph. 9
Ioan. 1.

uti possemus triumphantis victoriam.

24. quest.
2. Damnationis sententiam.

ideo permittit Dominus hac tentatione pulsari, ut quales intra Ecclesiam lateant, possit agnosci. Quorum planè non est negligenda curatio, ne ipsorum nos contristet amissio. Augustissimus verò & Christianissimus Imperator cupiens quàm celerimè turbata componi, Episcopali Concilio, quod Ephesi vult haberi, nimium breue & angustum tempus indixit, diem Calendarum Augustarum præstituendo conuentui, quum à tertio die Iduum Maiarum, quo serenitatis eius scripta suscepimus, maior pars reliqui sit temporis absumenda, ut profectio sacerdotum, quæ negotio sufficiant, valeat ordinari. Nam illud, quod pietas eius etiam me credidit debere interesse Concilio, etiam si secundum aliquod præcedens exigeretur exemplum, nunc tamen nequaquam possit impleri, quia rerum præsentium nimis incerta conditio à tantæ urbis populis me abesse non sineret, & in desperationem quandam animi tumultuantium mitterentur, si per occasionem causæ Ecclesiasticæ viderer patriam & apostolicam sedem velle deserere. Quia igitur ad publicam vtilitatem pertinuisse cognoscitis, ut salua clementiæ vestræ venia, charitati meæ & precibus civium non negarem, in his fratribus meis, quos vice mea misi, me quoque adesse cum cæteris, qui adfuerint, æstimate, quibus secundum causam, satis mihi & gestorum serie, & ipsius, de quo agitur, professione patefactam, euidenter & plenè quid seruandum esset, ostendi. Non enim de portiuncula aliqua fidei nostræ, quæ minùs lucidè declarata sit, queritur, sed hoc stultissima insultatio audet incessere, quod Dominus noster in Ecclesia neminem sexus vtriusque voluit ignorare. Si quidem ipsius catholici symboli brevis & perfecta confessio duodecim apostolorum totidem est signata sententijs, tanquam instructa sit munitio ne cœlesti, ut omnes hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio truncari. Cuius symboli plenitudinem si Eutyches puro & simplici voluisset corde concipere, in nullo à decretis sacratissimi Niceni Concilij deuiaret, & hoc à sanctis patribus intelligeret constitutum, ut contra Apostolicam fidem, quæ non nisi vna est, nullum se ingenium, nullum eleuaret eloquium. Et ideo pro vestræ pietatis consuetudine elaborare dignemini, ut quod contra singulare sacramentum salutis humanæ, blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac si ipse, qui in hanc tentationem incidit, resipiscat, ita ut per libellarem satisfactionem proprium damnet errorem, communicatio ei sui ordinis reformetur. Quod etiam sancto Flauiano Episcopo me clementia tua scripsisse cognoscat, ut charitas non negetur, si error aboletur. Datum Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Symboli
Apostolorum.

*non negatur.

*Epistola decimaquarta ad Faustum, & Martianum &
reliquos Archimandritas Constantinopolitanos.*

Dilectissimis filiis Fausto, Martino & reliquis Archimandritis Leo Episcopus.

Vum propter causam fidei, quam Eutyches perturbare tentauit, de latere meo mitterem, qui defensionem veritatis adficerent, congruum credidi, ut etiam ad vestram dilectionem scripta dirigerem, quos certum habeo ita studere pietati, ut blasphemias

blasphemias & impias voces nullatenus æquanimiter audire possitis, manente in cordibus vestris apostolica institutione, qua dicitur: Si quis vobis euangelizauerit, præter id quod accepistis, anathema sit. Sensus autè prædicti Eutychetis, qui sicut gestorum lectione cognouimus, meritò reprobatus est, etià nos detestandum esse decernimus, ita ut si adferere insipiens in sua prauitate voluerit permanere, habeat cum his consortium, quorum est secutus errorem. Meritò enim fiet extra Christi Ecclesiam, qui in Christo humanam, id est, nostram, negat esse naturam. Sed si idem spiritu Dei miserante correctus, impietate sui erroris agnouerit, & quæ catholici execrantur, plena satisfactione damnauerit, volumus ei misericordiam non negari, ut Ecclesia Domini nullum sentiat damnum, cum & resipiscens possit recipi, & solus debeat error excludi. De sacramento autem pietatis magnæ, in qua nobis per incarnationem verbi Dei iustificatio est & redemptio, quæ sit nostra ex patrum traditione sententia, nunc sufficienter (quantum arbitror) explicatum est, ut per insinuationem præfatis vestri, quid secundum Euangelium Domini Iesu Christi in omnium fidelium cordibus fixum esse cupiamus, noscatis. Datum Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decimaquinta eiusdem ad Ephesinam synodum secundam, in qua prouocat congregatos Episcopos, Eutychetis blasphemias condemnare.

Leo Episcopus sanctæ synodo, quæ apud Ephesum conuenit.

Religiosa clementissimi principis fides, sciens ad suam gloriam maximè pertinere, si intra Ecclesiam catholicam nullius erroris germen exurgeret, hanc reuerentiā diuinis detulit institutis, ut ad sanctæ dispositionis effectum auctoritatem apostolicæ sedis adhiberet, tanquam ab ipso beatissimo Petro cuperet declarari, quod in eius confessione laudatum sit, quoniam dicente Domino: Quem me esse dicit homines filium hominis? varias quidem diuerforum opiniones discipuli memorarunt, sed cum ab eis, quid ipsi crederent, quæreretur, princeps apostolorum plenitudinem fidei breui sermone complexus: Tu es (inquit) Christus filius Dei viui, hoc est, tu qui es verè filius hominis, idè verè es filius Dei viui. Tu, inquam, verus in deitate, verus in carne, & salua geminæ proprietate naturæ vtrinq; vnus. Quod si Eutyches intelligenter ac viuaciter crederet, nequaquam ab huius fidei tramite deuiaret. Propter quam ei respondetur à Domino: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cœlis. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Nihil autem à compage huius ædificationis alienus est, qui & beati Petri confessionem non capit, & Christi Euangelio contradicit, ostendens se nullum vnquam studium cognoscendæ veritatis habuisse, & superfluo

Gal. 1.

Matt. 16

* maturitate
honorabilem visum, qui nulla * autoritate cordis ornavit canitiem senectutis. Verum quia etiam talium non est negligenda curatio, & pie ac religiosè Christianissimus Imperator haberi voluit Episcopale Concilium, ut pleniore iudicio omnis possit error aboleri, fratres nostros Iulianum Episcopum, Renatum presbyterum, & filium nostrum Hilarium diaconem, cumq; his Dultitium notariū probatæ nobis fidei, misi, qui vice mea sancto conventui vestre fraternitatis intersint, & communi vobiscum sententia, quæ Domino sint placitura, constituant. Hoc est, ut primitus pestifero errore damnato, etiam de ipsius, qui imprudenter erravit, restitutione tractetur, si tamen doctrinam veritatis amplectens, sensus hæreticos, quibus imperitia eius fuerat irretita, plenè aperteq; propria voce & subscriptione damnaverit, quod etiam in libello, què ad nos miserat, est professus, spondens, per omnia nostram sequuturum se esse sententiam. Acceptis autè fratris & coepiscopi nostri Flauiani literis, plenius ad eum de his, quæ ad nos videtur retulisse, rescripsimus, ut abolito hoc, quo inquinatus videbatur, errore, in laudem & gloriam Dei per totum mundum vna sit fides, & vna eademq; confessio, & in nomine Iesu omne genu flectatur, coelestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decimasexta eiusdem ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum.

Flauiano charissimo fratri, Leo Episcopus Romæ.

Literas tuæ dilectionis accepi cum gestis, quæ apud vos super fidei quæstione confecta sunt. Et quia clementissimus Imperator pro Ecclesia pace sollicitus synodum voluit congregari, quamuis euidenter appareat, rem, de qua agitur, nequaquam synodali indigere tractatu, tamen, frater charissime, sequutos esse significo, quos in hac replacuit destinare. Nec necessarium fuit, nunc amplius scribi, quum propitio Deo, de his quæ causæ credidimus conuenire, per ea, quæ ipsi portabunt scripta, sis plenius instruendus. Data decimoquinto Calendas Iulij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus,

Epistola decimasextima eiusdem ad Theodosium Augustum.

Leo Episcopus Theodosio semper Augusto.

Acceptis clementiæ vestre literis, & multum vniuersali Ecclesiæ gaudendum esse prospexi, quod Christianam fidem, qua diuinitas honoratur & colitur, in nullo dissimilem, in nullo vult esse discordem. Quid enim rebus humanis ad exorandam misericordiam Dei efficacius suffragetur, quàm si vna gratiarum actio, & vnius confessionis sacrificium maiestati eius ab omnibus offeratur? In quo

& sacerdotum & cunctorum fidelium ita demum erit plena deuotio, si in his, quæ per vnicum Dei filium Deum verbū pro nostra redemptione sunt gesta, nihil aliud sentiat, quàm quod ipse prædicari de se iussit & credi. Vnde quamuis ad diem Concilij Episcopalis, quem pietas vestra cōstituit, occurrere me ratio nulla permittat, quum nec aliqua ex hoc exempla præcesserint, & temporalis necessitas me non patiatur deferere ciuitatem, præsertim quū tam euidentis fidei causa sit, ut rationabilibus causis ab indicenda synodo fuisset abstinendum: tamen in quātum Dominus iuuare dignatur, meum studium commodauī, ut clementiæ vestre statutis aliquatenus pareatur, ordinatis hinc fratribus meis, qui amputandis scandalis pro causæ æquitate sufficiant, quiq; præsentiae meæ impleant vicem, quia non talis quæstio orta est, vnde aut possit, aut debeat dubitari. Data duodecimo Calendas Iulij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decima octaua eiusdem ad Pulcheriam Augustam.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Quāntum sibi fidutiæ de fide vestre clementiæ Ecclesia Dei debeat polliceri, multis probauimus sæpè documentis, dum, sicut spiritu sancto docete didicistis, illi per omnia potestatem vestram subijcitis, cuius munere & protectione regnatis. Vnde de quia contra integritatē fidei Christianæ, dissensionem quandā in Constantinopolitana Ecclesia, Eutychē authore generatam, fratris & coepiscopi mei Flauiani relatiōe cognoui, ita ut totius causæ speciem synodaliū gestorum textus ostenderit, dignum gloriæ vestre est, ut error qui de imperitia magis, quàm de versutia nat⁹ est, auferatur, priusquàm vllas vires de consensu imprudentium pertinacia prauitatis acquirat. Nam quātum Nestorius à veritate excidit, dum Dominum Iesum CHRISTVM de matre virgine hominem solum adserit natum, tantum etiam hic à catholico tramite deuiavit, qui de eadem virgine æditum, non vestre credidit esse naturæ, ut quoddā formæ serui gessit, quoddā nostri similis fuit atque cōformis, quædam nostræ carnis fuerit imago, non veritas. Nihil autem prodest Dominum nostrum, beatæ Mariæ virginis filium, hominem dicere, si non illius generis, atque seminis homo creditur, cuius in ipso Euangelij exordio prædicatur. Vnde multum doleo, multumq; contristor, quoddā hic, qui antea de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra vnicam spem nostram, patrumq; nostrorum, vana & nimis peruersa audet adstruere. Qui quum videret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus displicere, reuocare se à sua opinione debuerat, ne ita Ecclesiæ præfules commoueret, ut sententiam damnationis exciperet. Quam utique si in suo sensu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim apostolicæ moderatio hanc temperantiam seruat, ut & seuerius agat cum obduratis, & veniam cupiat præstare correctis. Quia ergo mihi multa fiducia est de pietatis vestre sincerissima fide, obsecro gloriosissimam clementiam vestram, ut sicuti sancto studio tuo catholica prædicatio semper adiuta est, ita nunc quoque eiusdē faueas libertati. Non enim portiuncula aliqua fidei nostræ, quæ min⁹ lucidè sit clara, pullatur, sed hoc imperita resultatio audet incescere, quod

Hec eadē ferè habentur, sed fusi⁹, supra Epist. 13.

Dominus in Ecclesia sua neminem voluit ignorare. Et ideo pro vestra pietatis consuetudine elaborare dignemini, ut contra singulare sacramentum salutis humanae, quod blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac si ipse, qui in hanc tentationem incidit, resipiscat, ita ut, quod male senserat, propria voce & subscriptione condemnet, communio illi sui ordinis reformetur. Quod etiam fratri & coepiscopo meo Flauiano me clementia vestra scripsisse cognoscat, & his quos misimus, delegasse, ut venia concedatur, si error aboletur. Ne autem pijsimi principis dispositioni, qua Episcopale Concilium voluit congregari, nostra videretur praesentia defuisse, fratres meos Iulianum Episcopum, Renatum presbyterum, & filium meum Hilarium diaconum misi, qui vicem praesentiae meae implere sufficerent. Sed ei, qui in errore est, melius consulatur, si ubi desipuit, ibidem resipiscat, & ubi damnationem meruit, illic indulgentiam consequatur. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decimanona eiusdem ad Iulianum Episcopum.
Leo Episcopus Iuliano Episcopo charissimo fratri.

1. Cor. 1

Litera dilectionis tuae, quae mihi nuper sunt redditae, quam spirituali catholicae fidei vigeas amore, demonstrant, & multum gaudere me faciunt, quod in eadem sententia pia corda concurrunt, ut secundum doctrinam spiritus sancti impleatur in nobis, quod Apostolus ait: Obsecro autem vos fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia, cuius unitatis nimium se Eutyches facit extraneum, qui in sua perversitate veterascit, nec adhuc, quibus vinculis a Domino sit obligatus, intelligit. Et quamquam sacerdotem Domini reperiendum putat, qui eius imperitiae amentiaeque consentiat, dum apud nos incertum fuit, quid in ipso catholicis displiceret: & cum fratris nostri Flauiani nullas literas sumeremus, ipse autem scriptis suis Nestorianam haeresim repullulare quereretur, non plenè potuimus discere, unde procederet, vel quod tenderet tam dolosa causatio. Sed posteaquam gestorum ad nos episcoporum documenta perlata sunt, omnia illa, quae fallacium querelarum velamine tegebantur, quam essent detestanda, patuerunt. Et quia clementissimus Imperator, pro benevolentia ac pietate animi sui, de statu huius, qui antè honorabilis videbatur, diligentius voluit iudicari, atque ob hoc indicendum credidit Episcopale Concilium: per fratres nostros Iulianum Episcopum, & Renatum presbyterum, sed & filium meum diaconum Hilarium, & quos ex latere meo vice mea misi, ad fratrem nostrum Flavianum sufficere pro qualitate causae scripta direxi, quibus & vestra dilectio, & Ecclesia uniuersa cognoscat, de antiqua & singulari fide, quam indoctus impugnator incessit, quid diuinitus traditum teneamus, & quid incommutabiliter praedicemus. Quia tamen non debemus partes miserationis omittere, congrua moderatione credimus sciendum, ut si condemnatus presbyter plena satisfactioe corrigatur, setetia, qua obstrictus est, relaxetur. Si vero in eodem insipientie suae luto iaceat, de legerit, statuta permaneat, & cum eis habeat fortè, quorum est secutus errorem. Data Idibus Iunij, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Episto-

Epistola vigesima eiusdem ad Flavianum Episcopum.
Flauiano dilectissimo fratri Leo Episcopus.

Rofectis iam nostris, quos ad vos in fidei causa direximus, per filium nostrum Basilium diaconum scripta tuae dilectionis accepimus, quibus merito parum de negotio communis sollicitudinis ^{* indidisti} indidisses, quoniam & gesta antè delata, de omnibus nos sufficienter instruxerant, & ad familiarem interrogationem idoneus erat sermo praedicti, per quem nunc alloquia reddentes, dilectionem tuam per Dei gratiam, in qua fidimus cohortamur, utentes verbis apostolicis, atque dicentes: In nullo terreamini ab aduersarijs, quae est illis causa, per ^{Philip. 1.} ditionis, vobis autem salutis. Quid enim tam exitiabile, quam negata veritate incarnationis Christi, omnem spem salutis humanae velle dissolvere, & Apostolo contraire dicenti manifestè: Magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne? Quid tam gloriosum, quam contra ^{1. Tim. 3.} inimicos natiuitatis & crucis Christi pro fide Evangelica dimicare? De cuius purissimo lumine, inuictaque virtute, datis iam ad tuam dilectionem literis, quid in nostro esset corde, patefecimus, ne de illis, quae secundum doctrinam catholicam didicimus & docemus, aliquid inter nos videri possit ambiguum. Quia verò tam valida, & tam clara sunt testimonia veritatis, ut nimis caecus, nimisque obduratus habendus sit, qui ad coruscationem lucis atque rationis non cōfestim se à tenebris falsitatis excusserit, ad curandam imperitorum insaniam, etiam patientiae volumus adhibere medicinam, ut paternae increpationes hi, qui in senectute carnis suae mente sunt paruuli, discant obedire maioribus. Ac si deposita imperitiae suae vanitate resipiscunt, omni quae errore damnato fidem veram singularemque suscipiunt, misericordia eisdem episcopalis benevolentiae non negetur, māluro iudicio, quod praecessit, si impietas merito condemnata, in sua prauitate persistit. Data decimo Calendas Augusti, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola vigesima prima eiusdem ad eundem Flavianum
Constantinopolitanum Episcopum.

Leo Episcopus Flauiano Episcopo.

Vget sollicitudinem nostram taciturnitas tua, qui iamdiu nulla dilectionis tuae scripta suscepimus, cum nos curarum tuarum participes pro fidei defensione solliciti, frequenter per occasiones idoneas ad dilectionem tuam literas miserimus, ut adhortationum nostrarum consolationibus te iuuaremus, ut aduersariorum stimulis pro fidei defensione non cederes, cum laboris tui participes nos probares. Olim ad fraternitatem tuam nostros credimus peruenisse, per quos plenius scriptis, mandatisque nostris instructum te esse retines, & Basilium ad te (ut volueras) ipsi remisimus. Nunc, ne aliqua praetermissum occasione te crederes, per filium nostrum honorabilem, & amabilem nobis virum Estitium, hanc paginam dedimus, ut tota celeritate ad scripta nostra respondeas, nosque subinde de tuis actibus nostrorumque, & de totius

Et 1 us causa

D. LEONIS PAPAE

us causæ absolutione facias certiores, ut solitudinem, quam nunc pro fidei defensione gerimus, prosperioribus nuncijs molliamus. Data tertio Idus Augusti, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola uigesima secunda eiusdem ad Constantinopolitanos.

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in Vrbe conuenit, clero, honoratis, & plebi consistenti apud Constantinopolim, dilectissimis filiis in Domino salutem.

ut propheta iudicatur in hac epistola Concilij Ephesini secundæ actæ & impenditur consolatatio Constantinopolitanis pro destitutiōe pontificis sui Flauiani.

Notitiam nostram, quæ Ephesi contra opinionem omnium sunt acta, perlatis, magno animu nostrum fatemur mœrore confusum, nec tantum licuisse iniquitati, facile potuissimus credere, nisi filius noster Hilarius diaconus, qui à nobis vice nostra cum alijs, ut interesset synodo, missus fuerat, fugiens reuertisset, declinās, ne iniustæ particeps esset sententiæ. Quippe quum vox illic à nostris contradictionis emissā sit, quam Alexandrinus antistes (qui totum solus ibi potentia suæ vendicauit) audire contempsit, in cōsortium suæ voluntatis inuitos protrahens sacerdotes, ut per vim coacti subscriberent, qui nullam damnationis causam idoneā reperissent. Sed hos ausus prodestitutiōe & Christianissimo principi confidimus minimè placituros. At nunc quia ne pontificis ecclesiam vestram hac ratione cognouimus dissipatā, consolandos, adhortandosq; vos esse credidimus nostris epistolis, ut pro catholice fidei defensione perfidorū nequitia resistatis. Nolumus em̃ dilectionē vestrā hoc mœrore percelli, cum maior gloria vestrā sit subsequutura constantia, si à probabili sacerdote vestro nullę vos minæ, nulla formido diuulserit. Quisquis em̃ incolumi atq; superstiti Flauiano Episcopo vestro, sacerdotiū eius fuerit ausus inuadere, nunquam in cōmunionē nostra habebitur, nec inter episcopos poterit numerari. Nos em̃ sicut Nestoriū in sua peruersitate anathematizauimus, ita eos, qui veritatem carnis nostræ in Domino Iesu Christo denegant, pari execratione damnamus. State igitur in spiritu catholice veritatis, & apostolicā cohortationē ministerio nostri oris accipite, quia vobis donatū est pro Christo, nō solum, ut in eum credatis, sed etiā ut pro illo patiamini. Nolite arbitrari, dilectissimi, quodd sanctæ Ecclesiæ suę desit, aut defutura sit diuina protectio. Splendescit em̃ fidei puritas, cum ab ea sordes separantur errorū. Vnde iterū, iterumq; vos ante conspectū Domini obtestamur pariter & monemus, ut à fide, in qua fundati estis, et in qua Christianissimū principē nouimus permanere, non insidijs, non cuiusquā persuasione moueamini, sed in persona episcopi vestri illum in cordis oculis habeatis, p quo idē omnia pati, quæ fuerūt illata, nō metuit, cuius p omnia imitatores vos esse cupimus, ut cōmune cum ipso præmiū fidei habere possitis. Data Idib. Oct. Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola uigesima tertia eiusdem ad clerum & plebem Constantinopolitanæ vrbis.

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in vrbe Roma conuenit, clero, honoratis, & plebi consistenti Constantinopoli.

Licet

EPISTOLAE DECRETALIS.

III

Licet de his, quæ in Concilio sacerdotum apud Ephesum gesta memorantur, multus nos mœror afficiat, eod quod sicut consonans fama dispersit, & ipso rerum monstratur effectu, nec iustitiæ illic moderatio, nec fidei est seruata religio, de vestræ tamen deuotionis pietate gaudemus, & in sanctæ plebis acclamationibus, quatu ad nos exēpla delata sunt, omnium vestrorū probamus affectū, quia & viuut ac permanet apud bonos filios, optimi patris iusta dilectio, & catholica doctrinæ eruditionem in nulla patimini parte corrumpi. Non dubiē enim, sicut vobis spiritus sanctus reſerauit, Manichæorum confederantur errori, qui ab vnigenito Dei filio verū & nostræ naturæ hominem negant esse susceptum, omnesq; eius corporeas actiones simulatorij volunt fuisse phantasmatis. Cui impietati ne in aliquo præberetis assensum, iam per filiū meum Epiphaniū & Dionysium Romanæ Ecclesiæ notarios, cohortatoria ad dilectionem vestram scripta direximus, quibus confirmationem, quam expetistis, vtrō præbuimus, ut nos paternam vobis curam non dubiteris impendere, ac modis omnibus laborare, ut auxiliante misericordia Dei, omnia quæ ab imperitis, & ab insipientibus excitata sunt scandala, destruantur. Nec quisquā sibi audeat de sacerdotali honore blandiri, qui potuerit in execrādi sensus impietate conuinci. Nam si vix in laicis tollerabilis videtur inscitia, quanto magis in eis, qui præsunt, nec excusatione est digna nec venia, maximè cum etiam defendere peruersarum opinionum commenta præsumunt, & in consensum suum aut errore aut gratia insana biles quosque traducunt? Separantur huiusmodi à sanctis membris corporis Christi, neq; sibi catholica libertas infidelium iugum patiat impo ni. Extra enim donum diuinæ gratiæ, & extra sacramentum habendi sunt salutis humanæ, qui negantes naturam nostræ carnis in Christo, & Euangelio contradicunt, & symbolo reluctantur. Nec sentiunt se in hoc præruptum sua obsecratione deduci, ut nec in passionis dominicæ, nec in resurrectionis veritate consistant: quia vtrunq; in saluatore vacuatur, si in eo nostri generis caro non creditur. In quibus isti ignorantie tenebris, in quo haætenus desidiae torpore iacuerunt, ut nec auditu discerent, vel lectione cognoscerent, quod in Ecclesia Dei in omnium ore tam consonum est, ut nec ab infantium linguis veritas corporis & sanguinis Christi inter communis sacramenta fidei taceatur? Quia in illa mystica distributione spiritualis alimonie hoc impartitur, hoc sumitur, ut accipientes virtutem coelestis cibi, in carnem ipsius, qui caro nostra factus est, transeamus. Vnde & ad confirmationem charitatis vestræ, quæ laudabili fide inimicis veritatis obniti-tur, apte atque opportunè, sermone affectuq; apostolico vtar, & dicā: Propterea & ego audiens fidem vestram, quæ est in Christo IESU, & dilectionem in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis, ut Deus Domini nostri Iesu CHRISTI, pater gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ & reuelationis, in agnitione eius illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis, quæ sit spes vocationis eius, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in sanctis, & quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nobis, qui credidimus secundum operationem potentia virtutis eius, quam operatus est in CHRISTO, suscitans illum à mortuis, & constituens illum ad dexteram suam in coelestibus supra omnem principatum & potestatem,

Dist. 38. Si in laicis uidetur.

De conse. distin. 2. in quibus isti

Ephes. 1.

Ee 3 & vir-

& virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur, non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro, & omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. Dicant hi aduersarij veritatis, quædò omnipotens pater, vel secundum quæ naturam, filium suum super vniuersa prouexerit, vel cui substantiæ cuncta subiecerit. Deitas enim verbi, par in omnibus, & cõsubstantialis est patri, & sempiternæ atq; intemporaliter vna eademq; potentia est genitoris & geniti. Creator quippe omnium naturarum quoniam per ipsum omnia facta sunt, & sine ipso factum est nihil, superior est omnibus, quæ creauit, nec vnquam creatori suo nõ fuerit subiecta, quæ cõdidit, cui proprium & sempiternum est, nec aliunde quàm de patre, nec aliud esse quàm pater est. Huic si addita est potestas, si illustrata dignitas, si exaltata sublimitas, minor erat prouehẽte, qui creuit, nec habebat diuitias eius naturæ, cuius indiguit largitate. Sed talia sentientem in societate suam Arius rapit, cuius peruersitati multum hæc suffragatur impietas, negas verbo Dei humanam inesse naturam, vt dum humilitatem in Dei maiestate fastidit, aut falsatam in Christo adferat imaginem corporis, aut omnes actiones eius passionibusq; corporeas, deitatis potius fuisse dicat quàm carnis. Quodlibet autem defendere audeat, prorsus insanum est: quia nec pietas fidei, nec ratio recipit sacramenti, vt aut aliquid passa sit deitas, aut in vilo mentita sit veritas. Impassibilis igitur Dei filius Deus, cui cum patre & spiritu sancto vna incommutabilis Trinitatis essentia, hoc quod est esse perpetuum est, in ea plenitudine temporis, quæ sempiterno cõsilio fuerat prestituta, & prophetica dictorum atq; gestorum significatione promissa, factus filius hominis nõ suæ cõuersione substantiæ, sed nostræ adsumptione naturæ, venit querere & saluare, quod perierat. Venit autem nõ locali accessu, nec motione corporea, tanquam præfens futurus, vnde abfuisse, aut illinc recessurus, vnde venisset: sed venit per hoc, quod erat visibile & cõmune cernentibus declaradus, humanam scilicet carnem atq; animam in visceribus virginis matris accipiens, vt manens in forma Dei, formam serui sibi met, & similitudinem peccati carnis vniret, per quam non minueret diuina humanis, sed augeret humana diuinis. Talis enim erat omnium à primis ducta genitoribus causa mortalium, vt originali peccato transeunte per posteros, nullus poenam damnationis euaderet, nisi verbum caro fieret, & habitaret in nobis, in ea scilicet natura, quæ nostri & sanguinis esset & generis. Propter quod dicit Apostolus: *Roman. 5.* Sicut per vnus delictum in omnes homines in cõdempnationem, sic & per vnus iustitiam in omnes homines ad iustificationem vitæ: Sicut enim per inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per vnus hominis obedientiam iusti constituentur multi. Et iterum: Quia enim per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Hi utiq; omnes, qui licet in Adâ sint nati, in Christo tamen inueniuntur renati, habentes fidei testimonium, & de iustificatione gratiæ, & de communione naturæ, quam qui susceptam ab vnigenito Dei filio in utero Dauidicæ virginis diffusetur, ab omni sacramento Christianæ religionis alienus est, & nec sponsum agnoscens, nec sponsam intelligens, nuptiali non potest interesse conuiuio. Caro enim Christi velamen est verbi, quo omnis, qui Christum confitetur, integrè induitur. Erubescens autem illud, & quasi indignum refutans,

tans, nullum ex eo habebit ornatum, ac licet se regio inferat festo, sacrisq; se epulis importunus immisceat, discretionem tamen regis fallere improbus conuiuia non poterit: sed sicut ipse Dominus protestatus est, tolletur ligatis manibus & pedibus, & mittetur in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium. Vnde, quicumq; in Christo non confitetur corpus humanum, nouerit se mysterio incarnationis indignum, nec eius sacramenti habere consortium. Quod Apostolus prædicat, dicens: Quia membra sumus corporis eius, de carne eius & ossibus eius, propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna. Et exponens, quid per hoc significaretur, adiecit: Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo & in Ecclesia. Ab ipso ergo principio generis humani hominibus Christus est denunciatus, in carne venturus. In qua (sicut dictum est) & erunt duo in carne vna, utiq; duo sunt, Deus & homo, Christus & Ecclesia, quæ de sponsi carne prodijt, quando ex latere crucifixi manante sanguine & aqua, sacramentum redemptionis & regenerationis accepit. Ipsa est enim noua conditio creaturæ, quæ in baptismo non indumento veræ carnis, sed contagio damnatæ vetustatis exuitur, vt efficiatur homo corpus Christi, quia & Christus corpus est hominis. Vnde non Deum tantum dicimus Christum, sicut hæretici Manichæi: nec hominem tantum, sicut hæretici Photiniani: nec ita hominem, vt aliquid ei desit, quod ad humanam certum est pertinere naturam, siue animam siue mentem rationalem, siue carnem quæ non de foemina sumpta sit, sed facta de verbo in carnem conuerso atq; mutato, quæ tria falsa & vana Apollinistarum hæreticorum tres partes variè protulerunt. Nec dicimus, quod beata virgo Maria hominem sine deitate conceperit, qui creatus à spiritu sancto, postea sit susceptus à verbo, quod Nestorium prædicantem meritò iusteq; damnauimus, sed dicimus Christum Dei filium Deum verum, natum de Deo patre sine vilo initio temporis, eundemq; hominem verum, natum de matre homine, certa plenitudine temporis, nec eius humanitatem, qua maior est pater, minuire aliquid eius naturæ, qua æqualis est patri. Hoc autem vtrumq; vnus est Christus, qui verissimè dixit, & secundum Deum, Ego & pater vnus sumus: & secundum hominem, Pater maior me est. Hanc fidem, dilectissimi, veram & indissolubile, quæ sola veros efficit Christianos, quamq; vt intelligimus & probamus, pio studio & laudabili amore defenditis, perseueranter tenete, & constanter adserite. Et quoniam oportet vos post diuinum auxilium, etiam catholicorum principum gratiam promereri, humiliter ac sapienter exposcite, vt petitioni nostræ, qua plenariam indici synodum postulamus, clementissimus Imperator dignetur annuere, quo citius, adiuuante misericordia Dei, & sanis fortitudo augeatur, & morbidis, si curari acquiescant, medicina præstetur. Data Idibus Octobris, Asterio & Prologene viris clarissimis consulibus.

Epistola uigesimaquarta eiusdem ad Theodosium Augustum, qua rogat illum, speciale Concilium in Italia fieri, & in nullo alio loco, eò quod contraria canonibus facta sit synodus Ephesina, & in ea acta, iudicantur illegitima nec ritè facta.

Gloriosissimo & clementissimo Theodosio Augusto Leo Episcopus.

Olim

D. LEONIS PAPAE

Haec episto-
la potius
fragmen-
tum quod-
dam esse
videtur
proximè
sequētis e-
pistolae,
nec satis
cohaeret.

* Id est,
Dioscori,
qui tamen
non est su-
pra dictus

Lim. & ab initio in Concilijs celebratis tantam nos percepimus à beatissimo Petro apostolorum principe fiduciam, ut auctoritatem habeamus, ad veritatem pro nostra pace defendendam, quatenus nulli liceat sic eam munitam in aliquo commouere, dum repente laxis remouetur. Igitur quia Conciliū Episcoporum, quod propter Flavianum in Ephesina ciuitate fieri praecipitis, & ipsi fidei probatur obesse, & omnes Ecclesias vulnerare, & hæc à nobis comperta sunt non incerto nūcio, sed ab ipsis reuerendis Episcopis, qui à nobis missi sunt, & fidelissimo rerū, quæ gesta sunt, narratore Hilario diacono nostro. Hæc autem ideo culpa processit, eò quod non pura conscientia & recto iudicio secundum consuetudinē hī, qui collecti sunt, de fide & erratibus protulerunt. In ipso autem iudicio non omnes, qui conuenerāt, interfuisse cognouimus. Nam alios reiectos, alios didicimus intro missos, qui pro supra dicti sacerdotis arbitrio impijs subscriptionibus captiuas manus dederunt, quod nociturum statui suo scirent, nisi imperata fecissent, talemq; ab ipso prolatam esse sententiam, ut in omnes per eam sauietur Ecclesias. Quod nostri ab apostolica sede directi, adeo impium & catholicæ fidei contrariū videntes, nobis significare noscuntur. Vnde tranquillissimi principum remouere (quæsumus) à vestra pietatis conscientia periculum religionis & fidei, ut CHRISTI Euangelio vim non inferat humana præsumptio. Ecce ego Christianissime & venerabilis Imperator, cum consacerdotibus meis implens erga reuerentiam clemētiæ vestrae synceri amoris officium, cupiensq; vos per omnia placere Deo, cui pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal Domini rei de silentio iudicemur, obsecramus coram vnius deitatis inseparabili Trinitate, quæ tali facto læditur (quum ipsa vestri sit custos & author Imperij) & coram sanctis angelis Christi, ut omnia in eo statu esse iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos grauari, quia (quod necesse est nos dicere) veremur, ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reuerenter aspiciate beati Petri gloriam, & communes cum ipso omnium apostolorum coronas, cunctorumq; martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patiendi, nisi confessio veræ diuinitatis, & veræ humanitatis in CHRISTO. Cui sacramento quia impiè nunc à paucis imprudentibus obuiatur, omnes partium nostrarum Ecclesiarum, omnes mansuetudini vestrae cum gemitibus & lachrymis supplicent sacerdotes, ut quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit, generalem synodum iubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne ultra aliquid sit vel in fide dubium, vel in charitate diuisum, conuenientibus utique Orientalium prouinciarum Episcopis, quorum si qui superati minis atq; iniurijs, à veritatis tramite deuiarunt, salutaribus remedijs in integrum reuocentur: ipsiq; quorum est causa durior, si consilijs melioribus acquiescant, ut ab Ecclesiarum vnitatem non excidant. Quam autem post appellationem interpositam hoc necessariò postuletur, canonum Nicearum habitum decreta testantur, quæ à totius mundi sunt sacerdotibus constituta. Fauete catholicis vestro more parentumq; vestrorum, date defendendæ fidei libertatem. Quum enim Ecclesiarum causa statum regni vestri agamus &

la-

EPISTOLAE DECRETALIS.

113

salutis, ut prouinciarum vestrarum quieto iure potiamini, defendite contra hæreticos inconcussam Ecclesiarum statum, ut & vestrum CHRISTI dextera defendatur Imperium. Datū tertio Idus Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola vigesima quinta eiusdem ad Theodosium Augustum de secunda & prophana synodo Ephesina, in qua Eutychetis hæresis quorundam Episcoporum prauo intellectu adiuta est: unde hortatur eundem Augustum, ut prisca fidei constitutio ab eis non violetur, sed Dei sacerdotes totius orbis adueniunt.

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in vrbe Roma conuenit, Theodosio semper Augusto.

Iteris clemētiæ vestrae, quas dudum ad beati Petri apostoli sedem pro catholicæ fidei amore misistis, tantam fiduciam sumpsi mus defendendæ per vos veritatis & pacis, ut in causa tam si implici, tamq; minuta nihil putaremus posse existere, quod noceret, præsertim cum ad Episcopale Conciliū, quod haberi apud Ephesum præcepistis, tam instructi sint missi, ut si scripta, quæ vel ad sanctam synodum, vel ad Flavianum Episcopum detulerunt, Episcoporum publicari auribus Alexandrinus permisisset antistes, ita manifestatione purissimæ fidei, quam diuinitus inspiratā, & accepimus, & tenemus, omnium * congressionum strepitus quicuiisset, ut nec imperitia ultra desiperet, nec occasionem nocendi æmulatio reperiret. Sed dum priuatæ causæ religionis exercentur obtentu, commissum est impietate paucorum, quod vniuersam Ecclesiam vulneraret. Comperimus enim nō incerto nuncio, sed fidelissimo rerum, quæ gesta sunt, narratore Hilario diacono nostro (qui vix, ne subscribere per vim cogeretur, effugit) conuenisse ad synodum plurimos sacerdotes, quorum utiq; frequentia * collationi & iudicio profuisset, si is qui sibi locum principalem vendicabat, sacerdotalem moderationem custodire voluisset, ut (sicut moris est) omnium sententijs ex libertate prolatis, id tranquillo & æquo constitueretur examine, quod & fidei congrueret, & erratibus subueniret. In ipso autem iudicio non omnes, qui conuenerāt, interfuisse cognouimus. Nam alios reiectos, alios didicimus intro missos, qui pro supra dicti sacerdotis arbitrio, impijs subscriptionibus captiuas manus dederunt, quod nociturum statui suo scirent, nisi imperata fecissent, talemq; ab ipso prolatam esse sententiam, ut dum homo vnus impetitur, in omnem Ecclesiā sauire videretur. Quod nostri ab apostolica sede directi, adeo impium, & catholicæ fidei contrarium esse viderunt, ut ad consentiendum nulla potuerint oppressione compelli, constanterq; in eadem synodo (ut decuit) fuerunt protestati, nequaquam id, quod constituebatur, sedem apostolicam recepturam, quoniam reuerā omne Christianæ fidei sacramentum (quod absit) à temporibus vestrae pietatis excluditur, nisi hoc lcelestissimū facinus, quod cuncta sacrilegia excedit, aboleatur. Quia verò diabolica nequitia subtiliter fallit incautos, & ita quorundam imprudetiam per similitudinem pietatis illudit, ut pro salubribus persuadeat no-

* concertationum

* consultationi

Ff ci-

citura, remouete quæsumus à vestra pietatis conscientia periculum religionis & fidei, quodq; in secularibus negocijs legum vestrarum æquitate conceditur, in rerum diuinarum pertractatione præstate, vt Christi Euangelio vim non inferat humana præsumptio. Ecce ego Christianissime & venerabilis Imperator, cum confacerdotibus meis implens erga reuerentiam clemencie vestre synceri amoris officiũ, cupiensq; vos placere per omnia Deo, cui pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal CHRISTI Domini rei de silentio iudicemur, obsecramus corã vnius deitatis inseparali Trinitate, quæ tali facto læditur, cùm ipsa vestri sit custos, & author Imperij, & coram sanctis angelis CHRISTI, vt omnia in eo statu manere iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos grauari, quia (quod necesse est nos dicere) veremur, ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reuerenter aspici te beati Petri gloriam, & communes cum ipso omnium apostolorum coronas, cunctorumq; martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patiendi, nisi confessio veræ diuinitatis, & veræ humanitatis in CHRISTO. Cui sacramento quia impiè nunc à paucis imprudētibus obuiatur, omnes partium nostrarum Ecclesie, omnes mansuetudini vestre cum gemitibus & lacrymis supplicant sacerdotes, vt quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit, generalem synodum iubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne aliquid vltra sit vel in fide dubium, vel in charitate diuisum, conuenientibus utiq; Orientalium prouinciarum Episcopis, quorũ si qui superati minis atq; iniurijs à veritatis tramite deuiarunt, salutaribus remedijs in integrum reuocentur, ipsiq; quorum est causa durior, si consilijs melioribus acquiescant, ab Ecclesie vnitate non discedant. Quam autẽ post appellationem interpositam hoc necessariè postuletur, canonum Nicææ habitorem decreta testantur, quæ à totius mundi sunt sacerdotibus constituta, quæq; subter adnexa sunt. Fauete catholicis vestro more, parentumq; vestrorũ. Date defendendæ fidei libertatẽ, quam salua clementiæ vestre reuentia, nulla vis, nullus poterit mundanus terror auferre. Cùm enim Ecclesie causa statum regni vestri agamus & salutis, vt prouinciarũ vestrarum quieto iure potiamini, defendite cõtra hæreticos inconcussam Ecclesie statum, vt & vestrum Christi dextera defendatur Imperiũ. Datum iij. Idus Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola vigesima sexta eiusdem Leonis Papæ ad Pulcheriam Augustam, contra eandem secundam synodum Ephesinam, vt eius errores in alia synodo retractentur.

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in vrbe Roma conuenit, Pulcheriæ Augustæ.

Epistole, quæ pro fidei causa per nostros clericos directæ sunt ad vestram pietatem peruenissent, certum est, remedium vos his rebus, quæ contra fidem factæ sunt, adspirante vobis Domino, præstare potuisse. Quando enim sacerdotibus, quando Chri-

Christianæ religioni aut fidei defuistis? Sed cùm ad mansuetudinem vestram aded non potuerunt peruenire, qui missi sunt, vt ad nos vix vnus illorũ Hilarius diaconus noster fugiens sit reuersus, iteranda scripta credidimus. Et vt validiores preces nostræ esse mereatur, ipsorũ scriptorũ, quæ ad clemenciã vestram non peruenierunt, exẽpla subiecimus, amplioribus vos obtestationibus obsecrantes, vt quanto acerbiora facta sunt, quib. pro sede regia vos conuenit contraire, tanto maiore gloria, curã eius, in qua excellitis religionis habeatis, ne catholica fidei integritas vlla humanarũ concertationum occasione violetur. Quæ enim, congregata apud Ephesum synodo, sopienda & sananda, pacis remedio credebantur, hæc non solum in maiora pacis dispendia, sed (quod nimis dolendum est) etiam in ipsius fidei, qua Christiani sumus, excidia processerunt. Et ij quidem, qui missi sunt, quorumq; vnus vim Alexandrini Episcopi, sibi omnia vendicantis, effugiens, rerum gestarum nobis ordinem fideliter nunciavit, reclamarunt in synodo (sicut oportuit) vnus hominis non tam iudicio, quàm furori, protestantes ea, quæ per vim metumq; gererentur, sacramentis Ecclesie, & ipsi symbolo ab apostolis instituto, præiudicare non posse, nec se ab ea fide vlla iniuria separandos, quam plenissimè expositam atq; digestam, à sede beati apostoli Petri ad sanctam synodum detulissent. Cuius cùm recitatio poscentibus Episcopis non sit admissa, vt scilicet remota ea fide, quæ patriarchas, prophetas, apostolos, & martyres coronauit, generatio Iesu Christi Domini nostri secundum carnem, & verè mortis ac resurrectionis eius cõfessio (quod horremus dicere) solueretur, scripsimus de hac re (vt potuimus) ad gloriosissimum principem, & quod maximum est Christianum, cuius epistolæ pariter exempla subiecimus, vt fidem in qua renatus per Dei gratiam regnat, nulla fineret nouitate corrumpi, quoniam Flavianus Episcopus in nostra omniũ communionem persistit: atq; hoc, quod factum est sine consideratione iustitiæ, & contra omnium canonum disciplinam, ratum haberi ratio nulla permittit: & quia dissensionis scandalũ non abstulisset Ephesina synodus, sed auxisset, de habẽdo intra Italiã Cõcilio, & locus cõstitueretur & tẽp⁹, omnib. querelis & præiudicijs partis vtriusque suspensis, quò diligentius vniuersa, q̃ offensionẽ generauerant, retractetur, & absq; vulnere fidei, absq; religionis iniuria, in pacem Christi redeant, qui per impotentiã subscribere coacti sunt sacerdotes, & soli auferatur errores. Quod vt obtinere mereamur, probatissimè nobis fidei pietas tua, quæ labores Ecclesie semper adiuuat, supplicationem nostram apud clementissimum principem sibi specialiter à beatissimo Petro apostolo legatione commissã dignetur adserere, vt priusquam ciuile hoc & exitiale bellum intra Ecclesiam conualescat, redintegrandæ vnitatis copiam & modum, Deo auxiliante, concedat, sciẽs Imperij sui viribus profuturũ, quicquid catholice libertati benigna ipsius fuerit dispositione collatum. Data pridie Idus Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola vigesima septima eiusdem ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum.

Flauiano charissimo fratri Leo Episcopus.

Ff 2

Quæ

D. LEONIS PAPAE

Va & quanta dilectio tua pro catholica fidei defensione patitur, per diaconum, qui ab Epheso furtim est lapsus, cognouimus. Et licet magnificemus Deum, qui te gratiae suae virtute confortat, necesse est tamen nos dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur, & totius Ecclesiae fundamenta quatuntur. Quia vero providentia Dei semper suis necessarium praestat auxilium, scire debet fraternitas tua, nos pro communi causa nihil eorum, quae agenda sunt, praeterire, ut primitus ad ea, quae vniuersitati fidelium profint, peruenire mereamur. Sin, est, ut fortiter interim dilectio tua toleret, quae sibi ad aeternam gloriam non dubitat profutura. Perlator sane brevis huius epistolae fidei sermone poterit enarrare, quicquid illud est, ad quod, adiuuante Domino, studio fidei & charitatis intendimus. Data tertio Calendas Octobris, Asterio & protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola vigesima octaua eiusdem ad Faustum, & ceteros Archimandritas Constantinopolitanos, qua adhortatur eos ad constantiam in omni bono, maxime fidei & charitatis, & detestatur acta secundi Concilij Ephesini.

Leo Episcopus & sancta synodus, quae in vrbe Roma conuenit, Fausto, Martino, Petro, & Magno, & Heliae presbyteris, & Archimandritis Constantinopolitanis, dilectissimis filiis in Domino salutem.

Gal. I.

Ephes. 5.

Va muis ea, quae ad Constantinopolitanam Ecclesiam scripsimus, sollicitudinem deuotionis vestrae latere non possunt, tamen etiam specialibus dilectionem vestram literis cohortandam esse credimus, ut memores sanctae professionis vestrae, quae proprie in fide & charitate consistit, omnia scandala, quae contra pacem Ecclesiae orta sunt, a vestris cordibus repellatis, beati Apostoli sententiam pia mente retinentes. Si quis vobis Euangelizauerit praeter id quod accepistis, anathema sit: & custodientes vnitatem cum fratre nostro Flauiano Episcopo, quem ad tempus Dominus permisit impiorum factione tentari, ut probatum sibi sacerdotem suum perseverantiae merito faceret clariorem. Haec autem perturbationes, necesse est, ut auxiliante Dei gratia, celeriter destruantur, & omne quod reprobum est, ab Ecclesiae puritate, quae nec maculam, nec rugam recipit, respuatur, maxime cum ab insana imperitia in hoc usque proruptum sit, ut contra sacramentum salutis humanae, incarnationis Domini nostri Iesu Christi veritas denegetur, atque antiquae fidei praedicator atque defensor, quia non acquieuit blasphemis, quas olim sancti patres nostri in multis haereticis damnauere, subiiciatur iniurijs, in quo vitique omnium Domini sacerdotum reuerentia caditur, & vniuersa corporis Christi membra pulsanter. Sed quia gloriosum nobis est, quicquid nos pati Deus voluerit, & pro veritate tolerare, in confortium vos patientiae paternis exhortationibus aduocamus, ut per dilectionem vestram omnibus Deo seruientibus, quae scripsimus, innotescant, & inimicis Euangelij resistentes,

EPISTOLAE DECRETALIS.

115

stentes, nec pastores vestri dilectionem, nec vnitatem catholicam fidei deseratis. Quoniam ea, quae in Epheso nuper contra iustitiam, vel canonum disciplinam per vnius hominis impudentiam gesta sunt, nulla catholica fidei ratio rata esse permittit. Data octauo Idus Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola vigesima nona eiusdem ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem.

Leo Episcopus urbis Romae dilectissimo fratri Anastasio Episcopo.

Vantum relatione Hilarij diaconi nostri cognouimus, magnum facinus Alexandrino Episcopo authore, vel executore commissum est, ut dum in fratrem nostrum Flavianum veteres aemulationes & odia priuata deficiunt, nec innocentiae probatissimi sacerdotis, nec Christianae fidei parceretur. Vnde multum dilectioni tuae congratulamur, quod te, ad illam synodum ire cupientem, opportunis obstaculis manus diuina detinuit, ne abstenturus proculdubio a tanto scelere, indignis iniurijs subiaceres, & furori impio militibus, quantum didicimus, armisq; suffulto, contraire non posses. Quia ergo prorupit in apertum perfidia, quae latebat, & in nefandissimam haeresim vnius imperitissimi senis affectu transierunt, tempus probationis nostrae debemus agnoscere, & contra impetus aduersantium, munitionibus coelestibus freti, incomutabilis animi constantiam praeparare. Scimus, frater charissime, quia sacramento magnae pietatis suae aderit diuina protectio. Si quid igitur fraternitati tuae de impijs constitutionibus fuerit ingestum, protestamur pariter ac monemus, ne vel in damnatione fratris inlontis, vel in receptione nefarii dogmatis consensus tui cordis immisceas. Maior est enim, qui in nobis est, quam qui aduersus nos. Annitere potius, quantum te ipse naturae nostrae susceptor & glorificator adiuuerit, ut omnium fratrum nostrorum corda confirmes. Nobis enim ab Euangelio generationis, & mortis, ac resurrectionis Domini nostri Iesu Christi nullatenus recedentibus, diffinitissimum est, in nostrae communionis numero non futuros, eos qui conantur antiqua catholicae fidei fundamenta conuellere. Data tertio Idus Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

1. Tit. 3.

Epistola trigesima eiusdem ad Iulianum Episcopum.

Leo Romanae Ecclesiae Episcopus Iuliano fratri & coepiscopo salutem.

Ognitis, quae apud Ephesum vnius hominis praesumptione sunt gesta, magno quidem dolore affecti sumus de his, quae impie, furioseque commissa sunt, sed ad Dominum nostrum animos dirigentes, multam fiduciam ab ipsa, quam sequimur, veritate concipimus, non omittentes omnia agere,

Ff 3 re,

re, quæ auxiliante Dei gratia credimus profutura. Tenendum ergo nobis est, quod tenemus, & laeuente vnus turbinis procella, serenissima fidei est amplectenda tranquillitas, donec radios suos veritas per vniuersa diffundat, & caliginem infidelitatis consumat. Quæ autem disposita sunt, per latoris sermonem agnosces. Datum tertio Idus Octobris, Asterio & Protogene viris clarissimis consulibus.

Epistola trigesima prima eiusdem ad Pulcheriam Augustam de his, quæ superius postulauit.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

An. Christi 452. q. fuit annus pontificatus S. Leonis II. fuit scripta haec epistola, et 5. sequentes. *Euangelii ce ueritati Matt. 28.

Audere me plurimum, & exultare in Domino, pietatis tuæ scripta fecere, quibus euidenter ostenditur, quantum catholicam diligas fidem, & quantum hæreticum detestaris errorem. Hæresis quippe est nimis impia, & *Euangelio veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lacerare, sed ipsa religionis Christianæ conatur fundamenta conuellere, negans sempiterni patris filium sempiternum, de vtero beata virginis matris veram carnem nostram sumpsisse naturam, & eos damnatione percellens, qui ab Evangelica & apostolica fide nullo deduci errore potuerunt, illudque frustra præ-tendens, quod Nicenæ synodi fidem teneat, cuius eum constat esse alienum, gloriosissima Augusta. Vnde quia non deserit Ecclesiam suam diuina protectio, dicente Domino: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque; ad consummationem seculi, eodemque opere & tempore spiritus Dei & clementiæ vestræ sollicitudinem, & curam nostri cordis, accendit, ut de remedijs procurandis eadem utriusque cuperemus, quæ prius poposci, nunc quoque instatius peto, maiore utens fiducia deprecandi, posteaquâ præsidium venerandæ exhortationis accepi, sperans ad futuram misericordiam Dei, ut cooperante vestra clementia, pestiferi erroris possit morbus auferri, ut quicquid, ipso inspirante atque auxiliante, potuerit salubriter fieri, cum vestræ fidei laude peragatur: quoniam res humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad diuinam confessionem pertinent, & regia, & sacerdotalis defendat auctoritas, Data decimosexto Calendas Aprilis, Valentiniano Augusto septies, & Auieno, viris clarissimis consulibus. Aera 488.

Epistola trigesima secunda Leonis Papæ ad Martianum & Faustum presbyteros exhortatoria, de damnatione secundi Ephesini Concilij.

Leo Episcopus Martino Faustoque presbyteris.

Bonorum operum, & spiritualium studiorum Deum auctorem esse, non dubium est, qui quorum incitat mentes, adiuuat actiones. Quod nobis præsentis experimento euidenter apparuit. Siquidem inter discretarum spatia longinqua regionum, vnum sumperunt corda nostra consilium, ut quod a nobis desiderabatis, eo vobis tempore, quo epistola nostræ mitte-

mittebantur, occurreret: si tamen dilectioni vestræ tradita scripta nostra potuere, quæ non solum apostolicæ sedis auctoritate, sed etiam sanctæ synodi, quæ ad nos frequenter conuenerat, vnanimitate directæ sunt, ut in his quantam curam totius Ecclesiæ habeamus, appareat, hortando scilicet omnium fidelium mentes, & clementissimorum principum præsidia ad defensionem fidei postulando, quorum pios & catholicos animos non diffidimus, opem atque auctoritatem suam iustis petitionibus præstituros, quo citius, auxiliante Domino, pernitiola hæresis, & dudum sanctorum patrum auctoritate damnata, quæ & nuper Ephesi male adiuta est, auferatur. Interim verò det operam (quantum fieri potest) vestra dilectio, ut omnibus Ecclesiæ filiis innotescat, quod contra impium sensum, secundum doctrinam evangelicam & apostolicam prædicamus. Quia licet plenè, quæ semper fuisset atque esset catholicorum sententia, scripserimus, tamen nunc quoque, ad confirmandas omnium mentes, non parum exhortationis addidimus. Memor enim sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes quidem hæreses destruit, sed maximè impietatem præsentis erroris expugnat: & intelligo mihi aliud non licere, quam ut omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam. Ne autem aliqua negligentie occasione, scripta nostra ad vos non potuerint peruenire, exemplaria eorundem nunc mittenda credimus, ut nullo modo fidei, quam defendimus, prædicatio vestræ notitiæ subtrahatur. Data decimosexto Calendas Aprilis, Valentiniano Augusto septies, & Auieno, viris clarissimis consulibus.

Epistola trigesima tertia eiusdem ad Theodosium Augustum, ubi scripsit, ut id, quod de incarnatione filij Dei ab Anatholio Constantinopolitano episcopo prædicatur, agnoscat, & uniuersale Concilium in Italia fiat.

Leo Episcopus Theodosio semper Augusto.

Mnibus quidem vestræ pietatis epistolis, inter eas sollicitudines, quas pro fide patimur, spem nobis securitatis maximam præstitistis, Nicenum commendando Concilium, ad eò ut ab illo, sicut sæpe iam scribitis, non patiamini sacerdotes Domini deuiare. Sed ne aliquid in præiudiciu catholicæ defensionis videretur egisse, de ordinatione eius, qui Constantinopolitanæ coepit Ecclesiæ præsidere, nihil interim in alterutram partem temerè rescribendum putavi, non dilectionem negans, sed manifestationem catholicæ veritatis expectans. Quod equanimiter ferat obsecro vestra clementia, ut quum talem se erga fidem catholicam, qualem cupimus, approbarit, de sinceritate ipsius copiosius & securius gaudeamus. Ne verò aliqua illum de nostro animo mordeat sinistra suspicio, occasionem totius difficultatis amoueo, nec aliquid exigo, quod aut arduum videatur, aut dubium, sed ad id quod nullus catholicorum refutet inuito. Noti enim sunt per vniuersum mundum atque manifesti, qui ante nos siue Græci siue

siue Latina lingua in catholica veritatis predicatione fulserunt: ad quorum scientiam atque doctrinam quidam etiam nostrae aetatis accedunt, de quorum scriptis par, & multiplex profertur instructio. Quae sicut Nestorianam haeresim destruxit, ita etiam hunc qui nunc male repullulat, abscedit errorem. Relegat itaque sollicitudinem, quae a sanctis patribus incarnationis dominicae fides fuerit custodita, semperque similiter predicata, & cum sanctae memoriae Cyrilli Alexandrini Episcopi epistolam (qua Nestorium corrigere & sanare voluit, prauas predicationes ipsius arguens, & euidentius fidem Nicenae definitionis exponens, quamque ab eo missam apostolicae sedis scriptura susceperunt) praecedentium sensui perspexerit consonantem, Ephesinae etiam synodi gesta recenseat, quibus contra Nestorij impietatem, a sanctae memoriae Cyrillo inserta & allegata sunt, de incarnatione Domini catholicorum testimonia sacerdotum. Non aspernetur etiam meam epistolam recensere, quam pietati patrum per omnia concordare reperiet. Cumque a se hoc, quod eidem profuturum sit, expeti desiderarique cognouerit, catholicorum sententijs toto corde consentiat, ita ut synceram communionis fidei professionem, absolutissima subscriptione, coram omni clero, & vniuersa plebe declaret, apostolicae sedi, & vniuersis Domini sacerdotibus atque Ecclesijs publicandam, ut pacificato per vnam fidem mundo, possumus omnes dicere, quod angeli, nato de Maria virgine saluatore, cecinerunt. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis. Quia verò & nos, & beati patres nostri, quorum doctrinam & veneramur, & sequimur, in vnius fidei concordia sumus, sicut prouinciarum omnium protestantur antistites, agat clementiae vestrae deuotissima fides, ut quamprimum ad nos Constantinopolitani Episcopi, qualia debent, probati & catholici sacerdotis scripta perueniant, aperte scilicet atque dilucide protestantia, quae si quis de incarnatione verbi Dei aliud aliquid credat aut adserat, quam catholicorum omnium & mea professio protestatur, hunc a sua communione secernat, ut ei fraternam in Christo charitatem merito possimus impendere. Vt autem salubribus curis velocius pleniorque, auxiliante Domino, per vestrae clementiae fidem praestetur effectus, ad pietatem vestram fratres & coepiscopos meos Abundium, & Asterium, sed & Basilium, & Senatorem presbyteros, quorum mihi deuotio est probata, direxi, per quos, quae nostrae forma sit fidei, manifestatis instructionibus (quas misimus) possitis dignanter agnoscere, ut si Constantinopolitanus antistes in eandem confessionem toto corde consentit, securi (ut dignum est) de Ecclesiastica pace letemur, neque aliquid residere videatur ambiguum, ut de superfluis forsitan suspicionibus laboremus. Sin verò aliqui a puritate nostrae fidei, atque patrum autoritate dissentiant, Concilium vniuersale intra Italiam, sicut synodus, quae ob hanc causam Romae conuenerat, mecum petit, clementia vestra concedat, ut in vnum conuenientibus omnibus his, qui aut ignorantia, aut timore prolapsi sunt, correctionis remedijs consulatur, nec cuiquam ultra sit liberum, ita Nicenae synodi facere mentionem, ut eius inueniatur esse fidei contrarius: quoniam & vniuersae Ecclesiae, & vestro hoc imperio profuturum est, si vnus Deus, vna fides, & vnum sacramentum salutis humanae, vna totius mundi confessione teneatur. Data decimo septimo Calendas Augusti, Valentiniano septies, & Auieno viris clarissimis consulibus.

Episto-

Epistola tricesimaquarta eiusdem ad Faustum, Martianum ceterosque presbyteros & Archimandritas.

Leo Episcopus Fausto, Martiano, Petro, Manuelli, Iob, Antiocho, Viuantiano, Abrahamo, Theodoro, Piëtio, Eusebio, Helpidio, Paulo, Asterio & Charaso presbyteris & Archimandritis, & Iacobo diacono & Archimandritae.

* Caroso

Ausa fidei, in qua salus Christiana consistit, multa me solitudine laborare compellit, metuentem, ne prauitas, quae in suis fuerat amputanda principijs, processu temporis & pertinacior fiat & latior. Nam quum clementissimus Imperator talia ad nos scripta direxerit, quibus solitudinem suam pro pace vniuersalis Ecclesiae demonstraret, ipse Constantinopolitanus Episcopus, & hi, qui eundem consecrarent, praeter id quod ad ordinationem noui antistitis pertinebat, nihil nobis de compressis, vel abdicatis erroribus indicarunt: quasi in illa Ecclesia nullum scandalum, nulla extitisset offensus, aut non hinc praecipue fuerit ordinati meritum demonstrandum, si aliena a se, quae catholicorum sensibus sunt aduersa, docuisset. Ne ergo (quod inter longinquas regiones accidere solet) in nimias dilationes tenderet veritatis examina, fratres & coepiscopos nostros Abundium, & Asterium, sed & Basilium, & Senatorem presbyteros probatissimos viros, ad probatissimum principem cum sufficienti paternarum autoritatum instructione direximus. Quos in omnibus fratres charissimi, diligentia ac solitudine vestra cupimus adiuuari, ut impietas, quae cecis ausibus in exiti- alia abrupta processit, simplices quosque decipiendi ulterius non habeat potestatem, cum aptiore medicina etiam illis cupiamus per correctionis remedia subueniri, qui aut imperitia sunt lapsi, aut errore traducti. Et ideo vos, qui iustificamini per fidem, qui catholicam diligitis veritatem, & de singulari sacramento salutis humanae per spiritum sanctum estis edocti, collaborate nobiscum, & quanta potestis deuotione, id agite, ut falsitate destructa, & fidei soliditate defensa, secura per totum mundum Dei pace potiamur. Data decimo sexto Calendas Augusti, Valentiniano Augusto septies, & Auieno viris clarissimis consulibus.

* piissimam

* satagite

Epistola tricesimaquinta Leonis Papae ad Pulcheriam Augustam pro his, quae superius Theodosium Augustum postulauit.

Leo Episcopus Pulcheriae Augustae.

Audeo fidei clementiae vestrae, quod religiosum studium dignanter impenditis, ut pax Ecclesiastica renouetur, quae quorundam dissensionibus videbatur esse turbata. Debetur enim hoc vestrae specialiter gloriae, ut ablatis omnibus scandalis, quae contra catholicam fidem inimicus excitauerat, vna eademque sit per totum mundum confessio veritatis, quae facilius, certiusque reparabitur, si prauorum sensuum nulla semina, nulla vestigia relinquatur. Quod tamen mearum partium est, praeterire non debeo, ut scilicet, quid de

Gg in car-

incarnatione filij Dei à Constantinopolitano Episcopo teneatur, agnoscat, præsertim cum in ordinatione ipsius plura præcesserint, taliaq; ad nos debuerit scripta dirigere, quæ illum à contagione huius, qui nuper emerfit, erroris alienum euidenter ostenderent. Optans itaq; securam cum eo hacere concordiam, gratiamq; illi fraternæ charitatis impendere, scribere ei interim distuli, non dilectionem negans, sed manifestationem catholicæ veritatis expectans. Simplex est atque absolutum, quod posco, ut remoto longarum disputationum labore, sanctæ memoriæ Cyrilli Alexandrini Episcopi epistolæ, quam ipse ad Nestorium miserat, acquiescat, in qua & errorem Nestorij arguit, & fidem Nicenæ definitionis exposuit, & epistolæ meæ, quæ ad sanctæ recordationis Flavianum Episcopum est directæ, consentiat. Quibus vigilanter inspectis, Constantinopolitanus antistes repudiandum sibi, quod ausa est contra puram & singularem fidem imperita insipientia definire, incunctanter agnoscat: quia & mea, & sanctorum patrum de incarnatione Domini concors per omnia, & vna confessio est. Quam si quis existimauerit non sequendam, ipse se à compage catholicæ vnitatis abscindet, cum tamen nos, ut in integrum omnia reuocentur, optemus. Ad effectum verò salubrium dispositionum velocius obtinendum, fratres & coepiscopos meos Abundium, & Asterium, sed & Basilium, & Senatorem presbyteros probatissimos viros misi, qui clementiæ vestræ formam fidei, quam secundum doctrinam venerabilium patrum prædicamus, offerrent, & remotis circumloquutionibus, quibus obscurari veritas solet, quid de incarnatione filij Dei à totius orbis probatis sacerdotibus defensum fuisset, ostenderent. Quos post diuinam gratiam, sancto vestræ pietatis auxilio dignum est adiuuari, ne in totius Ecclesiæ perturbatione, imprudens procedat contentio, cum correctione adhibita, omnes oporteat in vnius confessionis rede concordiam. A qua si forsitan ab aliquibus discrepatur, vniuersale Concilium sacerdotum haberi intra Italiam, clementia vestra annuente, iubeatur, quod remota arte fallendi, tandem pateat, quid altiore tractatu aut coerceri debeat aut sanari. Data tertio decimo Calendas Augusti, Valentiniano Augusto septies, & Auieno, viris clarissimis consulibus.

Epistola trigesima sexta eiusdem ad Martinum presbyterum.

Leo Episcopus Martino presbytero.

Ratias agimus Deo, & multam fiduciam piæ exultationis accepimus, quum dilectionem tuam & catholicam fraternitatem ita spiritu fidei vigere cognoscimus, ut cordibus vestris nihil infirmitatis hæretica possit inferre tentatio, ad quam diuinitus destruendam, nec defuit (ut scitis) sollicitudo nostra, nec deserit, donec omnipotentis dextera omnia diaboli arma confringat. Cui ob hoc aliquid audere permittitur, ut à fidelibus CHRISTI gloria maiore vincatur. Si quid autem difficultatum interuenit aut morarum, cum æquanimitate tolerandum est: quoniam ubi veritas est magistra, nunquam defunt diuina solatia, fratres charissimi. Quamuis ergo magna locorum interualla nos diuidant, vni-

vnitate tamen fidei vobiscum sumus, & toto corde Iesum Christum Dominum nostrum verum Deum, & verum hominem consistentes, nulla in vobis detrimenta perpetimur, cum de vestræ professionis concordia gloriamur, tantum ut sit auxiliante Domino, constantia perseverans, dicente Apostolo: Vobis enim datum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. Ad quam fortitudinem sanctarum mentium roborandam, fratres nostros atque legatos, quos pro apostolicæ fidei libertate direximus, & quos dudum apud vos esse confidimus, plurimum credimus profuturos, cum totius actionis nostræ didiceritis affectum, & curam vestram atque consilium operi iunxeritis. De qua re non necesse est nunc latius scribere, quum iam per supradictos sufficientes epistolas miserimus, quibus abundantissime omnis catholica fraternitas instruat. Diuine erit virtutis & gratiæ, ut Dei filius, qui naturam humani generis suam fecit, amplius quam videmus aut sapimus, magnum pietatis suæ adferat sacramentum, quod impia temeritas sibi quidem fraudauit, sed relictis cordibus non potuit. Data Idibus Septembris, Valentiniano & Auieno viris clarissimis consulibus.

Epistola trigesima septima eiusdem ad Leonem Rauennatem Episcopum de his, qui de captiuitate redeunt, incertum habent, utrum ante captiuitatem baptisma consequuti sint.

Capita epistolæ sequentis.

*De paruulis, qui in captiuitate deue-
nerunt, & baptismum non remuni-
scuntur se consequutos. I. positionem manus spiritum sanctum accipiat. II.*

Leo Episcopus Leoni Episcopo Rauennati salutem.

ortum est.

CAPVT I.

Am quorundam fratrum suggestionem comperimus, aliquos captiuorum ad se des suas, libertatemque redeunt, qui scilicet in captiuitatem illa ætate peruenerint, quæ nullius rei firmam poterat habere notitiam, remedium quidem implorare baptismi. Sed utrum eiusdem mysterij antea sacramenta perceperint, infantia inscientia non posse reminisci, & ideo sub hoc latentis recordationis incerto, animas suas in discrimen adduci, dum sub specie cautionis negatur his gratia, quæ ideo non impenditur, quia putatur impensa. Quum itaque tribuere talibus dominici sacramenta mysterij, non immerito quorundam fratrum formido dubitaret, in synodali (ut diximus) cœtu formam huiusmodi consultationis acce-

Gg 2 pimur,

Ann. Christi
fuit annus
pontificatus
S. Leonis 12. scri-
pta fuit
hæc epistola,
& 14. sequentes.

D. LEONIS PAPAE

De conse.
dist. 4. Cū
itaque ba-
ptismi.
*qui

primus, quam diligētius discuti, & pro vniuscuiusq; sensu sollicita volumus ratione tractari, quō ad veritatem, adhibita cognitione multorum, certius peruenire possemus. Eadem ergo quæ in sensum nostrum diuina inspiratione venere, frequens etiam fratrum firmavit assensio. In primis itaque prouidere debemus, ne dum speciem quandam cautionis tenemus, damnatum regenerandarum incidamus animarum. Quis enim ita sit suspicatio- nibus suis deditus, vt verum esse definiat, quod omni manifestatione ces- sante, ex opinione ambigua suspicatur? Cū itaque baptizatum se nec ille recordetur, qui regenerationis est cupidus, nec alter attestari de eo possit, *quod nesciat consecratum, nihil est, in quo peccatum possit obrepere, cū in hac parte conscientia suæ nec ille reus sit, qui consecratur, nec ille qui consecrat. Scimus quidem inexpiabile esse facinus, quoties iuxta hæreti- corum damnata à sanctis patribus instituta, cogitur aliquis lauacrū, quod regenerandis semel tributum est, bis subire, apostolica reclamante doctri- na, quæ nobis vnam prædicat in Trinitate Deitatem, vnam in fide confes- sionem, vnum in baptismo sacramentum. Sed in hoc nihil simile formi- datur, quoniam non potest in iterationis crimen deuenire, quod factum esse omnino nescitur. Atque ideo, quoties persona talis inciderit, sollicita primū examinatione discuti, & longo tempore, nisi fortē supremus fi- nis immincat, indagate, vtrum nemo sit penitus, qui testimonio suo iuuare possit ignorantiam nescientis. Et cū constiterit hunc, qui baptismatis indiget sacramento, sola inaniter suspicione prohiberi, accedat intrepidus ad consequendam gratiam, cuius in se nullum scit esse vestigium. Nec vere- amur huic salutis ianuam aperire, quam nunquam antè docetur ingressus.

CAPVT. II.

Quod si ab hæreticis baptizatum quempiam fuisse constiterit, erga hunc nullatenus sacramentum regenerationis iteretur: sed hoc tan- tum, quod ibi defuit, conferatur, vt per episcopalem manus impo- sitionem virtutem sancti spiritus consequatur. Quam rem frater charissi- me, ideo generaliter ad omnium vestrum volumus peruenire notitiam, ne dum plus iusto metuitur, misericordia Dei saluari cupientibus denegetur. Data nono Calendas Nouembris consulatu Martiani Augusti.

*Epistola trigesima octaua eiusdem ad Martia-
num Augustum.*

Leo Episcopus Martiano semper Augusto.

Literas pietatis vestrae accepisse me gaudeo, & ad significatio- nem totius prosperitatis pertinere cognosco, cū sermones vestri vos faciant integritate securos. Quantas itaque clemen- tia vestra gratias referamus, non ex verbis nostris, sed ex be- neficijs vestris, quæ Ecclesiae contulistis, agnoscite, non ambi- gentes, qualem illum retributorem in omnibus habeatis, pro cuius estis tā pia religione solliciti, & qui vos (vt res ipsa demonstrat) ad hoc, vt fides ca- tholica ab insidijs inimicorum suorum defenderetur, elegit. Hæc à me nunc breuiter per fratris mei Anatolij clericos pietas vestra dignanter acci- piat. Pleniora autem de omnibus, quæ ad curam meam pro statu Ecclesia- rum,

EPISTOLAE DECRETALIS.

119

rum, & concordia pertinent Domini sacerdotum, per legatos nostros scri- pta direximus. Data Idibus Apr. Adelphio viro clarissimo consule.

*Epistola trigesima nona eiusdem ad Pulcheriam Augustam, in qua
gratias agit, quod Nestorianam & Eutychianam hæresim
fidei defensione destruxerit.*

Leo Episcopus vrbis Romæ Pulcheria Augustæ.

Vod semper de sancta pietatis vestrae mente præsumpsimus, id plenissimè experiendo cognouimus, Christianam fidem (quamuis diuersis prauorum appeteretur insidijs) vobis ta- men præsentibus, & in defensionem eius à Domino præpa- ratis, non posse turbari. Non enim Deus aut suæ misericor- diae sacramentum, aut vestri laboris deserit meritum, quo dudum subdo- lum sanctæ religionis hostem ab ipsis visceribus Ecclesiae depulistis, cū hæresim suam tueri impietas Nestoriana nō potuit: quia non fefellit famu- lam & discipulam veritatis, quantum simplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mendacia. De quo virtutum agone proces- sit, vt per sollicitudinem vestra ea, quæ per Eutychen diabolus molitus est, non laterent: & qui sibi singulas partes geminae impietatis elegerant, vna ca- tholicæ fidei virtute procumberent. Secunda ergo hæc vobis, de perempto Eutychetis errore, victoria est, quem si quid sani cordis habuisset, dudum in auctoribus suis perculsum, olimq; prostratum, facile potuerat declina- re, ne de sepultis cineribus rediuiua tentaret incendia commouere, vt in eorum transfret consortium, quorum secutus esset exemplum, gloriosissi- ma Augusta. Libet igitur exultare cum gaudio, & pro vestra clementie pro- speritate, digna Deo vota persolvere, qui tibi per omnes mundi partes, in quibus Domini Euangelium prædicatur, *duplicem iam & palmam

* duplicis
glorie pal-
mam.

contulit & coronam. Clemētia igitur vestra agnoscat, omnē Romanā Ec- clesiam vniuersis fidei vestrae operibus plurimū congratulari, siue quod legationem nostram pio per omnia adiuuistis affectu, & quod sacerdo- tes catholicos, qui de Ecclesijs suis iniusta fuerunt eieci sententia, redu- xistis, siue quod reliquias sanctæ memoriæ Flauiani innocentis, & catho- lici sacerdotis ad ecclesiam (cui benè præfuit) fecistis cum honore debi- to reuocari. In quibus utiq; omnibus gloriæ vestrae multiplicatur augmen- tum, dum & sanctos pro suis meritis veneramini, & ab agro Domini spinas & tribulos vultis auferri. Quosdam sanè Episcopos de his, qui rebus im- pijs videntur præbuisse consensum, reconciliationem reposcere, & catho- licorum communionem desiderare, tam nostrorum, quā fratris & coepi- scopi mei Anatolij, cui testimonium ferre dignamini, relatione cognoui- mus: quorum desiderijs sic præbemus effectum, vt correctis, & quæ malè sunt facta, propria subscriptione, damnantibus, participata nostrorum (quos misimus) cura cum supradicto Episcopo, pacis gratia tribuatur, quia deuotionis vtrunque est Christianæ, vt & pertinaces veritas iusta coer- ceat, & conuersos charitas non repellat. Quia verò nouimus, quantum pia sollicitudinis catholicis sacerdotibus mansuetudo vestra dignetur im- pendere, indicandum esse curauimus, fratrem & coepiscopum nostrum

D. LEONIS PAPAE

Eusebium nobiscum degere, & nostrae communionis esse consortem, cuius commendamus Ecclesiam, quam dicitur vastare, qui illi iniuste adseritur subrogatus: illud etiam à vestra pietate poscentes, quod vos spontaneo facere non dubitamus arbitrio, ut tam fratrem & coepiscopum meum Iulianum, quam Constantinopolitanos clericos, qui sanctae memoriae Flauiano fidelibus officijs adhaerere, ea, qua debetis, gratia faueatis. De omnibus vero pietatem vestram per nostros, quid fieri aut declinari deberet, instruximus. Data Idib. Apr. Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesima eiusdem ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum.

Capita sequentis epistolae.

<i>De fide eius, scriptis missis probata.</i>	<i>I.</i>	<i>De nominibus haereticorum ad altare non recitandis.</i>	<i>III.</i>
<i>De his, qui metu in haesim lapsi sunt, ut si conuersi fuerint, recipiantur.</i>	<i>II.</i>	<i>De commendatione Iuliani Episcopi vel eorum clericorum, qui Flauiano Episcopo fide adhaeserunt.</i>	<i>IIII.</i>

Caput I

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

Audemus in Domino, & in dono gratiae ipsius gloriamur, quia sicut dilectionis tuae literis, & fratrum nostrorum, quos Constantinopolim miseramus, relatione cognouimus, sequacem te Euangelicae eruditionis ostendis, ut per sacerdotis probabilem fidem merito praesumamus, quod tota ecclesia eidem credita, nec rugam cuiusquam sit erroris habitura nec maculam, dicente Apostolo: Despondi enim vos uni viro, virginem castam exhibere Christo. Illa est enim virgo Ecclesia, sponsa unius viri Christi, quae nullo se patitur errore vitari, ut per totum mundum vna nobis sit unius castae communionis integritas, in qua societatem tuam dilectionis amplectimur, & gestorum, quae sumpsimus, seriem necessarijs (sicut oportuit) munitam subscriptionibus approbamus. Ut ergo inuicem dilectionis tuae animus nostris confirmaretur alloquijs, filios nostros * Casterium presbyterum, Patricium & Asclepiadem diaconos, qui ad nos tua scripta detulere, cum epistolis nostris post venerabilem diem festi paschalis emisimus, indicantes nos (ut supra diximus) de Constantinopolitanae Ecclesiae pace gaudere, cui hanc curam semper impendimus, ut eum nulla velimus haereticorum fraude violari.

* Chartarium.

Caput II.

E fratribus vero, quos & epistolis tuis, & legatorum nostrorum relatione communionis nostrae cupidos esse cognouimus, eo quod doleant se contra potentiam, contraque terrores non tenuisse constantiam, sed alieno sceleri praebuisse consensum, cum ita eos formido-

tur-

EPISTOLAE DECRETALES.

125

turbasset, ut in damnationem catholici atque innocentis antistitis, & in receptionem detestabilis prauitatis trepido famularentur obsequio: illud quidem, quod praesentibus, & agentibus nostris, constitutum est, approbamus, ut suarum interim ecclesiarum essent ut communionem contenti: sed cum legatis nostris (quos misimus) participata tecum sollicitudine volumus disponatur, quatenus hi, qui plenae satisfactionibus male gesta condemnant, & accusare magis se eligunt, quam tueri, pacis & communionis nostrae unitate letentur, ita ut digno prius anathemate, quae contra fidem catholicam sunt recepta, damnentur. Aliter enim in Ecclesia Dei, quae corpus est Christi, nec rata sunt sacerdotia, nec vera sacrificia, nisi in nostrae proprietate naturae verus nos pontifex reconciliet, verus immaculati agni sanguis emundet. Qui licet in patris sit dextera constitutus, in eadem tamen carne, quam sumpsit ex virgine, sacramentum propitiationis exequitur, dicente Apostolo, Christus Iesus, qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui est in dextera Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Neque enim potest in aliquo benignitas nostra reprehendi, cum satisfacientes recipimus, quos dolumus esse deceptos. Nec asperè igitur communionis nostrae gratia deneganda est, nec temerè largienda: quia sicut plenum pietatis est, oppressis charitatem dominicam* redhiberi, ita iustum est, omnia perturbationis authoribus imputari.

i. quae. i. in Ecclesia Dei, quae corpus.

Roman. 8.

* adhiberi

Caput III.

Enominibus autem Dioscori, Iuuenalis, & Eustachij ad sacrum altare non recitandis, dilectionem tuam hoc decet custodire, quod nostri ibidem constituti faciendum esse dixerint, quodque honorandae sancti Flauiani memoriae non repugnet, & à gratia tua Christianae plebis animos non auertat. Nam iniquum nimis est atque incongruum, eos qui innocentes & catholicos sua persecutione vexarunt, sanctorum nominibus sine discretionem misceri, cum damnatam impietatem non deserentes, ipsi se sua prauitate condemnent, quos conuenit, aut percelli pro perfidia, aut laborare pro venia.

Caput IIII.

Ratrem vero, & coepiscopum nostrum Iulianum, vel clericos, qui sanctae memoriae Flauiano fidelibus officijs adhaeserunt, dilectioni quoque tuae volumus adhaerere, ut quem fidei suae meritis viuere apud Deum nostrum nouimus, in te sibi cum praesentem agnoscat. Illudque dilectionem tuam nosse volumus, fratrem & coepiscopum nostrum Eusebium, qui causa fidei multa discriminalaboresque tolerauit, nobiscum interim demorari, & in nostra nunc communionem persistere, cuius Ecclesiam tua sollicitudine volumus esse defensam, ut nihil eodem absente depereat, & nullus ei in aliquo praedicare praesumat, donec cum literarum nostrarum ad vos prosecutione perueniat. Et ut maior circa te vel nostra, vel totius Christianae plebis affectio prouocetur, hoc quod ad dilectionem tuam scripsimus, in omnium volumus notitiam peruenire, ut qui Deo nostro deseruiunt, de confirmata apud te pace sedis apostolicae gratulentur. De ceteris vero causis atque personis dilectio tua literis, quas per nostros accipiet, plenius instruetur. Data Idib. Apr. Adelphio viro clarissimo consule.

Epi-

*Epistola quadragesima prima eiusdem ad Iulianum
Episcopum.*

Leo Episcopus Iuliano Episcopo.

Literas fraternitatis tuæ per filios nostros Constantinopolita-
nos clericos, nuncias tuæ salutis accepi, quibus te magnis tri-
bulationibus grauatum fuisse significas, cum utiq; non de-
fuerit materia sollicitudini & laboribus, quæ inter procaces
catholicæ fidei aduersarios, inhærentem veritati animum fa-
tigarent, idq; (vt scribis) fuerit animo, vt per occasionem necessitatis, & no-
bis te, & patriæ præsentares. Quod verum futurum speraueram, vt apertius
omnium hereticorū ambages tuo ore cognoscerem. Sed gratias Deo, quod
ita incolumitas tua & Ecclesiæ causa profecit, vt liberum tibi fuerit apud
eos interim degere, quorum nobis probabilis consensus innotuit, sicut &
fratris Anatolij scripta profitetur, & gesta, quæ apud ipsum coram nostris
sunt confecta, demonstrant fratribus remeantibus. Ergo prædictis saluta-
tionibus vicissitudinē reddo, & vt contra falsitatis astutias perseverantem
diligentiam teneas, fidenter exhortor, cum tibi ad hoc, & tuus animus, &
nostra autoritas suffragetur. Quoniam licet de multis meliora indicata
sint, quod scilicet doleant se deceptos, & damnata perfidia cum authori-
bus suis, gratiam nostræ communionis exposcant, quod nos adeo libenter
accepimus, redditur: his hanc, quam desiderat, cōmunionē, quum promissa
compleuerint, tamen quosdam persistere in sua obduratione cognouimus,
quos oportet districtius cōprimi, si nequeunt benignitate sanari. Ad quam
rem nostros post diem venerabilem dirigemus, qui tecum participato con-
silio, ea quæ à nobis constituta fuerint, exequantur. Data Idibus Aprilis,
Adelphio viro clarissimo consule.

*Epistola quadragesima secunda eiusdem ad Martianum Au-
gustum, in qua pro conseruatione catholice fidei
illi congratulatur.*

Leo Episcopus Romanæ Ecclesiæ Martiano semper
Augusto.

Vamuis per Constantinopolitanos clericos ad pietatem ve-
stram antè rescripserim, sumptis tamen clementiæ vestræ li-
teris, per virum illustrem præfectum vrbis filium meum Ta-
tianum, magnam materiā gratulationis accepi, quia studio-
sissimos vos Ecclesiasticæ pacis agnouit. Cui sancto deside-
rio, digna æquitate confertur, vt quem statum esse cupitis religionis, eun-
dem habeatis & regni. Nam inter principes Christianos, spiritu Dei confir-
mante concordiam, gemina per totum mundum fiducia roboratur: quia
profectus charitatis & fidei, vtrorumq; armorum potentiam insuperabilem
facit, vt propitiato per vnā confessionem Deo, simul & hæretica falsitas,
& barbara destruat hostilitas, gloriosissime Imperator. Aucta igitur per
Imperialem amicitiam spe cœlestis auxilij, confidentius pietatem vestram
pro sacramento salutis humanæ incitare præsumo, ne cuiusquam procaci,
impu-

impudentiq; versutia quasi de incerto, quid sequendum sit, finatis inquiri.
Et quum ab Euangelica, apostolicaq; doctrina nec vno quidem verbo li-
ceat dissidere, aut aliter de scripturis diuinis sapere, quàm beati apostoli &
patres nostri didicere atq; docuerūt, nunc demū indisciplina mouean-
tur, & impiæ quæstiones, quas olim mox, vt eas per apta sibi corda diabo-
lus excitauit, per discipulos veritatis spiritus sanctus extinxit. Nimis autem
iniquum est, vt per paucorum insipientiam ad coniecturas opinionum &
ad carnalium disputationum bella reuocemur, tanquam reparata discepta-
tione tractandum sit, vtrum Eutyches impiè senserit, & vtrum impiè Dio-
scorus iudicari, qui in sanctæ memoriæ Flauiani condemnatione se percu-
lit, & simpliciores quosque, vt in eadem ruinam prouoluerentur, impegit,
quorum multis iam (vt cognouimus) ad satisfactionis remedia conuersis,
& veniam de inconstanti trepidatione poscentibus, non cuiusmodi sit fi-
des, tractandum est, sed eorum precibus qualiter annuendum. Vnde pijs-
simæ sollicitudini vestræ, quam de indicenda synodo habere dignamini, per
legationem, quæ confestim ad clementiam vestram, Deo annuente, perue-
niet, quicquid ad causæ utilitatem arbitror pertinere, plenius atq; opportu-
nius suggeretur. Data 9. Cal. Maij, Adelphio viro clarissimo consule.

*Epistola quadragesima tertia eiusdem ad Martianum Augustum,
de directa vicis suæ legatione Constantinopolim, pro
Chalcedonensi Concilio faciend.*

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Posceram quidem à gloriosissima clemētia vestra, vt syno-
dum, quam pro reparanda orientalis Ecclesiæ pace, à nobis
etiam petitam, necessariam iudicatis, aliquantisper differri
ad tempus opportunius iuberetis, vt liberioribus ab omni
perturbatione animis, hi quoq; Episcopi, quos hostilitatis
metus detinet, conuenirent. Sed quia pio studio humanis negocijs diuina
præponitis, & rationabiliter ac religiosè regni vestri viribus creditis profu-
turum, si nulla sit in sacerdotum sensibus dissonantia, nulla sit in Euangelij
prædicatione discordia: ego etiam vestris dispositionibus non renitor, o-
ptans vt omnium cordibus catholica fides, quæ non potest, nisi vna esse, fir-
metur. A cuius integritate & Nestorius antea, & nunc Eutyches, diuersis
quidem callibus, sed impietate non impari deuiarunt, abominandi prorsus
in persuasionibus suis, quas contra syncerum veri luminis fontem, de cœ-
nosis lacubus diabolicæ falsitatis hauserunt. Prior itaque synodus Ephesi-
na Nestorium cum dogmate suo meritò iusteq; damnauit, & quisquis in
illo errore persistit, ad nullius potest spem remedij peruenire. Sequens verò
in prædicta ciuitate non potest vocari Concilium, quod in euerfionem fi-
dei fuisse constat agitatū, quodq; vestra clementia amore veritatis, catho-
licis ad futura, aliud statuendo cassabit, gloriosissime Imperator. Vnde per
ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, qui regni vestri est author &
rektor, obtestor, & obsecro clementiam vestram, vt in præsentī synodo fi-
dem, quam beati patres nostri, ab apostolis sibi traditam prædicarunt, nō
patiamini, quasi dubiam retractari, & quæ olim maiorum sunt authorita-
te

Semel in
Concilio
definita

Hh

D. LEONIS PAPAE

non in dubium reuocanda. te damnata, rediuius non permittatis conatibus excitari. Illudq; potius iubeatis, vt antiqua Nicenae synodi constituta, remota haereticorum interpretatione permaneant. Nec me quoque (vt voluit vestra clementia) ab illo credatis abesse Concilio, cum in his fratribus quos direxi, id est, Paschasino, & Lucentio Episcopis, Bonifacio & Basilio presbyteris, sed & in fratre meo Iuliano, quem eorum volui esse participem, etiam mea sit aestimanda praesentia. Quos auxiliante Christo, ita acturos esse confido, vt ea, quae Domino nostro placeant, decernentes, accedente pietatis vestrae studio consulant, quod & paci profit, * & religioni sit custodia veritatis. Data sexto Calendas Iunii, Adelphio viro clarissimo consule.

* religio-
nis, & cu-
stodie ue-
ritatis.

Epistola quadragesima quarta eiusdem ad Martianum Augustum, vbi inter cetera pro defensione fidei Imperatori gratulatur.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Vltam mihi fiduciam scribendi ad clementiam vestram, & litera vestra, quas veneranter accepi, & coepiscopi mei reuertentes a Constantinopoli praebuerunt, non sola adsertione verborum, sed ipsis iam operum effectibus demonstrantes, ad defensionem catholicae fidei diuinum in vobis vigere praesidium. Quo utique non solum Ecclesiae status, sed etiam vestri robur munitur Imperij, vt merito eius expectetis protectionem, cuius colitis veritatem, gloriosissime Imperator. Nam vt & fratris mei Anatolij citius manifestaretur integritas, & olim damnati erroris rediuius adsertor locum in Christi Ecclesia non haberet, vt catholici Episcopi, quos nuper haereticorum persecutio deprauare non potuit, ab iniustis reuocarentur exilijs, vtque reliquijs beatae memoriae Flauiani digno honore susceptis, impietatem suam condemnator eius agnosceret, vestrae virtutis titulus, vestrae pietatis est fructus. Cui confido etiam aliarum insignia accumulanda palmarum, vt sicut Constantinopolitana Ecclesia, recepta Apostolicae fidei libertate, laetatur, ita omnes regni vestri prouincijs emundatas se esse a diabolici dogmatis contagione glorientur. Vt ergo praecedentibus literis indicaui, fratres meos Lucentium Episcopum, & Basilium presbyterum, qui sollicitudinis meae partes possint implere, direxi, fauori eos pietatis vestrae in omnibus, quae sunt agenda, commendans. Nam cum & fratris mei Anatolij scriptis, & nostrorum sermone cognouerim, multos de his, qui apud Ephesum Dioscori factione compulsi, detestabilibus statutis praebuere consensum, poenitendo inconstantiae suae veniam postulare, & communionem catholicam per satisfactionem correctionis expetere, non fuit talium negligenda conuersio, qui non proprio sensu, sed * impij praesumptoris impulsu in haec incidisse noscuntur, in quibus liberum non habuere iudicium. Ne itaq; vel resipiscendum desideria mora longior fatigaret, vel incuriosa facilitas temere aliquos & sine discretionem susciperet, iniunctum est ab apostolica sede directis, vt in consortium suae deliberationis accito Constantinopolitanae urbis antistite, & pestilentiae contagia non admittantur, & sanitatis remedia non negentur. Quae industria in omnibus, quae nequiter gesta sunt, emendandis, cele-

* improbi

EPISTOLAE DECRETALES.

123

celerem (iuuante Domino) consequetur effectum, si reparationi pacis Ecclesiasticae opem suam vestra pietas dignetur adiungere, vt vobis in terra regnantibus, & Dei regnum intra vos habere mereamini, & catholicam fidem nulla falsitas violet, nulla haeresis inquietet, nec cuiquam liceat doctrinam Evangelicam deserere, & sacerdotali honore gaudere. Synodum vero fieri, vt meminit vestra clementia, etiam ipsi poposcimus. Sed sacerdotes prouinciarum omnium congregari praesentis temporis necessitas nulla ratione permittit, quoniam illae prouincijs, de quibus maxime sunt euocandi, inquitante bello, ab Ecclesijs suis eos non patiuntur abscedere. Vnde opportuni ori tempore, propitiato Domino, cum firmior fuerit restituta securitas, iubeat vestra clementia referuari. De qua re plenius inter cetera apud pietatem vestram poterunt allegare, quos misi. Data * quinto Idus Iunii, Adelphio viro clarissimo consule.

Causa designatur,
prohibens
celebrare
Conciliū.

* 7 Idus

Epistola quadragesima quinta eiusdem ad Pulcheriam Augustam.

Leo Episcopus Pulcheriae Augustae.

Religiosam pietatis vestrae sollicitudinem, qua vniuerso mundo, Deo inspirante, consulitis, crebrioribus alloquijs incitare praesumo, vt operum vestrorum profectum necessaria perfectio subsequatur, ac sicut de statu Constantinopolitanae Ecclesiae gratulamur, cuius & sacerdos & populus catholicae puritatis fidem iam tenere cognoscitur, ita etiam aliorum concursus nobiscum sit de verbi incarnatione confessio. Vnde quod facturum me alijs literis indicaui, Lucensem Episcopum, & Basilium presbyterum fratres meos dirigere praeparavi, qui dispositiones meas, fratris mei Anatolij deuotione sociata, secundum eas, quas acceperunt regulas, exequantur. Sicut enim praedicti Episcopi scriptis, & clericorum eius suggestionem patefactum est, multa sunt, quae indulgentius sunt curanda, multa quae iustius coercenda, vt in causa tantae perturbationis, nec distinctio nimis sit aspera, nec remissio parum cauta, quum aliud satisfaciendum, aliud pertinacibus debeat. Offertur ergo pietati vestrae digna materia, quae placitam Domino curam sancti cordis exerceat, & praecedentium meritorum coronas etiam de praesentis erroris abolitione multiplicet. Sicut enim Nestoriana impietas, ita & Eutychniana blasphemica ab omnium est catholicorum eliminanda consortio. Quia tam impium est, consubstantialitatem & consensum patri filij deitatem, etiam ex vtero virginis matris partu editam negare corporeo, quam vnam in Dei filio post incarnationis sacramentum affirmare naturam, vt scilicet aut humanitas eius refutetur aut deitas: cum vnione vtriusque essentiae, nec altera sit in alterutram versa, nec adsumpta in assumptam: sed & verbi incommutabilitas, & carnis atque animae veritas maneat inseparabiliter in vnitate personae: quod qui testificante lege, credentibus patriarchis, annuentibus prophetis, praedicante Euangelio, docentibus Apostolis, & toto mundo confitente non credunt, extra sacramentum corporis Christi, extra vnitatem sunt nominis Christiani. Quorum sicut ruinam dolemus, ita perfidiam detestamur. Vt autem circa talium personas syncerum seruetur vbiq; iudicium, & aliud correctis & aliud pertinacibus repen-

Hh 2 datur,

datur, vestra pietas nostros, qui ab apostolica sede sunt misi, fouere dignetur, eorumque omnes, quas iniunximus, adiuuet actiones, quod citius ac facilius, auxiliante Domino, quae ad vestram gloriam, & ad totius Ecclesiae pacem proficiant, exequantur. De Eutyche autem totius scandali & prauitatis auctore hoc clementia vestra praecipiat, ut ab eo loco, qui Constantinopolitanae urbi nimis vicinus est, longius transferatur, ne frequentioribus solatijs eorum, quos ad impietatem suam traxit, utatur. Monasterio quoque ipsius, cui perniciosè indigneque praesedit, catholicum abbatem iubete praeponi, qui illam seruorum Dei congregationem & a prauo dogmate liberare, & institutis veritatis possit imbuere. Data Idibus Iulij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesimasexta eiusdem ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum, de his, qui haereticorum erroribus metu, non uoluntate implicantur, ut per satisfactionem in Ecclesia suscipiantur.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo in Domino salutem.

Iacet sperem dilectionem tuam ad omne opus bonum esse deuotam, ut tamen efficacior tua fieri possit industria, necessarium & congruum fuit, fratres meos Lucentium Episcopum & Basilium presbyterum (ut promissimus) destinare, quibus tua dilectio societur, ut nihil in his, quae ad vniuersalis Ecclesiae statum pertinent, aut dubiè agatur aut segniter, cum residentibus vobis, quibus executionem nostrae dispositionis iniunximus, ea possint agi cuncta moderatione, ut nec beneuolentiae partes, nec iustitiae negligantur, sed absque personarum acceptione diuinum in omnibus iudiciū cogitetur. Quod ut recta obseruantia valeat custodiri, catholicae primitus fidei seruetur integritas, ut quia per omnia, angusta & ardua via est, quae ducit ad vitam, neque in sinistram, neque ad dexteram ab eius tramite deuietur. Et quia Euangelica & Apostolica fides omnes expugnat errores, & ab vno latere Nestorium deiecit, ab alio Eutychem & participes eius elidit, hanc regulam mementote seruandam, ut quicumque in illa synodo, quae nomen synodi nec habere potuit, nec meretur, & in qua maleuolentiam suam Dioscorus, imperitiam autem Iuuenalis ostendit, dolent, ut dilectionis tuae relatione comperimus, se metu victos, & terrore superatos, ad consensum scelestissimi iudicii potuisse compelli, & communionem catholicam obtinere desiderant, satisfactio ni eorum pax fraterna praestetur, ita ut non dubijs professionibus Eutychem cum suo dogmate, cumque confortibus suis anathematis execratione condemnent. De his autem, qui in hac causa grauius peccauere, & ob hoc superiorem sibi locum in eadem infelici synodo vendicarunt, ut humilium fratrum simplicitatem arrogantiae suae prauiudicijs aggrauarent, si forte resipiscunt, & a facti sui defensione cessantes, in condemnationem proprii conuertuntur erroris, horum si satisfactio talis accedit, quae non refutanda videatur, maturioribus apostolicę sedis consilijs reseruetur, ut exami-

Mat. 7

Ephe. 4
secundam
intelligit,
que predi-
catoria di-
citur.

examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis eorum * agnitionibus, quid constitui debeat, aestimetur. Neque prius in ecclesia, cui te Dominus voluit praesidere, cuiusquam talium (ut ante iam scripsimus) nomen ad altare recitetur, quam quid de eis constitui debeat, rerum processus ostendat. De commonitorio verò, à clericis dilectionis tuae nobis oblato, necessarium non fuit epistolis quid videretur, inferere, cum sufficeret legatis cuncta committi, quorum sermone ex omnibus diligentius instrueris. Annitere igitur, frater charissime, ut quae Ecclesiae Dei congruunt, fideliter & efficaciter cum his fratribus, quos tanta rei idoneos auctores elegimus, exequaris, praesertim cum & ipsa vos causae ratio, spesque diuini auxilij cohortentur, & clementissimorum principum tam sancta sit, tam religiosa deuotio, ut in eis non solum Christianum, sed etiam sacerdotalem experiamur affectum. Qui utique pro ea pietate, qua se Dei famulos esse gloriatur, omnes suggestiones vestras fidei catholicae profuturas, dignanter accipiet, ut ipsorum quoque ope & pax Christiana reparari, & error impius possit aboleri. Ac si de aliquibus amplius fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur, ut pertractata qualitate causarum, nostra quid obseruari debeat, sollicitudo constituat. Data * quinto Idus Iulij, Adelphio viro clarissimo consule.

* sexto

Epistola quadragesimasexta eiusdem ad synodum Chalcedonensem, ubi hortatur per legatos suos Dei sacerdotes, ut secundum scripturas cuncta disponerent.

Leo Episcopus urbis Romae sanctae synodo apud Chalcedonam constitutae.

Ptaueram quidem dilectissimi pro nostri charitate collegij, omnes Domini sacerdotes in vna catholicae fidei deuotione persistere, nec quenquam gratia aut formidine potestatum secularium deprauari, ut à via veritatis abscederet. Sed quia multa saepe, quae poenitudinem possint generare, proueniunt, & superat culpas delinquentium misericordia Dei, atque ideo suspeditur ultio, ut possit locum habere correctio, amplectendum est clementissimi principis plenum religionis consilium, quo sanctam fraternitatem vestram ad destruendas infidias diaboli, & ad reformandam Ecclesiasticam pacem voluit conuenire, beatissimi Petri iure atque honore seruato, adeo ut nos quoque, suis ad hoc literis inuitaret, ut venerabili synodo nostram praesentiam praerberemus: quod quidem nec necessitas temporis, nec vlla consuetudo poterat permittere. Tamen in his fratribus Paschasino & Lucentio episcopis, Bonifacio & Basilio presbyteris, qui ab apostolica sede directi sunt, me synodo vestra fraternitas existimet praesidere, nec seiunctam à vobis praesentiam meam confidat, qui nunc in vicarijs meis adsum, & iam dudum fidei catholicae praedicatione non defum, ut qui non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare, quid cupiamus. Vnde fratres charissimi, reiecta penitus audacia disputandi contra fidem diuinitus inspiratam, vana errantium infidelitas coquiescat, nec liceat defendi, quod non liceat cre-

Romanus
pontifex
praesidet
ecumeni-
cis Conci-
lijs.

D. LEONIS PAPAE

di, cum secundum Euangelicas auctoritates, secundum propheticas voces, apostolicamque doctrinam plenissime & lucidissime per literas, quas ad beatę memorię Flavianum Episcopum misimus, fuerit declaratum, quę sit de sacramento incarnationis Domini nostri Iesu Christi pia & sincera confessio. Quia verò non ignoramus, per prauas emulationes, multarum Ecclesiarum statum fuisse turbatum, plurimosque Episcopos, qui hęresim non receperint, sedibus suis pulsos, & in exilia deportatos, atque in locum superstitionis alios substitutos, vulneribus his primitus adhibeatur medicina iustitię, nec quisquam ita careat proprijs, ut alter utatur alienis, cum si (ut cupimus) errorem omnes relinquunt, nemini quidem perire honor debeat, sed illis, qui pro fide laborauerunt, cum omni privilegio oporteat ius proprium reformari. Prioris autem Ephesinę synodi, cui sanctę memorię Cyrillus episcopus tunc pręsedit, in Nestorium specialiter statuta permaneant, ne tunc damnata impietas, ideo sibi in aliquo blandiatur, quia Eutyches iusta execratione percellitur. Puritas enim fidei atque doctrinę, quam eodem, quo sancti patres nostri, spiritu prędicamus, & Nestorianam, & Eutychianam, cum suis authoribus condemnat pariter & persequitur prauitatem. Data quinto Cal. Iulij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesima octaua eiusdem ad Anatholium Episcopum.

Leo Episcopus Anatholio confratri.

AD declinandam erroris maculam, qua nonnullos aut Nestoriana impietas, aut Eutychiana labefactauit infamia, laudabilem curam filij nostri Basilij & Ioannes presbyteri suę æstimationis habuerunt, ut inter pugnantia dogmata falsitatis, vera catholicę fidei pace gauderent. Siquidem longinquo peregrinationis labore suscepto, sensum cordis sui in apostolica sede patefecere, damnantes utramque hęresim, quarum supra fecimus mentionem, & de incarnatione Domini nostri Iesu Christi non aliud recipientes, quam quod instruite sancto spiritu, & didicimus, & docemus. Per hos ergo, frater charissime, cum testimonio nostro ad propria reuertentes, dilectiõis tuę nostra scripta direximus, fidenter orantes, ut qui gratia apostolicę communionis ornantur, etiã tuo fauore per omnia se gaudeant adiuuari. Data xiiij. Calend. Iulij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesima nona eiusdem ad Martianum Augustum.

Leo Episcopus Martiano semper Augusto.

REdebamus clementiam vestram id desiderio nostro posse pręstare, ut pręsenti necessitate respecta, differri ad opportunius tempus sacerdotale synodum iuberetis, ut vocatis de cunctis prouincijs sacerdotibus, verè posset esse vniuersale Concilium. Sed quia vos amore catholicę fidei congregationem nunc fieri voluistis, ne deuoto obuiare viderer arbitrio, fratrem & coepiscopum meum Paschasium de ea prouincia, quę videtur esse

EPISTOLAE DECRETALIS.

124

esse securior, euocatum, qui vicem pręsentis meę possit implere, direxi, Bonifacio fratre nostro & compresbytero sociato, & his, quos antea miseramus, adiunctis, consortem illis fratrem quoque meum Iulianum addentes episcopum. Quos ea moderatione vniuersa, Domino auxiliante, credimus esse gesturos, ut quęcumque in querelam perturbationemque venerunt, ad unitatem pacis & fidei, compressa omni dissensione, reuocentur, nec vllum in aliquorum cordibus sacerdotum, vel Nestorianę, vel Eutychianę impietatis vestigium relinquatur: quoniam catholica fides, quam instruite nos spiritu Dei, per sanctos patres a beatis apostolis didicimus & docemus, neutrum subrepere permittit errorem. Si quid ergo morborum, si quid est vulnere, quod sincera possit correctione curari, ut ad veram sanitatem reuocetur, optamus. Quę nunc utique non erant dubia, nec cuiusquam simplicitati deinceps nocitura, si nullis se excusationibus voluerit obumbrare, cum absolutione peccati non obtineat nisi vera confessio. Quia verò quidam de fratribus (quod sine dolore non dicimus) contra turbines falsitatis non valere catholicam tenere constantiam, prędictum fratrem & coepiscopum meum vice mea synodo conuenit pręsidere. Certus sum enim quod absque odio & gratia ibidem ab his, quibus hoc commisimus, laboretur, ut cum solius hęreticę impietatis excidio, in omnibus ecclesijs Dei veritas regnet & charitas. Data 6. Cal. Iulij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesima eiusdem ad eundem Martianum Augustum.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

SANCTUM clementię vestrę studium, quod ad reparationem pacis Ecclesiasticę synodum habere voluistis, adeo libenter accepi, ut quamuis eam fieri intra Italiã poposcissem, & aptius expectari tempus optassem, quod scilicet plurimi possent episcopi etiam de longinquis prouincijs euocari, mox tamen, ut mihi pietatis vestrę scripta sunt tradita, & Bonifacium de compresbyteris meis ab vrbe direxerim, & de episcopis fratrem meum Paschasium de Sicilia fecerim nauigare, qui vicem meam sufficienter implerent, datis per eosdem epistolis ad eos, qui legationem antè susceperant, ut ipsi quoque prędictis ad implendas partes meę pręsentis iungerentur. Vnde quamuis nimis arctus dies synodo fuerit constitutus, spero tamen ad futurum omnipotentis auxilium, quod omnes valeant ad pręfinitum tempus occurrere, & vnanimiter cum sanctę fraternitatis assensu, quę vniuersali Ecclesię congruant, definire. Compressa enim vel remota inquietudine ac prauitate paucorum, facile firmabitur probanda concordia, si in eam fidem, quam Euangelicis & apostolicis prędicationibus declarata, per antiquos patres nostros accepimus & tenemus, omnium corda concurrant, nulla penitus disputatione cuiusquam retractationis admissa, ne per vanam, fallacemque versutiam, aut infirma videantur, aut dubia, quę in ipso lapide angulari CHRISTO fundata sunt, & sine fine mäsura: hoc nobis indesinenter orantibus, ut a sacramento singularis fidei nemo inueniatur alienus, sed damna-

Semel definita non sunt in dubium uocanda.

damnata impietate hæreseos, nullum de perditione cuiusquam catholica Ecclesia sentiat detrimentum. Quod autem pietatem vestram de his, per quos meas misi epistolas obsecraui, nunc quoque simili fiducia precor, ut vice mea acturos, commendatos per omnia habere dignemini, quod facilius ac diligentius, quæ optimo fidei vestræ ordinata sunt studio, salubri impleantur effectu. Data decimo quarto Calendas Augusti, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesima prima eiusdem ad Pulcheriam Augustam per Theophilum Magistrianum.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Religiosam clementiæ vestræ sollicitudinem, quam catholicæ fidei indefinenter impeditis, per omnia recognosco, & Deo gratias ago, quod tantam vniuersalis Ecclesiæ curam habere vos video, ut quod iustitiæ & beneuolentiæ congruere arbitror, confidenter insinuem, quod celerius, quæ, propitio Christo, pietatis vestræ studio irreprehensibiliter hætenus gesta sunt, ad gratulandum perducantur effectum. Quod ergo synodum Chalcedonensem haberi clementia vestra præcepit, cum à me ut in Italia haberetur, mansuetudo vestra retineat postulatum, ut omnes nostrarum partium conuocati antistites si securitas temporis suppeteret, conuenirent, ad eam tamen non aspernante accepi, ut binos de coepiscopis meis & compresbyteris ordinarem, qui vicem meam implere sufficerent, etiam datis ad venerabilem synodum congruentibus scriptis, quibus fraternitas aduocata cognosceret, quam formam seruare in hac diiudicatione deberet, ne vlla temeritas aut fidei regulis, aut canonum statutis, aut benignitatis remedijs obuiaret. Sicut enim à principio huius causæ frequentissimè scripsi, hæc inter discordes sensus & carnales emulationes moderationem volui custodiri, ut integritati quidem fidei nihil euelli, nihil liceret apponi: ad unitatem vero, pacemque redeuntibus, remedium veniæ præstaretur. Quia tunc operum diaboli potentiæ destruantur, quum ad Dei & proximi dilectionem hominum corda reuocantur. Sed quam contraria tunc his monitis atque obsecrationibus meis acta sint, multum est explicare, nec opus est epistolari pagina comprehendere, quod in illo Ephesino non iudicio, sed latrocinio potuit perpetrari. Ibi primates synodi, nec resistentibus sibi fratribus, nec consentientibus pepercerunt, cum ad infringendam catholicam fidem & ad execrabilem hæresim roborandam, alios privilegio honoris exuerint, alios consortio impietatis infecerint, sauios profecto in eos, quos persuadendo ab innocentia separabant, quam in illos, quos beatos confessores persequendo faciebant. Veruntamen quia tales sibi maximè sua iniquitate nocuerunt, & maioribus vulneribus diligentior est adhibenda medicina, nullis vnquam epistolis definiui etiam talibus, si respicerent, veniam denegandam. Et quamuis incomparabiliter inimicissimam Christianæ religioni hæresim detestemur, ipsos tamen, si corrigantur, & digna se satisfactione purificent, ab ineffabili misericordia Dei non iudicamus alienos, sed potius cum gementibus gemimus, & cum flen-

tibus flemus, & sic vtimur iustitia commotionis, ut non amittamus remedia charitatis. Quod, sicut pietas vestra cognoscit, non verbis solis promittitur, sed etiam factis docetur. Siquidem penè omnes, qui in consensum præfidentium aut traducti fuerant, aut coacti, rescindendo quod statutum fuerat ab illis, & condemnando quod scripserant, perpetuam culpæ abolitionem, & apostolicæ pacis gratiam sunt adepti. Si ergo clementia vestra propositum nostrum considerare dignetur, probabit me eo consilio cuncta gessisse, ut sine cuiusquam animæ detrimento, hæreseos tantum obtineretur extinctio, & ob hoc circa auctores laxissimorum turbinum, quiddam consuetudinis minuisse, ut ad indulgentiam postulandam compunctione aliqua possit eorum tarditas excitari. Qui etsi post illud iudicium suum tam impium, quam iniustum non sunt catholicæ fraternitati ita honorabiles, ut fuerunt, suas tamen adhuc obtinent sedes, & episcopatus sui honore potiuntur, aut per veram & necessariam satisfactionem pacem Ecclesiæ recepturi, aut si hæresim (quod absit) tuebuntur, professionis suæ merito iudicandi. Data 13. Calend. Augusti, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola Rauennij, aliorumque Episcoporum Gallorum, ad Leonem Papam, fidei eius, quam ad Orientem direxit, laudes dicentium.

Domino verè sancto, meritò in Christo beatissimo, & Apostolico honore venerando Papæ Leoni, Rauennius, Rusticus, Venerius, Constantinus, Maximus, Armentarius, Florus, Sauinus, Valerianus, Constantius, Nestarius, Maximus, Asclepius, item Maximus, Ursus, Ingenulus, Iustus, Valerianus, Superuentus, Crisaphius, Fonteius, Petronius, Hydacius, Etherius, Eulalius, Eutychius, Fraternus, Venturus, Eugenius, Hilarius, Verus, Amandus, Gerontius, Proculianus, Iulianus, Helladius, Armentarius, Honoratus, Hepartius, Amenus, Dynamius, Maximinus, Hyrnantius & Palladius.

Relata ad nos epistola beatitudinis vestræ, quam ad Orientem pro catholicæ fidei adsertione misistis, optassemus & Episcopo statim apostolatu vestro pro tam immenso munere gratiarum actionem referre, nisi nobis difficultatem, qua in vnum celerriter non potuimus conuenire, vel spacia, quibus à nobis dispalati sumus, longa terrarum, vel aurarum, quæ in regionibus nostris præter consuetudinem fuit, intemperies, attulisset. Det ergo apostolatus vester nostræ veniam tarditati, quæ non de ocio aut dissimulatione, sed de certa necessitate descendit, quæque à nobis, etsi celeritatis gratiam abstulit, exultandi tamen materiam auferre non potuit. Exultauimus itaque Christo propitio lectis beatitudinis vestræ literis, & omni instructione patefacta, omnes intra Gallias constitutos, exultare mox fecimus, dolentes pariter pro his vobiscum, qui catholicæ fidei lumine derelicto, errorum

tenebras inciderunt. Quæ apostolatus vestri scripta, ita vt symbolum fidei, quisquis redemptionis sacramenta non negligit, tabulis cordis adscripsit, & tenaci, quod ad confundendos hæreticorum errores paratior sit, memoria commendauit. Multi itaq; in ea gaudentes pariter, & exultantes, recognouerunt fidei suæ sensum, & ita se semper ex traditione paterna tenuisse, vt vester apostolatus exposuit, iure lætantur. Nonnulli sollicitiores facti, beatitudinis vestræ admonitione percepta, modis omnibus se gratulatur instructos, datamq; sibi occasionem gaudent, qua liberè ac fiducialiter, suffragante etiam apostolicæ sedis autoritate, eloquatur, & adserat vnusquisq; quod credit. Quis autem apostolatu vestro pro hoc tanto munere, quod non solum Gallias, sed totum mundum, velut quibusdā preciosissimis gemmis ornauit, dignas æstimet gratias posse persolui? Doctrinæ post Deum vestræ debet fidelis, vt constanter teneat, quod credebat: debet etiam infidelis, vt à perfidia sua, agnita veritate discedat, & apostolicæ institutionis luce p̄fusus, erroris sui tenebras derelinquat, magisq; sequatur & credat, quod per os vestrū Dñs noster Iesus Christus de sacramento incarnationis suæ docet, quàm id teneat, quod diabolus humanæ salutis & veritatis inimicus instillat. Optassemus etiā ad filiū vestrū, gloriosissimū ac fidelissimū principē super eandē causam literas dare, quibus congratulantes fidei ipsius, humilitatis quoq; nostræ sollicitudinem, qua vos in Christo sequimur, proderemus, nisi ad nos de Orientalibus partibus nūcio perlato, fieri hoc, minimè necessariū putarem. Meritis autē apostolatus vestri pius Dominus præstitit, vt hæresim, iā diu occultè nutritā, vestris temporibus proderet. Ad laudem em̄ sollicitudinis vestræ pertinet, quod malorū error latere non potuit: ad gloriosā fidei ædificationē redundat, quod praua persuasio participes aut non inuenit, aut inuētos amisit. Respiciat itaq; cōseruando apostolatu vestrū misericors Dominus Ecclesiā suam, toto orbe diffusam. Vobis enim ita inuigilantibus, & hi qui curam animæ suæ gerunt, sollicitiores in fide redduntur: & hi, qui paulò desides sunt, tanto ad sollicitudinem accenduntur exemplo. Quod nos ante oculos semper habentes, non desinimus Deo ac Domino nostro gratias agere, & pariter supplicare, gratulantes quod tantæ sanctitatis, tantæ fidei, tantæq; doctrinæ apostolicæ sedi, vnde religionis nostræ, propitio Christo, fons & origo manauit, antistitē dederit, petentes etiam, vt datum concessumq; munus pontificij vestri, longissima ad ædificationem Ecclesiarum suarū ætate custodiat. Nos autem et si impares meritis, pari tamen fide, si quid (quod absit) contra Ecclesiam catholicam prophana infestatione tentetur, parati sumus, confortante Domino, cum beatitudine vestra pro veritate fidei animas nostras ponere, & vitam hanc auctori salutis nostræ, & largitori æternitatis impendere. Et alia manu: Ora pro me, Domine beatissime, merito & Apostolico honore venerande Papa, Rusticus Episcopus: Apostolatum vestrū in Domino venerans saluto, & vt digneris pro me orare, supplex rogo. Venerere, te Dominum in Christo meum, reuerendissime saluto, & vt digneris pro me orare, supplex rogo. Constantinus episcopus beatitudinem vestram saluto. Similiter & omnes episcopi supra scripti salutauerunt.

Epistola quinquagesima secunda eiusdem ad omnes Episcopos Galliarum de damnatione hæreticorum.

Leo

Leo Romanæ urbis Episcopus Rauennio, Rustico, Venerio, Constantino, Maximo, Armentario, Floro, Sauino, Valeriano, Constantio, Asclepio, Nectario, Maximo, Vrsio, Ingenulo, Iusto, Valeriano, Superuento, Crisaphio, Fonteio, Petronio, Hydacio, Etherio, Eulalio, Eutychio, Fraterno, Venturo, Eugenio, Hilario, Vero, Amando, Gerontio, Proculiano, Iuliano, Helladio, Armentario, Honorato, Hepartio, Amenio, Dynamio, Maximino, Hyrnanio & Palladio Episcopis per Gallias constitutis.

Optassemus quidem fraternitatis vestræ literas eo tēpore, quo promiseratis, accipere, vt profecturis ad Oriētem fratribus nostris, quos ad sanctam synodum vice nostra pro catholicæ fidei defensione direximus, etiam vestræ sententiæ professio iungeretur. Sed cum multa obstacula inopinātā nobis intulerint tarditatem, quamlibet seras, & diu expectatas epistolas per fratrem & coepiscopum nostrum Ingenulum gratanter accepimus: easq; cum gaudio recensentes, probauimus, sicut confidebamus, eruditione spiritus sancti cœlestem in vobis vigere doctrinam, quam in Orientalibus ecclesijs veritas hostis antiqui, per eos, quos sequaces suos reperit, falsitasque fatigare conata est, cum catholica fides, quæ nulla sui est parte mutabilis, per ipsas aduersantium exercitationes & validior efficiatur semper & clarior, operante hæc gratia Dei, vt si qui fortè ad hæc subtilia inimici iacula declinanda, minus erant instructi, minusque solliciti, perceptis veritatis armis, fierent contra impiorum mendacia fortiores. Quod ergo, sicut causa poscebat, fiduciam nostram, quam de vobis habemus in Domino, fideliter atque obediēter auxistis, multa exultatione gaudemus. Et meritò nos cognoscimus fratribus & coepiscopis nostris Orientalibus intimasse, quod secundum Euangelicam & Apostolicam traditionem de incarnatione Domini nostri Iesu Christi, vna esset omnium nostrum, & indiscreta confessio, neque vllis eorum disputationibus detineri, vt aliter aliquid de summi & salutiferi sacramenti veritate sapiamus, quàm & ex prædicatione sanctorum patrum, & ex autoritate incōmutabilis symboli didicimus & docemus, damnatis ab vniuersali Ecclesia, & nunc Eutychē, & antea Nestorio. Quorum si quis non ferendis impietatibus inhærere delegerit, ipse se à corpore Christianæ vnitatis absceidit. Non enim vltra iam cuiquā excusationis refugium de ignorantia & inscientia, vel de intelligentiæ difficultate cōceditur, cū hoc ipso sexcentorum ferè fratrum, coepiscoporumq; nostrorū synodus congregata, nullam artem ratiocinandi, nullum eloquium differendi contra fundamentum fidei inspirare permiserit: quoniā adnitentibus per auxilium gratiæ Dei fratribus, vicarijs nostris, quorū plenissima extitit in omni actione deuotio, non solum sacerdotibus Christi, sed etiam principibus & potestatibus Christianis, cunctisq; clericis, plebibus, ordinibus, plenè atque euidenter apparuit, hanc esse verè apostolicam fidem, ex diuinæ pietatis fonte manantem, quam synceram, & ab omni fæce totius erroris alienam, sicut accepimus, prædicamus, & vniuerso iam mundo consentiente defendimus, extinctis toto orbe dogmatibus, quæ vel præcedens hære-

Anno Christi, 454. qui fuit annus pontificatus S. Leonis 13. fuit scripta hæc epistola 3. sequentes.

*fortè legendū hæc ipsa inspirata

li 2 ticus

ricus ausus est inferre vel subsequens, dissimili quidem commento, sed impietate compari. Nam sicut Nestorius non est toleratus, affirmans beatam Mariam hominis tantummodo fuisse genitricem, qui postmodum sit à verbo deitatis susceptus, duabus scilicet naturis & personis distinctis, ut neque ipse esset filius hominis, qui filius Dei, neque vnus Christus in vtraque natura, sed alter sempiternus ex patre, alter temporalis ex matre, cum euangelica auctoritas ita verbum prædicet carnem factum, ut non duos Christos, nec duos filios, sed in vno Domino Iesu Christo, & Dei, & hominis nobis infinet veritatem, ut vtriusque substantia, id est, saluantis atque saluatae, nec proprietas possit confundi, nec persona geminari. Sicut ergo Nestorius in suo dogmate execrabilis, sic & Eutyches, damnatum olim sectatus errorem, alia prophanitate blasphemans, à catholica soliditatis compage resecatus est: quia indoctis quibusdam nimiumque simplicibus persuadere tentauit, quod verbum Dei ita caro sit factum, ut veram carnem de ventre virginis non sumpserit, nec nostri illi generis corpus habuisse, sed diuinitatis eius & carnis vnā esse naturam, ut vnum Dominum nostrum Iesum, & falsum hominem, & Deum diceret esse passibilem. Quod nec pietas fidei, nec ratio recipit sacramenti, ut aut in sua natura passibilis fuerit deitas, aut in susceptione humana mentita sit veritas. Quae diabolicorum sensuum prodigiosa commenta, sancta nunc synodus (humilitatis nostrae scriptis, auctoritate Domini mei beatissimi Petri Apostoli & merito roboratis, religiosa vnanimitate consentiens) abominando, ab Ecclesia Dei amputauit Dioscorum quoque Alexandrinum, in sua impietate manentem, ne illa Ecclesia quae inter ipsa Euangelij principia beatum Marcum beatissimi Petri Apostoli discipulum, in omnibus vtriusque doctrinis, sui doctoris magisterio consonantem habuit fundatorem, quaeque postea recentioribus à nostra aetate temporibus Athanasium, Theophilum, & proxime Cyrillum probatissimos praesules habuit, indignam captiuitatem sub haeretici dominatione pateretur. Vnde secundum magnam misericordiam Dei, vniuersos diaboli conatus, quibus Ecclesiam Domini conturbare molitus est, noueritis esse destructos. Reddite igitur Deo gratias, fratres charissimi, & dignam gratiarum actionem, & oret nobiscum vestra dilectio, ut fratres nostros, quos expectatio nostra desiderat, incolumes quam primum rediisse laetemur, & de omnibus, quae Domino adiuuante sunt gesta, plenius vos possimus instruere. Nam fratrem Ingenulum nolumus hac expectatione tardari, cum ob hoc ipsum properantiùs remeare debuerit, ne diutius vobis esset incognita omnium materia gaudiorum, quae volumus per curam dilectionis vestrae etiam ad fratres nostros Hispaniae episcopos peruenire, ut quod Deus operatus est, nulli esse possit incognitum. Data Calendis Februarij, Herculaniano viro clarissimo consule.

Eusebij Mediolanensis Episcopi epistola, ad Leonem Papam, per quam fidei eius, quam ad Orientem direxerat assertioni cum alijs episcopis consentientibus subscripsit.

Domino sancto & beatissimo patri Leoni Eusebius Mediolanensis Episcopus.

Reuer-

Rueris, Domino annuente, fratribus nostris, quos ad Orientem fidei causa sollicitè prouida beatitudo vestra direxerat, decursisq; literis, quas per eos tua sanctitas destinauit, omni exultatione in Christo releuatus sum, quod effectum commissa sibi legationis eosdè reportasse vestra pagina designauit. Nec mirum, quod Dominus noster Iesus Christus catholicae fidei, quam tenemus, maiestatis suae gratiam, custodiamque praestiterit, quando vos veros cultus sui assertores, in apostoli sui sede praesules collocauit, qui & recta sentire de incarnationis dominicae sacramento, & eadem potestis rectè custodire. Admonitis ergo fratribus & coepiscopis meis, habitoque cōuentu, vestrarum formam tenuimus literarum. Nam recensens epistolam beatitudinis vestrae, in sacerdotum Domini concilio, quam sanctus frater, & coepiscopus noster Abundantius, & compresbyter meus Senator detulerant, agnitaeque eorum narratione, sicut scripta vestra signauerant, rerum gestarum ordine continuo requisita est, recitataque epistola, quae fidei assertionem plenè digestam, ad Orientem dudum sanctitas vestra transmiserat, quae ad nos, ex vestra admonitione, sancto fratre & coepiscopo nostro Cyriaco mutuante peruenit, claruit eam plenam fidei simplicitate fulgere, prophetarum etiam adsertionibus, Euangelicis auctoritatibus, & apostolica doctrinae testimonijs, nitore quodam lucis ad veritatis splendorem radiare, omnibusque sensibus conuenire, quos beatus Ambrosius, de incarnationis dominicae mysterio, suis libris sancto spiritu excitatus inseruit. Et quia omnia maiorum fidei, nobis antiquitus tradita, tota puritate conueniunt, domine sancte & beatissime pater, placuit omnibus, quorum subscriptio subter annexa nomina poterit declarare, ut eos, qui impiè de incarnationis dominicae sacramento sentiunt, quauis intellectus sui prauitate, à catholica fidei veritate recedentes, seipsos dignos abiectione fecerint, suo etiā consensu, auctoritatis vestrae praecedente sententia, damnatione congrua persequendos. Literarum ergo vestrarum formam secuti, modum praescriptae ordinationis nos seruasse, his per fratrem & coepiscopum meum Cyriacum missis ostendimus, superesse ut, annuente Domino, perpetuè retinentes, hoc futuris memorabile seculis relinquatis, ut ab hoc tempore praesenti, extincta impietate sectae contumacia videatur, ut nouis purgationibus in eternum prostrata lucumberet. Et alia manu: Incolumem beatitudinem tuam summa diuinitas adornet atque custodiat, domine sancte & beatissime pater.

Eusebius Episcopus Ecclesiae Mediolanensis in omnia supradicta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Fauentius Episcopus Rhegiensis Ecclesiae, in omnia suprascripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Maiorianus Episcopus Ecclesiae Placentinae in omnia suprascripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Cyprianus Episcopus Ecclesiae Brixillensis in omnia suprascripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

I 3 Ego

D. LEONIS PAPAE

*Terdonē
sis Ego Quintinus Episcopus Ecclesiae *Dertonensis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Crispinus Episcopus Ecclesiae Ticinensis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Maximus Episcopus Ecclesiae Taurinatis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Floreus presbyter, iussus à praesente sancto Eulogio Episcopo meo Ecclesiae Sporiensis, quia ipse propter infirmitatem subscribere non potuit, in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

*Gerardus
Ego *Gradus presbyter directus ab Episcopo *Eustasio Ecclesiae Augustanae, vice ipsius in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

*Euthasio
Ego Cyriacus Episcopus Ecclesiae Laudensis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

*Rhetia
Ego Abundantius Episcopus Ecclesiae Comensis in omnia superscripta pro me ac pro absente sancto fratre meo Asimone Episcopo Ecclesiae Curiensis, prima *Reatica subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Paschasius Episcopus Genuensis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Pastor Episcopus Ecclesiae Astensis, in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Simplicius Episcopus Ecclesiae Nouariensis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Ioannes Episcopus Ecclesiae Cremonensis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Octavianus Episcopus Ecclesiae Bruxianae in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Iustianus Episcopus Ecclesiae Vercellensis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Quintus Episcopus Ecclesiae Albingaunensis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Ego Præstantius Episcopus Ecclesiae Bergomatis in omnia superscripta consensu & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicae sacramento impia senserunt.

Epistola

EPISTOLAE DECRETALIS.

128

Epistola quinquagesima tertia eiusdem ad Anatolium Constantinopolitanum Episcopum, ubi in primis eum de fide in Chalcedonensi Concilio laudat: deinde arguit, quod contra Nicenam synodum Alexandrinam atque Antiochenam Ecclesias sibi subdere voluisset.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

Anifestato, sicut optauimus, per gratiam Dei lumine Evangelice veritatis, & ab vniuersali Ecclesia perniciosissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in Domino, quod creditur nobis dispensationis labor ad desideratum peruenit effectum, sicut etiam epistolae tuae textus eloquitur, ut secundum apostolicam doctrinam, id ipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata. Simus autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententia. In cuius operis deuotione gratulamur dilectionem tuam esse consortem, ut & corrigendis tua prodesset industria, & ab omni te deuiantium participatione & factione purgares. Decessore enim tuo beatæ memoriæ Flauiano, propter defensionem catholicæ veritatis electo, non immerito credebatur, quod ordinatores tui, contra sanctorum canonum constituta, viderentur sui similem consecrasse. Sed adfuit misericordia Dei, in hoc te dirigens atque confirmans, ut malis principiis bene vtereris, & non te iudicio hominum, sed Dei prouectum benignitate monstrares. Quod verè ita accipiendum est, si hæc diuini muneris gratiam alia offensione non perdas. Virum enim catholicum, & præcipuè Domini sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari. Dicente quippe scriptura sancta, post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere, multis mundi huius illecebris, multis vanitatibus resistendum est, ut veræ continentiae obtineatur integritas, cuius prima est labes superbia, initium transgressionis, & origo peccati. Quoniam mens potentiae auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, dum inordinato prauoque processu, impunitarum transgressionum augmentur excessus, & crebrescunt culpæ, quæ toleratæ sunt studio fidei repandæ & amore concordiae. Post illa itaque ordinationis tuæ non inculcata principia, post consecrationem Antiocheni episcopi, quam tibi met contra canonicam regulam vendicasti, doleo etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam, ut sacratissimas Nicenorum canonum constitutiones conareris infringere, tamquam opportunè se tibi hoc tempus obtulerit, quo secundi honoris priuilegium sedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena ecclesia proprietatem tertiæ dignitatis amiserit, ut his locis iuri tuo subditis, omnes Metropolitani episcopi proprio honore priuentur. Quibus inauditis, & nunquam antè tentatis, ita præueniris excessibus, ut sanctam synodum, ad extinguendam solum hæresim, & confirmationem fidei catholicæ studio Christianissimi principis cōgregatā, in occasione ambitus trahas, & ut conuiuentiam suā tibi dedat, impellas, tanquam refutari nequeat, quod illicitè voluerit multitudo, & illa Nicenorum canonum per sanctum verè spiritum ordinata cōditio in aliqua vnquam sit parte solubilis. Nulla sibi met de multiplicatiōe cōgregatiōis synodalia cōcilia blādiatur, neque;

1. Corin. 1.

Eccl. 18.

*progres-

Niceni cō-

cilij 6 et 7

capitulum.

neq; trecentis illis decem atq; octo copiosior numerus sacerdotum comparare se audeat vel præferre, cum tanto diuinitus priuilegio Nicena sit synodus consecrata, vt siue per pauciores, siue per plures Ecclesiastica iudicia celebrentur, omni penitus autoritate sit vacuum, quicquid ab illorū fuerit cōstitutione diuersum. Nimis ergo hæc improba, nimis sunt praua, quæ sacratissimis canonibus inueniuntur esse contraria. In totius Ecclesiæ perturbationem superba hæc tendit elatio, quæ ita abuti voluit Concilio synodali, vt fratres in fidei tantum modò negocium conuocatos, & definitione eius causæ, quæ erat curanda, perfunctos, ad consentiendum sibi, aut deprauando traduceret, aut terrendo compelleret. Inde enim fratres nostri, ab apostolica sede directi, qui vice mea synodo præsidebant, probabiliter atq; constanter illicitis ausibus obstiterunt, aperte reclamantes, ne contra instituta Nicenæ synodi præsumptio reprobæ nouitatis adurgeret. Nec potest de eorum cōtradictione dubitari, de quibus in epistola tua etiam ipse conquereris, quòd conatibus tuis voluerint obuiare. In quo eos quidem multum mihi, hæc scribendo, cōmendas, sed temetipsum, quòd eis parere nolueris, dum illicita moliris, accusas, superflue non concedenda appetens, & insalubriter contraria concupiscens, quæ nullum vnquam potuerunt nostrum obtinere consensum. Absit enim à conscientia mea, vt tam praua cupiditas meis studijs adiuuetur, ac non potius & meo, & omnium, qui non ^{*ope} alta sapiunt, sed humilibus consentiunt, ^{*ope} opere subruatur. Sancti illi, & venerabiles patres, qui in vrbe Nicena, sacrilego Ario cum sua impietate damnato, mansuras vsque in finem mundi leges Ecclesiasticorum canonū condiderunt, & apud nos in toto orbe terrarum in suis cōstitutionibus viuunt, & si quid vsquam aliter, quàm illi statuerunt, præsumitur, sine cunctatione cassatur, vt quæ ad perpetuam utilitatem generaliter instituta sunt, nulla commutatione varientur, nec ad priuatum trahantur cōmodum, quæ ad bonum sunt cōmune præfixa. Et manentibus terminis, quos constituerunt patres, nemo in ius tendat alienum. Sed intra fines proprios atq; legitimos, prout q̄s valuerit, in latitudine se charitatis exerceat, cuius satis vberes fructus Constantinopolitanus potest antistes acquirere, si magis humilitatis virtute nitatur, quàm si spiritu ambitionis infletur. Noli, frater, altum sapere, sed time, & Christianissimorum principum pijsimas aures improbis petitionibus inquietare desiste, quibus certum habeo modestia te magis quàm elatione placitum. Persuasioni enim tuæ in nullo penitus suffragatur quorūdam episcoporum ante sexaginta (vt iactas) annos facta subscriptio, nunquamq; à prædecessoribus tuis ad apostolicæ sedis transmissa notitiam, cui ab initio sui caducæ, dudumq; collapsæ sera nunc & inutilia subijcere fomēta voluisti, eliciēdo à fratribus speciem consensionis, quam tibi in suam iniuriam verecundia fatigata præberet. Memento, quid Dominus ei, qui vnum de pusillis scandalizauerit, comminatur, & sapiēter intellige, quale sit iudicium Dei subiturus, qui tot ecclesijs, tot sacerdotibus scandalum inferre non metuit. Fateor enim, ita me dilectione vniuersæ fraternitatis obstringi, vt nemini prorsus in his, quæ contra se poscit, assentiā, possisq; euidenter agnoscere me dilectioni tuæ beneuolo animo cōtraire, vt saniore concilio ab vniuersalis te Ecclesiæ perturbatione contineas. Nō conuellantur prouincialium iura primatum, nec priuilegijs antiquitus institutis metropolitani antistites fraudētur. Nihil Alexandrinæ sedi eius, quam

Roman. 12

*ope

15. quæst. 1

Que ad p

petuam

Roman. 11

Matt. 18

Marc. 9

quam per sanctum Marcum Euangelistam beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis, nec Dioscoro impietatis suæ pertinacia corruente, splendor tantæ ecclesiæ tenebris obscuratur alienis. Antiochena quoque ecclesia, in qua primū prædicante Apostolo Petro, Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseueret, & in gradu tertio collocata, nunquam se fiat inferior. Aliud enim sunt sedes, aliud præsidentes. Et magnus vnicuique honor est integritas sua. Quæ quum in quibuslibet locis propria ornamenta non perdat, quanto magis in Constantinopolitana vrbis magnificentia potest esse gloriosa, si per obseruantiam tuā & defensionem paterni canonis, exemplum probitatis multi habeant sacerdotes. Hæc tibi scribens, frater in Domino, hortor ac moneo, vt deposito ambitionis desiderio, spiritu potius ferueas charitatis, eiusque virtutibus, secundum doctrinam apostolicam, proficenter orneris. Est enim patiens & benigna, & non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt. Vnde si charitas non querit propria, quantum peccat, qui concupiscit aliena? A quibus volo, vt te prorsus abstineas, memorque sis eius sententiæ, quæ dicit: Tene, quod * tenes, ne alius accipiat coronam tuam. Nam si inconcessa quæsieris, ipse te tuo opere atque iudicio vniuersalis Ecclesiæ pace priuabis. Frater autem & coepiscopus noster Lucianus, & filius noster Basilus diaconus, quantum in ipsis fuit, studiosè his, quæ eis iniunxeras, adfuere, sed actioni eorum iustitia negauit effectum. Data vndecimo Calendas Iunij, Herculano viro clarissimo cōsule.

Rom. 12

1. Cor. 13

Apoc. 3.

* habes

Epistola quinquagesimaquarta eiusdem ad Martianum Augustum, ubi de eius gratulatur fide, quæ in Chalcedonensi Concilio gesta est, & de Anatolio Constantinopolitano Episcopo, qui in eodem Concilio Alexandrinam & Antiochenam Ecclesias contra statuta per ambitum sibi uoluit subiungere.

Leo Episcopus Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ Martino Augusto.

Agno munere misericordiæ Dei, totius Ecclesiæ catholicæ multiplicata sunt gaudia, cum sancto & glorioso clementiæ vestræ studio perniciosissimus error extinctus est, vt labor noster citius ad desideratum perueniret effectum, quem Deo feruens principatus vester, & fide & potestate iuuisset. Quia et si in virtute spiritus sancti, inter quaslibet dissensiones per sedis apostolicæ famulatum Euangelij erat defendenda libertas, manifestior tamen apparuit gratia Dei, quæ præstitit mundo, vt in victoria veritatis, authores tantum violatæ fidei deperirent, & sua integritas Ecclesiæ redderetur. Bellum igitur, quod pacis nostræ inimicus excitauerat, adeo foeliciter, dextera Domini pugnante, cōfractum est, vt triūphante Christo omnium sacerdotum esset vna victoria, & coruscante lumine veritatis, erroris tenebræ cum suis adsertoribus pellerentur. Nam sicut in ipsa Domini resurrectione credenda, ad corroboranda initia fidei multum securitatis accessit, quòd quidam apostoli de cor-

Kk poreā

porea Domini Iesu Christi veritate dubitauere, & visu atque contactu fixi-
ras clauorum & vulnus lanceae percutando, ambiguitatem cunctis, dum
ambigunt, abstulerunt, ita nunc quoque, quum aliquorum infidelitas con-
futatur, omnium haesitantium corda firmata sunt, & profecit vniuersis ad
illuminationem, quod quibusdam intulit caecitatem. In quo opere dignè
& iuste exultat vestra clementia, quae fideliter proprieque prospexit, vt O-
rientalibus ecclesijs diabolicae infidiae non nocerent, sed ad propitiandum
Deum efficaciora ubique offerrentur holocausta, quando per mediatorem
Dei & hominum hominem Christum Iesum eadem confessio plebium, e-
adem sacerdotum, eadem esset & regum, gloriosissime fili, & clementissi-
me Auguste. His autem, propter quae tanta facta est congregatio sacerdo-
tum, bono & optabili fine compositis, miror & doleo, quod pacem vni-
uersalis Ecclesiae, diuinitus reformatam, ambitionis rursus spiritus inquie-
tat. Quamuis enim necessariè sibi frater meus Anatolius consuluisse videat-
ur, vt ordinatum suorum errorem deferens, in assensum catholicam fidei
salubri correctione transfret, custodire tamen debuit, vt quod vestro be-
neficio noscitur consecutus, nullius prauitatis cupiditate turbaret. Nos e-
nim vestre fidei & interuentionis habentes intuitum, cum secundum suae
consecrationis authores eius initia titubarent, benigniores circa ipsum
quam iustiores esse voluimus, quo perturbationes omnes, quae operante di-
abolo fuerant excitatae, adhibitis remedijs, leniremus: quae illum modestum
magis, quam immoderatum facere debuere. Qui etiam si praecipuis meritis,
optimoque iudicio legitime fuisset ac sollenniter ordinatus, contra reue-
rentiam tamen canonum paternorum, contra sancti spiritus instituta, con-
tra antiquitatis exempla, nullis posset suffragijs adiuuari. Apud Christianum
& verè religiosum, vereque orthodoxum principem loquor: multum Ana-
tolius Episcopus proprio detrahit merito, si illicito crescere optat augmen-
to. Habeat, sicut optamus, Constantinopolitana ciuitas gloriam suam, ac
protegente dextera Dei, diuturno clementiae vestrae fruatur imperio. Alia
tamen ratio est rerum secularium, alia diuinarum, nec praeter illam petram,
quam Dominus in fundamento posuit, stabilis erit vlla constructio. Pro-
pria perdit, qui indebita concupiscit. Satis sit, quod praedicto vestrae piete-
tis auxilio, & mei fauoris assensu, Episcopatum tantae urbis obtinuit. Nò de-
dignetur regiam ciuitatem, quam apostolicam non potest facere sedè, nec
villo speret modo, quod per aliorum possit offensiones augeri. Priuilegia e-
nim Ecclesiarum, sanctorum patrum canonibus instituta, & venerabilis Ni-
cenae synodi fixa decretis, nulla possunt improbitate conuelli, nulla nouita-
te mutari. In quo opere, auxiliante Christo, fideliter exequendo, necesse est
me perseuerantem exhibere famulatum, quoniam dispensatio mihi credita
est, & ad meum tendit reatum, si paternarum regulae sanctionum, quae in
synodo Nicena, ad totius Ecclesiae regimen, spiritu Dei instruite, sunt
conditae, me (quod absit) conuiuent, violentur, & maior sit apud me
vnius fratris voluntas, quam vniuersae domus Domini communis utili-
tas. Et ideo sciens gloriosam clementiam vestram Ecclesiastica studere
concordiae, & his, quae pacificae congruunt vnitati, pijsimum praes-
tare consensum, precor & sedula suggestionem vos obsecro, vt aulus im-
probos, vnitati Christianae pacique contrarios, ab omni pietatis vestrae
abdicetis assensu, & fratris mei Anatolij, nocitram ipsi (si perstiterit)
cupi-

Matth. 16.
25. q. 2 Pri-
uilegia ec-
clesiastica-
rum. & i-
bidem ca.
Priuilegia
Ecclesi-
arum.

Cupiditatem, salubriter comprimatis, ne ea, quae vestrae gloriae atque
temporibus inimica sunt, cupiens, maior suis velit esse prioribus, li-
berumque illi sit quantis potuerit splendore virtutibus, quarum non aliter
particeps erit, nisi charitate magis voluerit ornari, quam ambitione disten-
di. Hanc autem improbi desiderij conceptionem nunquam debuit intra cor-
dis sui recipere secretum, sed cum illi fratres & coepiscopi mei, qui vice mea
aderant, obuiarent, ab illicito appetitu, eorum saltem salubri contradic-
tione cessasset. Nam & vestre pietatis apices, & ipsius scripta declarant, legatos
sedis apostolicae (sicut oportuit) contradictione iustissima ei restitisse, vt in-
excusabilior esset praesumptio, quae se nec increpata cohiberet. Vnde quia
conuenit fidei vestrae vel gloriae, vt sicut haeresis, Deo per vos agente, destru-
cta est, ita etiam omnis ambitus retundatur, agite, quod & Christianae est
probitatis & regiae, vt praedictus Episcopus pareat patribus, consulat paci,
neque sibi aestimet licuisse, quod Antiochenum sine villo exemplo, contra sta-
tura canonum, episcopum ordinare praesumpsit, quod amore reparandae fi-
dei & pacis studio retractare cessauimus. Abstineat ergo ab Ecclesiasticarum
iniuria regularum, & illicitos declinet excessus, ne se ab vniuersali Ecclesia,
dum inimica paci tentat, abscindat. Quem opto magis irreprehensibiliter
agentem diligere, quam in hac praesumptione, quae illum ab omnibus po-
terit separare. Frater autem & coepiscopus meus Lucianus, qui cum filio meo
Basilio diacono clementiae vestrae ad me scripta portauit, omni deuotione
partem susceptae legationis impleuit, qui non est aestimandus negotio de-
fuisse, quem potius causa deseruit. Data vndecimo Calend. Iunij, Hercula-
no viro clarissimo consule.

*Epistola quinquagesima quinta eiusdem ad Pulcheriam Augustam
de ambitu Anatolij.*

Leo Episcopus Pulcheriae Augustae.

Antis & Deo placitis clementiae vestrae studiis defensam con-
tra haereticos catholicam fidem, & vniuersae Ecclesiae redditam
pacem, ineffabiliter cum vestra pietate gaudemus, gratias agen-
tes misericordiae omnipotentis Dei, quod exceptis his, qui
magis dilexerunt tenebras, quam lucem, neminem passus est
Euangelica veritate fraudari, vt absterfa erroris caligine, in omnium cordi-
bus purissimum lumen oriretur, nec de infirmis quorundam animis tenebro-
sus ille exultaret inimicus, quem non solum hi, qui illam si steterant, sed etiam,
quos fecerat nutrire, superauerunt, vt errore abolito, per totum mundum
fides vera regnaret, & omnis lingua confiteatur, quoniam Dominus Iesus
Christus in gloria est Dei patris. Confirmato autem in vnitatem Euangelij v-
niuerso mundo, & in eodem spiritu sensus directis cordibus omnium sacer-
dotum, optimum fuerat, supra illa, propter quae sancta est synodus congre-
gata, & quae, secundum pietatis vestrae studium, probabili sunt sine conclu-
sa, nihil quod tanto bono contrarium esset, inferri, nec per occasionem e-
piscopalis Concilij, id in commune appeti, quod non licuit concupisci. Fra-
ter enim & coepiscopus meus Anatolius parum considerauit, quanto pie-
tatis vestrae beneficio, & mei fauoris assensu Constantinopolitanae eccle-

Kk 2 f2

D. LEONIS PAPAE

siæ sacerdotium fuerit consequutus, & non tam de adeptis gauisus, quàm de immodicis appetendis supra mensuram sui honoris accensus est, credens huic tam intemperanti cupiditati posse prodesse, quod ei quorundam consensum præbuisse dicitur extorta subscriptio, quum tam destruendis mox conatibus contradictio fratrum & cœpiscoporum meorum vicem meam agentium, fideliter & laudabiliter obuiaret. Quoniam contra statuta paternorum canonum, quæ ante longissimæ ætatis annos in vrbe Nicena spiritualibus sunt fundata decretis, nihil cuique audere conceditur, ita ut si quis diuersum aliquid decernere velit, se potius minuat, quàm illa corrumpat: quæ si (ut oportet) à cunctis pontificibus intemerata seruentur, per vniuersas ecclesias tranquilla erit pax & firma concordia, nullæ de mensuris harum dissensiones, nullæ de ordinationibus lites, nullæ de priuilegijs ambiguitates, nulla erunt de alieni usurpatione certamina, sed ea quæ iure charitatis rationabilis est, & morum & officiorum seruabitur vnanimitas. Et ille verè erit magnus, qui fuerit totius ambitionis alienus, dicente Domino: Quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister. Et quicumque voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Et tamen hæc illis tunc insinuabantur, qui de pusillo volebant crescere, & de infimis ad summa transire. Constantinopolitana verò præfati ecclesiæ (quia amplius, quàm affectus est, concupiscit) quid illi satisfaciet, si tantæ vrbs magnificentia & claritudo non sufficit? Superbum nimis est & immoderatum, vltra fines proprios tendere, & antiquitate calcata alienum ius uelle præripere, atque ut unius crescat dignitas, tot metropolitanorum impugnare primatus, quietisquæ; prouincijs, & olim sanctæ synodi Nicenæ moderatione dispositis, bellum nouæ perturbationis inferre, atque ut uenerabilium patrum decreta soluantur, quorundam episcoporum proferre consensum, cui tot annorum series negauit effectum. Nam sexagesimus ferè annus huius iactantiæ esse iactatur, quæ se prædictus episcopus æstimat adiuuari, frustra cupiens id sibi prodesse, quod etiam si quisquam ausus est uelle, nullus tamen potuit obtinere. Agnoscat, cui successit uiro: & repulso omni spiritu elationis, Flauiani modestiam, Flauiani humilitatem, quæ illum usque ad confessoris gloriam prouexit, imitetur. Cuius si uelit splendore uirtutibus, laudabilis erit, & in omni loco plurimum dilectionis acquirat, non ambiendo humana, sed promerendo diuina. *Hæc autem obseruantia vniuscuiusque illi animi spondet copulandum, & eam apostolicæ sedis dilectionem, quæ Constantinopolitanæ ecclesiæ semper impendimus, nulla mobilitate violandam. Quia si interdum immoderati præfules aliquas incidunt culpas, Ecclesiarum tamen Christi integra gratia perseverat. Consensiones verò episcoporum, sanctorum canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, vnita nobiscum vestra fidei pietate, in irritum mittimus, & per auctoritatem beati Petri Apostoli, generali prorsus definitione cassamus, in omnibus Ecclesiasticis his legibus obsequentes, quas ad pacificationem omnium sacerdotum, per trecentos decem & octo antistites spiritus sanctus instituit, ita ut etiā si multo plures aliud, quàm ille statuere, decernerent, in nulla reuerentia sit habendum, quicquid fuerit à prædictorum constitutione diuersum. Prolixitatem itaque epistolæ meæ, qua necesse habui explicare, quid sentiam, rogo ut per fratrem & cœpiscopum meum Lucianum, qui (quantum in ipso est) sollicitudinem susceptæ legationis est fideliter exequu-

Matt. 20
Mar. 10.

Obserua
authorita-
tem Roma-
ni Pontifi-
cis.

EPISTOLAE DECRETALIS.

131

exequutus, & per filium meum Basilium diaconem pietas vestra dignanter accipiat. Et quia moris vestri est pro pace & vnitatem Ecclesiæ laborare, fratrem meum Anatolium Episcopum ex vestra insinuatione dilectum, salubriter in his, quæ ipsi profutura sunt, continete, ut gloria clementiæ vestræ, sicut magnificatur de fide reparata, ita prædicetur de ambitione compressa. Data vndecimo Calendas Iunii, Herculano viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesima sexta eiusdem ad Iulianum Episcopum
(consensum de Etio & Andrea.)

Leo Episcopus Romæ Iuliano Episcopo
Cœnsi.

Gnoui in dilectionis tuæ literis fraternæ charitatis affectum, An. Chri- quod de multis malis, quæ multa & saua pertulimus, pio no- sti 455. q. bismum dolore compateris. Sed vtinam hæc, quæ perpeti nos fuit annus Dominus aut permittit aut voluit ad correctionem proficiant pontifica- tus S. Leo- nis 14. scri- pta fuit hæc episto- la, & simi- liter ii, se- quentes. multorum, & ut desinant aduersitates, finiantur offensæ. Quod utrumque de magna erit misericordia Dei, si & flagella remoueat, & ad se suorum corda conuertat. Sicut autem fraternitatem tuam, ea quæ apud nos fuit, contristauit hostilitas, ita me anxium facit, quod in Constantinopolitana ecclesiâ la- (quantum tuæ indicant literæ) hæreticorum insidiæ non quiescunt, & quæstis occasionibus, hi qui catholicæ fidei defensores fuere, vexantur. Nam dum Etius ab officio archidiaconatus per speciem prouectionis amouetur, & in locum eius Andreas, qui ob hæreticorum societatem fuerat abiectus, adsumitur, dum beatæ memoriæ Flauiani accusatoribus honor redditur, & pijsimi confessoris participes aut discipuli conteruntur, nimis aperte, quid episcopo ecclesiæ ipsius placeat, demonstratur. In quem pro causa merito differo commoueri, & quid ipse mecum cum suis epistolis agat, quas missurum eum filius noster Etius indicauit, expecto, dans locum voluntariæ emendationi, qua dolorem meum cupio mitigari. Clementissimo tamen principi, & pijsimæ Augustæ de his, quæ ad custodiam pacis Ecclesiasticæ pertinent, scripsi, quos deuotione suæ fidei prouiduros esse non dubito, ne contra gloriam operis ipsorum, damnata hæresis queat pullulare. Studeat ergo dilectio tua, frater charissime, piæ & necessariæ curam sollicitudini apostolicæ sedis impendere, quæ tibi, apud se nutrito, catholicam contra Nestorianos & Eutychianos hæreticos actionem, materno iure commendat, ut diuino fultus auxilio, speculati de Constantinopolitanæ vrbs opportunitate non desinas, ut prædictorum dogmatum impius nunquam turbo consurgat. Et quia tanta est gloriosorum principum clementia, ut confidenter eis possis, quæ sunt insinuanda, suggerere, pietate ipsorum, ad utilitatem Ecclesiæ vniuersalis, vtaris. Consulente autem dilectione tua de his, in quibus putaueris ambigendum, non deerit relationibus tuis meæ responsionis instructio, ut sequestrata earum actione causarum, quæ in quibusque Ecclesijs præfules suorum debent cognitione firmari, hac speciali cura, vice mea functus, vtaris, ne hæresis Nestoriana vel Eutychiana in aliqua parte reuiviscat: quia in Episcopo Constantinopolitano catholicus vigor non est, nec multum aut pro

Kk 3

sacra-

sacramento salutis humanæ, aut pro sua est æstimatione sollicitus, cum si quid illi inesset spiritualis industria, ita & à quibus ordinatus sit, & cui viro successerit, cogitare deberet, ut magis beatum Flavianum, quam sui honoris sequeretur auctores. Et ideo cum pijsimi principes secundum obsecrationes meas dignati fuerint fratrem Anatolium de his, quæ merito in querelam veniunt, increpare, videat charitas tua diligentia sua, ut vniuersa scandala, adhibita plenissima correctione, rescentur, & à filij nostri Etij cesset iniuria. Nam apud catholicum Episcopum, etiam si erat utcumq; decus sacerdotale, sacerdoti archidiaconus propter fidei reuerentiam debuit præmitti, potius quam locum catholici nequissimus hæreticus obtineret. Cum itaq; quæ sequantur, agnouero, tunc manifestius, quid agi oporteat, æstimabo. Nam interim, dolore cohibito, malui indulgere patientiæ, ut locus esset veniæ. De Palæstinis verò monachis, qui iam pridè in tumultu dissensionis esse dicuntur, quo adhuc animo moueantur, ignoro. Neq; cuiusquam sermone mihi patefactum est, quas causas videantur antè factæ præferre discordiæ, utrum scilicet Eutychianæ peruersitati tali furore famulentur, an implacabiliter doleant Episcopum suum in hanc impietatem posse traduci, quæ contra ipsorum locorū sanctorum testimonia, quibus totus mūdus instruitur, ab incarnationis dominicæ veritate descuerit, & quod in alijs per indulgentiam curare placuit, in illo putent non esse veniale. Vnde cupio me super his plenius edoceri, ut etiam talium correctioni cōgruè studeatur: quia aliud est contra fidem impiè armari, aliud in errore quempiam detineri. Chartas etiam, quas Actius presbyter antè indicauit esse directas, & Breuiarium fidei, quod te misisse significas, necdum ad me noueris peruenisse. Vnde si expeditior occasio se præbuerit per latores, libenter habeo, ut si qua est, quæ utilis videatur, quam primum ad me mittatur instructio. De Aegyptijs monachis quàm quieti, aut cuius sint fidei, scire desidero, & de Alexandrinæ Ecclesiæ pace quid ad vos veris nuncijs perferatur, ad cuius Episcopum vel ordinatores ipsius, seu clericos, quod* alia scripta direxerim, misis exemplarijs scire te volui. Ad clemētissimum quoq; principem, & ad religiosissimā Augustam quis nūc meus sermo sit, missa exemplaria docebunt. Vtrum autem epistola mea, quam de incarnationis dominicæ fide, incolumi adhuc sanctæ memoriæ Flauiano, ad dilectionem tuam per Basilium diaconum miseram, fraternitati tuæ tradita sit, scire desidero, quoniam suspectum habeo, quod de eius textu nullum vnquam indicium reddidisti. Gestorum synodaliū, quæ omnibus diebus Concilij in Chalcedonensi ciuitate cōfecta sunt, parum clara, propter linguæ diuersitatem, apud nos habetur instructio. Et ideo fraternitati tuæ specialiter iniungo, ut in vnum codicem vniuersa facias congregari, in Latinum sermonem absolutissima interpretatione translata, ut in nulla parte actionū dubitare possimus, neque vllō modo esse possit ambiguum, quod ad plenam intelligentiam, te fuerit studente perductum. Data quinto Idus Martij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesima septima eiusdem ad Martianum Augustum de Etio & Andrea.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Quam

Vam excellenti pietate, & quàm glorioso clementiæ vestræ studio in integrū nuper fides Christiana reuocata sit, totus mundus agnoscit, & salutis suæ singulare præsidium per vos à Domino esse reparatum. At si quid aduersum tanti operis consummationem de cōtrario spiritu sentitur oboriri, necesse est, ut ad vestræ reuocetur pietatis auxiliū, quod ad custodiam catholicæ veritatis diuina prouidentia præparauit, ut quum potestatis vestræ sit, scandala etiam in longinquum nata resicare, multo magis ea, quæ sub vestris audent oculis surgere, non sinatis accrescere. Anatolij Episcopi ordinationem (sicut scientia Dei testis est) suspectam (quod fatendum est) mihi fecerant consecrationis eius auctores, nec dissimilem ab eligentibus arbitrabar electum, sequutumq; est, ut dum à cōmunionē apostolicæ sedis existeret alienus, diu dandis ad eum epistolis pacis meæ abstinere. Sed cum illi pietatis vestræ testimonium suffragaretur, quum de fide atq; vnanimitate eius optanda quæq; & placitura promitteret, professionem eius ita credidi esse synceram, ut tamen, qua obseruantia se agere deberet, non desinere commonere, sedulo ipsi ac diligenter inculcans, ut de persecutoribus beatæ memoriæ Flauiani neminem auderet in suo habere consortio, & Eutythianæ hæreseos defenforem à se indicaret esse deiectum. Sequutumq; est, ut de his, quæ pro catholica fide in synodali Concilio fuerant definita, talia ad me scripserit, qualia catholicum sacerdotem scribere congruebat. Cum ergo ad commendanda ipsius primordia ista præcesserint, quid causæ aut occasionis emerferit, ut virum catholicæ fidei, & Nestorianis atque Eutythianis hæreticis constanter etiam aduersum archidiaconum sub honoris specie degradaret, & dispensationem totius causæ & curæ ecclesiasticæ in Andream Eutythianistam repente transferret, adeo nimia commotione turbatus, ut cōsecrationem, quam pro iniuria dabat, sexta sabbati traditionis apostolicæ aut nescius aut oblitus inferret: quasi non ad Episcopum magis, quàm ad presbyterū ordinationis illius vitium pertineret: qui non inueniens, quod argueret in fide, quod improbaret in moribus, deiectionem innocentis per speciem prouectionis impleuit, addens sententiæ illud iniuriæ, ut eum cœmeterio deputando, condemnaret exilio. Quem tamen pietati vestræ commendare præsumo, ne vllis vltius noxijs ingruari possit insidijs, quem Dominus (ut comperi) sub vestra defensione constituit. Adicio autem etiam hanc obsecrationem, ut prædictum Episcopū à professione sua dissonum, & nimium testimonijs vestri ac fauoris oblitū, necessariè increpare dignemini. Cesset catholicos insectari, cesset eos, qui sanctæ memoriæ Flauiano placere, contere, & eorum societatem, quos improbavit, eligere. Fraternali enim illi charitatem non aliter poterimus impendere, quàm ut se ab inimicis catholicæ fidei approbet execrari, eiusque se consortium atque commercium abscindat, qui etiam si magna fuisset satisfactio purgatus, post dubium tamen reuersus errorem, catholicis diaconibus postponi debuit, non præponi. Illud quoque clementiæ vestræ beneuolentiam peto, ut veneratorem vestrum, fratrem meum Iulianum Episcopum, in vestro, sicut facere dignamini, habeatis affectu, cuius obsequijs præsentia meæ vobis imago reddatur. Nam & de fidei eius synceritate confidens, vicem ipsi meam, contra temporis nostri hæreticos, delegavi, atque propter ecclesiarum pacisque custodiam

D. LEONIS PAPAE

ut à comitatu vestro non abesset, exegi, cuius suggestiones, pro concordia catholice unitatis, tanquam meas audire dignemini, placentes Deo, qui vobis, præter regiam coronam, etiam sacerdotalem conferat palmam. Data 6. Idus Martij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesima octava eiusdem ad Pulcheriam Augustam de Etio & Andrea.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Multis extantibus documentis, quibus in dilectionem Ecclesiæ Dei pietatis vestræ manifestatur affectio, meritò quoties aliquid nascitur scādalorum, vestrum desideratur auxilium, ut fides, quæ annitentibus vobis, contra hæreticorum commenta defensa est, securè pacis perpetem obtineat firmitatē. Nam quid prodest, foris aduersarios veritatis oppressos, si eosdem habeamus intra dominica septa rediuiuos? Quod itaque circa personā filij mei Etij gestum esse cognoui, nimium me anxium facit, & metuere certa ratione compellit, ne poenitendum mihi sit, quod de Episcopo Constantinopolitano, qui ab impugnatoribus fuerat ordinatus fidei, vobis adhortatibus, acquieui meliora sentire, cum tanto pietatis vestræ testimonio iuuaretur, ne illum graualet suæ ordinationis infirmitas, vbi vestra interuentio præstaretur. Vnde gratulari cœperam, quod beati Flauiani honoraret memoriam, & hæreticorum conatibus obistere diceretur. Sed doleo, illum (sicut prædicti lachrymabilis querela demonstrat) in deteriora mutatum, & eum nunc constituisse archidiaconem, quem ipse professus est à se esse reiectū, qui Eutychianæ hæresis se apud nos prodiderat defensorē. Quæ quia nunc ecclesiasticis negocijs præposuit, propter hæreticam peruersitatem, eidem fauorem suum præstare conuincitur. Qui etiam si magna satisfactione potuisset indulgentiam promereri, nequaquam debuit his, qui in fide permanferant, anteferri. Vnde quia non latet clementiam vestram, quantum periculi, aut per pudendam socordiam, aut per dolosam nequitiam nutriatur, dignamini Episcopum ad professionē suæ fidei, autoritate vestræ clementiæ reuocare. Et ne sibi has maculas superducatur, ne æstimationem suā, quā vestro acquisiuit fauore, cōtemnat, societatem hæretici, quem dudum à se remouit, abscindat. Cuius innocentia ita adfuisse vos gaudeo, ut mœrori eius digna consolatione vestra pietas subueniret. Circa fratrem meū, veneratorem vestrum Iulianum Episcopum, quantum debeat crescere vestra dignatio, Apostolicæ sedis existimate iudicio, cum in causa fidei, cui gloria vestra famulatur, vicem ipsi meam eatenus delegarim, ut ab ea, quæ vobis debetur obseruantia, non recedens, pietati me vestræ præsentare non desinat, exequens in custodia fidei, & in Ecclesiasticis disciplinis per omnia sollicitudinem, & opportunis suggestionibus, quod vniuersali Ecclesiæ proficit, insinuans, ut in ipso, nec catholicis vestrum præsidium, quibus volumus subuenire, nec vobis meum desit obsequium. Data sexto Idus Martij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola

EPISTOLAE DECRETALIS.

133

Epistola quinquagesima nona eiusdem ad Martianum Augustum, ubi gratias agit, quod per Chalcedonenſe Concilium pax Ecclesiæ catholice sit reddita.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Multa mihi in omnibus clementiæ vestræ literis causa gaudij est, dum ex magna prouidentia diuinæ misericordia præstitum humanis rebus experior, quod Ecclesiasticam pacē (quæ non nisi unitate prædicationis euangelicæ custoditur) pijsseimo studio iuuare dignamini, ut fidei vestræ gloria non solum utilitate Reipublicæ, sed etiam religionis profectibus augeatur, gloriosissime Imperator. Vnde ineffabiliter Deo gratias ago, qui eo tempore, quo oboritura hæreticorum scandala præsciebat, vos in Imperij fastigio collocavit, in quibus ad totius mundi salutem, & regia potentia, & sacerdotalis vigeret industria. Nam cum vestro præcipuè opere sit effectum, ut per synodale Concilium, damnatis impij dogmatis defensoribus, omnes vires sacrilegus error amitteret, ad eiusdem deuotionis pertinet palmam, si malum, quod in suis ducibus est oppressum, etiam in quibuscunque reliquijs deleatur. Quod facilius clementia vestra arbitretur implendum, si per vniuersas ecclesias, definitiones sanctæ synodi Chalcedonenſis, apostolicæ sedis placuisse doceatur. De quo quidem ratio non fuit ambigendi, cum ei fidei omnium subscribendo consensus accesserit, quæ à me, secundum formam apostolicæ doctrinæ, ac paternæ traditionis emissæ est, & per fratrem meum Lucianum Episcopum talia & ad gloriam vestram, & ad Constantinopolitanum antistitem scripta direxerim, quæ euidenter ostenderent, me ea quæ de fide catholica in prædicta synodo definita fuerant, approbare. Sed quia in eisdem literis ea, quæ per occasionem synodi malè sunt attentata, reprehenderam, maluit prædictus antistes meam gratulationē tacere, quam suum ambitum publicare. Mihi autem multum fiducia, Deo per vos operante, collatum est, quod probasse vos obseruantiam meam de custodia canonum paternorum, pietatis vestræ assatibus indicastis. Et meritò geminatur gaudium meum, cum vobis religiosissimè placere cognosco, ut & fides Nicena suam teneat firmitatem, & priuilegia ecclesiarum illibata permaneant. Quamuis autem de præclaro fidei vestræ opere nihil vestra pietas indicarit, mihi tamen per veneratorem vñā mecum specialiter vestrum, fratrem meum Iulianum Episcopum, innotuisse significo, quam pio dignati fueritis responso, imperitorum monachorum animos cohibere pariter & docere, ut si illos non penitus deseruerit diuina miseratio, sentiant se & didicisse quod credant, & agnouisse quod timeant. Quia verò omnibus modis obediendum est pietati vestræ, religiosissimæque voluntati, constitutionibus synodalibus, quæ mihi de confirmatione fidei catholice, & hæreticorum damnatione placuerunt, libens adieci sententiam meam. Quæ si ut in notitiam omnium sacerdotum, ecclesiarumque perueniat, vestræ clementiæ præceptio ordinare dignabitur, ad futuram credo & spero gratiam Dei, quæ tam sanctam tanti principis curam plenissimum desiderij sui fructum faciat obtinere, ut omnibus dissentienti occisionibus amputatis apostolicæ ubique doctrinæ & pax regnet & veritas. Fratri autem meo Iulia

L l hō Epi-

no Episcopo, nouerit uestra clemētia, hoc me propriē delegasse, ut quicquid illic ad custodiam fidei pertinere probauerit, meo nomine uestrae fiducialiter suggerat pietati, quoniam certus sum, vos ad haec omnia emendanda vel defendenda, Deo auxiliante, sufficere. Data duodecimo Calendas Aprilis, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesima eiusdem ad Pulcheriam Augustam.

Leo Episcopus Pulcheriae Augustae.

Vamuis nullas nunc literas tuae pietatis acceperim, scribente tamē gloriosissimo principe, non aliter dignatione ipsius sum gauisus, quam si mihi etiam tuae serenitatis redderetur alloquia. Vnde consuetudinem debitā mei officij oportuit me custodire, per quam significarem clementiae uestrae, absolutē me gaudere, & incessabilibus à Deo precibus postulare, ut vos, & Romanae Reipublicae, & catholicae Ecclesiae in omni prosperitate conseruet. De vigore autem fidei uestrae, quo indefinenter Domino sacrificium laudis offertis, quantas Deo gratias agam, enarrare non valeo: quoniam principibus temporis nostri non solum potentiam regiam, sed etiam sacerdotalem cognoscimus inesse doctrinam. Indicant enim fratre meo Iuliano Episcopo, peruenerunt ad nos in exemplaribus praecipuum uestrarum saluberrimae sanctiones, quibus insanam imperitiam monachorum dignati estis parcendo plectere, & docendo punire, ut si eos ad poenitentiam miseratione diuina conuerterit, multis lachrymis & à nefandis caedibus, & ab haeticorum blasphemis diluantur. Quod verò piissimus Imperator ad omnes episcopos, qui Chalcedonensi synodo interfuere, voluit me scripta dirigere, quibus, quae illic de fidei sunt regula definita firmarem, libenter impleui, ne fallax cuiusquam simulatio sententiam meam haberi vellet incertam, cum per Constantinopolitanum Episcopum, cui laetitiam meam largiter indicaui, in omnium potuerit notitiam peruenire, quod scripserā, nisi maluisset meum gaudium tacere, quam repullam sui ambitus publicare. Fratri & coepiscopo meo Iuliano, cui sollicitudinem meam in causa fidei delegaui, rogo ut eam fiduciam praebere dignemini, qua pietati uestrae possit, quae vniuersali Ecclesiae sint profutura, suggerere. Data 12. Calend. Aprilis, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesima prima eiusdem ad Iuuenalem Hierosolymitanum, & ceteros Episcopos, qui in sancta synodo Chalcedonensi congregati fuerunt, directa.

Leo Episcopus sanctae synodo apud Chalcedonem habitae.

Mnem quidē fraternitatē uestrā nosse non ambigo, definitionem sanctae synodi, quae ob confirmationē fidei in Chalcedonensi ciuitate celebrata est, toto corde me fuisse cōplexū, quia nulla sinebat ratio, ut quae unitatem catholicae fidei dolebat ab haeticis fuisse turbatam, non exultanter in integrū rediisse gauderē. Hoc autē nō solum ex ipso beatissime con-

consensionis * affectu, sed etiam ex epistolis meis, quas post reditum meo-
rum ad Constantinopolitanā vrbis antistitem dedi, potuissetis agnoscere, si vobis responsionem sedis Apostolicę manifestare voluisset. Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, utrum quę in synodo Chalcedonensi per vnanimitatem uestram de fide statuta sunt, approbem: haec ad omnes fratres & coepiscopos nostros, qui praedicto Concilio interfuerunt, scripta direxi, quae gloriosissimus & clementissimus princeps (sicut poposcit) in notitiam uestram mittere pro catholicae fidei amore dignabitur, ut & fraterna vniuersitas, & omnium fidelium corda cognoscant, me non solum per fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationē gestorum synodaliū, propriam vobiscum iniisse sententiam, in sola videlicet fidei causa (quod saepe dicendum est) propter quam generale Concilium, & ex precepto Christianorum principum, & ex consensu Apostolicę sedis placuit congregari, damnatis haeticis, qui si corrigi voluissent, nulla penitus resideret de vera Domini nostri Iesu Christi incarnatione dubitatio. Vnde si quis vnquam ausus fuerit, vel Nestorij perfidiam tueri, vel Eutychetis ac Dioscori impium dogma defendere, à catholicorum communione reseceatur, nec habeat eius corporis participationem, cuius abnegat veritatem, fratres charissimi. De custodiendis quoque sanctorum patrum statutis, quę in synodo Nicena inuolabilibus sunt fixa decretis, obseruantiam uestrę sanctitatis admoneo, ut iura Ecclesiarum, sicut ab illis CCCXVIIII. patribus diuinitus inspiratis sunt ordinata, permaneant. Nihil alienum improbus ambitus concupiscat, nec per alterius imminutionem suam aliquis querat augmentum. Quantumlibet enim extortis assentionibus sese instruat vanitatis elatio, & appetitus suos Conciliorum aestimet nomine roborandos, infirmum atque irritum erit, quicquid à praedictorum patrum canonibus discreparit. Quorum regulis Apostolica sedes quam reuerenter vtatur, scriptorum meorum, quibus Constantinopolitani antistitis conatus repuli, poterit sanctitas uestra lectione cognoscere, & me auxiliante Domino nostro, & catholicae fidei, & paternarum traditionum esse custodem. Data duodecimo Calendas Aprilis. Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesima secunda eiusdem ad Maximum Antiochenum Episcopum.

Leo catholicae Ecclesiae Episcopus Maximo charissimo fratri Episcopo Antiocheno.

Quantum dilectioni tuae placeat communis fidei sacratissima unitas, & pacis Ecclesiasticae tranquilla concordia, literarum tuarum textus ostendit, quas ad nos filij nostri Marinianus presbyter & Olympius diaconus detulere, eo nobis gratiores quod per ipsas alloquia alterna miscemus, & magis magisque innotesceret gratia Dei, qua fit, ut per totum mundum de manifesto catholicae veritatis lumine gaudeatur. Quamuis (quod multum dolemus) quidam adhuc (sicut sermo indicat nunciorum) tenebras suas diligant, & quum ubique diei splendor exortus sit, etiam nunc caecitatis suae delectentur obscuro, & perdita fide, solo & vacuo remanserint nomine Christiani, non
Ll 2 habent.

non habentes intelligentiam, qua errorem ab errore discernant, & blasphemiam Nestorij ab Eutychis impietate distinguant. Nec enim ideo excusabilis videri aliqua eorū falsitas potest, quia ipsi sunt in sua perversitate contrarij. Nam quum Nestorium Eutychis discipuli detestentur, & Eutychen anathematizent Nestorij sectatores, catholicorū iudicio pars vtraque damnatur, & ambæ simul hæreses à corpore Ecclesiæ refecantur: quia neutra falsitas nobiscum potest habere concordiam. Nec interest, quo sacrilegio ab incarnationis dominicæ veritate discordent, dum id quod prauissimè sentiunt, nec autoritas Euangelij, nec ratio recipiat sacramenti. Et ideo, frater charissime, oportet dilectionem tuam toto corde perspicere, cuius ecclesiæ gubernaculis te Dominus voluerit præsidere, & eius meminisse doctrinæ, quam præcipuus apostolorum omnium beatissimus Petrus, per totum mundum quidem vniiformi prædicatione, sed speciali magisterio in Antiochena & Romana vrbe fundauit, vt illum in suæ glorificationis domicilio præminentem ea intelligas reposcere instituta, quæ tradidit, sicut ab ipsa, quam cōfessus est, veritate suscepit. Neque vllō modo finas in Orientalibus Ecclesijs, maximeque in his, quas Antiochenæ sedi sacratissimorum patrum Niceni canones deputauere, ab improbis hæreticis Euangelio *re-sultari, & vel Nestorij, vel Eutycheris à quoquam dogma defendi. Quoniā (sicut dixi) catholicæ fidei petra (cuius cognomen beatus Apostolus Petrus sumpsit à Domino) nullum recipit ab vtraque impietate vestigiū, sed euidenter atque perspicue & Nestorium anathematizat, qui verbi carnisque naturam in beatæ virginis coniunctione seiungens, vnumque CHRISTVM in duos diuidens, aliam deitatis, & aliam humanitatis voluit esse personam, quum omnino vnus idemque sit, qui & secundum sempiternam deitatem de patre est natus sine tempore, & de matre natus in tempore. Et Eutychen similiter execratur, qui in Domino Iesu Christo veritatem humanæ carnis euacuās, ipsum verbum in carnem adserit transformatum, vt nasci, nutrirī, proficere, pati, mori, atque sepeliri, & die tertio suscitari, solius fuerit deitatis, quæ seruilis formæ non veritatem suscepit, sed figuram. Summa itaque vigilantia cautum te esse conuenit, ne quid sibi hæretica prauitas audeat vëdicare, quum te deceat his sacerdotali autoritate resistere, nosque sepius de profectu ecclesiarum tuis relationibus, quid agatur, instruere. Dignum est enim, te Apostolicę sedis in hac sollicitudine consortem, & ad augendam fiduciam priuilegia tertię sedis agnoscere, vt in nullo cuiusquam ambitione minuantur: quia tanta apud me est Nicenorum canonum reuerentia, vt ea, quę sunt à sanctis patribus constituta, nec permiserim, nec patiar aliqua nouitate violari. Etsi enim diuersa nonnunquā sunt merita præsulū, tamen iura permanent sedium: quibus etsi possunt emuliperturbationem aliquam fortassis inferre, non tamen possunt minuere dignitatem. Vnde quum aliquid pro Antiochenę ecclesię priuilegijs dilectio tua agendum esse crediderit, proprijs literis studeat explicare, vt & nos consultationi tuę absolutè & congruè respondere possimus. Nunc autem ad omnia generaliter pronunciare sufficiat, quod si quid à quoquam contra Nicenorum canonum statuta in quacunque synodo vel tentatum est, vel ad tempus videtur exortū, nihil præiudicij potest inuolabilibus inferre decretis. Et facilius erit quarumlibet consensionum pactum dissolui, quàm prædictorum canonum regulas ex vlla parte corrumpi. Subrependi enim

enim occasiones non pratermittit ambitio, & quoties ob intercurrentes causas generalis congregatio facta fuerit sacerdotum, difficile est, vt cupiditas improborum non aliquid supra mensuram suam molitur appetere. Sicut etiam in Ephesino synodo, quæ impium Nestorium cum dogmate suo perculit, Iuuenalis Episcopus ad obtinendū Palæstinæ prouincię principatum credidit se posse sufficere, & insolentes ausus per cōmentitia scripta firmare. Quod sanctæ memorię Cyrillus Alexandrinus Episcopus merito perhorrescens, scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas ausa sit, indicauit, & sollicita prece multum poposcit, vt nulla illicitis conatibus præberetur assensio. Nam cuius epistolæ ad nos exemplaria direxisti sanctæ memorię Cyrilli, eam in nostro scrinio requisitam, nos authenticam noueris reperisse. Hoc tamen proprium diffinitionis meę est, vt quantumlibet numerus sacerdotum amplior aliquid per quorundam surreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo patrum constitutionibus inueniatur aduersum, id iustitię consideratione castetur: quoniam vniuersę pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua canonibus reuerentia intermerata seruetur. Si quid sanè ab his fratribus, quos ad sanctam synodum vice mea misi, præter id, quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitus firmitatis: quia ad hoc tantum ab Apostolica sede sunt directi, vt excussis hæresibus, catholicę essent fidei defensores. Quicquid enim præter speciales causas synodaliū Conciliorum ad examen Episcopale deferretur, potest aliquam dijudicandi habere rationem, si nihil de eo est à sanctis patribus apud Niceam definitum. Nam quod ab illorum regulis constitutioneque discordat, Apostolicę sedis nunquam obtinebit consensum. Quanta verò hoc diligentia custodiatur à nobis, exemplaribus eius epistolę, quam ad Constantinopolitanum Episcopum, refrenantes ipsius cupiditatem, direximus, instruēris: quam in omnium fratrum & sacerdotum nostrorū facias notitiam peruenire, vt no-uerint pacem Ecclesiasticam, per concordiam Deo placitam, debere seruari. Illud quoque dilectionem tuam conuenit præcauere, vt præter eos, qui sunt Domini sacerdotes, nullus sibi ius docendi & prædicandi audeat vendicare, siue sit ille monachus, siue sit laicus, qui alicuius scientiæ nomine gloriatur. Quia etsi optandum est, vt omnes Ecclesię filij, quæ recta & sana sunt, sapiant: non tamen permittendum est, vt quisquam, extra sacerdotalem ordinem constitutus, gradum sibi prædicatoris adsumat, quum in Ecclesia Dei omnia ordinata esse conueniat, vt in vno Christi corpore & excellentiora membra suum officium impleant, & inferiora superioribus non resulent. Data tertio Idus Iunij, Opilione viro clarissimo consule.

D. Cyril-
lus & Leo
cōtempo-
ranei.

Concionā-
di munus
quib. per-
mittēdum.

Epistola sexagesimatertia eiusdem ad Theodoretum Episcopum Cyri post Chalcedonense Concilium de fidei perseuerantia.

Dilectissimo fratri Theodoro Episcopo, Leo Episcopus.

Psal. 123

* ad eam,

* a dissen-
sionū coa-
cti autore,
ad contra-
dictionum
bella.

Marc. ult.

* culmen
summum

REmeantibus ad nos fratribus & confacerdotibus nostris, quos ad sanctum Concilium sedes beati Petri direxit, agnouimus dilectionem tuam, superno adiutorio, nobiscum tam Nestorianæ impietatis, quam Eutychianæ vesaniæ, extitisse victricem. Vnde gloriamur in Domino, cum Propheta canentes: Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram, qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit: sed quæ nostro prius ministerio definierat, vniuersa fraternitatis irretractabili firmavit assensu, ut verè à se prodisse ostenderit, quod prius à prima omnium sede formatum, totius Christiani orbis iudicium recepisset, ut in hoc quoque capiti membra concordent: in quo amplius nobis accrescit gaudendi materia, dum & tanto magis se perculit inimicus, quāto contra Christi ministros sæuius insurrexit. Nam ne aliarum sedium * ab ea, quam cæteris omnium Dominus statuit præsidere, consensus assentatio videretur, aut alia quælibet subrepere posset aduersa suspicio, inuenti prius sunt, qui de iudicijs nostris ambigerent. Et dum nonnulli, * ad dissensiones incitati ab auctore contradictionis, ad insana bella profiliunt, ad maius bonum, malum eius auctore totius bonitatis dispensante, peruertum est. Dulcius siquidem munera gratia diuinæ proueniunt, quoties non sine magnis sudoribus acquiruntur. Et minus bonum videri solet, pax continuata per ocium, quā reddita post laborem. Ipsa quoque veritas & clariùs renitescit, & fortius retinetur, dum quæ fides prius docuerit, hæc postea examinatio confirmat. Multum denique sacerdotalis officij meritum splendescit, vbi sic summorum seruatur authoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas. Et ad maiorem Dei gloriam proficit finis exanimis, quando ad hoc se accipit exercendi fiducia, ut vincatur aduersitas, ne quod per se probatur reprobū, silentij præiudicio videatur oppressum. Exulta igitur charissime frater, & in vnico Dei filio victor exulta. Vicit per nos ille, cuius carnis veritas negabatur, vicit per nos & pro nobis ille, cui vicimus, per quem secūda est post aduentum Domini hæc orbi festiuitas. Redditum seculo est, prædone prostrato, incarnationis diuinæ mysterium, quod humani generis inimicus, quia rebus ipsis auferre non poterat, calumnijs obscurabat. Quinimò ab incredulorum corde perierat immortale mysterium: quia nihil prodest tanta salus incredulis, ipsa veritate suis dicente discipulis: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui autem non crediderit, condemnabitur. Solis iustitiæ iubar, densis per Orientem Nestorij & Eutychetis nebulis impeditum, purè ab Occidente resplenduit, vbi * commercium in apostolis & doctoribus principaliter collocavit, quamuis nec illi vnquam defuisse credendus sit, quo confessores sibi egregios reseruauit, ita ut dum denuò conaretur hostis antiquus per secundi Pharaonis impoenitens cor fidei Abraham semen & filios repromissionis extinguere, Deo miserante languescens, nisi sibi nocere, nihil posset. De quo & illud omnipotens mirabiliùs egit, quia & quos sibi socios ad Israelitici populi cades asciuerat, non cum tyrannidis auctore submerserit, sed cum suo populo congregauit. Et sicut reuerà se dignum, & soli sibi possibile fons misericordiæ nouerat, victos à nobis, nobiscum fecit esse victores. Nam cum solus verè sit humani generis hostis spiritus falsitatis, omnes de illo iam triumphare non dubium est, quos sibi veritas vendicauit. Nunc prorsus illa redempto-

ris nostri dicta, quā sint diuinæ authoritatis, apparet, dum contra hostes fidei sic aptantur, ut de ipsis dubitare dicta non liceat: Vos (inquit) ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis implere. Ille homicida fuit ab initio, & in veritate non stetit, quia veritas in eo non est. Quādo loquitur mendacium, ex proprijs loquitur: quia mendax est, & pater eius. Nihil ergo mirandum est, quod hi, qui in veritate Dei nostræ naturæ mendacium crediderunt, patri suo & circa ista concordant, quicquid visum, quicquid auditum, quicquid denique (teste Euangelio) tactum est atque palpatum, in vnico Dei filio, non eius, cuius probatum est, adferentes, sed coæternæ & coessentialis patri fuisse substantiæ, quasi aut diuinitatis natura, crucis ligno transfixa sit, aut incouertibilis crescere per ætates, & in sapientia proficere sapientia sempiterna, vel spiritu Deus, qui spiritus est, subinde reple-ri potuerit. In hoc quoque se acerba vesania, ex quo authenticè processerit, prodit, quod quantum in se est, vniuersis nocere molita est. Nam qui nos persequendo afflixit, cæteros ad consensum sceleris impellendo deprauauit. Sed nec nos, licet in singulis fratribus (quia membra nostra sunt) vulnerasset, à speciali dolore fecit exceptos, quibus noua & inaudita prius atque incredibili audacia inferre contra suum caput est molitus iniuriam. Sed vti- nā vel post tot pessima resipiscens, non nos etiam de luo æternæ damnationis interitu contristaret. Quam mēsuram sceleris prætermisit, cui nec hoc sufficere potuit, quod nec viuis parcendo, nec mortuis, etiam in sanguine innocentis & catholici sacerdotis pollutas iam pridem abdicata veritate, atque approbata falsitate, manus intinxit? Et cum scriptum sit: Qui odit fra- trem suum, homicida est, ille quod odio iam fecisse dictus est, impleuit o- peribus, quasi nec audisset illud, quod Dominus ait: Discite à me, quia mi- tis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum e- nim meum suauē est, & onus meum leue est. Dignus diaboli prædicator erroris Aegyptius vastator inuentus est, * quia tanquam sæuissimus tyran- nus Ecclesiæ, nefandas blasphemias per violentam seditioforum turbam, & per cruentas manus militū venerandis fratribus imponebat. Et cum vo- ce nostri redemptoris firmatū sit, vnū eundemque homicidij esse & falsita- tis auctore, ille pariter vtrumque cōpleuit, quasi non ut caueatur, sed ut per- petrentur, scripta sint, ad perditionis suæ cumulū trahēs, quæ Dei filius mo- nuit ad salutē. Illud quoque, surda nimis aure præteriens, quod ab eodē Do- mino dictum est: Ego, quod vidi apud patrem meum, loquor, & vos ergo, quod vidistis apud patrem vestrum, facitis. Igitur dum sanctæ memoriæ Fla- uiano vitam præsentis seculi moliretur auferre, se * serenæ vitæ luce priua- uit. Dum vos ab Ecclesijs vestris conaretur expellere, se à Christianorū col- legio segregauit. Dum trahit plurimos, & impellit ad erroris assensum, mul- tiplici animam suam vulnere sauciuit, solus ultra omnes & per omnes, ac pro omnibus reus, qui causa reatus omnibus fuit. Sed licet his tua fraterni- tas, solido cibo firmata, indigere minimè videatur, tamen ut quod nostri lo- ci est, impleamus circa vocem dicentis Apostoli: Præter ea, quæ extrin- secus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non v- ror? hoc præcipuè præsentī occasione credidimus admonendū, frater cha- rissime, ut quotiescunque diuina gratia ministrante, illos, qui foris sunt, fonte doctrinæ aut submergimus, aut purgamus, in nullo ab illis, quas spi- ri-

Ioan. 8.

1. Ioan. 3.

Matt. II.

* qui

Ioan. 8.

ibid.

* ueræ

2. Cor. II.

ri-

ritus sancti diuinitas in Chalcedonenſi Concilio protulit, fidei regulis recedentes, inter vtrunq; hoſtem nouellæ perfidiæ ſermonem noſtrū cum omni cautela libremus, non iam (quod abſit) tanquam de dubijs diſceptantes, ſed authoritate ſua, quæ benè definita ſunt, adſtruentes, quum & in Apoſtolica ſedis epiſtola, vniuerſali ſanctæ ſynodi aſſenſu firmata, tanta diuinæ authoritatis teſtimonia nouerimus eſſe congeſta, vt nullus queat vltiùs dubitare, niſi qui ſibi metipſi errorum tenebras inferre maluerit, quum ſynodalia geſta, vel quibus primū definitio fidei legitur eſſe formata, vel quibus præſatæ literæ Apoſtolica ſedis, etiā tuæ fraternitatis ſtudio deſenſæ ſunt, & maximè ad piſſimos principes totius Concilij alloquutio, tot ſit præcedentium patrum teſtimonijs roborata, vt quamuis imprudētī ac perſinaci animo, ſi tamē non iam cū diabolo pro ſua impietate damnatus eſt, valeant ſuadere. Vnde hoc quoque nos contra hoſtes Eccleſiæ providere condignum eſt, vt eis nullam calumniandi occaſionem (quod ad nos attinet) penitus relinquamus, nec vnquam contra Neſtorianos aut Eutychiānos agentes, alteri eorum videamur terga verſiſſe, ſed vtroſq; CHRISTI hoſtes æqua lance vitemus atq; damnemus, ita vt eos, quoties audientium, quantalibet poſcit vtilitas, cū dogmatibus eorū digno anathemate promptiſſimè atque euidentiffimè feriamus, ne ſi à nobis hoc aut obſcuriùs fieri videatur aut tardiùs, putetur inuitum. Quod quamuis prudentiam tuam res ipſa admonere ſufficiat, nunc tamen & experientia docuerunt. Sed benedictus Deus noſter, cuius inuincibilis veritas ab omni hæreſeos macula mundū te, ſecundū ſedis Apoſtolica iudicia demōſtrauit. Cui dignā retribues pro tot laboribus gratiā, ſi talē te, qualē probauimus ac probam⁹, pro vniuerſalis Eccleſiæ deſenſione ſeruaueris. Nam quod Deus omnium calūnioſorum fallacias ſoluit, maximam beatiffimi Petri curam pro nobis cunctis agnoſcimus, qui poſtquam ſuæ ſedis iudicium in fidei definitione firmavit, nec circa cuiuſquam veſtrum, qui nobiſcum pro catholica fide laboraſtis, perſonam quicquam reprobam videri permiſit: quia nec poterat, ſpiritu ſancto iudicante, quiſquam ex eis non victor exire, quorum iam vicerat fides. Quod ſuper eſt, exhortamur, vt quia illic nonnullas Eutychiāni ac Neſtoriani erroris reliquias cognouimus remanſiſſe, nunc etiam ſedi Apoſtolicae collabores. Victoria enim, quam Chriſtus dominus Deus noſter ſuæ donauit Eccleſiæ, quamdiu in hoc mūdo verſamur, licet fiduciam maiorem tribuat, non tamen in totum ſollicitudinem perimit, nec vt dormiamus donata eſt, ſed vt ſuauiùs laboremus. Vnde in hoc quoq; tuæ vigilantia ſollicitudine volumus adiuuari, vt tua relatione corrente, quid apud illos religionis doctrina dominica proficiat Apoſtolicam ſedem feſtines inſtruere, quatenus illius religionis ſacerdotes, in quocunq; vſus exegerit, adiuuemus. De his verò, quæ in ſupradicto Concilio illicita contra venerabiles Nicenos canones præſumptione tentata ſunt, ad fratrem & coepiſcopum noſtrum Antiochenæ ſedis præſulem ſcripſimus, adiſcientes & illud, quod nobis propter improbitatem monachorum quorundam religionis veſtræ verbo mandatiſ per vicarios noſtros, & hoc ſpecialiter ſtatuentes, vt præter Domini ſacerdotes nullus audeat prædicare, ſeu monachus, ſive ille ſit laicus, qui cuiuſlibet ſcientiæ nomine gloriatur. Quas tamen literas, pro vtilitate vniuerſalis Eccleſiæ, per prædictum fratrem & coepiſcopum noſtrum Maximum, ad omnium volumus peruenire notitiam, & ob hoc hīc

16. quæ. 1.
Adiſcimus
illud.

hic nolimus earum exemplar adiſcere: quia quæ prædicto fratri iniunximus, non dubitamus implenda. Et alia manu: Deus te incolumem cuſtodiāt, frater chariſſime. Data 4. Idus Iunij, Opilione viro clariſſimo conſule.

*Pafchaſini Epifcopi Lilybetani epiſtola ad Leonem Papam,
qui iuſſerat illi, ut reſcriberet de ſupputatione
Paſchalis feſti.*

**Domino verè beatiffimo ac apoſtolico, mihiq; poſt Dominum plurimū colendo Papæ Leoni,
Paſchaſinus Epifcopus.**

Postolatus veſtri ſcripta diacono Panormitanæ eccleſiæ Silano deferente percepi, quæ nuditati meæ atque ærumnis, quas amariffima captiuitate faciente incurri, ſolatium in omnibus atque remedium attulerunt, cœleſti rore animum recreantes, atque omne, quod triſte fuerat, abſtergentes. Domine venerabilis Papa, iubere dignata eſt corona veſtra, vt quod paſchalis ſupputatione veritas anni poſt hunc futuri haberet, ſacroſanctis auribus veſtris exiguitas mea intimaret. Cui præcepto inobediens exiſtere non potui omnino, nec debui. Diutino itaque tractatu vel raciocinatione id verū inuenimus, quod ab Alexandrinæ eccleſiæ antiſtite beatitudini veſtræ reſcriptum eſt. Nam quum Romana ſupputatio, quæ cyclo concluditur, cuius ipſe, de quo agitur, erit ſexageſimus quartus annus, qui cycloſ cœpit à conſulatu Antonini & Syagrii, nobis dubietatem adferret, eò quod ſeptimo Calendarum Aprilium die, dies dominica, & luna vigefima prima incurreret, & iterum nono Calendarum Maiarum die (vt rei veritas habet) dominica dies, & luna decimanona obueniret, in hoc ambiguo fluctuantes, ad Hebræorum, hoc eſt, legalem ſupputationem nos conuertimus, quæ quū à Romanis ignoratur, facilè errorem incurrunt. Cœpit ergo Ogdoas à conſulatu virorum clariſſimorum Etij iterum & Sigifmildi, quæ clauditur anno, de quo quæſtio videtur exorta. Talis ratio hæc eſt: Priores verò anni cōmunes, tertius emboliſmalis, quartus & quintus communes, ſextus emboliſmalis, ſeptimus communis, octauus emboliſmalis. Peruidet ergo apoſtolatus veſtri prudentia, octauum annum Ogdoadis fieri aliter non poſſe, niſi emboliſmum teneamus. Quod ſi voluerimus illud, quod ſuperius diximus, id eſt, quod primum incurrit, Paſcha ſeptimo Calendarum Aprilium die celebrare, communem annum faciemus, & incipiet omnis deinceps ſubſequentium annorum ſupputatio vacillare. Et ne hoc, quod expoſui, beatitudini veſtræ obſcuritatem aliquam adferat, ſuggeſimus communes annos, apud Hebræos duodecim tantum meſes, hoc eſt, dies cccliiij. habere. Neceſſitate ergo emboliſmi cogimur id tenere, quod longius eſt, ne à vero deuiare videamur. Neque nobis aut nouum, aut erraticum videatur, quū dies paſſionis vndecimo Calendas Maij occurrat, à qua (ſicut videtur) Paſcha nomen accepit, licet Hebrææ linguæ interpretes tradant paſcha tranſitum dici, quod tamen idem & Ioannis Euangeliftæ dicto firmatur, quo ait, quum de paſſione loqueretur: Cū veniſſet hora, vt tranſiret Ieſus de hoc mundo ad patrem. Non ergo nos dies vna longiùs poſita terreat, ne

Mm quum

10. 11. 13

quum hoc vitamus, incurramus errorem, sicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædecessoris vestri Zozimi, anno consulatus Honorij Augusti vndecimo, & Constantij secundo. Tunc enim, quum declinaretur, ne decimo Calendas Maij dies Paschæ teneretur, celebratum octauo die Calendas Aprilis, id est, pro embolismo communis est annus tentus, & error grauissimus est ortus, in tantum, vt ministerio certo, quod dono sancti spiritus ministratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi exponendum, quia locus ipse etiam sancto, atque à me venerando fratre meo Libanio diacono notissimus est. Cuius mysterij miraculum tale est: Quadā vilissima possessio Meltinas appellatur, in montibus arduis, ac syluis densissimis constituta, illicque perparua, atque vili opere constructa est ecclesia. In cuius baptisterio nocte sacrosancta paschali baptizandi hora, quum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino vicina, fons ex se repletur, paucisque qui fuerint, consecratis, cum deductorum nullum habeat, vt aqua venerat, ex sese descendit. Tunc ergo (sicut supra diximus) cum sanctæ memoriæ domino quondam meo, ac beatissimo Papa Zozimo, cum apud Occidentales error ortus fuisset, consuetis lectionibus nocte sacra discussis, cum presbyter secundum morem baptizandi horam requireret, vsque ad lucem aqua non veniente, non consecrati, qui baptizandi fuerant, recesserunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte, quæ lucebat in diem dominicam, decimo die Calendas Maij fons sacer hora competenti repletus est. Euidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuisse errorem. Hæc prout potui, vel epistolaris breuitas passa est, iubente apostolatu vestro rescripti.

Epistola sexagesima quarta eiusdem ad Martianum Augustum de Pascha.

Leo Episcopus Martino Augusto.

Am multis documentis per omnes Christi ecclesias fides vestra pietatis innotuit, vt si quid sollicitudinum pro communi religione generatur, merito vestrum queratur auxilium. Et quia memor dispensationis mihi creditæ, necesse habeo curas meas etiam in ea, quæ sunt futura, præmittere, non improbè cupio clementiæ vestræ studijs adiuuari, vt in ea obseruantia, quæ certa semper ratione variatur, nihil possit erroris incurri. Paschale etenim festum, quo sacramentum salutis humanæ maximè continetur, quamuis in primo semper mense celebrandum sit, ita tamen est lunaris cursus conditione mutabile, vt plerunque sacratissimi diei ambigua currat electio, & ex hoc fiat plerunque, quod non licet, vt non simul omnis Ecclesia, quod non nisi vnum esse oportet, obseruet. Studueretque sancti patres, occasionem huius erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino Episcopo delegantes: quoniam apud Aegyptios huius supputationis antiquitus tradita esse videbatur peritia, per quam, qui annis singulis dies prædictæ solennitatis eueniret, sedi Apostolicæ indicaretur, vt huius scripti ad longinquiores ecclesias iudicium generaliter percurreret. Sed sanctæ memoriæ Theophilus Alexandrinæ ecclesiæ vrbis Episcopus, cum huius obseruationis annos

annos centum numero collegisset, septuagesimo sexto paschale festum longe aliter, quam alij decreuerant, tenendum esse constituit, à primo Augustæ memoriæ Theodosij senioris consulatu succedentes sibi sacra obseruantie ordines ponens, vt longioris temporis ratio eius literis teneretur adscripta, cuius completionis septuagesimus & quartus est annus, in qua pridie Idus Aprilis sanctum Pascha celebrauimus: sequenti verò anno pridie nonas Aprilis eadem, propitio Deo, erit habenda festiuitas, sicut regulariter centenariæ annorum rationis ordo declarat. Sed in anno, qui erit septuagesimus sextus, Paschæ dies inuenietur adscriptus, quem à passione Domini nullius exempli, nullius constitutionis admittit autoritas. Nam diem octauum Calendarum Maiarum ab eo cognoscimus præfinitum, qui anni limitem antiquitus constitutum excedit, cum alij quintodecimo Calendarum Maiarum huic festiuitati deputauerint diem. Siquidem ab vndecimo Calendarum Aprilium, vsque in decimum Calendarum Maiarum, legitimum spatium sit præfinitum. Intra quod omnium varietatum necessitas concludatur, vt Pascha dominicum, nec prius possimus habere, nec tardius. Quod enim in decimum, & in nonum Calendarum Maiarum videtur nonnunquam peruenisse festiuitas, quadam ratione defenditur. Quia etsi dies resurrectionis ultra terminum videtur exisse, dies tamen passionis limitem positum non inuenietur egressus. Ad octauum autem Calendarum Maiarum paschalem obseruantiam perducere, nimis insolens & aperta transgressio est. Quia ergo in illa, vt dixi, centenaria supputatione Theophili, septuagesimus sextus annus diem Paschæ contra morem Ecclesiasticum statuisse monstratur, & non leuiter delinquitur, si in principio sacramenti veritas & vnitas ab vniuersali Ecclesia non tenetur: obsecro clementiam vestram, vt studium vestrum præstare dignemini, quatenus Aegyptij, vel si qui sunt alij, qui certam huius supputationis videntur habere notitiam, scrupulum huius sollicitudinis absoluant, vt eum diem generalis obseruantia dirigat, qui nec paternarum constitutionum normam relinquat, nec ultra præfixos terminos euagetur. Quicquid autem pietas vestra de hac consultatione cognouerit, ad meam iubeat mox notitiam peruenire, vt in diuinis mysterijs nulla dissonantiæ culpa nascatur. Data decimo sexto Calendas Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesima quinta eiusdem ad Eudoxiam Augustam de Pascha.

Leo Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, Eudoxiæ Augustæ salutem.

Sanctæ memoriæ Theophilus ad Augustum Theodosium seniores scribens, per centum annos, à primo prædicti principis consulatu, digessit ordinem diei festi, cuius institutionis septuagesimus quartus nunc annus euoluitur Opilione consule. Pridie Idus Aprilis celebrata est sacra solennitas: vnde sequenti anno, pridie nonas Aprilis, eadem festiuitas rationabiliter consequitur. Sed annus, qui erat septuagesimus sextus, memorati Episcopi annotationem habere cognoscitur, quæ à totius antiquitatis exemplo, & ab omni autoritate patrum discordat. Siquidem in octauum Calendarum

Hæc Eudoxia filia fuit
i. Eudociæ uxoris
Theodosij iunioris,
ad quam scripta est
sequens epistola.
*crit

lendarum Maiarum dominicum pascha transtulerit, praefinitis antiquita-
tis limites nimis audenter excedens, cum die quintodecimo. Calendarum
Maiarum paschalem solennitatem (sicut constituere alij) potuerit annota-
re. Vnde quia non mediocri mihi sollicitudo generatur, ne apud Aegy-
ptios hac persuasio probaretur, ad Christianissimum & clementissimum
principem scripta direximus, quibus causam scrupuli diligenter exposui,
& suppliciter postulavi, ut operam suam, quemadmodum consuevit, reli-
gionis cultui dignanter impendat, ut eos, qui huius supputationis perfectam
videntur habere notitiam, in vnum iubeat conuenire, & diligenter inqui-
rere, ne forte hac definitio teneatur, & hic excessus, qui prioribus videtur
repugnare temporibus, nostrae conuiuentiae vel negligentiae deputetur, &
fiat in nostris diebus, quod nunquam ante praesumptum est. Quia vero o-
portet serenitatem tuam curae istius mecum esse participem, & ne quid ta-
le accadat, praecauere, crebrius religiosissimo & fidelissimo principi digna-
re suggerere, ut indissimulante iubeat Aegyptios admonere, ne in summae
festiuitatis die, aut dissensione aliqua aut transgressione peccetur. Quic-
quid autem de hac re diligentius inuestigare sollicitudo tua potuerit, cito
ad notitiam meam gloriosissimus Imperator iubeat peruenire: quia & ad
ipsum, & ad omnium salutem pertinet, ut Dei cultus nullo errore laedatur.
Data sextodecimo Calendas Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

*Epistola sexagesimasexta eiusdem ad Eudociam
Augustam de monachis Palaestinis.*

Leo Episcopus Eudociae Augusta.

Vanta mihi catholica cura sit fidei, & qua solitudine, in
quantum Dominus adiuuat, debeat praecaueri, ne vnquam
ab imperitis & impijs veritatis Euangelio resistatur, pieta-
tem vestram scire non dubito. Et ideo cum salutationis offi-
cio, quo semper mihi est vestra oranda clementia, obsecro
Dominum, ut me tuam incolumitatem in causa fidei, in qua quorundam
intra prouinciam Palaestinam monachorum fuerant corda turbata, magis
magisque faciat adiuuare, ut tantum quod pietatis tuae studio fieri potest,
haereticae peruersitati omnis fiducia subtrahatur. Quos enim nec ratio sa-
cramentorum, nec authoritas scriptorum, nec ipsa sacrorum locorum te-
stimonia commouebant, quid eis nisi abruptum periculum timeretur?
Profit ergo Ecclesiae (sicut fauente Deo) & prodest, & prodest generi hu-
mano, in verbis Dei vestram ibi esse voluntatem, ubi Dominum nostrum
IESVM CHRISTVM vobis sicut Deum verum, & verum quoque ho-
minem, in vnitae personae, & mirabilem indicia, & passionum docu-
menta loquuntur. Si ergo praedicti nomen catholicum venerantur & diligunt,
& inter Domini corpus se volunt membra nominari, prauos errores, quos te-
merè admiserant, detestentur, & agant poenitentiam impiarum blasphemiarum,
cruentorumque factorum. Succumbant pro salute animarum suarum synoda-
libus, quae in ciuitate Chalcedonenfi sunt confirmata, decretis. Et quia ad
intelligendum sacramentum salutis humanae, nisi fides vera, & humilitas
pauca

quieta non peruenit, credant in Euangelio, quod confitentur in symbolo,
nec impijs dogmatibus misceantur. Fides enim catholica sicut damnat Ne-
storium, qui in vno Domino nostro Iesu Christo duas ausus est praedicare
personas, ita damnat etiam Eutychen cum Dioscuro, quod ab vnigenito
Dei verbo negant in vtero virginis matris veritatem carnis humanae susce-
ptam. Si quid autem erga praedictorum conuersionem exhortatio vestra profe-
cerit, quod gloriam vobis praestabit aeternam, peto hoc mihi clementiae ve-
strae literis indicetis, ut & in vobis boni operis fructum, & in illis gaudeam
misericordiam Domini non perijisse. Data septimo Calendas Iulij, Opilio
ne viro clarissimo consule.

*Epistola sexagesimasexta eiusdem ad Iulianum Coen-
sem Episcopum.*

Leo Episcopus Iuliano Coensi Episcopo.

Requentissime dilectionem tuam ad hanc curam & diligen-
tiam meis sum literis cohortatus, ut de his, quae circa fidem
aguntur, sollicitudinem meam indefinenter intrueres. Et cum
omnibus occasionibus scribere non quiescam, quibusdam
tamen scriptis meis, id est, per filium nostrum Rodanum, do-
mesticum filij nostri, viri illustrissimi * Alparasij datis, nullum responsum
tuae fraternitatis accepi, tanquam ratio temporis non habuerit, ut quid post
mea scripta sit gestum, potueris indicare. Et ideo per filium meum Roda-
num his literis te saluto, & ut opportunitate scribendi non negligas, in quo
quaestus sollicitudinis meae releuatur, admono. Cum enim in te quandam
mei Constantinopolitani habeant portionem, dignum pro communi ami-
citia est, & pro totius Ecclesiae dilectione, incessabili te vigore prospicere,
ne quid possit de statu fidei me latere. Quae ergo per praedictos, vel ad glo-
riosissimum principem, vel ad tuam dilectionem scripsi, ut celerrime tra-
datur effectui, opportunis suggestionibus elabora. Et quicquid fuerit (Deo
auxiliante) dispositum, scire me facito, ut perductis in effectum his, quae ra-
tionabiliter ordinata sunt, pax fidei, canonumque custodia & securior vbique
habeatur & fortior. Data 7. Cal. Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

*Epistola sexagesima octaua eiusdem ad Iulianum
Episcopum.*

Leo vrbis Romae Episcopus Iuliano Episcopo.

Christianissimi principis fidem saepe euidentissimis probaui-
mus documentis, ac Deo nostro gratias ago, qui talem di-
gnatus est rebus humanis concedere pro sua pietate recto-
rem, qui fidei causas & Reipublicae, summae vigilantiae stu-
dio tuetur, haereticorum ausibus semper obstitens, & nihil eo-
rum infaniae aduersum catholicam fidem licere permittens: cuius post Deum be-
neficijs hoc debetur, quod Hierosolymitanus Episcopus est receptus, & mona-
chos, quos perfidia haereticae salutatis inuaserat, ad sanitatem Augusta au-
thoritas

An. Chri-
sti 456.
qui fuit
annus po-
tificate S.
Leonis 15.
est scripta
haec episto-
la, & 4. se-
quentes.

thoritas reuocauit. Mox itaque, vt accepi epistolas tuas, talia continentes, non solum eadem die, sed propè eadem hora responsum reddere maturavi, vt certior de omnibus, quæ scripseras, redderis. Fratrem Proterium Alexandrinæ vrbis Episcopum gratulor satisfactionis plenas de fide sua ad nos literas direxisse, & manifestè, quidnam teneat, indicasse: cui me dignâ gratiam, pro fidei ipsius sinceritate, necesse est præstare, vt honorem in nullo suæ perdat ecclesiæ, sed sedis suæ priuilegia, paternæ antiquitatis exemplo, iuxta canonum illibata iura possideat. De præsentis anni Pascha nulla dubi-

tatio esse nobis potuit: sed de futuro, quod Theophilus Alexandrinæ vrbis Episcopus, nono Calendarum Maiarum die, quod nunquam ita à tempore dominicæ resurrectionis celebratum est, credidit ascribendum. Vnde sollicitius congruit hoc requiri, vt omnis occasio tollatur erroris. Nam in nostris annalibus Calendarum Maiarum die aptissime à patribus nostris & constitutus legitur, & celebratus. Ac ne vel apud nos, vel apud Orientales, nascatur ex hac parte diuersitas, hoc instantius nostro nomine cum Christianissimo principe agere tua dignetur dilectio, quamuis & ipse clementissimus princeps se inquisitione sollicitissima, curam hanc Aegyptijs delegasse, suis epistolis dignatus sit indicare. Epistolâ sanè meam ad Chalcedonensem synodum datam, præsentibus Episcopis & clericis lectam fuisse, tuis epistolis retulisti, sed vltq; ad illud capitulû, quo ea, quæ de fide acta sunt, meus videtur firmasse consensus. Vnde miratus sum, quod reliqua, quæ secuta fuerunt, non pariter in notitiam eorum, quibus sunt lecta, prolata sint, cum maximè omnibus innotescere debuisset, improbum à vobis ambitum notatum fuisse, ne nouis usurpationibus constituta, inuiolata (vt semper scriptum) seruarentur. Etiam presbyterum, quem adleris fuisse discussum, gratulamur, cognitione habita, in omnibus fuisse purgatum. Epistolam quoq; ad Christianissimum principem noueris me misisse, in qua illi gratias egi, quia curam mihi suam, tam pro fidei causa, quam pro securitate Reipublicæ dignatus est indicare. Aliam quoq; ad nos epistolam dedit, interueniens pro Anatolio Episcopo, vt nostri illi animi gratia præbeatur, quoniam correctionem eius promittit, & in omnibus se satisfacturum esse, quæ ad fidei obseruantiam pertinent, pollicetur. Data quinto Idus Ianuarij, Actio & Studio viris clarissimis consulibus.

Epistola sexagesimanona eiusdem ad Martianum Augustum.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Reritatem fidei Christianæ, qua clementia vestra præfulget, etiam his literis, quas frater & coepiscopus meus Nestorianus detulit, demonstrastis, iustissimum fratri meo Proterio Alexandrinæ vrbis antistiti impendentes fauorem, quo mihi per omnia esset acceptior. Nam cui vestra pietas testimonium perhibere dignatur, indubitanter esset probandus, etiam si taceret. Sed accedit ad gratiam, quod proprio quoque sermone cognoscitur, & quàm sincerus sit catholici dogmatis prædicator, ipsius professione clarescit. Vnde plenissimo affectu dilectionem orthodoxi fratris amplector, & Deo

& Deo gratias ago, quod amoto eo, qui Euangelio Christi voluit contraire, & à sanctorum patrum intelligentia dissentire, talem prospexit Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotem, qui præcedentibus rectoribus & fide concordaret & vita. Nam quum amplecti se epistolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flauianum contra Eutychem impium misi, toto corde proficetur, quid aliud, quàm Apostolorum se discipulum ostendit? quoniam doctrina veritatis in lumine suo permanet, & non potest esse diuersum, quod vnum est atq; diuinum. Rescripsi itaq; prædicto fratri, quod debui, atque in sancto studio, vt perseueraret, admonui. Qui sine dubio constantior erit, si etiam clementiæ vestræ cohortationibus adiuuetur. Nec in aliquo eum terreat quorundam imperita dissensio, quos paucorum hæreticorum instigationibus ignoratia fecit obnoxios. Quod sua ergo negligetia assequi nequeunt, opportunè eorum insinuetur auditui. Et ne memoratus noua inferre, & propria videatur adstruere, venerabiliū patrū, qui eidem ecclesiæ præfuerunt, scripta relegatur, & qd B. Athanasius, quid Theophilus, quid Cyrillus, qd etiā Orientales magistri de incarnatione Domini senserint, recognoscant. Nec repullulantibus decipiantur erroribus, qui olim Euangelici sermonis sunt virtute prostrati. Quoniam omnes ferè hæreses, quæ diuersis temporibus extiterunt, dum sacramentum corporeæ natiuitatis, & passionis, ac resurrectionis Christi non intelligunt, ab Euangelio deuiarunt. Et possemus minus laborare in hæreticis repellendis, si rudes animos ipsa non turbaret mendacia, quæ peremit antiquitas. Sed nunc (vt dixi) hic docendi optimus modus est, vt paternorum sensuum linea Alexandrinæ plebis & cleri auribus innotescat, ac si quis qui nostra scripta despiciant, illis saltè, qui nobiscum apostolicis sensibus congruunt, acquiescant. In quo opere multum confacerdotis nostri deuotione gaudebo, & semper ipsius vnanimite lætabor, quia fraterna pax non nisi vna fidei confessione seruatur. Quia verò quorundam hæreticorum versuta nequitia, ad conturbandam aliorum simplicitatē, epistolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flauianum dedi, falsasse perhibetur, vt commutatis quibusdam verbis vel syllabis, receptorem me Nestoriani erroris adsereret, obsecro venerabilem clementiam vestram, vt eandem epistolā per fratrem meum Iulianum Episcopū, vel eos, quos idoneos ad hoc opus pietas vestra delegerit, in Græcum sermonem iubeatis integrè, diligenterq; translata, per idoneum latorem sub vestri signaculi impressione deferri, tradendam iudicibus Alexandrinis, qui eam clero & plebi ipsius ciuitatis, cum prædictorum Episcoporum prædicationibus, qui & meo scripto consentiunt, faciant recitari, vt agnoscant se fallacium hominum fraude vltèrius decipi non debere, & probentur Apostolicæ sedis synceri esse discipuli, apud quam nec Eutyches, nec Nestorius vllum obtinent locum: quia sicut alios hæreticos, ita & istos Ecclesia vniuersalis damnauit. Data sexto Idus Martij, Actio & Studio viris clarissimis consulibus.

Epistola septuagesima eiusdem ad Martianum Augustum, in qua scribit de exilio Eutychem, vt ad secretiora loca eum transferret, quia vbi positus erat, adhuc praua docebat.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Quod

Vod sapiſſimè multa iam experimenta docuerūt, ſanctum pietatis veſtræ ſtudio circa religionem Chriſtianam glorioſis perſeuerat & creſcit augmētis, & hæc fides veſtræ clementiæ nō ſolum me, ſed & omnes Domini ſacerdotes conſolatur & roborat, dum in Chriſtianiſſimo principe ſacerdotalem experimur affectum. Quem ſi Orientalium partium ſacerdotes ſtudeant imitari, nihil ſcandalorum, neque pax, neque fides Chriſtiana patietur. Vnde cūm Conſtantinopolitanus Epiſcopus ad omnem pietatis proſectum præſenti clementiæ veſtræ doceatur exemplo, ſi fideliter veſtris acquieſcat hortatibus, habebit in me ſynceræ gratiæ animum, tantū vt quod verbis ſpondet, corde perficiat. Si verò, quæ Deo & pietati veſtræ diſplicent, pertinaci intentione delegerit, ſalua manſuetudinis veſtræ reuerentia, vtar cum omnibus, & pro omnibus, vobis quoque annitentibus, aduerſum ſuperbientem liberiore conſtantia,* quem (quod ſæpè dicendum eſt) malle pro ſanctis actibus fraterna charitate complecti, glorioſiſſime Imperator. Quia verò ſuggeſtiones meas pro tranquillitate catholicæ fidei libenter accepit, ſignificatū mihi fratris & coepiſcopi mei Iuliani (quem excepit piſſimè) ſermone cognoscite, Eutychen impium pro ſuis quidem meritis exulare, ſed in ipſo ſuæ damnationis loco multa, aduerſus integritatem catholicam, blaſphemiarum deſperatiùs venena profundere, & quod in illo totus mundus horruit atque damnauit, impudentia maiore, vt innocentes decipere poſſit, euomere. Plenum itaque rationis æſtimo, vt veſtra clementia ad longinquiora eum iubeat & ſecretiora transferri. Monasterio verò eius Conſtantinopoli conſtituto, in quo habitatores ipſius monachi Euangelica apoſtolicaque doctrina crebriùs ſunt & plenius roborandi ſalubriter (vt arbitror) fiet, ſi is, qui ipſi monasterio præpoſitus eſſe dicitur, à ſocietate veneratoris veſtri Iuliani Epiſcopi, quæ in ſpeculis propter fidem illic eſſe conſtitui, non recedat, cuius aſſidua viſitatione proſectum ſeruorū Dei illic habitantium poſſit augeri. Petitionem autem de feſtiuitate Paſchali gaudeo ita à veſtra pietate ſuſceptam, vt conſeſtim Neſtarium agentem in rebus, Alexadriam mitteret de errore remouendo, quem ſanctæ memoriæ Theophili conſtitutio videtur inferre. De qua re (ſicut ſcribere dignamini) quicquid ad pietatis veſtræ notiſſiam perlatum fuerit, iubete me noſſe, vt de obſeruantia, quam non licet eſſe diuerſam, quid potiſſimum ſit tenendum, Eccleſia vniuerſalis agnoſcat. Precor aut, quod veſtræ noui clementiæ conuenire, vt eos maxime tueamini contra omnes inſidias, quos mihi & veſtræ maſuetudini propter amorem fidei placere cognoscitis, vt eos Conſtantinopolitanus Epiſcopus lædendi non habeat facultatem. Data decimoſeptimo Calendas Maij, Actio & Studio viris clariſſimis conſulibus.

* quia
(quod ſæpè
dicendum eſt)
mala pul-
lulatia fra-
terna cha-
ritate por-
tet reſeca-
ri, glo.

*Epistoła ſeptuageſima prima eiſdem ad Anatolium Epiſcopum,
per Neſtarium agentem in rebus directā.*

Leo Epiſcopus Anatolio Epiſcopo.

Iſermo incommutabili que propoſito, dilectio tua curam gratiæ communis habuiſſet, nihil proſectò, quod vllam anxietatem tibi ingereret, extituiſſet. Non enim ſinebat ratio, vt eius charitatem ſper-

ne-

nerem, quem amore pacis, & ſtudio reparandæ catholicæ fidei inter ipſa Epiſcopatus rudimenta iuiſſem, optans in Eccleſiaſticis curis talem habere confortem, vt mihi de ſanctis prædeceſſoribus tuis, nec Ioannis ſpiritale copioſamque doctrinam, nec authoritatem Attici, nec induſtriam Procli, nec fidem Flauiani deeſſe ſentirem, & ita ſtudijs tuis vterer, vt nullus aude- ret, vel fidei catholicæ reſultare, vel Nicenis venerabilium patrum regulis contraire. Sed quum in iniuriam canonum (vt agnoſcis) illa tētata ſint, quæ omnibus eccleſijs ſcandalum maximum generarent, quid aptius ac mode- ſtius facerem, quàm te primū, vt ab hac intentione diſcederes, fraterno animo, miſſis literis, admonerem? Ad quas quum non reſcriberes, ipſe te à colloquij mei confortio ſeparaſti. Denique inde iam tacui, ſed clementiſſimo principi, cuſtodi fidei, frequenti literarum petitione ſuggeſſi, vt pro pace eccleſiarum, quam tibi maxime prodeſſe cognoviſſis, hæc quæ nunc à tua dilectione facta ſunt, implerentur. Cui ineffabiles gratias ago, quòd ſecundum eruditionem ſpiritus ſancti, cuius eſt virtute pleniffimus, ſacerdotali dignatur ſtudere concordie, ſciens ſibi orationes ſupplicantium copioſius profuturas, ſi ſamuli vnius Domini in nullo ſint à veræ pacis vnitæ diuiſi. Quòd ergo in Conſtantinopolitana Eccleſia quædam in officijs clericorū correctæ ſignificas, vt & Etrium preſbyterum in gratiā tuam, affectionemque reuocaueris, & Andream archidiaconi actione ſubmoueris, nobis placuiſſe reſcribo, quia exiſtimationem tuam (vt optabam) plurimū erigit atque commēdat. Et meritò poſt correctionē in obliuionē deducitur, quod reprehentioni obnoxium videbatur, quum hæreticorum profectione, & ſanctæ memoriæ Flauiani iniuria grauareris, quæ nunc ſimul ab omni offeſſione, cum tui (vt volui) laude ceſſarunt, quia in ordinem ſuum, quæ fuerant turbata, redierunt. Andream ſanè, qui rationabiliter archidiaconi eſt priuatus officio, & Euphratam, qui ſanctæ memoriæ Flauiani (vt comperi) improbus extitit accuſator, ſi profeſſionibus pleniffimè ſcriptis, nō minus Eutichyanam hæreſim, quàm Neſtorianum execrabile dogma cōdemnant, quoniam venia eſt præſtanda correctis, preſbyteros conſecrabis, vt ſibi remedium catholicæ fidei ſentiant proſuiſſe, electo primitus & probato, qui archidiaconi officium poſſit implere, id eſt, quæ nulla vnquā prædictarum impietatum fama reſperſerit. Cæteri verò, quos par reatus inuoluerat, ſi veniam ſimili profeſſione cum ſatisfactione depoſcūt, ſuis ordinibus reformentur, his tantū ad officiorum primatum admiſſis, quos ab omni errore liberos fuiſſe conſtiterit. Illam autem culpam, quam de augenda po- teſtate, aliena (vt aſſeris) adhortatione cōtraxeras, efficacius atque ſyncerius tua charitas diluiſſet, ſi quod tentari ſine tua voluntate non potuit, non ad ſola clericorum conſilia trāſtuliffes. Quia ſicut in mala ſuaſione delinquitur, ita & in mala conſenſione peccatur. Sed gratum mihi (frater chariſſime) eſt, quòd dilectio tua proſitetur ſibi diſplicere, quod tunc etiam place- re non debuit. Sufficit in gratiæ communis reſeſſu, profeſſio dilectionis tuæ, & atteſtatio principis Chriſtiani. Nec videtur tarda correctio, cui tam venerabilis aſſertor acceſſit. Abijciatur penitus incōceſſi iuris, qui diſſen- ſionem fecerat, appetitus. Sufficiant limites, quos ſanctorum patrum proui- dentiſſima decreta poſuerunt. Vt quieta ſit ſuis meritis, & antiquis priuile- gijs, dignitas omnium ſacerdotū renouetur, & maneat in te dominicæ cha- ritatis affectio, ad quam dilectionē tuam ſæpiùs cohortatus ſum cum fra-

N n

træ

tre & coepiscopo nostro Iuliano, qui communem gratiam semper optauit, cuius industria, & sollicitudines tue releuabuntur, & fides catholica munietur. Super omnia autem fraterna charitate hortor & moneo, ut ea, quae ad gloriam vel ad munimen pertinent sacerdotalis officij, Nicenorum canonum vniuersalis Ecclesiae pacem seruata, decreta custodias. Sic enim inter Domini sacerdotes inuiolata charitas permanebit, si paribus studijs, quae sunt à sanctis patribus constituta, seruentur. Data quarto Calendas Iulij, Actio & Studio viris clarissimis consulis.

Epistola septuagesima secunda beati Leonis Papae ad Iuuenalem Hierosolymitanum Episcopum.

Leo urbis Romae Episcopus Iuuenali Episcopo & fratri.

Acceptis dilectionis tuae literis, quas ad me filij nostri Andreas presbyter & Petrus diaconus detulerunt, gauisus quidem sum, quod tibi ad Episcopatus tui sedem redire licuisset, sed confluentibus in recordationem omnibus, quae te per quosdam excessus laborare fecerunt, dolui aduersitatum tuarum temetipsum tibi fuisse materiam, & resistendi haereticis constantiam perdidisse, qui aestimant non esse tibi liberum, ut eos audeas redarguere, quos tibi professus sis in suo errore placuisse. Beata enim memoria Flauiani condemnatio, & impijssimi Eutychetis receptio, quid nisi Domini nostri Iesu Christi secundum carnem negatio fuit? quam ipse grandi misericordia sua fecit resolui, cum detestandum illud Ephesynae synodi iudicium ita sancta Chalcedonensis Concilij autoritate destruxit, ut nullum deprauatorum à remedio correctionis arceret. Vnde quia in tempore indulgentiae resipiscientiam magis, quam pertinaciam delegisti, ita gaudeo te coelestem expetisse medicinam, ut fidei, ab haereticis impugnatae, tandem possis esse defensor. Quamuis enim nulli sacerdotum liceat nescire, quod praedicat, quoniam qui ignorat, ignorabitur, inexcusabilior tamen est omnibus imperitis quilibet Hierosolymis habitans Christianus, qui ad cognoscendam virtutem Euangelij, non solum paginarum eloquijs, sed ipsorum locorum testimonijs eruditur. Et quod alibi non licet non credi, ibi non potest non videri. Quid laborat intellectus, ubi est magister aspectus? Et cur lecta, vel audita sunt dubia, ubi se & visui, & tactui tot humanae salutis ingeruntur sacramenta? Quasi ad singulos quosque cunctantes Dominus adhuc voce corporea utatur, & dicat: Quid turbati estis, & quare cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes meos, quia ipse ego sum. Palpate & videte, quia spiritus ossa & carnem non habet, sicut me videtis habere. Vtere ergo, frater charissime, inuictissimis catholice fidei documentis, & Euangelistarum praedicationem sanctorum locorum, in quibus degis, testificatione defende. Apud te est Bethleem, in qua salutaris Dauidicae virginis partus illuxit, quem obuolutum pannis inter angustias diuersorij, praesepe suscepit. Apud te est declarata ab angelis, adorata à Magis, & per multorum infantium mortes ab Herode quaesita saluatoris infantia. Apud te est, ubi pueritia eius adoleuit, ubi adolescentia maturuit, & per omnia incrementa corporea, in virum perfectum veri hominis natura profecit, non sine cibo esuritionis, non sine somno quietis, non

1. Cor. 14.
tamen est
omnibus
imperitis
imperitior.

Luc. 24.

Luc. 2.

Matth. 2

Luc. 2.3.

Matth. 4.

Mat. 4.

sine fletu miserationis, nec sine pauore formidinis. Vnus enim atque idem est, Ioh. 14. qui & in Dei forma operatus est miracula magna virtutis, & in forma serui subijt saeuitiam passionis. Hoc tibi ipsa crux indefinenter loquitur, hoc lapis clamat sepulchri, in quo Dominus humana conditione iacuit, & de Matt. 26. quo diuina potentia resurrexit. Et cum ad montem Oliueti, locum ascensionis veneraturus, accedis, nonne illa vox angelica in tuo resultat auditu, Ioh. 19. Matt. 28. qua eleuationem Domini stupentibus dicitur: Viri Galilaei, quid statis aspicientes in coelum? hic Iesus qui adsumptus est à vobis in coelum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in coelum. Veram igitur Christi generationem crux vera confirmat, quoniam ipse in nostra carne nascitur, qui in nostra crucifigitur, quae, nullo interueniente peccato, nisi fuisset nostri generis, non potuisset esse mortalis. Ut autem repararet omnium vitam, recepit omnium causam, & vim veteris chirographi, quod solus inter omnes non debuit, pro omnibus soluendo vacauit: ut sicut per vnus reatum omnes facti fuerant peccatores, ita per vnus innocentiam omnes fierent innocentes, inde in homines manante iustitia, ubi est humana suscepta natura. Nulla enim ratione extra nostri est corporis veritatem, de quo Euangelista praedicationem inchoans, dicit: Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham. Et qui Samaritanam mulierem protestatur, quoniam salus ex Iudaeis est, beati Pauli apostoli consonante doctrina, cum dicit: Quorum patres, & ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Itemque ad Timotheum: Memento, inquit, Iesum Christum resurrexisse à mortuis, ex semine Dauid secundum carnem. Haec autem veritas quantis & noui & veteris testamenti autoritatibus declaretur, pro antiquitate sacerdotij tui euidenter agnoscis, cum fides patrum & scripta mea ad sanctae memoriae Flauianum data, quorum mentionem ipse fecisti, adiecta vniuersalis synodi confirmatione sufficiant. Vnde prospicere oportet dilectionem tuam, ne contra redemptionis, ac spei nostrae ineffabile sacramentum, vllus obmurmure. Sed si qui sunt, quia adhuc aut ignorantia caligant, aut peruersitate discordant, eorum, quorum in Ecclesia Dei apostolica fuit & clara doctrina, autoritatibus instruantur, & de incarnatione verbi Dei hoc nos credere, quod illi credidere, cognoscant, neque se extra corpus Christi, in quo commortui, & conresuscitati sumus, sua obduratione constituent: quia nec pietas fidei, nec ratio recipit sacramenti, ut aut in sua essentia passibilis fuerit deitas, aut in nostrae naturae susceptione mentita sit veritas. Particulam dominicae crucis cum eulogijs dilectionis vestrae veneranter accepi. Data pridie Nonas Septemb. Actio & Studio viris clarissimis consulis.

Colos. 1.
Roman. 5.

Matth. 1.
Ioh. 4.

Roman. 9.
2. Tim. 2.

Epistola septuagesima tertia eiusdem ad Leonem Augustum.

Leo Romae Episcopus, Leoni semper Augusto.

Efficijs, quae ad gratulationem Imperij vestri pertinent, persolui etiam hanc paginam necessariae supplicationis adieci, qua catholice fidei diuinitus preparatum fauoris vestri posco praesidium. Nam talia in Alexandrina ecclesia perpetrata fratris

An. Christi
459.
qui fuit ant
nus ponti
ficatus 5.

Leonis 18 & coepiscopi mei Anatolij relatione cognoui, ut omnis Christiana religio sentiat se impeti atque violari, nisi vniuersali fidei vestra deuotione prospiciatur, & memoriae ecclesiae, quae ante à catholicis fuit clara doctoribus, reddatur Christiana libertas, ut cessantibus haereticorum impugnationibus, Euangelica doctrina, quae illic ante Dioscorum viguit, vnita cum totius Ecclesiae pace reparetur. Quod opus virtutibus vestris, gloriaeque conueniens, celebrem & Deo placitum habebit effectum, si apud sanctam Chalcedonensem synodum de Domini Christi incarnatione firmata, nulla permiseritis retractatione pulsari: quia in illo Concilio, per spiritum sanctum congregato, tam plenae atque perfectae diffinitionibus cuncta firmata sunt, ut nihil ei regulae, quae ex diuina inspiratione prolata est, aut addi possit, aut minui. Hoc autem etiam apud clementiae vestrae scientiam non ambigimus esse perspicuum, siquidem (ut multorum ante relatione comperimus) molitiones haereticorum, quae contra praedictae synodi auctoritatem conabantur adfurgere, nihil ex hoc permiseritis audere. Vnde quod negandum illis sponte vidistis, gloriosum vobis est vniuersali Ecclesiae me supplicante concedere, & incommutabiliter perpetueque praestare, ut quae secundum Euangelium Christi, & praedicationis Euangelicae veritatem omnibus retrò seculis, vna fide vnaque intelligentia roborata sunt, nulla vltius possint actione conuelli. Prout ergo misericordia Dei, consilio spiritus sui, mentem vestrae pietatis instruxerit, sanctae primitus Alexandrinae ecclesiae pacis reparationi consilite, & per catholicos sacerdotes talem prouideri iubete potestatem, in quo & in actu probitate, & in fidei perfectione nihil possit reprehensibile reperiri, ut omnibus rite compositis, eadem ubique seruetur praedicatio veritatis. Data 5. Id. Iunij. Constantino & Rufo viris clarissimis consulibus.

Epistola septuagesima quarta eiusdem ad Leonem Augustum.

Leo Episcopus Romae, Leoni semper Augusto.

Incet proximè ad clementiam vestram gemina scripta direxerim, quorum vnum debitum salutationis impleveret, aliud pro statu Ecclesiae supplicaret, tamen occasione, quae Deo prouidente se praebuit, iterari vtrunque conuenit. Secundum ergo nauicia illam, quam ex Dei inspiratione vniuersali Ecclesiae praestitistis, ante cuiusquam preces constituendo, quod maxime ab omnibus fuerat expectandum, non desinimus gratias agere, & prouidentiam Dei in fidei vestrae feruore benedicere, qui sancto & catholico spiritu, sicut fratris & coepiscopi mei Anatolij sermone cognoui, ita haereticorum impudentiae restitistis, ut profiteremini, ad totius mundi pacem Chalcedonensis synodi vos esse custodem. Quod cum ex vestrae fidei sententia saluberrimè diffinitum sit, quanto studiosius vniuersali Ecclesiae est conferendum, ut tranquillitas fidei Christianae etiam vestro proficit Imperio, nec improbitas haeretica in aliquo suo molimine gloriatur? Cuius pertinax insidiosa contentio illico conquiescat, si Imperiali potestate frenetur. Data Calendis Septembris, Constantino & Rufo viris clarissimis consulibus.

Epi-

Epistola septuagesima quinta eiusdem ad eundem Leonem Augustum.

Leo Episcopus Leoni Augusto.

Iteras clementiae tuae, plenas virtute fidei & lumine veritatis, veneranter accepi: quibus cuperem, etiam in eo, quod praesentiam meam pietas vestra necessariam existimat, obedire, ut maiori fructu conspectum vestri splendoris assequeretur: sed magis id vobis arbitror placiturum, quod eligendum ratio demonstrauit. Nam quum sancto spiritalique studio vniuersam pacem Ecclesiae muniat, nihilque sit conuenientius fidei defendendae, quam his, quae per omnia, instruite spiritu sancto, irreprehensibiliter definita sunt, inhaerere, ipsi quomodo videbimur statuta velle conuellere, & auctoritates, quas Ecclesia vniuersalis amplexa est, ad arbitrium haereticae petitionis infringere atque ita nullum corrigendis ecclesijs modum ponere, sed data licentia debellandi, dilatare magis, quam sopire certamina? Vnde, quia post illas Ephesinae synodi impietates, quibus Dioscori scelere fides catholica refutata, peruersitas Eutychniana suscepta est, nihil ad confirmationem fidei Christianae vtiliter potuit ordinari, quam ut praedicti facinus sancta synodus Chalcedonensis aboleret, & tanta illic haberetur coelestis cura doctrinae, ut nihil in cuiusquam opinione resideret, quod à praedicationibus vel prophetis, vel apostolicis dissonaret, ea scilicet moderatione seruata, ut rebus tantum ac pertinacibus ab Ecclesia vnitatem reiectis, nulli correctio venia negaretur. Quid probabilius, quid religiosius poterit pietas vestra discernere, quam ut quae non tam humanis, quam diuinis sunt statuta decretis, nullus ultra sinatur impetere, ne verè digni sint Dei munus amittere, qui de veritate ipsius ausi fuerint dubitare? Cum ergo vniuersalis Ecclesia per illius principalis petrae aedificationem facta sit petra, & primus apostolorum beatissimus Petrus voce Domini audierit: Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, quis est, nisi aut Antichristus, aut diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem, qui in malitia sua inconuertibilis perseverans, per vasa irae, & suae aptae fallaciae falso diligentiae nomine, dum veritatem se mentitur inquirere, mendacia desiderat seminare? Atque contemnenda & vitanda meritò sibi incontinens furor, & impietas caeca praescripsit, ut dum diabolico instinctu in sanctam Alexandrinam sequebatur Ecclesiam, quales essent qui Chalcedonensem synodum retractari cupiunt, discerneretur, in qua nullo modo accidere potuit, ut à nobis contra sanctam Nicenam synodum sentiretur, quod haeretici mentiuntur, qui se fidem Niceni Concilii tenere confingunt, in quo sancti & venerabiles patres nostri contra Arium congregati, non carnem Domini, sed deitatem filij hominis patri esse firmam re: in Chalcedonensi autem Concilio aduersum Eutychnianam impietatem definitum est, de substantia virginis matris Dominum Iesum Christum sumptisse nostri corporis veritatem. Apud Christianissimum principem igitur, & inter Christi praedicatores digno honore numerandum, ut catholicam fidei libertatem, & ad consortium te apostolorum ac prophetarum securus exhortor, ut constanter despicias ac repellas eos, qui se Christiano nomine priuauere: nec patiaris impios patricidas sacrilega simulatione.

Matt. 16.

Vide haereticorum fraudem, ueritatis studium mentium.

Haeretici de fide agere non debent.

Nn 3

ne de fide agere, quos constat à fide deuiare. Cum enim clementiam tuam Dominus tanta sacramenti sui illuminatione ditauerit, debes incunctanter aduerrere, regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesie presidium esse collatam, ut ausus nefarios comprimendo, & quae bene sunt statuta, defendas, & veram pacem his, quae sunt turbata, restituas, depellendo scilicet peruafores iuris alieni, & antiquae fidei sedem Alexandrinæ ecclesie reformando, ut correctionibus tuis Dei iracundia mitigata, regie ciuitati non retribuatur, quae antea admissa sunt, sed remittatur. Constitue ante oculos cordis tui, venerabilis Imperator, omnes, qui per totum orbem sunt, Domini sacerdotes, pro ea tibi fide, in qua totius mundi est redemptio, supplicare: in qua re specialius ambiunt, qui apostolicæ fidei sectatores Alexandrinæ ecclesie praesedere, agentes apud pietatem tuam, ne haereticos homines, & merito pro sua peruersitate damnatos, uti sua persuasione patiamini: cum siue impietatem errorum aspicias, siue opus perpetrati furoris attendas, non solum ad sacerdotum honorem admitti nequeant, sed ab ipso Christiano nomine mereantur abscindi. Nam (quod exorata pietatis vestrae venia dixerim) quodam contagio splendorem vestrae serenitatis obfuscant, cum sacrilegi patricidae id audeant petere, quod nec innocentes liceat obtinere. Oblatae sunt pietati vestrae preces, quarum exempla vestris litteris subdidistis: sed in his, quae catholicorum sunt deplorantium, subscriptio continetur, & quia causa probabilis est, fiducialiter nomina singulorum, vel dignitas sui honoris aperitur. In illis autem, quas orthodoxo principi haeretica porrigere non formidauit obreptio, sub incerto confusae unitatis vocabulo, ideo certum nomen retrahitur, ne non solum paucitas personarum, sed etiam meritum detegatur. Latere enim sibi utile aestimat eorum quantitas, quorum est & qualitas iudicata: nec incongrue cuius loci homines sunt, profiteri metuunt, qui meruere damnari. In una ergo catholicorum supplicatio continetur, in alia haeticorum commenta panduntur. Hic sacerdotum Domini, & totius Christiani populi, ac monasteriorum defletur euersio: ibi immanium scelerum continuatio demonstratur, ut quod non licuit audiri, liceat dilatari. Nonne perspicuum est, quibus pietas vestra succurrere, & quibus debeat obuiare, ne Alexandrina Ecclesia, quae semper fuit domus orationis, spelunca nunc sit latronum? Manifestum quippe est, per crudelissimam insanissimamque saeuitiam, omne illic coelestium sacramentorum lumen extinctum. Intercepta est sacrificij oblatio, defecit chrismatis sanctificatio, & patricidalibus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria. Nec villo modo ambigi potest, quid de his decernendum sit, quod post nefanda sacrilegia, post sanguinem probatissimi sacerdotis effusum, & concremati corporis cinerem, in contumeliā aeris coeli, dispersum, audent sibi ius persuasae dignitatis expetere, & apostolicae doctrinae inuiolabilem fidem ad Concilia prouocare. Magnum ergo vobis est, ut diademati vestro de manu Domini etiam fidei addatur corona, & de hostibus Ecclesiae triumphetis: quia si laudabile vobis est aduersarum gentium arma coterere, quanta erit gloria, ab insanissimo tyranno Alexandrinam ecclesiam, in cuius contritione omnium Christianorum est iniuria, liberare? Ut autem litterae meae pietati tuae colloquium quasi praesentis exhibeant, quicquid de communi fide fueram suggesturus, scriptis prosequentibus insinuandum esse perspexi. Ac ne huius epistolae pa-

Matt. 21.
Marci 11.
Luc. 19.
1. quest. 1.
Manifestum
est per crud.
Vide de
his Enagri-
um libr. 2.
cap. 8. &
Nicepho-
rum libr. 15.
cap. 16.

pagina in nimiam longitudinem tenderetur, alijs litteris, quae assertioni catholicae fidei congruunt, comprehendere, ut licet ea, quae à sede Apostolica sunt praedicata, sufficerent, insidias tamen haeticorum etiam haec, quae sunt adiecta, referrent. Sacerdotalem namque, & apostolicum tuam pietatis animum, etiam hoc malum ad iustitiam ultionis debet accendere, quod Constantinopolitanae ecclesiae puritatem pestilenter obscurat, in qua inueniuntur clerici quidam, haeticorum sensui consonantes, & intra ipsa catholicorum viscera assertionibus suis haeticorum partem adiuuantes. In quibus deturbandis, frater meus Anatolius cum nimis benigne parcat, segnior inuenitur. Dignamini pro fide vestra, etiam Ecclesiae istam praestare medici nam, ut tales non solum ab ordine clericatus, sed etiam ab urbis habitatione pellantur, ne ulterius sanctus Dei populus peruerforum hominum contagio polluat. Cultores autem pietatis tuae Iulianum Episcopum, & Eutychium presbyterum mea petitione commendo, ut suggestiones eorum pro catholica defensione fidei placide digneris audire, quia verè sunt eiusmodi, ut si dei vestrae possint per omnia viles inueniri. Data Calend. Nouemb. Constantino & Rufo viris clarissimis consulibus.

Epistola septuagesima sexta eiusdem ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

Diligentiam necessariae sollicitudinis, quam fraternitas tua in dirigendis ad nos litteris exequitur, approbamus, & acceptis per filium nostrum Olympium paginis tuis, sacerdotalem in te curam vigere sentimus, cui nos quoque (quantum Dominus dat posse) non desumus, exorantes dilectionem tuam, ut quia tempus laboris incidimus, in sancta vigilantia perseueres, donec dextera Domini faciat virtutem, & sub pedibus Ecclesiae suae conterat tentatorem. Consolatur etenim nos per omnia praeparata diuinitus clementissimi principis fides, quae in eo rursus, sicut oportuit, sum cohortatus alloquio, ut impijssimorum latronum ausibus, districtiore constantia faciat obuiari: quos nefas est tantum de suo fauore praesumere, ut etiam apud Constantinopolim audeant insanire. Sed hoc eis ideo diuinae prouidentiae ratione permittitur, ut magis ac magis quo spiritu agitur, appareat: ne dubitari possit, in quantam essent audaciam prorupturi, si post damnationem impijssimae haereticis, disceptandi contra fidem acciperent potestatem, ut quantum in ipsis est, latius hoc furore saeuirent, quem fratres & coepiscopi nostri, qui ad nos nuper ex Aegypti partibus confugere, se pertulisse deplorant: quibus & à Christianissimo principe, & à tuae fraternitatis Deo placita charitate, solatia pietatis impendi non ambigerem, etiam si ipse non scriberes. Opportunum autem credidi ut ad ipsos quoque scripta dirigerem, quae illos possint in communis fidei proposito roborare, & quid pro patientia sua superna remuneratione mereantur, agnoscerent. Sicut B. Apostolus docet, dicens: Excipite itaque illos cum gaudio, in Domino, & huiusmodi cum honore habete, quoniam propter fidem Christi usque ad mortem accesserunt. Illud sane plurimum mihi displice-

Psal. 117.
Roma. 16.

Philip. 2.
24. q. 3. ill.
re

lud autem re significo, quod inter dilectionis tuæ clericos quidam esse dicuntur, qui
sancti. aduersariorum cōnieant prauitati, & vasa iræ vasis misericordiæ miscean-
tur. Quibus inuestigandis, & seueritate congrua coercendis debet diligen-
tia tua vigilanter insistere, ita ut his, quibus prodesse nō potuerit correctio,
Matt. 18. non parcat abscisio. Oportet etenim nos Euangelici meminisse mandati,
Matt. 19. quod ab ipsa veritate præcipitur, ut si nos oculus, aut pes, aut dextera scan-
dalizauerit manus, à compage corporis auferatur: quia melius sit, his in Ec-
clesia carere membris, quam cum ipsis in aterna ire supplicia. Nam super-
fluū extra Ecclesiam positus resistimus, si ab his, qui intus sunt, in eis, quos
I. Reg. 2. decipiunt, vulneramur. Abijcienda prorsus pestifera hæc sacerdotali vigo-
re patientia est, quæ sibi met peccatis aliorum parcendo non parcat. Sicut He-
li quondam sacerdos filiorum suorum delicta tolerando, cum ipsis diuinæ
iustitiæ sententiā meruit experiri, quia segni indulgentia dissimulauit ple-
dere peccatores. Quantum itaque opportunitas inuitat officij, religiosissi-
mum principem dilectio tua studeat frequentare, & non solum regiam, sed
& sacerdotalem ipsius mentem, precibus meis obsecrare persiste, ut memor
communis fidei, quam spiritu sancto docente suscepimus, omnia hæretico-
rum machinamenta confringat, neque quicquam illis in Ecclesijs Christi
licere patiatur, ne in eorum potestate sint diuina mysteria, quibus in domo
Dei, pro scelerum suorum magnitudine, nec habitandi ius residet, nec oran-
di. Data * pridie Idus Octobris, Constantino & Rufo viris clarissimis
* quinto consulibus.

*Epistola septuagesima septima eiusdem ad Anatolium Epi-
scopum per Patritium diaconum missa.*

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

An. Chri-
sti 460.
qui fuit an-
nus pontifi-
cat' S. Leo-
nis 20. scri-
pta est hæc
epistola, et
duæ sequen-
tes.

Etis dilectionis tuæ literis, quas per filium nostrum Patritiū
diaconum direxisti, intellexi tibi studium meæ sollicitudinis
displicere, quæ secundum dominicam charitatem, quam ti-
bi à nobis impendi, experimentis plurimis approbasti, de ca-
uendis his, qui communis fidei aduersarij dicerentur, admo-
nui, ne ad negligentiam rectoris referretur, si quisquam in Ecclesia catholi-
ca ea prædicare præsumeret, quæ hæreticorum sensibus conuenirēt. Quod
vtrum veraciter fama iactaret, dilectionis tuæ inquirendum iudicio dele-
gauī. Neque in aliquo honorem tuum læsi, cui discutienda ea, quæ ad me
erant perlata, commisi, ut scilicet Atticus presbyter, quem talia audere co-
gnoueram, nisi perfecta se satisfactione purgasset, & non solum voce hære-
ticos, sed etiam propriæ manus subscriptione damnasset, à communionis
gratia esset alienus. Qui scripta mittendo dubiæ fidei & professionis incer-
tæ, cōfirmavit magis, quàm diluit, quicquid ad nos de eo fama pertulerat,
cū si conscientiam suam voluisset probare synceram, non Eutychem sibi
odiosum fuisse, sed quod perfidiam ipsius reprobarer atq; dānaret, debue-
rat confiteri: quia aliud sunt humanæ, etiam inter catholicos, similitudines:
aliud diabolici, quos fides catholica damnat, errores. Et ideo, frater charis-
sime, in nullo debes de nostra dilectione dubitare, si prophetæ exemplum
sequaris, & dicas: Nōne, qui te oderant Domine, oderam illos, & super-
ini-

inimicos tuos tabescebam? Per omnia enim volo te esse certissimum, quod
sicut meam existimationem illæsam cupio permanere, ita opto te quoque
in omnibus irreprehensibilem reperiri. Prædictus autem Atticus, ut ab om-
ni suspitione contraria liber appareat, quid in Eutyche anathematizet
ac damnet, euidenter ostendat, & in damnationem erroris expressi, remota
omni dubitatione, subscribat, ita ut Chalcedonensis symboli definitionem
de fide, cui etiam dilectio tua subscribendo consensit, & quam Apostolicæ
sedis firmavit autoritas, profiteatur se per omnia seruaturum, adiecta sub-
scriptione propriæ manus, quæ in Ecclesia Christiano populo præsentē re-
citetur, ut pro Catholica fide, neque nos negligentes, neque ipse vltra su-
spectus habeatur. Qui si in eadem prauitate perdurans, præceptis salubri-
bus parere noluerit, sententiam synodi Chalcedonensis, cuius definitio-
nibus resultat, excipiat. Data quintodecimo Calendas Aprilis, Leone & Ma-
iorano Augustis consulibus.

*Epistola septuagesima octaua eiusdem, ad Leonem Augustum,
per Philonem in rebus agentem directa.*

Leo Episcopus Leoni Augusto.

Multo gaudio mens mea exultat in Domino, & magna mihi
est ratio gloriandi, cū clementiæ vestræ excellentissimam
fidem augeri per omnia donis gratiæ cælestis agnosco, & per
incrementa diligentiae deuotionem in vobis animi sacerdot-
alis experior. Nam in vestra pietatis alloquijs non dubiè pa-
tet, quid per vos in totius Ecclesiæ salutem spiritus sanctus operetur, &
quantum vniuersorum fidelium precibus sit optandum, ut in omnem glo-
riam vestrum extendatur imperium, qui supra curam rerum temporalium,
religiosa prouidentie famulatum diuinis & æternis dispositionibus perse-
ueranter impenditis, ut scilicet catholica fides, quæ humanum genus sola
viuificat, sola sanctificat, in vna confessione permaneat, & dissensiones quæ
de terrenarum opinionum varietate nascuntur, à soliditate illius petreæ, su-
pra quam ciuitas Dei ædificatur, abigantur. Hæc autem Dei munera ita di-
uinitus demum nobis conferentur, si de his, quæ præstita sunt, non inue-
niamur ingrati, & tanquam nulla sint, quæ adepti sumus, contraria potius
expetamus. Nam quæ patefacta sunt, quærere, quæ perfecta sunt, retractare,
& quæ sunt diffinita, conuellere, quid aliud est, quàm de adeptis gratiam
non referre, & ad interdictæ arboris cibum, improbos appetitus mortife-
ræ cupiditatis extendere? Vnde, quia ad pacem vniuersalis Ecclesiæ, & ad
custodiam catholicæ fidei, cura dignamini sollicitiore respicere, euidenter
agnoscitis, quod magnis hæreticorum audetur insidijs, ut inter Eutychis
Dioscorique discipulos, & eum, quem Apostolica sedes direxerit, diligen-
tior, tanquam nihil fuerit antè diffinitum, tractatus habeatur, & quod to-
tius mundi catholici sacerdotes* in sancta Chalcedonensi synodo probat
gaudentque firmatum, in iniuriam etiam sacratissimi Concilij Niceni effi-
ciatur infirmum. Quod enim nostris temporibus apud Chalcedonam de
Domini nostri Iesu Christi incarnatione firmatum est, hoc etiam apud Ni-
ceam mysticus ille patrum numerus definiuit, ne catholicorum confessio,
aut vnigenitum Dei filium in aliquo crederet patri imparem, aut eundem,
ita hæretici faciunt.

* à sancta

Quo aut
quoto ca-
pitulo nō-
dum cer-
tum est.

O o cum

D. LEONIS PAPAE

cum factus est filius hominis, non veram carnis nostrae atque animae habuisse naturam. Detestandum ergo nobis est, perseveranterque vitandum, quod fraus haeretica nititur obtinere: nec in aliqua disceptationem, pie & plenè definita, reuocanda sunt, ne ad arbitrium damnatorum, ipsi de his videamur ambigere, quae manifestum est, per omnia prophetis, & euangelicis, & apostolicis autoritatibus consonare. Vnde, si qui sunt, qui ab his, quae coelitus sunt constituta, dissentiunt, suis opinionibus relinquantur, & ab unitate Ecclesiae, cum ea, quam elegere, peruersitate discedant. Nam nullo modo fieri potest, ut qui diuinis audent contradicere sacramentis, aliqua nobis communione socientur. Iactent se in sui eloquii vanitate, & de argumentationum suarum versutia, quae inimica est fidei, glorientur, nobis placet Apostolicis obedire praeceptis, dicentibus: Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem seductionem hominum. Nam secundum eundem Apostolum, si quae destruxi, haec aedifico, praeparatore me constituo, & eis me ultionum conditionibus subdo, quas non solum auctoritas beatæ memoriæ principis Martiani, sed etiam ego mea consensione firmaui. Quia sicut sanctè, veraciterque dixistis, perfectio incrementum, & adiectionem plenitudo non recipit. Vnde cum sciam te, venerabilis princeps, syncerissimo veritatis lumine imbutum, in nulla fidei parte nutare, sed sancto perfectoque iudicio à prauis recta discernere, & à refutandis amplectenda diuidere, obsecro, ne humilitatem meam de diffidentia putes esse culpandam, quum hæc mea cautio non solum vniuersali Ecclesiae consulat, sed etiam tuæ gloriæ famuletur, ne sub Imperij tui tempore, & haeretico rum aucta videatur improbitas, & catholicorum perturbata securitas. Quamuis ergo multum per omnia de pietatis vestre corde confidam, & per inhabitantem in vobis spiritum Dei, satis vos instructum esse perspiciam, ne fidei vestrae ullus possit error illudere, præceptioni tamen vestrae in eo adnitar obedire, ut aliquos de fratribus meis dirigam, qui apud vos præsentiae meae instar exhibeant, & quæ sit apostolicæ fidei regula, licet (ut dixi) vobis benè sit nota, demonstrent, patefacientes in omnibus & probantes, non esse omnino inter catholicos computandos, qui definitiones venerabilis synodi Nicenæ, vel sancti Chalcedonensis Concilij regulas non sequuntur, cum utrorumque sancta decreta ex Euangelico & apostolico sit manifestum fonte prodire, & quicquid non est de irrigatione Christi, poculi esse viperei. Prænoscat igitur pietas vestra venerabilis Imperator hos, quos spon deo dirigendos, non ad configendum cum hostibus fidei, nec ad certandum contra illos, à sede Apostolica profecturos, quia de rebus & apud Nicæam & apud Chalcedonam (sicut Deo placuit) definitis, nullum audemus inire tractatum, tanquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per spiritum sanctum fixit auctoritas. Instructioni autem paruulorum nostrorum, qui post lactis alimoniam cibo desiderant solidiore satiari, ministerij nostri præsidium non negamus. Et sicut simplices non spernimus, ita à rebellibus haeticis abstinemus, memores præcepti dominici, dicentis: Nolite dare sanctum canibus, neque miseritis margaritas vestras ante porcos. Nimis quippe indignum, nimisque iniustum est, eos ad libertatem disceptationis admitti, quos significat spiritus sanctus per Prophetam, dicentem: Filij alieni mentiti sunt mihi. Qui etiam si Euangelio non resisterent, de illis tamen se esse monstrarent, de quibus scriptum est: Deum se profitentur scire, factis autem negant. Clamante

Colos. 2
Galat. 2

Obferua q
cauerit
sanctus Po
tifex, ne
semel defi
nita in du
bium uoca
rentur.

Matt. 7.

Psalm. 17

Ad Tit. 1

EPISTOLAE DECRETALES.

146

Clamante adhuc iusti Abel sanguine aduersum impium Cain, qui increpatus à Domino, non requieuit ad poenitendum, sed exarsit ad eadem. Cuius vindictam sic Domini iudicio volumus reservari, ut improbus prædo & parricida crudelis in seipsum recidat, & nostra non teneat. Neque sanctæ ecclesiæ Alexandrinæ lamentabilem captiuitatem patiamini ulterius prolongari, cui oportet fidei vestrae iustitiæque præsidio, suam restitui libertatem, ut per omnes Aegypti vrbes dignitas patrum & ius sacerdotale reparetur. Data vndecimo Calendas Aprilis, Leone & Maiorano Augusto consulibus.

Epistola septuagesimanona eiusdem ad Nicetam
Episcopum Aquileiensem.

Capita epistolæ sequentis.

Quod debeant scemina, quæ captis uir- ris, nupserant alijs, regressis de ca- ptiuitate uiris prioribus copulari, ut quod suum est, unusquisque reci- piat.	I.	comunionem priuanda sint. III. Captiuis, aut terrore, aut fame, non ueneratione, cibis immolatiis, edere compulsi poenitentia conce- denda est.	V.
Quod non probetur esse culpabilis, qui uxore captiui in matrimoniū uidetur esse sortitus.	II.	Quod hi, qui ad iterationem baptismi, uel ui, uel terrore coacti, animos in- clinant, sint subleuandi remedio, ita ut senilis ætatis, periculorum quoque et aegritudinum, ceterarumque necessi- tatum habeant sollicita considera- tione respectum.	VI.
Ut si uiri de captiuitate regressi, in- temperantia uxoris offensi non fu- erint, & uoluerint eas in coniugi- um recipere, liberam habeant facul- tatem.	III.	Ut hi, qui ab haeticis baptizati sunt, sola sancti spiritus inuocatio- ne firmentur.	VII.
Ut si mulieres ad priores maritos redi- re noluerint, uelut impiæ, Ecclesiæ			

Leo Episcopus Nicetæ Aquileiensi Episcopo
salutem.

Regressus ad nos filius meus Adeodatus, diaconus sedis nostræ dilectionem tuam poposcisse memorauit, ut de his à nobis auctoritatem Apostolicæ sedis acciperes, quæ quidem magnam difficultatem dijudicationis videntur adferre. Sed pro inspectione temporalium necessitatum adhibenda curatio est, ut vulnera, quæ hostilitatis aduersitate illata sunt, religionis maxime ratione sanentur.

CAPVT I.

Cum ergo per bellicam cladem, & per grauissimos hostilitatis incursus, ita quedam dicatis diuisa esse coniugia, ut abductis in captiuitatem uiris, scemina eorum remanserint destitutæ, quæ viros proprios, aut interemptos putarint, aut nunquam à dominatione crediderint

34. q. 1. et
2. Cu per
bellicam.
Et in Dec.
lib. 6.

O o 2 rnt

D. LEONIS PAPAE

rint liberandos, & ad aliorum coniugium, solitudine cogente, transie-
rint: cumque nunc statu rerum, auxiliante Domino, in meliora conuerso,
nonnulli eorum, qui putabantur perijsse, remeauerint, meritò charitas
tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ alijs iunctæ sunt viris, à no-
bis debeat ordinari. Sed quia nouimus scriptum, quòd à Deo iungitur mu-
lier viro, & iterum præceptum agnouimus, vt quod Deus iunxit, homo nò
separet, necesse est, vt legitimarum fœdera nuptiarum reintegranda creda-
mus, & remotis malis, quæ hostilitas intulit, vnicuique hoc, quod legitimè
habuit, reformetur: omni que studio procurandum est, vt recipiat vniuersus
que quod proprium est.

Prou. 19.
Matth. 19

Caput II.

Nec tamen culpabilis iudicetur, & tanquam alieni iuris peruasor,
qui personam eius mariti, qui iam non esse æstimabatur, assumpsit.
Sic enim multa, quæ ad eos, qui in captiuitatem ducti sunt, perti-
nebant, in ius alienum transire potuerunt: & tamen plenum iustitiæ est, vt
ijsdem reuersis propria reformentur. Quod si in mancipijs, vel in agris, aut
etiam in domibus ac possessionibus ritè seruatur, quanto magis in coniug-
iorum reintegratione faciendum est, vt quod bellica necessitate turbatū
est, pacis remedio reformetur?

Caput III.

Et ideo, si viri post lōgam captiuitatem reuersi, ita in dilectione su-
arum coniugum perseuerant, vt eas cupiant in suum redire confor-
tium, omittendum est, & inculpabile iudicandum, quod necessitas
intulit, & restituendum, quod fides poscit.

Caput IIII.

Si autem aliquæ mulieres ita posteriorum virorum amore sunt ca-
ptæ, vt malint his coherere, quàm in legitimum redire consortium,
meritò sunt notandæ, ita vt etiam Ecclesiastica communione pri-
uentur: quia inexcusabiliter contaminationem criminis elegerunt, osten-
dentes sibi met pro sua incontinentia placuisse, quod iusta remissio potuit
expiare. Redeat ergo in suum statum voluntaria reintegratione coniugia,
neque vllò modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod condi-
tio necessitatis extorsit: quia sicut hæ mulieres, quæ reuerti ad viros suos
nolunt, impiæ habendæ sunt: ita illæ, quæ in affectum initum ex Deo rede-
unt, meritò sunt laudandæ.

*quæ dere
excusabi-
bili.

Caput V.

E his autem Christianis, qui inter eos, à quibus fuerant captiuati,
immolatijs cibis asseruntur esse polluti, consultationi charitatis
tuæ hoc etiam respondendum esse credidimus, vt pœnitentiæ sa-
tisfactione purgentur, quæ non tam temporis longitudine, quàm cordis
compunctione pensanda est. Et siue hoc terror extorserit, siue fames suase-
rit, non dubitetur abolendum, cum huiusmodi cibus pro metu aut indi-
gentia, non pro religionis veneratione sit sumptus.

CAPVT VI.

His

EPISTOLAE DECRETALÆ.

148

Is verò, de quibus dilectio tua similiter nos credidit consulendos,
qui ad iterandum baptismum vel metu coacti sunt, vel errore tra-
ducti, & nunc se contra catholicæ fidei sacramentum egisse cogno-
scunt, ea custodienda est moderatio, qua in societatem nostram, non nisi
per pœnitentiæ remedium, & per impositionem episcopalis manus, com-
munionis recipiant vnitatem, temporis pœnitudinis habita moderatione,
tuo constituenda iudicio, prout conuersorum animos perspexeris esse de-
uotos, pariter etiam habēs senilis ætatis intuitum, & periculorū quorunq;
aut ægritudinis respiciens necessitates: in quibus si quis ita grauitè vrgea-
tur, vt dum adhuc pœnitet, de salute ipsius desperetur, oportet ei per sacer-
dotalem sollicitudinem communionis gratia subueniri.

26. quæ. 7.
Temporā
pœnitudi-
nis.

Caput VII.

Nam hi, qui baptismum ab hæreticis acceperunt, cum baptiza-
ti antea non fuissent, sola inuocatione spiritus sancti per im-
positionem manuum cōfirmari sunt, quia formam tantum
baptismi sine sanctificationis virtute sumpsere. Et hanc regu-
lam (vt scitis) seruandam omnibus ecclesijs prædicamus, vt lauacrum semel
initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo: Vnus dominus, vna fi-
des, vnum baptisma. Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est, sed (vt
diximus) sola sanctificatio sancti spiritus inuocanda est, vt quod ab hæreti-
cis nemo accipit, à catholicis sacerdotibus consequatur. Hanc autem epi-
stolam nostram, quam ad consolationē tuæ fraternitatis emisimus, ad om-
nes fratres & cōprouinciales tuos Episcopos facies peruenire, vt omnium
obseruantia data profit autoritas. Data duodecimo Calendarum Apri-
lium, Maiorano Augustoprimū cōsule.

1. q. 1. Hi
baptisma

1. q. 1. Hæc
regulam.

Ephes. 4.

Epistola octuagesima eiusdem ad vniuersos Episcopos per Campaniam,
Samnium, & Picenum constitutos.

Leo vniuersis Episcopis per Campaniam, Samnium, & Pi-
cenum constitutis.

Magna indignatione cōmoueor, & multo dolore contristor, Anno
quòd quidam ex vobis ita comperi esse Apostolicæ tradi-
tionis oblitos, & studio sui erroris intētos, vt præter Paschæ
festum, cui sola Pentecostes solennitas comparatur, audeant
sibi met, non aliqua humanæ infirmitatis necessitate cogēte
sed sola indisciplinati arbitrij libertate, ius baptismatis vendicare, & in na-
talibus martyrum, quorum finis aliter honorandus est, quàm dies domini-
cæ passionis, regenerationis celebrare mysteria, ac sine vllis spiritualium
eruditionibus præparationum, ita rudibus & imperitis tradere sacramen-
tum, vt circarenouandos nihil doctrina Ecclesiastica, nihil in exorcismis
impositio manuum, nihil ipsa ieiunia, quibus vetus homo destruitur, ope-
rentur, neque in * tanto mysterio salutis humanæ vlla eius diei habeatur
exceptio, quo ipsum donum est conditum * renascentibus. Admone-
mus igitur, & non sine periculo status eorum, qui hæc faciunt, pro-
testamur, vt ab hac præsumptione cessetur, & summam hanc poten-
tissimamque Dei gratiam, non nisi in Paschali & Pentecostes die desi-

Anno
Christi
461. qui
fuit annus
pontifica-
tus S. Leo-
nis 21. scri-
pta est hæc
epistola.

*toti myste-
rijs
renascen-
di.

derantibus & credentibus conferatis, manente quolibet tempore grauium necessitatum ac periculorum consideratione, secundum quam oporteat subuenire, ne cōditione mortali coarctata infirmitas, necessaria liberatione fraudetur, cū seruata (sicut praelocuti sumus) duarum tantūmodō festiuitatum reuerentia, propter multa pericula sit cauēdum, ne cuiquam aut in desperata aegritudine, aut in hostilitatis incursu, aut in timore naufragij, per sacerdotē Domini regeneratio denegetur. Si quis verō post hoc interdictum, in eadem fuerit usurpatione detectus, dignam pertinaciæ suæ incidet ultionem: quoniam ostendit se turpe potius lucrum, quam religionis cultum esse sectatum.

Illam etiam, cōtra Apostolicam regulam, præsumpcionem, quam nuper agnoui à quibusdam illicita usurpatione committi, modis omnibus constituo submoueri (de poenitentia videlicet, quæ ita à fidelibus postulatur) ne de singulorum peccatorū genere, libellis scripta professio publicè recitetur, cū reatus conscientiarum sufficiat solis sacerdotibus indicari confessione secreta. Quamuis enim plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubescere non veretur, tamen quæ non omnium huiusmodi sunt peccata, ut ea, qui poenitentiam poscūt, non timeant publicare, remoueatur tam improbabilis consuetudo, ne multi à poenitentia remedijs arceantur, dum aut erubescunt, aut metuunt, inimicis suis sua facta referare, quibus possint legum constitutione percelli. Sufficit enim illa confessio, quæ primū Deo offertur, tunc etiam sacerdoti, qui pro delictis poenitentium precator accedit. Tunc enim demum plures ad poenitentiam potuerunt prouocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis. Datum pridie Nonas Martij, Recimero consule.

Confessio
auricularis.
De poenitentia.
distin.
1. Quamuis plenitudo.
De poenitentia.
distin.
1. Sufficit poenitenti

Reliquarum epistolarum, quæ carent vel data, vel consulis, situatio & ordo quia latet ob dictam causam, relinquitur alij cuiusq; in posterum diligentius scrutanti, vel collectori melius sentienti. Nihilominus continuatur numerus epistolarum, etiam circa sequentes, quatenus lectori facilius commodiusq; occurrant, cū aliquam earum ipsum querere contigerit.

Epistola octuagesima prima eiusdem ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum.

Capita epistolæ sequentis.

De ordinatione presbyteri aut diaconi id est, Missæ celebratio, populis ut sabbato sancto celebretur, id est, non suffecerit, nulla sit dubitatio die dominico. I. iterari sacrificium. II.
De festiuitatibus, ut si vna Agenda,

Leo Episcopus Dioscoro Episcopo Alexandrino salutem.

Quam

Vantum dilectioni tuæ dominicæ charitatis impēdamus affectū, ex hoc poteris approbare, quod tua firmitus desideramus fundare initia, ne quid charitati tuæ ad perfectionem deesse videatur, quum tibi *specialis gratiæ merita (ut probauimus) *spiritualis suffragetur. Paterna igitur & fraterna collatio debet sanctitati tuæ esse gratissima, & à te taliter suscipi, quemadmodum à nobis eam intelligis proficisci. Vnum enim nos sentire oportet & agere, ut (sicut legimus) in nobis quoque vnum esse cor & anima comprobetur. Quum enim beatissimus Petrus apostolicum à Dño acceperit principatum, et Romana Ecclesia in eius permaneat institutis, nefas est credere, quod sanctus discipulus eius Marcus, qui Alexandrinam primus ecclesiam gubernauit, alijs regulis traditionum suarum decreta formauerit, quum sine dubio de eodem fonte gratiæ vnus spiritus fuerit & discipuli & magistri, nec aliud ordinatus tradere potuerit, quàm quod ab ordinatore suscepit. Non ergo patimur, ut quum vnus nos esse corporis & fidei fateamur, in aliquo discrepemus, & alia doctoris, alia discipuli instituta videantur.

*spiritualis
Astor. 4.
24 q. 1. C. 1.
beatissimus

Caput 1.

Vod ergo à patribus nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, à vobis quoque volumus custodiri, ut non paucis diebus omnibus sacerdotalis vel Leuitica ordinatio celebretur, sed post diem sabbati eius noctis, quæ in prima sabbati lucefcit, exordia deligatur, hoc est, sub lege diuini officij substituantur, in quibus his, qui consecrandi sunt, ieiunis, & à ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdē obseruantia erit, si manē ipso dominico die, continuato sabbati ieiunio, celebretur, à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem resurrectionis, sicut etiam in Pascha Domini declaratur, pertinere non dubium est. Nam præter auctoritatem cōsuetudinis, quam ex Apostolica nouimus venire doctrina, etiā sacra scriptura manifestat, quod quum apostoli Paulum & Barnabam ex præcepto spiritus sancti ad Euangelium gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes & orantes imposuerunt eius manus, ut intelligamus, quanta & dantium & accipientium deuotione curandum sit, ne tantæ benedictionis sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo piè & laudabiliter apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum sacerdotum formam per ecclesias, quibus Dominus præesse te voluit, etiam ipse seruaueris, ut his, qui consecrandi sunt, nunquā benedictiones nisi in die resurrectionis dominicæ tribuantur, cui à vespera sabbati initium constat adscribi, & tantis diuinarum dispositionum mysterijs est consecrata, ut quicquid est à Domino insignius constitutum, in huius diei dignitate sit gestum. In hac mundus sumpsit exordium, in hac per resurrectionem Christi, & mors interitum, & vita accepit initium. In hac apostoli à Domino prædicandi omnibus gentibus Euangelij tubam sumunt, & inferendum vniuerso mundo sacramentum regenerationis accipiunt. In hac (sicut beatus Ioannes Euangelista testatur) congregatis in vnum discipulis, ianuis clausis, quum ad eos Dominus introisset, insufflauit, & dixit: Accipite spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum detinueritis, detenta erunt. In

In decret.
Ioannis li. 3.
Astor. 13.

Ioann. 20.
Ioann. 14. 16.

D. LEONIS PAPAE

In hac denique promissus à Domino apostolis spiritus sanctus aduenit, ut coelesti quadam regula insinuaturn & traditum nouerimus, in illa die celebranda nobis esse mysteria sacerdotalium benedictionum, in qua collata sunt omnia dona gratiarum.

Caput II.

MT autem in omnibus obseruantia nostra concordet, illud quoque volumus custodiri, ut quum solennior festiuitas conuentum populi numerosioris indixerit, & ad eam tanta multitudo conuenerit, quam recipere basilica simul vna non possit, sacrificij oblatio indubitater iteretur, ne his tantum admissis ad hanc deuotionem, qui primi aduenerint, videantur hi, qui postmodum confluerint, non recepti: quum plenum pietatis atque rationis sit, ut quoties basilicam, in qua agitur, praesentia nouae plebis impleuerit, toties sacrificium subsequens offeratur. Necesse est autem, ut quaedam pars populi sua deuotione priuetur, si vnus tantum Missae more seruato, sacrificium offerre non possint, nisi qui prima diei parte conuenerint. Studiosè ergo dilectionem tuam et familiariter admonemus, ut quod nostrae consuetudini ex forma paternae traditionis insedit, tua quoque cura non negligat, ut per omnia nobis & fide & actibus congruamus. Propter quod remeanti filio nostro Possidonio presbytero, hanc ad fraternitatem tuam epistolam dedimus perferendam, qui nostris processionibus atque ordinationibus frequenter interfuit, & toties admissus, quid in omnibus Apostolicae auctoritatis teneremus, agnouit. Data Calend. Iulij.

De conse.
dist. 1. Ne-
cesse est.

Epistola octuagesima secunda eiusdem ad Iulianum Coensem Episcopum.

Leo Episcopus Iuliano Coensi Episcopo.

Iteras dilectionis tuae, quas per filium meum virum illustrem Isichium direxisti, eo tempore accepi, quo recentioribus epistolis tuis iterata iam occasione responderam. Vnde quia etiam in his alloquijs tuis eadem de impijsimis haeticis iusto dolore conquestus es, congruum fuit, quoad scribendi opportunitas extitit, non tacere. In causa itaque fidei, quicquid pro nostro officio oportuit, ac potest iuuante Domino, & sollicitè, & libenter exequimur, ut Euangelio Christi irreprehensibiliter seruiamus, ne per desidia nostram vlla pars Ecclesiae catholicae neglecta videatur. Propter quod sicut omnibus notum est, non destiti laborare, ut manifestata atque defensa incarnationis dominicae veritate, omnis fraternitas, quid ubique, secundum doctrinam Apostolicam, & tenendum & docendum esset, agnosceret, accedente gloriosissimorum principum studio diuinitus inspirato, ut in ciuitate Chalcedonensi synodo congregata, haetica damnaretur impietas, ne vel quisquam sectator Nestorij, vel vllus discipulus Eutythis liberum possit cum catholicis habere consortium, cum (quod ad sancti Concilij auctoritatem pertinet) nulla usquam remanserit discordia. Si qui autem sua obduratione caeci, ita in reprobi sensus amentiam transferunt, ut mallent furere, quam sanari, ad Imperialem pertinet potestatem, ut perturbat ores Eccle-

EPISTOLAE DECRETALIS.

149

clesiae pacis & Reipublicae, quae Christianis principibus merito gloriatur, inimici sollicitius comprimantur. Ut autem Imperialis est (ut diximus) potestatis, tumultus publicos ac seditiones sacrilegas seuerius coercere, ita auctoritatis est sacerdotalis, monachis praedicandi aliquam contra fidem licentiam non praebere, & omni virtute resistere, ne ea, quae ad sacerdotes pertinent, sibi audeant vendicare. Vnde miramur, fratrem Thalassium episcopum, quod Georgio nescio cui, qui praesumendo illicita, & propositum monachi, & nomen amisit, scribendi vel praedicandi aliquam permiserit facultatem. Ad quem episcopum (si dilectioni tuae visum fuerit) ex hac parte competentia scripta mittamus. Agat itaque fraternitas tua opportunis suggestionibus, ut clementissimus princeps, quae Domino sint placitura, praecipiat, & incentores cruentarum seditionum iubeat competentiùs coerceri, ut nec illi impuniti sint, quorum manus scelera perpetrarunt, nec illi qui talium vtuntur insania. Si autem inquisitio iudiciaria & confessio reorum ad eas personas peruenit, quarum vel consilio vel impulsu mala tanta commissa sunt, nullius fauoris eis praestanda sunt solatia. Quantum enim meliora de ipsis sunt credita, tantum sunt amplius detestandi, quorum nunc impietas, quae per hypocrisim fuerat velata, detegitur. Et ideo agat Christianissimus & pijsimus Imperator, quod paci Ecclesiasticae intelligit profuturum. Quae superna inspiratione ita instruendum esse confido, ut & disciplina inquitos reuocare, & a sanguine eorum iubeat abstineri: quamuis nil vltionum non mereantur subire, qui ausi sunt, & diuinis, & humanis constitutionibus repugnare.

Epistola octuagesima tertia eiusdem ad Palaestinos.

Leo Episcopus Palaestinis monachis.

Sollicitudini meae, quam vniuersali Ecclesiae, omnibusque eius filiis debeo, multorum relatione patefactum est, dilectionis vestrae animis quiddam offensionis illatum, dum aut imperiti (ut apparet) interpretes, aut maligni quaedam vos aliter intelligere, quam à me sunt praedicta, fecerunt, non valentes in Graecum eloquium aptè & propriè Latina transferre, cum in rebus subtilibus, & difficilibus explicandis, vix sibi etià in sua lingua disputator quisque sufficiat. Quod tamen apud me eò profecit, ut dum ea, quae catholica fides respuit, improbatis, intelligamus vos veris amicitiores esse, quam falsis, & id merito refutare, quod ex antiquae institutione doctrinae etiam ipse detestor. Quamuis enim epistola mea, ad sanctae memoriae Flavianum episcopum data, satis sibi ad manifestationem sui ipsa sufficiat, neque in aliquo aut purgationis, aut expositionis indigeat, & alia tamen cum eadem mea scripta concordant, in quibus similiter praedicationis meae sensus in aperto est. Necesse est enim habens contra haeticos, qui multos Christi populos conturbauerant, differendi, & clementissimis principibus, & sancto Concilio synodali, & Constantinopolitanae ecclesiae, quid de incarnatione verbi, secundum Euangelicam apostolicamque doctrinam, deberemus sapere ac sentire, patefeci, & in nullo à sanctorum patrum confessione discessi: quia vna est, vera, singularis, perfecta, inuiolabilis catholica fides, cui nihil addi, nec

Cum hac
epistola
conueniunt
pleraque in
epist. 97.

Pp

mi

Luc. I.

Ioan. I.
2. Cor. I.

Rom. 3.

minui potest. Quam Nestorius prius, & nunc Eutyches, diuersa quidem assertione, sed simili impietate impugnare conati sunt, & Ecclesiae Dei duas haereses sibi met contrarias inferre tentarunt, ut uterque à discipulis veritatis merito damnaretur: quia insanum nimis & sacrilegum fuit, quod varia falsitate ambo sensere. Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam virginem Mariam hominis tantummodò credidit genitricem, ut aliam personam carnis, aliam faceret deitatis: nec vnum Christum in verbo Dei & in carne sentiret, sed separatim & seiunctim, alium filium Dei, alium hominis prædicaret, quum tamen manente illa incommutabilis verbi essentia, quæ ei cum patre & spiritu sancto intemporalis atque coeterna est, ita intra virginem viscera verbum caro sit factum, ut vno conceptu, vnoque partu eadem virgo, secundum vnionem vtriusque substantiæ & ancilla Domini esset & mater. Quod etiam Elizabeth (sicut Euangelista declarat) intellexit & dixit: Vnde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? Eutyches quoque eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum hæreticorum voluntatis errores, tertium Apollinaris dogma delegit, ut negata humanæ carnis atque animæ veritate, totum Dominum nostrum Iesum Christum vnus asserat esse naturæ, tanquam verbi deitas ipsa se in carnem animamque conuerterit, & concipi & nasci, nutriri ac crescere, crucifigi ac mori, sepeli ac resurgere, & ascendere in cælum, & in patris dextera, vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet, confidere, eius tantum essentia fuerit, quæ nihil horum in se sine carnis veritate recipit: quoniam natura vnigeniti, natura est patris, natura est spiritus sancti, simulque impassibilis, simul est incommutabilis, sempiternæ Trinitatis indiuisa vnitas, consubstantialis æqualitas. Vnde si ab Apollinaris peruersitate hæreticus iste desciscit, ne conuincatur deitatem passibilem sentire atque mortalem, & tamen verbi incarnati, id est, verbi & carnis vnā audet pronunciare naturam, non dubie in Manichæi & Marcionis transit insaniam: & mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Christum simulatori omnia credit egisse, nec humanum in ipso corpus, sed phantasticam corporis speciem oculis apparuisse cernentium. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur, & talium sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum patrum sunt damnata sententijs, quicumque illi sunt ita obcæcati, & à lumine veritatis alieni, ut verbo Dei à tempore incarnationis, humanā, id est, nostram negent inesse naturam, ostendant, in quo sibi Christianum nomen usurpet, & cum Euangelio veritatis qua ratione concordent, si per beatæ virginis partum, aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest, quod verbum caro factum est, & habitauit in nobis: ita negari non potest, quod Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi. Quæ autem reconciliatio esse potest, qua humano generi propitiaretur Deus, nisi omnium causam mediator Dei hominumque susciperet? Qua verò ratione veritatem mediatoris impleveret, nisi qui in forma Dei æqualis est patri, in forma serui particeps esset & nostri: ut per vnum nouum hominem fieret renouatio vetustatis, & mortis vinculum vnus præuocatione contractum, vnus morte, qui solus morti nihil debuit, solueretur? Effusio enim pro iniustis sanguinis iusti tam potens fuit ad priuilegium, tã diues ad precium, ut si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent: quoniam (sicut Apostolus ait) vbi abundauit pec-

uit peccatū, supabūdauit & gratia. Et quū sub peccati præiudicio nati, potestate acceperint ad iustitiā renascēdi, validius factū est donū libertatis, quā de bitū seruitutis. Quam itaq; sibi in huius sacramēti præsidio spē relinquit, quā in saluatoris nostri corpore negat humanæ substantiæ veritatem? Dicant, quo sacrificio recōciliati, dicant quo sanguine sint redempti. Quis est, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo, in odore suauitatis? Aut quod vnquam sacrificium sacratius fuit, quā quod verus pontifex altari crucis per immolationem suæ carnis imposuit? Quamuis enim multorum sanctorum in cōspectu Domini preciosa mors fuerit, nullius tamen infantis occisio, propitiatio fuit mundi. Accepere iusti, non dederunt coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuere, nec alterius quisquā debitum suo sine persoluit, quum inter filios hominum vnus solus Dominus noster Iesus Christus extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati. De quibus ipse dicebat: Quum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me. Fides etenim vera iustificans impios, & creans iustos, ad humanitatis suæ tracta participem, in illo acquirat salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem liberum habens per gratiam Dei de eius potentia gloriari, qui contra hostem superbum in carnis nostræ humilitate congressus, his victoriam suam tribuit, in quorū corpore triumphauit. Quamuis ergo in vno Domino nostro Iesu Christo, vero Dei atque hominis filio, verbi & carnis vna persona sit, & vtraque essentia communes habeat actiones, intelligendæ tamen sunt ipsorum operū qualitates, & synceræ fidei contemplatione cernendum est, ad quæ prouehatur humilitas infirmitatis, & ad quæ inclinetur altitudo virtutis: quid sit, quod caro sine verbo nō agit, & quid sit, quod verbum sine carne nō efficit. Sine verbi .n. potētia, nec conciperet virgo nec pareret: & sine veritate carnis, obvoluta pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia, non adorarent Magi puerum nouo sydere declaratū: & sine veritate carnis, non iuberetur transferrī in Aegyptū puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potētia nō diceret vox patris, missa de cœlo: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi cōplacui: & sine veritate carnis non protestaretur Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi potētia nō fieret redintegratio debiliū, & viuificatio mortuorum: & sine veritate carnis, nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremò, sine verbi potentia non se Dominus patri profiteretur æqualem: & sine veritate carnis non idem diceret patrem se esse maiorem, cum catholica fides vtrumque suscipiat, vtrumque defendat, quæ secundum proprietatem diuinæ humanæque substantiæ, vnum Dei filium, & hominē credit, & verbum. Quamuis ergo ab illo initio, quo in vtero virginis verbum caro factum est, nihil vnquam inter diuinam humanamque substantiam diuisionis extiterit, & per omnia incrementa corporea, vnus personæ fuerint totius temporis actiones, ea ipsa tamen, quæ in se parabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus, sed quid cuius formæ sit, ex operū qualitate sentimus. Nec diuina enim humanis præiudicat, nec humana diuinis, quum ita in idipsum vtraque concurrant, ut in eis nec proprietas absumatur, nec persona geminetur. Dicant igitur isti phantasmatici Christiani, quæ substantia saluatoris adfixa sit ligno, quæ iacuerit in sepulchro, & reuoluto monumēti lapide, quæ tertia die caro resurrexit, vel

Ephes. 5.

Psalm. 115.

Ioan. 12.

Luc. 1.

Luc. 2.

Matt. 2.

Matt. 3.

Marc. 1.

Ioan. 1.

Matt. 4.

Ioan. 11.

Matt. 4.

Marc. 4.

Ioan. 10. 16.

Ioan. 14.

Ioan. 19.

Ibidem.

Matt. 28.

D. LEONIS PAPAE

Luc. 23.
Ioan. 20
Ibidem
Act. 4.
1. Tim. 2
Philip. 2
2. Cor. 8
Ioan. 1.
Ibidem.
quale corpus Iesus discipulorum visui, clausis ad eos ostijs ingressus, intule-
rit, quum ad abigendam cernentium diffidentiam, inspicere oculis, digitisque
tractari, patentes adhuc fixuras clauorum, & recens compuncti lateris vul-
nus exigeret. At si in tanta luce veritatis tenebras suas haeretica obduratio
non relinquit, ostendant, unde sibi spem vitae polliceantur aeternae, ad quam
nisi per mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Christum non po-
test perueniri. Non enim est aliud nomen datum hominibus sub caelo, in
quo oporteat nos saluos fieri: nec est redemptio captiuitatis humanae, nisi
in sanguine eius, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Qui
(sicut praedicat beatus Apostolus) cum in forma Dei esset, non rapinam ar-
bitratus est, esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam serui
accipiens, in similitudine hominum factus, & habitu inuentus ut homo.
Humiliauit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem
crucis. Propter quod & Deus illum exaltauit, & donauit illi nomen, quod
est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, coelestium,
terrestrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ie-
sus Christus in gloria est Dei patris. Quamuis ergo vnus sit Dominus Iesus
Christus, & vera deitatis, verumque humanitatis in ipso vna prorsus eademque
persona sit, neque huius vnitionis soliditas vlla possit diuisione seiungi,
exaltationem tamen, qua illum exaltauit Deus, & donauit illi nomen, quod
super omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quae di-
tanda erat tantae glorificationis augmento. In forma quippe Dei, aequalis e-
rat filius patri, & inter genitorem atque vnigenitum nulla erat in essentia
discretio, nulla in maiestate diuersitas, nec per incarnationis mysterium, a-
liquid decesserat verbo, quod ei patris munere redderetur. Forma autem ser-
ui, per quam impassibilis deitas sacramentum magnae pietatis impleuit, hu-
mana humilitas est, & in gloriam diuinam potestatis euecta est, in tantam v-
nitatem ab ipso conceptu virginis deitate & humanitate connexa, ut nec si-
ne homine diuina, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut do-
minus maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate aequalis est
Deo, dicitur exaltatus. Nec interest, ex qua Christus substantia nominetur,
cum inseparabiliter manente vnitate personae, idem sit & totus hominis
filius, propter carnem, & totus Dei filius, propter vniam cum patre deita-
tem. Quicquid ergo in tempore accepit Christus, secundum hominem ac-
cepit, cui quae non habuit, conferuntur. Nam secundum potentiam verbi,
indifferenter omnia, quae habet pater, etiam filius habet, & quae in forma serui a
patre accepit, eadem in forma patris etiam ipse donauit, & idem ipse & diues
& pauper. Diues, quia in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, &
Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum fa-
cta sunt, & sine ipso factum est nihil. Pauper vero, quia verbum caro factum
est, & habitauit in nobis. Quae autem est eius exinanitio, quaeque paupertas, ni-
si formae seruilis acceptio? per quam, verbi maiestate velata, dispensatio hu-
manae redemptionis impleta est. Nam quia captiuitatis nostrae resolui origi-
nalia vincula non poterant, & ab hostis imperio relaxari, nisi existeret ho-
mo nostri generis, nostraeque naturae, quae veteris debiti praedicia non tene-
rent, & qui immaculato sanguine suo chirographum letale dilueret: sicut ab
initio erat diuinitus pordinatum, & prophetarum oraculis pronuntiatum, ita est
in plenitudine praefiniti temporis factum, ut multis modis significata pro-
missio,

EPISTOLAE DECRETALIS.

131

missio, in diu expectatum veniret effectum: nec posset esse ambiguum, quod
continuis significationibus semper fuerat nunciatum. Destructis itaque tot
haeribus, quae per sanctam deuotionem praesidentium patrum, a corpore
sunt catholice vnitatis absque, quaeque, ideo extorres a Christo esse meruere,
quia verbi incarnationem, quae singularis est recte credentium salus, fece-
runt sibi lapidem offensionis & petram scandali, miror dilectionem vestram
in discernendo veritatis lumine laborare. Et cum multis manifestationibus
declaratum sit, quam recte & Nestorium & Eutychen cum Dioscuro fides
Christiana damnauerit, nec Christianus possit vocari, qui vel illius, vel ho-
rum impietati praebet assensum, doleo vos Euangelicam & apostolicam doctri-
nam (ut audio) resultare, exagitando seditionibus ciuitates, conturbando ec-
clesias, nec solum iniurias, sed etiam caedes presbyteris atque episcopis infe-
rendo, ut praefurore & sauitia, propositi vestri & professionis sitis imme-
mores. Vbi est regula mansuetudinis & quietis? Vbi longanimitas patien-
tiae? Vbi tranquillitas pacis? Vbi firmamentum dilectionis, & tolerantiae for-
titudo? Quae vos ab Euangelio Christi aut persuasio abduxit, aut persequu-
tio separauit? Vel quae tanta extitit decipientis astutia, ut obliti propheta-
rum & apostolorum, obliti symboli salutaris & confessionis, quam pronun-
ciantes coram multis testibus, sacramentum baptismi suscepistis, diabolicis
vos illusionibus subderetis? Quid apud vos actura fuerant ungulae, quid sa-
ua tormenta, si ad expugnandam fidei vestrae integritatem tantum vana he-
reticorum commenta valuerunt? Pro fide vos agere creditis, & fidei contrahitis.
Ecclesiae nomine armamini, & contra Ecclesiam dimicatis. Hoc a prophe-
tis, hoc ab Euangelistis, hoc ab apostolis didicistis, ut negantes veram Chri-
sti carnem, & ipsam verbi essentiam passioni mortisque subdentes, alienam fa-
ciatis nostram a suo reparatore naturam, totumque, quod crux intulit, quod
lancea vulnerauit, quod sepulchri lapis suscepit & reddidit, solum fuisse
opus diuinam potentiam, non etiam humilitatis humanam? Propter quam Apo-
stolus dicit: Non enim erubescam Euangelium: quoniam nouerat, quale Chri-
stianis obijceretur opprobrium ab inimicis. Et ideo etiam Dominus prote-
statur, dicens: Qui me confessus fuerit coram hominibus, & ego confi-
tebor illum coram patre meo. Hi enim non erunt digni confessione filij et
patris, quibus nunc caro Christi verediam facit, probabuntque se nullam
de signo crucis sumpsisse virtutem, qui quod proferendum frontibus acce-
perunt, promere labijs erubescunt. Declinate filij ab his diabolicis persua-
sionibus, declinate. Veritatem Dei nulla res violat: sed veritas nos nisi in no-
stra carne non saluat. Veritas quippe (sicut Propheta ait) de terra orta est: Psal. 148
& sic verbum Maria virgo concepit, ut vnendam sibi carnem de sua sub-
stantia ministraret, nec cum adiectione personae, nec cum euacuatione na-
turae: quoniam qui erat in forma Dei, ita accepit formam serui, ut vnus atque
idem in forma vtraque sit Christus, inclinante se Deo usque ad infima ho-
minis, proficiente homine usque ad summa deitatis, dicente Apostolo: Roma. 9
Quorum patres, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia
Deus benedictus in secula, Amen.

Epistola octuagesima quarta eiusdem ad Anastasium The-
salonicensem Episcopum.

Pp 3

Ca-

Quod semper Thessalonicenses antistites vicem Apostolica sedis impleuerint.

I.

Vt metropolitanis sua iura seruentur.

II.

Vt à metropolitanis, non laici, non digami, non viduarum mariti, sed irreprehensibiles ordinentur episcopi.

III.

Quod subdiaconis carnale coniugium denegetur.

III.

Vt nullus inuitis ordinetur episcopus.

V.

Vt metropolitanus episcopus de electo, quem est ordinaturus episcopum, ad Thessalonicensem pontificem referat, & de metropolitano electo similiter prouinciales episcopi faciant.

VI.

Vt bina per annum prouincialia episcoporum Concilia celebrentur. Et si res difficilis emergerit, nec fuerit Thessalonicensis episcopi iudicio terminata, ad Romanum referatur antistitem.

VII.

Vt si quis episcopus suam deferens ciuitatem, maiorem sedem ambitus causa petierit, nec illam obtinere poterit, & sua carere debet.

VIII.

Vt nullus alienum clericum sollicitare vel tenere praesumat, suo episcopo non praebente consensum.

IX.

Vt in euocandis prouincialibus episcopis, à Thessalonicensi pontifice moderatio conseruetur, ne sub hoc colore sacerdotalis honor contumelijs addicatur. Nec amplius quam bini de prouincijs episcopi, quos metropolitanus probauerint, dirigantur. Et non amplius à statuto Concilij tempore, quam dies quindecim remoretur episcopi.

X.

Vt si inter eos de negotio fuerit orta contentio, cuncta Romano pontifici sub gestorum insinuatione pandantur, ut ab eo, quod Deo placuerit, ordinetur.

XI.

Leo Episcopus vrbis Romae, Anastasio Episcopo Thessalonicensi.

Vanta fraternitati tuae à beatissimi Petri apostoli auctoritate sint commissa, & qualia etiam nostro tibi fauore sint credita, si vera ratione perspiceres, & iusto examine ponderares, multum possemus de iniunctae tibi sollicitudinis deuotione gaudere.

Caput I.

Voniam sicut praecessores mei praecessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuae, priorum secutus exemplum, vices mei moderaminis delegavi, ut curam, quam vniuersis ecclesijs principaliter ex diuina institutione debemus, imitator nostrae mansuetudinis effectus adiuuaret, & longinqs ab Apostolica sede prouincijs praesentiam quodammodo siquidem de nostrae visitationis impenderes: quia de continenti opportunoque prospectu

specu promptum tibi esset agnoscere, quid in quibusque rebus, vel tuo studio componeres, vel nostro iudicio reseruares. Nam quum maiora negotia & difficiliore causarum exitus liberum tibi esset, sub nostrae sententiae expectatione suspendere, nec ratio tibi, nec necessitas fuit, in id, quod mensuram tuam excederet, deuiandi. Abundat enim apud te monitorum scripta nostrorum, quibus de omnium actionum temperantia frequenter instruitis, ad salubritatem obedientiae prouocares. Quia etsi plerumque existant inter negligentes vel desides fratres, quos oporteat maiore auctoritate curari: sic tamen est adhibenda correptio, ut semper sit salua dilectio. Vnde & beatus apostolus Paulus, ad ecclesiasticum regimen Timotheum imbuens, dicit: Seniore ne increpaueris, sed obsecra ut patre, iuuenes ut fratres, anus ut matres, iuueculas ut sorores, in omni castitate. Quae moderatio si quibuscunque inferioribus membris ex Apostolica institutione debetur, quanto magis fratribus & coepiscopis nostris sine offensione reddenda est? Et licet nonnunquam accidant, quae in sacerdotalibus sint reprehendenda personis, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quam seueritas: plus cohortatio, quam commotio: plus charitas, quam potestas. Sed hi, qui quae sua sunt, quaerunt, non quae Iesu Christi, facile ab hac lege discernuntur, & dum dominari magis, quam consulere subditis, quaerunt, placet honor, inflat superbia: & quod prouisum est ad concordiam, tendit ad noxam. Quod ut necesse habeamus ita dicere, non de paruo animi dolore procedit. Me ipsum enim quodammodo trahi in culpam sentio, quum te à traditis tibi regulis immodice deuiasse cognosco. Qui si tuae existimationis parum diligens eras, meae saltem famae parcere debuisti, ne quae tuo tantum facta sunt animo, nostro viderentur gesta iudicio. Relegat fraternitas tua paginas nostras, omniaque ad tuos missa maiores Apostolicae sedis praesulum scripta percurrat: & vel à me, vel à praecessoribus meis inueniet ordinatum, quod à te cognoui esse praesumptum. Venit namque ad nos cum Episcopis prouinciae suae frater noster Atticus, veteris Epiri Nicopolitanus antistes, & de indignissima afflictione, quam pertulit, lachrymabili actione conquestus est coram adstantibus diaconibus tuis, qui querelis flebilibus nihil contra referendo, ea quae nobis ingerebantur, fide non carere monstrabant. Legebatur quoque in literis tuis, quas idem diaconi detulere, quod frater Atticus Thessalonicam venisset, quodque consensum suum etiam scripturae professione signasset, ut de illo non aliud à nobis intelligi posset, quam proprii & spontaneae deuotionis fuisse, quod venerat, quodque chartulam de obedientiae sponse conscripserat, in cuius tamen chartulae mentione signum prodebat iniuriae. Non enim necessarium fuerat, ut obligaretur scripto, qui obedientiam suam ipso iam voluntarij aduentus probabat officio. Vnde de deplorationibus supradictis haec verba epistolae tuae testimonium praebere, & per hoc quod non est tacitum, nudatum est illud, quod silentio fuerat adopertum, adhibitam scilicet Illyrici praefecturam, & sublimissimam inter mundanos apices potestatem in exhibitionem infantis antistitis incitatum, ut missa exequutione terribili, quae omnia sibi officia publica ad effectum praeeptionis adiungeret, à sacris ecclesiae adytis nullo vel falso insinulatus crimine, extraheretur sacerdos, cui non ob molestiam aegritudinis, non ob saeuitiam hyemis darentur induciae, sed iter asperum & pericu-

1. Timot. 5

Philip. 2.

*metropolitanus

3. quæst. 6
Multum stu-
peo.

culis plenum per inuias niues agere cogeretur. Quod tanti laboris, tantiq; discriminis fuit, ut ex his, qui episcopum comitati sunt, quidam defecisse dicantur. Multum stupeo frater charissime, sed & plurimum doleo, quod in eum, de quo nihil amplius indicaueras, quam quod euocatus adesse differret, & exultationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter, & tam vehementer potueris commoueri, præsertim cum etsi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem. Sed ut video, bene de moribus meis existimasti, & quam ciuilia pro conseruanda sacerdotali cõcordia responsurus essem, verisimè præuidisti: & ideo motus tuos exequi sine dilatione properasti, ne cum moderationis nostræ aliud disponentia scripta sumpsissem, faciendi id, quod factum est, licentiam non haberem.

Nicopolitani
3. quæst. 6
Multum.

An fortè aliquod tibi facinus fratris innotuerat, & * metropolitanum episcopum noui apud te criminis pondus vrgebat? At hoc quidem alienum ab illo esse, etiam tu nihil ei obijciendo cõfirmas. Sed etiam, si quid graue intolerandumq; gessisset, nostra erat expectanda censura, ut nihil prius ipse decerneres, quam quid nobis placeret, agnosceres. Vices enim nostras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Vnde sicut multum nos ea, quæ à te piè sunt curata, lætificant: ita nimium ea, quæ perperam sunt gesta, contristant. Et necesse est, post multarum experimèta causarum sollicitius prospici, & diligentius precauere, quatenus per spiritum charitatis & pacis omnis materia scandalorum de Ecclesijs Domini, quas tibi commendauimus, auferatur, præeminente quidem in illis prouincijs. Episcopatus tui fastigio, sed amputato totius vsurpationis excessu.

Caput II.

25. quæst. 2.
Igitur

Igitur secundum sanctorum patrum canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia cõsecratos, metropolitanos singularum prouinciarum episcopos, quibus ex delegatione nostra fraternitatis tuæ cura prætenditur, ius traditæ sibi antiquitatis dignitatis intemeratum habere decernimus, ita ut à regulis præstitutis, nulla aut negligentia, aut præsumptione discedant.

CAPUT III.

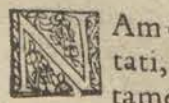
Lege caput sequens
Dist. 32.
Omniūsa-
cerdotum.

IN ciuitatibus, quarum rectores obierint, de substituendis episcopis hæc forma seruetur, ut is, qui ordinandus est, etiam si bonæ vitæ testimonio fulciatur, non laicus, non neophitus, nec secundæ coniugis sit maritus, aut qui vnā quidem habeat, vel habuerit, sed quam sibi viduam copularit. Sacerdotum enim tam excellens est electio, ut hæc, quæ in alijs Ecclesiæ membris non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita.

CAPUT IIII.

1. Corin. 7

Am quum extra clericorum ordinem constitutis, nuptiarum societati, & procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiae puritatem, nec subdiaconibus quidē carnale connubium conceditur, ut & qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permancant singulares. Quod si in hoc ordine, qui

quartus

quartus à capite est, dignum est custodiri, quanto magis in primo, aut secundo, vel tertio seruandum est, ne aut Leuitico ministerio, aut presbyterali honori, aut episcopali excellentiæ quisquam idoneus existimetur, qui se à voluptate vxoria necdum frenasse detegitur?

Caput V.

VM ergo de summi sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem cleri plebisque consensus concorditer postulant: ita ut si in aliam fortè personam partium se vota diuiserint, metropolitani iudicio is alteri præferatur, qui maioribus & studijs iuuatur & meritis: tantum ut nullus inuitis & non petentibus ordinetur, ne ciuitas episcopum non optatum, aut contemnat, aut oderit, & fiat minus religiosa, quam conuenit, cui non licuerit habere, quem voluit.

Caput VI.

PERSONA autem consecrandi episcopi, & de cleri plebisque consensu, metropolitanus episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in prouincia benè placuit, scire te faciat, ut ordinatione ritè celebrandam tua quoque firmet autoritas. Quæ rectis dispositionibus nihil moræ aut difficultatis debet adferre, ne gregibus Domini diu deficiat cura pastorum. Metropolitano verò defuncto, cum in locum eius alius fuerit subrogandus, prouinciales episcopi ad ciuitatem metropolitanam conuenire debent, ut omnium clericorum atque omnium ciuium voluntate discussa, ex presbyteris eiusdem ecclesiæ, vel ex diaconibus optimus eligatur, de cuius nomine ad tuam notitiam prouinciales referant sacerdotum, impleturi vota poscentium, si quod ipsis placuit, tibi quoque placuisse cognouerint. Sicut enim iustas electiones nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil permittimus, te ignorante, præsumi.

Caput VII.

DE Concilijs autem episcopalibus non aliud indicimus, quam sancti patres salubriter ordinarunt, ut scilicet bini conuentus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diuersos Ecclesiæ ordines nasci adsolent, iudicetur. At si fortè inter ipsos, qui præsunt, de maioribus (quod absit) peccatis causa nascatur, quæ prouinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuā de totius negotij qualitate metropolitanus curabit instruere, & si corā positis partibus, nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionem, quicquid illud est, transferatur.

Caput VIII.

SI quis Episcopus, mediocritate ciuitatis suæ despecta, administrationem loci celebrioris ambierit, & ad maiorem se plebem quacunque occasione transfulerit, non solum à cathedra quidem pellatur aliena, sed carebit & propria, ut nec illis præsideat, quos per auaritiam concupiuit, nec illis, quos per superbiam spreuit. Suis igitur terminis contentus sit quisque, nec supra mensuram iuris sui affectet augeri.

Qq Caput

Alienum clericum, inuito episcopo ipsius, nemo suscipiat, & nemo sollicitet, nisi forte ex placito charitatis id inter dantem accipientemque conueniat. Nam grauis iniuriæ reus est, qui de fratris ecclesiæ id, quod est vtilius aut preciosius, audet vel allicere, vel tenere. Itaque si intra prouinciam res agatur, transfugam clericum ad suam ecclesiā metropolitanus redire compellet. Si autem longius processit, tui præcepti auctoritate reuocabitur, vt nec cupiditati, nec ambitioni occasio relinquatur.

Neuocaudis autem ad te episcopis moderatissimum te esse volumus, ne per maioris diligentiae speciem fraternis videaris gloriari iniurijs. Vnde si causa aliqua maior extiterit, ob quam necessarium sit, fratrum aduocare conuentum, binos de singulis prouincijs episcopos, quos metropolitanus crediderint esse mittendos, ad fraternitatem tuam venire sufficiat, ita vt à præstituto tempore non vltra quindecim dies, quo conuenerint, retardentur.

Si autem in eo, quod cum fratribus tractandum definiendumue crederis, diuersa eorum fuerit à tua voluntate sententia, ad nos omnia sub gestorum testificatione referantur, vt remotis ambiguitatibus, quod Deo placeat, decernatur. Ad hunc enim finem, omnem affectum nostrum curamque dirigimus, vt quod ad vnitatem concordiae, & quod ad custodiam pertinet disciplinae, nulla dissensione violetur, nulla desidia negligatur. Et te igitur, frater charissime, & eos fratres nostros, qui de tuis offenduntur excessibus, quum tamen non similis sit omnium materia querelarum, hortor & moneo, vt quæ piè sunt ordinata, salubriterque disposita, nulla concertatione turbentur. Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius, sicut Apostolus ait: Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bono ad ædificationem. Nec enim poterit unitatis nostræ firma esse compago, nisi nos ad inseparabilem soliditatem vinculum charitatis astrinxerit: quia sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Hæc connexio totius quidem corporis vnanimitatem requirit, sed præcipue exigit concordiam sacerdotum. Quibus cum sit dignitas communis, non est tamen ordo generalis: quoniam & inter beatissimos apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis: & quum omnium par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris præmineret. De qua forma, episcoporum quoque est orta distinctio, & magna dispositione prouisum est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia: & rursus quidam, in maioribus vrbibus constituti, sollicitudinem susciperent ampliorem, per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil usquā à suo capite disideret. Qui ergo quibusdam se esse præpositum, non molestè ferat, aliquem sibi esse prælatum: sed obedientiam quam exigit, etiam ipse dependat. Et

*omnibus
materies
Philip. 2
Rom. 15

Rom. 12.
1. Cor. 12.

2. quæ. 6.
Qui se
Matth. 23.

Et sicut non vult grauis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alij importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humilis & mitis magistri, dicentis: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue. Quod quomodo experiemur, nisi & illud in obseruantiam veniat, quod idem Dominus ait: Qui maior est vestrum, erit minister vester. Qui autem se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.

Matth. 23.

Matth. 20

Mar. 10

Luc. 22

*Epistola octuagesima quinta eiusdem ad Septimum
Altinum Episcopum.*

Leo Episcopus Septimio Episcopo
salutem.

Ecce tua fraternitatis literis, vigorem fidei tuæ, quam olim noueramus, agnouimus, congratulantes tibi, quod ad custodiam gregum Christi, pastorem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui sub specie ouium subintrarunt, bestiali sceleris simplices quosque dilacerent, & non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea, quæ sunt sana, corrumpant. Quod ne quæ viperea possit obtinere fallacia, ad metropolitanum episcopum prouinciæ Venetiæ scripta direximus, quibus ad status sui periculum cognosceret pertinere, si quisquam de Pelagianorum & Cælestianorum consortio veniens, in communione catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum est enim, & spiritualis medicinæ utilitate plenissimum, vt siue presbyteri, siue diaconi, siue alij cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, errorem suum, & ipsos erroris auctores, damari à se sine ambiguitate fateantur, vt sensibus prauis & dudum peremptis, nulla sperandi superfit occasio, ne vllum membrum Ecclesiæ talium possit societate violari, cum per omnia illis professio propria coeperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem præcipimus custodiri, ne ab his ecclesijs, ad quas propriè pertinent, sinantur abscedere, & pro suo arbitrio ad loca sibi non deputata transire. Quod si rectè non permittitur inculpatis, multo minùs debeat licere suspectis. Proinde dilectio tua, cuius deuotione gaudemus, iungat curam suam dispositionibus nostris, & cum supradicto metropolitano det operam, vt circumspectè ac velociter impleantur ea, quæ ad totius Ecclesiæ incolumitatem, & laudabiliter sunt gesta, & salubriter ordinata.

1. q. 7. Salu

berrium

enim. Et 1.

q. 1. Ois cu

iuslibet.

Et: Si quis

heretica

Et in decr.

luc. lib. 3.

cū literæ

uariatione

*Epistola octuagesima sexta eiusdem ad Nicetam Aquileien-
sem Episcopum.*

Leo Episcopus Romæ Nicetæ Aquileiensi episcopo
salutem.

Relatione sancti fratris & coepiscopi nostri Septimij, quæ in subditis habetur, agnouimus quosdam presbyteros, diacones, ac diuersi ordinis clericos, quos Pelagiana vel Cælestiana heresis habuerit implicatos, ita in vestra prouincia ad comunione

Qq 2 catho-

catholicam peruenisse, ut nulla ab eis damnatio proprii exigatur erroris; *Matth. 7.* & pastoralibus excubijs nimium dormitantibus, lupus, ouium pellibus tectus, in ouile dominicum, non depositis bestialibus animis, introiret: & quod per auctoritatem canonum decretorumque, nostrorum ne insontibus quidem conceditur, usurpasse, ut relictis ecclesijs, in quibus clericatum aut acceperant, aut receperant, instabilitate sua per diuersa circumferantur, amantes semper errare, & nunquam in fundamento apostolico permanere. Quoniam qui nullo discusso examine, nullo sunt praedicio suae professionis obstricti, hunc maxime expetunt fructum, ut sub velamento communionis plures domos adeant, & per falsi nominis scientiam multorum corda corrumpant. Quod utique efficere non possent, si ecclesiarum praesules necessariam diligentiam in talium receptione seruarent, ne cuiquam eorum euagari in diuersa licuisset. Ne ergo hoc ulterius audiat, neue per quorundam negligentiam introducta perniciēs, ad eversionem multarum tēdat animarum, ** hoc* hac nostri auctoritate praeccepti, industriae tuae fraternitatis indicimus, ut congregata apud vos synodo prouincialium sacerdotum, omnes siue presbyteri, siue diaconi, siue cuiuscunque ordinis clerici, qui de Pelagianorum, Celastianorumque consortio in communionem catholicā eo imprudentia sunt recepti, ut non prius ad damnationem sui coarctarentur erroris, nunc saltem, posteaquam hypocrisis eorum ex quadā parte detegitur, ad verā correctionem, quae & ipsis prodesse, & nullis possit nocere, cogantur. Damnant apertis professionibus sui superbi erroris auctores, & quicquid in doctrina eorum vniuersalis Ecclesia exhorruit, detestentur, omniaque decreta synodalia, quae ad excisionem haereseos Apostolicae sedis confirmauit auctoritas, amplecti se, & in omnibus approbare, plenius & apertius, ac propria manu subscriptis protestationibus eloquantur. Nihil in verbis eorum obscurum, nihil inueniatur ambiguum: quoniam nouimus hanc istorum esse versutiam, ut in quacunque particula dogmatis execrandi, qua se à damnatorum societate discreuerint, nihil sibi sensuum suorum existiment esse non saluum. Quumque omnes definitiones suas ad tantam facilitatem improbare se simulent atque deponere, hoc sibi tota arte fallendi, nisi intelligantur, excipiunt, ut gratia Dei secundum merita dari accipientium sentiantur. Quae nisi gratis detur, non est gratia, sed merces, retributioque; meritorum, dicente beato Apostolo: Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est. Non ex operibus, ne forte quis extollatur. Ipsi enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu, in operibus, quae preparauit Deus, ut in illis ambulemus. Omnis itaque bonorum operum donatio, diuina ** operatio* preparatio est: nec propria quisquam iustificatur virtute, quoniam gratia unicuique principium iustitiae, & bonorum fons, atque origo meritorum est. Sed ab istis ideo per naturalem industriam dicitur praue-niri, ut quae ante gratiam proprio clara sit studio, nullo videatur peccati originalis vulnere lauciata. Ideo etiam paruulos dicunt, si sine baptismo hinc de seculo exierint, non posse damnari, neque reos in peccato Adae teneri, sed ad regnum Dei, vel ad vitam aeternam, sine ulla cūctatione venire, cum Apostolus dicat: Per unum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, propter quod & ipsi paruuli baptizantur. Quamuis in illo vno possint intelligi plura peccata, si unum ipsum in sua quasi membra singula diuidatur. Nam & superbia est illic, quia in sua

** operatio est, quia non prius iustificatur quisquam uirtute, quam gratia, q. Roman 5*

in sua homo potius esse, quam in Dei potestate dilexit: & sacrilegium, quia Deo non credidit: & homicidium, quia se praecipitauit in mortem: & fornicatio spiritualis, quia integritas mentis humanae serpentina suasionē corrupta est: & furtum, quia prohibitus usurpatus est cibus: & avaritia, quia plus quam sufficere illi debuit, appetiuit, & si quid aliud in hoc vno admissio diligenti consideratione poterit inueniri. Parentum quoque peccatis paruulos obligari, non solum primorum hominum, sed etiam suorum, de quibus ipsi nati sunt, non improbabilius dicitur. Illa quippe sententia, Reddam Exo. 20. peccata patrum in filios, tenet eos utique, antequam per regenerationem ad testamentum nouum incipiant pertinere: quod testamentum prophetabatur, cum diceretur per Ezechielem, non accepturos filios peccata patrum suorum, nec ulterius futuram in Israel parabolam illam, Patres manducauerunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt. Ideo enim quisque renascitur, ut solvatur in eo, quicquid peccati est, cum quo nascitur. Nam peccata, quae male agendo postea committuntur, possunt & poenitendo sanari, sicut etiam post baptismum fieri videmus. Ac per hoc non est instituta regeneratio, nisi quia vitiosa est generatio, usque adeo ut etiam de legitimo matrimonio procreatus dicat: In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis mater mea in utero me aluit. Neque hic dixit, In iniquitate, vel in peccato, quod hoc recte dici posset: sed iniquitates & peccata dicere maluit: quia & in illo vno, quod in omnes homines pertransiit, quodque tam magnum est, ut eo mutaretur & conuerteretur in necessitatem mortis humanae natura (sicut supra disserui) reperiuntur plura peccata alia parentum, quae licet non possunt mutare naturam, reatu tamen obligant filios, nisi gratuita gratia, & misericordia diuina subueniat. A paruulo enim recens nato, usque ad decrepitum senem, quamlibet corporis aetatem gerant, sicut nullus prohibendus est à baptismo, ita nullus est, qui non peccato moriatur in baptismo. Sed paruuli originali, maiores autem etiam his omnibus moriuntur peccatis, quaecumque; male viuendo addidere ad illud, quod nascendo traxere. Cauendum ergo dilectioni tuae est, magnaque; diligentia prouidendum, ne per huiusmodi homines extincta dudum scandala suscitentur: & de exciso olim dogmate aliquod in prouincia tua eiusdem mali germen oriatur, quod non solum in radicibus suis crescat, sed etiam sanctae Ecclesiae scabolem veneno sui odoris inficiat. Qui correctos se videri volunt, ab omni suspitione se purgent, & obediendo nobis, probent se esse nostros. Quorum si quisquam salubribus praecceptis satisfacere detrectarit, siue ille clericus, siue sit laicus, ab Ecclesiae societate pellatur, ne perditio animae suae, saluti insidietur alienae. Illam quoque; partē Ecclesiasticae disciplinae, qua olim à sanctis patribus, & à nobis sapē decretū est, ut nec in presbyteratū gradu, nec in diaconatus ordine, nec in subsequenti officio clericorum ab ecclesia ad ecclesiam cuiquam transire sit liberū, ut in integrū reuocet, admonemus. Et unusquisque; non ambitione illectus, non cupiditate seductus, non persuasione hominum deprauatus, *in cons. Hispal. 2. cap. 3* ibi, ubi ordinatus est, perseueret: ita ut si quis sua quarens, non quae Iesu Christi, ad plebem & ecclesiam suam redire neglexerit, & ab honoris priuilegio, & à communionis vinculo habeatur extraneus. Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quae pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementius commouēdos: quia inferiorum ordinū culpae ad nullos magis referendae sunt, quam ad desides *Di. 86. in feriorum culpa.*

negligentesq; rectores, qui multam sapē nutriunt pestilentiam, dum auste-
riorem dissimulant adhibere medicinam.

*Epistola octuagesima septima eiusdem ad episcopos Aphri-
canos, per Mauritaniā Cæsariensem
constitutos.*

Capita epistolæ sequentis.

Ne illicitæ personæ ad episcopatum tistis. III.
prouehantur. I. De Aggare & Tyberiano, qui ex lai-
De statutis canonū conseruādis. II. cis fuerunt ordinati. IIII.
De Donato Nouatianorum Episco- De virginibus sacris, quæ vim Bar-
po, & de Maximo ex Donati- baricam pertulerunt. V.

Leo Episcopus vniuersis episcopis per Cæsaream Maurita-
niā constitutis in Domino salutem.

Caput I.

Vm de ordinationibus sacerdotum quædam apud vos illicitè
vsurpata crebrior ad nos cōmeantium sermo perferret, ratio
pietatis exegit, vt pro sollicitudine, quam vniuersæ Ecclesiæ ex
diuina institutione dependimus, rerū fidem studeremus agno-
scere, vicem curæ nostræ, proficiscenti à nobis fratri, & consacerdoti no-
stro Potentio, * iniungentes, qui secundum scripta, quæ per ipsum ad vos
direximus, de episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas
haberet, inquireret, nobisq; omnia fideliter indicaret. Vnde quia idem ple-
nissimè notitiæ nostræ cūcta reserauit, & sub quib. qualibusq; rectoribus
quædā Christi plebes in partibus prouinciæ Cæsariensis habeatur, sincera
nobis relatione patefecit, necessarium fuit, vt dolorem cordis nostri, quo
pro dominicorum gregū periculis æstuamus, datis nunc ad vos literis pro-
meremus, mirantes tantum apud vos, per occasionem temporis impacati,
aut ambientium præsumptionem, aut tumultum valuisse popularem, vt in-
dignis quibusq;, & longè extra sacerdotale meritum constitutis, pastora-
le fastigium & gubernatio ecclesiæ crederetur. Non est hoc consulere po-
pulis, sed nocere: nec præstare regimen, sed augere discrimen. Integritas enī
præfidentium, salus est subditorum, & vbi est incolumitas obedientiæ, ibi
sana est forma doctrinæ. Principatus autem, quem aut seditio extorsit, aut
ambitus occupauit, etiam si moribus atque actibus non offendit, ipsius ta-
men initij sui est perniciosus exemplo. Et difficile est, vt bono peragatur exi-
tu, quæ malo sunt inchoata principio. Quod si in quibuscumq; Ecclesiæ gra-
dibus prouidenter, scienterq; curandum est, vt in Domini domo nihil sit
inordinatum, nihilq; præposterum: quanto magis elaborandum est, vt in
electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam to-
tius familiæ Domini status & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore,
non inueniatur in capite. Vbi est illa beati Pauli apostoli per spiritum Dei
emissa præceptio, qua in persona Timothei omnium sacerdotum Christi
numerus

* delegan-
tes.

Dist. 61.
Miramur
tantum

1. q. 1. Prin-
cipatus,
quem.

1. Tim. 5.

numerus eruditur, & proinde vnicuiq; nostrum dicitur: Manus citò ne-
mini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis? Quid est citò ma-
nus imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tēpus examinis, ante meri-
tum laboris, ante experientiam disciplinæ, sacerdotalem honorem tribue-
re non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis, nisi talem effici
ordinantem, qualis ille est, qui non meruit ordinari? Sic enim boni operis
sibi comparat fructum, qui rectum * sectatur in eligendo sacerdote iudi-
cium: ita graui semetipsum afficit damno, qui ad suæ dignitatis collegium
sublimat indignum. Non enim in cuiusquam persona prætermittendū est,
quod institutis generalibus continetur: nec putandus est honor ille legiti-
mus, qui fuerit * de prauaricatione collatus. Dicente enī Apostolo, vt inter
alias electiōis regulas, is episcopus ordinetur, quem vnius vxoris virū fuisse
aut esse cōstitit, tam sacra semper habita est ista præceptio, vt etiā de mu-
liere sacerdotis eligendi, eadē intelligatur seruanda conditio, ne fortè illa,
* priusquam in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuisset vxorē, * prius,
alterius viri esset experta coniugium. Quis ergo dissimulare audeat, quod
in tanti sacramenti perpetratur iniuriam: cū huic magno venerandoq;
mysterio, ne diuinæ quidem legis statuta defuerint, quibus euidenter est
definitum, vt virginem sacerdos accipiat, & alterius thorum nesciat coniu-
gis, quæ vxor est futura pontificis. Iam tunc enim in sacerdotibus figuraba-
tur Christi & Ecclesiæ spirituale coniugium, vt quoniam vir caput est mu-
lieris, discat sponsa * Verbi non alium virum nosse quā Christum, qui eā
vnā elegit, vnā diligit, & aliam præter ipsam suo consortio non adiun-
git. Si ergo etiam in veteri testamento hæc sacerdotalium coniugiorū for-
ma seruata est, quanto magis * sub reuelata iam gratia constituti, apostoli-
cis debemus inferuire præceptis, vt quamlibet quis bonis moribus prædi-
tus, & sanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad dia-
conij gradum, vel ad presbyterij honorē, vel ad episcopatus culmen ascen-
dat, si aut ipsum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri
fuisse claruerit. Monente verò Apostolo, atque dicente: Et hi autē proben-
tur primū, & sic ministrent: quid aliud intelligendum in hoc putamus,
nisi vt in his prouectionibus nō solum matrimoniorum castimoniam, sed
etiam laborum merita cogitemus, ne aut à baptismo rudibus, aut à seculari
actu repente conuersis, officium pastorale credatur, cū omnis gradus mi-
litiæ Christianæ de incrementis profectuum debeat æstimari, an possint
cuiquam maiora committi? Merito sanctorū patrū venerabiles sanctiones,
cū de sacerdotum electione loquerentur, eos demū idoneos sacris admi-
nistrationibus censuere, quorum omnis ætas, à puerilibus exordijs vsq; ad
* prouectiores annos, per disciplinæ Ecclesiasticæ stipendia cucurrisset, vt
vnicuiq; testimonium prior vita præberet: nec posset de eius prouectione res
dubitari, cui pro laboribus multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis
celsius loci præmium deberetur. Si enī ad honores mundi sine suffragio
temporis, sine merito laboris, indignum est peruenire, & notari ambitus
solent, quos probitatis documenta non adiuuant: quā diligens & quā
prudens habenda est dispensatio diuinorū munerum & cœlestium dignita-
tum, ne in aliquo apostolica & canonica decreta violentur, & his Eccle-
sia Domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescij, & to-
tius humilitatis ignari, non ab infimis sumere incrementum, sed à summis
volunt

Distin. 78
Quid est
manus

* contra
diuinæ le-
gis præce-
pta.

1. Timot. 3.
* prius,
quā in so-
cietatem
Leuit. 21.
Ezech. 44
Ephef. 5.
1. Corin. 11

* Christi
Leuit. 21.
Ezech. 44
* Euange-
lij

1. Timot. 3.

Distin. 61.
Miramur
tantum

* pfectio-

2. Tim. 2. volūt habere principium, cū valdē iniquum sit & absurdum, vt imperiti magistris, noui antiquis, & rudes praeferantur emeritis? In domo quidē magna necesse est (sicut Apostolus disserit) vasa diuersa sint, quēdam aurea & argentea, quēdam verō lignea & fictilia: sed horum ministerium pro materiā qualitate discernitur: nec qui est preciosorum, idem vsus est & vilium. Nam inordinata erunt omnia, si fictilia aureis, & lignea praeferantur argenteis. Sicut autem in ligneis & fictilibus eorum hominum species figuratur, qui nullis adhuc virtutibus nitent: ita in aureis & argenteis hi sine dubio declarantur, qui per longā eruditionis ignem, & per fornacem diuturni laboris excocti, aurum probatum & argētum purum esse meruerunt. Quibus si merces pro deuotione non redditur, omnis Ecclesiastica disciplina resoluitur, omnis ordo turbatur, dum in Ecclesia, qui nullū subiere ministerium, peruerso eligentium iudicio indebitum obtinent principatum. Cū ergo inter vos tantum valuerint aut studia popularium, aut ambitus superbiorū, vt non solum laicos, sed etiam secundarum vxorum viros, aut viduarū maritos ad officiū cognoscamus pastorale prouectos, nōne

* aptissimi me
1. q. 7. Exi
gunt cau-
se.
Psalm. 24. ritos ad officiū cognoscamus pastorale prouectos, nōne * aptissimā exigūt causā, vt ecclesiā, in quibus ista cōmissa sunt, iudicio seueriore purgetur, & non solum in tales praeules, sed etiā in ordinatores eorū vltio competens proferatur. Sed circūstant nos hinc mansuetudo clementiae, hinc censura iustitiae. Et quia vniuersā viā Domini misericordia & veritas, cogimur secundum sedis Apostolicā pietatem, ita nostram temperare sententiam, vt trutinato pondere delictorum, quā constat non vnius esse mensurā, quādam definiamus vtcunque toleranda, quādam verō penitus amputanda. Eos enim, qui vel secundas nuptias inierunt, vel viduarum se coniugio sociarunt, nec Apostolica, nec legalis autoritas sacerdotium obtinere permittit: & multo magis illum, si fuerit vestro iudicio confutatus, qui (sicut ad nos relatum est) duarum simul est maritus vxorum, vel istum, qui a prima vxore dimissus, alteram duxisse perhibetur, priuandum honore decernimus. Ceteros verō, quorum prouectio hoc tantū reprehensionis incurrit, quod ex laicis ad officium episcopale delecti sunt, neque ex hoc quod vxores habeant, possunt esse culpabiles, susceptum sacerdotium tenere permittimus, non praeiudicantes Apostolicę sedis statutis, nec * precessorum nostrorum, nostrisq; decretis, quibus salubriter statutum est, ne priuilegium, vel secundum, aut tertium in Ecclesia gradum quisquam laicorum, quibuslibet suffragiis fultus, ascendat, priusquam ad hoc meritum per legitima augmenta perueniat. Quod enim nunc vtcunque patimur esse veniale, inultum postmodū esse non poterit, si quisquam id, quod omnino interdiciamus, vsurpare pręsumpserit: quia remissio peccati, nō dat licentiam delinquendi: nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi.

1. q. 7. Exi
gunt cau-
se.
* prima u-
xore dimis-
sa.
1. q. 7. Exi
gunt cau-
se.
* nec beato-
rum patrū
regulas re-
soluentes.
1. q. 7. Exi
gunt cau-
se.

* uitari

Caput II.

Vm itaque de omnibus ferē, quā fratris nostri Potētij relatio cōtinebat, plenissimē dilectionem vestram, per David fratrem, & coepiscopum nostrum, qui & sacerdotij merito nobis est probatus & moribus, videatis instructam: superest fratres, vt concordī obedientia salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentio- nem

nem agentes, sed ad omne studium deuotionis vnanimis, diuinis & Apostolicis constitutionibus pareatis, & in nullo patiamini * pia canonum decreta violari. Quā enim nunc certarum remissimus consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta post hāc vltione plectamus, in eos specialius & propensius commouendi, qui in episcopis ordinandis sanctorum patrum statuta negligenter, & quos refutare debuerant, consecrarint. Vnde si qui episcopi talem consecrauerint sacerdotem, qualem non liceat, etiam si aliquo modo damnum proprii honoris euaserint, ordinationis tamen ius vltius nō habebunt, nec ei sacramento intererunt, quod neglecto diuino iudicio immerito praeferunt. Illud sanē quod ad sacerdotalem pertinet dignitatē, inter omnia volumus canonum statuta seruari, vt non in quibuslibet locis, neque quibuslibet castellis, & vbi antē non fuerunt, episcopi cōsecrentur, cū vbi minores sunt plebes, minoresq; conuentus, presbyterorum cura sufficiat. Episcopalia autem gubernacula nō nisi maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oporteat praeferre, ne quod sanctorum patrum diuinitus inspirata decreta vetuere, viculis et possessionibus, vel obscuris & solitariis municipijs tribuatur sacerdotale fastigium, & honor, cui debent excellentiora committi, ipse sui numerositate vilescat. Quod nunc in sua diocesi constitutus episcopus factum esse causatus est, & rationabiliter postulauit, vt si episcopi eorum locorū, in quibus non debuerant ordinari, humana conditione decesserint, loca ipsa ad ius eius antistitis redigantur, cuius fuerant antē priora. Et inutile est, vt sacerdotalis dignitas inconsiderata ordinantis facilitate superflua multiplicatione minuatur. De his autē, quā in sacro virginitatis proposito constitutā barbaricam pertulere violentiam, & integritatem pudoris non animo, sed corpore perdidere, ea nobis seruanda videtur moderatio, vt neque in viduarum deiciantur gradum, nec in sacrarum & perseverantium virginum numero censcantur. Quibus, si in omnibus virginalibus obseruationibus perseverant, & castimoniam soliditatem mente custodiunt, sacramentorum non est neganda communio: quia iniustum est eas in eo vel argui, vel notari, quod non voluntas amisit, sed vis hostilis eripuit. Causam quoque Lupicini episcopi illic iubemus audiri. Cui multū & sapius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum iudicium prouocasset, immerito eum, pendente negotio, a communione videbamus fuisse suspensum. Adiectum etiam illud est, quod huic temerē super ordinatus esse cognoscitur, qui nō debuit ordinari, antequam Lupicinus in praeenti positus, aut confutatus, aut certē confessus, iustā posset subiacere sententię, vt vacantem locum, quemadmodum disciplina Ecclesiastica exigit, is, qui consecratur, exciperet.

* prouide-
tissima
1. q. 7. Do-
natum autē
1. q. 1. c.
25. q. 2. Si
qui episco-
pi talem

Dist. 80.
illud sanē,
quod ad
ca. 6. Sar-
dicē. Con-
cilij.

Sententia
liter poni-
tur iste ca-
non.
32. q. 5. Il-
le autē sa-
mule Dei.

Caput III.

Donatum autem Salicinensem ex Nouatiano cum sua (vt comperi-
mus) plebe conuersum, ita dominico volumus gregi praeferre, vt
libellum fidei suae ad nos meminerit dirigendum, quo & Nouatia-
ni dogmatis damnet errorem, & plenissimē confiteatur catholicam veri-
tatem. Maximum quoque ex laico licet reprehensibiliter ordinatum, ta-
men si Donatista iam non est, & a spiritu schismatica prauitatis alienus, ab
epi-

1. q. 7. Do-
natum autē
1. q. 7. Ma-
ximū quo-

D. LEONIS PAPAE

episcopali, quam quoquo modo adeptus est, non repellimus dignitate, ita ut & ipse libello ad nos edito, catholicum se esse manifestet.

Caput III.

DE Aggare & Tyberiano, quorum à cæteris, qui ex laicis ordinati sunt, in hoc causa diuersa est, quod eorum ordinationi atroces tumultus, & sæuæ seditiones memorantur esse famulata, vestro iudicio cuncta commisimus, ut relata habiti apud vos examinis fide, quid de prædictis statuendum sit, scire possimus.

Caput V.

32. q. 5. il-
le autem
famula
Dei.

Ille autem famula Dei, quæ integritatem pudoris oppressione barbarica perdidit, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia, si se incontaminatis non audeant comparare virginibus. Quamuis enim omne peccatum ex voluntate nascatur, & potuerit corruptione carnis mens inuita non pollui, minus tamen eisdem oberit, si quod potuerint animo non amittere, doleant se vel corpore perdidisse. Si verò aliæ emergerint causæ, quæ ad statum ecclesiarum, & ad concordiam pertineant sacerdotum, illic sub timore Domini volumus ventilentur, & de componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, ut ea, quæ iuxta Ecclesiasticum morem iuste & rationabiliter fuerint definita, mea quoque sententia roborentur. Data quarto Idus Augusti.

Epistola eiusdem octuagesimo octaua de priuilegio Chorepiscoporum siue presbyterorum ad vniuersos Germaniæ atque Galliæ Ecclesiarum Episcopos.

Leo Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ sedis Episcopus vniuersis Germaniæ atque Galliæ ecclesiarum Episcopis salutem.

Cap. 13. Da-
masi papa
in epist. ad
Numidia
episcopos.

Vm in Dei nomine in Romana Ecclesia synodum episcoporum siue cæterorum consacerdotum Christi que fidelium coadunatum habuissimus, & de ordinationibus illicitis, super quibus crebrior ad nos illarum partium comitantium sermo peruenerat, atque de alijs necessarijs Ecclesiasticis negocijs tractantes, sacrosque canones relegendes, solerter egissemus, à multis lachrymabili vultu relatum est nobis, quod quidam Germaniarum ac Galliarum urbium episcopi frequenter Chorepiscopos (qui iuxta canones Neocesarienses, siue secundum aliorum decreta patrum idem sunt, qui & presbyteri) vel presbyteros destinarēt, qui absente pontifice altaria erigerēt, basilicasque consecrarent. Quod quidem non est mirum, id præcepisse viros Ecclesiasticæ disciplinæ ignaros, quod est canonicæ regulæ contrarium, & statim à seculari militia in sacerdotale ministerium delegatos atque promotos. Ergo ne ultra talis à vobis licentia usurpetur, communi sententia statuendum oportuit, sciētes, quia sicut Chorepiscopo vel presbytero illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In diuinis. n. literis, præcipiente Domino, solus Moses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit, qui utique summus sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo: Moses

Num. 7.
Psalm. 98.

EPISTOLÆ DECRETALÆ.

158

Moses & Aaron in sacerdotibus eius. Ideoque id, quod tantum facere principibus sacerdotum iustum est, quorum typum Moses & Aaron tenuerunt, omnino decretum est, ut Chorepiscopi vel presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arripere non præsumant. Nam quamuis cum episcopis plurima illis ministeriorum communis sit dispensatio, quædam tamen auctoritate veteris legis, quædam nouellis & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint, sicut presbyterorum & diaconorum, aut virginum consecratio, sicut constitutio altaris, ac benedictio, vel unctio. Siquidem nec erigere eis altaria, nec ecclesias vel altaria consecrare licet, nec per impositiones manuum fidelibus baptizandis, vel conuersis ex hæresi paracletum spiritum sanctum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontes signare, nec publice quidem in Missa quenquam poenitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc semper omnia illicita sunt Chorepiscopis, qui ad exemplum & formam septuaginta discipulorum esse noscuntur, vel presbyteris, qui eadem gestant figuram: quoniam quancumque consecrationem habeant, pontificatus tamen apicem non habent. Quæ omnia solis debere summis pontificibus auctoritate canonum præcipitur, ut per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi pontificis demonstratur. Sed neque coram Episcopo licet presbyteris in baptisterium introire, nec præsentem antistitem infantem tingere aut signare, nec poenitentem sine præceptione episcopi sui reconciliare, nec eo præsentem, nisi illo iubente, sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coram posito populum docere, vel benedicere aut salutare, nec plebem utique exhortari.

Ex fine huius epistolæ argumentum sumitur, quod non sit plena, sed fragmentum duntaxat.

Epistola octuagesimanona eiusdem ad episcopos per Viennensem prouinciā constitutos.

Dilectissimis fratribus vniuersis episcopis per Viennensem prouinciā constitutis, Leo Romæ Episcopus.

Iuinæ cultum religionis, quem in omnes gentes, omnesque nationes, Dei voluit gratia coruscare, ita Dominus noster Iesus Christus humani generis saluator instituit, ut veritas, quæ antea legis & prophetarum præconio continebatur, per apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptum est: In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed huius muneris sacramentum ita Dominus ad omnium apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro, apostolorum omnium summo principaliter collocaret, ut ab ipso quasi quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet, ut exortem se mysterij inteligeret esse diuini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere. Hunc enim in consortium indiuiduæ unitatis assumptum, id quod ipse erat, voluit nominari, dicendo: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, ut æterni ædificatio templi, mirabili munere gratiæ Dei in Petri soliditate confisteret, hac Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illam

Di. 19. Ita
dominus
noster Ie-
sus.

Psalm. 18

Matth. 16.

Rr 2 nec

nec humana temeritas posset appetere, nec portæ contra illam inferi prævalerent. Verum hanc petra istius sacratissimam firmitatem, Deo (vt diximus) ædificante constructa, nimis impia vult præsumptione violare, quisquis eius potestatem tētat infringere, fauendo cupiditatibus suis, & id, quod accepit à veteribus, non sequendo, cum nulli se subditum legi, nullis institutionis dominicæ credit regulis contineri, à vestro nostroque per nouæ usurpationis ambitum more desciscens, præsumendo illicita, & quæ custodire debuit, negligendo. Verum hæc nos, Deo (vt credimus) adspirante, seruata circa vos nostræ charitatis gratia, quam sanctitati vestræ Apostolica semper sedes (vt meministis) impendit, nitimur consilio maturiore corrigere, & vestrarum ecclesiarum statum, communicato vobiscum labore, componere, non noua instituentes, sed vetera renouantes vt in status consuetudine, quæ nobis à nostris patribus est tradita, perduremus, & Deo nostro per boni operis ministerium, remotis perturbationum scandalis, placeamus. Nobiscum itaque vestra fraternitas recognoscat, Apostolicam sedem, pro sui reuerentia, à vestra etiam prouinciæ sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum (quemadmodum vetus consuetudo poscebat) appellatione causarum, aut retractata, aut confirmata fuisse iudicia, adeo vt seruata vnitatis spiritus in vinculo pacis, cōmeantibus hinc inde literis, quod sanctè agebatur, perpetuè proficeret charitati. Quam sollicitudo nostra, non sua quærens, sed quæ sunt Christi, dignitatem diuinitus datam, nec ecclesijs, nec ecclesiarum sacerdotibus abrogabat. Sed hunc tramitem semper inter maiores nostros, & benè tentum, & salubriter constitutum, Hilarius ecclesiarum statum, & concordiam sacerdotum nouis præsumptionibus turbaturus excessit, ita suæ vos cupiens subdere potestati, vt se beato apostolo Petro non patiatum esse subiectū, ordinationes sibi omnium per Gallias ecclesiarum vendicans, & debitam metropolitanis sacerdotibus in suum ius transferens dignitatem, ipsius quoque beatissimi Petri reuerentiam verbis arrogantioribus minuendo, cui cum præ cæteris soluendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ouium cura specialius mandata est. Cui quisquis principatum æstimat denegandum, illius quidem nullo modo potest minuere dignitatem, sed inflatus spiritu superbiæ suæ, semetipsum in inferna demergit. Quæ igitur apud nos in causa Celidonij episcopi gesta confecta sunt, & quæ Hilarius dixerit, dum eodem præfente supradicto episcopo, audiretur, inditus chartis rerum ordo demonstrat. Vbi postquam Hilarius rationabile, quod in sanctorum Concilio sacerdotum posset respondere, non habuit, ad ea se occulta cordis ipsius transtulerunt, quæ nullus laicorum dicere, nullus sacerdotū posset audire. Doluimus (fateor) fratres, & hunc eius mentis tumorem medolis patientiæ nostræ curare tentauimus. Nolebamus etenim ea illi exacerbare vulnera, quæ suæ animæ insolentibus subinde sermonibus infligebat, & quem susceperamus vt fratrem, delinire magis ipsum (quamuis ipse se suis responsionibus iritaret) quàm contristare interlocutionibus nitebamur. Absolutus est Celidonius episcopus, quoniā se iniuste sacerdotio fuisse deiectum, manifesta testium responsione, ipso etiam præfente, monstrauerat, ita vt, quod Hilarius nobiscum residens posset opponere, nō haberet. Remotum est ergo iudicium, quod prolatum in hac sententia legebatur, quod tanquā viduæ maritus sacerdotium tenere nō posset. Quod nos quidem

Matth. 16.
10an. 12
Primatus
Romane
Ecclesiæ.

idem, seruantes legalia constituta, sollicitius voluimus custodiri, non solum circa sacerdotes, sed circa clericos quoque; minoris officij, ne ad sacram militiam hi permittantur accedere, quibus tale coniugium, vel cōtra Apostolicam disciplinam non vnius tantū vxoris viri fuisse monstrentur. Sed sicut eos, quos factum suum non potest excusare, aut non admittēdos, aut si fuerint, decernimus remouendos: ita quibus hoc falsum obijcitur, ab ea necesse est, examinatione purgemus, & suum officium perdere non sinamus. Mansisset nanque in illum prolata sententia, si obiectorum veritas extitisset. Redditus itaque est ecclesiæ suæ, & huic, quam amittere non debuit, dignitati coepiscopus noster Celidonius, sicut gestorum series, & post decursam cognitionem sententia, quæ à nobis est prolata, testatur. Huic negotio sic finito, fratris & coepiscopi nostri Proiecti querela successit, cuius ad nos literæ lachrymales, & dolendæ de superordinato sibi episcopo sunt directæ. Epistola quoque, ingesta est ciuium ipsius, & numerosa subscriptione singulorum firmata, inuidiosissimis contra Hilariū plena querimonijs, quod Proiecto episcopo suo ærotare liberum non fuisset, eiusque sacerdotium in alium præter suam notitiam esse translatum, & tanquam in vacuam possessionem ab Hilario peruersore hæredem viuētis inductum. Quid hic fraternitas vestra sentiat, cuperemus audire, quāquam de vestris animis nostra non debeat sententia dubitare, cum fratrem in lectulo constitutum, non tam infirmitate corporis aggruari, quàm alio videatis dolore torqueri. Quæ spes illi de vita relinquitur, cui de sacerdotio suo, dū illi alter substituitur, irrogatur desperatio? Apparet ergo, quā mitis sit corde Hilarius, qui obesse præsumptioni suæ fraternæ mortis credidit tarditatem. Quantū enim in se fuit, illi subtraxit lucem, abstulit vitam, qui hunc dolorem, in locum eius alterum subrogādo, ne ad salutem illi recursus esset, iniecit. Esto, vt brevis fratri euenerit humanæ conditionis consueta migratio, quid sibi Hilarius quærit in aliena prouincia, & id quod nullus decessorum ipsius, aut Patroclus habuerit, cur usurpat, cū & ipsum, quod Patroclo à sede Apostolica temporaliter videbatur esse concessum, postmodum sit sententia meliore sublata? Expectarentur certè vota ciuium, testimonia populorum, quæreretur honoratorū arbitrium, electio clericorum, quæ in sacerdotum solent ordinationibus ab his, qui norunt patrum regulas custodiri, vt Apostolica authoritatis norma in omnibus seruaretur, qua præcipitur, vt sacerdos ecclesiæ præfuturus, non solum attestatōne fidelium, sed etiam eorum, qui foris sunt, testimonio muniatur, neq; vllius scandali relinquatur occasio, quum per pacem & Deo placitam concordiam consonis omnium studijs, qui doctor pacis futurus est, ordinatur. Sed insperatus nescientibus superuenit, & improuisus abscessit cursu (vt didicimus) celeri, itinera multa conficiens, & per longinquas prouincias tanta immaturitate discurrens, vt videatur gloriam de scurrili velocitate potius, quàm de sacerdotali moderatione captasse. Hæc enim directarum ad nos ciuium verba sunt literarum. Antè abscessit, quā eum venisse nossemus. Non est hoc redire, sed fugere: nec salubritatem impendere diligentia pastoralis, sed vim inferre latronis & furis, dicente Domino: Qui non intrat per ianuam in correm ouium, sed ascendit aliunde, hic fur & latro est. Non ergo Hilarius tam studuit episcopum consecrare, quā eum potius, qui ærotabat, occidere, & ipsum quem superposuit, malè ordinando decipere. Nos tamen,

Rr 3 quod

10an. 10.

quod vobis credimus Deo iudice placitum, in commune cunctis fratribus consulentes, & malè ordinatum submoueri, & episcopum proiectum in suo sacerdotio permanere debere decreuimus: id statuentes, vt si quisquam fratrum nostrorum in quacunque prouincia decesserit, is sibi ordinationem vendicat sacerdotis, quem illius prouinciæ metropolitanum esse constiterit: quia (vt videmus) causæ transactæ sunt, in quibus etiam multa sunt, quæ præter rationem Ecclesiasticam videantur esse commissa, & iusti iudicii debeant expectare censuram. Sed nos diutius hic non possumus immorari, quum ad alia, quæ nobis cum vestra sanctitate cõferenda sunt, prouocemur. Militaris manus (vt didicimus) per prouincias sequitur sacerdotem, & armatis præsumptione suffulto, ad inuadendas per tumultum famulatur ecclesias, quæ proprios amiserint. Traduntur ordinandi ad hoc officium, his quibus præficiendi sunt, ciuitatibus ignoti. Vt em̃ notus qui fuerit probatus, per pacem petitur: ita per vim, necesse est, qui ignotus adducitur, imponatur. Obtestor & obsecro, & sub Dei vos inuocatione cõuenio, prohibete fratres talia, & omnem dissensionis materiam de vestris prouincijs remouete. Certè nos ante Deum absoluius, qui vos ne permittatis vltra hæc fieri, conuenimus. Per pacem & quietem sacerdotes, qui præfuturi sunt, postulentur. Teneatur subscriptio clericorum, honoratorum testimonium, ordinis cõsensus & plebis. Qui præfuturus est omnibus, ab omnibus eligatur. Ordinationem sibi (vt antè iam diximus) singuli metropolitani suarum prouinciarum cum his, qui ceteros sacerdotij antiquitate præueniunt, restituto sibi per nos iure defendant. Alienum ius alter sibi non audeat vendicare. Suis limitibus, suis terminis sit vnusquisq; contentus. Et priuilegium sibi debitum, in alium trāsferre se posse, nouerit non licere. Quod si quis negligens Apostolicas sanctiones, plus gratiæ tribuens personali, sui honoris desertor esse voluerit, priuilegium suum in alium trāsferre posse se credens, non is, cui cesserit, sed is, qui intra prouinciam antiquitate episcopali ceteros præuenit sacerdotes, ordinandi sibi vendicat potestatem, non quæ passim, sed die legitimo celebretur. Nec sibi constare status sui nouerit firmitatem, qui non die sabbati vespere, quod lucefcit in primam sabbati, vel ipso dominico die fuerit ordinatus. Solum enim maiores nostri resurrectionis dominicæ diem honore dignum iudicauere, vt sacerdotes, qui sumuntur, hoc die potissimùm tribuantur. Suis vnaquæq; prouincia sit contenta concilijs, nec vltra Hilarius audeat conuentus indicere synodales, & sacerdotum Domini iudicia, se interferendo, turbare, qui non tantum nouerit se ab alieno iure depulsum, sed etiam Viennensis prouinciæ (quam malè vsurpauerat) potestate priuatum. Dignum est enim fratres, antiquitatis statuta reparari, cum is, qui sibi ordinationem prouinciæ indebitæ vendicabat, talis in præsentem etiam probatus fuerit, vt cum ipse frequentius temerarijs & insolentibus verbis sententiam damnationis expeteret, suæ tantum ciuitatis illi sacerdoti, pro sedis Apostolicæ pietate, præceptio nostra seruauerit. Non ergo sit illi ordinatio, qui meriti sui conscius, quum quæreret ad accusandum, turpi fuga se credidit subtrahendum, exors Apostolicæ cõmunionis, cuius particeps esse non meruit, Deo (vt credimus) hoc agente, qui illū, inopinantibus nobis, & ad iudicia nostra pertraxit, & inter examinationes habitas, ne cõmunionis nostræ cõsors fieret, vt abscederet latenter, effecit. Nulli Christianorum facillè cõmunio denegetur, nec ad

Sententia

in-

indignantis fiat hoc arbitrium sacerdotis, quod in magni reatus ultionem inuitus, & dolens quodammodo debet inferre animus vindicantis. Cognouimus enim, pro commissis, & leuibus verbis quosdam à gratia cõmunionis exclusos, & animā, pro qua Christi sanguis effusus est, irrogatione tam sœui supplicij sauciatam, & inermem quodammodò, exutamq; omni munimine, diabolicis incurfibus, vt facillè caperetur, obiectam. Certè si quando causa talis emerferit, vt pro commissi criminis qualitate aliquem iustè faciat cõmunionem priuari, is tantum pœnæ subdendus est, quæ reatus inuoluit, nec particeps debet esse supplicij, qui cõsors non docetur cõmissi. Sed quid mirum eum in laicos talem existere, qui soleat sacerdotum damnatione gaudere? Vnde quia nostra longè alia videtur intètio (nam omnium ecclesiarum statum, & concordiam custodiri cupimus sacerdotum) ad unitatē vos vinculo charitatis hortantes, & obtestamur, & affectione congrua commonemus, vt ea, quæ à nobis Deo inspirante, & beatissimo Petro apostolo, discussis probatisq; nunc omnibus causis, decreta sunt, pro vestra pace & dignitate seruetis, certi, non tam nostro honori proficere, quod talia statuissè cognoscimus. Nō enim nobis ordinationes vestrarum prouinciarum defendimus, quod potest forsitan ad deprauandos vestræ sanctitatis animos Hilarius pro suo more mētiri: sed vobis per vestram sollicitudinem vindicamus, ne quid vltius liceat nouitati, nec præsumptori locus vltra iam pateat priuilegia vestra cassandi. Nostræ enim gratulationi hoc solum crescere profitemur, si Apostolicæ sedis diligentia apud vos illibata seruetur, & per sacerdotalis disciplinæ custodiā honori vestro perire, quod suū est, pro nouis vsurpationibus non sinamus. Et quoniam honoranda est semper antiquitas, fratrem & coepiscopum nostrum Leontium probabilem sacerdotem, hac (si vobis placet) dignitate volumus decorari, vt præter eius consensum alterius prouinciæ nō indicatur à vestra sanctitate Concilium, & à vobis omnibus, quemadmodum vetustas eius & probitas exigit, honoretur, metropolitanis priuilegijs sui dignitate seruata. Acquū est enim, nec vlli de fratribus fieri videtur iniuria, si his, qui sacerdotij vetustate præcedunt, pro ætatis suæ merito in suis prouincijs à sacerdotibus ceteris deferatur. Deus vos incolumes custodiat, fratres mei.

excommunicationis non temere ferenda

Epistola nonagesima eiusdem ad Rauennium Arelatensem Archiepiscopum.

Dōmino fratri Rauennio Leo.

Rouectionem dilectionis tuæ, quem summi sacerdotij adæpta est dignitas, ita nobis placere cognosce, vt non solum tibi de honoris augmento, sed etiam Arelateni ecclesiæ, cui te Dominus præposuit, gaudeamus. Ad omnium enim fidelium decus atque vtilitatem redundat, cum talis habetur antistes, cuius plurimi & adiuuentur præsidio, & incitentur exemplo. Vnde quia non ignoras, quid de sinceritate animi tui secundum præsentem notitiam senserimus, iustissimè nos agnoscitis exigere, vt quod præsumimus, hoc probemus, frater charissime. Modestæ igitur tuæ non auctoritas constantiam, sed mansuetudo commēdet, iustitiam le-

ni-

1. Timot. 1. nitas temperet, patientia contineat libertatē, & declinata superbia, cui proximum est ut decidat, ametur humilitas, cui semper debetur ut crescat. Ecclesiasticarum legum nō ignara est dilectio tua, ut intra earum regulas atq; mensuras omnis potestatis tuæ iura contineas. Iusto tamen dicitur lex non esse posita, quia normam præceptionis implet iudicio voluntatis, cum verus recti amor in semetipso habeat, & Apostolicas authoritates, & canonicas sanctiones. Quarum deuotus sectator, & diligēs executor, in eorū proculdubio consortio gloriaberis, qui de creditorum sibi profectibus talentorum audire meruerunt: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Ut aut fidu-
Matt. 25
Luc. 19. tiam dilectionis erga te nostræ habere non dubites, sapius nos de processu actuum tuorum facias certiores, quoniā iudicij nostri memores, cupimus semper de tuis profectibus in Domino gloriari. Deus te incolumem custodiat, frater charissime.

Epistola nonagesima prima eiusdem ad Theodorum Foro iulensem Episcopum, ut his, qui in exitu sunt, pœnitentia & communio non negentur.

Dilectissimo fratri Theodoro episcopo, Leo Episcopus.

De pœni. distinct. 1. Multiplex **S**ollicitudinis quidem tuę is ordo esse debuerat, ut cum metropolitano tuo primitus de eo, quod quærendum videbatur esse, conferres: ac si id, quod ignorabat dilectio tua, etiam ipse nesciret, instrui vos pariter posceretis, quia in causis, quæ ad generalem obseruantiam pertinent omnium Domini sacerdotū, sine primatibus nihil oportet inquiri. Sed ut quoquo modo instruat ambiguitas cōsulentis, quid de pœnitentium statu Ecclesiastica habeat regula, non tacebo. Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subuenit humanis, ut non solum per baptismi gratiam, sed etiam per pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparatur æternæ, & qui regenerationis donum violassent, proprio se iudicio condemnantes, ad remissionem criminum peruenirent: sic diuinæ bonitatis præsidij ordinatis, ut indulgentia Dei nisi supplicationibus sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum, homo Christus Iesus, hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionē pœnitentiæ darent, & eisdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui utique operi ipse saluator interuenit, nec vnquam ab his abest, quæ ministris suis exequenda commisit, dicēs: Ecce ego vobiscum sum
Matt. 28.
De pœni. distinct. 1. Multiplex omnibus diebus vsque ad consummationem seculi: ut si quid per seruitutem nostram bono ordine et gratulando impletur effectu, non ambigamus per spiritum sanctum fuisse donatum. Si autem aliquis eorum, pro quibus Domino supplicamus, quocunque interceptus obstaculo, à munere indulgentiæ præsentis exciderit, & priusquam ad constituta remedia perueniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, consequi, exutus carne, nō poterit. Nec necesse est nobis, eorum, qui sic obierint, merita actusq; discutere, cum Dominus Deus noster, cuius iudicia nequeunt comprehendere, quod sacerdotale ministerium im-

ple-

plere nō potuit, suæ iustitiæ reseruauerit: ita potestatem suam timeri volēs, ut hic terror omnibus profit, & quod quibusdam tepidis aut negligētibus accidit, nemo non metuat. Multum enim utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante vltimū diem sacerdotali supplicatione solvatur. His autem, qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgentis instantia, præsidium pœnitentiæ & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda: quia misericordiæ Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tēpora definire, apud quē nullas patitur veniæ moras vera conuersio, dicente spiritu Dei per Prophetā: Cum conuersus ingemueris, tunc saluus eris. Et alibi: Dic tu iniquitates tuas prior, ut iustificeris. Et iterum: Quia apud Dominū misericordia est, & copiosa apud eum redemptio. In dispensandis itaq; Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se lachrymas, gemitusq; negligere, cum ipsam * pœnitentiā ex Dei credamus inspiratione conceptam, dicente Apostolo: Ne fortē det illis Deus pœnitentiā, ut respiciant à diaboli laqueis, à quo capti tenentur ad ipsius voluntatem. Vnde oportet vnumquemque Christianum conscientia suæ habere iudiciū, ne conuerti ad Deū de die in diem differat: ne cum satisfactionis sibi tempus in fine vitæ constituit, quia periculosē hac se conditione fragilitas & ignorantia humana concludit, ad paucarum horarum se reseruet incertum: & cum possit pleniorē satisfactione indulgentiam promereri, illius temporis angustias eligat, quo vix inueniat spatium vel confessio pœnitentis, vel reconciliatio sacerdotis. * Verūm (ut dixi) etiam talium necessitati ita auxiliandum est, ut nec actio illis pœnitentiæ, nec communionis gratia denegetur, si eam, etiam amisso vocis officio, per * indicium integri sensus quærere comprobentur. Quod si aliqua vix-
De pœni. distinct. 1. Multiplex gritudinis ita fuerint aggrauati, ut quod paulo antē poscebant, sub præsentia sacerdotis significare non valeant: testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debebunt, ut simul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium consequantur, seruata tamē regula canonum paternorum circa eorum personas, qui in Deum, à fide discedendo, peccarunt. Hæc autem, frater charissime, quæ ad interrogationem dilectionis tuæ ideo respondi, ne aliquid contrarium sub ignorantia excusatione gereretur, in metropolitani tui notitiam facies peruenire, ut si qui fortē sunt fratrum, qui de his antea putauerint ambigendum, per ipsum de omnibus, quæ ad te scripta sunt, instruantur. Data 4. Idus Iunij, Herculano viro clarissimo consule.

Epistola nonagesima secunda eiusdem ad Rusticum Narbonensem episcopum.

Capita epistolæ sequentis.

I.
Quod non habeantur episcopi, quos nec clerus elegit, nec populus ex-
quisiuit, nec provinciales episcopi consecrarunt. Si qui tamen clerici ab his pseudoepiscopis ordinantur, rata potest ordinati-
talis existere.
Quod presbyteri, aut diaconi, si in aliquo crimine detecti fuerint, non possint per manus impositionem pœnitentiæ remedium consequi.
II.
Si Quod

D. LEONIS PAPAE

Quod diaconi, sicut episcopus & presbyter, cessare debeant ab opere coniugali, non tamen repudiare coniugium. III. Quod aliud sit vxor, aliud concubina: nec erret, quisquis filiam suam in matrimonium tradiderit ei, qui habuit concubinam. IIII. Quod non sit coniugij duplicatio, quando ancilla relicta, vxor assumitur. V. De his, qui in aegritudine poenitentiam accipiunt, & cum renaluerint, agere eam nolunt. VI. De his, qui communionem priuantur, & ita moriuntur. VII. De his, qui poenitentiam agere differunt. VIII. Quod oporteat eum, qui pro illicitis veniam poscit, etiam a licitis abstineret. IX. Quod poenitenti nulli negotiationis lucra exercere conueniat. X. Quod ad militiam secularem post poenitentiam redire non debeant. XI. Quod adolescens, si vrgente quocunque periculo, poenitentiam gessit, & non se continet, vxoris potest remedio sustineri. XII. Quod si quis propositum monachi deseruerit, publica sit poenitentia satisfactione purgandus. XIII. Quod puella, quae non coacta, sed voluntate propria, virginitatis propositum susceperunt, peccant, si nupserint, licet nondum fuerint consecratae. XIII. De his, quae iam consecrata sunt, si nupserint. XV. De his, de quibus dubium est, utrum baptismum perceperint, necesse est ut renascantur. XVI. Quod eos, qui se baptizatos agnoscunt, sed in qua fidei professione nesciunt, per manus impositionem suscipiantur. XVII. De his, qui coniugio gentiliu & esis immolatijs vsi sunt. XVIII.

Leo Episcopus Rustico Narbonensi Episcopo.

Pistolas fraternitatis tuae, quas Hermes archidiaconus tuus detulit, libenter accepi, diuersarum quidem causarum conexione multiplices, sed non ita patientiae legem onerosas, ut aliquid earum inter concurrentes vndique sollicitudines fuerit praetermissum. Unde de totius sermonis tui allegatione concepta, & gestis, quae in episcoporum, honoratorumque examine confecta sunt, recessitis, Sauiniano & Leoni presbyteris actionis suae intelleximus fiduciam defuisse: nec eis iustam superesse querimoniam, qui se ab inchoatis disceptationibus sponte subdixerint. Circa quos quam formam, quamue mensuram debeas tenere iustitiae, tuo relinquo moderamini: suadens tamen charitatis hortatu, ut sanatis agris spirituali adhibere debeas medicinam, & dicite scripturam, Noli esse nimium iustus, mitius agas cum eis, qui pudicitiae zelo videntur modum excessisse vindictae, ne diabolus, qui decepit adulteros, de adulterij exultet vltoribus. Miror autem, dilectionem tuam in tantum scandalorum, quacunque occasione nascentium, aduersitate turbari, ut vacationem ab episcopatus laboribus optare te dicas, & malle in silentio atque ocio vitam degere, quam in his, quae

EPISTOLAE DECRETALIS.

162

quae tibi commissae sunt, permanere. Dicente vero Domino: Beatus qui perseuerauerit usque in finem, unde beata erit perseuerantia, nisi de virtute patientiae? Nam secundum Apostolicam praedicationem, omnes qui voluerint pie viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur. Quae non in eo tantum computanda est, quod contra Christianam pietatem aut ferro, aut ignibus agitur, aut quibuscunque supplicijs: cum persecutionum saeuitia suppleat, & dissimilitudines morum, & contumaciae inobedientium, & malignarum tela linguarum: quibus conflationibus, cum omnia semper Ecclesiae membra pulsentur, & nulla piorum portio hic a tentatione sit libera, ita ut periculis nec ocia careant, nec labores, quis inter fluctus maris nauem diriget, si gubernator abscedat? quis ab insidijs luporum oues custodiet, si pastoris cura non vigilet? quis denique latronibus obsistet & furibus, si speculatorem in prospectu explorationis locatum, ab intentione sollicitudinis amor quietis abducatur? Permanendum ergo est in opere credito, & in labore suscepto. Constanter tenenda est iustitia, & benigne praestanda clementia. Odio habentur peccata, non homines. Corripiantur tumidi, tolerantur infirmi: & quod in peccatis seuerius castigari necesse est, non saeuientis plectatur animo, sed medentis. At si vehementior tribulatio incubuerit, non ita expauescamus, quasi illi aduersitati proprijs sit viribus resistendum, cum & consilium nostrum, & fortitudo nostra sit Christus, ut sine quo nihil possumus, per ipsum cuncta possumus: qui confirmans praedicatores Euangelij, & sacramentorum ministros: Ecce ego, inquit, vobiscum sum omnibus diebus usque ad consumationem saeculi. Et iterum: Haec, inquit, loquutus sum vobis, ut in me pacem habeatis, in mundo autem tribulationem habebitis. Sed bono animo estote, quia ego vici mundum. Quae pollicitationes quia sine dubitatione manifestae sunt, nullis debemus scdalis infirmari, ne electioni Dei videamur ingrati, cuius tam potentia sunt adiutoria, quam vera promissa. De consultationibus autem dilectionis tuae, quas separatim conscriptas archidiaconus tuus detulit, quid sentiendum sit, inter praesentes opportunius quaereretur, si nobis tui conspectus copia proueniret. Nam cum quaedam interrogationes modum diligentiae videantur excedere, intelligo eas colloquijs aptiores esse, quam scriptis. Quia sicut quaedam sunt, quae nulla possint ratione conuelli: ita multa sunt, quae aut pro consideratione aetate seruata, ut in his, quae vel dubia fuerint aut obscura, id nouerimus sequendum, quod nec praecipis Euangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patrum inueniatur aduersum.

Incipiunt ad inquisitiones eiusdem episcopi subiecta responsa.

Caput I.

Nulla ratio finit, ut inter episcopos habeantur, qui nec a clero, nec a plebibus expetiti, nec a prouincialibus episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Unde cum saepe quaestio de male accepto honore nascatur, quis ambigat, nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse.

D. LEONIS PAPAE

2. q. 1. Si fuisse collatum? Si qui autem clerici ab istis pseudoepiscopis in eis ecclesijs ordinati sunt, quæ ad proprios episcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum consensu & iudicio præsidetium facta est, potest rata haberi, ita ut in ipsis ecclesijs perseverent. Aliter autem vana est habenda ordinatio, quæ nec loco fundata est, nec autoritate munita.

CAPVT II.

Dist. 50. A
Lienum est
à consuet.

Lienum est à consuetudine Ecclesiastica, ut qui in presbyterali honore, aut in diaconij gradu fuerint consecrati, pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant poenitendi, quod sine dubio ex apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est: Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro eo? Vnde huiusmodi lapsis, ad promerendam misericordiam Dei, priuata est expetenda * secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.

CAPVT III.

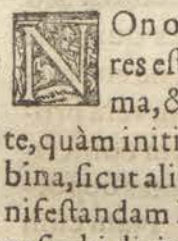
Distin. 31.
Lex continetia.
Et in decr.
luc. lib. 3.

Ex continentia eadem est ministris altaris, quæ episcopis atque presbyteris. Qui cum essent laici siue lectores, licite & uxores ducere, & filios procreare potuerunt. Sed cum ad prædictos peruenerint gradus, coepit eis non licere, quod licuit. Vnde, ut de carnali fiat spirituale coniugium, oportet eos nec dimittere uxores, & quasi non habeant, sic habere, quod & salua sit charitas * coniugiorum, & cessent opera nuptiarum.

CAPVT IIII.

32. quæ. 2.
Nō omnis mulier.
Gene. 2. 21
Galat. 4.
Genes. 21.

Non omnis mulier iuncta viro, uxor est viri: quia nec omnis filius, hæres est patris. Nuptiarum autem foedera inter ingenuos sunt legitima, & inter æquales, multo prius hoc ipsum Domino constituenta, quam initium Romani iuris existeret. Itaque aliud est uxor, aliud concubina, sicut aliud ancilla, aliud libera. Propter quod etiam Apostolus ad manifestandam harum personarum discretionem, testimonium ponit ex Genesi, ubi dicitur Abraham: Eijce ancillam & filium eius. Non enim hæres erit filius ancillæ cum filio meo Isaac. Vnde quum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, ut præter sexuum coniunctionem haberet in se Christum socium & Ecclesiæ sacramentum, dubium non est, eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuisse mysterium. Igitur cuiuslibet loci clericus, si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi coniugato eam dederit, nisi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honestata videatur. Paterno arbitrio viris iunctæ carere culpa, si mulieres, quæ à viris habebantur, in matrimonio non fuerint: quia aliud est nupta, aliud concubina.

CAPVT V.

32. quæ. 2.
Ancilla à toro.

Ancillam à toro abijcere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio coniugij, sed profectus est honestatis.

CAPVT VI.

De poeni.
dist. 7. Nemo desp.

Vlpana est sanè talium negligentia, sed non penitus desperanda, ut crebris cohortationibus incitati, quod necessarè experierunt, fideliter exequantur. Nemo enim desperandus est, dum in hoc corpore constitutus est: quia nonnunquam, quod diffidentia ætatis differtur, consilio maturiore perficitur.

Caput

EPISTOLAE DECRETALIS.

163

CAPVT VII.

Orum causa Dei iudicio reseruanda est, in cuius manu fuit, ut talium obitus usque ad communionis remedium differretur. Nos autem, quibus uiuentibus non communicauimus, mortuis communicare non possumus.

34. q. 2. de
communi-
one.

CAPVT VIII.

Issimulatio hæc potest non de contemptu esse remedij, sed de metu grauius delinquendi. Vnde poenitentia, quæ dilata est, cum studiøsus petita fuerit, non negetur, ut quoquo modo ad indulgentia medicinam anima vulnerata perueniat.

De poe. di.
1. Poeniten-
tia quæ.

CAPVT IX.

Aliud quidem est debita iusta reposcere, aliud propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam postulantem, oportet multis etiam licitis abstinere, dicente Apostolo: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Vnde si poenitens habeat causam, quam negligere fortè non debeat, melius expetit Ecclesiasticum, quam forense iudicium.

De poe. di.
1. Aliud qui
de. 12. q.
1. Aliud.
1. Cor. 6.

CAPVT X.

Valitas lucri negociantem aut excusat, aut arguit: quia est & honestus quæstus & turpis. Veruntamen poenitenti utilius est etiam dispendia pati, quam periculis negotiationis obstringi: quia difficile est, inter ementis vendentisque commercium non interuenire peccatum.

De poe. di.
5. Quali-
tas lucri.

CAPVT XI.

Contrarium est omnino Ecclesiasticis regulis, post poenitentia actionem redire ad militiam secularem, cum Apostolus dicat: Nemo militans Deo, implicat se negocijs secularibus. Vnde non est liber à laqueis diaboli, qui se militia mundana voluerit implicare.

De poe. di.
1. Contra-
rium
2 Tim. 2

CAPVT XII.

Nadolecentia constitutus, si urgente aut metu mortis, aut captiuitatis periculo, poenitentiam gessit, & postea, timens lapsum incontinentia iuuenilis, copulam uxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur fecisse veniale, si præter coniugem nullam omnino cognouerit. In quo tamen non regulam constituimus, sed quid sit tolerabilius, æstimamus. Nam secundum veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui poenitentiam gessit, quam castitas perseverans & mentis & corporis.

CAPVT XIII.

Repositum monachi proprio arbitrio aut voluntate susceptum, deferri non potest absque peccato. Quod enim quis vouit Deo, debet & reddere. Vnde qui relicta singularitatis professione, ad militiam, vel ad nuptias deuolutus est, publicæ poenitentia satisfactione purgandus est: quia etsi innocens militia & honestum potest esse coniugium, electionem tamen meliorum deseruisse, transgressio est.

20 quæ. 3.
Propositum
Deut. 23
Psalm 49
Eccl. 5
Iona.

ss 3

Caput

P Vellæ, quæ non coactæ parentum imperio, sed spontaneo iudicio, virginitatis propositum atque habitum susceperunt, si postea nuptias eligunt, præuaricantur, etiam si consecratio non accessit, cuius utique non fraudarentur munere, si in proposito permanerent.

A Mbigi verò non potest crimen magnum admitti, ubi & propositum deseritur, & consecratio violatur. Nam si humana pacta non possunt impunè calcari, quid * de eis manebit, qui corruperint fœdera diuini sacramenti?

S I nulla existant indicia inter propinquos aut familiares, nulla inter clericos aut vicinos, quibus hi, de quibus quæritur, baptizati fuisse doceantur, agendum est, ut renascantur, ne manifestè pereant, in quibus, quod non ostenditur gestum, ratio non finit, ut videatur iteratum. Qui autem possunt meminisse, quod ad ecclesiam veniebant cum parentibus suis, possunt recordari, an quod eorum parentibus dabatur, acceperint. Sed si hoc etiam ab eorum memoria alienum est, conferendum eis videtur, quod collatum esse nescitur: quia non temeritas interuenit præsumptionis, ubi est diligentia pietatis.

I autem, de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed cuius fidei fuerint, qui eos baptizauere, se nescire profitentur, quolibet modo formam baptismatis acceperint, baptizandi non sunt: sed per manus impositionem, inuocata virtute spiritus sancti, quam ab hæreticis accipere non potuerunt, catholicis copulandi sunt.

V i conuiuio solo gentiliū, & escis immolatijs vsi sunt, possunt ieiunijs & manus impositione purgari, ut deinceps ab idolothytis abstinentes, sacramentorum Christi possint esse participes. Si autem aut idola adorauere, aut homicidijs vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem eos, nisi per poenitentiam publicā, nō oportet admitti.

Epistola nonagesimatertia eiusdem ad Turibium Asturiensem episcopum.

Capita epistolæ sequentis.

Contra Priscillianistas, qui sanctam Trinitatem, non personis, sed tantum nominibus distinguunt. I
Aduersus id, quod Dei filium posteriori rem credunt, quam patrem. II.
Aduersus id, quod dicunt, ideo vni- genitum dici Christum, quia solus de virgine natus. III.
De natali Domini, quod in eo Priscillianistæ ieiunia celebrēt. IIII.
Aduer-

Aduersus id, quod aiunt animam hominis ex diuina esse substantia. V.
Contra id, quod aiunt diabolum ex se, vel ex chao esse, et propriam habere naturam. VI.
Contra illud, quod nuptias & procreaciones filiorum adstruant, esse peccatum. VII.
Contra id, quod corpora humana, diaboli dicunt esse figmenta, & a demonibus in vtero formari. VIII.
Contra id, quod filios repromissionis ex spiritu sancto dicunt esse conceptos. IX.
Contra id, quod animas in cælestibus peccare dicunt, & secundum qualitatem peccati in hoc mundo accipere sortem vel bonam, vel malam. X.

Contra id, quod fatalibus stellis dicunt animas hominum obligatas. XI.
Contra id, quod sub alijs potestatibus partes animæ, sub alijs corporis membra describunt. XII.
Contra id, quod duodecim signa quæ mathematici obseruant, per corpus omne distinguunt. XIII.
Contra id, quod apocryphis eorundem Priscillianorum. XIV.

*De libro * Dicticini. XVI.*
** Dicticini*

Dilectissimo fratri Turibio episcopo Asturiensi, Leo Episcopus.

I Vam laudabiliter pro catholicæ fidei veritate mouearis, & quam sollicitè dominico gregi deuotionem officij pastoralis impendas, tradita nobis per diaconum tuum fraternitatis tuæ scripta demonstrant, quibus notitiæ nostræ insinuare curasti, qualis in regionibus vestris de antiquæ pestilentie reliquis errorum morbus exarserit. Nam & epistolæ termo, & commo-
nitorij series, & libelli tui textus * demonstrat Priscillianistarum foetidissimam apud vos recaluisse sentinam. Nihil est enim sordium in quorumque sensibus impiorum, quod in hoc dogma non confluxerit: quoniam de omnium terrenarum opinionum luto, multiplicem sibi * facem commiscuerunt, ut soli totum biberent, quicquid alij ex parte gustassent. Denique si vniuersæ hæreses, quæ ante Priscilliani tempus exortæ sunt, diligentius retractentur, nullus penè inuenietur error, de quo non traxerit impietas ista cōtagium, quæ non contenta eorū recipere falsitates, qui ab Euangelio Christi sub Christi nomine deuiarūt, tenebris se etiam paganitatis immerfit, ut per magicarum artium prophana secreta, & mathematicorum vana mendacia religionis fidem, morumque rationem in potestate demonum & effestusyderum collocaret. Quod si & credi liceat & doceri, nec virtutibus præmium, nec vitijs poena debebitur, omniaque non solum humanarum legū, sed etiā diuinarū constitutionū decreta soluētur: quia neq; de bonis, neq; de malis actibus vllum poterit esse iudicium, si in vtrāq; partē fatalis necessitas motum mentis impellit: & quicquid ab hominibus agitur, non est hominum, sed astrorum. Ad hanc insaniam pertinet prodigiosa illa totius humani corporis p duodecim cœli signa distinctio, ut diuersis partibus diuersæ præsideant potestates: & creatura, quam Deus ad imaginem suam

D. LEONIS PAPAE

suam fecit, in tanta sit obligatione syderum, in quanta est connexione me-
brorum. Merito patres nostri, sub quorum temporibus hæresis hæc nefan-
da prorupit, per totum mundum instanter egere, ut impius furor ab vniuer-
sa Ecclesia pelleretur, quando etiam principes mundi ita hanc sacrilegam
amentiam detestati sunt, ut authorem eius ac plerosque discipulos legum
publicarum ense prosternerent. Videbant enim omnem curam honestatis
auferri, omnem coniugiorum copulam solui, simulque diuinum ius hu-
manumque subuerti, si huiusmodi hominibus vsquam viuere cum tali pro-
fessione licuisset. Et profuit diu ista districtio Ecclesiastica lenitati, quæ
et si sacerdotali contenta iudicio, cruentas refugit vltiones, seueris tamen
Christianorum principum constitutionibus adiuuatur, dum ad spiritale
nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium. Ex
quo autem multas prouincias hostilis occupauit irruptio, & executione
legum tempestates* interdixere bellorum, ex quo inter sacerdotes Dei diffi-
ciles conmeatus, & rari coeperunt esse conuentus, inuenit ob publicam per-
turbationem secreta perfidia libertatem, & ad multarum mentium subuer-
sionem his malis est incitata, quibus debuit esse correctæ. Quæ verò illic
aut quanta pars plebium pestis huius aliena est, ubi (sicut charitas tua indi-
cat) letali morbo etiam quorundam sacerdotum corda corrupta sunt, &
per quos opprimenda falsitas & defendenda veritas credebatur, per ipsos
doctrinæ Priscilliani, Euangelium subditur Christi, ut ad prophanos sensus
pietate sanctorum voluminum deprauata, sub nominibus prophetarum &
apostolorum non hoc prædicetur, quod spiritus sanctus docuit, sed quod
diaboli minister inseruit? Quia ergo dilectio tua fideli, quantum potuit,
diligentia damnatas olim opiniones sedecim capitulis compræhedit, nos
quoque strictim omnia retractemus, ne aliquid harum blasphemiarum aut
tolerabile videatur, aut dubium.

Caput I.

Primo itaque capitulo demonstratur, quàm impiè sentiant de Tri-
nitate diuina, qui & patris & filij & spiritus sancti, vnā atque e-
andem adserunt esse personam, tanquam idem Deus nunc pater,
nunc filius, nunc spiritus sanctus nominetur: nec alius sit qui genuit, alius
qui genitus est, alius qui de vtroque processit: sed singularis vnitas in tri-
bus quidem vocabulis, & non in tribus sit accipienda personis. Quod bla-
sphemiarum genus de Sabellij opinione sumpserunt, cuius discipuli etiam Pa-
tripasiani merito nuncupantur: quia si ipse est filius, qui & pater, crux fi-
lij patris est passio: & quicquid in forma serui filius patri obediendo susti-
nuit, totum in se pater ipse suscepit. Quod catholice fidei sine ambiguita-
te contrarium est, quæ Trinitatem vnitatis sic homouision confitetur, ut
patrem & filium & spiritum sanctum sine confusione indiuisos, sine tem-
pore sempiternos, sine differentia credat æquales, quia vnitatem in Trinita-
te non eadem persona, sed eadem implet essentia.

Caput II.

In secundo capitulo ostenditur ineptum vanumque commentum,
de processionibus quarundam virtutum ex Deo, quas habere coe-
perit, & quas essentia sua ipse præcesserit: in quo Arianorum quo-

que suffragantur errori dicentium, quod pater filio prior sit, quia fuerit a-
liquando sine filio, & tunc pater esse coeperit, quando filium genuerit. Sed
sicut illos catholica Ecclesia detestatur, ita & istos, qui putant vnquā Deo
id, quod eiusdem est essentia, defuisse. Quem sicut mutabilem, ita & profi-
cientem dicere nefas est. Quàm enim mutatur, quod minuitur: tam muta-
tur etiam, quod augetur.

Caput III.

Ertij verò capituli sermo designat, quod iidem impij adserant, i-
deo vnigenitum dici filiū Dei, quia solus sit natus ex virgine. Quod
vtique non auderent dicere, nisi Pauli Samosatani & Photini virus
hausissent, qui dixere, Dominum nostrum Iesum Christum, antequam na-
sceretur ex virgine Maria, non fuisse. Si autem isti aliud de suo sensu intelli-
gi volunt, neque principium de matre dant Christo, asserant necesse est, nō
vnum esse filium Dei, sed alios quoque ex summo patre progenitos, quorum
hic vnus sit natus ex femina, & ob hoc appelletur vnigenitus, quia hanc
nascendi conditionem alius filiorum Dei nemo suscepit. Quæ ver-
sum igitur se contulerint, in magnæ tendunt impietatis abruptum, si Chri-
stum Dominum, vel ex matre volunt habere principium, vel patris Dei v-
nigenitum diffitentur, cum & de matre is natus sit, qui erat Deus verbum,
& de patre nemo sit genitus præter verbum.

Caput IIII.

Quarto autem capitulo continetur, quod natalem Christi, quem se-
cundum susceptionem veri hominis catholica Ecclesia venera-
tur, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis, non verè
isti honorent, sed honorare se simulent, ieiunantes eodem die sicut & die
dominico, qui est dies resurrectionis Christi. Quod vtique ideo faciunt,
quia Christum dominum in vera hominis natura natum esse non credunt,
sed per quandam illusionem ostentata videri volunt, quæ vera non fuerint,
sequentes dogma Cerdonis atque Marcionis, & cognatis suis Manichæis
per omnia* concordantes. Qui sicut in nostro examine detecti atque con-
uicti sunt, dominicum diem, quem nobis saluatoris nostri resurrectio con-
secrauit, exigunt in mœrore ieiunij, solis (ut proditum est) reuerentiæ hanc
continentiam deuouentes, ut per omnia sint à nostræ fidei vnitatem discor-
des, & dies qui à nobis in lætitia habetur, ab illis in afflictione ducatur. Vn-
de dignum est, ut infirmi crucis Christi & resurrectionis, talem excipiant
sententiam, qualem elegere doctrinam.

Caput V.

In quinto capitulo refertur, quod animam hominis diuinæ as-
serant esse substantiæ, nec à natura creatoris sui, conditionis
nostræ distare naturam. Quam impietatem ex philosophorum
quorundam, & Manichæorum opinione manantem, catho-
lica fides damnat, sciens nullam tam sublimem, tamque præcipuam esse fa-
cturam, cui Deus ipse natura sit. Quod enim de ipso est, id est quod ipse.
Nec id aliud est, quàm filius, & spiritus sanctus. Præter hanc autem summam
Trinitatis vnā consubstantialē & sempiternam atque incommutabi-
lem

Psal. 71.
135.

lem deitatem, nihil omnium creaturarum est, quod non in exordio sui ex nihilo creatum sit. Non autem, quicquid inter creaturas eminet, Deus est: nec si quid magnum est atque mirabile, hoc est quod ille, qui facit mirabilia magna solus. Nemo hominum veritas, nemo sapientia, nemo iustitia est: sed multi participes sunt veritatis & sapientiae atque iustitiae. Solus autem Deus nullius participationis est indigens. De quo quicquid dignè utcumque sentitur, non qualitas est, sed essentia. Incommutabili enim nihil accedit, nihil deperit, quia esse illi quod est, semper æternum, semper est proprium. Vnde in se manens, innouat omnia: & nihil accipit, quod ipse non dederit. Nimium igitur superbi, nimiumque sunt cæci, qui cum dicant humanam animam diuinæ esse substantiæ, non intelligunt, nihil se aliud dicere, quàm Deum esse mutabilem, & ipsum perpeti, quicquid potest naturæ eius inferri.

CAPVT VI.

Ioan. 8.

Exta adnotatio indicat eos dicere, quod diabolus nunquam fuerit bonus, nec natura eius opificiū Dei sit, sed eum ex chao & tenebris emeruisse: quia scilicet nullum sui habeat authorem, sed omnis magis ipse sit principium atque substantia, cum fides vera, quæ est catholica, omnium creaturarum siue spiritualium, siue corporalium bonam confiteatur substantiam, & mali nullam esse naturam: quia Deus, qui vniuersitatis est conditor, nihil non bonum fecit. Vnde & diabolus bonus esset, si in eo, quod factus est, permaneret. Sed quia naturali excellentia malè vsus est, & in veritate non stetit, non in contrariam transijt substantiam, sed à summo bono, cui debuit adhærere, desciiuit: sicut ipsi, qui talia asserunt, à veris in falsa prouunt, & naturā in eo arguunt, in quo sponte delinquant, ac propria voluntaria peruersitate damnantur. Quod utique in ipsis malum erit, & ipsum malum non erit substantia, sed poena substantiæ.

CAPVT VII.

Eptimo loco sequitur, quod nuptias damnant, & procreationem nascentium perhorrescunt: in quo (sicut penè in omnibus) cum Manichæorum prophanitate concordant, idè (sicut ipsorum mores probant) conjugalem copulam destestantes, quia non est illic libertas turpitudinis, ubi & pudor matrimonij seruatur, & spes sobolis.

CAPVT VIII.

Crauum ipsorum est, plasmationem humanorum corporum diaboli dicere esse figmentum, & semina conceptionum, opera demonum in mulierum uteris figurari. Propterea resurrectionem carnis non esse credendam, quia concretio corporis non sit congruens animæ dignitati. Quæ falsitas sine dubio opus diaboli est, & talia prodigia opinionum figmenta sunt demonum, qui non in foeminarum ventribus formant homines, sed in hæreticorum cordibus tales fabricantur errores. Quod immundissimum virus, de Manichæa impietatis specialiter fonte procedens, olim fides catholica deprehendit atque damnauit.

CAPVT IX.

Nona

Nona autem adnotatio manifestat, quod filios promissionis, ex mulieribus quidem natos, sed ex spiritu sancto dicant esse conceptos, ne illa soboles, quæ de carnis semine nascitur, ad Dei conditionem pertineat videatur. Quod catholicæ fidei repugnans atque contrariū est, quæ omnem hominem in corporis animæque substantiam à conditore vniuersitatis formari, atque animari intra materna viscera confitetur, manente quidem illo peccati mortalitatisque contagio, quod in prolem à primo pariete transcurrit: sed regenerationis sacramento subueniente, quo per spiritum sanctum promissionis filij renascuntur, non in utero carnis, sed in virtute baptismatis. Vnde & David, qui utique erat promissionis filius, dicit ad Deum: Manus tuæ fecerunt me, & palmauerunt me. Et ad Hieremiam Dominus ait: Prius quàm te formarem in utero, noui te, & in vulua matris tuæ sanctificauit te.

* substantia

Psal. 118.
Iob 10.
Hier. 1.

Caput X.

Ecimo autem capitulo referuntur asserere, animas, quæ humanis corporibus inferuntur, fuisse sine corpore, & in cœlesti habitatione peccasse, atque ob hoc à sublimibus ad inferiora delapsas, in diuersa qualitatis principes incidisse, & per aerias ac sydereas potestates alias duriores, alias mitiores, corporibus esse inclusas sorte diuersa & conditione dissimili, ut quicquid in hac vita variè & inæqualiter prouenit, ex præcedentibus causis videatur accidere. Quam impietatis fabulam ex multorum sibi erroribus texuerunt, sed omnes eos catholica fides à corpore suæ unitatis abscedit, constanter prædicans atque veraciter, quod animæ hominum, priusquam suis inspirarentur corporibus, non fuere, nec ab alio incorporarentur nisi ab opifice Deo, qui & ipsarum est creator & corporum. Et quia per primi hominis præuaricationem tota humani generis propagio vitata sit, neminem posse à conditione veteris hominis liberari, nisi per sacramentum baptismatis Christi, in quo nulla est discretio renatorum, dicente Apostolo: Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est iudæus neque Græcus: non est seruus neque liber: non est masculus, neque foemina: omnes enim vnum estis in Christo Iesu. Quid ergo hic agunt cursus syderum, quid figmenta fatorum, quid mundanarum rerum mobilis status & inquieta diuersitas? Ecce tot impares gratia Dei facit æquales, qui inter quoslibet vitæ huius labores, si fideles permanent, miser esse non possunt, Apostolicum illud in omni tentatione dicentes: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Sicut scriptum est, quia propter te morte afficimur tota die, æstimati sumus ut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus per eum, qui nos dilexit. Et ideo Ecclesia, quæ corpus est Christi, nihil de mundi inæqualitatibus metuit, quia nihil de bonis corporalibus concupiscit. Nec timet inani strepitu fatorum grauari, quæ patientia tribulationum nouit augeri.

Galat. 3.

Rom. 8.

Caput XI.

Ndecima ipsorum blasphemia est, quæ fatalibus stellis & animas hominum, & corpora opinantur astringi, per quam amentiam, necesse est, ut homines paganorum erroribus implicati, & fauentia si

* obstringi
* omnibus

Tt 2 bi(vt

D. LEONIS PAPAE

bi (ut putant) sydera colere, & aduersantia studeant mitigare. Verum ista se-
ctantibus nullus in Ecclesia catholica locus est: quoniam qui se talibus per-
suasionibus dedit, à Christi corpore totus abscessit.

Caput XII.

D Vodecimum inter hæc illud est, quod sub alijs potestatibus partes
animæ, sub alijs corporis membra describunt, & qualitates interio-
rum præfulum in patriarcharum nominibus statuunt, quibus è diuer-
so signa sydereæ, quorū virtuti corpora subiiciantur, opponunt. Et in his om-
nibus inextricabili se errore præpediunt, non audientes dicentem Aposto-
lum: Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam se-
cundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secū-
dum Christum, quia in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corpo-
raliter, & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis.
Et iterum: Nemo vos seducat volens in humilitate & religione angelorum,
quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, non tenens caput,
ex quo totum corpus per nexus & coniunctiones subministratum & con-
structum crescit in augmentum Dei. Quid ergo opus est in cor admittere,
quod lex non docuit, quod prophetia non cecinit, quod Euangelij veritas
non prædicauit, quod apostolica doctrina non tradidit? Sed hæc * operta
sunt eorum mentibus, de quibus Apostolus dicit: Erit enim tempus, cum
sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi
magistros prurientes auribus: & à veritate quidem auditum auertent, ad fa-
bulas autem conuertentur. Nihil itaque nobiscum commune habeant, qui
talia audient vel docere vel credere, & quibuslibet modis nituntur astruere,
quod substantia carnis ab spe resurrectionis aliena sit, atque ita omne sacra-
mentum incarnationis Christi resoluunt: quia indignum fuit integrum ho-
minem suscipi, si indignum erat integrum liberari.

Caput XIII.

Tertiodecimo loco positum est eosdem dicere, quod omne corpus
scripturarum canonicarum sub patriarcharum nominibus accipi-
endum sit, quia illæ duodecim virtutes, quæ reformationem homi-
nis interioris operantur, in horum vocabulis indicentur, sine qua scientia
nullam animam posse assequi, ut in eam substantiam, de qua prodijt, refor-
metur. Sed hanc impiam vanitatem despectui habet Christiana sapientia,
quæ nouit veræ deitatis inuiolabilem & inconuertibilem esse naturam:
animam autem, siue in corpore viuentem, siue à corpore separatam,
multis passionibus subiacere. Quæ utique si * diuinæ esset essentia, ni-
hil aduersi posset incidere. Et ideo ineffabiliter aliud creator est, aliud
creatura. Ille enim semper idem est, & nulla varietate mutatur, hæc au-
tem mutabilis est etiam non mutata, quia ut non mutetur, donatum pote-
rit habere, non proprium.

Caput XIII.

Vb quartodecimo verò capitulo, de statu corporis sentire dicuntur
quod sub potestate syderum atque signorum pro terrena qualitate te-
neatur: & ideo multa in sanctis libris, quæ ad exteriorē hominem per-
tine-

EPISTOLAE DECRETALIS

167

pertineat, reperiri, ut in ipsis scripturis inter diuinam, terrenamque naturam
quædam sibi repugnet aduersitas: & aliud sit, quod sibi vendicent animæ
præsules: aliud, quod corporis conditores. Quæ fabulæ ideo differuntur, ut
& anima diuinæ affirmetur esse substantia, & caro credatur malæ esse natu-
ræ: quoniam & ipsum mundum cum elementis suis non opus Dei boni, sed
conditionem mali profitentur authoris: atque ut hæc mendaciorum suorum
sacrilegia bonis titulis colorarent, omnia penè diuina eloquia sensuum ne-
fandorum * immixtione violant.

* immixtio
ne

Caput XV.

De qua re quinti decimi capituli sermo cōqueritur, & præsum-
ptionem diabolicam merito detestatur: quia & nos istud ve-
racium testium relatione comperimus, & multos corruptissi-
mos eorum codices, qui canonici titularentur, inuenimus.
Quomodo enim decipere simplices possent, nisi venenata po-
cula quodam melle prælinirent, ne usquequaque sentirentur insuauius, quæ
essent futura mortifera? Curandum ergo est, & sacerdotali diligentia maxi-
mè prouidendum, ut falsati codices, & à sincera veritate discordes, in nul-
lo usu lectionis habeantur. Apocryphæ autem scripturæ, quæ sub nomi-
bus apostolorum multarum habent seminarium falsitatum, non solum in-
terdicendæ, sed etiam penitus auferendæ sunt, atque ignibus concreman-
dæ. Quamuis enim sint in illis quædam, quæ videantur speciem habere pie-
tatis, nunquam tamen vacua sunt venenis: & per fabularum illecebras hoc
latenter operantur, ut mirabilium narratione seductos, laqueis cuiuscunque
erroris inuoluant. Vnde si quis episcoporum vel apocrypha haberi per do-
mos non prohibuerit, vel sub canonicorum nomine eos codices in eccle-
sia permiserit legi, qui Priscilliani adulterina sunt emendatione corrupti,
hæreticum se nouerit iudicandum: quoniam qui alium ab errore non re-
uocat, seipsum errare demonstrat.

Caput XVI.

Postremo autem capitulo hoc prodidit iusta querimonia, quod
* Dicticini tractatus, quos secundum Priscillianum dogma conscri-
psit, à multis cum veneratione legerentur: cum si aliquid memoriæ
* Dicticini tribuendum putant, reparationem eius magis debeant amare,
quàm lapsum. Non ergo * Dicticinium, sed Priscillianum legunt, & illud
probant, quod errans docuit, non quod correctus elegit. Sed nemo hoc im-
punè præsumat, nec inter catholicos censeatur, quisquis utitur * scripturis,
non solum modo ab Ecclesia catholica, sed etiam à suo authore damnatis. * scriptis
Non sit peruersis liberum simulare, quod fingunt, nec sub velamine nomi-
nis Christiani, decretorum Imperialium statuta declinent. Ideo enim ad ec-
clesiam catholicam cum tanta cordis diuersitate conueniunt, ut & quos
possunt, suos faciant: & legū seueritatem, dum se nostros mentiuntur, effu-
giant. Faciunt hoc Priscillianistæ, faciunt Manichæi, quorū cum istis tam
foederata sunt corda, ut solis nominibus discreti, sacrilegijs aut suis inue-
niantur uniti: quia etsi vetus testamentum, quod isti se suscipere simulant,
Manichæi refutant, ad vnum tamen finem utrorumque tendit intentio, cum
quod isti recipiendo corrumpunt, illi abdicando impugnant. In execrabilibus

Tt 3 autem

autem mysterijs eorum, quæ quanto immundiora sunt, tãto diligentius occultantur, vnum prorsus nefas, vna est obsecenitas, & similis turpitudine. Quam etsi eloqui erubescimus, sollicitissimis tamen inquisitionibus indagatam, & Manichæorum, qui compræhensi sunt, cõfessionibus detectam, ad publicam fecimus peruenire notitiam, ne villo modo possit dubium videri, quod in iudicio nostro, cui non solum frequētissima præsētia sacerdotum, sed etiam illustrium virorum dignitas, & pars quædam senatus ac plebis interfuit, ipsorum qui omne facinus perpetrarāt, ore referatum est, sicut ea, quæ ad dilectionem tuā nunc direximus, gesta demonstrant. Quod autem de Manichæorum scelerisimo scelere, hoc etiam de Priscillianistarū incastissima consuetudine olim compertum, multumq; vulgatum est. Qui enim per omnia sunt impietate sensu pares, non possunt in sacris suis esse dissimiles. Decursis itaq; omnibus, quæ libelli series compræhendit, & à quibus commonitorij forma non discrepat, sufficienter (vt opinor) ostendimus, quid de his, quæ ad nos fraternitas tua retulit, censeamus, & quàm non sit ferendum, si tam prophanis erroribus etiam quorundam sacerdotum corda consentiunt, vel (vt mitius dixerim) non resistunt. Quæ cõscientia honorem sibi sacerdotij præstitum vendicant, qui pro animabus sibi creditis non laborant? Bestiæ irruunt, & ouium septa non claudunt. Fures infidiatur, & excubias nō præterdūt. Morbi crebescunt, & remedia nulla prospiciunt. Cùm autem etiā illud addunt, vt his, qui sollicitius agunt, consentire detrectent, & impietates, olim toto orbe dānatas, subscriptionibus suis se anathematizare dissimulent, quid de se intelligi volunt, nisi quod non de numero fratrum, sed de parte sint hostium?

Caput XVII.

Neo verò, qd' extrema familiaris epistolæ tuæ parte posuisti, miror cuiusquam catholici intelligētiam laborare, tanquam incertum sit, an descendente ad inferna Christo, caro eius requierit in sepulchro, quæ sicut verè & mortua est & sepulta, ita verè eisdie tertia suscitata. Hoc enim & ipse Dominus denunciauerat, dicens ad Iudæos: Soluite templum hoc, & in triduo suscitabo illud. Vbi Euangelista subiungit: Hoc autem dicebat de templo corporis sui. Cuius rei veritatem etiam David propheta prædixerat, loquens sub persona Domini saluatoris, & dicens: Insuper & caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meā in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Quibus vtique verbis manifestum est, quod caro Domini & verè sepulta requieuit, & corruptionem non subiit, quia celeriter viuificata reditu animæ resurrexit. Quod non credere, satis impium est, & ad Manichæi Priscillianiq; doctrinam pertinere non dubium est, qui sacrilego sensu ita se Christum simulant confiteri, vt & incarnationis & mortis, & resurrectionis auferant veritatem. Habeatur ergo inter vos episcopale Concilium, & ad eum locum, qui omnibus opportunus sit, vicinarum prouinciarum conueniant sacerdotes, vt secundum ea, quæ ad tua consulta respondimus, plenissimo disquiratur examine, an sint aliqui inter episcopos, qui huius hæreseos contagio polluantur, à communione sine dubio separandi, si nefandissimam sectam per omnium sensuum prauitates damnare noluerint.

Ioan. 2.

Psal. 15.

luerint. Nulla enim ratione tolerandum est, vt qui prædicandæ fidei suscipit officium, is contra Euangelium Christi, contra apostolicam doctrinam, contra vniuersalis Ecclesiæ symbolum audeat disputare. Quales illic erunt discipuli, vbi tales docebunt magistri? Quæ illic religio populi, quæ salus plebis, vbi contra humanam societate pudoris sanctitas tollitur, coniugiorum foedera auferuntur, propagatio generationis inhibetur, carnis natura damnatur, contra verum autem Dei veri cultum Trinitas deitatis negata personarum proprietate confunditur, anima hominis diuina essentia prædicatur, & eadem ad diaboli arbitrium carne cõcluditur, Dei filius per id, quod ex virgine ortus, nō per id, quod ex patre natus est, vnigenitus prædicatur, idēq; nec vera Dei proles, nec verus virginis partus asseritur, vt per falsam passionem, mortemq; non veram mendax etiam resurrectio resumptæ de sepulchro carnis habeatur? Frustrā autem vtuntur catholico nomine, qui istis impietatibus non resistunt. Possunt hæc credere, qui possunt talia patiēter audire? Dedimus itaq; literas ad fratres et coepiscopos nostros, Tarraconenses, Carthagenenses, Lusitanos, atq; Gallicos, eisq; Concilium synodi generalis indiximus. Ad tuæ dilectionis sollicitudinem pertinebit, vt nostræ ordinationis autoritas, ad prædictarum prouinciarum episcopos deferatur. Si autem aliquid (quod absit) obstiterit, quod minus possit celebrari generale Concilium Gallicæ, saltem in vnum conueniant sacerdotes, quibus congregatis fratres nostri Hydatius & Ceponius imminēbunt, coniuncta cum eis instantia tua, quod citius vel prouinciali conuentu remedium tantis vulneribus adferatur.

Epistola nonagesima quarta eiusdem ad Rusticum, Rauennium, Venerium, & ceteros episcopos Galliarum

Leo Episcopus Romæ Rustico, Rauennio, Venerio, cæterisq; Galliarum episcopis.

Impletis per misericordiam Dei communibus votis, dignum est fraternitatem vestram sanctorum gaudiorū habere consortium. Nam fratres mei, qui vice mea Orientali synodo præfederunt, quæ vota retulere, significo, confirmata catholica fide, & glorificata apostolicæ prædicationis triumpho, quod etiam hi, qui ad deuiandum vel seducti fuerant, vel impulsī, recepta veritatis luce, lætantur. Siquidem omnes Domini sacerdotes in vna sententia, sancto spiritu docente, consensere. Et de sacramēto dominicæ incarnationis, in qua multorum intelligentia caligabat, ita tenebræ erroris ablatae sunt, vt in vno Domino nostro, vero Dei & hominis filio, nec de humanitatis ambigatur natura, nec de deitatis essentia. In impios autem nefandi erroris auctores, qui indignos se Dei gratia iudicantes, correctionis vti remedijs noluerunt, qualis sit lata sententia, exemplaria quæ misimus, edocebunt: vt agnoscat vestra dilectio fratres charissimi, in sancto examine diuinum non defuisse iudicium, quo & vindicta retributa est obduratis, & pax impensa correctis. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi.

Epistola

D. LEONIS PAPAE

*Epistola nonagesima quinta eiusdem ad episcopos Galliarum
& Hispaniarum, de Pascha.*

Dilectissimis fratribus vniuersis episcopis catholicis
per Galliam & Hispaniam constitutis, Leo Romae
Episcopus.

Vm in omnibus diuinorum præceptorum regulis exequen-
dis sacerdotalem obseruantiam oporteat esse concordem,
maximè nobis principaliter prouidendum est, ne in pascha-
lis festi die vel ignorantia, vel præsumptio peccatum diuersi-
tatis incurrat. Vnde quia tempus sacratissimæ solennitatis
ita dispositos habet limites suos, vt salutare sacramentum nunc citius, nunc
tardius oporteat celebrari, non desinit Apostolicæ sedis sollicitudo prospici-
cere, ne deuotio Ecclesiastica aliquo turbetur incerto. Quum igitur in qui-
busdam asscriptionibus patrum, futurum proximè Pascha Domini ab alijs
in diem quintumdecimum Cal. Maij, ab alijs in diem octauum Calendarum
earundem inueniretur adscriptum, tantum me diuersitas ista permouit, vt
clementissimo principi Martiano curam de hac re animi mei panderem, vt
præcipiente ipso ab his, qui habent huius supputationis peritiam, diligen-
tius illi discussa ratione quæreretur, quo die posset veneranda solennitas
rectius celebrari. Quo rescribente, octauo Calend. Maij definitus est dies.
Quia ergo studio vnitatis & pacis malui Orientalium definitioni acquie-
scere, quam in tantæ festiuitatis obseruantia dissidere, nouerit fraternitas
vestra die octauo Calendarum Maiarum ab omnibus resurrectionem do-
minicam celebrandam, & hoc ipsum per vos alijs esse fratribus intiman-
dum, vt diuinæ pacis consortio, sicut vna fide iungimur, ita vna solennita-
te feriemur.

*Epistola nonagesima sexta ad episcopos & presbyteros intra Thra-
ciam prouinciam constitutos.*

Dominis fratribus meritò beatissimis, in Christo vene-
rabilibus, Samartioni, Carathoni, Desiderio episcopis,
& presbyteris omnium ecclesiarum, quæ sunt intra pro-
uinciam Thraciam constitutæ, Leo, Victorius, Eusta-
thius episcopi.

Anta seculi potestates circa sacerdotalem ordinem reueren-
tia præualere, etiam hi, quos sub Imperiali nomine terris
diuina potentia præesse præcepit, vt ius distringendorum
negociorum episcopis sanctis iuxta diuina constituta per-
miserint. Quod quum & iuris antiqui formulis, & illibatis
frequentius sit legibus confirmatū, præsentī tamen tempore à plerisq; in-
uenimus fuisse calcatū. Nā prætermisso sacerdotali iudicio, passim ad exa-
men seculare transiere. Quocirca nobis visum est, vt hanc & sacræ legis,
& nostri ordinis contumeliam, & ad præsens vlcisceretur plena districtio,
&

EPISTOLAE DECRETALIS.

169

& obseruandā formulā constitueret in futurū. Censem⁹ itaq; vt quicūq;
prætermisso sacerdote ecclesiæ suæ, ad disceptationem venerit secularium,
sacris liminibus expulsus, à coelesti arceatur altario: neq; vllus post hāc de-
finitionē, qui cōmuni sedit arbitrio, quicquā sibi vltra præscriptum vendi-
care nitatur, & ita fiet, vt hi, qui antè errauere, congrua emendatione se cor-
rigāt: & qui sub obseruatione clericali coelesti probatur seruire officio, ex
clero abiiciendum, * si prætermisso sacerdotum iudicio, secularem adie-
rit potestatem. Quod ideo singulos vniuersosq; volumus agnoscere, vt quod
pleno iustitiæ & iuris ordine constitutum est, effectum totius firmitatis in
omnibus clericorū negocijs sortiatur. Sanè si clericus laicum pulset, prius
se audiri ab episcopis poscat: tum si petitioni suæ laicum viderit obuiare,
ex permisso episcopi sui, in seculi moderatores disceptatione cōfigat. Leo
episcopus scribit. Victorius episcopus scribit. Eustathius episcopus scribit.

* deest, se-
norit, aut
quippiā e-
iusmodi

*Epistola nonagesima septima eiusdem ad Leonem
Augustum.*

Capita epistolæ sequentis.

De blasphemys Nestorij & Euty- chetis, eorumq; digno anathema- te.	mina sit deitatis & humanitatis asserenda natura.	II.
Quòd in vna domini Iesu persona, ge	I. De capitulis fidei, ex sanctorum pa- trum libris collectis.	III.

Leo Episcopus Leoni Augusto.

Romississe me memini, venerabilis Imperator, in causa fi-
dei, de qua clementiam tuam noui piè esse sollicitam, plenio-
rem humilitatis meæ dirigendum esse sermonem: quem
nunc (auxiliante Domino) fidei occasione perfoluo, vt san-
cto pietatis tuæ studio, utilis (quantum arbitror) deesse non
possit instructio. Quamuis enim sciam clementiam tuam humanis institu-
tionibus non egere, & sincerissimam de abundantia spiritus sancti hauisse
doctrinam, officij tamen mei est, & patefacere quod intelligis, & præ-
dicare quod credis, vt ignis ille, quem Dominus veniens misit in terram,
motu crebræ meditationis agitatus, sic concalescat, vt ferueat: & sic inflam-
metur, vt luceat.

Luc. 12

Caput I:

Magnas enim caligines Eutychna hæresis Orientis partibus
inferre molita est, & ab illa luce, quæ (sicut Euangelium loqui-
tur) lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehenderunt,
imperatorum oculos tentauit auertere. Cumq; ipsa in suam re-
cideret cæcitatem, nunc in discipulis recrudescit, quod in authore defecit.
Non longo nanque temporis interuallo catholica fides, quæ est singularis
& vera, cuique nihil addi, niluè minui potest, à duobus est hostibus appe-
rita,

Ioan. 1.

Vu rita,

tita, quorum prior Nestorius, Eutyches secundus emerfit, qui Ecclesie Dei duas haereses sibi met contrarias inferre voluerunt, ut vterque à prædicatoribus veritatis merito damnaretur: quia insanum nimis & sacrilegum fuit, quod varia falsitate ambo senserunt. Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam virginem Mariam, non Dei, sed hominis tantummodò credidit genitricem, ut aliam personam carnis, aliam faceret deitatis, nec vnum Christum in verbo Dei & carne sentiret, sed separatim atque seorsim alterum filium Dei, alterum filium hominis prædicaret, cum manente illa incommutabili verbi essentia, quæ ei cum patre & spiritu sancto intemporalis atque coæterna est, ita intra virginæ viscera verbum caro sit factum, ut per id, quod ineffabile est sacramentum, vno conceptu, vnoque partu, secundum veritatem vtriusque naturæ ea virgo & ancilla Domini esset & mater. Quod etiam Evangelista (sicut Lucas evangelista declarat) intellexit & dixit: Vnde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? Eutyches quoque eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum hæreticorum volutatus errores, tertium Apollinaris dogma delegit, ut negata humanæ carnis atque animæ veritate, totum Dominum nostrum Iesum Christum vnius assereret esse naturæ, tanquam verbi deitas ipsa se in carnem animamque converteret, & concipi ac nasci, nutrirî & crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascendere in coelum, & in patris dextera, vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet, considerare, diuinæ tantum essentia fuerit, quæ nihil horum in se sine carnis recipit veritate: quoniam natura vnigeniti, natura est patris, natura est spiritus sancti: simulque impassibilis, simul est incommutabilis sempiternæ Trinitatis indiuisa vnitas, & consubstantialis æqualitas. Vnde si ab Apollinaris peruersitate Eutychianus quisque desciscit, ne conuincatur deitatem passibilem sentire atque mortalem, & tamen verbi incarnati, id est, verbi & carnis vnā audet pronunciare naturam, manifestè in Valentini & Manichæi transit insaniam, & mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Christum simulatorie credit omnia egisse, nec humanum in ipso corpus, sed phantasticam corporis speciem oculis apparuisse cernentium. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur, & aliarum assertionum sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum patrum dudum sunt damnata sententijs, non dubium est, eam nos fidem prædicare atque defendere, quam sancta synodus Nicæna confirmavit, dicens: Credimus in vnum Deum, patrem omnipotentem omnium visibilium & invisibilium factorem, & in vnum Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei, natum de patre vnigenitum, hoc est, de substantia patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum non factum, vnius substantiæ cum patre (quod Græci dicunt homousion) per quem omnia facta sunt, siue quæ in coelo, siue quæ in terra. Qui propter nos & propter nostram salutem descendit de coelo, & incarnatus est, & homo factus, passus est, & resurrexit tertia die. Ascendit ad coelos, inde venturus iudicare viuos & mortuos. Et in spiritum sanctum. In qua professione hoc euidentissimè continetur, quod etiam nos de Domini incarnatione cõfitemur & credimus, qui ad salutem humani generis reformandam, veram carnem nostram fragilitatis non de coelo secum detulit, sed in utero virginis matris assumpsit.

Vicunq; ergo sunt ita obsecrati, & à lumine veritatis alieni, ut verbo Dei à tempore incarnationis, humanæ carnis denegent veritatem: ostendant, in quo sibi Christianum nomen usurpent, & cum Euangelio veritatis qua ratione concordent, si beatæ virginis partu aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest, Euangelista dicente, quod verbum caro factum est & habitauit in nobis: ita *Ioan. 1.* negari non potest, beato Paulo apostolo prædicante, quod Deus erat in Christo *2. Cor. 5.* sto, mundum reconcilians sibi. Quæ autem reconciliatio esse posset, qua humano generi propitiaretur Deus, nisi omnium causam mediator Dei, hominumque susciperet? Quæ verò ratione veritatem mediatoris impleteret, nisi qui in forma Dei æqualis est patri, in forma serui particeps esset & nostri? ut mortis vinculum, vnius præuaricatione contractum, vnius morte (qui solus morti nihil debuit) solueretur? Effusio enim pro iniustis sanguinis iusti Christi, tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad precium, ut si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum diaboli vincula retinerent: quoniam, sicut Apostolus ait, Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. Et cum sub peccati præiudicio nati, potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis, quam debitum seruitutis. Quam itaque sibi in huius sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in saluatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant, quo sacrificio reconciliati dicant, quo sanguine sint redempti. Quis est (ut ait Apostolus) qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis? Aut quod vnquam sacrificium sacratius fuit, quam quod verus & æternus pontifex altari crucis, per immolationem suæ carnis imposuit? Quamuis enim multorum sanctorum in conspectu Domini preciosa mors fuerit, nullius tamen infantis occisio, redemptio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo sine persoluit, cum inter filios hominum vnus solus Dominus noster Iesus Christus, qui verè erat agnus immaculatus, extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati. De quibus ipse dicebat: Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Fides enim vera, iustificans impios, & creans iustos, ad humanitatis suæ tracta participem, in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam Dei de potentia eius gloriari, qui contra hostem humani generis in carnis nostræ humilitate cõgressus, his victoriam suam tribuit, in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno Domino Iesu Christo, vero Dei atque hominis filio, verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuisè communes habeat actiones: intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates, & sincera fidei contemplatione cernendum est, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo diuinitatis: quid sit, quod caro sine verbo non agit: & quid sit, quod verbum sine carne non efficit. Sine verbi enim potentia, nec conciperet virgo, nec pareret: & sine veritate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent Magi puerum, stella indice declaratum: & sine veritate carnis non iuberetur in Aegyptum transferri puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia non diceret vox patris missa de coelo: *Luc. 1. Luc. 2. Matt. 2. Matt. 3. Mar. 1.*

Ioan. 1. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite: &
Ioan. 11. sine veritate carnis non protestaretur Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui tol-
Matt. 4. lit peccata mundi. Sine verbi potētia non fieret redintegratio debiliū, &
Marc. 4. viuificatio mortuorum: & sine veritate carnis, nec cibus ieiuno, nec som-
Ioan. 14. nus esset necessarius fatigato. Postremō, sine verbi potentia non se Do-
minus patri profiteretur æqualem, & sine veritate carnis non idem dice-
ret patrem se esse maiorem, cū catholica fides vtrunque suscipiat,
vtrunque defendat, quæ secundum confessionem beati apostoli Petri,
Matt. 16. vnum Christum Dei viui filium, & hominem credit, & verbum. Quamuis
itaque ab illo initio, quo in vtero virginis verbum caro factum, nihil vn-
quam inter vtranque formam, diuisionis extiterit, & per omnia incremen-
ta corporea vnius personæ fuerint totius temporis actiones, ea ipsa tamen,
quæ inseparabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus: sed quid
cuius formæ sit, ex operum qualitate sentimus. Dicant ergo isti hypocri-
tæ, qui cæcis mentibus lumen nolunt recipere veritatis, in qua forma cru-
cis ligno Dominus Maiestatis Christus affixus sit? quid iacuerit in sepul-
chro? & reuoluto monumenti lapide, quæ tertio die caro resurrexerit? &
in qua post resurrectionem suam non credentes quosdam discipulos ar-
guebat, & hæitationem cunctantium confutabat, quum diceret: Palpatē
Matt. 28 & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videris habere.
Luc. 24. Et apostolo Thomæ: Infer manum tuam in latus meum, & vide manus
Luc. ult. meas, & pedes, & noli esse incredulus, sed fidelis. Quæ utique manifesta-
Ioan. 20 tione corporis sui iam hæreticorum mendacia destruebat, vt vniuersa Ec-
clesia, CHRISTI imbuenda doctrinis, hoc sibi non dubitaret creden-
dum, quod apostoli susceperant prædicandum. At si in tanta luce veritatis
tenebras suas hæretica obduratio non relinquit, ostendant, vnde sibi spem
vitæ polliceantur æternæ, ad quam nisi per mediatorem Dei & hominum,
Acor. 4 hominē Iesum Christum, non potest perueniri. Sicut enim ait B. Petrus apo-
1. Tim. 2. stulus, non est aliud nomen datum hominibus sub cælo, in quo oporteat
nos saluos fieri: nec est redēptio captiuitatis humanæ nisi in sanguine eius,
qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus: & qui (sicut prædi-
Philip. 2 cat beatus apostolus Paulus) cū in forma Dei esset, non rapinam arbi-
tratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui
accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo.
Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem
crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen,
quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœ-
lestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Do-
minus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Cum ergo vnus sit Dominus
Iesus Christus, & veræ deitatis, veræq; humanitatis, in ipso vna prorsus ea-
demq; persona sit, exaltationem tamen, qua illum (sicut doctor gentium
Philip. 2 dicit) exaltauit Deus, & donauit illi nomen, quod super omne nomen ex-
cellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat tantæ glo-
rificationis augmento.

In forma quippe Dei, æqualis erat filius patri, & inter genitorem atque
vnigenitum nulla in essentia erat discretio, nulla in maiestate diuersitas,
nec per incarnationis mysteriū aliqd decesserat verbo, quod ei patris mu-
nere redderetur. Forma autē serui, per quam impassibilis deitas sacramen-
tum

tum magnæ pietatis impleuit, humana humilitas est, quæ in gloriā diui-
næ potestatis euecta, est in tantam vnitatē, ab ipso conceptu virginis, deita-
tis & humanitatis conferta, vt nec sine hominē diuina, nec sine Deo age-
rētur humana. Propter quod sicut Dominus maiestatis dicitur crucifixus,
ita qui ex sempiternitate æqualis est Deo, dicitur exaltatus: quia inseparabi-
liter manentē vnitate personæ, vnus atque idem est, & totus hominis filius
propter carnē, & totus Dei filius propter vnā cum patre deitatem. Quic-
quid ergo in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui,
quæ non habuit conferrentur. Nam secundum potentiam deitatis indiffe-
renter omnia, quæ habet pater, etiā filius habet: & quæ in forma serui à pa-
tre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit.

Secundum formam enim Dei, ipse & pater vnus sunt: secundum formā **Ioan. 10.**
autem serui, non venit facere voluntatem suam, sed volūtatē eius, qui mi- **Ioan. 6.**
sit eum.

Secundum formam Dei, sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit &
filio, vitam habere in semetipso. **Ioan. 5.**

Secundum formam serui, tristis est anima eius vsq; ad mortem. Et idem **Matt. 26.**
ipse est (sicut ait Apostolus) & diues, & pauper. **2. Cor. 8.**

Diues, quia Euangelista dicente, In principio erat verbum, & verbū erat **Ioan. 1.**
apud Deum, & Deus erat verbum, hoc erat in principio apud Deum. Omnia
per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.

Pauper verō, quia propter nos verbum caro factum est, & habitauit in **Ibidem.**
nobis. Quæ autem est eius exinanitio, quæ uē paupertas, nisi formæ seruilis
acceptio? per quam verbi maiestate velata, dispensatio humanæ redemptio-
nis impleta est. Nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia vincula nō **Col. 2.**
poterant, nisi existeret homo nostri generis, nostræque naturæ, quem pec-
cati præiudicia non tenerent, & qui immaculatō sanguine suo chirogra-
phum letale dilueret, sicut ab initio erat diuinitus præordinatum, ita est in
plenitudine præfiniti temporis factum, vt multis modis significata pro-
missio, in diu expectatum veniret effectum, nec posset esse ambiguū, quod
continuis testificationibus semper fuerat nunciatum. In magno autem sa-
cilegio se versari, hæreticorum manifestat impietas, cū sub specie deita-
tis honorandæ, humanæ carnis in Christo denegant veritatem, & religio-
se existimant credi, si dicatur in saluatore nostro, verum non esse, quod sal-
uat, cū ita secundum promissionem omnia secula præcurrentem mundus
sit Deo recōciliatus in Christo, vt nisi verbū dignaretur caro fieri, nulla pos-
set caro saluari. Omne enim sacramentū fidei Christianæ, magno (vt hære-
tici volūt) decoloratur obscuro, si lux veritatis sub mēdacio putatur latuif
se phāsmatis. Nō ergo quisquā sibi erubescendū existimet Christianus de
nostri in Christo corporis veritate, quia oēs apostoli apostolorumq; disci-
puli, & præclari ecclesiā quiq; doctores, qui ad martyrij coronā, vel ad cō-
fessionis meruere gloriā peruenire, in huius fidei lumine splēduere, cōsonis
vbique sentētijs intonātes, q̄ in Domino Iesu Christo deitatis & carnis vna
sit cōfistenda persona. Quæ autē rationis similitudine, qua diuinorum volu-
minum portione, hæretica impietas se existimat adiuuari, quæ veritatē ne-
gat corporis Christi, cū hāc nō lex testificari, nō prophetia præcinere, nō
Euāgelia docere, nō ipse destiterit Christus ostendere? Quærant per omnem
seriem scripturarum, quo tenebras suas fugiant, non quo verum lumen
Vu 3 obscuro

D. LEONIS PAPAE

obscurent: & per omnia secula ita veritatem inuenient coruscantem, vt magnum hoc & mirabile sacramentum, ab initio videant creditum, quod est in fine completum. De quo cum sanctarum literarum nulla pars sileat, sufficit quædam consona veritatis signa posuisse, quibus diligentia fidei in splendidissimam latitudinem dirigatur, & sincera intelligentiæ luce perspiciat, quod in filio Dei, qui se incessabiliter filium hominis & hominem profitetur, non sit CHRISTIANIS erubescendum, sed constantissimè gloriandum. Vt autem pietas tua cum venerabilium patrum prædicationibus nos concordare cognoscat, aliquantas eorum sententias huic credidi subiiciendas esse sermoni. Quibus si digneris attendere recensitis, non aliud nos prædicare reperies, quàm quod sancti patres nostri toto orbe docuere: nec quenquā ab illis, nisi solos impios hæreticos discrepare. His igitur, gloriosissime & venerabilis Imperator, quanta potui breuitate perstrictis, cum inspirata tibi diuinitus fide etiam nostram prædicationem vnità esse cognosce, nec in aliquo nos ab Euangelica Apostolicaq; doctrina, vel à catholice professionis symbolo discrepare: quoniā sicut docet beatus apostolus Paulus, magnum est pietatis sacramentū, quod manifestatū est in carne, iustificatū est spiritu, apparuit angelis, prædicatū est gentibus, creditū est in mūdo, assumptum est in gloria. Quid igitur tuæ utilius est saluti, quid tuæ congruentius potestati, quàm vt paci ecclesiarum Domini tua constitutione prospicias, & in omnibus tibi subditis Dei dona defendas, neq; vlla ratione patiaris p inuidiā diaboli ministros ipsius in cuiusq; sœuire perniciem, vt qui in hoc seculo temporali emines regno, in eternū merearis regnare cū Christo. Data 13. Calend. Septemb. Leone & Maiorano Augg. Consil.

Caput III.

Sancti Hilarij Pictauiensis Episcopi & confessoris, in libro secūdo inter cætera: Vnum igitur hoc est immobile fundamentum, vna hæc foelix fidei petra, Petri ore confessa: Tu es (inquit) Christus filius Dei viui, tanta in se argumenta sustinens veritatis, quanta peruersitate quæstiones, & infidelitatis calumniæ mouebuntur. Iam in cæteris dispensatio voluntatis paternæ est. Virgo, partus, & corpus, post quæ crux, mors, inferi, salus nostra est. Humani enim generis causa, Dei filius natus ex virgine est & spiritu sancto, ipso sibi in hac operatione famulante, & sua, Dei videlicet inumbrante virtute, corporis sibi initia conseruit, & exordia carnis instituit, vt homo factus ex virgine, naturam in se carnis exciperet, perque huius admixtionis societatem, sanctificatum in eo vniuersi generis humani corpus existeret, vt quemadmodum omnes in se, per id, quod corporeum se esse voluit, conderentur, ita rursus in omnes ipse, per id, quod eius est inuisibile, referretur. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordij non recusauit, & per conceptionem, partum, vagitum, & cunas, omnes naturæ nostræ contumelias transcurrit. Quid tandem dignum à nobis tantæ dignationis affectui rependetur? Inenarrabilis à Deo originis vnus vnigenitus Deus, in corpusculi humani formam sanctæ virginis vtero insertus, accrescit. Qui omnia continet, & intra quem, & per quem cuncta sunt, humani partus lege profertur: & ad cuius vocem archangeli atq; angeli tremunt, cœlū & terra & omnia huius mundi resoluentur elementa, vagitu infantiq; auditur. Qui inuisibilis & incōprehensibilis est, nō visu, sensu, tactuq; mode-

Hilarij Pictauiensis Episcopi li. 2. de fide, vel de Trinitate. Matt. 16.

EPISTOLAE DECRETALIS.

172

moderandus, cuius est obuolutus. Hæc si quis indigna Deo recolit, tanto se maioris beneficij obnoxium confitebitur, quanto minùs hæc Dei conuenerint maiestati. Non ille eguit homo effici, per quem homo factus est: sed nos eguimus, vt Deus caro fieret, & habitaret in nobis, id est, assumptio-^{Ioan. 1.} ne carnis vnus, membra vniuersæ carnis incoheret. Humilitas eius, nostra nobilitas est: contumelia eius, noster honor est. Quod ille est Deus in carne consistens, hoc nos vicissim in Deum carne renouati. Itē in libro nono inter cætera: Nescit planè vitam suam, nescit qui Christum Iesum, vt verū De-^{Idē Hilarij li. 9. ubi supr.} um, ita & verum hominem ignorat. Et eiusdem periculi res est, Christum Iesum, vel spiritum Deum, vel carnem nostri corporis denegare. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego cum coram patre meo, qui est in cœlis. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eū coram patre meo, qui est in cœlis. Hæc verbum caro factū loquebatur, & homo Iesus Christus dominus maiestatis docebat, mediator ipse in se ad salutē Ecclesiæ constitutus, & ipso illo inter Deum & homines mediatoris sacramento vtrunq; vnus existens, dum ipse ex vnitatis in idipsum naturis, naturæ vtriusq; res eadem est, ita tamen, vt neutro careret in vtroque, ne fortè Deus esse, homo nascendo, desineret, & homo rursus, Deus manendo, nō esset. Hæc itaq; humanæ beatitudinis fides vera est, Deum & hominem prædicare, verbū & carnem confiteri: neq; Deum nescire, quod homo sit: neq; carnem ignorare, quod verbum sit. Item eiusdem in eodē libro inter cætera: Natus igitur vnigenitus Deus ex virgine homo, & secundum ple-^{Idem ubi supr.} nitudinem tēporum in semetipso prouecturus in Deū hominem, hunc per omnia Euangelici sermonis modum tenuit, vt se filiū Dei credi doceret, & hominis filium prædicari admoneret, * loquens & gerens homo vniuersa, quæ Dei sunt: loquens deinde & gerens Deus vniuersa, quæ hominis sunt, ita tamen, vt in ipso illo vtriusq; generis sermone, nunquam nisi cum significatione & hominis loquutus & Dei sit. Item alio loco in eodē libro inter cætera: Hinc itaq; fallendi simplices atq; ignorantes hæreticis occasio est, vt quæ ab eo secundum hominem dicta sunt, dicta esse secundum naturæ diu-^{Idem ubi supr.} næ infirmitatem mētiantur: & quia vnus atq; idem est, loquēs omnia quæ loquitur, de semetipso omnia eū locutū esse cōtendant. Nec sanè negamus, totū illū, qui eius manet, naturę suæ esse sermonē. Sed si Iesus Christus & homo & Deus est, & neq; cum homo tū primū Deus: neq; cum homo, tum nō etiam & Deus, neq; post hominem in Deo nō totus homo totus Deus: vnum atq; idem necesse est dictorum sacramentum eius esse, quod generū. Et cum in eo secundum tempus discernis hominem à Deo, Dei tum atque hominis discernere sermonem. Et quū Deum atq; hominem in tēpore confiteberis, Dei atq; hominis in tempore dicta dijudica. Cum verò ex homine & Deo rursus totius hominis, totius etiā Dei tēpus intelligis, si quid aliud ad demonstrationem eius tēporis dictū est, tempori coaptato, quæ dicta sunt: vt cum aliud sit antè hominem Deus, aliud sit homo & Deus, aliud sit post hominē & Deū totus homo, & totus Deus, nō cōfundas tēporibus & generibus dispēsationis sacramētum, cū pro qualitate generum ac naturarū, aliū ei in sacramēto hominis necesse est sermonem fuisse nō nato, aliū adhuc morituro, aliū iam eterno. Nostri igitur causa hæc omnia Iesus Christus manēs, & corporis nostri homo natus, secundū cōsuetudinem naturæ nostræ loquutus est, non tamen omittens naturæ suæ esse, quod Deus est.

Nam

Nam tametsi in partu, & passione, & morte naturæ nostræ res peregerit, res tamen ipsas omnes virtute naturæ suæ gessit. Et reliqua. Item alio loco in eodem libro inter cætera: Vidēsne ita Deum & hominē prædicari, ut mors homini, Deo verò carnis excitatio deputetur? Non tamen ut alius sit, qui mortuus est, & alius sit, per quem mortuus resurgit. Spoliata enim caro, Christus est mortuus: & rursus Christum à mortuis excitans, idem Christus est, carne se expolians. Naturam Dei, in virtute resurrectionis intellige: dispensationem hominis, in morte cognosce. Et cum sint utraque suis gesta naturis, vnum tamen Christum Iesum eum memento esse, qui vtrunque est. Item post pauca: Hæc igitur demonstranda à me paucis fuerunt, ut vtriusque naturæ personam tractari in domino Iesu Christo meminissimus: quia qui erat in forma Dei, formam serui accepit. Item sancti Athanasij Alexandrinæ ecclesiæ episcopi & confessoris ad Epictetum Corinthiorum Episcopum: Quomodo autem vel dubitare ausi sunt, qui dicuntur Christiani, si is Dominus, qui ex Maria virgine processit, * filius quidem substantia & natura Dei est, id verò, quod est secundum carnem, ex semine David est & carne sanctæ Mariæ? Item sancti Ambrosij Episcopi & confessoris Mediolanensis Ecclesiæ, ad Imperatorem Gratianum in libro secundo de fide inter cætera: Vnde illud, quod lectum est Dominum maiestatis crucifixum esse, non quasi in maiestate sua crucifixum putemus. Sed quia idem Deus, idem homo: per diuinitatem Deus, per susceptionem carnis homo, Christus Iesus Dominus maiestatis dicitur crucifixus, quia consors vtriusque naturæ, id est, humanæ atque diuinæ, in natura hominis subiit passionem, ut indiscrète, & Dominus maiestatis dicatur esse, qui passus est, & filius hominis, sicut scriptum est, qui descendit de cælo. Item alio loco in eodem libro inter cætera: Sileant igitur inanes de sermonibus quæstiones, quia regnum Dei (sicut scriptum est) non in persuasionem verbi est, sed in ostensione virtutis. Seruamus distinctionem diuinitatis & carnis. Vnus in vtroque loquitur Dei filius, quia in eodem utraque natura est: etsi idem loquitur, non vno semper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis passiones. Quasi Deus loquitur, quæ sunt diuina, quia verbum est: quasi homo dicit, quæ sunt humana, quia in mea substantia loquebatur. Itē eiusdem in libro de incarnatione Domini contra Apollinaristas: Sed dum hos redarguimus, emergunt alij, qui carnem Domini dicant & diuinitatem vnius naturæ. Quæ tantum sacrilegium inferna vomere? Iam tolerabiliores sunt Ariani, quorum per istos perfidiæ robur adolescit, ut maiore contentione asserant patrem & filium, & spiritum sanctum vnius non esse substantiæ, quia isti diuinitatem Domini & carnem substantiæ vnius dicere tentauere. Item infra: Et hi mihi frequenter Nicæni Concilij tractatum se tenere commemorant. Sed in illo tractatu patres nostri non carnem, sed Dei verbum vnius substantiæ cum patre esse dixere. Et verbum quidem ex paternâ processisse substantiâ, carnem autem ex virgine esse confessi sunt. Quomodo igitur Nicæni Concilij nomen obtenditur, & noua inducuntur, quæ nunquam nostri sensere maiores? Et reliqua. Item eiusdem ad * Sabinum episcopum inter cætera: Vnde pulchrè Apostolus eiusdem verbi repetitione vsus est, dicens de Domino Iesu Christo: Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Quid est, in forma Dei, nisi in plenitudine deitatis, in illa perfectiōis diuinæ expres-

Idem ubi supra.

Idem ubi supra.

Athan. Alexand. ex epistola ad Epictetum Episcopum Corinthi.

* Deus qui dem de. Ambros. Mediola.

lib. 2. de fide cap. 4.

ad Gratianum Imperatorem.

Ioan. 3. Ephe. 4. 1. Cor. 4.

Idem in eodem libro.

Ex ca. 6. eiusdem Ambrosii li. 10. de incarnatione Domini contra Apollinaristas. Eodem li. & capitulo.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

Idem in eodem libro.

pressionem? Ergo cum esset in plenitudine diuinitatis, exinaniuit se, & accepit plenitudinē naturæ & perfectionis humanæ. Sicut Deo nihil deerat, ita nec hoīs consummationi, ut esset perfectus in vtraque forma. Vnde & David dicit: Speciosus forma præ filiis hominum. Concluditur Apollinarista, nec quo se vertat, habet: suis clauditur retibus. Ipse enim dixit, formā serui accepit, non seruus locutus est. Iterum ergo interrogo: Quid est in forma Dei? Respondit, in natura Dei. Sunt enim (ait Apostolus) qui non sunt natura dii. Quæro, quid sit, formā serui accipiens? Sine dubio perfectionē naturæ & conditionis, ut dixi, humanæ, ut esset in hoīm similitudine. Et pulchrè, non carnis, sed hoīm dixit similitudinē, quia in carne eadē est. Sed quia sine peccato erat solus, oīs autē homo in peccato, in specie hoīs videbatur. Vnde & Propheta ait: Et homo est, & quæ cognoscet eū? Homo secundū carnem, sed ultra hoīm diuina operatiōe. Denique: cum leprosum tangeret, homo videbatur: sed ultra hoīm, cum mundaret. Et cum Lazarum mortuum fletet, mortuū quasi homo flebat: sed supra hominem erat, cum mortuum vinctis iuberet pedibus exire. Homo videbatur, cum penderet in cruce: sed supra hominem, cum reseratis tumulis mortuos suscitaret. S. Augustini episcopi Hipponensis ecclesiæ ad Dardanum inter cætera: Noli itaque dubitare, ibi nunc esse hominem Christum, vnde vēturus est: memoriterque recole, & fideliter tene Christianam confessionem, quoniam resurrexit à mortuis, ascendit in cælum, sedet ad dexterā patris: nec aliunde quàm inde venturus est ad viuos & mortuos iudicandos. Et sic venturus est illa angelica voce testantē, quem admodum est ire visus in cælum, id est, in eadem forma carnis atque substantia, cui profectō immortalitatem dedit, naturam non abstulit. Itē eiusdem in epistola ad Volusianum inter cætera: Nunc verò ita inter Deum & hoīes mediator apparuit, ut in vnitatem personæ copulans vtrāque naturā, & solita sublimaret in solitis, & insolita solitis temperaret. Itē eiusdem in expositione Euangelij secundū Ioānē inter cætera: Quid igitur hæretice, cum Christus sit Deus & homo, loquitur ut homo, & calūniari Deo? Ille in se naturā cōmerdat humanā, tu in illo audes deformare diuinā? Et iterū infra: Agnoscamus geminā substantiā Christi, diuinā scilicet, quæ æqualis est patri: humanā, quæ maior est pater. Vtrumque autē simul, non duo, sed vnus Christus, ne sit quaternitas, non Trinitas Deus. Sicut enim vnus est homo, anima rationalis & caro: sic vnus est Deus, Christus & homo: ac per hoc Christus est Deus, anima rationalis & caro. Christum in his oībus, Christum in singulis cōfitemur. Quis est ergo, per quem factus est mundus? Christus Iesus, sed in forma Dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Christus Iesus, sed in forma serui. Item eiusdem, cuius supra: Quis non est derelictus in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrexerit, triduo iacuit in sepulchro? Christus Iesus, sed in carne sola. Dicitur ergo in his singulis Christus. Verūm hæc oīa non duo, vel tres, sed vnus est Christus. Ideo ergo dixit: Si diligeretis me, gauderetis vtrique vado ad patrem: quoniam naturā humanā gratulandum est, quod sic assumpta est à verbo vni genito, ut immortalis constitueretur in cælo: atque ita fieret terra sublimis, ut incorruptibilis pulvis sederet ad dexteram patris. S. Ioannis Constantinopolitani episcopi & confessoris in homilia de cruce & latrone: Sed cur cum cruce veniat, videamus, scilicet ut hi, qui eum crucifixere, suæ sentiant de mentis cecitatem. Et ideo impudentiæ eorum signum portatur. Ideo Propheta ait: Tunc lamentabuntur oēs tribus terræ, &

Psalm. 44.

Gal. 4.

Hierem. 17.

Matth. 8.

Ioan. 11.

Ioan. 19.

Matth. 27.

Ex epistola B. Augustini.

Hippo. ad Dardanum.

Act. 1.

Eiusdem ex epistola ad Volusianum.

Tract. 78 post medium.

Idem supra.

Idem post.

Quasi cōtinue post.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

Idem supra.

videntes accusatorem, & agnoscetes peccatum. Et quid mirum est, si crucem portans adueniet, quando & vulnera corporis ipsa demonstrat? Tunc enim (inquit) videbunt, quem cōfixere. Et sicut post resurrectionem, Thomas voluit diffidentiam confutare, & illi clauorum loca monstrauit, & lateris vulnera declarauit, & dixit, Mitte manum tuam, & vide, quoniam spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere: sic & tunc ostendet vulnera, crucemq; demonstrabit, vt ostendat illum se esse, qui fuerat crucifixus. Itē eiusdem in homilia de ascensione Domini: Nam sicut duobus iurgio separatis, vnus in medio positus, altercatium litem discordiamq; dissoluit, ita & Christus fecit. Deus nobis iuste irascebatur, & nos contemnebamur iratum, & clementē Dominum declinabamus: & se medium Christus ingessit, & sociavit vtrinq; naturā, & nobis quod imminabat supplicium, ipse sustinuit. Item eiusdem in eadem homilia inter cetera: Christus igitur nostrae naturae primitias obtulit patri, & oblatum donum miratus est pater. Quod tanta dignitas offerebat, & quod offerebatur, nulla macula foedabatur. Nam & suis manibus suscepit oblatum, & suae sedis fecit esse participē, & quod plus est, ad partem suae dexterae collocauit. Cognoscamus, quis ille est, qui audiuit, Sede ad dexteram meam: quae natura est, cui dixit, Esto meae particeps sedis. Illa natura, quae audiuit: Terra es, & in terram ibis. Item eiusdem in eadem homilia inter cetera: Quo sermone vtar, quo verbo dicam, reperire non possum. Natura fragilis, natura contempta, & omnibus monstrata deterior, omnia vicit, omnia superauit, & omnibus hodierna die meruit excelsior reperiri. Hodie angeli, diu vota desiderata ceperunt: hodie archangeli, quod multo tempore cupiebant, inspicere valuerunt. Naturam nostram in sede dominica, immortalī fulgentem gloria perviderunt. S. Theophili episcopi Alexandrini de epistola paschali, quam per Aegyptum destinauit: Cuius rei testis est ille, qui loquitur: Omnes declinauere, simul inutiles facti sunt. Et prophetae Christi auxilium deprecantes: Domine, inclina coelos tuos & descende: Non vt mutaret loca, in quo omnia sunt: sed vt propter salutem nostram, carnem humanae fragilitatis assumeret, Paulo Apostolo eadem concinente: Cum esset diues, pro nobis pauper factus est, vt nos illius paupertate diuites essemus: venitque in terras, & de virginali vtero, quem sanctificauit, egressus homo, interpretatione nominis sui Emmanuel, id est, nobiscum Deus, dispensatione confirmans, mirum in modum coepit esse, quod nos sumus: & non desijt esse, quod erat: sic assumens naturam nostram, vt quod erat ipse, non perderet. Quanquam enim Ioannes scribat, Verbum caro factum est, id est, alijs verbis, Deus homo factus est, verbū tamē nō est verbum in carnē, quia nunquā De⁹ esse cessauit. Ad quem & spiritus sanctus loquitur: Tu autē idē ipse es. Et pater de coelo contestatur & dicit: Tu es filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui. Vt & homo factus, nostra cōfessione permanere dicatur, quod fuit priusq; homo fieret, Paulo nobiscū eadē prae dicante: Iesus Christus heri & hodie, idē ipse & in aeternū. In eo em̄ quod ait, ipse, ostendit eū pristinā non mutatē naturā, nec diuinitatis suae imminuisse diuitias, q̄a propter nos paup̄ effectus, plenā similitudinē nostrae cōditionis assumpserat. Itē eiusdē in alia epistola paschali cōtra Originē, inter cetera: Vn⁹ fili⁹ patris, nostriq; mediator nec aequalitatē eius amisit, nec à nostro cōsortio separat⁹ est. Inuisibilis Deus, & visibilis homo: forma serui absconditus, & dñs gloriae cōfessione

cre-

credentium comprobatus. Neq; enim priuauit eum pater naturae suae nomine, postquam pro nobis homo, & pauper effectus est: nec in Iordane fluuio baptizatum altero appellauit vocabulo, sed filium vnigenitum, Tu es filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui. Nec similitudo nostra in diuinitatis est mutata naturā, nec diuinitas in nostrae naturae versa est similitudinē. S. Gregorij Episcopi Nazianzeni in homilia de Epiphania inter cetera: Cū ergo processisset ex virgine Deus, in ea, quam assumpserat, humana natura, vnum ē duobus sibi inuicem contrarijs, existens carne & spiritu, aliud in Deum assumitur, aliud deitatis gratia praestat. Itē infra: Missus est quidem, sed vt homo. Duplex enim erat in eo natura. Inde denique & laborauit ex itinere, inde & esuriit, & sitiuit, & contristatus est, & fleuit humani corporis lege. S. Basilij episcopi Cappadocis: Cū ergo quaedam in Christo ita videmus humana, vt nihil à communi mortalium fragilitate distare videatur: quaedā ita diuina, quae nulli alij, nisi illi ineffabili naturae cōueniant deitatis, haeret humani intellectus angustia, & tantae admirationis stupore percussa, quod declinet, quid teneat, quod se vertat, ignorat. Si hominem putet, deuieto mortis regno, cum spolijs redeuntē à mortuis cernit. Propter quod cum omni metu & reuerētia contemplandum est, vt in vno eodemque ita vtriusque naturae veritas demonstretur, vt neque aliquid indignum & indecens de diuina illa & ineffabili substantia sentiat: neq; rursum, quae humanitus gesta sunt, falsis illusa imaginibus aestimetur.

S. Cyrilli episcopi Alexandrini: Homo nominatus est, cū sit natura Dei. Dei patris verbum: quoniam similiter vt nos, sanguini communicauit & carni. Sic enim in terris apparuit, non amittens id quod erat, sed assumens humanitatis naturam in sua ratione perfectam. Itē eiusdem in libro, qui dicitur Golia: Vnus igitur est, & ante incarnationem Deus verus, & qui in diuinitate mansit, id quod erat, & est, & erit. Nō * discernendum igitur vnum dñm Iesum Christum in hominem seorsum, & seorsum in Deū, sed vnum eundemque Iesum Christum esse dicimus, nō ignorantes differentias naturarū, sed eas incōfusas inter se seruantes. Itē cuius supra: Dicitur nanq; tanquam aliud in alio inhabitare, id est, diuina natura in humanitate nō perpessa cōmixtionem, vt esset, quod nō erat. Quicquid em̄ in alio habitare dicitur, non ipsum sit tale, quale est id, in quo habitat, sed aliud in alio magis intelligitur. At verō in verbi psona & humanitatis, nobis solā differentiam designat diuersitas naturarū. Vnus em̄ ex vtraq; intelligitur Christus. Ergo incōfusione (vt antē dixi) seruata, inhabitasse ait verbū in nobis. Scit enim vnū esse filiū vnigenitū, carnē factum & hominē. Itē cuius supra ad Nestorium: Ait igitur sancta & magna synodus, ipsum, qui est ex Deo patre natus naturaliter, filiū vnigenitum, Deum verū de Deo vero, lumen de lumine, per quē, & cum quo oīa fecerit pater, hūc descendisse, incarnatū esse & hominem factum, passum esse, resurrexisse tertia die, & ascendisse rursus ad coelos. Hec nos sequi debemus, his nos cōuenit obtemperare dogmatibus, considerantes qd sit incarnatum esse, & hominem factum Dei verbum. Nō enim dicimus, qd Dei natura cōuersa vel immutata, facta sit caro: nec qd in totum hominē, qui est ex anima & corpore, trāsformata sit: sed illud magis quod carne animata anima rationali, sibi copulauerit verbū, & substantialiter, ineffabiliter, & irreprehensibiliter factus sit homo, & nuncupat⁹ sit etiā filius hominis, nō nuda tantūmodo voluntate, sed nec assumptione sola personae, sed

Xx 2 quō

Zacha. 12.
Ioan. 19.
Ioan. 20.
Luc. 24.

Ante me-
dū illius
hom. cuius
supra.
Psal. 109.
Matth. 22.
Gen. 3.
In hom.
medio ubi
supra.

Theoph.
Alexandri
ni ex epi.
per Aegy-
ptū missa.
Psal. 13.
Psal. 143.
2. Cor. 8.

Mat. 1.

Ioan. 1.
Psal. 101.
Heb. 1.
Matth. 3.
Marci. 1.
Luc. 3.
Hebrae. 13.

Matth. 3.
Mar. 2.
Luc. 3.

Grego. Na-
zian. in ho-
milia de
Epipha-
nia post
medium.
Idē ubi su-
pra circa
mediū me-
dij & fi-
nis.

Cyrilli epi-
scopi Ale-
xandrini.
Eiusdē ex
lib. dicto
Golia.

* discer-
nendo.

Idē Cyril-
lus in epi-
stola ad Nesto-
rium.

quod diuersa quidē naturā in vnum cōuenerint, vnus tamen ex ambabus Christus & filius, non euacuata aut sublata diuersitate naturarū per coniunctionē, sed quia simul nobis effecerunt vnum Dñm & Christum & filiū, id est, diuinitas & humanitas, p̄ arcanā illā, ineffabilem q̄; copulationis adunationē. Itaq; is, qui ante secula omnia est nat⁹ ex patre, etiā ex muliere carnaliter dicitur procreatus in tēpore. Nō quia diuina ipsius natura de sacra virgine sumpsit exordiu, nec q̄ propter seiplam opus habuit secūdo nasci post illā natiuitatē, quā habebat ex patre: (est em̄ ineptū & stultū hoc dicere, q̄ is, qui ante oīa secula est cōsempiternus patri, secundā generatiōis eguerit, vt esse inciperet) sed q̄a propter nos & propter nostrā salutem naturam sibi copulauit humanā, & processit ex muliere, idcirco dicitur natus esse carnaliter. Neq; em̄ * prius natus est homo cōmunis de sancta virgine, & tūc demum habitauit in eo verbū, sed in vulua vteroq; virginali, secū carnē coniunxit, & sustinuit generationē carnalē, carnis suā natiuitatē, suā faciēs. Sic illū dicimus & passum esse & resurrexisse: nō quia Deus verbū in sua natura passus sit aut plagas, aut clauorū transfixiones, aut alia vulnera (Deus namq; incorporalis extra passionē est) sed quia corpus illud, quod ipsius propriū factum est, passum est, ideo hāc oīa pro nobis ipse dicitur passus. Inerat em̄ in eo corpore, quod patiebatur, Deus, qui pati non poterat. Simili modo & mortē ipsius intelligimus. Immortale em̄ & incorruptibile est naturaliter, & vita, & viuificans Dei verbū. Sed quia corpus ipsius propriū, gratia Dei, iuxta Pauli vocem, pro omnibus mortē gustauit, idcirco ipse dicitur mortem passus esse pro nobis. Nō q̄ ipse mortem esset expertus, quātum ad ipsius naturā ptinet (infamia est em̄, hoc vel sentire, vel dicere) sed quod (vt supra diximus) vera caro ipsius mortē gustauit. Ita & resurgente carne, ipsius rursus resurrectionē dicimus: nō quia in corruptionem ceciderit (quod absit) sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christū vnum & Dñm confitemur, nō tanquā hominem cum verbo coadorantes, ne diuisionis quādā species inducatur, sed vnum iā & eundem adorantes, quia nō est alienum a verbo corpus suum, cum quo ipsi etiam assidet patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filiis assidentibus, sed vno cum carne per vnitatem: quia si talem copulationem factā per substantiā, aut quasi impossibilem, aut quasi parū decoram, noluerimus accipere, in id incidimus, vt duos filios esse dicamus. Necesse est enim discernere, & dicere hominē separatim fuisse sola filij appellatione honoratum: & rursus verbū, quod est ex Deo, & nomine, & veritate, filiū Dei: sed discernere in duos filios non debemus vnū Dñm Iesum Christum. Neq; enim id adiuuat rectā fidei rationem, licet nōnulli, nescio, quam perhibeant copulationem personarum. Nō dixit enim scriptura, verbum Dei personam hominis sibi assumpsisse, sed carnem factum esse. Id autē est ostendere Dei verbum, similiter ac nos participatum habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrum propriē suum fecisse, & hominem ex muliere processisse, nō abiectā, nec depositā deitate, aut generatione illa, quā habebat ex patre, sed māsisse etiam in assumptione carnis Deum, quod erat. Hoc vbiq; rectā fidei ratio protestatur. In tali sensu sanctos patres fuisse comperimus. Ideo illi nō dubitarūt sanctā virginē dicere theotocon, non quod verbi natura, deitasq; in sancta virgine sumpsit exordium, sed quod ex ea natum sit sacrum illud corpus, animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei verbum, carnaliter natum esse dicitur.

Epistola

Epistola nonagesimaoctaua eiusdem ad Faustum presbyterum.

Dilectissimo Fausto presbytero Leo Episcopus salutem.

Ratum semper est mihi tuam alloqui charitatem, & affectum salutationis exoluere, quoniam scio te & probabile & syncerissime fidei esse custodem, & qui non circunducitur omni vento doctrinā, sed in fundamēto prophetarum & apostolorum (qui Christus est) firmē consistere, vt quū venerit filius hominis in diuinitate sua ad purgationem totius mundi, in electione reperiaris frumentum æternitatis, qui dignus thesaurizari possis in horreis. Susceptis itaque literis per filium meum Parthenium reciprocam salutationem exoluens, exhortor tuam beatitudinem fili charissime, vt non confundaris de Euangelio generationis Domini Iesu Christi, filij David, filij Abraham secundum carnem, quoniam hāc fides vincit mundum, quando quis credit, quia Christus est filius Dei. Si quæ verò fidei quæstiones inueniuntur, admonemus vt de his, quæ ad communem vtilitatem pertinent, latius nobis scribas, libenter suscipientibus, qui ista detulerint.

Epistola nonagesimanona Ceretij, Salonij & Verani episcoporum Gallorum ad Leonem Papam.

Domino sancto, beatissimo patri, & Apostolicæ sedis dignissimo Papæ Leoni Ceretius, Salonius & Veranus.

Reconsita epistola beatitudinis vestræ, quam de fidei instructione conscriptam, ad Constantinopolitanum episcopum destinastis, dignum esse censuimus, vt tantæ doctrinæ vbertate ditati, debitas gratias saltem oblato literarum officio redderemus. Paternæ siquidem erga nos pietatis vestræ sollicitudinem comprobantes, anticipationem curationis vestræ hoc nos magis obnoxios confitemur, quod remediorum beneficia ante malorū experimenta cognouimus. Scientes namq; penē sera esse remedia, quæ adactis iam vulneribus apponuntur, vt Apostolicis illis munitionibus induamur, prouide pietatis vocibus pramonetis. Agnoscimus planē beatissime Papa, qua ad nos interiora pectoris vestri peculiari affectione transferitis, quorū incolumitati aliorum curatione succurritis: & dum ex aliorum præcordijs infusa antiqui serpentis venena producitis, quasi in quadam charitatis specula constituti, Apostolica illa cura ac solitudine conclamatis, ne inopinatibus improvisus hostis adueniat, ne vulnere locū præbeat incauta securitas, dñe sancte, beatissime pater et Apostolica sede dignissime Papa. Magna præterea & ineffabili quadā nos peculiares tui gratulatione succrescimus, q̄ illa specialis doctrinæ vestræ pagina ita p̄ omniū ecclesiarū cōuenticula celebratur, vt verē cōsona omniū sentētia declaretur, meritō illic principatū sedis Apostolicæ cōstitutū, vnde adhuc Apostolici spūs oracula referentur,

xx 3 Idcir-

D. LEONIS PAPAE

Idcirco si dignanter admittitis, deprecamur ut opus & presentibus & futuris temporibus profuturum, quod nos asseruandi studio folijs mandare curauimus, sanctitas vestra percurrere, & si quid librarij errore defuerit, emendare dignetur: vel si salutarem lecturis omnibus paginam aliquo studij vestri accumulastis augmento, id ipsum addi libello huic sollicita pietate iubetis, ut non solum plures sancti episcopi fratres nostri per Gallias, verum etiam multi ex laicis filij vestri, qui epistolam istam magnopere pro veritatis manifestatione desiderant, remissam ad nos, & sancta manu vestra emendatam transcribere, legere & tenere mereantur. In rem missos, si dignum ducitis, redire mox cupimus: ut quia incolumitas vestra, exultatio & salus nostra est, citius ad nos relatu desiderabili salutis vestrae gaudia recurrant. Et alia manu: Memorem coronam vestram humilitatis nostrae Christus Dominus longeva aetate conseruet, domine sancte, beatissime pater, & Apostolica sede dignissime Papa. Ceretius susceptus vester Apostolatus vestrum saluto, commendans me orationibus vestris. Salonijs venerator vester, Apostolatus vestrum in Domino saluto, orationum vestrarum subsidia deposcens. Veranus cultor vestri Apostolatus beatitudinem vestram saluto, & ut pro me oratis peto.

LEONIS

179
LEONIS EIVS NOMINIS IX. ROMANI PONTIFICIS, CVM

PRIMIS SANCTI AC ERVDITI LIBELLVS IN SIGNIS

aduersus inauditas praesumptiones Michaelis Constantinopolitani & Leonis Acridani Episcoporum.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, Michaeli Constantino politano & Leoni Acridano Episcopis.

In terra pax hominibus bonae voluntatis.

Caput I.

Viusmodi exordium docuit nos illud dominicum: In quamcunque domum aut ciuitatem intraueritis, primum dicite: Pax huic domui, & si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra: Sin autem, ad vos reuertetur. In pace etenim vocauit nos Deus, qui est pax nostra: qui fecit utraque vnum, & veniens euangelizauit pacem his qui longe, & his qui propere erant: & inter nonnulla dixit: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Quorum pedes deiloquus Esaias admiratus, proclamat: Quam speciosi pedes euangelizantium pacem. Ad quam magnus Paulus contestando sic discipulos adhortatur: Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Et: Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Et rursum: Pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum. Nec immerito, dicente discipulis suis, imo omnibus Christianis ipso Domino: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Quae utique, quam germano & vnanimi affectu & insolubilis foederis nexu retinenda sit, hinc potest colligi, quod eam vltimam coheredibus & comparticipibus suis, velut haereditario & perpetuo iure commendatam sub testamento, mox suo sanguine subcripto, & pia morte confirmato reliquit, quasi diceret: Fratres & coheredes mei, relinquo vobis ex patrimonio nostro sortem, temporalem videlicet pacem, quam si integram & incontaminatam in fine mihi representaueritis, meam sortem, pacem scilicet sempiternam adiungo vobis. Nec his contentus, patri aequalis, patremque minor, pro hac ipsa patrem sic deprecatur, ad patrem suum & patrem nostrum, a quo nunquam discesserat, rediturus: Pater, quos dedisti mihi, volo ut sint vnum, sicut & nos vnum sumus, & sint consummati in vnum.

Caput II.

Ed vix mundo ab scandalis: quia cum penes omnes paginae diuinae nos pariter inuitent ad bonum unitatis & pacis, quatenus cor vnum & anima vna sit nobis in eo, qui vnanimis in domo sua, quae est

ecatholica Ecclesia, habitare facit, extitere tamen haecenus, & existunt miseri homines, sua, non quae sint Iesu Christi quaerentes, de dilacerationibus atque scissionibus Ecclesiae sibi trophaea aucupantes, per omnia militibus Domini gloriae crucifigentibus nequiores. Illi siquidem corruptibili tunica ipsius, quia inconsutilis & desuper contexta erat per totum, pepercerunt, dicentes: Non scindamus eam, quadam utique reuerentia admirati & texti-
1. Ioan. 19.
Ephes. 5. cis diligentiam, & operis elegantiam. Isti vero irruptibili charitati eius, quam uniuit Ecclesiam, ut exhiberet sibi vestem gloriosam, non habentem maculam aut rugam, impias & sacrilegas manus ad discindendum crudeliter iniiciunt, linguas magniloquas & dolosas ad confodiendum illam exacuunt: nihili pendentes ineffabili & speciali artificio coaeternae Deo patri sapientiae compactam & contextam, nec humano ingenio, seu philosophorum syllogismis aut argumentationibus confutam. Stulta enim mundi elegit Deus, ut confundat sapientes. Neque enim per rhetores & sophistas collegit piscatores, sed per piscatores et simplices, piscatus est sophistas & oratores: quia, sicut egregius Paulus dicit, Non est in sermone regnum Dei, sed in virtute.

Caput III.

Merum erubescat & confundatur impia heresis, impudenter inhiatis sectioni atque diuisioni infecabilis & indiuisibilis unitatis, reclamante & repugnante non solum ipsius unitatis natura, sed etiam humanae sapientiae coniectura. Discedant ergo perfidi corui, milui, vultures, & quaecumque laniatu vel morte aliena pascuntur aues. Sola columba ad arcem redeat, & super caput Domini Iesu manens, totum corpus eius, quod est Ecclesia, uniuit, infundat & repleat, vnicamque columbam de diuersae professionis & nationis hominibus atque linguis omnibus, quasi de diuersis membris efficiat, cui voce capitis, quod est ipse Christus, dicat: Vna est columba mea, perfecta mea, immaculata mea. Quae enim semper vna vocatur & est, nunquam diuiditur aut secatur. Quae semper perfecta, hoc est plena, nunquam minuitur, aut euacuatur. Quae semper immaculata, nunquam corrumpitur, aut maculatur: quoniam etsi nonnunquam ab ea plerique ita exeunt ut non reuertantur, non tamen eius unitas inde discinditur, aut perfectio minoratur, seu virginitas violatur. Quandoquidem membra coruina ad hoc reuertuntur, ut suo corpori, a quo ad tempus videbantur esse disiecta, re incorporarentur, & integerrima permaneat columba illa vnica, cui se incorporatos & unitos falso gloriabantur: & quae gemebat sub periculis in falsis fratribus, releuata illorum exitu, per os beati Iohannis apostoli liberè protestatur: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum. Qui enim peccus colubae velut humores mali solebant premere, & ad nauseam iugiter prouocare, alicuius accessione vel occasione impulsu egressi, vel eiectione, aut potius egesti, comprobantur eam releuare: atque bonae valetudinis statum sua discensione eidem reuocare. Quotquot autem exeunt redituri, omnino ab ea nequeunt auelli aut praecidi, & si videntur aliquandiu auulsi aut praecisi: quia nouit Deus qui sunt eius, per cuius praedestinationem sunt intus sine errore, etiam qui putantur foris esse & errare, nec rapit quisquam de manu ipsius, quos iam prorsus raptos suspicabamur.

Caput

Caput III.

Sed vae hominum superbiae & ignorantiae, qui membra Antichristi & praecursores eius effecti, qui est rex super vniuersos filios superbiae, non cessant zizaniorum pestes in medium tritici spargere, & messem, cui coeleste preparatur horreum, quantum in eis est atterere. De quorum periculoso tempore dilectus Domini virgo Ioannes voluit nos instruere: Filioli inquit, nouissima hora est, & sicut audistis, quia Antichristus venit: nunc autem Antichristi multi facti sunt. Haec nouissima hora a primo aduentu saluatoris incepta, usque ad secundum eius aduentum est protendenda. Quae quot Antichristos iam habuerit aut detexerit, dicere quis poterit? De quibus & doctor gentium mirabilis Paulus Ephesius in Actibus apostolorum ait: Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi graues in vos, non parentes gregi: & ex vobis ipsis exurgent viri loquentes peruersa, ut abducant discipulos post se. Sed o Domine Iesu peruigil pastor, & leo de tribu Iuda, qui secundum Psalmistam, super aspidem & basiliscum ambulas, & conculcas leonem & draconem, iam in fine seculorum oues pascuae tuae varijs insidijs & rabie innumerabilium luporum haecenus fessas, miseranter attende, & increpara arundinis, quae sauiunt & dentibus frendunt super humilitatem Ecclesiae tuae, sulti & protecti arundineti, id est, mundana potestate, exterius quidem nitida, sed interius vacua: Vbi, sicut ad beatum Iob diuina voce dicitur, non solum omnes bestiae agri ludunt, cuncta scilicet turba malignorum spirituum, secundum libitum suum debacchatur: verum etiam Behemot, eorum utique princeps, ibidem sub umbra dormit in secreto calami & locis humetibus, cum sine aliqua inquietudine vel contradictione in superbiorum & lubricorum cordibus requiescit securus. Catholica vero Ecclesia promissiones tuas retinens Domine, quotidie gaudet compleri in doctoribus suis illud libri Sapientiae. Fulgebunt iusti, & tamquam scintillae in arundine discurrent, atque vento agitatae arundines comburent. Tunc ferarum arundinis pariter interiet, in quibus est congregatio taurorum, coetus videlicet haereticorum, ceruicoso ducatu post se trahentium vaccas, id est, lasciuas animas populorum, ut qui probati sunt argento excludantur, scilicet perfecti in eloquijs diuinis & stabiles in fide appareant, emineant vel manifestentur. Argento quippe eloquia diuina significantur, ut idem Psalmista testatur: Eloquia Domini eloquia casta argentum igne examinatum. Per exclusionem autem, argentum vel aurum quodam artificio subrigitur, eleuatur & exprimitur, ut repente videatur respersum & insignitum decentifiguratione florum aut imaginum, quod prius humile iacebat & planum. Quod totum breuius & clarius sic eloquitur magnus Paulus: Oportet hereses esse, ut probati manifesti fiant in vobis. Sed o maligna heresis, non inde tibi blandiaris, quod ab Apostolo, oportet hereses esse audieris. Etenim in sancto Euangelio Dominus noster dicit: Necesse est ut veniant scandala: verumtamen vae homini, per quem scandalum venit. Nempe non est frustra in fornace aurificis palea: quia aurum non purgatur, si palea non vratur.

Caput V.

Yy Hae

Aec & alia similia his cum penè omnes sacrij eloquij paginae contra impudentem vesaniam hæreticorum concrepent, vehementer obstupescimus, & lachrymis charitatis plangimus sic edormiisse Ecclesiæ sacerdotes, quatenus qui Dei debuerant esse adiutores, non exhorreant eorū fieri sequaces, quorum

Psalm. 9. rum memoriam cum sonitu perijsse, & ciuitates destructas vident. Inde est totum illud, quod tandem cum indicibili contritione & gemitu cordis ac corporis effundimus, in quo omnia viscera catholice matris concutuntur, in quo omnes sensus Christianorum obtunduntur, in quo disciplina ecclesiastica & sanctorum vigor canonum confunditur ac calcatur, quia tu charissime nobis & adhuc dicēde in Christo frater & antistes Constantinopolitane, tuque Leo Acridane dicimini Apostolicam & Latinam Ecclesiam noua præsumptione, atque incredibili audacia nec auditam, nec conuictam palam damnassee, pro eo maximè, quod de azymis audeat commemorationem dominicæ passionis celebrare. Ecce incauta reprehensio vestra, quando ponitis in cœlum os vestrum, cum lingua vestra transiens

Psalm. 72. in terra, humanis argumentationibus & coniecturis, antiquam fidem confodere ac subuere moliatur. Ecce nisi quantocius resipiscatis, incorporati & annumerati, quod absit, eritis in illa cauda draconis, quam partem stellarum traxit, & in terram misit. Ecce iam post mille ac

Apoc. 12. *Aetas au-* *thoris.* ferme xx. à passione saluatoris nostri annos, incipit per vos discere Romana Ecclesia, qualiter memoria passionis eiusdem sit recolenda, quasi nil ei contulerit præsentia conuersatio & diuturna institutio, seu quæ clarificauit Deum, mors preciosa illius venerabilis senis, cui specialiter

Ioann. 21. *Matth. 16* Christus filius Dei viui dicit: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui est in cœlis.

Caput VI.

On ergo perpenditis quanta impudentia dicatur pater, qui est in cœlis, abscondisse à principe apostolorū Petro cultum siue ritum visibilis sacrificij, per dispensationem vnigeniti sui, cui per semetipsum plenissimè reuelare dignatus est illud ineffabile arcanum inuisibilis diuinitatis eiusdem filij sui? Et cui non per angelum, nec per prophetam, sed proprio ore ipse Dominus angelorum & prophetarum in sequentibus sic repromittit: Et ego dico tibi: quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, illius capiti vos satagitis

subtrahere Christum Iesum, præter quem nemo potest vniuersali Ecclesiæ aliud ponere fundamentum? Quod utique deuotissimus ille Petrus non solum viuens, sed etiam moriens demonstrauit, quando nimia humilitate & congrua significatione se crucifigi deorsum verso capite petiuit: profecto diuina inspiratione præfigurans, sese esse primum & quadrum lapidem

Petrus cur uoluerit capite deorsum uerso crucifigi. *1. Corin. 3.* **Hic deest iuncturas, aut aliqd eiusmodi* nexum, qui, utpote superpositus angulari lapidi, totam pòdus ecclesiasticæ fabricæ incorruptibili soliditate sufferret, ac proprii capitis suppositione omnia membra corporis Christi per aptas & naturales *vsque ad consumptionem seculi, quasi vsque ad pedes crescentia, inflexibili collo ad cœlos sustolleret.

Caput

Aliter sancta Ecclesia super petram, id est, Christum, & super Petrum vel Cepham filiū Iohannis, qui prius Simon dicebatur ædificata, quia inferi portis, disputationibus scilicet hæreticorum, quæ vanos ad interitum introducūt, nullatenus foret superanda, sic pollicetur ipsa veritas, per quam sunt vera, quæcunq; sunt vera: Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Cuius promissionis effectum se precibus impetrasse à patre, idem filius protestatur dicēdo ad Petrum: Simon, ecce Satanas expetiuit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem ro- *Matth. 16.* *Luc. 22.* gaudi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Erit ergo quisquam tantæ dementiæ, qui orationem illius, cuius uelle est posse, audeat in aliquo vacuum putare? Nōne à sede principis apostolorum, Romana uidelicet Ecclesia, tam per eundem Petrum, quam per successores suos reprobata & conuicta atque expugnata sunt omnium hæreticorum commenta, & fratrum corda in fide Petri, quæ hactenus nec defecit, nec usque in finem deficiet, sunt confirmata?

Romana Ecclesia hæreses omnes profligauit.

Ræterimus nominatim replicare nonaginta & eo amplius hæreses, ab Orientis partibus, vel ab ipsis Græcis, diuerso tempore ex diuerso errore ad corrumpendam virginitatem catholicæ Ecclesiæ matris emergentes: dicendum videtur ex parte, quantas Constantinopolitana ecclesia præfules suos suscitauerit pestes, quas viriliter expugnauit, protulit & suffocauit Romana et Apostolica sedes. Ecce Eusebius Nicomedien- *Vide Nicephori lib. 9. cap. 4.* sis episcopus, sedis Constantinopolitanæ inuasor, & signifer maledicti Arii extitit. Quartus Macedonius hæresiarcha, suffocator antecessoris sui beati Pauli, blasphemator spiritus sancti, tortor Christianorum, & usque ad mortem persecutor, & alter Iulianus caractere in frontibus notando catholicos. Hæc & alia multa tam ipse, quam sui sequaces per omnes Orientis vrbes, & maximè Constantinopoli agebat, cum Hesperiae partes ab hac tempestate immotæ manerent, teste vestro historiographo Socrate. Quintus *Socrates Hist. Eccl. li. 2. ca. 27.* Eudoxius Arianus inuasor sedis, & ordinator Eunomij hæretici, dicens patrem colat: filium *Vide Nicephori Eccl. li. 5. cap. 9.* *Historiam li. 9. cap. 46.* quod nullū colat: filium *quod patrem colat.* Sextus Demophilus, & ipse Arianus. Nonus Maximus, Cynicus & Apollinarista. Decimus Nectarius vir sanctus, ordinatus à sancta Constantinopolitana synodo prima: de quo cum sancti patres Damaso papæ & suis coepiscopis scripsissent, dixerunt: Constantinopolitanæ vrbs nouellam, ut ita dicamus, ecclesiā velut ex ore leonis, hæreticis suffocantem blasphemijs, abstraximus, teste Theodoro vestro historiographo. Si non inde omnino suffocatus est ille veternosus basiliscus & venenosus: quia successor huius Iohannes Chrysostomus ab ingrata ecclesia bis est depositus, & in exilio defunctus. Cuius depositionem non ferentes occidentales episcopi, id est, Latini, ab orientalium cōmunionem sunt segregati. Huius successor Arsacius manu militari in Ioannitas deliquit, in sequaces uidelicet beati Ioannis. Iam quintus decimus in catalogo Nestorius hæresiarcha extitit, qui spiritu diaboli plenus inter alias suæ peruersitatis blasphemias, tale virus euomuit: Dei genitricem Mariam nullus appellet. Maria enim homo fuit, & Deum ab homine generari nimis impossibile est. Qui etiā duas personas in Christo men-

Theodore Hist. Eccl. li. 5. cap. 9.

Yy 2 ti-

titus est. Hinc septimusdecimus Flavianus beatus præsul, martyrio coronatus postea, quia damnauit Eutychem abbatem, vnam substantiam vel naturam in Christo asserentem. Propter quod à beatissima memoria domino papa Leone, & Martino Christianissimo Imperatore factum est Chalcedonense Concilium sexcentorum xxx. pontificum. Quid dicemus de Acacio accusatore, & restitutore Petri Alexandrini episcopi, per quos plurima homicidia extiterunt, nisi quod à sanctissimo Gelasio papa in perpetuum fuere ambo danati cum Iohanne successore & defensore Acacii? Post quos Antimus Eutychanus hæreticus per præsentem papam Agapetum in ipsa Constantinopoli est depositus. Eutychnus autem quia dogmatizabat humanum corpus in resurrectione impalabile futurum, & vento aëreque subtilius, à beato Gregorio tunc diacono ita est conuictus, ut in præsentia præ memorie Tiberij Imperatoris, codices dogmatis eius iustis flammis traderentur.

Caput IX.

Succesit quoque huic Iohannes, cuius superbiam quamuis vniuersus mundus capere nequiverit, angustus tamen cespes post non multum temporis compressit. Hic nimia vanitatis nouum nomen primus sibi usurpauit, ubi se à cunctis œcumenicum patriarcham, id est, vniuersalem & dici & scribi debere decreuit. Pro qua utique præsumptione à beatis pontificibus Pelagio & Gregorio digna percussus est excommunicatione. Cuius contagij macula adhuc vobis cum ipsa maledictione sic adhæsit, ut nunc quoque vos ipsos œcumenicos patriarchas & appellare, & scribere non timeatis. Et certe nomen istud à sanctis patribus in Chalcedonensi synodo, ob reuerentiam sanctæ Romanæ & Apostolicæ sedis, sanctissimo decessori nostro Leoni papæ & præclarissimo doctore, successoribusque eius fuit oblatum: sed nec ab illo, nec ab villo successorum ipsius constat hæc nomen receptum. Et cui post CHRISTVM IESVM hoc nomen magis poterat aptari, quam successoribus Petri? Sed imitanda humilitas reuerendorum pontificum attendens quod ipse princeps apostolorum non inueniatur dictus vniuersalis apostolus, superbum refutauit vocabulum penitus, quo videbatur par dignitas subtrahi cunctis per orbem præsulibus, dum vni ex toto arrogaretur: tanquam singuli dicerent verbis & factis, quod magister eorum & primus crucifigendus inquit: Non sum dignus caput sursum ponere: sed declinate vultum in terram. Vestra ergo fraternitas videat, quanta apud se proteruia tumeat, quæ nec oblatum sibi à quoquam nec concessum, sed potius denegatum & sub anathematis interpositione ab Apostolica & prima sede, & à sanctis atque orthodoxis patribus interdictum superstitiosum vocabulum, tantæ obstinationis contumacia per quadringentos iam à beatissimo papa Gregorio & amplius annos usurpare non cessat. Et qualiter exemplo Domini nostri IESV CHRISTI & suorum parati estis pro fratribus animas ponere, qui per tot

tempora noluitis saltem inane nomen, & totius Ecclesiæ vnitatem sua insolentia scandalizans deponere? & quid effecit in vestris mentibus toties declamata in auribus illa gloriosi Apostoli Pauli professio, qua dicit: Quis scandalizatur, & ego non vror? Qui non solum pro scandalo aliorum non vrimini, sed etiam scandalo vestro quotidie vritis Ecclesiam Dei?

Caput X.

SED ut ad reliquos decessores vestros reuertamur, quid de Pyrrho Episcopo, immo hæresiarchæ Macarij Antiocheni sequace dicetur, qui veniens Romam, scripto anathematizauit omnia, quæ ipse & decessores sui contra fidem Catholicam, & Apostolicam sedis senserant? Sed quantoties ad vomitum reuersus, à Papa Theodoro est damnatus, & successor eius Paulus, quod ab eodem Romano pontifice monitus & increpatus non resipuit: quando velut simulachrum aut phantasma ali-quod insensibile Dominum nostrum Iesum Christum arbitratus, nec vnam, nec duas voluntates vel operationes in eodem fuisse diffiniuit, & altare Latinorum & legatorum Romanæ Ecclesiæ, quod nemo hæreticorum ante eum præsumperat, subuertit. Ad cuius rabiem, qua se uiebat in catholicos, destruendam, sanctissimus papa Martinus, collectis 105. episcopis, damnauit Cyrum, Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum Constantinopolitanos episcopos. In qua utique vesania nec vos istis modò temporibus inferiores illo vestro Paulo, summam & Apostolicam sedem, cunctosque institutionis eius fidissimos obseruatores anathemate damnatis: incauta impudenti arrogantia adeo cæcati, ut non animaduertatis, quid, & qui faciatis, & cui. Illi nempe facitis præiudicium, de qua nec vobis, nec cuilibet mortalium licet facere iudicium: beatissimo & apostolico pontifice Syluestro diuinitus decernente, spiritualique eius filio Constantino religiosissimo Augusto cum vniuersa Synodo Nicena approbante ac subscribente, ut summa sedes à nemine iudicaretur, inuiolabiliter & inconcusse sibi conseruato illo privilegio, quod isdem princeps quarto baptismatis sui die deuotus contulit pontifici Romano: scilicet ut in toto orbe sacerdotes ita hunc caput habeant, sicut omnes iudices regem. Quorum semper omni mundo reuerendam sententiam, sicut veraciter diuina inspiratione promulgatam, amplexæ reliquæ vniuersales synodi: id est, Constantinopolitana prima, consensu pij Augusti & religiosi maioris Theodosij: Ephesina prior, sub iuniore Theodosio filio Arcadij: Chalcedonensis, sub imperio diuæ memorie Martiani: tertia Constantinopolitana, rogatu & consensu iunioris Constantini, vnanimi voluntate, concordique verbo & scripto confirmauere sanctam Romanam & Apostolicam sedem, post Dominum Iesum caput esse omnium Ecclesiarum Dei, & hoc debere credi, confiteri & scribi ab omnibus venerabilibus Niceni Concilij: cuius statutorum vsque ad vnum iota contemptoribus districtum anathema cautum est à quinque præfatis, & cunctis sanctorum patrum synodis subsequentibus.

De Romæ
na sede
nulli iudi-
care licet.

Hic Con-
stantinus
cuius nois
4. fuit Im-
perator.
Fortassis
autē hæc
de 2. syno-
do Constā-
tinopolita-
na accipiē-
da sunt,
quæ sub Iu-
stiniano
celebrata
est.

Sic iuxta Sapientem, lapis missus non pergit ad cœlum, & maledictum frustra prolatus, reuertitur in authorem suum. Sic iuxta vulgi proverbium, qui supra caput suum spuerit conatur, quantoties in faciem illius sputum relabitur. Sic nobis maledictum pro maledicto non redentibus, sed cum Psalmista aduersum nos peccatore consistente, custodiam ori nostro iam diu ponentibus, per tumorem vestrum incurristis quod dolemus: quia præiudicium faciendo summæ sedi, de qua nec iudicium licet facere cuiquam hominum, anathema accepistis ab vniuersis patribus omnium Conciliorum. Quo indissolubiliter astringemini, si cor impœnitens retinendo super tantam præsumptionem, ab illo per vicarios ipsius nõ soluamini, cui specialiter dixit Christus filius Dei viui: Quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis: Si conferamus vetera nouis, Balaam ille ariolus in hac parte cautior fuit vobis: qui reuerens Deum, nec promissis, nec minis regis Moab ad maledicendum filijs Israel flecti potuit: Quomodo, inquiens, maledicam, cui non maledixit Deus? aut quomodo detestabor, quem Dominus non detestatur? Vos verò nec amor Dei & proximi, nec reuerentia diuinorum canonum, aut, sicut dicitur, orthodoxorum principum nostrorum prohibitio reuocat, quin publicè maledicatis & detestemini genus electum, regale sacerdotium, gentemq; sanctam.

Caput XII.

Quod quamuis omnibus Ecclesijs Christi, quæ vnâ catholicam in toto mundo efficiunt, à principe Apostolorum Petro sit verè dictum, nulli tamè verius aptatur, quàm illi cui propriè præsidet ipse, qui cœlestis regni meruit gubernacula obtinere, Domino Iesu Christo sibi dicente: Tibi dabo clauis regni cœlorum, & in speciali potestate ligandi & soluendi summi sacerdotij priuilegium. At quoniam attestante Salomone, cor regis in manu Domini, quocunque voluerit vertet illud, tantum apicem dignitatis in beato Petro, & in eius vicarijs prudentissimus terrenæ monarchiæ princeps Constantinus intima consideratione reueritus, cunctos vsque in finem seculi successuros eidem Apostolo in Romana sede pontifices, per beatum Syluestrum non solum Imperiali potestate & dignitate, verum etiam in fulis & ministris adornauit Imperialibus: valde indignum fore arbitratu terreno imperio subdi, quos diuina maiestas præfecit cœlesti: Cui equidem comparatum istud terrenum, nihil est nisi vanitas vanitatum, qua homines obliti Domini creatoris sui, intumescunt mox detumescunt. Et tamen imperialis celsitudo hoc totum quod potuit effecit, quando tota deuotione quicquid à Domino acceperat, eidem in ministris suis reddidit. Vt enim venerabilis Paulus docet: Non est potestas nisi à Deo: quæcunque aut sunt, à Deo ordinata sunt. Quib? in terreni regni oportuna administratione non resistendum, sic instruimur per ipsum principem Apostolorum: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum. Siue regi, quasi præcellentis. Siue ducibus, tanquã ab eo missis, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: quia sic est voluntas Dei. Et post pauca: Deum time, regem honorifica. Atque per coapostolum eius Paulum: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Nam qui resistit potestati, Dei

Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Vnde Sapientia in Prouerbijs intonat, dicens: Per me reges regnant, & principes iusta decernunt. Quod etiam sæpe dictus Augustus perspicacis animi viuacitate depræhendit, & matri suæ religiosæ Helenæ inter nonnulla sic rescripsit: Qui moderatur secula, & disponit mundi totius suffragia, quibus alimur & sustentamur per se quidem spirantia viuificat, sed per pectora principum sua iura seculis dictat.

CAPVT XIII.

IS & alijs quam pluribus testimonijs iam vobis satisfactum esse debuit de terreno & cœlesti imperio, immò de regali sacerdotio sanctæ Romanæ & Apostolicæ sedis, præcipue super speciali eius dispositione in cœlis, si quoquo modo Christiani esse vel dici optatis, & si ipsam Euangelij veritatem aperte, quod absit, non impugnatis. Ad cuius tonitruum quisquis non expergiscitur, non dormit, sed omnino est mortuus, cui iam frustra ab hominibus clamabitur. Sed ne fortè adhuc de terrena ipsius dominatione aliquis vobis dubietatis supersit scrupulus, nèue leuiter suspicemini ineptis & anilibus fabulis sanctam Romanam sedem velle sibi inconcussam honorem vindicare & defensare aliquatenus, pauca ex priuilegio eiusdem Cōstantini manu, cù cruce aurea sup cœlestis clauigeri venerabile corpus posito ad medium proferemus, quibus fundetur veritas & confundatur vanitas: vt omnia membra catholicæ matris cognoscant nos illius Petri disciplinæ esse, qui sic in epistola sua ait de se: Non enim doctas fabulas secuti, notam vobis fecimus Domini nostri Iesu Christi virtutem: sed speculatores facti illius magnitudinis. Et nos vobis inculcare non tam relatu quolibet, quàm ipso visu & tactu comperta vel admoniti recognoscite: quia idem gloriosus princeps in iam dicto priuilegio post Christianæ fidei claram perfectamque confessionem, atque baptismatis sui enucleatam commendationem, specialem sanctæ Romanæ Ecclesiæ dignitatem sic promulgauit dicens: Vtile iudicauimus vnâ cum omnibus nostris sacerdotibus, & vniuerso senatu, optimatibus etiam & cuncto populo Romanæ gloriæ imperio subiacente, vt sicut beatus Petrus in terris vicarius filij Dei esse videtur constitutus, ita etiam & pontifices ipsius principis Apostolorum vice, principatus potestatem, amplius quàm terrenæ imperialis nostræ serenitatis mansuetudo habere videtur, concessam à nobis nostroque imperio obtineant, eligentes nobis ipsum principem Apostolorum vel eius vicarios firmos apud Deum esse patronos. Et sicut nostra est terrena imperialis potentia, ita eius sacrosanctam Romanam ecclesiam decreuimus veneranter honorare, & amplius quàm nostrum imperium terrenumque thronum sedem sacratissimam beati Petri gloriose exaltare, tribuentes ei potestatem & gloriæ dignitatem, atque vigorem & honorificentiam imperialem: atque decernentes sancimus, vt principatum teneat tam super quatuor sedes, Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam ac Constantinopolitanam, quamque etiam super omnes vniuerso orbe terrarum Dei ecclesias, & pontifex, qui pro tempore ipsius sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ extiterit, celsior & princeps cunctis sacerdotibus totius mundi existat: & eius iudicio quæque ad cultum Dei vel fidei Christianorum stabilitatent

ratem procuranda fuerint disponantur. Iustum quippe est, ut ibi lex sancta caput teneat principatus, ubi sanctarum legum institutor, saluator noster, beatus Petrus Apostolum obtinere precepit cathedram, ubi & crucis patibulum sustinens, beatæ mortis sumpsit poculum, sui que magistri & Domini imitator apparuit. Et ibi gentes pro Christi nominis confessione colla flectant, ubi eorum doctor beatus Paulus Apostolus, pro Christo extenso collo martyrio est coronatus: & illic usque in finem querant doctorem, ubi sanctorum doctorum quiescunt corpora: & ibi prout ac humo prostrati, cœlestis regis Dei & saluatoris nostri Iesu Christi famulentur officio, ubi superbi terreni regis seruebant imperio. Et succincte commemorato suo studio & deuotione in construendis aliquot sanctorum basilicis, & imperialium donationum magnificentia abundanter ditatis, ait: Concedimus ipsis sanctis Apostolis, dominis meis beatissimis Petro & Paulo, & per hos etiam beato Syluestro patri nostro, summo pontifici, & vniuersali urbis Romæ papæ, & omnibus eius successoribus pontificibus, qui usque in finem mundi in sede beati Petri erunt sessuri, atque de presenti contradimus palatium imperij nostri Lateranense, quod omnibus in toto orbe terrarum præfertur atque præcellit palatijs. Deinde diadema, videlicet coronam capitis nostri, simulque phrygium, id est, mitram, nec non & superhumeralia, videlicet lorium, quod imperiale circumdare assolet collum: verum etiam & chlamydem purpuream, atque tunicam coccineam, & omnia imperialia indumenta, sed & dignitatem imperialium præfidentium equitum, conferentes ei etiam imperialia sceptrum simulque cuncta signa atque banda, etiam & diuersa ornamenta imperialia, & omnem processionem imperialis culminis, & gloriam potestatis nostræ. Viros etiam reuerendissimos clericos diuersi ordinis, eidem sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ seruientes, illud culmen singularis potentie & præcellentie habere sancimus, cuius amplissimus noster senatus videtur gloria adornari, id est, patricios atque consules effici, nec non & cæteris dignitatibus imperialibus eos promulgamus decorari. Et sicut imperialis extat decorata militia, ita & Clerum sanctæ Romanæ ecclesiæ ornari decernimus. Et quemadmodum imperialis potentia diuersis officijs, cubiculariorum nempe & ostiariorum, atque omnium excubitorum ornatur, ita & sanctam Romanam Ecclesiam decorari volumus. Et ut amplissime pontificale decus præfulgeat, decernimus & hoc, ut clerici eiusdem Romanæ Ecclesiæ mappulis & lintheaminibus, id est, candidissimo colore decoratos equos equitent: & sicut noster senatus calciamentis utitur cum vdonibus, id est, candido lintheamine illustratis, sic utantur & clerici, & ita cœlestia sicut terrena ad laudem Dei decorentur. Præ omnibus autem licentiam tribuentes, concedimus ipsi sanctissimo patri nostro Syluestro, urbis Romæ episcopo & papæ, & omnibus qui post eum in successu, & perpetuis temporibus aduenerint beatissimis pontificibus, pro honore & gloria Christi Dei nostri in eadem magna Dei catholica & Apostolica Ecclesia ex nostro indicto, quem placatus proprio consilio clericare voluerit, & in numero religiosorum clericorum connumerare, nullum ex omnibus præsumptum superbe agere.

Caput XIII.

Decretum

DEcreuimus itaque & hoc, ut idem venerabilis Pater noster Syluester summus pontifex, vel omnes succedentes ei pontifices, diademate (videlicet corona, quam ex capite nostro illi concessimus) ex auro purissimo & gemmis pretiosis uti debeant, & in capite ad laudem Dei pro honore beati Petri gestare. Ipse vero beatissimus papa super coronam clericatus, quam gerit ad gloriam beati Petri, omnino ipsa ex auro non est passus uti corona: Phrygium autem candido nitore, splendidam resurrectionem dominicam designans, eius sacratissimo vertici manibus nostris imposuimus, & tenentes frenum equi ipsius, pro reuerentia beati Petri, stratoris illi officium exhibuimus, statuentes eodem phrygio omnes successores eius singulariter uti in processionibus, ad imitationem imperij nostri. Vnde ut pontificalis apex non vilescat, sed magis quam terreni imperij dignitas & gloriæ potentia decoretur, ecce tam palatium nostrum, ut prælatum est, quam Romanam urbem, & omnes Italiae seu occidentaliū regionum prouintias, loca & ciuitates, sæpe fato beatissimo pontifici & patri nostro Syluestro, vniuersali papæ contradentes atque relinquentes, ei vel successoribus ipsius pontificibus potestatem & ditionem firmam imperiali censura per hanc nostram diualem iussuionem, & pragmaticum constitutum decernimus disponenda, atque iuri sanctæ Romanæ Ecclesiæ concedimus permansura. Vnde congruum prospeximus, nostrum imperium & regni potestatem orientalibus transferri ac transmutari regionibus, & Byzantiæ prouinciæ optimo loco nomini nostro ciuitatē ædificari, & nostrum illic constitui imperium: quoniam ubi principatus sacerdotum & Christianæ religionis caput ab Imperatore cœlesti constitutum est, iustum non est, ut illic terrenus Imperator habeat potestatem. Hæc vero omnia, quæ per hanc imperialem sacram, & per alia diuina decreta statuimus atque confirmauimus, usque in finem mundi illibata & inconcussa permansura decernimus. Deinde facta obtestatione coram Deo uiuo, & terribili eius iudicio, & imprecatione æternæ condemnationis temeratori & contemptori istius sui priuilegij, secutus idem venerabilis Constantinus ait: Huius vero imperialis nostri decreti paginam proprijs manibus roborantes, super venerandum corpus beati Petri posuimus, ibique eidem DEI Apostolo spondentes nos cuncta inuiolabiliter conseruare, & nostris successoribus Imperatoribus conseruanda in mandatis relinquere patri nostro Syluestro summo pontifici & vniuersali papæ, & per eum cunctis successoribus pontificibus Domino Deo & saluatore nostro IESU CHRISTO annuente, tradimus feliciter atque perenniter possidenda.

Caput XV.

TO ergo & talibus, alijsque quam plurimis testimonijs subnixæ non erubescit veritas, sed confutatur impudens vanitas. At nos hinc habentes testimonium maius Constantino, qui, ut ait beatus Baptista Ioannes, de terra est, & de terra loquitur, *ioan. 3.* vix ab homine testimonium accipimus, contenti testimonio illius, qui de cœlo venit, & super omnes est, & dicit: Tu es Petrus, & super *Matt. 16.* hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo clauēs regni cœlorum. Et quodcumque ligaueris super

D. LEO IX. PAPA

super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Qui etiã in catalogo apostolorum instar cardinis ab ipso Dño Iesu Christo primus positus, Petrus, id est, Cephæ extat cognominatus. Cui specialiter & nominatim nõ tantum ante passionem suam, verum & in ipsius articulo passionis, mox ut sui corporis & sanguinis mirabile mysterium agendum generaliter discipulis tradidit, tam oues se pastorum, pastore percusso dispergendas, quam & usque in finem seculi ad vnum ouile, & ad se vnum pastorem colligendas commendando, ait: Simon, Simon, ecce satanas expetuit vos, ut cribraret sicut triticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Ipsum quoque angelus per mulieres ad videndam resurgentis magistri gloriam nomine inuitauit, cum dixit: Dicite discipulis eius & Petro, quia surrexit: & ecce præcedit vos in Galilæam, ibi eum videbitis. Nec non eidem ipsa die resurrectionis suæ, pius & verax magister apparuit, quemadmodum venerabilis Euangelista Lucas nos instruit, dicens: Quia surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Quam manifestationem soli Petro prius, deinde illi soli cum reliquis condiscipulis factam, gloriosus coapostolus eius Paulus declarat, vbi ad Corinthios sic scribit: Quia surrexit Christus tertia die secundum scripturas: & quia visus est Cephæ: & post hæc vndecim.

Caput XVI.

Instante quoq; iam suæ assumptionis gloria, vbi prandeat cum 7. discipulis suis, Dñs amoris Petri erga se tertiò inquisiuit, & tertiò cõfidenti, agnos & oues suas tertiò pascere præcepit: pro quibus qua morte clarificaturus esset Deum, in extensione manuum illius & præcinctiõne futura eidem significauit. Qui nec mora, assumpto Dño, in medio 120. fratrum exurgens, & profundos sanctissimi Psalmistæ sensus edisserens, autoritate sua apostolicum numerum, sorte annumerato Mathia, suppleuit, quæ vndenarium remanere nefas credidit. Quibus etiã pariter misso spiritu sancto in varijs linguis, cum quidam stuperent admiratione, quidã deridentes inueterata cecitate, diceret musto plenos esse, Petrus vno sancti Ioelis testimonio, & ignaros instruxit, & incredulos destruxit. Deinde constanter improperata illis scelerata sua cõspiratione aduersus Dominum & Christum eius, qua ipsum authorem vitæ morte turpissima tunc condemnantes interfecerant, clarissimis beati David oraculis astruxit illius sanctam resurrectionem, & gloriosam ascensionem, & ab eo in præsentiarum factam spiritus sancti effusionem. Ita cõpunctis Iudæis, prius apostolorum reis sanguinis Christi poenitentiam indixit, & eorum protinus tria millia baptizauit.

Caput XVII.

Ic solus, sicut doctiloquus Euangelista Lucas testatur, dum qui dispersi fuerant pro persecutione facta sub Stephano, circuiret ciuitates, nemini loquens verbum vitæ, nisi solis Iudæis, orans in coenalo, factus est in excessu mētis: & linteum oibus terræ quadrupedibus, & reptilibus, volucribusq; cœli refertum, quatuor iniitijs submitti de cœlo vidit, sibiq; cœlitus dictum tertiò: Surge Petre, occide & munda: & tertiò ab eo responsum: Quia cõmune & immundum nunq; introiit os me-

ADVERS. PRAESUMP. MICH. ET LEON. ARCH. EPIST. 181

os meum: & tertiò superna voce repetitum, Quod Deus mundauit, tu ne commune dixeris: sufficienter instructus, à quatuor mundi partibus gentes quondam immundas in vnitatem fidei congregandas, sicq; fide mundatis eorum conscientijs ab operibus mortuis, & occisa in eis pristina immunditia, cui seruire membra sua exhibuerant, Christo delectabiliter inuiscerandas: tribus nuntijs in mysterio Trinitatis se inuitantibus, immanem aprum illum de sylua gentium, Cornelium Centurionem aggressus, non reluctantem occidit & comedit, quando aqua & spiritu mundatum, Ecclesiæ indidit. Cui coadunatis ipsius domesticis & amicis, dum adhuc loqueretur, spiritus sanctus cecidit super omnes, qui audiebant verbum: & erant loquentes linguis, & magnificantes Deum. Quod nulli Iudæorum, nec ipsis Apostolis vsquam legitur concessum, ut paracleti tantam plenitudinē acciperent prius, quam baptismum. Nõne hinc iam luce clarius constat, Petrum primitus ad ædificationem Ecclesiæ Christi Iudæos & gentiles attraxisse, & quasi duos parietes ex diuerso venientes, per angularem lapidem Christum indissolubili charitatis glutine cõiunxisse? Qui postea vidēs mensem multam & operarios paucos, Paulum & Barnabam ab Antiochia prædicatores omnibus nationibus destinauit: quibus strenuè officio insudantibus dexteram societatis dedit, ut illi quidem in gentibus, ipse verò in circuncisione esset, sicut in Epistola ad Galatas ostenditur euidenter. Neque tamen partito in eos onere, subtraxit se ceptæ vocationi gentium & curæ: quam post Asiam ab Illyrico sentit tota Europa & Aphrica, præcipueq; mundi caput, & domina gentium Roma. Nam cum quidam pseudoapostoli turbassent corda fratrum, dicētes eos debere circūcidi secundum legem Moysi, Paulusq; & Barnabas Ierosolymam iussent, super hac quæstione cõsulturi, solus Petrus sua autoritate circuncisionis onus atq; veteris legis iugum à ceruicibus discipulorum remouit, & gratiã Euangelij ad plenam salutem credentium sufficere censuit, dicens: Quare vultis imponere graue iugum super ceruices discipulorum, quod neq; patres nostri, neq; nos portare potuimus? Sed per gratiam Iesu Christi credimus saluari, quemadmodum & illi. Visum est enim spiritui sancto & nobis nihil oneris ultra eis imponere. Qua utiq; responsione confirmatus doctor gentium Paulus, Galatis protestatur: Si circuncidamini, Christus vobis nihil proderit.

Caput XVIII.

Ed & illud in ipso Petro nihilo minus est animaduertendū, quod sui corporis vmbra infirmis cõferebat optatæ sospitatis remediū. Quod nulli sanctorum cõstat hætenus cõcessum: nec ille, per quē Petrus potuit, quicquid boni potuit, ex suo sanctissimo corpore aliquando cuiquam tale donū attribuit sanctus sanctorum, sed suo Petro specialiter in magna significatione presentis & futuræ Ecclesiæ hoc reseruauit priuilegium: scilicet quia ipse vtriusq; principalis rector existeret, vtriusq; statum in seipso portederet, quatenus hæc visibiliū & transitoriorum sacramentorum secreta virtute, quasi vmbra sua, morbis animarum in terra curatis, illa nobis adhuc inuisibile veritatis et beatitudinis solidam speciem, velut solidum corpus, exhibeat in cœlis. Quarum differentiã breuiter Apostolus demonstrat. Videmus, inquiēs, per speculū in enigmate: tunc aut facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte: tunc aut cognoscā, sicut & cognitus sum.

I. Ioan. 3. sum. Cui concordans Iohannes coapostolus suus, ait: Charissimi filij Dei sumus, & nondū apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eū sicuti est. Quod verò præfens Ecclesia fide & spe saluatur, Paul⁹ sic loquitur: Sine fide impossibile est placere Deo. **Heb. 11.** Fides autē est sperandarum substantia rerum, argumentum nō apparentium. **Roma. 8.** Idem in alio loco: Spe salui facti sumus. Spes autem, quæ videtur, nō est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Sic modò credendo & sperando, atque per patientiam expectando quod non videmus, fide ac spe à peccatis liberati viuimus: quia iustus ex fide uiuit. In futuro plenam beatitudinem in re videbimus & possidebimus, qua per charitatem solam sine fastidio satiabitur, cum apparuerit gloria eius.

Caput XIX.

Oratio D. Petri pro ouibus i. p. s. cōmissis. Erum vestra insolentia nihilipendens talia, specialibus Petri ouibus claudere & interdicerē non timet, in quibus temporaliter ad laudem Dei recubabant, ouilia, quas ipse non cessat inuitare & introducere ad sempiternā vitæ pascua. Quasi tantum ex omnibus sibi compatiētes in crucis vltima pœna iam positus attendens, pro eisdem animam ponendo, cum gratiarum actione & pijsima prece in ipsa emissionē sui beati spiritus Domino cōmendauit, dicens: Gratias tibi ago pastor bone, quia oues, quas tradidisti mihi, cōpatiuntur mihi. Peto ergo, vt participant mecum de gratia tua in sempiternum. Ergo praualebit illis portas vitæ obserare vel obstruere errorum clauiculis, seu sophismatum tendiculis quilibet inimicus, quas potestate, meritis & prece referat & pandit tantus amicus, cui portæ inferi non praualebunt aliquatenus, & cœlis terrisq; præpotens rex vltimo desiderio animæ suæ & voluntate labiorum suorum à Domino, ad quem moribatur, erit fraudatus? Absit.

Caput XX.

Roma. 1. Vapropter à tanta amentia iam respicite, & Latinos verè catholicos, atque maximi Petri familiariōres discipulos, institutionisq; eius deuotiores sectatores cessate subsannando Azymitas vocare, aut ecclesias illis denegare, seu tormenta, sicut cepistis, inferre, si vultis nunc & semper pacem & portionem cū Petro habere. Cuius doctrinam & traditionem in Epistola ad Romanos, sapiētibus & insipientibus debitor ille gentium doctor, ad tertium cœlum & in paradysum raptus, sic per omnia commendat, dicens: Primū quidem gratias ago Deo meo per Iesum Christum pro omnibus vobis, quia fides vestra annunciat in vniuerso mundo. Ex cuius capituli occasione, beatus & Catholicus doctor Augustinus, in latinaq; lingua clarissimus, atque noster Chrysostomus ait: Fides ista, quam Romani habent, ipsa eademq; est & non alia quæ in vniuerso mundo annuntiatur & creditur: quæ non solum in terra, sed & in cœlis prædicatur: quia Iesus pacificauit per sanguinem suum non solum terrestria & inferna, sed & cœlestia: & hoc est in vniuerso mundo fidem prædicari, per quam omnis mundus sit subditus Deo. Sed Paulū audite subsequenter: Desidero videre vos, vt aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandos vos. Qui ne putaretur velle aliquid institutioni Petri addere vel demere, exposuit quid dixerit ad confirmandos vos, id est,

Col. 1.

Roma. 3.
Roma. 1.

Id est, simul cōsolari in vobis per eam, quæ inuicem est, fidem vestram atque meā. Et in fine epistolæ monens eos deuitare falsos fratres, & præter doctrinam, quā ipsi acceperant, euntes, ait: Rogo vos fratres, vt obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. Huiusmodi enim Christo Dño nostro nō seruiūt, sed suo vētri: et per dulces sermones et benedictiōes seducunt corda innocentium. Vestra enim obediētia, in omni loco diuulgata est. Gaudeo ego in vobis.

Caput XXI.

I. Cce in totius epistolæ serie non inuenitur magnus Paulus fidem Latinorum correxisse, nec vicia redarguisse: sed congratulatus fidei et conuersationi eorum, de perseverantia cōmonuisse: cum nō solum propter reprobam actionem, sed et ob ipsius fidei citissimū naufragiū in Græcos fuerit inuectus acerrime, ab initio vsq; in finē primæ ad Corinthios epistolæ. Quod certè liquet in paucis verbis, vbi ait: Fidelis Deus, per quē vocati estis in societate filij ei⁹ Iesu Christi Dñi nostri. Obsecro autē vos fratres per nomen Dñi nostri Iesu Christi, vt id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sitis autē perfecti in eodē sensu, & in eadē sciētia. Significatū est enim mihi de vobis fratres mei, ab his q; sunt Chloēs, quōd contentiones sint inter vos. Hoc autē dico, quod vnusquisq; vestrū dicit: Ego quidē sum Pauli, ego autē Apollō, ego verò Cephæ, ego autē Christi. Diuisus est Christus? Et vbi notauit eos ex arrogātia falsæ & mūdane sapiētiae, subiūxit: Iā saturati estis, iam diuites facti estis: sine nobis regnatis: & vtiā regnaretis, vt & nos vobiscū regnaremus: Et inflationi eorū minatur virgā, ait: Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorem patris habeat quidam. Et vos inflati estis, & non magis luctū habuistis, vt tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit. Quibus expletis, admonuit eos secū epulari, non in fermento veteri, quod totam massam corrumpit: sed in azy mis synceritatis & veritatis. **Ibidem**

Caput XXII.

I. Gitur istis & huiusmodi apostolicis sanctorumque patrum dictis cum euidenter approbetur Latinorum syncera obediētia, & plurimorum Græcorum improbetur corrupta insolentia, sunt adhuc plura his super hoc, parti nostræ fauentia: quæ si liceret ad medium deducere, non solum excederent modum epistolæ, verumetiam possent armaria onerare. Quapropter his omisissis, charitatiuē monemus, ne absentes sitis vobis ipsis: sed vos ante vos constituatis, vias prædecessorum vestrorum & vestras sollicitē cōsiderētis, nec vos priuato amore palpetis, & in fratrum oculis festucam explorantes, in vestris trabem non videatis. Recordamini illius nefandæ synodi, quam voluerunt vocari septimam vestri hæresiarchæ: quorum conspirationem ipsius Domini nostri Iesu Christi & sanctorum reuerendæ imagines, aut flammis traditæ, aut aquis sunt immerse: picturæ verò ex parietibus basilicarum deletæ. Quibus quamuis restiterit Romanorum autoritas, præ cunctis tamen sanctissimi papæ Nicolai vbiuis laudanda libertas: qui per legatos suos tam pro sacris imaginibus, quam pro depositione beati antistitis Ignatii, & substitutione Photij

Hec est
Ephesina
tertia syno-
dus nō cō-
cilium, sed
conciliabū-
lum dicen-
da.

neophyti ecclesiam agia Sophiae clausit, donec sedis Apostolicae acquiesceret decretis.

Caput XXIII.

Asit autem, ut velimus credere, quod publica fama non dubitat asserere, Constantinopolitanae ecclesiae contigisse, ut eunuchos contra primum sancti Niceni Concilii capitulum passim promouendo, foeminam in sede pontificum suorum sublimasset aliquando. Hoc tam abominabile scelus detestabileque facinus & si enormitas ipsius vel horror, fraternaque beneuolentia non permittit nos credere: considerata tamen incuria vestra erga sanctorum censuram canonum, quia eunuchos & aliqua parte corporis imminutos, non solum ad clericatum, sed ad pontificatum etiam indifferenter ac solenniter adhuc promouetis, fieri potuisse pensamus. Sed quid plura? Tot & tantis schismaticis & hereticis, catholicam atque Apostolicam Ecclesiam aperte impugnantibus & discindere laborantibus haecenus redundastis, ut Latina vel occidentalis Ecclesia de vobis merito conqueri possit, voce sponsae dicens in Canticis Cantorum: Filij matris meae pugnaverunt contra me. Et verum. Nunquid enim Romana & Apostolica sedes, quae per Evangelium genuit Latinam Ecclesiam in Occidente, mater non est Constantinopolitanae ecclesiae in Oriente, quam per gloriosum filium suum Constantinum, & nobiles, sapientesque Romanos non tantum moribus, sed & muris studuit reparare? Quod si contradicitis, ad quid vestro Imperatori Latinae laudes, & in ecclesia Graecis recitantur Latinae lectiones? Vtique ob reuerentiam illius matris, quae iam cunctis paganorum crudelitibus, & diuersorum tormentorum questionibus vexata & impugnata, ac velut aurum nimis persecutorum flammis decocta, deliciosam filiam, videlicet Ecclesiam Constantinopolitanam edidit.

Caput XXIII.

Et certe iam decima à Nerone in Christianos persecutio penitus refrixerat, iam omne mundanae insaniae incendium sopitum erat, iam Roma adulta & longeva, in diuino cultu victrix & coronata, alta pace triumphabat. Iam innumerabilis vtriusque sexus & diuersae aetatis martyrum exercitus, nostris azymis saginatus, vniuersos idolatriae fregerat impetus: iam mundum & ipsum mundi principem sub pedibus habebat: iam non solum ipsi nostrae institutionis antistites, sed & ministri eorum, in quibus Laurentius ac Vincentius, omni mundo stupente, ipsis tormentis & tortoribus insultabant. Modò delicata filia, in conclauis residens secura, delicijs lasciua, & longo otio dissoluta, nec ad caput rite agonizantium aliquando progressa, pia matre satagente & decertante pro ea, non erubescit aut veretur primatum arrogare, maternae senectutis iam emeritae derogare, nec effectum eius corpus laboribus & diebus, rugosumque & minus validos artus, quondam torosos & ad praemia diuina exeros, saltem aliquo humanitatis respectu considerare, nullam reuerentiam reuerendis canis ipsius habere: sed ipsam puellari leuitate post innumerabiles triumphos ad recidua bella aduersum semet prouocare, & eam solido persecutorum cibo priuatam, ad carnalium lac retrahere, quod contra usum naturae,

turae, ex ipsis pubertatis suae mammis, in Aegypto, sicut supradictum est, toties con fractis, conatur impudenter ori eius instillare.

Caput XXV.

Et utinam saltē verū lac. Sed pro dolor, non est lac, quo tenera fidelium paulatim nutriatur infantia, ut ad solidam escam pertingat: sed quod Salomon cauendum denuntiat, dicens: Fili mi, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. Et: Vae ei, qui lactat amicum suum, & ducit eum via non bona. Nec est aqua, de qua qui biberit, non sitiat ultra, quia fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam, & flumina de ventre eius fluent aquae vitae: sed potius aquae furtiue de puteis, quos Palestini lutum non aquam amantes, repleuerunt terra: vel de cisternis dissipatis, seu fluminibus Aegypti & Babylonis, quibus distenditur venter, & grauatus non repletur, sed exinanitur & intumescit, ut morte hydropici tanto plus sitiat ad perniciem, quanto plus biberit. De quibus profectò Dominus per Ieremiā contra quosdam conqueritur, dicens: Me dereliquerunt fontē aquae vitae, & foderunt sibi cisternas: cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas. & post aliqua. Nunc quid tibi vis in via Aegypti, ut bibas aquam turbidam? Aut quid tibi in vijs Assyriorum, ut bibas aquas fluminis? Quas utique ne sitiamus, idem vetat dicens: Prohibe guttur tuum à siti. Hinc Salomon, quas aquas appetere, quasque debeamus vitare demonstrans, ait: Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta putei tui. Deriuantur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide. Habeto eas solus, ne sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta. Et in subsequētibz hareticam vanitatem sub specie stultae mulieris, visibili quodammodo forma coloratam atque depictam, introducit, dicens: Mulier stulta & clamorosa, plenaque illecebris, & nihil omnino sciens, sedet in foribus domus suae super sellam in excelsio urbis loco, ut vocet transeuntes per viam & pergentes itinere suo. Quis est paruulus? declinet ad me. Et vecordi locuta est: Aquae furtivae dulciores sunt, & panis absconditus suauior. Et ignorauit quod gigantes ibi sint, & in profundis inferni conuiuae eius.

Caput XXVI.

Vorum ne sit particeps in tartari flammis, quas vicissim sine fine pascat medullis suis, iam nunc filia recordetur gemitus patris genitricis, & quot vel quanta pericula propter eam, seu propter sorores ipsius in utero suo haecenus vidit: & gratia Dei dilcat talis fieri saltem admonita, qualis bene de se meritam matrem, etiam senio ac assiduo incuruam labore & tremulam, data manu atque supposito humero studeat subleuare & sustentare, non ad ruinam impellere, deprimere, perturbare vel affligere. Pio affectu & humili corde iugiter perpendat, quid idem Salomō dicat: Stultus homo despicit matrem suam. Et item: Ne despicias, cum senuerit mater tua. Alioquin si, quod absit, pertinax esse voluerit, & patris matri supercilium eius & arrogantiam adhuc dissimulanti, atque ad satisfactionem patienter expectanti parcere & parere contempserit, experietur in anicula matre virides annos, exertos ad

Prouer. 1. ad paternarum traditionum defensionem lacertos, adolescentulæ compe-
Ecel. 3. tentem alacritatem, iuuentulæ constantiam efficacem: & iuxta Salomo-
nem, contumax comedet fructus viæ suæ, suisq; consilijs saturabitur: quia,
Ibidem. sicut idem testatur, Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio
autem matris, eradicat fundamenta. Et iterum: Quam malæ famæ est, qui
Prou. 19. fugit patrem: & est maledictus à Deo, qui exasperat matrem. Et: Qui affli-
git patrem, & fugit matrem, ignominiosus est & infelix. Quam utiq; offen-
dere cauet, quisquis placere patri studet, velut etiam quidam sapientum se-
culi ait: Ne matrem offendas, dum vis bonus esse parenti.

Caput XXVII.

Psal. 50. **I**s igitur alijs quamplurimis liquet assertionibus, quid merea-
tur etiam carnalis matris cōtemptus: & quid de spiritualis ge-
nitricis contumelia & exprobratione dicetur? Illa siquidem
in iniquitatibus nos conceptos, generauit ad mortem: ista ve-
ro culpis remissis, regenerauit ad vitam. Quarū ceu dispar est meritum, ita
& dispar pro earum honore vt dedecore præmium: quia carnalem matrem
honoranti, longæuitas super morientium terram, & firmamentum casæ ca-
suræ repromittitur, exasperanti autem eam, terrenorum eradicatio funda-
mentorum. Porro spirituales venerantes, longitudinem dierum in dexte-
ra Dei videbunt, & in terra viuientium sine fine habitabunt: spernentes ve-
rò illam, duplici contritione conterentur, & sicut diploide confusione sua
induētur, & radix eorum de terra viuientium euellatur. Etenim affectio car-
Deuter. 33 nalis matris si nos prohibet à reuerentia spiritualis, penitus relinquenda &
abscindēda est nobis, vt in Deuteronomio Moyses de tribu Leui dicit: Qui
dixerit patri suo & matri, Nescio vos: & fratribus suis, Ignoro illos: & ne-
scierunt filios suos. Hi custodierūt testamentum tuum, iudicia tua o Iacob,
& legem tuam, o Israël. Quod denique facturis, Dominus Iesus in Euange-
lio centuplum hîc, & in futuro vitam æternam repromisit.

Caput XXVIII.

Sed ecce nō debet ingrata filia apparere, q̃a præ cæteris eam ho-
norare dignata est mater sua. Nā cū nullo diuino vel huma-
no priuilegio honorabilior seu clarior alijs ecclesijs, Cōstan-
tinopolitana existat ecclesia, & Antiochena atq; Alexandri-
na, ob reuerentiam principis apostolorū, inter alias retentent dignitatis iu-
ra: tamen pia mater, Romana scilicet Ecclesia, nolens dilectam filiam dote
honorificetiæ ex toto carere, per beatos prædecessores nostros in aliquot
synodis curauit decernere, vt salua principalium & apostolicarū sediū anti-
qua dignitate, Constantinopolitanus antistes honoraretur sicut regiæ ciui-
tatis episcopus: quamuis Iustinianus religiosus Augustus legib. humanis vo-
luisse astringere, vt post papam Romanum sedeat Cōstantinopolitanæ præ-
sul ecclesiæ. Et certè hoc nulla alia excellentia meritorum est assecuta, nisi
quodd Romana ecclesia pro amore venerabilis Constantini, se ipsam, quan-
tum in eo fuit, honorantis & exaltantis ciuitatem ipsius hoc priuilegio ho-
1. Reg. 2. li: Glorificantem me glorificabo: qui autem contemnunt me, erunt
ignobiles.

Caput

Caput XXIX.

Aut si quod aliud retinet aut putat se habere dignitatis priuile-
gium, vos rebelles lumini ac veritati, & signiferi vmbra & va-
nitatis, proferte in medium. Vos enim alloquimur, qui, sicut
Dominus ait pharisæis, tulistis clauem scientiæ, qui clauditis **Luc. 11.**
regnum cœlorum ante homines: nec ipsi intrastis, nec alios intrare permit-
titis, sed potius prohibetis, dum matris venerandam faciem cōspicere quæ-
ritis, dum eam insequimini conuicijs & maledictis, dum agnos eius ab ea
segregare etiam anathemate & flagellis, ne vocem maternam agnoscant
& sequantur, cōtenditis. Vt enim fertur, omnes Latinorum basilicas penes
vos clausistis, monachis monasteria & abbatibus tulistis, donec vestris viue-
rent institutis. Ecce in hac parte Romana ecclesia quante discretior, mode-
rator & clementior vobis est. Siquidem cū intra & extra Romam pluri-
ma Græcorum reperiuntur monasteria siue ecclesiæ, nullus eorum adhuc
perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione, siue sua cōsuetudine: quin
potius suadet & admonetur eam obseruare. Nec enim animositatem im-
pia hæreseos habet, quæ semper diuisione gaudet, dicēs per paricidam me-
rettricē: Nec mihi, nec tibi sit: sed diuidatur. sed pietate veræ matris sic Sa-
lomonem depræcatur: Obsecro domine, date huic infantem viuū, & no-
3. Reg. 3 lite interficere eum. Scit nanq;, quia nil obsunt saluti credentium diuersæ
pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionē ope-
rans bona quæ potest, vni Deo commendat omnes.

Caput XXX.

Quod vos cum ex debito gradus & loci vestri oportuisset scire
& prædicare, quatenus de collectis ouibus gratiam à bono pa-
store non condemnationē pro dispersis mereremini percipe-
re, incurristis illud Apostoli ad Hebræos: Quia cū debue-
Hebr. 5. ritis magistri esse ex tempore, iterū necesse habetis doceri, quæ sint elemen-
ta sermonum Dei. Zelum enim Dei habetis, sed non secundum scientiam. **Rom. 10.**
Quam vt apprehendissetis, nō saltu, sed canonico interuallo, immò plano
pede ad episcopatus culmen, à laica conuersatione peruenire debuistis, ne
vobis refragarentur verba ipsius Apostoli, de episcopo dicentis: Non neo-
phytum: ne in superbiam elatus, in iudicium incidat diaboli. Nam cum lo-
1. Tim. 3 cum doctoris vsurpat indoctus, necesse est, vt aut discat quod doceat: aut
cæcus pastor, seu non valēs latrare, canis mutus perniciosē sibi & subiectis
Esai. 56. remaneat: aut discere & tacere erubescens, perniciosius docere præsumat.
Rarò quoque euenit, vt in culmine positus valeat humilitatem discere, qui
in imis non desijt superbire. Huc accedit & illud, quodd albuginem habens **Leuit. 21.**
in oculo, à sacerdotio prohibetur. Albuginem quippe habet in oculo, quis-
quis arrogantia iustitię vel sapientię cæcatur.

Caput XXXI.

Sed absit, vt religiosi principes & orthodoxi, atque Christia-
nissima et Deo deuota ciuitas vos in hoc vestro errore audien-
dos putent, quos potius ad vnitatis bonum terrore potestatis
cogere debent. Recordentur Constantinopolitanos præsules
AA in

in tantum priscis temporibus familiarissimo sibi morbo superbię laborasse, ut edicto Augustorū Theodosij, Arcadij & Honorij, prohibitus sit quicumque ex Constantinopolitana ecclesia pontificatum, defuncto episcopo Sisinio, deinceps sperare, sed ex alia sibi iugiter pontificem expetere: quia erant vanę glorię dediti, & supra modum arrogantes, ceu commemorant historiographi. Qui etiam referunt, quod lxxvj. orientales episcopi Concilium Sardicense declinantes, in Philippopoli Thracię anathematizandum conuenticulum habuerunt, sanctam & immaculatam Nicenę synodi fidē adulterantes, communi subscriptione errorem suum confirmarunt. Occidentales vero 300. amplexi sanam sanctorum patrum sententiam, unanimi tate sua corroborarunt. Quod totum ideo dicitur, ne post priorū cognitio nem incautē pręsentibus credatur.

Vide Nice
phorū lib.
9. cap. 12.

Caput XXXII.

Luc. 22.

Nam Romanę ecclesię fides, per Petrū supra petram edificata, nec hactenus defecit, nec deficiet in secula, eius Christo Domino rogante pro ea, ceu testatur sub ipsa passione sua: Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando coveeris, confirma fratres tuos. Quo dicto demonstravit fidem fratrum vario defectu periclitandam, sed inconcussa & indeficiente fide Petri, velut firmę anchorę subsidio figendā, & in fundamento vniuersalis Ecclesię confirmandam. Quod nemo negat, nisi qui euidenter hęc ipsa verba veritatis impugnat: quia sicut cardine totum regitur ostium, ita Petro & successoribus eius, totius Ecclesię deponitur emolumentū. Et sicut cardo immobilis permanens, ducit & reducit ostium: sic Petrus & sui successores liberum de omni Ecclesia habent iudicium, cum nemo debeat eorum dimovere statum: quia summa sedes a nemine iudicatur. Vnde clerici eius cardinales dicuntur, cardini utiq; illi, quo cętera mouetur, vicinius adherentes.

Caput XXXIII.

Galat. 1.

Quapropter nos certissimē retinentes omni venerabilē mundo institutionē Petri, & fidē ipsius coapostoli sui & doctoris gentium Pauli, clarissimo calamo subscriptā, ab Apostolica sede liberē omnib. clamam⁹, quod Galatis idē Paulus: Licet nos, aut angelus de cœlo euangelizet vobis, pręterquam quod euangelizatum est vobis, anathema sit: Sicut prędixi, & nunc iterum dico: Si quis vobis euangelizauerit pręter id quod accepistis, anathema sit. Nec ideo silebimus, si dicimur non esse quales debemus, nec qualis est Petrus. Quod utique agendum esset, si cuiquam commendarem nosmetipsos. Quia verō, sicut ait apostolus, non prędicamus nosmetipsos, sed Dominum Iesum, nos autem seruos seruorum eius per Iesum, nobis pro minimo est, ut a vobis iudicemur, aut ab humano dic: quoniam qui iudicat nos, Dominus est. Neque enim, qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Et repellendo temerarium iudicium, dicit alibi: Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Suo domino stat, aut cadit: Potens est enim Deus illum statuere.

2. Cor. 4.

1. Cor. 4.

2. Cor. 10.

Rom. 14.

Caput XXXIII.

Nemo

Nempe & vos licet quamplurimum tumeatis, quamuis de vobis ultra modum alta sentiat, non credimus tamen, quod dicere audeatis, vos esse quales debetis, aut qualis Alexander, Ioānes Chrysostomus vel Flavianus fuit: Sicut nec Antiochēnus se talem, qualis extitit ipse Petrus: nec Alexandrinus parem se Marco vel Arhanasio profiteri est ausus: quia sine retractione a suis punirentur. Idcirco & si ad hoc vos impellit tumor, tamē retardat timor. Quę cum ita sint, nullius tamen vos detractio reprimat, quin diligenter lac & lanam ab oculibus exigatis: nec veremini, ne dicatur non esse vos pares illis antecessoribus vestris magnis. Cur hoc, nisi quia quicumque sacerdotes, & si dispares sunt merito, pares tamē sunt officio? Nec potest denegari pro merito, quod debetur officio. Alioquin nō staret sacerdotium, si maius aut minus fieret, seu variaretur secundum humanorum varietatem meritorum, essentq; penē tot sacerdotia, quot homines.

Caput XXXV.

Qua de re fratres, utinam non ad iudicium nostrum dicamus, profectō sumus qualis Petrus, & nō sumus qualis Petrus: quia & idem sumus officio, & non idem merito. Et quotiescunq; lac & lanam, scilicet stipendium & honorificentiam ab oculibus Dei exigimus, nulla meriti ibi sit cōmemoratio, sed officio nostro quęritur debita recompensatio. Ac sic meritum Petri non habentes, officiū autem Petri exequentes, officio nostro debitos reposcimus honores, Apostolo dicente: Quādiu minister ero, ministerium meum honorificabo. Et pręmonens oues Christi ad soluendum singulis debita, ait: Reddite omnibus debita. Cui honorem, honorem. Non quia bonum sit accipientibus, sed quia malum sit non reddentibus. Sic ergo & beatissimus prędecessor noster Gregorius dicit: Nemo nos propter nos in loco Petri despiciat: quia ex cathedra eius, cui auctore Deo qualescunq; pręsidemus, debita sibi iura nostrum officium reclamatione. Frequenter enim solet euenire quod dicimus, ut persona in hoc mundo potēs, despectum seruū habeat. Cumq; per eum suis, vel extraneis aliqua mādāt, non despicitur persona missi serui, quia in corde seruatur reuerentia mittētis domini. Ergone saltem quod Dominus concessit Pharisiis & scribis sedentibus in cathedra Moysi, seruus denegabit qualibuscunq; conseruis suis in cathedra Petri? Super cathedram, inquit, Moysi sederunt scribę & Pharisei. Omnia ergo quęcunq; dixerint vobis, seruare & facite. Ita quod malē viuimus, nostrū est: quod verō bona dicimus, cathedrę cuius occasione necesse habemus recta prędicare. Vnde dicit ille exercitissimus Paulus: Dum omnimodis siue occasione, siue inuidia Christus annūtiatur: & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Ecce Apostolus sic necessarios ducit huiusmodi, ut gaudeat super eis: et vos qui estis, qui negligentiam eorum ad iniuriam Apostolicę cathedrę retorquetis? Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominū: cuius ordinationi resistendo, damnationē vobis acquiritis: cū nostra potestas, sicut & omnis, a nullo alio nisi ab ipso sit. Sciendum est, quia falsa iustitia dedignationem, vera autē compassionem habet. Qua utiq; priuamini, insultando, non compatiēdo alienę calamitati. Et fortē approbare nequitias, quod obijcere vel calumniari pręsumitis: imō constat vos comprobare

Rom. 11.

Rom. 13.

Matth. 23.

Philip. 1.

Exod. 16.

Rom. 13.

Gregorius

Job 11. non posse. Sed est. Ecce in coelo iudex noster, & conscius noster in excelsis.

Caput XXXVI.

Aeterum de homine sentite o homines quod vultis, vnum tamen conscientia respondet nobis, quia omnium ecclesiarum Dei salutem & exaltationem summopere desideramus: sed ut quicumque quodlibet ex superbia arripiat, & sibi contra nostram Apostolicam sedem atque leges eius usurpet, hoc nos tolerare non possumus, quia quisquis Romanæ ecclesiæ authoritatem, vel privilegia euacua re seu imminuere nititur, non hic vnius ecclesiæ, sed totius Christianitatis subuersionem & interitum machinatur. Cuius enim compassione vel sustentatione ulterius respirabunt filie à quouis oppressæ, vnica illa suffocata matre? Cuius refugium appellabunt? Ad quam confugium habebunt? Ipsa enim Athanasium, ipsa omnes catholicos suscepit, fouit, defendit, & sedibus proprijs pulsos restituit.

Caput XXXVII.

Deo cupiendo omnes in visceribus Iesu Christi, nobiscum vos admonemus, ne falsum nomen scientiæ, iustitiæ vel gloriæ querendo, vnus aduersus alterum infletur, ne cinis & terra periculosè superbiat, ne abominabilis & miser homo, bibens Eccl. 10. quali aquas iniquitatem, sequendo exteriora, in vita sua projiciat intima Job 15. sua. Simus vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati sumus in vna spe vocationis nostræ: Ipsa corporum compositio membrorum nos doceat, qualiter & quanti habenda sit Ecclesiæ vnitas. Ipsa etenim corpus est Christi, ut Apostolus dicit: Vos estis corpus Christi & membra de membro. Et sicut in vno corpore multa membra habentur, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo. Singuli autem alter alterius membra. Et si dicit auditus vel manus, non sum oculus, non sum de corpore: ideo non est de corpore? Si totum corpus oculus, ubi auditus & reliqui sensus? Nunc autem disposuit Deus sicut voluit membra, singula officio suo apta. Membrum verò suo officio non contentum, sed cupiens præripere alienum, conturbat corporis ordinem totum: velut si visus tactus tentaret. discernere sapores. Nonne frustra omnes paterentur? Sic singulorum ornamenta seu indumenta, non sunt omnibus membris accommodata, nec congrua: sed vnumquodque requirit sua, & abijcit aliena. Nempe refutat pes coronam, galeam & pileum, caputque scandalia vel pedules ad suum non applicat usum. Sic manuum dignitas & maxima utilitas, quamuis componat insigne Imperij coronam, non tamen hanc sibi adaptat & imponit, sed capiti, contenta suis armillis, dextrocherio & annulis. Idem fit & in cæteris, & tam discors concordia est in eis, ut eorum quodlibet alij officium suum omnino deputare recuset, & tamen de bono vnius pariter exultent, sicut de malo communiter dolent.

dolent: & officia sua non sibi tantum, sed magis mutue utilitati exhibent. Vnde secutus idem Apostolus, ait: Si glorificatur vnum membrum, congaudent omnia membra. Et quantæ insipientiæ est, nolle nos imitari quod sumus, & quod ad transitoriam vitam aliquandiu retinendam accepimus non considerare, ut in perpetuum subsistamus? Ibidem.

Caput XXVIII.

Via verò ante omnia pestilens mater superbia, eiusque crudelissima filia, inuidia scilicet ac inanis gloria, passim obstinata rabie corpus Christi moluntur euiscerare & dilacerare, non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem provocantes, inuicem inuidentes ne, quod auertat Deus, contingat nobis dictum Apostoli: Quod si inuicem mordetis, videte ne ab inuicem consumamini. Et illud Iacobi: Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sunt in vobis, nolite gloriari, & mendaces esse aduersus veritatem. Non est ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Quæ autem desursum est sapientia, primò quidem pudica est: deinde pacifica, modesta, suadibilis, amans bonum, sine simulatione. Has itaque duas & valde sibi contrarias sapientias vigilante discernite, & si Petrus singulariter figura summi capitis nostri vicariusque eius ac sui successores iam in terris retinent specialem dignitatem terreni cœlestisque regni, nolite inuidere vel detrahare Romanæ Ecclesiæ apici, quem per charitatem totum valetis adipisci, & in nobis regnare & ipsi. Sin aliàs, audietis quod supra iam saturati estis, iam diuites facti estis: sine nobis regnatis: atque vtinam regnaretis, ut & nos vobiscum regnaremus. Gal. 5. Ibidem. Iaco. 3. I. Cor. 4.

Caput XXXIX.

ECCE nos vestram gloriam ducimus nostram, cur vos annulare nitimini nobis diuinitus & humanitus concessam? Nonne decus vel dedecus sui capitis, manus seu pes suum non ducit? Nec dolet, sed potius gaudet vno sensu, id est solo tactu donatum corpus, superpositum sibi caput omnibus pollere sensibus, quia eos militare facit & inuigilare corporis subiecti utilitatibus. & caput iudicans de omnibus, à nullo sensu iudicatur, utpote solius sui iudicio sufficientissimum: utque Apostolus dicit, Spiritualis iudicat omnia: ipse autem à nemine iudicatur. Hæc & supra dicta de corporis nostri harmonia, si non sentitis in vobis, in corpore non estis, nec in corpore viuitis. Et si in corpore Christi, quod est Ecclesia, non estis, nec de eo viuitis, iam videte ubi & quid sitis. Abscissi estis, putrescitis, & velut palmes præcisus de vite, foras missi estis, & arefcitis, ut in ignem mittamini & ardeatis: quod diuina pietas longè faciat à vobis. Ioh. 15.

Caput XL.

Ed quia iam nunc videmur digressi modum epistolæ, alio exordio congruum censuimus respondere vestra calumnie, quā cōfratribus & cōepiscopis nostris Apulis, scriptā ad sigillationem nostri azymi & prædicationē vestri fermenti, nō dubitatis dirigere. Inter hæc dirigimus vestris cauillationibus refragantia venerabilium patrū nostrorū aliqua super his scripta: deinde, ut Deus inspirabit, nostra rescripta, quatenus multipliciter vestra retundantur & retroferantur iacula, & quæ nō vultis feriant. Nā si vos nō erubescitis nec timetis de loquacitate, nos nō tantū erubescere, quantū timere debemus de taciturnitate: quia de nostra multorum pendent animæ, quæ falsis fratribus calumniantibus, & nobis tacentibus, habent perire.

Caput XL I.

Sta autem vobis paterna pietate ac germana dilectione interim rescribimus, in quibus latis declinasse nos credimus, ne in illud Salomonis inciderimus: Noli respondere stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris illi similis. Verū si nō resipueritis, experiemini quod idem mox secutus ait: Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. Et illud Apostolicum: Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuota. Subuersus est enim qui eiusmodi est, & delinquit proprio iudicio condemnatus. Et cauendo interdictionem veteris legis typicum, deinceps non coquemus hædum in laetæ matris suæ: sed impetiginem eius & scabiem fricabimus instanter mordaci aceto, & multo sale: quia cum dolore abscindenda sunt, quæ leni manu palpari & sanari nō possunt, ut Dominus admonet, dicens: Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum & projice abs te. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum. Sed miseratio Dei præcedens hæc nostra dicta, parcat & nobis & vobis, ut deinceps non sit necesse circa quæstiones & pugnas verborum occupari, sed ex diuinis paginis nostram in hoc mundo peregrinationem inuicem consolari, & pacificè adhortari, ut Psalmista: Pax multa diligentibus legem tuam Domine, & non est illis scandalum. Quod verò charitas & vnitas fratrum ipsa sit lex Dei, ostendit illud Euangelij: Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem. Quam nos synceram hic conseruare, & in futuro sine fine ipsam, quæ Deus est, perspicere, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, dignetur concedere, Amen.

Prou. 26.
Ibidem.
Tit. 3.
Exod. 23.
34.
Deut. 14.
Matt. 18.
Psalm. 118.
Ioan. 15.
1. Ioan. 4.
1. Tim. 2.

Item eiusdem Leonis ix. epistola ad Thomam Carthaginensem episcopum.

Leo episcopus, seruus seruorum Dei, Thomæ confratri charissimo & cōepiscopo salutem.

Vm eo venerabilium canonum, autoritate recolimus cōv. episcopos concilio interfuisse Carthaginensi, & nunc à tua fraternitate audimus, quinque vix episcopos superesse in tota Africa, utiq; tertia huius corruptibilis mūdi parte cōpatimur tantæ

tantæ vestrae imminutioni totis visceribus animi. Cum autem ipsas Christianitatis reliquias ediscimus interna & mutua dissensione discindi & dispergi, & aduersus seinuicem zelo & contentione principatus inflari, nil aliud nobis primò dicendum occurrit, quàm illud sancti Amos vatis: Parce Domine, parce obsecro: quis suscitabit Iacob, quia paruulus est? Sed quāuis in tali tantoque defectu religionis plurimum doleamus, multum tamen gaudemus, quia sanctæ Romanæ Ecclesiæ matris vestrae sententiam requiritis & expectatis super quæstionibus vestris: & quasi riuulis ab vno fonte erumpentibus, & in suo se cursu per diuersa spargentibus, ad ipsius fontis primam scaturiginem reuerti debere optimum putatis, ut inde resumatis directionis vestigium, unde sumpsistis totius Christianæ religionis exordium. Noueris ergo proculdubio, quia post Romanum pontificem primus archiepiscopus, & totius Africae maximus metropolitanus est Carthaginensis episcopus: nec quicumque sit ille Gūmitanus episcopus, aliquam licentiam consecrandi episcopos vel deponendi, seu prouinciale concilium conuocandi habet sine consensu Carthaginensis archiepiscopi, cuiuslibet dignitatis aut potestatis sit, exceptis his, quæ ad propriam parochiam pertinent: cætera autem, sicut & alij Africani episcopi, consilio Carthaginensis archiepiscopi ager. Vnde charissimi confratres nostri & cōepiscopi Petrus & Ioannes rectè sentiunt de Carthaginensis ecclesiæ dignitate, nec consentiunt errori Gūmitanæ Ecclesiæ. Hoc autem nolo vos lateat, non debere præter sententiam Romani pontificis, vniuersale concilium celebrari, aut episcopos damnari vel deponi, quia & si licet vobis aliquos examinare, diffinitiuam tamen sententiam, absque consilio Romani pontificis, ut dictum est, non licet dare: quod in sanctis canonibus statutum, si quæritis, potestis inuenire. Quāuis enim omnibus generaliter apostolis dictum sit à Domino: Quæcunque ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo: & quæcunque solueritis in terra, soluta erunt & in cælo: tamen non sine causa specialiter & nominatim dictum est beato Petro apostolorum principi: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & tibi dabo clauēs regni cælorum. Et in alio loco: Confirma fratres tuos. Scilicet quia omnium ecclesiarum maiores & difficiliore causæ, per sanctam & principalem beati Petri sedem, à successoribus eius sunt diffiniendæ. Iam quia ad interrogata etiam confratrum nostrorum Petri & Ioannis episcoporum decreuimus respondere, optamus ut sanctam tuam fraternitatem, iugiter inuigilantem vtilitatibus sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, atque deuotè pro nobis orantem, sancta & indiuidua Trinitas semper conseruet charissime frater.

Amos 7.
Matt. 18.
Matt. 16.
Luc. 22.

Item Epistola eiusdem Leonis ix. ad duos Aphricæ episcopos.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectissimis in Christo fratribus, Petro & Ioanni episcopis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Ecce Ecclesiarum Africanarum ita conculcatum à gentibus nimium dolemus, ut modò vix quinque inueniantur episcopi, ubi olim ccv. solebant per concilia plenaria computari: & ibi pauculas oves, quotidianæ occisioni deputatas, remansisse, ubi quondam innumerabilis grex Domini sub numerosis arietibus exultabat alta pace. Sed hæc peccatis nostris impunitas, iustitiam creatoris collaudantes timeamus, & misericordiâ eius instanter postulemus, ut seruos suos tandem respicere dignetur. Quòd autem scripsistis nobis, pro sanctæ Romanæ Ecclesiæ statu nostræque incolumitate vos Dominum gratias agendo exorasse, noueritis nos vestræ fraternitati gratias agere & pro consolatione vestra semper orare. Et re vera fratres hoc acceptabile est Domino nostro IESU CHRISTO, ut caput omnibus membris prospiciat & inuigilet, membra verò sui capitis salutem sine intermissione querant & optent. Bene equidem fecistis, quòd iussi à nobis, concilium de rebus ecclesiasticis habuistis: quòd etiam omnino vel semel agere debetis. Insuper rectè contra Gúmitanum episcopum, dignitatem Carthaginienfis Ecclesiæ defendistis: quia sine dubio post Romanum pontificem primus archiepiscopus, & totius Africæ maximus Metropolitanus est Carthaginienfis Episcopus, nec pro aliquo Episcopo in tota Africa potest perdere priuilegium semel susceptum à sancta Romana & Apostolica sede: sed obtinebit illud vsque in finem seculi, & donec in ea inuocabitur nomen Domini nostri Iesu Christi, siue deserta iaceat Carthago, siue resurgat gloriosa aliquando. Hoc ex concilio beati martyris Cypriani, hoc ex synodis Aurelij, hoc ex omnibus Africanis concilijs, hoc, quòd maius est, ex venerabilium prædecessorum nostrorum Romanorum præsulum decretis apertè monstratur: nec quicumque ille sit Gummitanus Episcopus, aliquam licentiam consecrandi episcopos vel deponendi, seu prouinciale concilium conuocandi habet sine consensu Carthaginienfis archiepiscopi, cuiuslibet dignitatis aut potestatis sit: tantummodò procurabit ille Gummitanus episcopus, quæ ad propriam parochiam pertinent. Cætera autem, sicut & alij episcopi Africani, consilio Carthaginienfis archiepiscopi ager, qui solus in Africa pallium ab Apostolica sede habere solet. Vnde & episcopos cōsecrandi principale & antiquum ius retinet, sicut ex verbis Aurelij in concilio Carthaginienfi, capitulo xxxix. potest intelligi, cum dicit: In Ecclesia, ad quam dignata est vestra sanctitas cōuenire, crebrò ac penè per diem dominicam episcopos ordinandos habemus, & cætera. Sed hoc vos non lateat, non debere præter scientiam Romani pontificis vniuersale concilium celebrari, aut episcopos damnari, vel deponi: quia etsi licet vobis aliquos episcopos examinare, diffinitiuam tamen sententiam absque consultu Romani pontificis, ut dictum est: non licet dare: quòd in sanctis canonibus statutum, si queritis, potestis inuenire: scilicet quia omnium ecclesiarum maiores & difficiliore causa, per sanctam & principalem beati Petri sedem, à successoribus eius diffinienda sunt, utpote cui diuinitus dicitur: Confirma fratres tuos. & Tibi dabo clauis regni cœlorum: & cætera. Nunc quia de archiepiscopis & metropolitanis sententiam nostram requiritis, venerabilium antecessorum nostrorum dicta apertè demonstrant, id est, Clementis, Anacleti, Aniceti, & aliorum, ubi ita legitur: Sacerdotum ordo bipartitus est, nec amplius quàm duo ordines,

Carthagi-
nensis epi-
scopus so-
lus in Afri-
ca pallium
habet.
Carthagi-
nen. 3. Co-
cil.
* sententi-
am

Luc. 22.
Matt. 16.

Sacerdoti-
um ordo bi-
partitus.

ordines, id est, episcoporum & presbyterorum nobis collati sunt, nec apostoli docuerunt. Episcoporum aut ordo vnus est, quamuis alij præferantur alijs, siue pro eo, quòd primas ciuitates, & magis nominatas secundum potentiam, aut leges seculi retinent, siue quòd à sanctis patribus, pro aliqua reuerentia sanctitatis, aliquod priuilegium dignitatis possident. Nam sicut omnis mundana potestas his gradibus dignitatum à se inuicem distat, id est, ut primus sit Augustus vel Imperator, deinde Cæsares, deinde reges, duces & comites atque tribuni: ita & Ecclesiastica dignitas ordinata à sanctis patribus inuenitur, dicente beato Clemente: In illis ciuitatibus, in quibus olim apud ethnicos primi flamines eorum, atque primi legis doctores erant, primates vel patriarchæ positi sunt, qui reliquorum iudicia & maiora negotia iuste diffinirent: qui etiam non vni prouinciæ, sed pluribus præessent. Deinde ubi archiflamines erant paganorum, archiepiscopi instituti sunt Christianorum, qui singulis prouincijs præessent. Vbi verò metropolis erat, quæ interpretatur mater ciuitas, metropolitani erant: quippe qui de tribus aut quatuor ciuitatibus intra aliquam prouinciam maiori & matri aliarum ciuitatum præsidebant. Isti aliquando metropolitani tantum nominantur, aliquando verò archiepiscopi, si in ipsa prouincia maiores non fuerint aliqui. Vbi autem minores ciuitates habuerint solummodò flamines vel comites, episcopi sunt instituti. Porro tribuni plebis, non absurdè intelliguntur presbyteri, siue reliqui inferioris ordinis clerici. His omnibus diuino & humano priuilegio prælati sunt. Sed de Africæ primatibus aliter intelligendum est, quia in singulis eius prouincijs antiquitus primates instituebantur, non secundum potentiam alicuius ciuitatis, sed secundum tempus suæ ordinationis: quibus tamen omnibus præerat vnus, scilicet Carthaginienfis archiepiscopus, qui etiam non incongruè dici potest metropolitanus, propter Carthaginem metropolim totius Africæ, quorum supra meminimus. Ita legitur in Concilio Carthaginienfi, capitulo xxvj. Primæ sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantum primæ sedis episcopus. Sanctam vestram fraternitatem iugiter inuigilantem vtilitatibus sanctæ Dei Ecclesiæ, atque deuotè pro nobis orantem, sancta & indiuidua Trinitas semper confernet charissimi fratres.

Clementis
Epistola 1.
ad Iacobum
fratrem Do-
mini.
Vide Di-
stin. 80.
In illis ci-
uitatibus.
Primates
vel Patri-
archæ.
Archiepi-
scopi.
Metropo-
litani.
Episcopi.
Presbyte-
ri.
Romanus
pontifex.
Carthagi-
nen. 1. Con-
cil.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto fratri & coepiscopo Petro.

O Ngratulatur vehementer in Domino tuæ sanctissimæ fraternitati, atque multimodas gratias, ut dignum est, referimus ei, qui est vera pax & charitas suorum, quòd tandem per te, charissime frater, videtur refluuisse sanctæ Antiochenæ ecclesiæ studium, & sentire quòd est sentiendum. In hoc enim cognoscent omnes, quia Christi sumus discipuli, qui primum in ipsa magna Antiochia nominati fuerunt Christiani: si dilectionem habuerimus ad inuicem, & id ipsum dixerimus omnes, & non fuerint in nobis schismata: si fuerimus perfecti in eodem sensu, & in eadem

Ioan. 13.
Act. 11.
1. Cor. 1.

BB sci.

scientia. Neque enim DEVS, qui vnus est, in scissuris mentium, sed in sola vnitare, & puro corde habitat, & habitare facit vnanimis in domo. Alioquin domus exasperans erit, nec iam digna vocari Ecclesia DEI, sed synagoga maligni. Porro sicut calamitosum est, si vnitas deest bonis: ita perniciosum, si adsit malis. Quod ipse ex specula sanctæ illius Ecclesiæ, cui videris designatus diuinitus speculator, prudenti oculo considerans promotionem tuam ad episcopale fastigium, electione cleri & populi, sicut asseris, factam, atque fidem tuam secundum antiquæ consuetudinis religiosum & valde necessarium studium, Apostolicæ & primæ sedis, cui Deo authore quamuis indigni præsidemus, annuntiare & exponere curasti. In quo facto nouerit tua dilectio nos plurimum recreatos & gauisos in Domino: quia quod maximè oportebat, tibi & ecclesiæ, cui temporaliter præsidet, non distulisti efficere. Siquidem ab apostolica tua sede nostrā Apostolicā sedem consulendo, perpendimus tuā dilectionē nolle deuiare à dñico, & omnium sanctorum patrum concordī decreto, quo inuolabiliter cūctis in toto orbe terrarum ecclesijs, sancta Romana & Apostolica sedes caput præponitur, a d quam maiores & difficiliore causæ omnium ecclesiarum definiendæ referantur. Sic omnia veneranda Concilia, sic leges humanæ promulgant, sic ipse sanctus sanctorum, & Dominus dominantium confirmat, quatenus ibi principalis dignitatis, & totius ecclesiasticæ disciplinæ venerabilis apex præfulgeat & præcellat, ubi ipse vertex atque cardo apostolorum Petrus carnis suæ beatā resurrectionem in notissimo die expectat. Nimirum solus est ille, pro quo, ne deficeret eius fides, Dominus & saluator asseruit se rogasse, dicens: Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, ut cribraret sicut triticum, ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Quæ venerabilis & efficax oratio obtinuit, quod hætenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius vsq; in seculum seculi: sed confirmabit corda fratrum varijs cōcutienda fidei periculationibus, sicut vsque nunc confirmare non cessauit. Pro cuius excellentia tertiam à Romana Ecclesia dignitatem retinet Antiochena, quā te defendere summopere monemus, non tuæ gloriæ causa, sed pro sedis, cui ad tempus præsidet, antiqua honorificentia. Nec reuocaris ab hac intentione cuiuslibet pompa vel arrogantia, quin constanter defendas honorem, quem Antiochenæ ecclesiæ reliquerunt omnia sanctorum patrum Concilia. Ad quod utique, si oportuerit, maxima mater, Romana scilicet atque prima sedes, tam dilectæ sibi filiæ, imò consociæ, nusquam & nunquam deerit. Quod totum ideo dicimus, quia quosdam conari minuire antiquam dignitatem Antiochenæ ecclesiæ audiuiamus. Porro quod à nobis causas diuisionis vniuersalis Ecclesiæ compatiendo requiris, fatemur tuę religiosæ sollicitudini, nos adhuc à Domino miserante firmissimè retinere vinculum sanctæ unitatis: nec videmus nos alicubi incurrisse damnum schismatis, quos integritas concordie, & plenitudo Ecclesiasticæ disciplinæ indefinenter regit. Vnicuique nostrum debetur honor, & sua iura conseruantur. Terminos, quos patres nostri fixerunt, nulli arroganter transgredi conceditur. Magis vestra fraternitas circumspectat, ne qua radix amaritudinis atque dissensionis, quod absit, in vestris partibus succrescat, per quam inquinentur mul-

Psal. 67.

Romana
sedes, ca-
put omni-
um eccle-
siarum.

Luc. 22.

Fides Ro-
mana se-
dis nō de-
fict.

Hebr. 12.

ti, & quā necesse sit districta falce sanctorum canonum à Catholicæ Ecclesiæ agro extirpari. Mea verò humilitas in culmine Apostolici throni ideo exaltata, ut approbanda approbet, improbanda quoque improbet, tuæ sanctissimæ fraternitatis episcopalem promotionem libens approbat, collaudat & confirmat, & communem Dominum instanter exorat, ut quod humano ore iam diceris, ante eius oculos existas. Noueris tamen, nos ipsam tuam promotionem taliter approbare, si non hanc neophytus, aut curialis, seu digamus, vel precio, aut alio quolibet modo sacris canonibus contrario, quod absit, obtinuisti. Sanè fidem tuam, quam proprio scripto summæ & Apostolicæ sedi exposuisti, sanam & catholicam atque orthodoxam per omnia protestamur, & sicut verè vnicam & salutarem amplectimur, & tuæ dilectioni vehementer congratulantes in Domino, eandem nostram esse deuoto corde, & prompto ore profitemur. Firmiter enim credo sanctam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vnum Deum omnipotentem esse, totamq; in Trinitate deitatem coessentialem & consubstantialem, coeternā & coomnipotentē, vniūsq; volūtatis, potestatis & maiestatis: creatorē omniū creaturarū: ad quem omnia, per quem omnia, in quo omnia, quæ sunt in cœlo & in terra, visibilia & inuisibilia. Credo etiam singulas quasque in sancta Trinitate personas, vnum Deum verum, plenum & perfectum. Credo quoq; ipsum Dei patris filium, verbum Dei æternaliter natum ante omnia tempora de patre consubstantialem, coomnipotentem & coæqualem patri per omnia in diuinitate, temporaliter natum de spiritu sancto ex Maria semper virgine, cum anima rationali: duas habentem natiuitates, vnā ex patre æternam, alteram ex matre temporalem: duas voluntates & operationes habentem: Deū verum, & hominem verū: proprium in vtraque natura atque perfectum: non commixtionem atque diuisionem passum, non adoptiuum neque phantasticum: vnicum & vnum DEVM, filium Dei in duabus naturis, sed in vnius personæ singularitate: impassibilem & immortalem diuinitate, sed in humanitate pro nobis & pro nostra salute passum vera carnis passione, & sepultum, ac resurrexisse à mortuis die tertia verā carnis resurrectione: propter quam confirmandam, cum discipulis nulla indigentia cibi, sed sola voluntate & potestate comedisse, die quadagesimo post resurrectionem cum carne, qua surrexit, & anima ascendisse in cœlum, & sedere in dextera patris: inde decimo demisisse spiritum sanctū, & inde sicut ascendit venturū iudicare viuos & mortuos, & redditurū vnicuiq; secundū opera sua. Credo etiā spiritū sanctū plenū & perfectū verūq; Deū, à patre & filio procedentē, coæqualem & coessentialē, & coomnipotentem, & coeternum per omnia patri & filio, per prophetas locutum. Hanc sanctam & indiuiduam Trinitatem, non tres deos, sed in tribus personis, & in vna natura siue essentia, vnum Deum omnipotentem, æternum, inuisibilem & incommutabilem ita credo & confiteor, ut patrem ingenitum, filium vnigenitum, spiritum sanctum nec genitum, nec ingenitum, sed à patre & filio procedentem, veraciter prædicem. Credo sanctam Catholicam & apostolicam, vnā esse veram Ecclesiam, in qua vnus datur baptismus, & vera omnium remissio peccatorum. Credo etiam veram resurrectionem eiusdem carnis, quam nunc gesto, & vitam æternam. Credo

Fidei Ro-
mana Ec-
clesiæ ex-
plicatio.

etiam noui & veteris testamenti legis, & prophetarum & apostolorum v-
num esse authorem DE VM & Dominum omnipotentem: Deum præde-
stinasse solummodò bona: præsciuisse autem bona malaque: gratiam DEI
præuenire & subsequi hominem credo & profiteor, ita tamen, vt liberum
arbitrium rationali creaturæ non denegem. Animam non esse partem
DEI, sed ex nihilo creatam, & absque baptismo, originali peccato ob-
noxiam credo & prædico. Porro anathematizo omnem hæresim extol-
lentem se aduersus sanctam Ecclesiam Catholicam, pariterque eum,
quicumque aliquas scripturas, præter eas, quas Catholica Ecclesia reci-
pit in autoritate habendas esse crediderit, vel veneratus fuerit. Quatuor
concilia omnimodè recipio, & velut quatuor Euangelia veneror: quia per
quatuor partes mundi, vniuersalis Ecclesia in his, tanquam in quadro la-
pide, fundata consistit. Primum, Nicenum cccxvii. patrum, sub beato
Syluestro papa Romano, & Constantino Augusto Magno: Cui præfuerunt
Victor & Vincentius Romani prebiteri. Secundum Constantinopolita-
num primum cl. patrum, sub Damaso papa, & Theodosio maiore. Ter-
tium Ephesinum primum cc. patrum, sub Cœlestino papa, & iuniore
Theodosio. Quartum Chalcedonense Dcxxx. patrum, sub beato Leone
papa, & Marciano Augusto. Pari modo recipio & veneror reliqua tria
concilia, id est, secundum Constantinopolitanum, sub Vigilio papa &
Iustiniano Augusto. Deinde tertium Constantinopolitanum contra Mo-
notheistas, sub Agathone papa & Constantino nepote Heraclij. Vltimum
secundum Nicenum sub Adriano papa & Constantino Irenæ filio, pro reue-
rendis Domini Iesu Christi & sanctorum imaginibus. Quicquid supradi-
cta vij. sancta & vniuersalia concilia senserunt & collaudauerunt, sentio
& collaudo: & quoscunque anathematizauerunt, anathematizo. Hanc
fidem sancta Romana & Apostolica sedes corde credit ad iustitiam: & ore
confitetur ad salutem. Secundum hanc viuere, Domino donante, studet, &
pro eius defensione, si oportuerit, mori parata est. Quam & in te frater cha-
rissime perfectam cognoscimus, & secundum eam te viuere nobiscum ad-
monemus, profectò scientes, quia fides sine operibus mortua est. Salutamus
cum omni fraternitate seu collegio sanctæ Romanæ & Apostolicæ sedis tu-
am fraternitatem sanctam, cunctumque collegium in Domino tibi sub-
iectum: & vt pro nostra gemina salute omnipotentem Dominum iugi-
ter exores precamur plurimum reuerende & desiderabilis frater:

Item epistola eiusdem ad Michaellem Constanti-
nopolitanum episcopum.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto confratri
Michaeli Constantinopolitano archi-
episcopo.

Scripta tuæ honorandæ fraternitatis tandem ad nos peruene-
runt, in quibus ad maximè necessarium, omnibusque Christi
fidelibus, amplectendum bonum concordie & unitatis ex-
hortari studeo: quatenus post nimium longas & perniciosas discor-

discordias, filia ex propriæ matris reconciliatione exultet. Ad quod uti-
que te prouocantem & præmonentem tanto promptius auscultare cupi-
mus, quanto vigilantius animaduertimus hanc solam esse propriam &
specialem virtutem piorum atque sanctorum: cum ceteræ virtutes bo-
nis & malis esse possint communes, Domino sic præmonstrante: In
hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habue-
ritis ad inuicem. Et Deiloquo Paulo protestante: Pacem sequimini
cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit DE VM. Vn-
de plurimum tuæ fraternitati congratulamur in Domino, quoniam
summum desiderium nostrum tua industria anticipasti: quod utique si
aliquo frigore charitatis pigritareris exequi, nostra debueras solertia
præueniri. Nos enim iuxta præfatum Apostolum, si fieri potest, cum
omnibus hominibus pacem habere peroptamus. Quanto magis ergo te-
cum, quem videmus Ecclesiæ DEI valde utilem & necessarium posse fo-
re ministrum, si non transgredi laboraueris terminos, quos patres nostri
posuerunt? Et quia Christianæ perfectionis est, pacificum esse etiam cum
inimicis pacis, spe correctionis, non consensu malignitatis, tanto solici-
tius debemus omnes occasiones scandalorum de medio tollere, quanto te-
naciùs optamus pacis amicos retinere. Plurima autem ex tua fraternita-
te intolerabilia rumor iam diu pertulit ad aures nostras, quæ nos partim
quia incredibilia videbantur, partim quia nulla facultas inquirendi talia
concedebatur, indiscussa hucusque reliquimus. Denique diceris neo-
phytus, & non gradatim profluuisse ad episcopale fastigium: quod nulla-
tenus esse faciendum, & Apostolus edocet, & venerabiles canones inter-
dicunt. Hinc noua ambitione Alexandrinum & Antiochenum patriarchas, antiquis suæ dignitatis priuilegijs priuare contendens, contra om-
ne fas & ius tuo dominio subiugare conaris. Quod quanto tuo peri-
culo tentes, omnibus sanæ mentis patet: quandoquidem vana gloria &
pompa seculari elatus consilium diuinitatis antiquum super stabili-
mento columnarum suæ Ecclesiæ * contendis, quasi ex fallacibus diuitijs * Hic de-
præiudicium facturum illi, qui cum verè & singulariter diues esset, pauper est, muta-
pro nobis factus, delegit suæ temporali natiuitati oppidulum, & speluncæ re, aut ali-
diuersorium, non quodlibet regum palatium. Cuius exempla quisquis quid eius-
horret, ad sortem illius pertinet, qui tunc per se, nunc autem per suos satel- modi.
lites dicere audeat: Ascendam super altitudinē nubiū, similis ero altissimo. 2. Cor. 8.
Sed non cogitationes meæ, cogitationes vestræ: neque viæ meæ, viæ vestræ, dicit Esa. 14.
Dominus, qui dispergit superbos in furore suo: & respiciens omnem ar- Esa. 55.
rogantem humiliat, & exurgit vt non præualeat homo, in cuius conspectu Iob 40.
non est DEVS. Ne enim superbia propter altitudinem suam se coniun- Psal. 9.
ctam putaret DEO, dicit Psalmista: Alta à longè cognoscit excelsus Do- Psal. 137.
minus. Vnde per semetipsum testatur: Quod altum est hominibus, abo- Luc. 16.
minabile est apud DE VM. Qualis verò & quàm detestabilis atque la-
mentabilis est illa sacrilega usurpatio, qua te vniuersalem patriarcham ia-
ctas vbique & scripto & verbo, cum omnis DEI amicus huiusmodi hæte-
nus horruerit honorari vocabulo? Et quis post Christum cōuenientiùs pos-
set insigniri hoc vocabulo, quàm cui dicitur diuina voce: Tu es Petrus, et su-
per hanc petram ædificabo Ecclesiam meam? & cetera. Veruntamen quia Matt. 16.
ille non inuenitur vniuersalis Apostolus dictus, quamuis princeps aposto-
lorum

lorum sit constitutus, nullus successorum eius tam prodigioso prænominē
consensit appellari penitus, licet magno Leoni prædecessori nostro & suc-
cessoribus ipsius, hoc sancta decreuerit Chalcedonenſis synodus. Nempe
animaduertebant non esse amicum sponsi, qui pro spōso vellet amari: quin
2. Theſ. 2. potius paranympum & lenonem Antichristi, qui aduersatur & extollitur
supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Ecce ille Ioannes vester,
cuius vesana adinventionis adhuc hæredes permanetis, qui secundum
Psal. 48. Psalmistam per vos adhuc vocat nomina sua in terris suis, cum interijt non
sumpsit omnia, neque descendit cum eo gloria eius ad infernum: quia cum
in honore esset, non intellexit. Ipse à beatissimis pontificibus Pelagio &
Gregorio, successoribusque eorum pro hac insolentia anathematizatus, in
sua pertinacia irreuocabilis periit, iamque per quadraginta & quadringen-
tos annos suæ contumaciæ sequaces præcipitare non cessauit. Quibus
Sap. 5. quid profuit superbia, & diuitiarum iactantia quid contulit? Transierunt
Matth. 16. omnia velut umbra. Quid denique prodest hominij, si totum mundum
lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Et quomodo animas pro
fratribus habetis ponere, qui inane nomen & vniuersam Ecclesiam scan-
dalizans dedignamini deponere? Resipisce ergo, rogamus ab hac infania,
Iob 41. ne illius confors tu quoque, quod absit, fias de quo dicitur: Omne subli-
me videt, & ipse est rex super vniuersos filios superbiæ. Illud autem quis nō
stupeat, quod post sanctos & orthodoxos patres, per mille & viginti à pas-
sione saluatoris annos, nouus calumniator Ecclesiæ Latinorum emerſit,
anathematizans omnes, & publicam persecutionem excitans, quicumque
participarentur sacramentorum ex azymis? Quam præsumptionem tuam
& fama nobis obtulit, & literarum sub nomine tuo ad Apulos datarum
textus manifestauit, quæ violenter astruere conantur fermentatum panem
fuisse, quo Dominus Apostolis suis corporis sui mysterium in cœna
commendauit. Quod omnino falsum esse ex utroque testamento facili-
mè deprehenditur: quia qui non venerat soluere legem sed adimplere, iux-
ta ipsius legis præceptum, ex azymis & vino vetus pascha adimpleuit, &
Luc. 22. protinus ex azymis & vino nouum, sicut apertè Lucas narrat, discipulis
tradidit. Neque enim totis octo diebus illis fermentatum apparebat in
Exo. 12. omnibus finibus Israel, & apud quemcumque inueniebatur, peribat ani-
ma eius de populo suo. Quod si in cœna Domini Iesu apparuiſſet, aut ipse
Ioa. 8. seu discipulis eius quoquo modo gustassent, iustè sicut præuaricatores
legis perirent, nec ipse Dominus diceret suis infidiatoribus: Quis ex
vobis arguet me de peccato? Nec esset opus falsos testes ad perdendum
eum quærere, cum hoc solo perderetur iustè. Sed qui peccatum non fecit,
I. Pet. 2. nec inuentus est dolus in ore eius, quod passurus discipulis mandauit,
euidenter per Apostolum, in quo loquebatur commemorans inquit: Epu-
2. Cor. 13. lemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitia,
sed in azymis synceritatis & veritatis. Denique modicum fermentum
I. Cor. 5. totam massam corrumpit. Vbicunque autem corruptio, ibi proculdu-
biò naturæ deterioratio, & alicuius vitij susceptio. Porro nostrum pa-
scha ideo nouum dicitur, quia illud vetus præceptum est Israelitis in
memoriâ suæ egressionis ex Aegypto: istud verò Christianis in memo-
riam dominicæ passionis, qua ad patrem transiuit ex hoc mundo. Sed
quia tam de his, quam de alijs, quibus nos calumniaris, latius à nostris
nuntijs

nuntijs per alia scripta nostra, quæ deferunt, instrueris, hinc breuiter attigisse
sit satis. Discat autem fraternitas tua saltè admonita, cautè & humiliter
loqui, ne aliquando Dominus dicat & tibi: Ex abundantia cordis os lo-
quitur. Scripsisti siquidem nobis, quoniam si vna ecclesia Romana per nos
Matth. 12. haberet nomen tuum, omnes ecclesiæ in toto orbe terrarum haberent per
Luc. 6. te nomen nostrum. Quid hoc monstri est frater charissime? Romana ec-
clesia, caput & mater ecclesiarum, membra & filias non habet? Et quomodo
potest dici caput aut mater? Credimus enim, propter quod & lo-
quimur atque constanter profiteamur: Romana ecclesia aded non est sola,
vel sicut tu putas vna, vt in toto orbe terrarum quæcunque natio dissentit
superbè ab ea, non sit iam dicenda vel habenda ecclesia aliqua, sed omni-
no nulla: quin potius conciliabulum hæreticorum, aut conuenticulum
schismaticorum, & synagoga Satanæ. Videris dicere illud sancti Eliæ, tunc
presumentis de se: Relictus sum ego solus. Sed audi quid ille audiuit à Do-
mino: Reliqui mihi septem millia virorum. Quiesce, quiesce iam venera-
bilis frater ab his superstitionibus, ne illud Salomonis in te dicatur: Sunt
3. Reg. 19. qui se diuites affectant, nihil habentes. Similimum nempe hoc est diaboli-
ca arrogantiæ, qui regna mundi à conditore omnium facta putas sua esse,
Rom. 16. dixit illi: Hæc omnia tibi dabo. Igitur hinc iam ad cor redeatur, & tam
Prouer. 13. pernicioſa scandala de medio tollantur, & tunc secundum Psalmistam lo-
quitur Dominus pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos
Matth. 4. qui conuertuntur ad cor. Nam nos cum pertinacibus & in errore suo per-
manentibus pacem aliquam habere non possumus, ne operibus malignis
Psal. 84. communicemus: quia nec Dominum Christum alicubi talia fecisse inue-
nimus: cum etiâ in natiuitate ipsius angeli pacem annunciauerunt solum-
modo bonæ voluntatis hominibus. Qui etiam oculum scandalizantem
Luc. 2. eruendum, manum vel pedem scandalizantes abscindendos insinuat. Cel-
sent ergo hæreses & schismata, & diligentibus legem Dei iam non erit scan-
dalum, sed pax multa. Quicumque gloriatur Christiano nomine, cesset Ro-
manam, sanctam & Apostolicam ecclesiam maledicere & lascescere: quia
frustrâ patrem familiâs honorat, quisquis eius vxorē exhonorat. Et frustra
matris familiâs caput & faciem magnificat, qui minimos filiorum eius im-
pugnans, tanquam digitos pedum illius conculcat. Vnde in Ecclesiastico
Ecclef. 3. dicitur: Quam malæ est famæ, qui fugit patrem: & est maledictus à Deo
qui exasperat matrem. Et in Prouerbijs: Oculum qui subsannat patrem, &
despicit matrem, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum fi-
lij aquilæ. Confidimus tamen ex diuina pietate, quod ab his innoxius aut
correctus inuenieris, aut certè admonitus citò corrigeris. Quod dum fue-
rit effectum, pax nostra iam ad nos non reuertetur: sed super te requiescet
ceu super pacis filium: & regnabit inter nos germana charitas, de corde pu-
ro, & conscientia bona, & fide non ficta: nec necesse habebis nobis sup-
plicare, sed iubere. Super hæc, sicut coepisti, collabora, vt duo maxima
regna connectantur pace optata. Orantem pro nobis tuam
honorabilem fraternitatem sancta Trinitas in per-
petuum conseruet. Data mense la-
nuario, indictione
septima.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, glorioso & religioso Imperatori nouæ
Romæ Constantino Monomacho, dilecto filio salutem.

1. Cor. 4.
Ephes. 1.

2. Corin. 5

Ephes. 2.
Eccles. 7.

Eccles. 3

Prover. 1.

Prover. 8.

Vantas gratias referre iugiter debeamus creatrici & gubernatrici omnium, sanctæ & indiuiduæ Trinitati, super inenarrabili dono eius, quo operatur omnia in omnibus, etiam ex tua deuotione & religiosa industria, gloriosissime fili atque serenissime Imperator, perpendere possumus: qui te talem nostris exhibuit, & grata pietate prouidit diebus, cuius fida ope statû sanctæ & catholicæ Ecclesiæ releuari, & terreni Imperij rem publicam meliorari confidamus. Tu enim post nimium longas & perniciosas discordias, primus pacis & concordie monitor, portitor & exoptatus exactor efficeris, & cum ipso vase electionis humilimo Paulo dicere videris: Pro Christi legatione fungentes, tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus reconciliamini propter eum, qui est pax nostra, qui facit vtraque vnum, etenim velut religiosa & egregiæ indolis proles, gemitus matris tuæ non obliuisceris: nec contemnenda, quia senuit, sed potius reuerendam arbitraris, atque plenâ charitate visceribus, ad eam redire meditaris, vt vni Deo & patri, omnium tanto fias charior & propinquior, quanto eidem principali matri benignior atq; humilior. Neq; enim tuam prudentiam latet, quod in Ecclesiastico habetur. Benedictio patris, firmat domos filiorum: maledictio autem matris, eradicat fundamenta. Et illud: Ne dimittas legem matris tuæ, liga eam in corde tuo iugiter. Quæ vtrique prouerbia magis curant nobis commendare matrem, quæ ad æternâ vitam nos generat & erudit, quàm illam quæ ad mortem parit, & carnaliter diligit & instruit. Cui nisi illa successerit, vt regeneret & refoueat, ista proculdubid secundæ morti filios suos destinat. Porro hæc catholica mater & incorrupta virgo, quamuis omnem terram & fines orbis occupauerit membris suis & repleuerit, tamen vnum caput omnibus reuerendum & suscipiendum exerit & præterdit. Quod quicumque exhonorat, frustra se in ipsius membris computat. Illud autem quid sit, tua Imperialis claritas omnino nouit. Illud nimirum, quod Christi vox prætulit, & præminere voluit vniuersis, & subsequens Ecclesiæ pietas, & generalis sanctorum patrum consensus iugiter hætenus celebravit. Cuius venerabilem faciem tu quoque honorificare disponis, non ingratus illi, quæ tuum verticem diademate terreni principatus decenter insigniuit, & tremedum & amandum populis effecit, & vt in sempiternum regnes, chrismate adoptionis inunxit. Nempe ipsa antiqua & iam emerita Roma illum primum nobilissimum & religiosissimum Constantinum, cuius genealogia gloriaris, & potentia magnificaris, cuiusque de nomine dictam urbem famolam regis, temporaliter edidit, nutriuit, prouexit, & super omnes mortales constituit, nec à beneficijs cessauit, donec eundem æterni regni gloria cumulauit. Vnde multimoda gratiarum actione tuam excellentiam gloriosissime fili magnificando, tanto maiori super tua deuotione & recognitione replemur gaudio, quanto copiosior animarum numerus ex tuo regimine pendet, tuoq; innititur exemplo. Et ideo non cessamus orare communem Dñm, per quæ reges regnât, & principes iusta decernût, vt in suo beneplacito te conseruet longæuum, & compleat in bonis desiderium tuum. Porro ego qualiscunq; Apostolicæ vicarius sedis, pro modulo humilitatis meæ & possibilitatis supplere laborans vicem mihi commissæ dispensatio-

1. Cor. 97

Ecc. 7

Rom. 13.

1. Petr. 4

nis, secundum Deiloquum Paulum, Væ mihi est, si non euangelizauero: necessitas enim mihi incumbit maxima, positure rationem æterno & districto iudici, propter vnus regimen ecclesiæ, ex omnium ecclesiarum merito. Illa ergo solitudine, qua omnibus ecclesijs debeo inuigilare, videns indisciplinatam & alienam gentem incredibili & inaudita rabie, & plustquam pagana impietate aduersus ecclesias Dei insurgere passim, Christianos trucidare, & nonnullos nouis horribilibusq; tormentis vsque ad defec-tionem animæ affligere, nec infanti, aut seni, seu foemineæ fragilitati aliquo humanitatis respectu parcere, nec inter sanctam & prophanum aliquam distantiam habere, sanctorum basilicas spoliare, incendere, & ad solum vsque diruere, sæpissimè peruersitatem eius redargui, commonui, obsecraui, prædicaui, opportunè importuneque institi, terrorm diuina & humanæ vindictæ denuntiaui. Sed quia Sapiens ait: Nemo potest corrigere, quem Deus despexerit, & stultus non corrigitur verbis: adeo obdurata & obstinata eius malitia permansit, vt de die in diem adderet peiora pessimis. Vnde non tantum exteriora bona pro liberatione ouium Christi cupiens impendere, sed superimpendi ipse peroptans, visum est mihi ad testimonium nequitie eorum, vel si sic expediret, ad repressiorem contumaciæ, humanam defensionem vndeunque attrahendam fore, audiens ab Apostolo principes non sine causa gladium portare: sed ministros Dei esse, vindices in iram omni operanti malum: & quia principes non sunt timori boni operis, sed mali: & reges atque duces missos à Deo ad vindictam malefactorum. Suffultus ergo comitatu, qualem temporis breuitas & imminens necessitas permittit, gloriosi ducis & magistri Argyroi fidelissimi tui colloquium & consilium expetendum censui, non vt cuiusquam Nortmannorum, seu aliquorum hominum interitum optarem, aut mortem tractarem: sed vt saltem humano terrore respicerent, qui diuina iudicia minimè formidant. Interea nobis eorum pertinaciam saluari admonitione frangere tentantibus, & illis ex aduerso omnem subiectionem fide pollicentibus, repente impetu comitatum nostrum aggrediuntur: sed adhuc de victoria sua potius tristantur, quàm latentur. Sicut enim tua pietas scribere curauit ad nostram consolationem, pro ista sua præsumptione maiorem in proximo expectant sibi superuenturam indignationem, post illam, quam experti sunt, suæ cateruæ diminutionem. Nos quoque diuinum adiutorium nobis affore, & humanum non defore credentes, ab hac nostra intentione liberandæ Christianitatis non deficimus, nec dabimus requiem temporibus nostris, nisi cum requie sanctæ Ecclesiæ periclitantis. Ad quam acquirendam & obtinendam, habemus maximum ex diuina pietate solatium & præsidium, charissimum atque clarissimum filium nostrum Imperatorem Henricum, cuius de die in diem expectamus promissum & proximum aduentum, vtpote cum procinctu & expeditione Imperiali properantis ad nostrum subsidium. Ad quod etiam superna gratia tuam serenitatem animauit, vt hinc inde vobis duobus, velut totidem brachijs, inimicam gentem ab Ecclesia Christi propellentibus & procul effugantibus, afflictæ nunc Christianitatis releuetur decus, & Reipubl. reformetur status. Et quia abundante iniquitate, & refrigescente charitate, sancta Romana ecclesia & Apostolica sedes nimium diu obfessa fuit mercenarijs & non pastoribus, à quibus sua, non quæ

D. LEO IX. PAPA

quæ sunt Iesu Christi, quærentibus deuastata iacebat miserabiliter hæten⁹ diuinum consilium voluit meâ humilitatem suscipere tantæ cathedræ pondus. Quo licet plurimum mei imbecilles prægrauetur & deprimatur humeri, non paruum mihi subest sanctæ spei, quâdoquidē ex utroq; latere astat filij, religione & potetia præclarissimi. Quapropter deuotissime fili, & serenissime Imperator, collaborare nobis dignare ad releuationē tuæ matris sanctæ Ecclesiæ, & priuilegia dignitatis atq; reuerentiæ ei⁹, nec nō patri monia recuperanda in tuæ ditionis partibus, sicut manifestè cognoscere poteris ex venerabilium prædecessorum nostrorum seu tuorum scriptis & gestis. Tu ergo magnus successor Magni Constantini sanguine, nomine & imperio factus, ut fias etiam imitator deuotionis eius erga Apostolicā sedem exhortamur, & quæ ille mirabilis vir post Christum eidem sedi contulit & confirmauit & defendit, tu iuxta tui nominis etymologiam, constanter ad-

Alludit ad iuua recuperare, retinere & defendere. Ita enim apud Deum singulariter pu cognomen gnans, cognominaberis, quod iam dudum inter homines cognominaris.

Monoma - Hoc sanè gloriosissimus filius noster Hæricus perficere molitur in suis partibus. Quæ omnia nobis & vobis prouenient felicius & multiplicius, ubi

quantotius Dei gratia præueniente & beatissimis apostolorum principibus, interuenientibus, & me qualicumque vicario eorum mediante & obtinente, firmissimū pacis & amicitie inter vos ambos componetur fœdus. Præterea confrater noster archiepiscopus Michael exhortatorias ad cōcordiam & unitatem direxit nobis literas, quem ad tam optabile & necessarium bonum præmonentē tanto necesse est nos deuotius & alacrius suscipere, quanto perspicacius cōsideramus non posse computari inter discipulos Christi

aliquem, qui fraternæ paci dedignatur acquiescere, Domino suis dicente:

In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem: & magno Paulo sic protestante: Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Sed nouerit tua claritas super præsumptionibus eius iam dudū peruenisse ad aures nostras, quali

ter etiam aperta persecutione in Latinam Ecclesiam exardescēs, anathematizare non timuit omnes, qui sacramenta attrectant ex azymis: & quod Alexandrinum & Antiochenum patriarchas antiqua dignitate sua priuare contendens, contra fas & ius sibi subdere noua ambitione appetit, & pleraque; quæ usurpare dicitur, sicut à nostris nuntiis diligenter cognoscere poteris. In quibus si, quod absit, pertinax fuerit, pacem nostram nullatenus retinere poterit: quia proculdubio ad nos reuertetur, sicut Dominus dicit, si

ille noluerit esse filius pacis. Vnde & Apostolus: Si fieri, inquit, potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Siquidem in vano patrem familiās honorat, qui uxorem eius exhonorat. Et frustra matris familiās caput & faciem magnificat, qui vel minimos filiorū eius impugnans, velut digitos pedum eius conculcat. Contra quem sapietia Dei in Ecclesiastico sic intonat: Quam malæ famæ est, qui fugit patrem: & est maledictus à Deo, qui exasperat matrem. Confidimus tamen, quod perueniente gratia Dei, inuenietur innoxius ab his, aut correctus, aut citò resipiscet admonitus: & efficietur non qualis dicitur, sed qualis à nobis pie desideratur & speratur. Hinc iam tuæ gloriæ præsentis filios nostros sanctæque Romanæ & Apostolicæ sedis nuntios per omnia commendamus, quatenus ut decet liberaliter suscipiantur, reuerenter habeantur, benigne & honestè tractentur,

Luc. 10. Rom. 12. Eccl. 3.

tur,

ADVERS. PRAESVMP. MICH. ET LEON. ACRI. EPISC. 194

tur, rationabiliter patienterq; audiantur, atque quantotius nobis laudabiliter remittantur, ne tantum laborem illos frustra arripuisse pigeat, & nos mandasse pudeat. Porro ex Amalfitano episcopo nulla tibi suboriatur suspicio, quia Romanus est omnino, & ab Amalfitanis discedens, familiariter nobiscum viuit iam penè anno integro. Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum & Deus totius consolationis, dignetur tuam excellentiam benedicere omni benedictione spiritali, repleatque omni gaudio & pace, ut in presenti seculo per longa tempora feliciter domineris, & in futuro sine fine cum rege regum, & Domino dominantium regno cœlorum beatè perfruaris, honorabilis & desiderabilis nobis in Christo fili & gloriose Auguste, Amen.

FINIS.

ERRATA OBITER ANIMADVERSA, QUAE LECTOR in suo codice restituat. Erunt fortassis & alia: siquidem fieri vix potest, ut quantumvis diligens typographus non interim nonnihil dormitet.

Folio 33. pagina 2. uersu 11. caligantes cogitationes. Fol. 99. pag. 1. uers. à fine 8. properè prouehabas. Ibidem. quibus sociabatur, inciperet. Fol. 105. pag. 1. uers. 21. nolisset præbere. Fol. 120. pag. 2. u. 21. reddituri his. Fol. 122. pag. 2. in annotatis à margine, leges, quæ prædatoria dicitur. Fol. 130. pag. 1. u. 20. separare, perdurare. Fol. 141. pag. 1. uers. antepenultimo, posuerunt, ut quieta.

Fragment of a handwritten label with some illegible text, possibly including the word "Biblioteca".

Fragment of a handwritten label with some illegible text.

Fragment of a handwritten label with some illegible text.

Fragment of a handwritten label with some illegible text.

